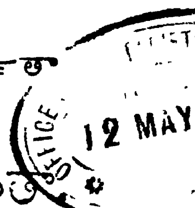
శ్రీరస్తు.

శ్రీ పంచరాత్రశాస్త్రాన్తర్గతా

బృహద్బ్రహ్మ సంహితా

శ్రీ వెంకటాద్ర్యుపత్యకాస్థ శ్రీపద్మనగరస్థాపితాయామ్

శ్రీవేంకటేశ్వరనిలయ ముద్రాక్షరశాలాయామ్

౫౦౧౧ కలియుగాబ్దే-౧౮౩౧ శాలివాహనశకాబ్దే

సౌమ్యసంవత్సరే వృశ్చికమాసె ౨౨ దివసే

కార్తీకకృష్ణ నవమ్యాం సోమవాసరే

౧౯౦౯-౧౨-౬.

ముద్రితా విజయతేతరామ్.

పుట.	పఙ్క్తి.	అశుద్ధం.	శుద్ధం.
౧	౧౧	సంబద్ధ	సంబద్ధ
౨	౧౬	స్వయంచ	స్వయంస్వయో
౫	౧౦	పానతే	పానతే
౮	౨	సశయ	సంశయ
	౨౭	తెధాక	తథాపి
౧౩	౭	వీక్షణె	వీక్షిణె
౧౪	౨౦	నాషభాసతె	నావభాసతె
	౨౩	ీవంతి	వజీవంతి
౧౫	౨	పురాణార్థ	పురాణార్థ
		కల్పతే	కల్ప్యతె
	౧౬	నాస్యాస్మ్రి	నహ్యస్మ్రి
	౨౨	స్యశకిరిణీ	ప్యశకిరిణీ
౧౬	౧౬	తస్సముభసత్	తస్సముభవత్
	౨౫	సర్వం	సర్వం
	౨౭	రః।	రః
౧౯	౧౩	శ్రీ బృహ	శ్రీ పంచరాత్రెబృహ
౨౪	౭	శణార్థ	శరణార్థి
	౧౯	కణేకానం	కణేకాసం
౨౬	౪	తస్య	తస్య
౨౭	౩	నహ	సహ
౩౧	౬	జీవబ్రహ్మైవకేవలం	జీవబ్రహ్మకళేబరం
౩౨	౨౨	పునర్వాత్సె	పునర్వాత్సె
౩౩	౧౯	నరాయణా	నరాణా
౩౮	౫	దాన్ద	దానన్ద
	౨౦	బ్రహ	బ్రహ్మ

పుట.	పఙ్క్తి.	అశుద్ధం.	శుద్ధం.
౪౧	౨౪	జసకం	జనకం
౪౭	౧౧	రాజనమా	రాజమాన
౪౮	౩	వస్త్రైణేంగం	వస్త్రైణాంగం
	౨౦	నద్యా	వదద్యా
౫౬	౯	తథాదూర్వా	తధాదూర్వా
౬౪	౫	సర్దై	సర్చై
	౨౦	ణాచా	ణాచ
౬౯	౧౬	కింసుమా	కుసుమా
౭౧	౬	త్స్వత్యజే	త్స్వంత్యజే
	౧౫	దేణా	ణాదే
	౧౮	దూర్ధ్వ	దూర్ధ్వే
౭౫	౨	తేః॥వు	తైఃపు
౮౦	౧౧	స్థల	స్థల
౮౩	౨౬	ర్వేనా	ర్వేషునా
౮౪	౧౧	శ్చైక్తా	శ్చైక్త్యా
౮౫	౨౦	న్మృసయ	న్మృసయ
౮౬	౧౨	శ్చద్ధై	శ్చద్ధై
౯౦	౧౮	జ్ఞానస	జ్ఞానన
	౨౫	శాస్త్రైంహి	శాస్త్రైశాంహి
		సుగమణ	సుగతిమణ
	౨౬	నానా	క్త్వానానా
౯౧	౨౭	జ్జహది	జ్జగది
౯౨	౧౮	భక్త్యైగ	భక్త్యై
	౧౯	ద్రవ్య	ద్రవ్య
౯౩	౮	పా	పాద

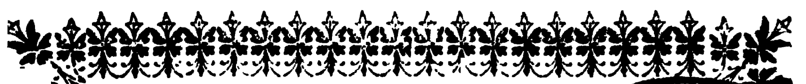
పుట.	పఙ్క్తి.	అశుద్ధం.	శుద్ధం.
౯౭	౮	క్రిమిశేష	క్రిమిశేచ
౧౦౨	౧౧	స్తపై	సపై
౧౦౩	౧౫	పుణ్యా	పుణ్యా
౧౦౪	౬	మార్గీ	మార్గీ
౧౦౬	౭	వై ప్రాకృతో	వాఽప్రాకృతో
	౨౯.	యాణీం	యాణాం
౧౦౯	౭	వ్రాజ	పూజ
౧౧౨	౨౧	పురస్సరః	పురస్సరం
	౨౨	ష్యతి	భవిష్యతి
౧౧౪	౨౨	స్పహా	స్పహా
౧౧౫	౨౪	ద్యాంగ్రీ	ద్యాంగీ
౧౧౬	౩	దివల్లభాం	దీవల్లభాం
	౧౪	కృష్ణానపూర్వే	కృష్ణాననపూర్వే
	౧౯	రంస	రరన
	౨౭	ష్ణా	ష్టా
౧౧౭	౬	నవ్ర	నప్ర
	౯	పియా	ప్రియా
	౨౧	సమో	నమో
	౨౫	నంగీ	నఁగీ
౧౧౮	౨౮	దాతీ	నావాతీ
		కృనాధూ	కృధూ
౧౧౯	౨౨	జః	జః
	౨౫	తిః	తి।
	౨౬	నశరణా	నశ్యశరణా
౧౨౦	౧౧	పస్యా	స్యా

పుట.	పఙ్క్తి.	అశుద్ధం.	శుద్ధం.
౧౨౦	౨౩	యః।	యః
౧౨౨	౧౬	సహితం	హసితం
౧౨౪	౨	ధ నం	సానం
	౧౮	వద్ధిః	వృద్ధిః
౧౨౯	౧౩	ధత్తే	ధత్తే
౧౩౦	౨౨	గోవి	రంవి
౧౩౭	౧౯	మాఖ	మాసుఖ
	౨౪	వంత్యే	వంత్యే
	౧౦	సంసా	సంసా
	౧౪	సంద	సంద
౧౪౧	౪	క్రాజ్ఞం	క్రాజ్ఞం
	౬	ష్టయం	శ్చయం
	౨౩	యుథా	యథా
౧౪౨	౧౪	కింకిణీ	కంకణీ
౧౪౬	౨౩	తస్త్రై	తస్త్రై
౧౪౮	౧౫	స్వరథ	స్వరథ
౧౫౩	౫	స్నతః	స్నతః
౧౫౪	౨౨	రాణిచ	గ్రాన్యాంశ్చ
	౨౫	ల్లసత్	ల్లాశ
౧౫౫	౮	అపంతా	అనంతా
	౧౦	ద్వా	ద్వా
౧౫౬	౧౨	పైవః	పైవః
౧౫౭	౨౦	కసాల	కరసాల
౧౬౦	౨౩	వరి	పరి
	౨౪	లక్ష్మ్యై	లక్ష్మ్యై

పుట.	పఙ్త్కి.	అశుద్ధం.	శుద్ధం.
౧౬౧	౨౫	మమస్న యో	మన్నుషయో
౧౬౪	౧౦	స్థితః అ	స్థితః। అ
	౧౭	సెజాతం	సజాత
౧౬౬	౨౬	సమా	సమా
౧౬౭	౧౪	గృహస్థా	గృహస్థా
	౨౪	దేహా	దేహా
౧౬౮	౯	మంత్రి	మంత్రీ
౧౭౧	౨౬	నిసర్జ	నిసర్గజ
౧౭౪	౬	స్పృష్ట	స్పృష్ట
	౧౦	తస్తై	తజ్ఞై
	౧౬	త్రివా	త్రీవా
		సంస్థా	సంస్థా
	౧౯	తీమా	తిమా
	౨౨	యంత్రిం	యంత్రీం
౧౭౮	౮	ర్యామృత	ర్యామ్యమృత
౧౭౯	౨౭	భిదే	భిదే
		తత్రా॥	తత్రా
౧౮౪	౬	భవి	భవిష్య
	౧౭	జాఃస్వ	జాః।స్వ
౧౮౯	౧౦	నపయం	నవయం
౧౯౩	౨౩	సహాషి	స్వహాషి
౧౯౪	౧౫	క్రియాః	క్రియాః।
౧౯౫	౬	స్తోంను	స్తోను
	౨౦	సంతవర్ణ	సంతర్పణ
౨౦౩	౧౯	వృష్టిపా	పుష్టిపా

పుట.	పఙ్క్తి.	అశుద్ధం.	శుద్ధం.
౨౦౭	౬	శం క్తిం	శ క్తిం
౨౦౮	౨౬	త్రై ర్వనా	త్రై ర్వనా
౨౧౭	౨౧	మం।తార్థ	మంత్రార్థ
	౨౩	హ్యార్థవా	హుళ్యార్థవా
౨౧౯	౧౩	నురక్షి	సురక్షి
		తినాం	తీనాం
౨౨౦	౭	పాపం	పాషం
౨౨౩	౨౬	దీప	దీష
౨౨౪	౨౬	కుట్టసం	కుట్టనం
౨౨౬	౧౮	వ్యాసీ	వ్యాపీ
	౨౭	దిక్షు	ద్విక్షు
౨౨౮	౬	నుణం	మణం
౨౩౧	౧౭	ప్రక్కృ	ప్రకృతి
౨౩౪	*౨౪	పత్సరే	పత్సరే
౨౩౫	౬	హృ్వా	హృద
	౧౮	వత్రా	పత్రా
	౨౨	వ్రదా	ప్రదా
౨౩౭	౧౧	మస్మి ర్థ	మస్మిర్థ
	౧౮	వి।స్రో	స్రో
౨౩౮	౧౨	నఃకులె	నఃకులె
	౧౩	వస్స ర్వర్గ	నస్స ర్వర్గ
	౧౬	సైష్ణ	నైష్ణ
౨౪౦	౧౨	ప్రరి	పరి
౨౪౧	౨	వుష్పా	పుష్పా
	౧౦	ఖోదే	భోదే

పుటం.	పఙ్క్తిః.	అశుద్ధం.	శుద్ధం.
౨౪౩	౬	సరిద్వ	సరిద్వ
	౧౩	శీర్షణ్వ్యా	శీర్షణ్స్యా
౨౪౭	౨	స్త్రరేణ	వి స్త్రరేణ
౨౪౮	౧౩	నస్రజా	నప్రజా
	౧౫	స్వాశ్రయా	స్వా శ్రయో
	౨౬	ధాత్రి	ధాత్రీ
౨౫౦	౩	నమో	సీమో
౨౫౧	౨౦	జాయ తె	జాయ తేన్య
౨౫౨	౬	విష్ణోః	విష్ణుః
౨౫౫	౧౭	రసేక్షి	రపేక్షి
౨౫౭	౨౬	వాను	వాసు
౨౫౮	౨౬	చక్షుసా	చక్షుషా
౨౫౯	౧౦	సత్వప్రమాణ	సర్వప్రమాణ
	౧౮	సవ్ర	స్వప్ర
౨౬౦	౧౩	స్రతి	ప్రతి
	౨౨	త్వర్వ	త్సర్వ
౨౬౧	౧౦	పత్తమ	సత్తమ
౨౬౪	౩౦	విశేవ	విశేష
౨౬౬	౧౭	పర	వర
	౨౬	త్రీనా ?	త్రీనాం
౨౬౮	౯	పదే	సదే
౨౬౯	౮	స్పంచిం	స్సంచిం
౨౭౧	౧౨	ఖాంతీ	ఖాంతి
౨౭౩	౧౩	ధ్యానం	ధ్యానం

శ్రీరస్తు.

శ్రీయఃకాంతాయనమః

శ్రీమతేవిష్వక్సేనాయనమః

బృహద్బ్రహ్మసంహితా.

॥ పా ౧ । అ ౧ ॥

జ్ఞానానందస్వరూపాయ కల్యాణగుణరాశయే । ప్రపన్నపారిజాతాయ సింధుజాపతయేనమః ॥ ౧ ॥ ఏకదామందరద్రోణ్యా మాసీనః కమలాసనః । ధ్యాయమావర్తయన్మౌనీ వైష్ణవంరూపముద్వహా ॥ ౨ ॥ దిదృక్షవోమహాభాగా మునయోనారదాదయః । ఆగతాఃపరయాభక్త్యా గాయంతోయజ్ఞపూరుషం ॥ ౩ ॥ సాష్టాంగంప్రణిపత్యాథ సంబద్ధకరసంపుటాః।వివిశుస్స్వచితేదేశే ప్రసన్నాభర్తురాజ్ఞయా ॥౪॥ ఋషయఊచుః ॥ నమఃకమలవాసాయ జ్యేష్ఠాయానిష్టనాశినే । పితామహాయశుద్ధాయ ప్రణతజ్ఞానదాయినే ॥ ౫ ॥ సంశయంనోమహాభాగ పృచ్ఛామోయదిమన్యసే।కోఽన్యోస్తిసంశయచ్ఛేత్తా త్వత్తోఽత్రాశ్చర్యరూపతః ॥ ౬ ॥ త్వంకర్తాసర్వలోకానాం కింజపన్నిహతిష్ఠసి । కిమిదంధార్యతేరూపం కిమిదంస్థానమాశ్రితం ॥ ౭ ॥ బ్రహ్మే

వాచ ॥ శృణ్వంతుపుత్రావచనస్మదీయం గోప్యంపరంభూతహితంచ
సత్యం । కతానబాహ్వంజగతో భవంతో విమోహితాదుస్తరయాఽ
జయాహి ॥ ౮ ॥ జిజ్ఞాస్యమస్యోద్భవనాశహేతుః బ్రహ్మాఽద్వితీయం
పురుషాభిధానం । బృహన్మహైకాయనమాదిభూతి మాదిత్యవర్ణం
తమసఃపరస్తాత్ ॥ ౯ ॥ యోఽనంతశక్తిర్బలపౌరుషాఢ్య స్సర్వాశ్ర
యస్సర్వశ్రితకామధేనుః । యస్యాంశభూతాహివయంభవంతః ప్రవ
ర్తయామఃఖిలలోకయాత్రాం ॥ ౧౦ ॥ యశ్చైశితానోఽఖిలవిక్రి
యాణా మంతర్గతో నాధిగతో వికారైః । అప్రచ్యుతానందసుఖావ
బోధస్సర్వ ధారభూతస్సకలావధిశ్చ ॥ ౧౧ ॥ నయత్రకాలోనసమోఽ
స్యకశ్చి త్సర్వాత్మభూతశ్చిదచిచ్ఛరీరః । అచింత్యలీలఃకరుణైకశీల శ్శ్రీ
లాలితాంఘ్రిర్మమయోనిభూతః ॥ ౧౨ ॥ ఇయత్తయాయస్యగుణా
న్విభూతీ ర్నామానిరూపాణిచచేష్టితాని । మనోవచోభ్యామధిగంతు
మీశిరే నాద్యాపిసిద్ధామునయోఽస్మదాద్యాః ॥ ౧౩ ॥ యచ్ఛక్తయో
విశ్వమిదంసృజంతి రక్షంతినిఘ్నంతివిశర్ణజనేషు । తన్నామరూపాకృతి
భిస్స్వయంచ విభిద్యచాస్తేహిమహావిభూతౌ ॥ ౧౪ ॥ శ్రియాచభూ
మ్యానయనీళయాచ సమగ్రమారాధితపాదపద్మః । ఐశ్వర్యవిద్యాయుత
శౌర్యసౌభగ ప్రాగల్భ్యకారుణ్యాదయానికేతః ॥ ౧౫ ॥ విచిత్రదివ్యా
మితభూషణాయుధో విచిత్రదివ్యామితవాహనాన్వితః । విచిత్రనిత్యా
మితకేళికేతనో విముక్తనిత్యాశ్రితపాదపల్లవః ॥ ౧౬ ॥ ప్రధానకా
లోజ్జ్వలసత్త్వబోధ విభిన్నరూపాచిదనన్యసంశ్రయః । నిత్యాదిభేదో
క్తచిదేకసంశ్రయ స్సర్వాధారభూతోఽద్వయశబ్దవేద్యః ॥ ౧౭ ॥ యోఽ
సౌతృతీయఃపరతంత్రయోద్వా యోస్వతంత్రసర్వజ్ఞచిదేకవిగ్రహః ।
ఆత్మాచశేషీచసదైకరూపో నిరూప్యతేయేనసమస్తరూపం ॥ ౧౮ ॥
యోఽసౌచతుర్వింశతిభిఃకలాభిః ప్రాధానికీభిర్విరచయ్యదేహాన్ । స
మావృతానాశునివిశ్యదేవ్యా వైరాజసంజ్ఞఃపురుషోబభూవ ॥ ౧౯ ॥
తస్యావహామాసంజఠరాబ్జకోశా దానందమూర్తేరఖిలస్యహేతోః । తస్యా

భిధానంప్రజపన్మహాస్మీతి దర్థసంధానపరోమునీంద్రాః ॥౨౦॥ మనో
రథార్థానుసంధానం జపాత్కోటిగుణంఫలం । ప్రయచ్ఛతిమహాభాగా
నిరర్థాదితినిశ్చయః ॥ ౨౧ ॥ నదానైర్నతపోభిశ్చ నస్వాధ్యాయైర్న
చేష్టిభిః । అనుసంధానతఃపుంసాం యథాత్మాపరితుష్యతి ॥ ౨౨ ॥ కాయి
కంవాచికంపాపం జపాదేవవినశ్యతి । తస్యైవార్థానుసంధాన మాం
తరంహరతేతమః ॥ ౨౩ ॥ బహిర్దీపప్రదానేన బాహ్యాస్యతమసః
క్షయః । మన్దిరస్థేనదీపేనహీ యతేహ్యంతరంతమః ॥ ౨౪ ॥ నాత్రకా
లవిచారోఽస్తి హోమాతర్పణమార్జనం । న్యాసముద్రాంగదేవా
శ్చ వినియోగోనసంస్తవః ॥ ౨౫ ॥ దాసవేషశ్చసంస్కారో ముఖ్యస్సి
ద్ధాంతవర్త్మని । అపేక్షితోముముక్షూణా మనుసంధానసిద్ధయె ॥౨౬॥
యథాజలసముద్ధారె గుణఃకూపాదపేక్షితః। తథాఽర్థభావనసూత్రం
పరమాత్మార్థసంగమె ॥ ౨౭ ॥ అనుసంధానసిద్ధ్యర్థం దాసవేషోమ
యాధృతః । ద్విపరార్థావసానాయురపి మన్యేక్షణమ్మమ ॥ ౨౮ ॥
సంస్కృతోఽహంసముత్పాద్య విష్ణునాప్రభవిష్ణునా । అధీతవేదోపిపు
రామంత్ర రాజార్థసిద్ధయె ॥ ౨౯ ॥ అసంస్కృతాయదాతవ్యం నైవ
సిద్ధార్థసాధనం । ద్వయాఖ్యంస్మమహాభాగా భగవాననుశాస్తి
మాం ॥ ౩౦ ॥ సదేవ్యోపామముపాహూయ సద్యోనాభిసముద్భవం ।
ఉపాదిదేశవేదాన్మే సహ్యైవదయానిధిః । ౩౧ ॥ జ్ఞానరాశిస్మృతో
వేదో విదజ్ఞానఇతిస్ఫుటం । తత్రత్యాజ్యానిగ్రాహ్యాణి జ్ఞానానినివసం
తిచ ॥ ౩౨ ॥ ప్రత్యక్షాణిఘటాదీని బోధయత్యనుపూర్వశః । పితాజా
తస్యబాలస్య వ్యవహారప్రసిద్ధయె ॥ ౩౩ ॥ అనిత్యానిఘటాదీని బోధయ
త్యనుపూర్వశః । సంబంధమాత్మనశ్చాపి తథాసంబంధినోజనా ॥౩౪॥
క్రీడనంధావనంవాక్యం రసగంధవివేచనం । శాస్త్రాధ్యయనసత్కర్మ
చాతుర్యంశాస్త్రధారణం ॥ ౩౫ ॥ పితైవోపదిశత్యేనం జ్ఞానాజ్ఞానేత
థాతతః । వేదేనబోధితామహ్యం ప్రవృత్తిఃపరమాత్మనా ॥ ౩౬ ॥
సంగోప్యపరమంధర్మ మాత్మానంయెనయాంతిహి । నియోజితోఽహం

తపసి ప్రభుణావిశ్వసర్జనే ॥ ౩౭ ॥ తేనైవస్పృష్టవానీశ మాత్మస్థమతిప
ర్యయః । విజ్ఞాయతత్ప్రసాదేన బంధనంవిశ్వకర్మణి ॥ ౩౮ ॥ ప్రభుంవి
జ్ఞాపయాంచక్రే కథమ్మేనిష్కృతిర్భవేత్ । మామువాచచిరంచింత్య
వత్సభీతిమపాకురు ॥ ౩౯ ॥ మత్ప్రస్తాద్దర్శయిష్యామి విజ్ఞానంకిమపి
స్ఫుటం। ఏషతేఽవసరస్సాధో మదాజ్ఞాపాలనస్యహి ॥ ౪౦ ॥ బీజేవట
మివాత్మస్థం విశ్వంపశ్యచరాచరం । తావద్వదోదితంకర్మహ్య కామ
స్త్వంసమాచర ॥౪౧॥ కర్తృభావంపరిత్యజ్య కర్తారమ్మామనుస్మర ।
స్వీయత్వేనాపిసంబంధ మ్మాకృథాఃపక్షసంభవ ॥ ౪౨ ॥ జ్ఞానేనానేన
సంలిప్తో నభవిష్యసికర్హిచిత్ । మత్ప్రాప్తయేవదిష్యామి పారమై
కాంత్యలక్షణం ॥ ౪౩ ॥ ధర్మంధర్మవిదాంశ్రేష్ఠత్వం సమాధత్స్వసాం
ప్రతం । ఇత్యుక్త్వాంతర్దధేవిష్ణు స్సృష్టవాంస్త్వన్ముఖానహం ౪౪ ॥
చింతామకరవంభూయస్తదాజ్ఞాపాలనేరతః । స్మరణాదేవసంప్రాప్తో
వైకుంఠాద్రమయాసహ ॥ ౪౫ ॥ పీతవాసాశ్చతుర్బాహు శ్శ్రీవత్స
హృదయోహరిః। ధృతాతపత్రవ్యజనోదివ్యై ర్వైకుంఠపార్షదైః ॥౪౬॥
జయశబ్దై ర్నమశ్శబ్దై ర్విష్వక్సేనాదిభిర్నుతః । తదాహంప్రణతస్తస్మై
కృతాతిథ్యాయవిష్ణవే ॥ ౪౭ ॥ విజ్ఞాపయామాస వచోబద్ధాంజలిపుర
స్సరః । భవత్సంప్రాప్తయేదేవ పారమైకాంత్యలక్షణం ॥ ౪౮ ॥ గేహే
మేదయయాధర్మం త్వయైవప్రతిబోధితం । ఇతిశ్రుత్వారమాంవీక్ష్య
విహస్యచపరస్పరం ॥ ౪౯ ॥ తూష్ణీంబభూవతుస్తత్ర దంపతీపితరౌప్ర
భూ । అపృచ్ఛమాదిపురుషౌ విశ్వయోనీసనాతనౌ ॥ ౫౦ ॥ వచఃశ్రు
త్వాజహాసథుర్మ మైవంసాంప్రతంచకిం ॥ శ్రీనారాయణఉవాచ ॥ ఉపా
దిశమిదంపూర్వాం రమాంకమలసంభవ ॥ ౫౧ ॥ తదహంతేఽభిధా
స్యామి రహస్యంతుగృహాణతత్ ॥ఏకదాశేషపర్యంకే నివిష్టోరమయాఽ
నయా ॥ ౫౨ ॥ సహస్రఫణమాణిక్య ద్యుతివిద్యోతితచ్ఛదే । శ్రీవత్సం
కౌస్తుభమ్మాలామవలోక్యతనౌమమ ॥ ౫౩ ॥ సాఽభిలాషస్స్మేరముఖ
స్పందితాధరముజ్జగౌ ॥ శ్రీరువాచ ॥ జగన్నాథమమస్వామిన్ సర్వేశ

ల్యాణభాజన ॥ ౫౪ ॥ కటాక్షనిర్మితాశేష విశ్వలీలనమోఽస్తుతే ।
పీతాంబరఘనశ్యామ నిత్యానందైకవిగ్రహ ॥ ౫౫ ॥ సర్వాధారవిశే
షస్తే తనౌయోఽయం ప్రకాశతే । శ్రీవత్సాదిఃకుతస్సోఽయం నాస్తితత్త్వ
త్రయాత్పరం ॥ ౫౬ ॥ తన్నైకదేశే త్రిగుణా ప్రకృతిః పురుషైస్సహ । సే
వతేపాదలీలాయాం నైరాజవపుషంహరిం ॥ ౫౭ ॥ పాతాళతలమా
రభ్య సత్యాంతకృతవిగ్రహం । తత్రైకేపాదమూలంతే తామసాః
క్రూరబుద్ధయః ॥ ౫౮ ॥ జీవాః ప్రకృతిసంబద్ధా విశేషునివసంతిచ ।
కర్మణస్తారతమ్యేన దుష్కృతస్యశుభస్యచ ॥ ౫౯ ॥ శుభస్యతారతమ్యే
న నాభేరూర్ధ్వముపాసతే । కేచిత్పరిజనాస్తత్ర భూషణాయుధవాహ
నాః ॥ ౬౦ ॥ భోగ్యభోగోపకరణా జీవానాంచపరస్పరం । అంతర్యా
మిత్వమేవైషా మాత్మాభోక్తాచభోజకః ॥ ౬౧ ॥ బహిర్యామిణమప్యే
కేసేవంతేకృతినోనరాః । ఏవంకర్మమయేలోకే ప్రకృత్యాకర్మణాస
హ ॥ ౬౨ ॥ ఆత్మానంసంశ్రితాస్సర్వే త్వాంనజానంతికేచన । ఏకేతు
జ్ఞానినస్తత్త్వత్రయయాథాత్మ్యవేదినః ॥ ౬౩ ॥ చేతనాఏవజానంతి
కృపయాయేత్వయేక్షితాః । తరుశైలనదీభూమి లోకధాతూత్తరా
నరాః ॥ ౬౪ ॥ భోగ్యభోక్తృవిభాగేన సంస్థితామాయికేపదే । గతా
గతంలభంతేతే నానాదుఃఖౌఘభాజనాః ॥ ౬౫ ॥ మాయయాతోనవిప
ర్త్యంతే కర్మశృంఖలయాన్వితాః । అహంకారవిమూఢాశ్చ విషయాస
క్తమానసాః ॥ ౬౬ ॥ ఆమూలకారిణంజీవాస్సం చరంతిసమావృతాః ।
యేతుమాయావినిర్ముక్తా నైష్ఠవేపరమేపదే ॥ ౬౭ ॥ నిర్గుణేకాలని
ర్ముక్తే సద్వైకాకారసుందరే । జ్ఞానానందమయేసాక్షా ద్దివ్యేనిత్యామ
మోఘ్యతే ॥ ౬౮ ॥ అవితర్క్యేమనోగ్రాహ్యే మితిహీనేనిరంజనే ।
హేయాతీతేసదాభాసి స్వప్రకాశేమహోదయే ॥ ౬౯ ॥ నిరావరణ
కేనిత్యే నిత్యశుద్ధనిరంతరే । లోకాతీతేమహాలోకే నిస్త్రాపత్రిం
గకే ॥ ౭౦ ॥ మో[illegible] [illegible] । ప్రాక్కృ
తాః కేచిదాయాంతి [illegible] ౭౧ కింకృత్వాసుకృ

లంత్వత్తైర్యేనాదవైహాసంస్థితాః । ఏతేషాంసుకృతింబ్రూహి దయ
యాపురుషోత్తమ ॥౨౨॥ శ్రీవత్సంవనమాలాంచ కౌస్తుభోమకుటస్తథా ।
శ్రీవత్సకౌస్తుభ నిత్యం హృత్కంఠనిలయాస్థితౌ ॥ ౨౩ ॥ కోవిశేషోఽ
నయోఃపార్శ్వే ప్రభారూపేణవర్తతే । శరీరేతేమహారాజ తిష్ఠంతి
హ్యనపాయినః ॥ ౨౪ ॥ అహంచభగవన్నాథ హృదయైకనికేతనా ।
యథాజాతాస్మిభగవన్ తన్మహ్యంసమాదిశ ॥ ౨౫ ॥ ఇతి శ్రీ పంచ
రాత్రేబృహద్బ్రహ్మసంహితాయాం ప్రథమపాదే బ్రహ్మనారదసంవాదే
సంప్రదాయప్రవృత్తికథనంనామ ప్రథమోఽధ్యాయః ॥

శ్రీనారాయణఉవాచ। దేవ్యాఽనయాఽహంప్రణయాత్ప్రసాదితో
వివిత్సయాసాత్త్వతదివ్యమూర్తేః । అప్రాకృతానాం త్రివిధాంవి
సృష్టిం ప్రావోచమవ్యాజమలంనిబోధ ॥ ౧ ॥ అప్రాకృతమపిద్వేధా
చేతనాచేతనంవిధే । చేతనంనిత్యముక్తేతిద్వివిధంపరికీర్తితం ॥ ౨ ॥
భూమిశైలతరూద్యాన వాపికాకమలాకరాః । అచేతనమిదందివ్యం
భూషణాస్తరణాదికం ॥ ౩ ॥ అప్రాకృతమపిద్రవ్యం శుద్ధసత్త్వాభిధం
చయత్ । చేతనద్రవ్యయోగేన నానాత్వంప్రతిపద్యతే ॥ ౪ ॥ అచేతన
స్యాతిశయాదచేతనమిహోచ్యతే । భోగోపకరణంతద్ధిసమంహ్యైని
త్యముక్తయోః ॥ ౫ ॥ అనంతోగరుడోవిష్వక్సేనో నిత్యాఃప్రకీ
ర్తితాః । మాయాసంబంధరహితా విశుద్ధాచరణోద్యతాః ॥ ౬ ॥ ఏక
మేవాస్సదాదేవి పరిచర్యాపరాయణాః । ఆవయోఃపురతోహ్యేతే
ప్రసాదామృతకాంక్షిణః ॥ ౭ ॥ యథాఽహంచతథైవైతే మదీయాని
త్యకింకరాః । కదాపిజ్ఞానసంకోచో నైతేషాంననువిద్యతే ॥ ౮ ॥ సంప్రా
ప్యప్రకృతేర్యోగం జ్ఞానసంకోచమాశ్రితాః । మమాపకారిణోబద్ధా
భూత్వామత్కృపయాపునః ॥ ౯ ॥ సంప్రాప్యాచార్యశరణ ముపాయ
మవగత్యచ। మదాజ్ఞాకారిణోభూత్వాహ్యజీవంప్రాకృతాంతనుం ॥౧౦॥
త్యక్త్వాముక్తాభవంతి ద్వివిధాస్తేప్రకీర్తితాః । కేవలాస్సేవకాశ్చ

తి కేవలాస్త్వనుపాసితాః ॥ ౧౧ ॥ సేవకాద్వివిధాజ్ఞేయాః కింకారూ
పసేవకాః । కైంకర్యంగంధమాల్యాది మార్జనాలేపవర్తనం ॥ ౧౨ ॥
పక్ష్మపాతాసహప్రేమ వీక్షణంరూపసేవనం। ఏవమ్ముక్తామహాదేవి మమ
లోకవిశంతిహి ॥ ౧౩ ॥ శైలప్రాసాదహర్మ్యాణి సభాసోపానభూ
మయః । మణిమండపకాసార హంససారసపక్షిణః ॥ ౧౪ ॥ సింహాస
నాయుధస్థాన యానభూషణమూర్తయః । నిత్యాముక్తాః కేవలాశ్చ జీ
వాఏవనసంశయః ॥ ౧౫ ॥ సర్వేఽసంకుచితజ్ఞానా స్సర్వేసర్వార్థకా
రిణః । సర్వేసమానసంభోగాశ్శ్రియంతఃపరమంపదం ॥ ౧౬ ॥ స్వాభి
లాషానుసారేణ మత్ప్రసాదేనభూయసా । భక్త్యామల్లోకమాయాంతి
భూత్వాసేవానురూపిణః ॥ ౧౭ ॥ కర్మిణాంనాగతిశ్చాత్ర నానాదైవైక
సేవినాం । యోగినామపినైవాస్తి నానాసిద్ధ్యభికాంక్షిణాం ॥ ౧౮ ॥
మామేవశరణంయాతా స్సర్వభావేనసింధుజే । అతీతామస్తరామ్మా
యాం కేవలాస్సేవకాహివా ॥ ౧౯ ॥ బహవ్యోమత్పదంప్రాప్తా స్సేవ
కాస్సేవయామమ । గమనాగమనైర్ముక్తాః కేవలాస్తుభవంతిహి ॥ ౨౦ ॥
యోయంవిశేషస్సర్వేశితసామేతకీర్తిత స్త్వయా । ఉత్సహేతమహంవ
క్తుం నైవప్రాణప్రియేపిహి ॥ ౨౧ ॥ రహస్యానాంరహస్యంచ సారా
త్సారతరంశుభం । ఆత్మామేజాయతేతస్య యస్యైతత్ప్రవదామ్య
హం ॥ ౨౨ ॥ నిత్యంకాస్తుభసామీప్యే దృశ్యతేయత్ప్రభాద్వయం ।
భక్త్యామేమాంసమారాధ్య ప్రభారూపేణసంస్థితా ॥ ౨౩ ॥ నాహంవక్తు
మలంచాత్ర విస్తరేణవరాననే । నిబద్ధాధర్మపాశేన దుస్తరేణమయా
పిహి ॥ ౨౪ ॥ ప్రణిపత్యతతోదేవీ మామువాచదయాన్వితా । త్వమే
వభవపాంథానాం విశ్రామసురవల్లరీ ॥ ౨౫ ॥ భవదావానలజ్వాలా
సంతాపాకులితాత్మనాం । త్వమేవకరుణాసింధో నిర్వాపణసుధాసరి
త్ ॥ ౨౬ ॥ అజ్ఞానతిమిరాంధానాం త్వమేవపరమాంజనం । మాయా
వ్యాళగృహీతానాం విషవైద్యస్త్వమేవహి ॥ ౨౭ ॥ గోవిందసుందరా
పాంగ పూర్ణచంద్రాననద్యుతే । దేహిమేపరమంజ్ఞానం యదితేప్రీతి

భాషణం ॥ ౨౮ ॥ తదాఽహం ప్రేమసంబద్ధ స్సంబద్ధస్నేహయుక్తయా ।
వివక్షురాత్మనోధర్మం ప్రియాయామ్యై ప్రీతమానసః ॥ ౨౯ ॥ భక్తాభ్యాం
శంఖచక్రాభ్యాం యాచితోఽహంపురాప్రియే । ఆవాంవినానవక్తవ్యం
ధర్మంభాగవతంప్రభో ॥ ౩౦ ॥ తచ్ఛ్రుత్వాఽహముదాంతాభ్యాం వరం
సర్వోపకారకం । భవద్ద్వారంప్రభవతు నరాణాంపరమంపదం ॥ ౩౧ ॥ తస్మా
త్సంకల్పసిద్ధ్యర్థం కమలేభుజమూలయోః । సంధారయమహాభాగే
శంఖచక్రేసనాతనే ॥ ౩౨ ॥ శ్రీరువాచ ॥ దేవదేవదయాసింధో వదమే
విస్తరాదిదం । కిమర్థంచకదాబ్రహ్మన్ చక్రాద్యైరభియాచితః ॥ ౩౩ ॥
శ్రీనారాయణఉవాచ ॥ పూర్వకల్పేమహామాయే త్వయాసంప్రార్థి
తోఽయదా । జీవానాందేహదానాయ స్వశక్త్యాఽకరవంజగత్ ॥ ౩౪ ॥
సంపన్నేషుసపాలేషు లోకేషుపరమేశ్వరి । స్వకర్మఫలభోగాయ సమస
జ్జంతభూయశః ॥ ౩౫ ॥ ముక్తిద్వారముఖంతేషాం పినద్ధమజయాహరేః ।
నతేపశ్యంతివిభ్రాంతా స్సంసారధ్వాంతవర్త్మని ॥ ౩౬ ॥ పరాఙ్ముఖా
భగవతో విషయాస్వాదలంపటాః । తాన్విలోక్యమహాత్మానశ్చ
క్రశంఖాదిహేతయః ॥ ౩౭ ॥ కృతవంతస్తపశ్చర్యాంజపంతోమామ
తంద్రితాః । నిత్యత్వాత్తేనకాంక్షంతఇహాముత్రార్థ సంపదం ॥ ౩౮ ॥
తథాపికరుణావిష్టాః పరమఃఖనకాతరాః । సాధవోదీనహృదయాని సర్గా
స్తుభవంతిహి ॥ ౩౯ ॥ శుద్ధసత్త్వాత్మకాశ్చాంతాస్స్వానందావృత
మానసాః । ఏకేనవపుషా విష్ణోః పాదపద్మోపసేవినః ॥ ౪౦ ॥ ఇతరే
ణైవ వపుషాకుర్వంతి స్మపరంతపః । అతిదీర్ఘేణకాలేన ప్రసన్నోఽ
హంసమాగతః ॥ ౪౧ ॥ శ్రీభగవానువాచ ॥ కిమర్థమిహాతప్యధ్వ
హేతయో మమవల్లభాః । అష్టాక్షర మహావిద్యా ముపాసీనాజితేంద్రి
యాః ॥ ౪౨ ॥ నిత్యానాంనావశేషం హిప్రాప్యంభోగ్యమ్మనాగపి ।
సత్యసంకల్పకామత్వాదుచ్యతామ వశేషితం ॥ ౪౩ ॥ హేతయఊచుః ॥
జయలక్ష్మీపతే దేవసర్వకారణకారణ । నిత్యానందనిజాకారనాస్మాక
మవశేషితం ॥ ౪౪ ॥ సదైకరూపాస్తేపాదపద్మైకరససేవినః । తథాశ

జీవాః సంలక్ష్యముహ్యామోమాయయావృతాః ॥ ౪౫ ॥ నిస్తారం
నైవ పశ్యామోమ స్తరాద్భవవారిధేః । వయంకర్తుంసమర్థాస్స్మ
స్సర్వంమోక్షం వినాప్రభో ॥ ౪౬ ॥ మోక్షోహితేహ స్తగతోనాన్యో
దేవ్యాఽన్యహిప్రభుః । సర్వంకర్తుం సమర్థాస్స్మః ప్రసాదాత్తేరమా
పతే ॥ ౪౭ ॥ తవాఖిలజనావాస మోహిన్యామాయయాసితం । జగదే
తన్నజానాతి మోక్షద్వారమ్మనాగపి ॥ ౪౮ ॥ రుదంతినరకేకేచిత్కే-
చిద్రోగాభిపీడితాః । భ్రమంతిమరుకాంతారే పిశాచాజలవర్జితాః ॥౪౯॥
స్వర్గార్థినోఽథవంత్యేకే కర్మైవప్రవదంతితే । అన్యదేవసమత్వేన
త్వామేకేసముపాసతే ॥ ౫౦ ॥ ఆత్మానంత్వదభేదేన మాయయాభేద
మాశ్రితాః । విముక్తకర్మమార్గాస్తే తమఏవాభియాంతిహి ॥ ౫౧ ॥
త్వమాత్మాసర్వజీవానాం సఖాసిత్వంరమాపతే । కోన్యోమోచయి
తామీషా ముపాయందేహిసత్తమ ॥ ౫౨ ॥ ప్రావోచంతదహందేవి
చక్రంతేజోమయంమహత్ । వత్ససంచింతితంసమ్యక్త్వ మేవోపాయ
తాంవ్రజ ॥ ౫౩ ॥ ఆత్మానమనుసంధత్స్వ సాక్షాన్మత్ప్రీతిభాజనం ।
మయాసంలాలితంప్రాణౌ దీనానామనుకంపయా ॥ ౫౪ ॥ ఆధారస్సర్వ
విద్యానామ విద్యాంనాశయామ్యహం । కృత్వాస్వతేజసోభిన్నం త్వా
మేకంసదృశమ్మయా ॥ ౫౫ ॥ తేజసాతవతీవ్రేణ మాయైషామాముప
స్థితా । నహిశక్తాఽభిభవితుందహ్యా మానాసమంతతః ॥ ౫౬ ॥ సర్వ
దాధారయామ్యంగ కరేసర్వేశ్వరోప్యహం । కృత్వాస్వతేజసోభిన్నం
త్వామే కంసదృశమ్మయా ॥ ౫౭ ॥ త్వాంవినానకరోమ్యంగ సంహా
రందుష్టచేతసాం । ప్రత్యక్షంపశ్యతాం సమ్యక్స్వతంత్రోపిసుదర్శన ॥
౫౮ ॥ ఖండితాధారయా హ్యేతేదైత్యదానవరాక్షసాః । యాస్యం
తిమత్పదం శుద్ధంవినాజ్ఞానజపాధ్వరైః ॥ ౫౯ ॥ త్వామాహప్రథమా
వాణీ మమపాణివిభూషణం । పవిత్రంచరణం నేమింలోకద్వారమ్మ
హౌజసం ॥ ౬౦ ॥ యేతుత్వాంశ్రద్ధయా సమ్యక్సన్తాప్యదహానేభుజే ।
దక్షిణేధారయిష్యంతిస్వాత్తేభ్యః పరమాగతిః ॥ ౬౧ ॥ మాంప్రణోష్య

పదం గంతుమిచ్ఛంతి మమవైష్ణవం । తేనాశుధారయాతేఽహం హత్వాదద్యాంపరాంగతిం ॥ ౬౨ ॥ ప్రసాద్యమామితో మెతుగంతుమిచ్ఛంతిమానవాః । ప్రతాప్యాచార్యరూపేణ నయామిపరమాం గతిం ॥ ౬౩ ॥ సుదర్శనగతిర్న్ణాం ద్విధాసన్నిశ్చితామయా । తాపేనధారయావాపి సతామప్యసతామథ ॥ ౬౪ ॥ గతిర్నాస్తి గతిర్నాస్తిగతిర్నాస్తిత్వయావినా। గతిర్నాస్తిగతిర్నాస్తిహ్యాచార్యేణమయావినా ॥౬౫॥ సుదర్శనతవానంతరూపాణిస్మరసాంప్రతం। మదాజ్ఞయాఽఖిలంవిశ్వమవష్టభ్యావభాససె ॥ ౬౬ ॥ ప్రకృతిస్త్వహ్యనంతాఖ్యో మమాధారతయాస్థితః । యస్యమూర్ధ్నిస్థితం సర్వంసపర్వతమిదంజగత్ ॥ ౬౭ ॥ అధఊర్ధ్వం యథాతాత్స్థితో మూర్తివిభేదతః । సంకర్షణోహి భగవానుపాస్తేమామతంద్రితః ॥ ౬౮ ॥ త్వద్రూపేణకరేస్థిత్వామమసంకర్షణాత్మకః । అవిద్యామశుభంమర్త్యాకర్షసిత్వమశేషతః ॥ ౬౯ ॥ శోభనందర్శనంజ్ఞానం మర్త్యేభ్యఃప్రయచ్ఛసి । అతస్సుదర్శనంనామధారణాద్భుజమూలకె ॥ ౭౦ ॥ త్వమేవసూర్యరూపేణనిరస్యతమఉత్కటం । నిర్మలం జ్ఞానమాధత్సేచాక్షుషంద్వాదశాత్మకః ॥ ౭౧ ॥ కశ్యపాదదితేర్భూత్వా కలయాఽఽదిత్యసంజ్ఞయా పాపాంధకారనీరాశికర్షసిత్వం నిరంతరం ॥ ౭౨ ॥ యావత్త్వత్కరస్పర్శతాపేనాతాపితాతనుః । కర్మణాంనాధికారోఽస్తిత మశ్చాండాలసంగమాత్ ॥ ౭౩ ॥ నదేవానాం రాక్షసానాంనరాణామపిసత్తమ । కరస్పర్శంవినాతావదధికారోఽస్తికర్మణి ॥ ౭౪ ॥ త్రైలోక్యభవానాంసర్వాణాంకరస్పర్శేనకాశ్యప । సంస్కారోజాయతేలోకే స్పృష్టానామంత్యజైరపి ॥ ౭౫ ॥ స్వర్గాది సాధనంసర్వం సూర్యరూపస్యతేనృణాం । ఉదయాదుదయంయాంతిలీయతేనిశిచారిణాం ॥ ౭౬ ॥ అగత్వాశరణంమెతుమృతావిప్రాదయోజనాః । ప్రేతయోనిగతానాంతుతేషామాత్మవిశుద్ధయె ॥ ౭౭ ॥ వృషోత్సర్గం ప్రకుర్వంతికృత్వా చక్రేణ లాంఛనం । తరిష్యంతి తమస్తేపిశిశ్యుంమామకీసుత ॥ ౭౮ ॥ అనా

యథాసోఽప్యసురానదేవాఇతినైశ్రుతిః । ఇహాముత్రచతేషాంవా అ
సురోభావఉచ్యతే ॥ ౪౯ ॥ అసురోవిద్యతేభావ్యోయావదేషాం ద్విజన్మ
నాం । నతావదధికారోఽస్తి మమారాధనకర్మణి ॥ ౫౦ ॥ నాధికా
రోఽర్చనేయావన్మోత్తుశావిద్యతేకుతః । ముక్తిద్వారంత్వమేవాతస్స
హస్రారనిశామయ ॥ ౫౧ ॥ శ్రద్ధరూపాధారయిష్యంతి మమచక్రంసుద
ర్శనం । జ్ఞాత్వాసర్వపదార్థేషుశుద్ధిస్తేషాంపదేపదే । ౫౨ ॥ శాలా
యాంభాజనవస్త్రేగృహోపకరణేషుచ । చమసోలూఖలేపీఠేక్వాప్నె
చక్రముల్లిఖేత్ ॥ ౫౩ ॥ పశుపుత్రకళత్రేషు యానవాహనభూమిషు ॥
సుదర్శనతవాంకేనప్రాకృతత్వం ప్రయాస్యతి ॥ ౫౪ ॥ మామకీనోజ
నోలోభాన్మోహాద్ద్వేషాచ్ఛలజ్జయా । నాంకయిష్యతి యోమూఢ
స్తస్యనైవాస్తిసద్గతిః ॥౫౫॥ అంకనంమమచక్రస్యవత్సమత్ప్రీతికారణం।
యథాకలానిధేస్సమ్యగుదయః క్షీరవారిధేః ॥ ౫౬ ॥ అంతకాలేత్వ
మేవైకస్సంకర్షణముఖాత్పునః । ఉత్థాయానలరూపేణత్రిలోకీం ప్రతపి
ష్యసి ॥ ౫౭ ॥ సంకర్షణాంశజోరుద్రస్త్వమేవాంబకరోచిషా । నూ
నం సంహరసిప్రాజ్ఞ విశ్వం విశ్వైకభేషజ ॥ ౫౮ ॥ జాఠరానలరూపేణ
చక్రచారుమమాజ్ఞయా।జగ్ధమన్నమశేషాణాంతృణాన్నయసిభస్మసాత్॥
౫౯ ॥ కాలాంతకస్వరూపేణ యమరూపేణదేహినః। త్వంశోధయసిదం
డేన సుదర్శనపునఃపునః ॥ ౬౦ ॥ వైష్ణవానాంప్రపన్నానాం హితా
యవిబుధోత్తమ । రూపంకృత్వానైవైష సంస్థితఃపన్నగేశ్వరః ॥
౬౧ ॥ అంబరీషఇతివిఖ్యాతో రాజాభువిభవిష్యతి । తస్యత్రాతాము
నేఃకోపాత్సుదర్శనభవిష్యసి ॥ ౬౨ ॥ సర్వాణికాలరూపేణ యమసూ
ర్యభవాత్మనా । త్వందండయసిభూతాని నజానంతి సుదర్శన ॥ ౬౩ ॥
జ్ఞానంనజాయతేఽమీషామస్యరూపేణ వైదికం । నపదం మమవిఖ్యా
తంవైష్ణవంప్రకృతేఃపరం ॥ ౬౪ ॥ జ్ఞానినోయేత్వయాస్పృష్టాస్తాపాది
విధినారహాః । అజ్ఞాశ్చధారయా సంఖ్యాయాస్యంతి పదవీమ్మమ ॥ ౬౫ ॥
ద్వాదశారేణతస్తేనవలయత్రయశోభినా । జ్వాలాచతుష్క యుక్తేన

పూతాయాంతి మమాలయం ॥ ౯౬ ॥ సుదర్శనమహాజ్వాల సూర్య
కోటిసమప్రభ । అజ్ఞానాంధస్యమేదేవవిష్ణోర్మార్గంప్రదర్శయ ॥ ౯౭ ॥
అగ్నేపునీహిమేగాత్రం సుదర్శనసమాశ్రితః । బిభర్మికవచత్వేన
ప్రభాగాత్రముపైతుమే ॥౯౮॥ ఇతిసంప్రార్థ్యయోబాహ్వోర్గాయత్ర్యా
వావధారయేత్ ।సఏవవైష్ణవో లోకేమత్సేవారహితోఽపిహి ॥౯౯॥
మనుజాద్యవతారేషు లోకసంగ్రహకామ్యయా । ధారయిష్యేభుజేది
వ్యం వహ్నిపూతం సుదర్శనం ॥ ౧౦౦ ॥ వటుర్వామనోభూత్వామే
ఖలాజిన దండధృత్ । కశ్యపాదంకయిత్వాంగంకరిష్యేదేవ రక్షణం ॥
౧౦౧ ॥ వసిష్ఠమునిశార్దూలాద్దిలీపప్రముఖాన్నృపాః । ధారయిష్యం
తి భూలోకే మహాశస్త్రంసు దర్శనం ॥ ౧౦౨ ॥ రామోరాజీవ ప
త్రాక్షోభూత్వాదశ రథాత్మజః । ధృత్వాతప్తాయ సీంముద్రాం దేవకా
ర్యంకరిష్యతి ॥ ౧౦౩ ॥ పారమైకాంతికంధర్మం వాయుపుత్రోమహా
బలః । ప్రాప్స్యంతి జానకీజాని స్సుగ్రీవాద్యాస్తథాపరే ॥ ౧౦౪ ॥
విభీషణోమహాతేజాః ప్రహ్లాదోజనకోధ్రువః । యమశ్శివః కుమారా
శ్చ భక్తామేభూతభావినః ॥ ౧౦౫ ॥ చక్రాంకితా భవంత్యేతేయాతా
యాస్యంతిచాపరే । ముక్తిద్వారమతోనాస్తి వినాచక్రాంకధారణం ॥
౧౦౬ ॥ పాంచజన్యమయాప్రోక్తః ప్రద్యుమ్నాంశేస ముద్భవః । వా
మేభుజేము ముక్షూణాంస్థిత్వామన్మార్గదోభవ ॥ ౧౦౭ ॥ గదాపద్మే
మహావీర్యే భుజయోరుభయోరథః । స్థిత్వామత్ప్రాప్తికామానాంక్రి
యతామశుభక్షయః ॥ ౧౦౮ । మయేత్థంబోధితాస్సర్వే బద్ధాంజలిపు
టాఃపురః । ఆనందనిర్భృతాః ప్రోచుర్దాసాస్మ ఇతివాదినః ॥ ౧౦౯ ॥
జితంజితంతేఽక్షరబద్ధసంశ్రయ శ్రీకాంతవైకుంఠపతేఽఖిలేశ్వర । ప్రప
న్నవిత్రాస వినాశనక్షమక్ష్మాలాలితాంఘ్రే భవనోభవాయ ॥౧౧౦॥
సురద్రుమోద్యాన విహారశాలినేనవాంబుదశ్యామరుచే మధుద్విషే । క
దంబకింజల్కపిశంగవాససే నమోనమస్తే భవనోభవాయ ॥ ౧౧౧ ॥
భుజంగరాజాంగ రహూంకశాయినే సుగంధిపంకాంకిత చారువక్షసే ।

ఆజానుదోర్దండ విఖండితారయె నమోనమస్తే భవనోభవాయ ॥
౧౧౨ ॥ విహంగరాజాంగ నిరూపితాంఘ్రయె సమస్తవేదోదితచారుకీ
ర్తయె । మందస్మితాసారనివర్తితార్తయె నమోనమస్తే భవనోభ
వాయ ॥ ౧౧౩ ॥ అగణ్యపుణ్యైక గృహీతనామ్నె ధామ్నెగుణానాం
మహతాంమహీయసె । భక్తార్పితోరస్థలపుష్పదామ్నె నమోనమస్తే
భవనోభవాయ ॥ ౧౧౪ ॥ వ్యాఘ్రాయసన్న్యస్తభరైకవీక్షణెఽనుపాయ
తాపన్నజనోపకారిణె । దుష్టేషుదావానలచండరోచిషె నమోనమస్తే
భవనోభవాయ ॥ ౧౧౫ ॥ గాంభీర్యసౌందర్య దయైకసింధవె కారుణ్య
వాత్సల్యగుణౌఘవార్ధయె । మాంగళ్యశౌర్యోర్జిత దివ్యకీర్తయెన
మోనమస్తేభవనోభవాయ ॥ ౧౧౬ ॥ విశ్వోద్భవస్థాన నిరోధకారిణే
విహారిణేశౌర్య విహారభూమయె । అనేకరూపాకృతి నామశాలినె న
మోనమస్తే భవనోభవాయ ॥ ౧౧౭ ॥ ఇతిచక్రకృతంస్తోత్రంశ్రుత్వా
ప్రీతోఽఖిలేశ్వరి । అదదామభయంహ్యేతం పఠతాముత్తమంస్తవం॥
౧౧౮ ॥ ధృత్వామెచక్రచిహ్నాం యెస్తవెనానేనమాంనరాః । స్తోష్యం
తివితరిష్యెఽహం తెషామాశుమనోరథాన్ ॥ ౧౧౯ ॥ అతఃకాంతె
త్వయాకార్యా,శ్రద్ధామచ్చక్రధారణె । సంధారయము ముక్షూణాంప్ర
పన్నానామ్మదాజ్ఞయా ॥ ౧౨౦ ॥ ఓమిత్యువాచసాదెవీచక్రశంఖభుజ
ద్వయా ॥ ప్రయోజనాంతరం హిత్వామంత్ర రాజమథాదదా॥ ౧౨౧॥
ఇతిశ్రీబృహద్బ్రహ్మ సంహితాయాంప్రథమపాదె సుదర్శనగీతానామ
ద్వితీయోఽధ్యాయః ॥

శ్రీరువాచ ॥ దేవదెవ జగన్నాథ రహస్యంమెప్రకాశయ । దా
సభావంప్రపన్నాఽస్మిస్వామిత్వమ్మేదయానిధె ॥ ౧ ॥ శ్రీనా
రాయణఉవాచ ॥ పురాకల్పాంతరె దేవిభగవత్తత్వకామ్యయా
తపశ్చకారవిప్రర్షిః శ్రీవత్సాఖ్యోమహామనాః ॥ ౨ ॥ యత్రనారాయ
ణో దేవ్యానరేణసహితో ఽధునా ।ఆస్థాయపరమం యోగమాకల్పాం
తమిహాస్తివై ॥ ౩ ॥ వైష్ణవాఖ్యమహాక్షేత్రెద్రావిడెషుపురాభవత్ ।

విష్ణుధర్మేతివిఖ్యాతో రాజాపరపురంజయః ॥ ౪ ॥ ధార్మికః పరమో
దాన్తోవినివృత్తమనోమలః । సచజిజ్ఞాసయా విష్ణోశ్చకారని యమం
నృపః ॥ ౫ ॥ త్యక్ష్యేకళేబరంనూనంన పశ్యామిజనార్దనం । వాసుదేవం
రమా కాంతంసర్వశేషిణ మచ్యుతం ॥ ౬ ॥ సమాగతాః ప్రబోధాయస
ర్వే ఽ త్రపురవాసినః । శ్రీవత్సాఖ్యాపితం శ్రుత్వాసంప్రాప్తస్తుల్యావేద
నః ॥ ౭ ॥ శ్రీవత్సఉవాచ ॥ రాజన్ కథంనిపతితోభూమావదర్భ మయా
సనే । కించికీర్షసి సత్యంనోవద ధర్మవిదుత్తమ ॥ ౮ ॥ విష్ణుధర్మో
వాచ ॥ అవశ్యం యత్తుకర్తవ్యంతత్తు నక్రియతేనరైః ॥ తదహంకర్తుమి
చ్ఛామి నానయంచోపయాతుమే ॥ ౯ ॥ ధర్మవృత్తస్య దేహస్యఫలమే
తద్వినిశ్చితం । యదనేనజగన్నాథః పరమాత్మా ఽ వలోక్యతే ॥ ౧౦ ॥
అవిజ్ఞాతస్యయ స్యైవప్రప త్త్యైనియమోమతః । తమవిజ్ఞాయదేహే ఽ
స్మిన్ రతే రుత్పాదనేనకిం ॥ ౧౧ ॥ స్వరూపమాత్మనోలక్ష్యం బ్రహ్మ
ఖ్యంతద్వినామనాక్ । సుఖంనవిద్యతేబ్రహ్మన్ దేహభూతస్యమేక్వచిత్ ॥
౧౨ ॥ యదిదందృశ్యతేలోకే శ్రూయతేద్విజసత్తమ । పరిణామస్వ
భావాసాప్రకృతిర్బహురూపిణీ ॥ ౧౩ ॥ విద్యుదభ్రానల జ్వాలానైకరూ
పావిభావ్యతే । తథాసర్వేషు భావేషు దృశ్యమానేషుపశ్యతాం ॥ ౧౪ ॥
యదాధారస్స్ఫురత్యేషసంసారః క్షణభంగురః । సచాధారోన దృష్ట
శ్చేద్వృథామ జ్జీవితేనకిం ॥ ౧౫ ॥ యస్యభాసావిభాతీదం యదన్యై
నావభాసతే । తదవిజ్ఞాతమేవంచే ద్వృథామజ్జీవితేనకిం ॥ ౧౬ ॥ స
ర్వస్యావధిభూతంయ త్ప్రాప్యమంతేయదేవహి । తదప్రాప్త మిహప్రా
ప్యంకింమే ప్రాప్తంద్విజోత్తమ ॥ ౧౭ ॥ యస్యానందస్యమాత్రాభిరు
జీవంతివైప్రజాః । తమానందమ సంప్రాప్యవృథామ జ్జీవితేనకిం ॥ ౧౮ ॥
యస్యైశ్వర్యేణ విధృతం జగదేతచ్చరాచరం । తస్యైశ్వర్యమవిజ్ఞాయకిం
వృథాజీవితేనమే ॥ ౧౯ ॥ యస్యపాదజలంపుణ్యం త్రిజగత్పునాతిహి ॥
తదేకసంశ్రయంహిత్వాకిం వృథాజీవితేనమే ॥ ౨౦ ॥ యస్యదాస్యైకని
రతా బ్రహ్మరుద్రాదయో ఽ మరాః । తస్యదాస్యంపరిత్యజ్యకిం వృథా

జీవితేనమె ॥ ౨౧ ॥ వెదశాస్త్రపురాణార్థైనదృష్టార్థాయకల్పతె
అదృష్టమాత్మన స్తస్మాంవిదిత్వాతు సుఖీభవెత్ ॥ ౨౨ ॥ చక్షుషోహి
ఫలంసాక్షాద్దైవకుంఠ స్యావలోకనం । శ్రవణంతస్యవచసాంఫలం శ్రో
త్రస్యమానద ॥ ౨3 ॥ అవఘ్రాణం నాసికాయాః ఫలంతచ్చరణాబ్జ
యోః । తదుచ్ఛిష్టర సాస్వాదోరసనాయాః ఫలంత్విదం ॥ ౨౪ ॥ తదం
గస్పర్శ మాధుర్యపరమానం దసంగమః ॥ త్వచఃఫలం మహాభాగత ద్వి
నాజీవితేనకిం ॥ ౨౫ ॥ ప్రాణేంద్రియ మనోదేహానాత్మానమపియోఽ
నిశం । సంజీవయతితం హిత్వావదకింజీవితేనమె ॥ ౨౬ ॥ త్రిపాద్వి
భూతియోర్దేవః కందర్పాయుతసుందరః । సర్వశేషీరమానాథ స్తం
హిత్వాజీవితేనకిం ॥ ౨౭ ॥యస్యాత్మపక్ష్మపరివర్తిచ విశ్వమెతదావిర్భ
భూవవివిధాభిధమాదిసర్గే । యోంతర్నివేశయతికూర్మ ఇవాంగవర్గ
మస్యాంగసంగ మపహాయకి మన్యసంగైః ॥ ౨౮ ॥ శ్రీవత్సవెదసిద్ధాంత
ఉపాత్రావిగుర్మేఖాత్ । ప్రాప్యోభోగ్యోహరిర్నాన్యస్సత్యంసత్యం
పునః పునః ॥ ౨౯ ॥ తముత్సృజ్యాగతశ్చేతః కృపణోస్మ్యఽభిక్షీయతె ।
నాన్యస్మిన్సాధనందేహె ప్రాప్తయెపరమాత్మనః ॥ 30 ॥ ఉపాయం
నైవపశ్యామియేన పశ్యామి కేశవం । శ్రీవత్సనిశ్చిత మతశ్శరీరస్యైవ
మోక్షణం ॥ 3౧ ॥ నృపస్యవచనంశ్రుత్వాశ్రీవత్సోపిమహామనాః ।
ఉవాచవచనం చారున్నృపతేఃప్రాణపోషణం ॥ 3౨ ॥ శ్రీవత్సఉవాచ। ఎవ
మెవమహాబాహో మయాపిసుదృఢీకృతం । ప్రాణాన్నధారయిష్యేఽ
హామనాలోక్యమహేశ్వరం ॥ 33 ॥ తదామవాభవద్వాణీరాజన్ కా
ప్యశరీరిణీ । ధర్మమూలమిమందేహం మ్రుతంనత్యక్తుమర్హసి ॥ 3౪ ॥
ఇతోగచ్ఛమహాక్షేత్రం నరనారాయణాశ్రమం । ఉపాయంగదితా
తేఽద్యస దేవ్యాదీనవల్లభః ॥ 3౫ ॥ యావద్గంతుంమనశ్చక్రె తావదే
తచ్ఛ్రుతమ్మయా । విష్ణుధర్మాతనుంత్యక్తుముద్యతః కెనహేతునా ॥
3౬ ॥ తద్దృష్టుమాగతశ్చాత్ర రాజన్నాశ్రుత్యతెవచః । ఆవయోస్తు
వ్యథైకెవనిశ్చితాజగతీపతె ॥ 3౭ ॥ బహుభిర్బోధితోఽహం వైసా

ధ్యానై రాత్మదర్శనైః । నతైరహం మహీపాల దృష్టవానీశ్వరం హరిం॥
౩౮ ॥ సాంఖ్యైస్సంబోధితస్సమ్యక్తత్త్వ నిర్ణయవర్త్మనా । విజ్ఞా
తోఽయమ్మయాహ్యాత్మాపంచ వింశోఽయ ఈరితః ॥ ౩౯ ॥ నైవప్రాపం ప
రంస్వస్మాత్తద్విం శంపురుషంనృప । యదాధారమిదంసర్వం సదసచ్ఛబ్దశ
బ్దితం ॥ ౪౦ ॥ తతోఽహంచింతయన్నాసంచిదాత్మానకరోతిహి । ప్ర
కృతిర్జడరూపేయంకుతస్సృష్టిరియమ్మతా ॥ ౪౧ ॥ యత్సంయో
గాత్పుమానేషప్రాకృతం భావమాశ్రితః । అస్వతంత్రోహ్యయం తస్మా
త్కర్తాఽస్య విధీయతే ॥ ౪౨ ॥ కర్తృత్వం ప్రకృతేర్నైవయాజ
డాపురుషాశ్రితా । ఉభయోః పరతంత్రత్వాత్కర్తృత్వంనోప ప
ద్యతే ॥ ౪౩ ॥ ఆత్మాప్రకృతియోగాచ్చేత్కర్తాస్యాత్తాదృశోఽస్మ్య
హం । విశ్వకర్తాకథంనస్యామితి సంచింతితమ్మయా ॥ ॥౪౪॥ విజ్ఞాతః
ప్రకృతేర్భిన్నస్సామర్థ్యంతస్య నేష్యతే । అతఃప్రకృతి హీనోపివిశ్వక
ర్తా నశస్యతే ॥ ౪౫ ॥ ఏతత్సంశయ విచ్ఛిత్త్యైశరణంకం వ్రజామ్య
హం । నాస్తిమత్తఃపరః కోపిమద్విజాతీయరూపవాన్ ॥ ౪౬ ॥ ఏవం
సంతప్యమానస్య చిరకాలంవిపశ్చితః । ఉపస్థితస్సమభవత్సంతాపాత్పురు
షఃపరః ॥ ౪౭ ॥ సచాహమామవనతం శోచమానంసుదారుణం । కింశో
చసిమహాభాగ పరిగ్లానముఖాంబుజః ॥ ౪౮ ॥ ఎవముక్తోఽహమాన
మ్యబభాషే విధృతాంజలిః । నాహంపశ్యేత్రిభువనే మమసందేహనాశ
కం ॥ ౪౯ ॥ పురుషఉవాచ ॥ జానేఽహంనరశార్దూలహ్యనుక్తోపిత
వేంగితం । యోగప్రభావాత్సిద్ధోఽహం సామర్థ్యంత్వమిహేచ్ఛసి ॥
౫౦ ॥ పలాశవత్పుష్కరస్య నిర్లిప్తః పురుషోహ్యయం । యోగనై
వాత్మనస్సిద్ధిం యథావిందతితచ్ఛృణు ॥ ౫౧ ॥ యోగప్రభావేనహరి
స్సంసూతేచచరాచరం । పాలయత్యేషయోగేన సంహరత్యేషవైతథా॥
౫౨ ॥ యోగైశ్వర్యమిదంసర్వం దృశ్యతేశ్రూయతేచయత్ । చిత్త
వృత్తినిరోధోహియోగశబ్దేనచోచ్యతే ॥ ౫౩ ॥ సర్వజ్ఞత్వం జనేశత్వం
సర్వగత్వం స్మృతిస్తథా । సర్వం భవతి యోగేననాస్తియోగాత్పరః।

ప్రభో ॥ ౫౪ ॥ నిధనానవయోగేన యోగినాంవాప్తసిద్ధయః। యోగే నైవాన్యతిష్ఠంతి పితరో మునయస్సురాః ॥ ౫౫ ॥ యోగేన పంచభూతాని ప్రధానంపురుషంతథా । అత్యేతి సర్వభూతాని యోగస్థో నాత్ర సంశయః ॥ ౫౬ ॥ యోగోపాయేనవిప్రర్షే సర్వైశ్వర్యకరో భవ । కర్తా సమస్తవిశ్వస్య సంకల్పేనభవిష్యసి ॥ ౫౭ ॥ తేనోపదిష్టం యోగమన్వతిష్ఠమతంద్రితః । యమాదిభిర్యోగపదైస్సుసంపన్నోనిరామయః ॥ ౫౮ ॥ అవిదంతేన యోగేన సర్వేషామంతరంగతం। కృత కృత్యంతదాత్మానం మేనే నిరుపమంప్రభుం ॥ ౫౯ ॥ సర్వేభ్యో విసజాతీయస్వభావబలపౌరుషః । కోమి నిజసంకల్పసిద్ధిమేతదచింతయం ॥ ౬౦ ॥ సంకల్పాత్ససృజే దివ్యం మహాకాశే మనోహరం । లోకమత్యాద్భుతాకారమనాకామ్యుతదర్శనం ॥౬౧॥ నానావర్ణమణివ్రాతపన్నిబద్ధమహీతలం । మందారపారిజాతాదితరురాజివిరాజితం ॥ ౬౨ ॥ విచిత్రశిఖిసద్ధాతు సంలిప్తగగనాంగణం ॥ స్ఫురత్కల్హారకాసార విహారివనితాజనం ॥ ౬౩ ॥ స్ఫురచ్చామీకరోత్తుంగగోపురోద్ధూతకేతుకం । సౌధాగ్రోదగ్రమాణిక్య చర్చితధ్వాంతదిక్తటం ॥ ౬౪ ॥ వితానపటసంతానివారితదివాకరం । కర్పూరక్షోద సంచారచారు చంద్రోదయశ్రియం ॥ ౬౫ ॥ ముక్తావళిల సద్ద్వారసువర్ణ కలశోజ్జ్వలం । నీలాశ్మ వాటికారూఢజలయంత్ర మహోత్సవం ॥ ౬౬ ॥విహారవాపికాపద్మ మిళిందముఖరీకృతం । హంసకారండ వాకీర్ణవిముగ్ధతటసైకతం ॥౬౭ ॥ మత్తమాతంగ సంచారదానార్ద్రీ కృతభూతలం । పాటీరసౌరసం...సక్రమవిదితహాజనం ॥ ౬౮ ॥ గంధర్వగీతసంగీత సంచారవిలసత్సభం ।మృదంగమధురక్వాణవిబోధితరథు వధ్వజం ॥ ౬౯ ॥ తస్మిన్పురే సమానీతా...కాంచనవిష్టరే । సంకల్పాదసృజం తత్రగ్రహనక్షత్రతారకా... శీతవాతవర్షాదిభయం తత్రమనాగపి। నానిర్మృత్యుర్మనోగ్లాని...యోగబలాదభూత్ ॥ ౭౧ ॥ యద్యదిచ్ఛామిత త్సర్వంసుసంపన్నం... । ఈశ్వరంనాపరంమేనే కాంచ హమితిభావిన్య ॥ ౭౨ ॥

సమత్వే ఽ న్యః పరః కో ఽపి వర్తతే నభవిష్యతి । [illegible]
[illegible]ంసత్యం న సంశయః ॥ ౨౩ ॥ తత్రాహమ సృజం కాంతా [illegible]
విలోచనాం । తయాన హావిమానేషు విహరామ్ బుభు[illegible] ॥
౨౪ ॥ నజరానచ మే ఽ గోనపౌరుషబలక్షయః । కంచర్ప ఇవ రాజేంద్ర
రూపేణాప్రతిమో ఽ భవం ॥ ౨౫ ॥ సంపాద్య పుత్రపౌత్రాంశ్చ తత్రస్థం
బంధుబాంధవాన్ । సహస్రశః కోటిశశ్చ భోగాన్ భేదవచాపరః ॥ ౨౬ ॥
[illegible]త్యక్త్వా గతః సహస్రాణాం దినమేకం ప్రజాపతేః । సంకల్పితం భగవతా తస్మి
న్వృత్తం తదా నృప ॥ ౨౭ ॥ మయాకృతోఽయ స్సంకల్పస్సచనాశము పేయి
వాన్ । నతత్ర నగరం నారీన పుత్రాన్స్వహృదోనచ ॥ ౨౮ ॥ అహం త్వై
కవవానంతస్మిన్నాకాశమంతరే । కనమేనాకతోనూనం సంకల్పోయోగ
భావజః ॥ ౨౯ ॥ తత్రాస్తైప పుమానద్య యోగమైశ్వర్య మత్యగా
త్ । ఇత్యహం సర్వభూతానితమన్విష్టుం ప్రవిష్టవాన్ ॥ ౩౦ ॥ పృథివీమా
పమాస్థాయ పృథివ్యా అంతరంగతః । పృథివీమత్య గాంకాలేనాపశ్యం
పురుషం పరం ॥ ౩౧ ॥ పృథివీతో వినిర్గత్య వారిరూప ముపేత్యత ।
ప్రవిశ్యాత్యగాం వారినాపశ్యం పురుషంపరం ॥ ౩౨ ॥ వినిర్గత స్త
తస్తేజః ప్రవిశ్యాహం తదాకృతిః ॥ అత్యగాం తైజసంరూపం నాపశ్యం పు
రుషంపరం ॥ ౩౩ ॥ ఏవం వాయుమథాకాశమహంకారమ్మహత్తమం ప్ర
ధానమత్యగాంరాజన్నాపశ్యం పురుషం పరం ॥ ౩౪ ॥ అసంఖ్యాతాను
యాదృష్టాన్సృష్టిస్తైత్యేషు పార్థివ ॥ తేషు యోగబలేనాహం నలిప్తః క
[illegible]ం ॥ ౩౫ ॥ యదా ఽ హం ప్రకృతేరూర్ధ్వం గమనాయద
[illegible] । ఆత్మానమేవ నాపశ్యం నాపశ్యం పురుషంపరం ॥ ౩౬ ॥ పు
రుషోవ పరశ్చేతి ఇతి మే నష్ట భాసతే । కింతు యోగగతినా నిష్ఠితాం
పదపౌరుషం ॥ ౩౭ ॥ అసుహానాదినాగతః కోఽప్యస్తి పురుషాత్పరః
[illegible]విధానతేద్య గ్రూవ స[illegible]గుణాత్మకః ॥ ౩౮ ॥ యోగాదీనాం గతి
శ్చయతా త్వైశ్వర్యమియత్తథా । ఇతః పరంగతిర్నేతి నిశ్చయో [illegible]
[illegible] ॥ ౩౯ ॥ ఏవం చింతయతే మహ్యం [illegible]

త్యక్త్వా స్త్రీ వామాక్షయా గ్రామ్యాశ్చ గ్రామ్యాః కోటిసాధనైః ॥ ౯౦ ॥ శ్రుత్వా శ్రీ శ్రమణ స్తైవజ్ఞాననాధిగత స్త్రియా ॥ సపత్నీ ఆత్మా శేషో మునిలో యమాయాతిపద్మ స్మృతః ॥ ౯౧ ॥ పుంప్రకృత్యో స్మ్రని శ్రేష్ఠ ఏకో ఉహామథ థిస్మృతః ॥ సో ఉహంనానన్యథా విసవినాగమ్యః కదాచన ॥ ౯౨ ॥ పారమైకాంతికం భావం సంపాదయగురోః కులాత్ ఉపాయాంతరముత్సృజ్యనాహంలభ్యో ఉన్యసాధనైః ॥ ౯౩ ॥ ద్రావిడేషుజనింలబ్ధ్వావమ ధర్మో యత్రతిష్ఠతి । ప్రాయోభక్తా భవంతీహామ మపాదాంబుసేవనాత్ ॥ ౯౪ ॥ ఏతదన్వేషణస్త్రైవమత్ర త్వాప్త తతంభవాన్ । మహ త్త్వం వద తిప్రాజ్ఞ స్తస్మాద్వలోస్మమయాకృతః ॥ ౯౫ ॥ శోభయాపరయాయుక్త స్తస్మాచ్ఛ్రీవత్ససంజ్ఞితః । నరనారాయణౌ ప్రాప్యామద్విభూతిసనాతనా ౯౬ ॥ దీక్షాంభాగవతీం ప్రాప్య సంతాప్యతనుమాత్మనః। అనుసంధానతత్వామె మామ్ము పైష్యసిమాశుచః ॥ ౯౭ ॥ ఇతి శ్రీబృహద్బ్రహ్మ సంహితాయాంప్రథమపాదెను దర్శనగీతాయాం శ్రీవత్సచరితంనామతృతీయో ఉధ్యాయః ॥ ౩ ॥

శ్రీవత్స ఉవాచ ॥ సచాహమవతీర్ణో ఉస్మి శ్రీవత్సాఖ్యో నృపోత్తమ । స్మృతిర్మేనాద్య సంయుద్ధాయోగశ చరణాశ్రయాత్ ॥ ౧ ॥ తత్రాహంగంతు కామో ఉస్మియదితెస్యాచతేవచః ॥ నారాయణాశ్రమం యావచావామద్యనరేశ్వర ॥ ౨ ॥ రాజోవాచ ॥ మాచిరంకురువిప్రర్షేకుత్ర నారాయణాశ్రమః॥ గచ్ఛావపుండరీకాక్షు దిదృక్షవ శ్చనకాంక్షిణౌ ॥ ౩ ॥ శ్రీవత్స ఉవాచ ॥ రాజన్పశ్య ప్రభావమ్మె యోగస్యనయనాంబుజె । పిధెహిపాణినాదీర్ఘం రాజ్యాశాంవిని వర్తయ ౪ ॥ ఏవముక్తోనివర్త్యాశాంప్రజాః పుత్రేనివేశ్యసః॥ రాజ్యం తృణమివ త్యక్త్వాపిదధేలోచనద్వయం॥ ౫ ॥ శ్రీవత్సోదర్శయామాసతంగిరింశంభుసాదనం ॥ ముహూర్తేన కెనకమలేయోగాభ్యాసప్రభావతః ॥ ౬ ॥ శ్రీవత్స ఉవాచ । ముచ్యతాంనయన ద్వారంముక్తి ద్వారంవిలోకయ। ... వైకుంఠ సాధస్త్వానాంసరిద్వారాం ॥ ౭ ॥ విష్ణుధర్మా...

స్మృత్యా నరనారాయణాశ్రమం । అపశ్యన్నయనానందకరం [illegible]
శ్శివం ॥ ౮ ॥ యత్రచాలకనందాఖ్యానదీ కైవల్యవాహినీ । తత్రవాంఛ
తాకారః పావనాయ హుతాశనః ॥ ౯ ॥ అస్తి విజ్ఞానదాధారా కూర్మ
స్యకమలోద్భవా । గరుడోపి శిలారూపీ సేవతే చరణాంబుజం ॥ ౧౦ ॥
ధర్మాత్మజం నరసఖం జగదేకవంద్యం నారాయణం జలజలోచనమప్ర
మేయం । సిద్ధైరుపాశ్రితముదారగుణైః కరాశింజీమూలమేదురతరుం పు
రుషం దదర్శ ॥ ౧౧ ॥ పద్మాసనం వరకమండలు ముద్రహస్తమేణాజి
నోత్తరపటం విలసత్త్రిదండం । శుద్ధోపవీతిన మురస్థలకంఠమాలమా
బద్ధశేఖరశిఖం పురుషం దదర్శ ॥ ౧౨ ॥ ప్రాణావరోధతరుభూతతనుం
ప్రపన్నతత్త్వం పరంపరమయాదయయాదిశంతం । కందర్ప[illegible]హార
ఖండితకోపదర్పం సిద్ధాంతశాంతహృదయం పురుషం దదర్శ ॥ ౧౩ ॥
సామాదివేదపరిగీతచరిత్రబృందమానంద సాంద్రనయనస్రుతవిశ్వతోవం।
వద్ద్రవ్మా విశ్వదయయాతపసి ప్రవిష్టమాత్మాన ముజ్జ్వలగుణం పురు
షం దదర్శ ॥ ౧౪ ॥ శ్రీమంత్ర రాజపదవర్ణ విచారయుక్తా మంత్ర
ద్వయార్థపరివర్ణ నదగ్ధమాయాః । తత్త్వత్రయైకపరిచింతన లబ్ధవిద్యా
కారత్రయాం స్తుని జధామ్ని నివేశయంతం ॥ ౧౫ ॥ తాపూచతుశ్చరణ
పీఠతలేఉత్తరతో సాష్టాంగ పాతపరిపూతశరీర యష్టిః । ఆవాం విలోకయ మ
నాక్కృపయాభవాగ్నేస్సంతప్యతే చరణమూలము పాశ్రయంతే ॥ ౧౬ ॥
నమోఽనంతాయ దేవాయ సురాసురనతాంఘ్రయే । ముక్తిప్రదాయ
ముక్తాయ సాత్త్వతానందదాయినే ॥ ౧౭ ॥ ఆవయోస్తవపాదాబ్జపరిచ
ర్యామభీప్సతోః । గుణత్రయాతిరిక్తానాంగతిః కేనభవేదిహ ॥ ౧౮ ॥
శ్రీనారాయణ ఉవాచ ॥ త్రిధాగతిరిహ ప్రోక్తా కర్మిణాం జ్ఞానయోగినాం।
సాత్త్వతానాం తృతీయాహి గతీనామవధిహీనసా ॥ ౧౯ ॥ త్రిలోక్యాం
కర్మిణాం ప్రోక్తా తద్బహిః జ్ఞానయోగినాం ॥ సన్న్యాసినాం సమాఖ్యాతా
బ్రహ్మలోకము యాగతిః ॥ ౨౦ ॥ మహ్యోవాపి కథితానాం[illegible]
తానామ్నామభీప్సతాం। పరమైకాంతినాం[illegible]గుణాతీతాగతిర్మతా।

[illegible]నాం ॥ వైకుణ్ఠదాస్యయుక్తానాం దాసవేషావలోభినాం । దానవానేక[illegible]
రామపూర్వాణాం గతిరిష్యతే ॥ ౨౨ ॥ నివర్త్యసర్వతస్సంగరసంబంధ ము[illegible]
కేహజం । ప్రతోజనాంతరంహిత్వామామేకంశరణంగతాః ॥ ౨౩ ॥
తేప్రాప్నువంతి మామేవమమైవాత్యంతవల్లభాః । మామ్యతేనాభికాం
[illegible]ంతి ప్రాణాదప్యతివల్లభం ॥ ౨౪ ॥ శ్రీవత్సయోగసంసిద్ధరాజ[illegible]క్ష
నై కథాజన । సరహస్యం ప్రయచ్ఛామిసిద్ధాంతజ్ఞానముత్తమం ॥ ౨౫ ॥
[illegible]యస్యాహం కూపభేదేన జనానాంహితకామ్యయా । ఆస్థితో వైష్ణవంతే
త్రంనకేనసహితస్సదా ॥ ౨౬ ॥ తదేకంకారణం బ్రహ్మ వేదాంతప్రతిపా
దితం । [illegible]ంవక్తుమశంతస్య ప్రభావంశత జన్మభిః ॥ ౨౭ ॥ గుణాం
స్తస్య[illegible]ఛ్ఛేత్తుమైశ్వర్యంభూతివైభవం॥నైవంవస్తుపరంయోనపరిచ్ఛిదో
[illegible]యతే । ౨౮ ॥ యత్రనాయమసాదేశోనాదేశస్తాదృశఃక్వచిత్ ।
అతో దేశపరిచ్ఛేదః పురుషస్యనవిద్యతే ॥ ౨౯ ॥ యత్రనాయమసాకే
ష్యానకాలస్తాదృశః క్వచిత్ । అతఃకాలపరిచ్ఛేదః పురుషస్యనవిద్యతే
౩౦ ॥ ఆశ్రయాంతరసంశూన్యోనాశ్రయోవిద్యతేక్వచిత్ । నిరాశ్ర
యాశ్రయశ్చైవ పరమాత్మాఉద్వయోమతః ॥ ౩౧ ॥ ఆధేయమత్ర
సకలంచిదచిచ్ఛబ్దసంజ్ఞితం । ఆధారభూతమప్యేక మద్వయంబ్రహ్మసం
జ్ఞితం॥౩౨॥ఆధేయనామభిస్తస్యనామానివిలసంతిహి॥ మతస్యాధారతస్త్వే
వనానావస్థాకృతానిహి॥ ౩౩ ॥ఆధేయరూపైరూపాణినానావస్థాకృతాని
వై ॥ స్వప్రకాశస్వరూపస్య విలసంతి పరాత్మనః ॥ ౩౪ ॥ ప్రకాశ్యమ
త్రసకలం చిదచిచ్ఛబ్దసంజ్ఞితం । ప్రకాశ్యతే తస్యభాసాత స్మాద్దేవః ప్ర
కాశకః ॥ ౩౫ ॥ ప్రవర్త్యంసకలంహ్యేతదయమేకఃప్రవర్తకః॥ప్రవర్త
కత్వగుణకోనామ్నాచాపిప్రవర్తకః॥ ౩౬॥ నియంతాచైవ సర్వేషాంని
యామ్యానాంచసర్వశః।నియంతృత్వంగుణస్తస్యతథానామాప్రకీర్తితః॥
౩౭॥ఆధేయంకార్యతాంయాతివ్యావస్థాంతరభేదతః। కారణంతత్రచాన్వేతి
కాలకర్మప్రవర్తితం॥౩౮॥కారణంసర్వకార్యాణాం జనకఃపరమా[illegible]
[illegible]నాంహిసకలంహ్యేతదాత్మనోగుణతో హిసః॥౩౯॥తస్యైవం[illegible]

[illegible]భద్రసంస్థితం।తదీయం తమితి ప్రాప్య పాప్మ[illegible]రతశ్శమపాపహా॥౪౦॥ శ్రీ
వత్సకీర్తివిఖ్యాతో దాసస్సావమాసవమాము చేతన స్తత్రదేహో భాగవన్నుజ్ఝి
తస్యైగై కసాధనః ॥౪౧॥ చిదచిద్భేదభూతో [illegible]యు త్తస్థితిస్సదా।
తద్భేదతత సంప్రాప్తౌ విశ్లేషో మానస్తై వహీ ॥౪౨॥ అత్రశేతాది శతస్థాను
హీనం ప్రాప్తౌ గుణాలోకనటస్వాభావికో వ్యాయం భేదో మతో మతేన [illegible]
[illegible] ॥౪౩॥ ఉభయోరాత్మభూతోఽయం స్వతంత్రో ధారకో హరిః।
ప్రేరకో ధారకోఽ నియంతా భోజ్యో భోగవర్జితః ॥౪౪॥ ధాయారవన్యూ
[illegible] ప్రవిష్టో విహారాభిధా। అచేతనాయాం ప్రకృతౌ చేతనే [illegible]తుస్థి
తః ॥౪౫॥ ఉభయోర్వ్యవహారీయ స్వభావగుణై భవా[illegible]నిత్య
నితో వ్యామత్స్య, భిద స్తచ్ఛ్రుతి రతా ॥౪౬॥ [illegible]ఽ నన్యార్హ త్వంచ
త్వంశ త్వాత్మ పరమాత్మనోః। విచింత్యైవం విముక్తస్స్యాత్ శ్రీవత్సక
తివర్తి ॥౪౭॥ అచిత్సుభోగ్యభూతం హి ప్రాకృతేఽప్రాకృతే నచ। ఆ[illegible]
మ్యాత్మనిజ్ఞాత్వాస్వాన్న విద్యుల్లతోపమాం ॥౪౮॥ అప్రాకృతేన దేహే
సనైష్కర్మ్యేణ ద్విజోత్తమ। స్వస్యానన్యార్హభోగ్యం హి విద్ధి దేవంత
[illegible]పతిం ॥౪౯॥ స్వతంత్రమాత్మనో దేవం కారుణ్యాదిగుణాన్వితం।
తదీయస్యాత్మనోఽ నన్యసాధనం సాధుసాధయ ॥౫౦॥ ప్రాకృతేష్వప
దార్థేషు తథాచాప్రాకృతేష్వపి। నము స్తైషు స్వకీయత్వ స్పృహామాత్మ
ని కింత్యజ ॥౫౧॥ ప్రాకృతాప్రాకృతేష్వేవం చిద చిత్సు నిరంతరం। సర్వ
శక్తిగుణోపేతం భగవంతమవస్థితం ॥౫౨॥ భావనాత్యంతి కన్నైవ భవ
తేత్యోవి లక్షణం। తత్రాప్త మొసదావత్సయావదస్తి కళేబరం ॥౫౩॥
అఖండతైల ధారావదవిచ్ఛిన్నస్మృతిః పుమాన్। అత్యేతి పరమాత్మా
నమితి వేదాంతడిండిమః ॥౫౪॥ శృణు వత్స ప్రవక్ష్యామి సాధనం స్మృ
తమోహరేః। అధికారానురూప్యేణ కర్మజ్ఞానముపాసనం ॥౫౫॥ ఇతి
శ్రీపాంచరాత్రే బృహద్బ్రహ్మసంహితాయాం ప్రథమపాదే నుద[illegible]
[illegible] శ్రీవత్సదర్శితరహస్యోపదేశో నామ చతుర్థోఽధ్యాయః ॥

శ్రీనారాయణ ఉవాచ । వేదోక్తం కర్మ కుర్వత్సు చైవ సర్వేష్వ
ప్యహో ద్విజ । ఏకాంతే ముక్తయే లోకే సహస్రేషు చ కశ్చన ॥ ౧ ॥ విష్
ణుం హి మనసా తస్య విషయాస్వాదనేన హి । నైకదా పరమాం యాతి వినా ప్ర
సాదమనుగ్రహాత్ ॥ ౨ ॥ అతస్సర్వాత్మనా వత్స మద్ధర్మాన్ కాయశుద్ధి
దం । ఆచార్యం శరణం సమ్యక్ సంశ్రయేత విచక్షణః ॥ ౩ ॥ దేహశు
ద్ధిం విధాయాథ శుద్ధాత్మా పరమాత్మనః । మంత్రరాజం ద్వయం చైవ చ
రమం సూక్తమేవ చ ॥ ౪ ॥ శ్రీసూక్తం పావమానం చ భూమిసూక్తం త
థైవ చ । స్వశాఖాధర్మానువాకస్తు ద్వాదశానాం సమభ్యసేత్ ॥ ౫ ॥
శ్రీవత్స ఉవాచ । భగవన్ దేహశుద్ధిర్మే కీదృశీ కేన జాయతే । మం
త్రరాజస్య మాహాత్మ్యం మంత్రరాజశ్చ కో భవేత్ ॥ ౬ ॥ శ్రీనారాయణ ఉ
వాచ । శ్రుత్వా శాస్త్రవిశేషేణ ప్రవృత్తించ తథేతరాం । నివృత్తింప్రా
ప్యమే కృత్వా పరధర్మాయ సజ్జితః ॥ ౭ ॥ విరక్తో వా గృహస్థో వా సకామో వా
కామ ఏవ చ । తాపాదినా విముక్తస్స్యాత్ పాతకైః కోటిజన్మజైః ॥ ౮ ॥
ఏషా వై వైష్ణవసిద్ధాంతసంస్క్రియా పరమాద్భుతా । సుదర్శనాగ్నినా తప్త్వా
శరీరం యద్విశోధ్యతే ॥ ౯ ॥ బద్ధాంజలిపుటం శిష్యం త్రాహి త్రాహీతి
వాదినం । విశోధ్య పంచగవ్యేన కుశైర్గాత్రేషు మార్జయేత్ ॥ ౧౦ ॥ వారా
హాను సంభూతాః కుశాః కర్మప్రవర్తకాః । విశోధయంతి చాంగేషు పా
తకాన్ విష్ణునామభిః ॥ ౧౧ ॥ వాసుదేవోఽచ్యుతోఽనంతః ప్రద్యు
మ్నో హ్యనిరుద్ధకః । కృష్ణో రామో హరిర్విష్ణురుపేన్ద్రో గరుడధ్వజః
౧౨ ॥ వైకుణ్ఠో వామనశ్చక్రశంఖపద్మగదాధరః । త్రిపాదో హృషీ
కేశః పుండరీకనిభేక్షణః ॥ ౧౩ ॥ శ్రీభూనీళాపతిర్దేవః ప్రణవాద్యాన
మోంతకాః । తంవై విశోధయంత్యేతే పాపేభ్యశ్శరణాగతం ॥ ౧౪ ॥ అ
స్త్రేణ ద్వాదశానేన శోధయేద్వై కుశోదకైః । క్షురకేణ శితేనాథ ముండ
వంతస్య కారయేత్ ॥ ౧౫ ॥ స్నాపయేద్వారుణైర్మంత్రైస్త్రిలామ [illegible]
[illegible]తైః । భగవత్పాదసలిలైస్తులసీదళసత్కృతైః ॥ ౧౬ ॥ [illegible]
[illegible] కవచేన సమాహితః । మంత్రరాజేన గాయత్ర్యా [illegible]

శాపా నవాగ్యతః ॥ ౧౭ ॥ ఉపవీతం పునర్దద్యా ద్భగవత్కైంకర్య సిద్ధ-
యే ॥ శిష్యార్థం ప్రార్థయేద్దేవం జయలక్ష్మీపతే హరే ॥ ౧౮ ॥ తవా-
జ్ఞాలంఘినం దీనమన్య శేషాభిమానినం ॥ కులజాత్యభిమానేన మోహి-
తం దేవమాయయా ॥ ౧౯ ॥ స్వతంత్రమకృతప్రజ్ఞమన్యత్రైశ్వర్యచిం-
తకం ॥ ఆధేయత్వ స్వభావాదిస్వ రూపజ్ఞానవిచ్యుతం ॥ ౨౦ ॥ అప్రప-
న్నమమర్యాద మకృతార్థం గతత్రపం ॥ స్వీకురుష్వైనమబ్జాక్ష కృపార్థిన
మర్థద ॥ ౨౧ ॥ పరభక్తిపరజ్ఞాన పరప్రేమైకభాజనం ॥ కృత్వా విశేష-
దేవేశ జానీహి భవభేషజ ॥ ౨౨ ॥ స్వీకురుష్వ మహాదేవ పాదమూల-
ము పస్థితం ॥ ప్రణతం ప్రణతాధార కైంకర్యేవినివేశయ ॥ ౨౩ ॥ క-
ర్మణా భ్రామ్యమాణోఽయమనేకాధిమహార్ణవే ॥ నానోపాసనవిభ్రా-
న్త్యా నానాసిద్ధాన్తవర్త్మనా ॥ ౨౪ ॥ ప్రపన్నో భగవత్పాదమూలత
మాయాగుణాత్పరం ॥ విదిత్వా పరమోదారగుణాయతనమాయతం ॥
౨౫ ॥ ఏవం సంప్రార్థ్య పితరౌ జగతః పరమేశ్వరౌ ॥ ఆచార్యః పూజయే
ద్భక్త్యా తాపసంస్కారసిద్ధయే ॥ ౨౬ ॥ స్నానవాద్యైః పహారైశ్చ త్రిప
నీరాజనాదిభిః ॥ పౌరుషేణతు సూక్తేనపాయసేనానలం హునేత్ ॥ ౨౭
తతముద్భావయేద్వహ్నే వాధారాదిభిరేవచ ॥ వైష్ణవం ... దైర్యుక్తం
దేవేశం తత్ర భావయేత్ ॥ ౨౮ ॥ స్ఫురన్మకరకుణ్డలంక ములకోశర త్రిప
ణాంవిముక్తజనసేవితం జలజకర్ణికానంస్థితం ॥ కిరీటమణి దీపికా...
లీనశోకానలం పిశంగపట సంగినం నిజల నీరదాంగచ్ఛవిం ॥ ౨౯ ॥ ...
...గుణశేవధిం విధిముఖామరైస్సేవితం నిపీతవిమలప్రసన్నదయితముఖా
...కిణం ॥ లసద్భుజ చతుష్టయంధృత పవిత్రశంఖాంబుజంగదాం
గదినమాత్రయేవలయినం రమాలాలితం ॥ ౩౦ ॥ ఏవంధ్యాత్వా ప్రజ్వా-
...త్మం త్రిరావేశ వైష్ణవః ॥ శంఖచక్రేవి శోధ్యాథమంత్రైస్తపంచా
...శైరథ ॥ ౩౧ ॥ సంపూజ్య భగవత్పార్శ్వే నిధాయుపరమాయుధే ॥
...యేద్భివ్యనంస్కార సిద్ధయేప్రణతోగురుః ॥ ౩౨ ॥ సుదర్శన
... నారాయణ ...యుధ ॥ ఎరు శేషస్వామి... ...

సముద్ధృతః ॥ ౩౩ ॥ స్వామిన్ననుగృహీతస్త్వేవీక్షితః కృపయాభృశం । యదసౌసర్వముత్సృజ్యకైంకర్యాయోపసంస్థితః ॥ ౩౪ ॥ సంసాధయతథాయోగ్యం ప్రభోః పాదార్చనాయచ॥ యథాభవేత్సురశ్రేష్ఠోజ్యేష్ఠ సర్వాయుధేషుహే ॥ ౩౫ ॥ కర్మణాదేహయోగేన సంగేనామేధ్యసేవయా అయోగ్యత్వమవాప్యాశు జ్వాలయాదాసతాంనయ ॥ ౩౬ ॥ చిత్స్వరూపేణదేహోదేహినామ్నాయద్యప్యయంజనః । తథాపిదేహయోగేనహ్యాన్యశేషత్వరతస్సా ॥ ౩౭ ॥ సంస్పృష్టోనష్టసంశుద్ధిర్నాధికారీపరార్చనే। కైంకర్యార్హోయథాఽభ్యర్చేత్తథా కురునమోనమః ॥ ౩౮ ॥ పాంచజన్యనిజధ్వానధ్వస్తపాతకసంచయ । శరణార్థీభవేత్సద్యశ్శ్రీమత్పాదయుగార్చనే ॥ ౩౯ ॥ కైంకర్యందేహిదేవేశదీనస్య శరణార్థినః ప్రతాప్య శంఖచక్రాభ్యామంకయేద్భుజమూలయోః ॥ ౪౦ ॥ పవిత్రేణవిశుద్ధాత్మాయదిహీనకులోద్భవః । ద్వయాధికారీభవతి పూజ్యోవంద్యోఽమరైరపి ॥ ౪౧ ॥ చక్రాంకితస్యదేహోఽయంయత్రకుత్రపతేదివా। తత్రైవ తీర్థంభవతి యత్తత్తీర్థాంకకళేబరం॥౪౨ ॥ వైష్ణవస్యైకమేవాత్మాస్వాత్మానం ప్రపునాతిహి । దర్శనస్పర్శనధ్యానాద్దేహః పాతకినోబహూన్ ॥ ౪౩ ॥ శంఖచక్రాంకితం గాత్రందయాయాభాజనంహరేః । అతివర్తితుమప్యేనంనభవంతి యమాదయః ॥౪౪॥ సంబంధాదేవసంసిద్ధిస్తీర్థానాంమునిభిస్స్మృతా। చక్రలాంఛిత దేహస్య బంధోఽస్తిమరణావధిః ॥ ౪౫ ॥ మృతంశరీరం విప్రస్యశంఖ చక్రాదిలాంఛితం ॥ నసంత్యజతిదేవేశస్సత్యం సత్యం వదామ్యహం ॥ ౪౬ ॥ ఉత్కలేషు పురాకశ్చిద్బ్రాహ్మణో గౌతమాన్వయః । సోమశర్మేతి విఖ్యాతో వేదవేదాంగ పారగః ॥ ౪౭ ॥స్వాధ్యాయ శీలోనితరామగ్నిహోత్రపరస్సదా।అన్యదేవ సమందేవమ్మను తేపురుషోత్తమం ॥౪౮ ॥ అన్యశేషేణ దేవేశం విష్ణుశేషేణచాపరం । యజతే నిర్విశేషేణ శివశక్తి మహేశ్వరాన్ ॥ ౪౯ ॥ తేషాంకృపావిశేషేణ జాతస్సర్వసమృద్ధిమాన్ । పరాజయోన శత్రుభ్యోనభయం రాజదస్యుతః ॥ ౫౦ ॥ నిర్వ

దో నాభవ త్తస్యనానాకామ హతాత్మనః ॥ రజసాఘోర సంకల్పాస్తమ సాఽఽలస్యపీడితాః ॥౫౧॥ భవంతి పురుషా విప్రవినాస త్త్వనిషేవ ణాత్ ॥ తస్యవిప్రస్య మహతీసమృద్ధిర్వా వృథేగృహే ॥ ౫౨ ॥ తస్యాం తస్యమ దోద్రేకో జాతో నిరయవర్ధనః । పరదార రతశ్చాసీత్పరద్రోహ పరాయణః ॥ ౫౩ ॥ పరనిన్దాసమాసీనో విచ్యుతాచ్యుతచిన్తనః । లోభేన పరిభూతస్య నిత్యనైమి త్తికోత్సవాః ॥ ౫౪ ॥ వినష్టానష్టభావస్యయౌ వనంజరయాయథా । ఏవంవినష్ట ధర్మస్య పాపేనాభిహతస్యచ ॥ ౫౫ ॥ రాజభి ర్దస్యుభి స్తస్య వినష్టాస్సర్వసంపదః । స్వజనైశ్చపరిత్యక్తోజా యాపుత్రసమన్వితః ॥ ౫౬ ॥ వృత్త్యర్థం పర్యటన్ మాధోమాగధం దేశమాశ్రితః। ప్రలుప్త నిత్యకర్మత్వాన్నిరతోహి సుహావనే ॥ ౫౭ ॥ మృతస్సర్పేణసందష్టః ప్రేతయోని మవాపసః । జాయాపుత్రౌమృతం దృష్ట్వానష్ట ధర్మకళేబరం ॥ ౫౮ ॥ సంస్కృత్యాపి నేనాస్తాం కర్తుం పి త్ర్యమలంద్విజ । సచప్రేతః క్షుధావ్యాప్తో గచ్ఛంతౌవనితాత్మజౌ ॥ ౫౯॥ జఘానసనిర్దయస్తౌచప్రేతయోనిముపస్థితౌ । త్రయస్తేప్రేతతాం ప్రా ప్తాబలాత్పాపజనాన్ బహూన్ ॥ ౬౦ ॥ జఘ్నుస్తైతేసమభవన్ ప్రేతాః ప్రేతాశినోజనాః । కస్యాశ్చిత్సరితోదృష్ట్వాతీరేఽశ్వత్థతరుంచతైః ॥ ౬౧ ॥ నివాసమకరోత్తత్రప్రేతైః పరివృతోహ్యసౌ । ఏవంనివసత స్త స్యప్రేతరూపహతస్యతేః ॥ ౬౨ ॥ గతో బహుతిథః కాలఔత్కలేయ స్యసువ్రత । కోపిబృన్దావనాద్విప్రః ప్రవృత్తో నీలపర్వతం ॥ ౬౩ ॥ ద్ర ష్టుంనారాయణోయత్ర నిత్యంసన్నిహితోద్విజ ॥ బ్రాహ్మణోహరి శ ర్మాతిశైష్ణవస్సుతోమునిః ॥ ౬౪ ॥ సంతప్త చక్రపూతాంగస్తులసీ మాలయాయుతః। నారాయణంజగన్నాథ మనన్యేనాన్తరాత్మనా ॥౬౫॥ సేవతేపరయాభక్త్యాయయాసంప్రాప్యతేహరిః । ఆగతస్సరితస్తీరే వి ప్రోమార్గ వశాదయం ॥ ౬౬ ॥ హరిశర్మామహాభాగోమాగధం తీర్థ తాంనయన్ । మృతః కాలవశాత్తత్ర నారాయణ మనుస్మరన్ ॥౬౭॥ దగ్ధంపుత్రేణతద్గాత్రంనీత్వాఽశ్వత్థతలేమహత్ । తద్గాత్రధూమసంప

కాః తోసోమశర్మామహాబలః ॥ ౧౮ ॥ విముక్తః కర్మపాశేనస పుత్రోభార్యయాసహ । ప్రేతాస్త్వన్యేగతాః కేచిద్విహాతుర్ణంచదిగంతరె ॥ ౧౯ ॥ విముక్తః కర్మపాశేన తావత్ప్రేతాధిపో౽భవత్ । ప్రదక్షిణీకృత్యతనుం హుతాశనగతాముమునేః ॥ ౨౦ ॥ ప్రణనామ ముదాయుక్తస్సాష్టాంగమవనీతలె । సప్రాపదర్శనాదస్యజన్మాంతరగతాంస్మృతిం ॥ ౨౧ ॥ అన్యదేవసమత్వేనయోభజన్గరుడధ్వజం । నిరీక్ష్యతత్సుతస్సద్యః కోయమశ్వత్థభూరుహాత్ ॥ ౨౨ ॥ అవతీర్యసమాయాతః పితుర్దేహాంసభాజయన్ । కెయం స్త్రీకః కుమారో౽యంకేన్యేస్వవాసినోయథా ॥ ౨౩ ॥ జయశబ్దంన మశ్శబ్దంకుర్వంతః పరితశ్చితాం । కౌతుకేనసమావిష్టః పప్రచ్ఛపితురంతికె ॥ ౨౪ ॥ కేయూరాయంమత్పితుగాత్రం జ్వలితం పరితస్థితాః ॥ సోమశర్మోవాచ ॥ వయంప్రేత గణావత్సహరిభక్తావమానినః ॥ ౨౫ ॥ విష్ణోసామాన్యబుద్ధ్యా౽హంప్రేతేషు గురుతాంగతః । మదంగసంశ్రయాదేతేసాన్ధాః ప్రేతత్వమాగతాః ॥ ౨౬ ॥ గతాహిబహవో౽స్మాకం హాయనాశ్శాశ్వతీస్సమాః । నోపాయమిహాసం ప్రాప్తాదగ్ధాఃకోపాగ్నినాహరేః ॥ ౨౭ ॥ ధూమేనానేనముక్తాహితిష్ఠామో భార్యయాసహ । అయంమేతనయోమోహాన్మయావ్యాపాదితో౽నయా ॥ ౨౮ ॥ మాత్రాస హమహాభాగస్మృతిర్మెదర్శనాదభూత్ ॥ వేదాధ్యయన సంపన్నస్సోమశర్మాపురా౽భవం ॥ ౨౯ ॥ నానాదేవైక నిరతోవిష్ణుభక్తి వివర్జితః ॥ సురామిషపశు వ్రాతైరర్చితాచండికామయా ॥ ౩౦ ॥ బలిదానంకృతంకాలెతపిణతాభూతభైరవాః । విష్ణుస్సామాన్యబుద్ధ్యామె ద్వారదేవేషు పూజితః ॥ ౩౧ ॥ హాసితావైష్ణవానిత్యం శంఖచక్రాంకధారిణః॥శ్రద్ధయాపాద తీర్థమ్మెనధృతంవదనాంబుజె ॥౩౨॥ నదేవః ప్రణతో మూర్ధ్నాహరిర్వైకుంఠనాయకః ॥ తామసానాం హిదేవానాం సేవనమ్మనసాకృతం ॥ ౩౩ ॥ తేనకర్మవిపాకేన ప్రేతరాజః పురా౽భవం । నజానేధూమ మాహాత్మ్యం కీదృశంతేపితుర్ద్విజ ॥ ౩౪ ॥ ఆఖ్యాహిపుత్రయది తేవిజ్ఞాతంస్యాదశేష

తః ॥ పుత్రఉవాచ ॥ నాహమప్యత్ర మాహాత్మ్యం ప్రేతభావవిమో
చనం॥ ౮౫ ॥ పితుర్మార్గమస్యజానామి కేనజాతం హికర్మణా । ఉభౌప్రే
తద్విజౌతత్ర మనసా పురుషంపరం ॥౮౬॥ జగ్మతుశ్శరణం శీఘ్రంసంశ
యచ్ఛేదనాయచ । తదాసీమె వక్షశ్శ్రీవత్స వనమాలీగదాధరః ॥ ౮౭ ॥ పీత
వాసాశ్చతుర్బాహుస్సంప్రాప్తోగరుడాసనః । నమస్కృతస్తుతో దేవ
స్తాభ్యాం పరమయాముదా ॥ ౮౮ ॥ పృష్టః ప్రోవాచభగవాన్ మేఘ
గంభీరయాగిరా। వైష్ణవస్యతను స్నానాద్విష్ణురూపామయోదితా ॥౮౯॥
నిరసామినద్దైవహ మచ్చక్రేణాం కితాయది । మచ్చక్రపూతదేహాస్య
యచ్చపాదోదకంమహత్ ॥ ౯౦ ॥ విరజాయాస్సమం విద్ధిమహాపాత
కనాశనం । యావత్కళేబరేచక్రం సజీవస్యమృతస్యవా ॥ ౯౧ ॥ తావ
త్తిష్ఠతిమేతేజో నాశయద్యమకింకరాన్ । ప్రేతత్వంనైవ విద్యేత మృత
స్యమ మశాసనాత్ ॥ ౯౨ ॥ సూతకంనైవభవతిస్పర్శ దోషోనవిద్యతె
లోకసంరక్షణార్థాయపుత్రైశ్శిష్యైశ్చబాంధవైః ॥౯౩॥ కార్యోమ
దాజ్ఞయాదాహో నతద్దుష్కృత్యాతునైక్వచిత్ ॥ వైష్ణవస్యశరీరస్యనదా
హఃక్రియతేయది ॥౯౪॥ నతేనదుర్గతింగచ్ఛే చ్చక్రంతత్రప్రశాస్తిహి।
సర్ప వ్యాఘ్రపశువిషాఘాతచోర వారివిషూచికాః ॥ ౯౫ ॥ చక్రాంకితం
దుర్గతిం నయంతియమకింకరాః॥ శ్మశానమార్గ ఫేదేశేమ్లేచ్ఛదేశేంచ
త్యజాంగణే ॥ ౯౬ ॥ మృతస్య చక్రదేహస్య సత్యంసత్యం నదుర్గతిః ।
విష్ణుభక్తశరీరస్య గంగాద్యాస్సరితస్సదా ॥ ౯౭ ॥ నేవంతేపార్శ్వదా
భూత్వానిజదోషాపనుత్తమే ॥ భిద్యతే త్యక్తతేవాన్యస్సంస్కారో దే
హినాంతనౌ ॥ ౯౮ ॥ చక్రచిహ్నస ముద్భూత ఆశీవాంతేంనముంచతి ।
ఊర్ధ్వపుండ్రధరో బాహౌమచ్చక్ర కృతకేతనః ॥౯౯॥ తులసీనళినా
క్షైశ్చ మండితోవల్లభోమమ । అతోవిముక్తిం సంప్రాప్తావైష్ణవాంగ
విధూపితాః ॥ ౧౦౦ ॥ ప్రేతాస్సంబద్ధనోహ్యేతే మద్భక్తస్యనసంశ
యః । కాష్ఠపాషాణరచితగృహోపకరణానిహి ॥౧౦౧ ॥ పునంతి చ
క్రయుక్తానినకులో వైష్ణవీతనుః । పక్వాన్నం చక్రసం యుక్తంసేవితం

పురుషేణహి ॥ ౧౦౨ ॥ ప్రయచ్ఛతిమనశ్శుద్ధిం మహాపాతకినామపి ।
దాసీదాసాశ్చ భృత్యాశ్చ చిహ్నితాశ్చక్రవహ్నినా ॥౧౦౩॥ శుద్ధాభవం
తివిప్రాణాం పరిచర్యాదికర్మసు।మాథురంమండలం పుణ్యంతత్ర బృన్దా
వనంపరం ॥ ౧౦౪ ॥ తత్రాపినైష్ణవత్వం హితత్రైకాం తిత్వముత్తమం
ఏకాంత్యయమ్మ మత్రేష్ఠః పితా తేద్విజసత్తమః ॥ ౧౦౫ ॥ తత్సంబన్ధా
దిమే ప్రేతాముక్తానాత్ర విచారణా । ఇత్యుక్త్వాఽఽస్తహితో దేవః
ప్రేతోనైమానికోఽభవత్ । ౧౦౬ ॥ సభార్యస్ససుతో హ్యష్టోదృ
ష్ట్వానైకుంఠనాయకం। సచక్రోముదాయుక్తస్సైబృందావనమాయ
యౌ ॥ ౧౦౭ ॥ శ్రీబృన్దావనమాహాత్మ్యం శ్రుత్వాచైకాంతినైభవం।
పూర్ణాక్షోదర్శనాద్విష్ణోర్విలాద్రింప్రణిపత్యచ ॥ ౧౦౮ ॥ ఏషాశ్రీ
వత్ససం శుద్ధిశ్చక్రేణ కథితాతవ॥ దిగ్భ్యస్సమాగతాః ప్రేతాఅశ్వత్థమ
వలోక్యచ ॥ ౧౦౯ ॥ తర్కయామాసురత్యంతచింతాకులితచేతసః ।
క్వగతస్సగణోఽస్మాకంప్రేత రాజోమహాబలః ॥ ౧౧౦ ॥ నిర్దోషో
దృశ్యతే వృక్షోవిజనెకస్సమాగతః । నిధూమాంగార నిచయాంచితా
మాలోక్యసత్వరం ॥ ౧౧౧ ॥ ఆజగ్ముస్త్వరితాస్తత్రతామన్వేష్టుమి
తస్తతః ॥ ప్రాయఃకేనాపినస్స్వామీ మంత్రజ్ఞేనవిపశ్చితా ॥ ౧౧౨ ॥
నిర్దగ్ధస్స గణస్తస్యచిత్తేషాప్రతిభాతిహి । వయమత్రప్రవేక్ష్యామో
వృథాకిం జీవితేసనః ॥ ౧౧౩ ॥ అనాథానామివార్తా నాంవణిజాంపోత
వాహినాం। సింహావిన్రష్టపోతానాంగచ్ఛతాంత్రాణకాంక్షిణాం॥౧౧౪॥
ప్రవిష్టాభస్మసం శ్లేషాత్సద్యోముక్తకళేబరాః। విమానవరమారుహ్యాతే
పిసర్వేదివంయయుః ॥౧౧౫॥ ఇతిశ్రీపంచరాత్రే బృహద్బ్రహ్మ సంహి
తాయాం ప్రథమపాదే సుదర్శనగీతాయాంశ్రీవత్సచరితే తాపసంస్కా
రకథనంనామ పంచమోఽధ్యాయః ॥

శ్రీనారాయణ ఉవాచ॥ మంత్రరాజస్య మాహాత్మ్యం శ్రీవత్స
వ్యావధారయ।మననాత్త్రాయతే యస్మాత్తస్మాన్మంత్ర ఉదాహృతః ॥౧॥
ఓంకారాద్యో మహామంత్రో రాజతే మంత్రరాజిషు । వ్యస్త

క్షో౽ర్థదః పుంసాంద్వితీయఃకల్పపాదపః ॥ ౨ ॥ కల్పవృక్షః కామ
ధేనుశ్చింతామణిముఖానికిం । అనుకుర్వంతి శ్రీవత్సమంత్ర రాజంవిము
క్తిదం ॥ ౩॥ సార్ధకోటిమహామంత్రా నానాశక్తిసమన్వితాః। సేవకా
ఇవసేవంతే మంత్రరాజందివానిశం । ౪ ॥ యథానారాయణందేవంత్ర
యస్త్రింశత్తుకోటయః।ఉపాసతేతథాసర్వే మంత్రమష్టాక్షరంద్విజ ॥౫॥
ఋషిర్నారాయణో౽హంవై దేవతాచ శ్రియఃపతిః । బీజమోంకార
ఇత్యాహురైశ్వర్యం శక్తిరేవచ ॥ ౬ ॥ సాధ్యోనారాయణ స్సాక్షా
త్సర్వాధారోబృహద్గణః । శ్రీవైకుంఠమహాలీలానాయకో విశ్వవ
న్దితః॥౭॥స్వరూపభూతకైంకర్యే వినియోగోమనూర్మతః। ధర్మార్థకామ
మోక్షేషుక్వాపి కామానుసారతః ॥ ౮ ॥ మహా పద్మాదినిధయో
హ్యణిమాద్యాశ్చసిద్ధయః।మంత్రరాజస్య పురతశ్చరంతిసచివాఇవ ॥౯॥
నదేవాదానవావైవయక్షరాక్షసగుహ్యకాః । నచాభిభవితుం శక్తా
మంత్రరాజ పరాయణం ॥ ౧౦ ॥ త్రిపదోమంత్రరాజో౽యం వసువర్ణ
విభూషితః । యేజపంతిమహాభాగాస్తేభ్యోనిత్యం నమోనమః ॥ ౧౧ ॥
అకారేణాప్యుకారేణమకారేణవిభూషితం । ఓమిత్యేకాక్షరం బ్రహ్మశి
రోభూతమ్మహామనోః ॥ ౧౨ ॥ అకారః పరమశ్శేషీ శేషభూతావి
హాపరా । తయోరాధార భూతో౽హినిరాధారో నిరామయః ॥ ౧౩ ॥
స్వతన్త్రోవాసుదేవాఖ్యో౽వికృతః ప్రకృతౌస్థితః । వ్యక్తావ్యక్తవ్యవస్థా
యాంభేదాభేదావుపైతిహి ॥ ౧౪ ॥ అవ్యక్తంప్రణవంబ్రహ్మవ్యక్త
మాదిత్రయంపృథక్ । తత్రాద్యో౽పరిణామీతుద్వితీయః పరిణామ
వాన్ ॥ ౧౫ ॥ ద్వయోరధీనః పురుషస్తృతీయః పంచవింశకః ॥ ఉకా
రేణవినిర్ముక్తోజీవోబ్రహ్మాత్మకస్స్వయం ॥ ౧౬ ॥ ప్రకృత్యభినివేశే
నసాక్షాత్పరమ పూరుషం । సోపైతిపురుషోజీవః పంచవింశోమదాత్మ
కః ॥ ౧౭ ॥ ఆద్యశ్చపురుషశ్శేషీసచ్చిదానన్దలక్షణః । స్వతన్త్రస్సర్వగ
శ్శశ్వదాత్మభూతోద్వయోర్మతః ॥౧౮॥ ఉపాధిభూతాప్రకృతిశ్చతుర్వింశతిభేదభాక్ । అపరః పురుషశ్శేషోబద్ధోముక్తస్సనాతనః ॥౧౯॥ చతు

గ్యాంశతి భేదేషు కాదిష్వనుగతో హరిః । ధారకో హ్యాత్మభూతో ఽ సా
వంతర్యామితయా స్థితః ॥ ౨౦ ॥ ధార్యత్వేన స్థితాస్సర్వే తను భూతాశ్శరీ
రిణః । కఖాదిసంజ్ఞాదధతే జీవయోగేనబీజతాం ॥ ౨౧ ॥ కఖగాదివి
భాగేనవ్యక్తమేతత్త్రియాత్మకం ॥ ప్రజప్తమ్మాతృకాయంత్రేస బీజం
సర్వకామదం ॥ ౨౨ ॥ అప్రచ్యుత పదారూఢం జీవబ్రహ్మైవ కేవలం
జపతామచ్యుతం ధామప్రయచ్ఛతినసంశయః ॥ ౨౩ ॥ ఓమిత్యేకాక్ష
రంబీజంప్రకృత్యాపురుషేణచ । కేవలం ప్రాకృతో జీవో జపతామఖిలర్ద్ధి
దః ॥ ౨౪ ॥ సర్వాధారో ఽ యమోంకారో బద్ధముక్తాది సంశ్రయః ।
ధర్మార్థకామమోక్షాణామేకః కల్పతరుస్స్మృతః ॥ ౨౫ ॥ ద్వావిమౌ
పురుషౌలోకసుపర్ణావితిసంజ్ఞితౌ । కాదివృక్షలతావిష్టౌ భుక్తిముక్తిఫల
ప్రదౌ॥౨౬॥భోక్తాచ భోజకశ్చైకో భోగ్యభూతమథాపరం।త్రివిధఃపురు
షస్త్వేవమ్మన్త్రిమాత్రేషుతిష్ఠతి ॥౨౭॥ భునక్తిబిన్దురూపేణప్రకృతిం
పురుషాశ్రితాం । కేవలాయాం నభోగో ఽ స్తిజడత్వాత్ప్రకృతౌ మ
నాక్॥౨౮॥ కేవలంపురుషంపూర్ణమకారాక్షరసంజ్ఞితం । భునక్త్యపూ
ర్ణః పురుషః పూర్ణత్వం ప్రతిపద్యతే ॥ ౨౯ ॥ వాలాగ్రశతభాగస్య
శతధాకల్పితస్యచ । భాగో జీవస్సవిజ్ఞేయస్సచానంత్యాయ కల్పతే ॥౩౦॥
విశత్యకారస్సర్వేషుసతారూపేణపుంగవ । మకారో బిన్దురూపేణపరిస్ఫు
రతిరంజయన్ ॥ ౩౧ ॥ భోగ్యభూతావహాలస్సర్వఉకారప్రకృతౌస్థితాః।
కారణేప్రణవేసాపిలీనాచోకారసంజ్ఞయా ॥ ౩౨ ॥ పురుషోపిప్రకాశేనపా
వకః పంచవింశకః।స్వరేణబిన్దురూపేణ భగవన్తముపాశ్రితః॥౩౩॥ స్వశే
షభూతభూతీనామాశ్రయః పరమేశ్వరః।ప్రణవాఖ్యః పరోదేవ ఉభయ
త్రచదీప్యతి ॥౩౪॥ నచైశ్వర్యం వినాక్వాపిసేవ్యతేనోపదిశ్యతే । ఓమి
త్యేకాక్షరం బ్రహ్మన్యాసిభిస్సముపాస్యతే ॥ ౩౫ ॥ ఓమిత్యేకాక్షరం
బ్రహ్మవ్యాహరన్మామనుస్మరన్ । యః ప్రయాతిత్యజన్ దేహంసయా
తిపరమాంగతిం ॥౩౬॥ ఉపదేశో ఽ యమఖిలశ్రుతిస్మృతిభిరుచ్యతే ॥
ఫలంతూపాధి సంత్యాగస్స్వరూపస్యపరాగతిః ॥ ౩౭ ॥ వత్సతేహంప్ర

తస్యాయివ్యాఖ్యానంభగవద్గిరః । ఉపదేష్యామ్యహంచాస్మై నరాయా
జ్ఞానరూపిణే ॥ ౩౮॥ విశిష్టమపరైర్వర్ణైరేకాక్షరమిహోచ్యతే । అ
తోవిశిష్టమద్వైతంవర్ణేషుప్రణవ్యామతః ॥ ౩౯ ॥ ప్రణవంవ్యాహరే
త్ప్రాజ్ఞోమామేకం బ్రహ్మసంస్మరన్ । యత్కైకంచిద చిద్వ్యక్తంబృహ
ద్గుణయుతంతథా ॥ ౪౦ ॥ ప్రణవబ్రహ్మణోరైక్యం వాచ్యవాచకభా
వతః । సూతేసమాతృకం విశ్వంశబ్దమే కాక్షరోమనుః ॥ ౪౧ ॥ యత
శ్చైమానిభూతాని జీవంతిచయతః పునః । ప్రలీయంతేయతోయస్మిన్
తద్బ్రహ్మేతివిదుర్బుధాః ॥ ౪౨ ॥ శక్తిరూపసమాధారేకార్యంతిష్ఠతి
కారణే । తతోఽవస్థాంతరంప్రాప్యబహిరన్వేతిపూర్వవత్ ॥ ౪౩ ॥ శ
బ్దబ్రహ్మపరం బ్రహ్మద్వయం నైవిశ్వకారణం।శబ్దబ్రహ్మసమారాధ్య
పరం బ్రహ్మాధిగచ్ఛతి ॥౪౪॥ ఏనంబ్రహ్మవిదాప్నోతి పరమిత్యనుశా
సనం । బ్రహ్మవిద్భవతిబ్రహ్మైవేత్యేషాచపరాశ్రుతిః ॥ ౪౫ ॥ వాచ
కంతుపదంవాచ్య ప్రాప్యంభోగ్యం సమాశ్రయం।బ్రహ్మోఽవగమ్యతే
పాపాద్విధూయప్రతిబంధకం ॥ ౪౬ ॥ సాధనం ప్రణవాభ్యాసోమ మ
ధ్యానసమన్వితః । ఆజీవం నైవభక్తిహీన శరీరంప్రతిబంధకం ॥ ౪౭ ॥
త్యజన్దేహంచయో యాతిసయాతిపరమాంగతిం । పరమం పురుషంది
వ్యంకారణం చిదచిన్మయం ॥ ౪౮ ॥ గతింతస్యపరంసామ్యంయాతిప్రా
ప్నోతిమానవః।తదావిద్వాన్ పుణ్యపాపే విధూయోపాధివర్జితః॥౪౯॥
ఉపైతిపరమంసామ్య మితివేదాన్తనిశ్చయః । సామ్యంప్రాప్నోతి
పరమంప్రణవాభ్యాసచిన్తనైః ॥ ౫౦ ॥ నప్రాపపురుషంప్రాప్యం తదాస
ర్వం నిరర్థకం । తత్ప్రాప్తౌచపునర్వత్ససాధనం ప్రణవానుగా ॥౫౧॥ భ
క్తిః కైవల్యభావేనయదామా మభికాంక్షతి । అనన్య చేతాస్సతతం
యోమాంస్మరతినిత్యశః ॥ ౫౨ ॥ తస్యాహంసులభోవత్సనిత్యయుక్తస్య
యోగినః । కైవల్యాద్యఖిలార్థేషుయస్యనోవిశతేమనః ॥ ౫౩ ॥ అనన్య
చేతాభవతియోమామేవమనుస్మరన్ । తస్యైవాహంచసులభోనాన్య
యోగయుజోపిహి ॥ ౫౪ ॥ యతోవైనిత్యసంయోగోమయితస్యప్రవ

ర్యతే । మచ్చిన్తనమృతేనాన్యత్సాధనంవిద్యతేతతః ॥ ౫౫ ॥ అతస్త
స్యార్థబోధాయద్వితీయంపదముచ్యతే । సాధనాన్తరసంసిద్ధింనమశ్శబ్దో
నిరస్యతి॥౫౬॥ అహంకారపరిత్యాగోనమస్యైవోపపాద్యతే॥మమత్వేతు
మకారస్స్యాన్నకారస్తన్నిషేధనే ॥౫౭॥ అతోనైవాస్యకర్తృత్వం కేవ
లం శరణంవినా । సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్యమామేకంశరణంవ్రజ ॥౫౮॥
అహంత్వాసర్వపాపేభ్యోమోక్షయిష్యామిమాశుచః। ఇత్యహంనమసో
హ్యర్థముపదేక్ష్యేనరాయచ ॥౫౯॥ నరోయంస్వభరన్యాసంమయ్యేవవి
తరిష్యతి । పారతంత్ర్యానుసన్ధానాత్స్వస్యతచ్ఛేషరూపిణః ॥౬౦॥ కర్తృ
త్వం చకుతోయస్మాత్సర్వధర్మోపపాదనం । అతోభగవతాప్రోక్తంస్వ
కర్తృత్వంవిహాయచ ॥ ౬౧ ॥ మామేకం సాధనంజ్ఞాత్వామదాజ్ఞాపా
లనంకురు । మత్ప్రాప్తిప్రతిబన్ధేభ్యోహ్యాహమేవవిమోచితా ॥ ౬౨ ॥
మాశుచస్సర్వపాపేభ్యస్సత్యంసత్యంవదామ్యహం॥ సకృదేవప్రపన్నాయ
తవాస్మీతిచయాచతే।౬౩॥అభయంసర్వభూతేభ్యోదదామ్యేతద్వ్రతమ్మ
మ। అథప్రాప్యంచ భోగ్యంచనారాయణ ఇతీరితం॥౬౪॥నారంజీవసమూ
హోఽయమయనంతస్యయోభవేత్ ॥నారాయణస్స భవతిపరమంప్రా
ప్యముచ్యతే ॥ ౬౫ ॥ స్వాధారముత్తరం నైవగంతవ్యంవిద్యతేక్వచిత్ ।
ఆధేయస్యసచాధారఆధేయాన్యస్సపుత్రక ॥ ౬౬ ॥ పక్షిణామయనంనీ
డంసర్వత్రశ్చరతామపి। నరాయణామయనంతద్వ్యదేశ నారాయణస్స్మృ
తః ॥౬౭॥ నరాబద్ధాశ్చముక్తాశ్చ కేవలాశ్చాపిసంస్మృతాః। సర్వేషా
మయనం సాక్షాద్యోసౌ నారాయణోహరిః ॥ ౬౮ ॥ నరాజ్జాతాని
తత్త్వాని నారాణీతిజగౌశ్రుతిః । అయనంత్రయస్సాక్షాదాత్మా
నారాయణోమతః ॥ ౬౯ ॥ యఆత్మనీతివాక్యా నహ్యన్తర్యామితయా
స్థితః ॥ ప్రవర్తయతిభూతాని కృతీనామాశ్రయోహిసః ॥ ౭౦ ॥ కార్యా
ణామయనంసాక్షాజ్జీవస్యచ పరస్యచ । ప్రకృతేరపికాలస్యసత్త్వస్యచప
రాయణం ॥ ౭౧ ॥ జ్ఞానస్య ధర్మభూతస్య హ్యైశ్వర్యాదిగుణస్యచ
ఆశ్రయోవత్స నితరామేషఏవనరోత్తమః ॥ ౭౨ ॥ యదేవచాయనం

సాక్షాదేషాంనిలయనంపదం । నిలీయయత్రతిష్ఠంతియస్మాదేతత్ప్రజా
యతే ॥ ౭౩ ॥ ఆధేయానామభావస్యన పదంపరమేశ్వరః । కింతుసూక్ష్మ
స్వరూపస్యనామరూపబహిష్కృతేః ॥ ౭౪ ॥ సదేవసోమ్యేదమగ్రఆసీ
దేవేతియాశ్రుతిః । వదత్యాశ్రయనామ్నైవహ్యాశ్రితంసూక్ష్మతఃస్థితం
౭౫ ॥ అవ్యక్తాదసదేవేతిశూన్యమిత్యపిచోచ్యతే । నాసచ్ఛూన్యమిదంవ
త్సబీజేవటఇవస్థితం ॥ ౭౬ ॥ కాలేచ్ఛాకర్మయోగేన త్రిగుణేనయదా
పునః । ప్రాకృతంవ్యక్తిమాయాతికార్యం ప్రాక్సూక్ష్మతః స్థితం ॥౭౭॥
కేవలేశేచ్ఛయానిత్యముక్తానాం స్వాత్మభుక్తయే । అప్రాకృతమిదంది
వ్యం వ్యక్తిమాయాతిశాశ్వతం ॥౭౮॥ ప్రాకృతాప్రాకృతానాంచనిత్య
ముక్తాత్మనామపి । బద్ధానాంకేవలానాంచప్రాప్యపనసంశయః ॥ ౭౯ ॥
ప్రకృత్యాసహసంయోగః ప్రాకృతానాంలయేషుచ ॥ తథాప్రకృతిము
క్తానాం సాక్షాద్యోగోనిరూపితః ॥ ౮౦ ॥ తత్రకేవలినామాత్మ స్వరూ
పేణ వ్యవస్థితిః । భక్తానాందివ్యరూపేణ భగవత్పరిశీలనం ॥ ౮౧ ॥
ఏవమాశ్రయ మాశ్రిత్యత్యజేదన్యత్ప్రయోజనం । చతుర్థీనిర్దిశత్యేత
చ్ఛ్రీవత్సమనసాస్మర॥౮౨॥ అనన్యార్హణం చసంబంధంవక్తిప్రణవపవహి
అనన్యసాధనంవక్తిద్వితీయంపదముత్తమం ॥ ౮౩ ॥ ప్రాప్యం నారాయ
ణాయేతి చతుర్థీ ద్విజసత్తమ । నిర్దిశత్యేషుయుక్తానాంతథాఽనన్యప్ర
యోజనం ॥ ౮౪ ॥ ఏవంనారాయణ పరోమంత్ర రాజమహర్నిశం
యోనుస్మరతిపూతాత్మాయాతివిష్ణోః పరంపదం ॥ ౮౫ ॥ సాయమేతద
ధీయానః పాపందిన కృతమ్మహాత్ । మధ్యందినమధీయానః పాపంప్రాతః
కృతమ్మహాత్ ॥ ౮౬ ॥ ప్రాతరేతదధీయానః పాపంరాత్రి కృతమ్మహా
త్ ॥ భస్మీకరోతితత్సర్వం తూలరాశిమివానలః ॥ ౮౭ ॥ బ్రహ్మహ
త్యాసహస్రాణిగురుతల్పాధిరోహణం ॥ స్వర్ణస్తేయం సురాపానంతత్స
మానిబహూనిచ ॥ ౮౮ ॥ అష్టాక్షరప్రజప్తారంచక్రశఙ్ఖాదిధారిణం ।
దృష్ట్వావిలయమాయాంతి నీహారా ఇవగోపతిం॥౮౯॥ ప్రజప్యమన్త్ర
రాజేనజలమష్టోత్తరంశతం । ప్రోక్షణాత్తులశపత్రైశ్చ పిశాచస్తువినశ్యతి

౯౦ । బ్రహ్మరాక్షసవేతాళకూశ్మాణ్డగ్రహజాతయః। నారాయణేతిమం
త్రేణపలాయన్తేదిశోదశ ॥ ౯౧ ॥ ఏకాదశ్యాంవ్రతంకృత్వాసహస్రతు
లసీదళైః । నారాయణేనమనునాపూజయేత్ పురుషోత్తమం ॥ ౯౨ ॥
మహాపూజాం ప్రకుర్వీతరాత్రౌజాగరణంచరేత్। అయుతం ప్రజపేన్మం
త్రమ్మన్త్రరాజమనుత్తమం ॥౯౩॥ ద్వాదశ్యాంచరుణాహుత్వాసహస్ర
మ్మధుసర్పిషా।భోజయేత్పరమాన్నేనవిప్రాన్ ద్వాదశసంఖ్యయా ॥౯౪॥
మహాభాగవతాన్ శాన్తాన్ దక్షిణాభిః ప్రపూజ్యచ। ప్రార్థయేన్మనసోఽ
భీష్టంవత్సరాత్సమ వాప్నుయాత్ ॥ ౯౫ ॥ భ్రష్టోఽధికారమాప్నోతి
వన్ధ్యాచలభతేసుతం ॥ గుర్విణీజనయేత్పుత్రం కన్యావిన్దతిసత్పతిం ॥౯౬
మహారోగాత్ప్రముచ్యేతబద్ధోముచ్యేతబన్ధనాత్। ధనార్థీధనమాప్నోతివి
ద్యామాప్నోతివిస్తృతాం ॥ ౯౭ ॥ పుష్కలంజ్ఞానమాప్నోతిబుభుత్సుః
ప్రేమ లక్షణం । నిష్కామోభక్తిమాప్నోతి సంవత్సర విధా
నతః ॥ ౯౮ ॥ కార్తికేకమలాకాన్తంకమలైర్లక్షసంఖ్యయా । వస్త్వ
క్షరేణసంపూజ్యస్వాభీష్టంసాధయేన్నరః ॥౯౯॥ అన్తఃకరణసంశుద్ధిమచి
రాత్సమవాప్నుయాత్ ।జాతిపుష్పైస్తుహవనాత్కవిర్భవతివత్సరాత్
॥ ౧౦౦ ॥ నష్టబుద్ధిశ్చ వికలోజడోబుద్ధి మవాప్నుయాత్ ।
అష్టోత్తరశతైశ్శఙ్ఖైర్దుగ్ధేనాపూరితైస్తథా ॥ ౧౦౧ ॥ తులసీశకర్
రోపేతైస్స్నపయేన్మనునాఽమునా । సహస్రనామభిఃపుష్పైఃపూజ
యేత్పరయాధియా ॥ ౧౦౨ ॥ నైవేద్యంపాయసంసర్పిర్దత్వాభీష్టంనుసా
ధయేత్ । దినైర్ద్వాదశభీరోగాన్మణ్డలాన్నిగళగ్రహాత్ ॥ ౧౦౩ ॥ము
చ్యతేవత్సరాద్రాజ్యంప్రాప్నుయాచ్ఛత్రుభిర్హృతం ॥ వస్త్వక్షరేణమో
భుక్తేప్రతిగ్రాసంద్విజోత్తమ ॥ ౧౦౪ ॥ అశ్వమేధసహస్రాణికలాంనా
ర్హంతిషోడశీం । పఙ్క్తిభోజనజాద్దోషాదస్పృశ్యస్పర్శనాదపి ॥౧౦౫॥
అష్టవారజపాదస్యముచ్యంతేవైష్ణవానరాః । ప్రతిగ్రహాభవాత్పాద
యాజ్యస్యచయాజనాత్ ॥ ౧౦౬ ॥ యత్నాపంజాయతేయేషాంతేషామ
ష్టాక్షరోగతిః । నారాయణేతివదనాద్యస్యచోత్పద్యతేధ్వనిః ॥ ౧౦౭ ॥

స్వపాపానినశ్యంతివయాంసీవఘునధ్వనేః। శ్రీవత్సబహునోక్తేనకిమిదానీమ్మహామతే ॥ ౧౦౮ ॥ వస్యాక్షరస్యమాహాత్మ్యం నాలంవక్తుమియత్తయా ॥ ౧౦౯ ॥

ఇతి శ్రీపంచరాత్రేబృహద్బ్రహ్మసంహితాయాం ప్రథమపాదే సుదర్శనగీతాయాం శ్రీవత్సచరితేఽష్టాక్షరమాహాత్మ్యంనామషష్ఠోఽధ్యాయః

శ్రీనారాయణఉవాచ। ఏవంనారాణమనుంసమారాధయశాశ్వతం। యదిగంతాసినైకుణ్ఠంయత్రాస్తేపురుషోత్తమః ॥ ౧ ॥ ద్వయమావర్తయేన్నిత్య మనుసన్ధానమాచరన్।నాస్యదేవాంతరాకాంక్షా ప్రపన్నస్య మహాత్మనః ॥ ౨ ॥ ద్వయంద్విషట్పదం ప్రోక్తం పంచవింశాక్షరంద్విజ। గ్రహణాదేవ నిర్ముక్తోజాయతే మమశాసనాత్ ॥౩॥ అష్టాక్షరం ద్వయంచైవయస్యచేత సివర్తతే । సమనుష్యోన విజ్ఞేయః పార్షదప్రవరోహరేః ॥ ౪ ॥ నవాక్షరం పదంత్వాద్యం ద్వితీయం త్ర్యక్షరమ్మతం। తృతీయంత్ర్యక్షరంచైవచతుర్థంత్ర్యక్షరంతథా ॥ ౫ ॥ పంచాక్షరంపంచమంతుచరమంద్వ్యక్షరమ్మతం। అష్టాక్షరంతుత్రిపదంచరమంద్వాదశాత్మకం ॥ ౬ ॥ ప్రపన్నానాంధనమిదంపాథేయమ్ముక్తిమిచ్ఛతాం।ఆత్మప్రదంకేవలినాంజ్ఞానదంజ్ఞాతుమిచ్ఛతాం ॥ ౭ ॥ ద్వయంత్రయంచచరమంసంజ్ఞేయంద్విజసత్తమ । వ్యాపకానాంచమంత్రాణాంవిజ్ఞేయామమపుత్రక ॥ ౮ ॥ కర్మజ్ఞానోపాసనాఖ్యాస్సాధ్యోపాయాఃప్రకీర్తితాః।సిద్ధోపాయస్తుచరమోనిర్దిష్టఃకృపయామయా ॥౯॥ వైష్ణవ్యూహిపరోధర్మోవత్సవేదేషునిశ్చితః । విష్ణోస్సకాశాదుద్భూతంజగదేతచ్చరాచరం ॥ ౧౦॥ విష్ణోశ్చర్ముఖోజాతస్తస్మాత్పంచముఖోమతః । సహస్రశీర్షాపురుషోవిరాడ్వైసమపద్యత ॥ ౧౧ ॥ యోఽవష్టభ్యత్విదంసర్వంసత్యలోకేవిరాజతే। గుణావతారోలోకానాంహితాయపురుషోత్తమః ॥ ౧౨ ॥ యత్రబ్రహ్మాదయోదేవాఉపాసాంచక్రిరేముదా। సగుణఃపురుషోవిష్ణుఃశ్రీభూనీళాసమాశ్రయః ॥౧౩॥ తత్రసాధారణోధర్మో

నానాదేవైశ్చసిధ్యతి । అద్యశ్చైభావనాతీతేగుణత్రయవివర్జితే ॥ ౧౪॥ వాసుదేవేభగవతిసత్త్వద్రవ్యశరీరిణి। అనన్యభావయోగేనభావనాసోప జాయతే ॥ ౧౫ ॥ అచ్యుతేసాధనధియాహరిర్యజ్ఞాంగరూపవాన్ । తేనా పూర్వంహిభవతిసఏవపరమేశ్వరః ॥ ౧౬ ॥ ప్రయచ్ఛతిసఏవాస్యసుఖం స్వర్గాదికంపరం ॥ ధర్మాదర్థశ్చకామశ్చధర్మశ్చైషప్రవృత్తిదః ॥౧౭॥ ప్రయోజనాన్తరంహిత్వాతేనైవపురుషోత్తమః । పూజ్యతేయజ్ఞపురుషో వైష్ణవోధర్మఉచ్యతే ॥ ౧౮ ॥ ఏషసాధారణోధర్మో నిష్కామోజ్ఞానవర్ధనః ॥ తస్మాదుత్పద్యతేచాన్యోధర్మోభాగవతో మహాన్ ॥ ౧౯ ॥ జ్ఞాత్వాభగవతో రూపంసర్వత్రాస్తి తయోన్ఠితం । ధారకః ప్రేరకస్సాక్షాద్వాసు దేవస్సనాతనః ॥ ౨౦ ॥ సర్వానన్దమయో నిత్యోనిత్యలీలానికేతనః । సర్వావధిస్సర్వశేషీసర్వవేదాన్తసమ్మతః ౨౧॥ తస్మాదన్యన్న్యక్తరూపం మాయాకార్యమిదంజగత్ । అనిత్యం మృగతృష్ణా భంగంధర్వనగరోపమం ॥౨౨॥ కర్తృత్వంచఫలంహిత్వా మమేదమితికర్మణి। కుర్యాద్వేదోదితం కర్మవైష్ణవంతత్ప్రకీర్తితం ॥౨౩॥ శ్రవణాదీని కర్మాణివిష్ణోశ్శేవకరోతియః। వతైనషవైష్ణవోధర్మః శ్రోత వ్యాదిశ్రుతీరితః ॥౨౪॥ ఏవంసాధారణాధర్మా వైష్ణవాబహవోమతాః। సంబంధాపాదనం విష్ణోరసాధారణముచ్యతే ॥ ౨౫ ॥ దాసోభూత్వాయ జేద్దేవంపంచసంస్కారసంస్కృతః ॥ వైష్ణవః పరమైకాంతీహ్యేకాంతీతి త్రిధామతః ॥ ౨౬ ॥ శ్రీవత్స ఉవాచ ॥ వైష్ణవఃపరమైకాంతీహ్యేకాం తీమే త్వయోదితాః ।తేషాంలక్షణమాఖ్యాహినారాయణనతోఽస్మ్యహం ॥ ౨౭ ॥ శ్రీనారాయణఉవాచ॥ దేవాంతరంపరిత్యజ్యశ్రీవిష్ణుం శర ణంగతః । అకామోమోక్షకామోవాసకామోవాద్విజోత్తమ॥౨౮ విష్ణౌచవైష్ణవేష్వేవనిబద్ధహృదయస్సదా । అన్తఃకరణశుద్ధ్యర్థంపంచ రాత్రానుసారతః ॥ ౨౯ ॥ శ్రుతిస్మృత్యుదితం ధర్మంవర్ణాశ్రమవిభాగ శః । సంసేవ తేవిశుద్ధాత్మాగార్హ్యంకర్మపరిత్యజేత్ ॥౩౦॥ మలినీ కరణంత్యక్త్వాలోకనిన్దాకరంతథా । ప్రతికూలమనాజ్ఞప్తంసదాచారభ

హిష్కృతం ॥ ౩౧ ॥ ధృత్వాభాగవతంవేషంజన్మకర్మోత్సవాదికం । క
రోతివిమలప్రజ్ఞోవైష్ణవః పరమోమతః ॥ ౩౨ ॥ అయమేవతదాత్మానం
జ్ఞాత్వాదేహాదివర్జితం । నిర్లేపమక్షరంశుద్ధంపరిణామవివర్జితం ।
౩౩ ॥ సచ్చిదానన్దమున్మత్తషట్తరంగమనామయం । అవస్థాత్రయనిర్లి
ప్తంవికారరహితంధ్రువం ॥ ౩౪ । స్వరూపభూతవిజ్ఞానమయమచ్యుత
మస్ఫుటం ॥ ఉపాధిభేదరహితంశాంతంస్వప్రభయాతతం ॥ ౩౫ ॥ ఉపా
ధికృతసంకోచరహితంస్ఫటికోజ్జ్వలం । సర్వేన్ద్రియగుణాభాసం సర్వేన్ద్రి
య) వర్జితం ॥ ౩౬ ॥ అప్రధృష్యమనౌపమ్యమప్రతర్క్య మగోచరం
స్వరూపభూతసామర్థ్యసంపన్నం సత్యవిక్రమం ॥ ౩౭ ॥ సత్యసంకల్ప ని
త్యాత్మ గుణాశ్రయమనుత్తమం । భగవచ్ఛేష భూతంహిజ్ఞాత్వాపాపా
త్ప్రముచ్యతే ॥ ౩౮ ॥ ఏవమాత్మస్థితింప్రాప్యహ్యనాత్మాసంగవర్జితే
ఏకాంతేచాత్మనోరూప ఏకాంతీసంస్థితోబుధః ॥ ౩౯ ॥ దేహాద్యర్థైర
సంస్పృష్టో మానాపమానవివర్జితః । లోకసంగ్రహ మన్విచ్ఛన్నిత్యక
ర్మపరాయణః ॥ ౪౦ ॥ విక్షేపహేతు మాజ్ఞాయ ప్రతికూలవివర్జితః
స్వాత్మభూత నిజాధార పరమాత్మ పరాయణః ॥ ౪౧ ॥ నివృత్తానాత్మ
సంబధిజన సంగరతిస్సదా । ప్రతికూలజనాన్నాది పఙ్క్తిభోజనవర్జితః
౪౨ ॥ ఆచార్యోపాసనరతోదేహాహంకృతినిర్గతః । ఏకాన్తీస్వ స్వరూ
పస్థోమమప్రీతికరోమతః ॥ ౪౩ ॥ పరమైకాన్తినం విద్ధివత్సస్వాత్మా
నమచ్యుతం। స్వాధారభూతమద్వైతమక్షర బ్రహసంజ్ఞితం ॥౪౪॥ సేవ
తేపరయాభక్త్యా ప్రాప్యభోగ్యధియాసదా । దేహాదేకాన్తభూతోఽ
యంప్రత్యగాత్మాద్విజోత్తమ ॥ ౪౫ ॥ తస్మాదేకాన్తభూతోహి పర
మాత్మాస నాతనః । తస్యైవ వదనోల్లాసవిశ్రాన్తనయనాంబుజః ॥
౪౬ ॥ పరమైకాన్తికోజ్ఞేయో మమాత్మాతస్యచాప్యహం ।మద్ధ్యానసు
ఖవిచ్ఛేదక్షణసం జీవనాక్షమః ॥ ౪౭ ॥ యస్యానన్దకలాలేశలిప్సా
బ్రహ్మాదయోఽమరాః । తస్యానన్దనిధేర్భర్తుః పరమైకాంతి తామ
తా ॥ ౪౮ ॥ యస్యజ్ఞానకలాలేశాజ్జ్ఞానినోఽఖిలచేతనాః । తస్యజ్ఞాన

నిధేర్భర్తుః పరమైకాంతితామతా ॥ ౪౯ ॥ యస్యకర్తృత్వసామర్థ్యా
త్కర్తారోజడచేతసః । తస్యకర్తృవిధేర్భర్తుః పరమైకాన్తితామతా
౫౦ ॥ యస్యైశ్వర్యకలాలేశాదీశ్వరాశ్చసురాసురాః । తస్యైశ్వర్యనిధే
ర్భర్తుఃపరమైకాన్తితామతా ॥ ౫౧ ॥ చతుర్వింశతితత్త్వానాంరాశి
భూతకళేబరాత్ । క్షేత్రజ్ఞలక్షణాత్తస్యధారకాదాత్మనఃపరః ॥ ౫౨ ॥
షడ్వింశకోహరిస్సాక్షాత్పరమాత్మాపరాయణః । కల్యాణాదిగుణో
పేతోనిర్గుణఃప్రకృతేఃపరః ॥ ౫౩ ॥ నిరఞ్జనోనిరాలంబోనిర్వికారోని
రామయః ॥ వాఙ్మనోఽగోచరైశ్వర్యోనిత్యముక్తజనాశ్రయః ॥ ౫౪ ॥
ఆవిష్కృతమహాలీలఃకోటిబ్రహ్మాణ్డనాయకః। శుద్ధసత్త్వతనుశ్శ్రీమాన్
శ్రీభూనీళాపతిఃప్రభుః ॥ ౫౫ ॥ దివ్యాయుధోదివ్యజనోదివ్యలోకకృతా
లయః । దివ్యవాహనభూషాఢ్యోదివ్యభోగోమహాప్రభుః ॥ ౫౬ ॥ య
స్యలోకగుణాంశానాంవిభూతీనామనేకశః । ప్రాకృతేష్వనుభూయంతేజ
నానాంముక్తిహేతవే ॥ ౫౭ ॥ సత్యలోకస్తథాశ్వేతద్వీపదుగ్ధాబ్ధిసంజ్ఞ
కాః । ద్వారకామథురాయోధ్యాశ్రీరంగమలయాద్రయః ॥ ౫౮ ॥ లో
కాలోకాచలాదగ్రేతమసఃపరతఃపరః। నరేణసహితోయత్రసదైవనివసా
మ్యహం ॥ ౫౯ ॥ యథాఽత్రతపసాయుక్తోమునివేషధరోద్విజ ।సర్వై
శ్వర్యయుతస్తత్రశ్రీభూనీళాసమన్వితః ॥౬౦॥ తయోరేవాంశభూతౌహిసి
తకృష్ణరుచావుభౌ । అవతీర్యయదోర్వంశేభువోభారంహరిష్యతః॥౬౧॥
అనన్తగరుడాదీనాంస్థానానిచబహూన్యపి ॥ వైకుణ్ఠస్యాంశభూతానివ్యూ
హాస్యానిముముక్షుభిః ॥ ౬౨ ॥ మోక్షస్యద్వారభూతానితత్తన్మూర్తి
ప్రవర్తితః ॥ అదృశ్యౌనిర్గుణౌబ్రహ్మణ్యనంతేపురుషోత్తమే ॥ ౬౩ ॥వా
సుదేవేభగవతిరతిరుత్పద్యతేకథం॥ వినాతద్ద్వారభూతానాంవిభూతీనాము
పాసనం ॥ ౬౪ ॥ మహావైకుణ్ఠలోకస్యసత్యలోకఉదాహృతః । అంశ
భూతోహివైకుణ్ఠశ్శుద్ధసత్త్వగుణోద్భవః॥ ౬౫ ॥ వైకుణ్ఠోబ్రహ్మలో
కశ్చద్విధాభిన్నోమహామతే। వైకుణ్ఠేభగవాన్విష్ణుర్బ్రహ్మలోకేవిధి
స్స్మృతః॥౬౬॥తత్రబ్రహ్మమహాభాగఃపరమైకాన్తికోమతః। అధికారస్థా

వధిప్రాజ్ఞ స్తదాజ్ఞాంపాలయన్ స్థితః ॥౬౭॥ వైకుణ్ఠనంహరింసాక్షాత్సేవతే రమయాసహ। అ న్తేతస్మిన్నివసతిమహాభాగవతోయతః ॥౬౮॥ బ్రహ్మలోకంసమాశ్రిత్యతిష్ఠంతిమునయశ్చిరం । హైరణ్యగర్భాఃపురుషాన్యాసినోవిగతైషణాః ॥ ౬౯ ॥ తేభ్యోభగవతోభక్తింసందిశత్యనపాయినీం అంతేతేబ్రహ్మణాసాకంప్రవిశంతిపరంపదం ॥ ౭౦ ॥ మహావైకుణ్ఠలోకస్యవైకుణ్ఠోయస్మహామతే । మహావిభూతిభూతశ్చసాక్షాన్నారాయణాశ్రయః ॥ ౭౧ ॥ ఇతశ్చసనకాదీనాంశాపాద్భూమింగమిష్యతః ॥ జయశ్చవిజయశ్చోభౌద్వారపౌభగవానివ ॥౭౨॥ నతద్భాసయతేసూర్యోనశశాంకోనపావకః । యద్గత్వాననివర్తంతేతద్ధామపరమమ్మమ ॥ ౭౩ ॥ శ్వేతద్వీపాభిధంస్థానంద్వితీయంవిష్టరంహరేః । పరమైకాన్తినోయత్రసేవన్తేవిగతైషణాః ॥ ౭౪ ॥ అనింద్రియానిరాహారాముక్తాస్తేచంద్రవర్చసః । తుణాక్షిపక్ష్మసంపాతవియోగసహనాక్షమాః ॥౭౫ ॥కర్మణానగతిర్యత్రప్రాకృతానాంచదేహినాం॥నగతిర్యోగినాం విప్రపరమైకాంతినాంపదే ॥౭౬॥ శ్వేతద్వీపాధిపందేవంశ్రీవత్స సుకృతోజ్జ్వల। విద్ధిమేప్రకృతిం సూక్ష్మాం చింతయామినిరంతరం ॥ ౭౭ ॥ ద్వారకాద్యా మహాపుర్యోవైకుణ్ఠాంశసముద్భవాః । పరమైకాన్తినాంసేవ్యాయత్రాస్తేభగవాన్స్వయం ॥౭౮॥ పరమైకాంతినాం స్థానంవాసుదేవేఽఖిలాత్మని । యోయస్యతస్యసోప్యస్తికింబహూక్తేనపుత్రక ॥ ౭౯ ॥ వైష్ణవఃకర్మనిష్ఠశ్చజ్ఞానయోగసమన్వితః ।అంతర్యామిస్వరూపేణకర్మణాపూజయేద్ధరిం॥౮౦॥ అంతర్యామితయాకర్మకుర్వతాంకర్మిణామిహ॥ బ్రహ్మప్రాప్తిర్వినిర్దిష్టాబ్రహ్మనుధ్యానతోద్విజ ॥౮౧॥ బ్రహార్పణంబ్రహ్మహవిర్బ్రహ్మాగ్నౌ బ్రహ్మణాహుతం । బ్రహ్మైవతేన గతంవ్యంబ్రహ్మకర్మసమాధినా ॥౮౨॥ విష్ణోరంగతయాయేచయజన్తేభువిదేవతాః। తేపిత ంయజ్ఞపురుషంప్రాప్నువంతిమనీషిణః॥౮౩॥ఏకేభగవతోదేవా న్నిత్యమావరణేషుచ।ఉపాసకాస్తేకథితావైష్ణవాలోకపావనాః ।౮౪॥ అనుసన్ధాననిరతాజ్ఞానినోభగవత్పరాః।పరమైకాన్తినోజ్ఞేయాఅఖణ్డధ్యానధారణాః ॥౮౫॥ ఆకారత్రయ

సంపన్నాః పరమైకాంతినోమతాః । ధన్యాస్సుదుర్లభాలోకేనిత్యం
తేభ్యోనమోనమః ॥౮౬॥ మనుష్యాణాం సహస్రేషుకశ్చిద్యతతిసిద్ధయే ।
యతతామపిసిద్ధానాంకశ్చిన్మాంవేత్తితత్త్వతః ॥౮౭॥గృహస్థాశ్చవిరక్తా
శ్చాప్యత్రద్విప్రవిభేదతః।ప్రపన్నా భగవద్భక్తాద్వివిధాఃపరికీర్తితాః॥౮౮॥
త్యక్తలోకావిరక్తాశ్చన్యాసినోద్విజసత్తమాః । అద్వేషమాశ్రితా
శ్చాస్తామామేకంపురుషోత్తమం ॥ ౮౯ ॥ భజన్తిధ్యానయోగేనపరిచ
ర్యాపరాయణాః । త్రిదణ్డినస్సోపవీతాశ్శిఖినోఽజినసంవృతాః ॥౯౦॥
ఉపాసకాఃకర్మిణశ్చజ్ఞానినోపిద్విజోత్తమ ॥ గృహస్థాబహవోయాతా
నారాయణపదాలయం॥౯౧॥ ధ్రువస్త్వాపాసనెనైవజనకఃకర్మవర్త్మనా ।
సనకాద్యాశ్చప్రహ్లాదోజ్ఞానాద్యాస్యంతిసద్గతిం ॥ ౯౨ ॥ భవంతౌయది
నైర్గుణ్యంస్థానమ్మమమనోరమం । కాలవ్యాళవిషాస్పృష్టమఖండం
గంతుమిచ్ఛతః ॥ ౯౩ ॥ సాంఖ్యయోగవినిర్ధూతమాయాయవనికార
తిః । సంప్రాప్తాత్మగతిస్తాతశరణంయాహిసద్గురుం ॥ ౯౪ ॥ త్వంతునిర్ము
క్తవిషయోయోగేనద్విజసత్తమ । ముచ్యసేవిషయాసక్తఃశ్రీమదాచార్య
సంశ్రయః ॥ ౯౫ ॥ కృతాచార్యభరన్యాసోనేహేతాప్యన్యసాధనం । కి
న్నసంప్రాప్యతేఽభీష్టమసంగగతినాయథా ॥ ౯౬ ॥ సంప్రాప్యదాసవే
షంత్వంభజమత్స్వామితామతిం । మచ్ఛేషతాముపాదత్స్వపారతం
త్ర్యంవిచింతయ ॥ ౯౭॥ నారాయణపదామ్భోజంశరణంయాహిమాచి
రం । ప్రతికూలజనావాసంమనసాపినసంశ్రయ ॥ ౯౮ ॥ రాజంస్త్వమ
పిసంత్యక్తరాజ్యలక్ష్మీమదస్సదా । అనుసంధత్స్వమామేకమాత్మానం
సర్వదేహినాం ॥ ౯౯ ॥ భోగ్యాంతర మతింత్యక్త్వా సాధనాంతరస
మ్మతిం॥స్వాతంత్ర్య మన్యశేషత్వంహిత్వా మచ్ఛరణోభవ ॥ ౧౦౦ ॥
శ్రీవత్సరాజానావూచతుః ॥ జనకం సర్వలోకానామాధారమమల
ద్యుతిం । కంయావశ్శరణం హిత్వాత్రైలోక్యైకగురుంహరిం
॥ ౧౦౧ ॥ అవిజ్ఞాతోపిభూతానామంతర్యామి తయాస్థితః । దేహేం
ద్రియమనఃప్రాణాన్సంయోజయసికర్మసు ॥ ౧౦౨ ॥ అతస్త్వ

మేవనో దేవమంత్రరాజంద్వయంతథా । చరమంవైష్ణవంభావం దేహి దీనార్తిభంజన ॥ ౧౦౩ ॥ శ్రీ నారాయణ ఉవాచ॥ యద్యేవం పావకే హ్యస్మింస్తీర్థభూతేమదన్తికే । స్నాతామారాదవప్లుత్యభవం తౌశరణాగతౌ ॥ ౧౦౪ ॥ తౌతథాచక్రతుస్తస్మిన్ హ్రదేపావకసంజ్ఞితే ॥ స్వర్ణఘర్మానువాకంచపావమానం తథైవచ ॥ ౧౦౫ ॥ పఠంతంపురుషంకంచిద్దైక్షిపాతాం ఘనప్రభం॥ తౌసూక్తైదధతుస్తస్మాత్తస్మిన్నేవజలేతదా॥ ౧౦౬ ॥ తావుత్తీర్యతతస్తత్రశ్రీవిష్ణోర్దివ్యపార్షదాన్ । సమానవపుషశ్శ్యాంతాన్ పీతకౌశేయవాససః ॥ ౧౦౭ ॥ కిరీటినః కుండలినశ్శంఖచక్రగదాధరాన్ ॥ మాలినోవిశదస్మేరశశిరీకృతలోచనాన్ ॥౧౦౮॥ అదర్శతాంశ్రియస్సూక్తంపౌరుషంసూక్తముత్తమం । జపతఃపరయాభక్త్యాశ్రితావ్యూచతురథోహితాన్ ॥ ౧౦౯ ॥ భోభోశ్చంద్ర ప్రతీకాశహాసభాసితదిఙ్ముఖాః । కేయూయమిహసంవిష్టాః కింజపన్తోనిరామయాః ॥౧౧౦॥ కిమిదంస్థానమమలంమనోమెనప్రసీదతి। ఇదంవిజ్ఞాతుమిచ్ఛావో యది యోగ్యంబ్రువన్తునః ॥ ౧౧౧ ॥

ఇతి శ్రీపంచరాత్రే బృహద్బ్రహ్మ సంహితాయాం సుదర్శన గీతాయాం శ్రీవత్సచరితేపరమధర్మ కథనంనామసప్తమోఽధ్యాయః ॥

పార్షదాఊచుః ॥ వయంభూచారిణో జీవాః కోటికల్పానుచారిణః । భగవన్మాయయా రుద్ధాహ్యస్మ కల్పాంతరేషుచ ॥ ౧ ॥ నానావిధశరీరాణి రచయంతస్స్వకర్మణా । ఉపర్యధస్తతోలోకాన్ చరంతోదుఃఖభాగినః ॥ ౨ ॥ కదాచిద్దైవయోగేన ప్రబుద్ధాహ్యభవామచ ॥ సంగోభాగవ తస్యాసీద్యేనెవాం ప్రాపితాగతిం ॥ ౩ ॥ శుభాశుభవిభాగేనలోకోఽయంద్వివిధోమతః । శుభేనకర్మణాలోకశ్శుభోయమశుభోఽన్యథా ॥ ౪ ॥ కర్మజన్యమిదంసర్వమ నిత్యంప్రాకృతంద్వయం ॥ అద్వయంభగవద్ధామతృతీయం ప్రకృతేఃపరం ॥ ౫ ॥ వైష్ణవం లోకమిత్యాహు స్సత్యం కర్మ వివర్జితం । ఉపాసనైకలభ్యంతన్ముక్తనిత్యైరుపాశ్రితం ॥ ౬ ॥ జ్ఞానినాంప్రేమయుక్తానాం పరమైకాన్తినామసౌ ।

నారాయణోజనైర్గమ్యః శ్రుతవంతో వయం తతః ॥ ౭ ॥ తదర్థమిహసం
ప్రాప్తాశ్శ్రీమన్నారాయణాశ్రమం । దీక్షాం భాగవతీం ప్రాప్య హరేస్స్వ
చ్ఛానుసారతః ॥ ౮ ॥ సేవయా భో మహాభాగా గతాన: కాలకృన్తతిః । సం
ప్రాప్యరూపసాదృశ్యం మన్త్రరాజప్రభావతః ॥ ౯ ॥ ఏకే తస్య విహారా
య వాంఛంతి ద్రుమజన్మతాం । యేషాం పుష్పస్రజో దేవో వక్షసా ధా
రయిష్యతి ॥ ౧౦ ॥ ఏకే విహారభూమిత్వమాకాంక్షంతి మనీషిణః । య
త్ర శ్రీచరణన్యాసైర్దంపతీ విహరిష్యతః ॥ ౧౧ ॥ ఏకే చన్దన కర్పూర కే
సరాది విభూతయః । భవితుం తత్ర వాంఛంతి యాస్తు దేవో రమాపతిః ॥ ౧౨ ॥
ఏకే వీణామృదంగాదిశయ్యాస్తరణభావనాం । ఇచ్ఛంతి ప్రేమవశతో భగ
వత్ప్రీతయే సదా ॥ ౧౩ ॥ మయూరభృంగా విహగహంససారసకోకిలాః ।
ఇచ్ఛామో భవితుం, తత్ర యత్ర నైశ్శ్రేయసం వనం ॥ ౧౪ ॥ గాయకా నర్త
కాశ్చైవ వాదకాశ్చానుభావకాః । వయం భవితుమిచ్ఛామో దివ్యలీలా
సుధాంబుధౌ ॥ ౧౫ ॥ వలయాంగదభృంగారమం జీరరశనా హారైః । మీ
నశ్చైవాలజం బాలవాలుకా హర్మ్య చత్వరాః ॥ ౧౬ ॥ కదాపి భగవ
త్సేవా వియోగో నోపసర్పతు । ఇతి హేతోర్మహాభాగా సూత్రద్వేద
ధతో ఽనిశం ॥ ౧౭ ॥ తిష్ఠామో ఽత్ర వయం విప్రా నివృత్తాః కతి వాసరాః ।
స్థలే వైశ్వానరే నామ వహ్నిబీజసముద్భవే ॥ ౧౮ ॥ మంత్రరాజమవిజ్ఞా
య చక్రశంఖాంకనం వినా । వినా సూత్రద్వయం నాస్య సిద్ధిర్భవతి వైష్ణవీ ॥
౧౯ ॥ శ్రీవత్సరాజానావూచతుః ॥ కృపయా కథయధ్వం నౌ సూత్రే ద్వే
బ్రహ్మసాధనే । సంరాధ్యేతే కథం చైతే భగవత్పదసిద్ధయే ॥ ౨౦ ॥ కిం నా
మనీ చ కిం దేవే వినియోగః కథం తయోః । కథం చారాధ్యతే తాభ్యాం భ
గవాన్ పురుషోత్తమః ॥ ౨౧ ॥ త ఊచుః ॥ ఏకో నారాయణో దేవః శ్రీమాన్
కమలలోచనః । ఏకా చ పరమా శక్తిస్సర్వకార్యకరీ హరేః ॥ ౨౨ ॥
అనంతశక్తిసంపన్నా సా పరాపరమేశ్వరీ । సంతిష్ఠతే సదా తస్మిన్ స్వాశ్ర
యే పురుషోత్తమే ॥ ౨౩ ॥ శాలిపోతే యథా శాలిరుష్ణత్వం పావకే యథా
తథా హరా రమా సాక్షాత్ప్రభే వశశిసూర్యయోః ॥ ౨౪ ॥ నిత్యానపా

యినీశశ్వద్విభిన్నాన్నైవ దృశ్యతే । కారణాసర్వజగతామాధారేపురుషో త్తమె ॥ ౨౫ ॥ సర్గాదావభివ్యక్తేరూపంతయోరేకంద్విధాకృతం । పాం చోపనిషదంచైకంనాదాత్మకమథాపరం ॥ ౨౬ ॥ నాదాత్మకంతుయ ద్రూపంతత్తుబీజద్వయాత్మకం । శ్రీబీజం ప్రణవంచైకమూలాధారే ప్రతిష్ఠితం ॥ ౨౭ ॥ ప్రణవంపౌరుషంబీజం విద్ధితత్త్వత్రయాత్మకం । శ్రీం బీజంతుశ్రియఃప్రోక్తంసమస్తైశ్వర్య సాధనం ॥ ౨౮ ॥ ప్రణవావయవైః సృష్టిస్త్రివిధాద్విజసత్తమ । స్వరాహలస్తథాస్థానవత్త్వైస్సమన్వి తాః ॥ ౨౯ ॥ వాసుదేవస్సంకర్షణః ప్రద్యుమ్నోహ్యనిరుద్ధకః। చత్వా రః కేశవాద్యాశ్చ ద్వాదశస్వరమూర్తయః ॥ ३०॥ ఏషాషోడశధాసృష్టి ర్దివ్యాశ్రీవిష్ణురూపిణీ। అకారరూపస్స్వహరేర్నిత్యోయంపరమాత్మనః ३౧॥హలస్తుప్రకృతెస్సృష్టిరుకారాక్షరసంజ్ఞయా। చతుర్వింశతిభేదేనకా దిరూపాధరాదినా॥३౨॥ పంచవింశోపకారోఽయంపురుషోనవవర్ణకః । ఏవంహిపౌరుషెబీజెస్థితంవర్ణాత్మకంజగత్ ॥ ३३ ॥ వాసుదేవాదిమూ ర్తీనాంచతస్రశ్శక్తయస్తుయాః । తథైవకేశవాదీనాంద్వాదశాపి ప్రకీ ర్తితాః ॥ ३४ ॥ శ్రీరూపాబీజభూతాస్తావిజ్ఞేయామంత్రపారగైః। ఏవం షోడశధాభిన్నం శ్రీబీజంనామతశ్శృణు ॥ ३५ ॥ లక్ష్మీర్గిరాతిశోభాపా వాసుదేవాదిశక్తయః । శ్రీర్లక్ష్మీఃకమలాపద్మాపద్మినీకమలాలయా॥ ३౬ ॥ రమావృషాకపిర్ధన్యాపృథ్వీయజ్ఞాతథేందిరా । శక్తయఃకేశవాదీ నాంసంప్రోక్తామునిపుంగవైః ॥३౭॥ ఉత్పత్తిస్థితికర్తారౌబీజభూతౌసనా తనౌ । ఆత్మనోవాచకౌవాచ్యోపంచోపనిషదాత్మకౌ ॥३౮॥ సంహా రేకారణాకారేనాదేవ్యాకృతరూపిణౌ। వాచ్యావాచ్యాకృతౌలీనౌసర్వా ధారేసనాతనె ॥ ३౯ ॥ కార్యాదౌనిలయేస్వస్యసృష్ట్వావిశ్వంహ్యదంబు జాత్ । ప్రవిష్టఃప్రాణరూపేణహ్యం తర్యామితయాతథా ॥ ४० ॥ నాదాతీతం పరంబ్రహ్మహ్యం తర్యామితయాస్థితం । నాదాత్మకంశ బ్దమయంప్రాణరూపేణసంస్థితం ॥ ४౧ ॥ సమష్టివ్యష్టిరూపేణతేరూపే ప రమాత్మనః । ప్రతిదేహంస్థితోవ్యష్ట్యాసమష్ట్యాపరమేపదే ॥ ४౨ ॥ భం

దోర్యుగో హరేః పార్శ్వే మాస్థితస్స స్తువన్నముం । త్రేతైవ ప్రోక్తవాన్ ధ
ర్మంపరంచాపరమేవచ ॥ ౪౩ ॥ పరంభాగవతంధర్మంయన్నివృత్త్యాత్మక
మ్మతం । ప్రవృత్తిలక్షణంచాన్యాదపరం ధర్మముచ్యతే ॥ ౪౪ ॥ తద్ధర్మం
పాలనాయాథమునిభూపతిమూర్తిభృత్ । స్థాపయామాసలోకానాం
హితైషీభగవాన్ హరిః ॥ ౪౫ ॥ కదాచిద్దంపతీతౌతుహూపెద్వేపరమా
ద్భుతే । దధతుఃకృపయాభూయోమూలమంత్రేణదృష్టయె ॥ ౪౬ ॥ వా
గ్భిష్షోడశభిర్లక్ష్మీస్స్వరూపంజగృహేముదా ॥ అష్టాదశాత్మకంరూపంభ
గవాన్ భూతభావనః ॥ ౪౭ ॥ శ్రీసూక్తం ప్రథమంప్రోక్తం ద్వితీయం
పౌరుషమ్మతం । ఋషీతయోస్తుతావేవశ్రీంబీజంప్రణవంతథా ॥ ౪౮ ॥ ఛం
దోనుష్టుప్సమాఖ్యాతం దేవతేతేచదంపతీ । వినియోగస్తు సర్వత్రపు
రుషార్థచతుష్టయె ॥ ౪౯ ॥ సూక్తమూర్తి పరంబ్రహ్మసదోపాస్యం
మనీషిభిః ॥ ఆభ్యామారాధయేద్దేవం శ్రీమన్నారాయణమ్ముదా ॥ ౫౦ ॥
సర్వైరపిసమారాధ్యా యద్యప్యేతౌ చదంపతీ । వేదవాక్యైస్తథాప్యే
తేసూక్తేసాధారణేద్వయోః ॥ ౫౧ ॥ విష్ణోరారాధనార్థాయ పౌరుషం
సూక్తముత్తమం । దేవ్యాఆరాధనాయైతచ్ఛ్రీసూక్తంతు శ్రియాకృ
తం ॥ ౫౨ ॥ ద్వేసూక్తే ప్రాతరుత్థాయస్మృత్వామనసిదంపతీ । ప
ఠేదనన్యశరణః పరమైకాంతి తామియాత్ ॥ ౫౩ ॥ సూక్తయో
స్తుతయో స్తావత్ప్రికారద్వ యముత్తమం । ఉపధారయవక్ష్యామి
యదితే మనసిస్పృహా ॥ ౫౪ ॥ తులామకరమేషేవాశుక్రవారేవి
శేషతః । అష్టమీదిన మారభ్యద్వాదశ్యంత ంప్రపూజయేత్ ॥ ౫౫ ॥
క్షీరాబ్ధితనయాందేవీంరక్తాంభోజ నివాసినీం । మహా లక్ష్మీంమహా
విద్యాం మహాభయవినాశినీం ॥ ౫౬ ॥ నారాయణాంకసంస్థా
ద్ధాంకిశోరీంకనకప్రభాం । త్రిజగన్మాతరం గౌరీమ్మాతులుంగధరాంశ్రి
యం ॥ ౫౭ ॥ సప్తమ్యాంప్రాతరుత్థాయగురుంనత్వావిధానతః । అనుజ్ఞాందే
హిభగవన్మహాలక్ష్మ్యాః ప్రసాధనె ॥ ౫౮ ॥ సంపాదయమహాభాగ మండప
మ్మణివేదికాం । పూజాద్రవ్యాణిసర్వాణికుండంచయజనాయవై ॥ ౫౯ ॥

దత్తానుజ్ఞస్తుగురుణామంత్రస్నానంవిధాయచ ॥ ప్రణయేత్షోడశ స్తంభం
మణ్డపంవేదికోజ్జ్వలం ॥౬౦॥ వరయేద్బ్రాహ్మణాన్ శుద్ధాన్ మహాభాగవ
తాన్ శతం । పాఠార్థంతుమహాదేవ్యాస్సూక్తంనైలక్షవారతః ॥౬౧॥ పార
యేత్పరయాభక్త్యాత్వష్టమ్యాదిదినత్రయం ॥ పంచామృతేనసంస్నాప్య
పూజయిత్వాఽర్హణోత్తమైః ॥౬౨॥ పాయసేనతునైవేద్యంపక్వాన్నై
ర్వివిధై స్తథా । గంధపుష్పాక్షతై శ్చైవ స్తవనీరాజనాదిభిః ॥ ౬౩ ॥ రా
త్రౌజాగరణంకుర్యాన్నృత్యగీతమహోత్సవైః । ఏకాదశీమథారభ్యావ
హ్నికార్యంసమాచరేత్ ॥ ౬౪ ॥ దశాంశేనప్రజుహుయాన్మూలమంత్రే
ణవాగ్జితః । లక్షంప్రజుహుయాద్వాపిపాయసేనహవిష్యభుక్ ॥ ౬౫ ॥
ద్వాదశ్యాంపూజయేత్సర్వాన్ వైష్ణవాన్ భోజయేద్ద్విజాన్ । అంగావరణ
సంయుక్తాంసయానాయుధభూషణాం ॥౬౬॥ పూజయేత్పరయాభక్త్యామ
హాలక్ష్మీమనన్యధీః । సర్వాన్ కామానవాప్నోతినిష్కామోమోక్షభాగ్భ
వేత్ ॥ ౬౭ ॥ ప్రణవాదిమృచంసమ్యగ్లక్ష్మీసూక్తస్యవైష్ణవః । కల్పయె
ద్యజనేదేవ్యాఃక్రమాదావాహనాదిషు ॥౬౮॥ వేద్యాంప్రకల్పయేత్పీఠం
తత్రపద్మంతుసంలిఖేత్ ।,పూరయేద్ద్వివిధై ర్వర్ణై స్తద్విధించావధారయ
॥ ౬౯ ॥ భక్తేషోడశధాక్షేత్రేచతుర్భి ర్మధ్యమైః పదైః । ప్రాగాదికైః ప్ర
దేశైశ్చవిదధీతనవాంబుజం ॥ ౭౦ ॥ మధ్యమంకమలంకార్యమష్టపత్రం
యథాశృణు। చతుర్ధాభ్రామయేత్సూత్రంవర్జయిత్వాఽష్టమంబహిః
॥ ౭౧ ॥ కర్ణికాకేసరంపత్రం సంధిపర్వేతిచక్రమాత్ । సూత్రాణా
మంతరేభూయఃక్షిపేత్సూత్రాష్టకంతథా ॥ ౭౨ ॥ పద్మసంధిస్థసూత్రేణ
దిక్క్రమేణదళాష్టకం । పద్మాంతరాణామష్టానామేవమేవవిధిర్భవేత్
॥ ౭౩ ॥ బహిర్ద్వారయుతం కోణశోభనాదికసంయుతం । చతుర్వర్ణర
జోయుక్తంనవపద్మంప్రకల్పయేత్ ॥౭౪॥ తస్మిన్నావాహయేల్లక్ష్మీమం
తర్యాగంవిధాయహి । హిరణ్యవర్ణాంహరిణీంసువర్ణరజతస్రజాం ॥౭౫॥
ఘటేసువర్ణఘటికేరాజతేతామ్రజేపివా। మృన్మయేవాపిసంపూర్ణేద
ధ్నాక్షీరేణవారిణా ॥౭౬॥ తత్రమామచ్యుతోత్సంగేనివిష్టాంపద్మహస్తా

లినీం । శరచ్చంద్రసుధాసారశి శిరస్మిత శోభితాం ॥ ౭౭ ॥ అనిర్దేశ్యా మనౌపమ్యామనంతాంవిశ్వభావినీం। ఆమోదమివపుష్పాణాందివిష్ఠానాం ప్రభామివ ॥౭౮ ॥ ననిష్క్రామయితుంశక్యామ నన్యాం పురుషోత్తమా త్ ॥ నిత్యానపాయినీ మేవభావయిత్వానిజాంతరే ॥ ౭౯ ॥ ప్రసన్నవద నాం గౌరీంకిశోరీంకమలాలయాం । చతుర్భుజాంబుజకరాంమాతులుంగకరద్వయాం ॥౮౦॥ పద్మగర్భనిభాంకాంతామసితాయతలోచనాం స్ఫురత్కటకకేయూర హారకుండల మండితాం ॥ ౮౧ ॥ గంభీరనాభిత్రివ ళివిభూషితతనూదరాం ।సుకర్కశదృఢోత్తుంగపీనవృత్తఘనస్తనీం॥౮౨॥ చరద్ద్విరేఫపటలసమాక్రాంతాలకావళిం।ఆరక్తాధరబింబాంతర్లసన్ముక్తాఫలద్విజాం ॥ ౮౩ ॥ అర్ధచంద్రలలాటస్థరాజనమావిశేషకాం ॥ స ర్వలక్షణసంపన్నాం కృష్ణకుంచితమూర్ధజాం ॥ ౮౪ ॥ వరదాంపకంజ కరాంపద్మమాలావిభూషితాం । విష్ణువామభుజాశ్లిష్టాంభక్తాభీష్టప్రదా యినీం॥౮౫ ॥ ధ్యాత్వేమాంసమ్ముఖంకుర్యాన్మంత్రమూర్తింసనాతనీం ఘటస్థహేమమూర్త్తౌతామానయేత్పద్మమాలినీం ॥ ౮౬ ॥ ఋగ్భ్యాం హిరణ్యపూర్వాభ్యాం ప్రపద్యేతహరిప్రియాం । సాంత్వయేచ్చపరా భ్యాంవై తదభేదేన సంస్థితాం ॥ ౮౭ ॥ పంచమ్యా చప్రపన్నోఽ యంప్రసన్నాం భావయేద్ధియా । తతస్తామసితా పాంగీమావాహన పు రస్సరం ॥ ౮౮ ॥ ముద్రాణాంపంచకేనైవమూలమంత్రేణమంత్రవిత్ యజేజ్జ్వలనసూర్యేందు మండలేకమలాలయాం ॥ ౮౯ ॥ కరన్యాసం వినాదేహన్యాసం దేవ్యాంసమాచరేత్ । ఋగ్భిసూక్తస్యమూలెనయుక్తాభిః క్రమశోన్యసేత్ ॥ ౯౦ ॥ స్నానపీఠెసమారోప్యపాద్యా ర్ఘ్యాచమనీయకం । మధుపర్కంప్రదద్యాత్తుదంతకాష్ఠాదిపూర్వకం॥ ౯౧॥సుగంధతైలసంసిక్తాంముహూర్తేనసమన్వితాం।కుర్యాదానందినీం దేవీందీప్త్యాదారయతీంతమః ॥ ౯౨ ॥ తతోనానావిధైస్స్నానైస్సర్వౌ షధిసమన్వితైః । కషాయగంధదూర్వోదకుశోదకనఖోదకైః ॥౯౩॥ తీర్థో దకైశ్చశుద్ధోదైస్తథాపంచామృతేనచ । సంస్నాప్యపరమేశానీంసుగం

ధోద్వర్తనేనతాం ॥ ౯౪ ॥ ఉష్ణోదకేవసంస్నాప్య కేశాన్సంశోధ్యముద్ర
యా । పునరావమనందత్వావస్త్రేణాంగంప్రమృజ్యచ ॥ ౯౫ ॥ వస్త్రై
ర్నానావిధైర్దేవంభూషయిత్వా విధైస్తథా।సిందూరాలక్తకాలెపనీలాం
జనముఖైర్యజేత్ ॥ ౯౬ ॥ ప్రతిస్నానంప్రదాతవ్యంపాద్యార్ఘ్యాచమ
నాదికం । నైమిత్తికెవిశేషేణవిభవేసతిసర్వదా ॥ ౯౭ ॥ గంధంతైలం
చచూర్ణంచశాలిగోధూమసంభవం । హరిద్రాచూర్ణసమ్మిశ్రమీష
త్పద్మకభావితం ॥ ౯౮ ॥ ఉద్వర్తనార్థమాదెనస్నానార్థంశాలిసంయు
తం । ఉష్ణాంబుచందనంచంద్రమిశ్రితంలేపనార్థకం ॥౯౯॥ క్షీరందధిఘృ
తంగవ్యంమధ్వేక్షురసస్తథా। సుగంధామలకాంభశ్చలోధ్రతోయం
తతఃపరం ॥ ౧౦౦ ॥ రక్తచందనతోయంచరజనీవారిచోత్తమం। గ్రంధి
పర్ణపయఃపశ్చాత్తతశ్చతగరోదకం ॥ ౧౦౧ ॥ ప్రియంగుజటిలాంభశ్చ
తథాసర్వౌషధీజలం । పత్రపుష్పఫలాంభాంసిబీజగంధోదకంతథా।౧౦౨॥
హేమరత్నసరిత్తీర్థకేవలాంబూనిచక్రమాత్। స్నానీయాంబుసమెతాని
దేయాన్యంబూన్యమూనితు॥౧౦౩॥ స్నానశిష్టాంబుసంపూర్ణంహరిద్రా
శాలిసంభృతం। స్రగాదిసంయుతంకుంభంహస్తేకృత్వాపరత్రతు॥౧౦౪॥
సిద్ధార్థైర్ధూపయేత్పాత్రంధారయిత్వాతుమూర్ధని । బహిఃక్షిప్
త్తతోదద్యాత్సుధాతేచాంగశాటికె ॥౧౦౫॥ కేశోదకాపకర్షార్థమంబ
రందేహవారిహృత్। అంతరీయోత్తరీయెద్వేసుధాతేవాససీశుభే॥౧౦౬॥
భావితెగంధధూపెసద్యాద్భద్రాసనంతతః।అలంకారాసనం పశ్చాద్దేయం
దేవైర్మృదూత్తమం ॥ ౧౦౭ ॥ తత్రసర్వం ప్రదాతవ్యమర్ఘ్యపాద్యా
దిపూర్వవత్ । వివేచనంతుకేశానాం కంకతేనప్రశోధనం ॥ ౧౦౮ ॥ తై
లేనమర్దనంమూర్ధ్నితతశ్చూడోపకల్పనం। అలంక్రియాతుకర్తవ్యా
మూలేనమనునాపృథక్ ॥ ౧౦౯ ॥ కుంకుమాగరు కస్తూరీ కర్పూరక్షో
దమిశ్రితం ॥ చందనంతుప్రదాతవ్యంశీతలం సుఖవర్ధనం ॥ ౧౧౦ ॥ స్ర
జోనానావిధాదేయాస్త్రివర్ణైఃకుసుమైశ్చితాః । అంగరాగంచ హ్రా
దయేదద్యాదంజనమీక్షణె ॥౧౧౧॥ సీమంతాలంకృతింకుర్యాదాదర్శం

దర్శయేత్తతః । చామరవ్యజనేఛత్రంగఃణాంశ్చపరితోన్యసేత్ ॥ ౧౧౨ ॥ జ్వలదంగారనిచయెకృష్ణాగరుమనిందితం ॥ దాహయేద్ధూమధారాభిర్దిః క్ప్రాంతమధివాసయన్ ॥ ౧౧౩ ॥ జ్వాలయేత్పరితోదీపాన్గవాజ్యేనము దాన్వితః । నైవేద్యంపాయసంశుద్ధంరాజతేభాజనేకృతం ॥ ౧౧౪ ॥ ఘృతశర్కరయోపేతంసితాఖండైరలంకృతం । అపూపమోదకాభీష్టశాకరాజివిరాజితం ॥ ౧౧౫ ॥ హేమపాత్రగతం నీరముశీరశశివాసితం । ఎలాచూర్ణమహామోదా మోదితంచనవ్యోద్ధృతం॥౧౧౬॥అన్వైష్ణవజనాస్పృష్టమనవేక్ష్యమవైష్ణవైః । నీరాజనాదినాపూతమభూమిస్థంనివేదయేత్ ॥ ౧౧౭ ॥ ధేన్వాఽమృతీకృతంద్రవ్యంప్రోక్షితం ప్రోక్షణోదకైః మూలసంపుటితేనైవచాస్త్రీక్షైవాభిరక్షితం ॥ ౧౧౮ ॥ తులసీమిశ్రితం సర్వం ఘంటాంవామేనవాదయన్।నివేదయామిమంత్రాంతే ప్రాణాహుతిమథాచరేత్ ॥ ౧౧౯ ॥ కించిత్కాలం చిన్ముఖేదేయంతతః కబళముద్రయా । ధ్యాయన్సోవరణాందేవీం నారాయణ కృతాశ్రయాం ॥ ౧౨౦॥ తతశ్చాంతఃపటందత్వా శ్రీసూక్తం ప్రజపన్బహిః । మూలంషోడశవారేణమధ్యేనీరం నివేదయేత్ ॥ ౧౨౧ ॥ దృష్టిదోషవిఘాతార్థందీపంపిష్టేననిర్మితం ॥ భ్రామయేత్సమన్త్రైర్వ్యక్తం మృన్మయోత్తానపాత్రగం ॥ ౧౨౨ ॥ భోజనం భావయిత్వాఽథదత్వాఽఽపోశనముత్తరం । కరోపమర్దనం దేయంసుగంధద్రవ్య సంయుతం ॥ ౧౨౩ ॥ స్వస్థానేస్థాప్యదేవేశం తాంబూలం పూగపూరితం । ప్రదేయంపరయాభక్త్యాముఖవాసనకం పరం ॥ ౧౨౪ ॥ తతోమాలాంమహాలక్ష్మ్యై తులసీకుసుమోజ్జ్వలాం ॥ కుసుమాంజలిమాధాయదద్యాచ్ఛిరసిపాదయోః ॥ ౧౨౫ ॥ ప్రదక్షిణనమస్కారక్షమాపణగుణస్తవైః ॥ప్రతోష్య పరయాభక్త్యానివేద్యాథమనోరథం ॥ ౧౨౬ ॥ సంభోజ్యాపరమాన్నేనభక్త్యాభాగవతాన్నరాన్। ద్వాదశ్యాందక్షిణాందద్యాద్గురుం సంపూజయేత్తతః ॥ ౧౨౭ ॥ ఎవంకృతేమహాదేవ్యాస్సమారాధనకర్మణి అత్యేతిమృత్యుంతాన్ఘోరాన్పరమాస్పదభాగ్భవేత్ ॥ ౧౨౮ ॥

ఇతి శ్రీపంచరాత్రే బృహద్బ్రహ్మసంహితాయాం ప్రథమపాదే సుదర్శనగీతాయాం శ్రీవత్సచరితే సూక్తావిభాగే మహాలక్ష్మీసమారాధననామాష్టమోఽధ్యాయః

పార్షదా ఊచుః॥ వ్రతం దేవ్యాః ప్రవక్ష్యామో వార్షికం హ్యాష్టరాత్రికం। సర్వేషామధికారోఽస్తి వైష్ణవానాం విశేషతః ॥ ౧॥ అకృత్వా తు వ్రతం దేవ్యా మాసి భాద్రపదే సితే। తామసీం యోనిమాప్నోతి దారిద్ర్యమధిగచ్ఛతి॥ ౨॥ శుక్లాష్టమీం సమారభ్య జనః ప్రోష్ఠపదస్య హి। దంపత్యోః పూజనం కుర్యాద్ఘటస్థాపనపూర్వకం ॥ ౩ ॥ లక్ష్మీ షోడశకం పూజ్యం కేశవాదిసమన్వితం । ప్రత్యేకమేకప్రతిమం జయమంగళఘోషణైః ॥ ౪ ॥ విధిం తస్య ప్రవక్ష్యామో జీవానాం హితకామ్యయా । యస్యానుష్ఠానమాత్రేణ శ్రీవిష్ణోర్వల్లభో భవేత్ ॥ ౫ ॥ శక్తయః కేశవాదీనాం ద్వాదశానాం పృథక్పృథక్ । చతస్రో హ్యనిరుద్ధాదిశక్తయస్సముదాహృతాః ॥ ౬ ॥ ఏకైకా ప్రత్యహం పూజ్యా క్రమాత్తత్పతినా సహ। ఋచా త్వేకైకయా తత్తన్నామమంత్రేణ పూజయేత్ ॥ ౭ ॥ షోడశాప్యథవా పూజ్యాః ప్రత్యహం విష్ణువల్లభాః । మహారాజోపచారేణ యావత్కృష్ణాష్టమీ భవేత్ ॥ ౮ ॥ కుర్యాత్షోడశధా శుద్ధిమాత్మనస్సాధకోత్తమః । ఉపచారైష్షోడశభిః పృథగ్భూతైః ప్రపూజయేత్ ॥ ౯ ॥ వరయేత్స్వం ప్రకృత్యోర్వ్యో స్తద్ద్వయం షోడశసంఖ్యయా । సంపూజ్య భోజయేద్భక్త్యా పరమాన్నేన వైష్ణవాన్ ॥౧౦॥ ప్రదక్షిణ నమస్కారదక్షిణాభరణాదిభిః। ప్రత్యోష్యసూక్తపాఠం తు కారయేద్విభవే సతి ॥ ౧౧ ॥ యథా షోడశసంఖ్యాక దివసైర్లక్షితామియాత్ । అయుతం పాఠయేద్వాపి ప్రత్యహం వా శతం శతం ॥ ౧౨ ॥ సత్యక్షేత్పాఠమేకం తు భయేపి సముపస్థితే । పాఠాభావే ప్రజప్తవ్యశ్శ్రీయో మంత్రష్షడక్షరః ॥ ౧౩ ॥ తేనైవ పూజయేద్దేవీం పరివారసమన్వితాం। పూజార్థమథ నామాని తాసాం వక్ష్యామి తచ్ఛృణు ॥ ౧౪ ॥ శ్రీర్లక్ష్మీః కమలా పద్మా పద్మినీ కమలాలయా । రమా వృషాకపిధన్యా వృద్ధిర్యజ్ఞా తథేందిరా ॥ ౧౫ ॥ శక్తయః కేశవాదీ

నాంమహాలక్ష్మ్యంశమూర్తయః । ఉషారతిగిరా దేవీలక్ష్మీర్జ్ఞేయా తుషోడశీ ॥ ౧౬ ॥ ఏవంషోడశథాభిన్నా మహాలక్ష్మీస్తుయాస్మృతా। సా తుసప్తదశీజ్ఞేయానిర్మలాకారణాత్మికా ॥ ౧౭ ॥ ప్రథమేదివసేదేవీశ్రీసంజ్ఞా కేశవప్రియా । సమారాధ్యాఘటేవేద్యామాస్థితేమంత్రపూజితే॥౧౮॥ ద్వితీయెదివసెలక్ష్మీర్నారాయణకృతాలయా ॥ తృతీయేకమలాదేవీమాధవేససమన్వితా ॥ ౧౯ ॥ చతుర్థేదివసేపద్మాగోవిన్దకృతకేతనా । పంచమేపద్మినీపూజ్యావిష్ణునాకమలాలయా ॥ ౨౦ ॥ మధుసూదనసంయుక్తా షష్ఠే.సప్తమకేరమా । త్రివిక్రమేణసంపూజ్యావృషాకపిరథాష్టమే॥౨౧॥ వామనేనసమంపూజ్యానవమేశ్రీధరేణచ। ధన్యానామ్నా సమారాధ్యాపృథ్వీంతుదశమెయజేత్ ॥ ౨౨ ॥ హృషీకేశేనయజ్ఞాఖ్యాంపద్మనాభేనరుద్రకే ॥ ఇందిరాద్వాదశేపూజ్యాదామోదరకృతాశ్రయా ॥ ౨౩ ॥ త్రయోదశఉషాదేవీత్వనిరుద్ధేనసంయుతా । ప్రద్యుమ్నేనరతిస్త్వింద్రేగిరాసంకర్షణేనహి ॥ ౨౪ ॥ షోడశెదివసేప్రాప్తేసుధీర్లక్ష్మీంనిశాముఖె। పూజయేద్వాసుదేవేనస్వకేనమనునాముదా ॥ ౨౫ ॥ కదళీస్తంభసంవీతెనవవస్త్రవిభూషితే । మండపేపూజయేద్దేవీందిక్షుదిగ్గజమణ్డితే ॥ ౨౬ ॥ అష్టబిల్వవనేదేవీంచతుర్బాహుసమన్వితాం । చామరైర్వీజ్యమానాంచసిక్తామేనాం కుశాంబుభిః ॥ ౨౭ ॥ త్రిపాద్విభూతినిలయాంభూనీలాభ్యాముపాసితాం । మహాలక్ష్మీం సప్తదశీం మహావిష్ణోశ్చసన్నిధౌ ॥ ౨౮ ॥ కలాభిశ్చ కలాభిశ్చ పూర్వోక్తాభిస్సమంతతః ॥ స్వయంసప్తదశీతత్ర స్వాశ్రయా పరమేశ్వరీ ॥ ౨౯ ॥ నిత్యముక్తైర్జనైర్గుప్తాలోకపాలాంగనాగణైః । ఆనందకం దకమలెనిషణ్ణాజ్ఞాననాళకె ॥ ౩౦ ॥ స్ఫుటత్ప్రకృతిపత్రేచవికారమయకేసరె । మాతృకాకర్ణికెపూర్ణపరానందమధుద్రవతే ॥ ౩౧ ॥ పరమాత్మాత్మాన్తరాత్మజ్ఞానాత్మపరివారితే । దివ్యతేజస్త్రియోపేతె లక్ష్మీబీజవరాటకె ॥ ౩౨ ॥ మహామాయామహావిద్యామహాయోగిన్యధీశ్వరీ । మహాలక్ష్మీర్మహాదేవీమహాశక్తిర్మహేశ్వరీ ॥ ౩౩ । సర్వాధారమయీశాంతా కాంతావిష్ణో

ర్యశస్వినీ । దివ్యాయుధ ధరాదేవీశంఖచక్రగదాబ్జభాక్ ॥ ౩౪ ॥ యస్యా అంశకలాభిశ్చ త్రిగుణాః కోటిశ క్తయః । స్వయంతునిర్గుణాశ క్తిర్నా దాతీతాపరాభిధా ॥౩౫॥ మత్స్యాదిశ క్తయ స్తత్రసా త్త్వక్యః కార్యలక్షణాః । ఉమాద్యా స్తమసోద్రిక్తాగాయత్ర్యాద్యా స్తురాజసాః॥ ౩౬ ॥ పాలికానాశికా స్త స్వన్యాజగదుత్పాదనక్షమాః । తాభిస్సా స్వంశక లాభిశ్చసేవ్యతేపరమేపదే ॥ ౩౭ ॥ అప్రాకృతాభిర్నిత్యాభిః కేశవాదిక శక్తిభిః । దివ్యసృష్టిప్రసూతాభిరప్రసూతా సమర్చ్యతే ॥౩౮॥ యా కాలకలనాతీ తాగీతాయాసామగాయకైః । ఉమాదితామసీమధ్యేభై రవీకాళికాదయః ॥ ౩౯ ॥ శక్తయఃకోటిశస్సంతి యావత్యః పిశితాశ నాః । మద్యప్రియాఃకరాళాస్యాఃశ్మశానకృతకేతనాః ॥ ౪౦ ॥ నిష్కా మైర్వాసకామైర్వావైష్ణవై ర్ననిరీక్షితాః। సాత్త్వక్యస్తుసదోపాస్యావైష్ణ వైర్విష్ణునాసమం ॥ ౪౧ ॥ తత్రముగ్ధసకామైస్తుకృష్ణాధిష్ఠాతృదేవతా నిష్కామైర్వైష్ణవైస్సేవ్యామహాలక్ష్మీర్హరేఃప్రియా ॥ ౪౨ ॥ నన్దగో పగృహేజాతాయశోదాగర్భసంభవా । కించిత్కార్యంసముద్దిశ్యగో పవృద్ధైస్తుపూజితా ॥ ౪౩ ॥ గోపీభిఃకృష్ణకామాభిః కృష్ణాలబ్ధవరాయతః సూతేసర్వార్థనిచయంజనైరారాధితాసతీ ॥ ౪౪ ॥ సకామైర్వైష్ణవై శ్చాథవిష్ణోరాజ్ఞాపురస్సరం। సాత్త్వకైరుపహారైశ్చచక్రాద్యష్టభుజాయు థా॥౪౫॥ ఏకాంతినస్తులక్ష్మీశంసేవంతే రమయాసహ।దీయమానంనగృ హ్ణంతిసాలోక్యాదిచతుష్టయం ॥ ౪౬॥ సర్వవిద్యామయీసాక్షాన్నిర్గు ణాపరమేపదే।మహాలక్ష్మీర్మహామాయాపూజనీయాహిషోడశే ॥ ౪౭ ॥ తస్యాధ్యానంప్రవక్ష్యామివ్యాభిషేకవిధింతథా। కృతేయస్మిన్సమాప్నో తి శాశ్వతం పదముత్తమం ॥ ౪౮ ॥ విరజాయాః పరేపారేనిర్గు ణేపరమేపదే । నిత్యేనిరవ్యయెరమ్యే ప్రాకృతైః పరివర్జితే ॥ ౪౯ ॥ నిత్యానన్దమహాధామ్నివనందివ్యం విచింతయేత్ । సర్వైశ్వర్యబలజ్ఞాన మయభూరుహామణ్డితం ॥ ౫౦ ॥ చంపకాశోకపున్నాగపాటలైరుపశోభి తం । లవఙ్గమాధవీబిల్వదేవదారుసమేరుభిః ॥ ౫౧ ॥ మన్దార పారిజా

తాద్రైర్వ్యైః కల్పవృక్షైస్సుపుష్పకైః । చన్దనైః కర్ణికారైశ్చమాతులుం
గైశ్చవం జుళైః ॥ ౫౨ ॥ దాడిమీలికుచాంకోలైఃపూగైః కురవకై
రపి । కదళీకున్దమన్దారనాళికేరైరనుత్తమైః ॥ ౫౩ ॥ మాలతీమల్లికా
జాతికేతకీశతపత్రకైః।వాసంతీతులసీనంద్యావర్తైర్దమనకైరపి ॥౫౪॥
సర్వర్తుకుసుమోపేతైర్నమద్భిరుపశోభితం । మందమారుతసంభిన్న
కుసుమామోదిదిఙ్ముఖం ॥ ౫౫ । తన్మధ్యేతటినీతీర మ్మహామన్దారమ
ణ్డలం । సువర్ణకమలోద్యానభ్రమద్భ్రమరనాదితం ॥ ౫౬ ॥ కుము
దోత్పలకల్హారపంకజైరుపశోభితం । మారుతోద్ధూననోద్భూతమకరన్ద
ఘనోదయం ॥ ౫౭ ॥ కూజద్విహఙ్గసన్నాదముఖరీకృతదిఙ్ముఖం । తత్ర
రత్నమయీభూమిః కోటియోజనవిస్తృతా ॥ ౫౮ ॥ కోటిసూర్యేన్దువ
హ్నీనాంప్రభాయత్రవిలీయతే । తత్రశ్రీమన్దిరందివ్యంచతుర్ద్వారస
మావృతం ॥ ౫౯ ॥ నిత్యసిద్ధజనైర్నిత్యం కృతసత్కారముజ్జ్వలం। ర
త్నోపక్లుప్తసంశోభికవాటాష్టకసంపుటం ॥ ౬౦ ॥ నవరత్నసమాక్లృ
ప్తతుంగగోపురతోరణం । హేమదణ్డశిఖాలంబిధ్వజావళి పరిష్కృతం
॥౬౧॥ నవరత్నసమాబద్ధస్తంభరాజివిరాజితం । సహస్రదీపసంయుక్త
దీపదణ్డవిరాజితం ॥ ౬౨ ॥ తప్తహాటకసంక్లృప్తవాతాయనమనోహ
రం । నానావర్ణ శుకాబద్ధసువర్ణధ్వజకోటిభిః ॥౬౩॥ కింకిణీమాలికా
యుక్త పతాకాభిరలంకృతం ॥ జాతరూపమయైరత్న విచిత్రైరతి వి
స్తృతైః ॥ ౬౪ ॥ మాణిక్యవజ్రవైడూర్యస్వర్ణమాలావళీయుతైః ।
అన్తరాన్తర సంబద్ధరత్నైర్దృష్టిమనోహరైః ॥ ౬౫ ॥ విచిత్రైశ్చి
త్రబద్ధైశ్చవితానై రుపశోభితం । సర్వరత్న సమాయుక్తహేమకుట్టిమ
ముజ్జ్వలం ॥ ౬౬ ॥ కేతకీమాలతీజాతీచంపకోత్పలకేసరైః। మల్లికాతు
లసీకుంద నంద్యావర్తకదంబకైః ॥౬౭॥ ఏతైరన్యైశ్చకుసుమైరలంకృ
తమహీతలం । అబ్జకాశ్మీర కర్పూర మృగనాభితమాలకైః ॥౬౮॥ చ
న్దనాగరుత క్కోలైర్విమోహితదిగంతరం ॥ ఏవంసంచింత్యమనసామ
ణ్డపం సుమనోహరం ॥ ౬౯ ॥ తన్మధ్యేభావయేన్మంత్రీపారిజాతమ్మ

నోహారం । తస్యాధస్తాత్స్మరేన్మంత్రీరత్నసింహాసనమ్మహత్ ॥౨౦॥ తస్మిన్ సింహాసనే దేవ్యాయంత్రంసంచిన్తయేన్ముదా । షట్కోణాష్టదళం బాహ్యేభూపురద్వారసంయుతం ॥ ౨౧ ॥ మధ్యేతుభావయేద్బీజం రమాయాః ప్రణవాంతరం ॥ ౨౧½ ॥ తస్మిన్ సుధాంశుశతదీధితిశుద్ధహాసామాశాగజై రుభయతః పరిషిచ్యమానాం । బ్రహ్మాదిదేవరమణీమణిగీతకీర్తిం సంకల్ప కల్పితదయార్ద్రకటాక్షపాతాం ॥ ౨౨½ ॥ దాహాభిభూతహృతదోషహిరణ్యవర్ణాం కర్ణాంత పాతినయనాంబుజవీక్షణీయాం । సంకల్పనిర్గత ముఖాంబుజ ముగ్ధగంధమత్తాళిజాలముఖరీకృతగణ్డసీమాం ॥ ౨౩½ ॥ ముక్తాచ్ఛగుచ్ఛధవళీకృత కర్ణమూలామ్మూలమ్మనోజ వికృతేః పురుషోత్తమస్య । సత్పద్మరాగ మణికల్పితకర్ణ పూరాంపూరాయితామతిసుఖోదసరిద్వరాయాః ॥౨౪½॥ భ్రూవల్లితర్జితరతీశ మదామదాంతదూరాతిదూర పదపల్లవముగ్ధశోభాం॥ స్నిగ్ధాలకాళిజిత సాళిసరోజభాస్వదాస్యామనన్యమతిసం శ్రితపద్మనాభాం ॥ ౨౫½ ॥అర్ధేందుమణ్డలలలాటతటోదితాభమాణిక్యభూషణమయూచ్ఛ విశేషకాభాం । నిర్భిన్ననీలమణి భంగవిభిన్నకాంతి జాలాభిరామకచభారలసచ్ఛిరస్కాం ॥ ౨౬½ ॥ సీమంతగర్భ వినివిష్టసితాంశుతారధారాపగా పపరిమార్జిత కృష్ణతారాం । చూడాగ్రబద్ధమణిసద్ధవిభూషణార్చిర్భాస్వన్మ యూఖవికచీకృతహృత్సరోజాం ॥ ౨౭½ ॥ నానామణిప్రకరమండితకంబుకంఠీమున్నిద్రకాంతిచయ మౌక్తికదామశోభాం । స్వర్ణారవిందముకుళోన్నతకుంకుమోత్థదివ్యాంగరాగపరిమృష్టకుచప్రదేశాం ॥ ౨౮½ ॥ హేమారవిందవలయాంగదబాహుయుగ్మాం సన్మాతులుం గవిలసద్ద్వయపాణిపద్మాం । తామోదరోపరిలసత్త్రివళీతరంగామంకాధిరూఢపురుషోత్తమకేళిహస్తాం ॥ ౨౯½ ॥ కాంచీకలాపముఖరీకృతమధ్యభాగామారావబోధననిరూపితనూపురాభాం। పాదారవిందవిగళన్మకరన్దబిన్దుసమ్మోహితాళిమునిబృన్దసుగీతగీతాం ॥౩౦½॥ సంచింతయేచ్ఛజలజాతకృతాధివాసాం వైకుణ్ఠనాథరమణీ మనునీయ

నాచా ॥ యంత్రేనివేశ్యకుసుమాంజలినాసఖిభిస్సీమంతినీ భిరభితఃపరితోష్యమాణాం ॥ ౮౧౪ ॥

ఇతి శ్రీపంచరాత్రేబృహద్బ్రహ్మసంహితాయాం ప్రథమపాదే సుదర్శనగీతాయాం శ్రీవత్సచరితేసూక్తావిభాగే మహాలక్ష్మీవ్రతాభిధానం నామనవమోఽధ్యాయః ॥

ద్వారేషుపాలకాస్థాప్యాద్వాద్వాదేవ్యభిషేచనె। లక్ష్మీసూక్తం ప్రజప్తవ్యంయావత్స్యాదభిషేచనం ॥ ౧ ॥ ఆవాహనాదికంకృత్వాభద్రపీఠేహరేఃప్రియాం। సన్నివేశ్యవరారోహాంసూక్తన్యాసంసమాచరేత్ ౨ ॥ శరీరేస్వస్యదేవ్యాశ్చభూతశుద్ధిపురస్సరం । మంత్రన్యాసంసబీజంచజితవాగ్విమలాశయః ॥ ౩ ॥ స్థాపయేత్కలశంభక్త్యాహ్యభిషేచనికంపరం। శతైకంషోడశాష్టౌచకార్యముద్దిశ్యభక్తితః ॥ ౪ ॥ ఏకమేవతథాకుంభంనిష్కామోనిత్యకర్మణి। కృత్వానవపదాత్మానంమండలంయంత్రభూషితం ॥ ౫ ॥ కలశాన్స్థాపయేత్తేషుపదేషుశుభలక్షణాన్ ।మూలేనాప్రోక్షణంకుర్యాత్ప్రోక్ష్యచాస్త్రేణవర్మణా ॥౬॥ రక్షణంసర్వతఃకృత్వాక్షాళనంచాస్త్రతోజలైః॥ సన్నివేశ్యకుశాధారేవస్త్రేణైవపిధాపయేత్ ॥ ౭ ॥ ధ్యాత్వాతత్రమహాలక్ష్మీంకలశాన్పూజయేత్క్రమాత్। చన్దనాలిప్తసర్వాంగాన్దూర్వాక్షతసమన్వితాన్ ॥ ౮ ॥ దుకూలవేష్టితాన్సర్వాన్పూరయేత్తీర్థవారిభిః। నవరత్నసమాబద్ధంపంకజంస్వర్ణనిర్మితం ॥ ౯ ॥ మధ్యేకుంభేక్షిపేద్దీమాన్భక్త్యైకమణప్రమాణకం। విత్తశాఠ్యంనకుర్వీతపటువాచన్దనైర్లిఖేత్ ॥ ౧౦ ॥ మూలేనపూరయేత్తత్రచౌషధీర్దేవతామయీః ॥ చందనోశీరకర్పూరజాతీతక్కోలకుంకుమం ॥౧౧॥ కోష్ఠాగరుతమాలైలాయుతంసంపిష్యభాగతః। విలోడ్యసర్వకుంభేషురత్నాన్యపివినిక్షిపేత్ ॥౧౨॥ లక్ష్మీందూర్వాంసదాభద్రాంసదాదేవీంమధువ్రతాం। ముశలీంశక్రవల్లీంచకృత్వాపామార్గపత్రకం ॥౧౩॥ ప్రియంగుముద్గగోధూమవ్రీహీంశ్చసతిలాన్యవాన్ । శాలితణ్డులమాషాంశ్చతేషుప్రత్యేకనిక్షిపేత్ ॥౧౪॥ ధాత్రీలికుచబిల్వానాం

కదళీనాళికేరయోః । ఫలాన్యపివినిక్షిప్యపుష్పాణ్యపిచనిక్షిపేత్ ॥౧౫॥ పద్మంసౌగంధికంజాతీంమల్లికాంవకుళంతథా । చంపకాశోకపున్నాగ తులసీకేతకోద్భవం ॥౧౬॥ పల్లవానివటాశ్వత్థప్లక్షోదుంబరశాఖినాం॥బ్రహ్మకూర్చంవినిక్షిప్యశరావైస్సకలాక్షతైః ॥౧౭॥ పిధాయకుంభవక్త్రాణిక్షౌమైరాచ్ఛాదయేత్తతః । ఆవాహ్యామధ్యేకలశేమహాలక్ష్మీంప్రపూజయేత్ ॥ ౧౮ ॥ పూర్వోక్తస్నానసంపన్నాంవస్త్రాలంకృతిభూషితాం। నిషణ్ణాంభద్రపీఠేతుస్వస్తివాచనపూర్వకం॥౧౯॥ షోడశబ్రాహ్మణాస్తైతుకుశైర్బిల్వదళైస్తథా దూర్వాతులసికాపత్రైః శ్రీసూక్తైఃపరమేశ్వరీం॥౨౦॥కుర్యుస్సుమంగళీగీతైరభిషిక్తామ్మహోత్సవైః। అభిషిచ్య మహాదేవీంపరివారసమన్వితాం॥౨౧॥అలంకుర్యాద్విభూషాభిర్ధూపదీపాదిభిస్తథా।రాత్రౌజాగరణంగీతనృత్యవాద్యస్తవాదిభిః॥౨౨॥ షోడశీపూజనంచైవషోడశేదివసేస్మృతం।సహస్రనామభిస్తైస్తైః పుష్పైర్బిల్వదళాక్షతైః॥౨౩॥దూర్వాభిఃకుంకుమాక్తాభిరవకాశేపృథక్పృథక్ । పూజయేద్విష్ణునాసాకంనాకంపశ్యతికర్హిచిత్ ॥౨౪॥ య ఏవంవార్షికీంపూజాం కుర్యాత్ప్రియతమానసః । వినైవావరణాన్యంగందేవ్యాస్సంపూజయేత్క్రమాత్ ॥౨౫॥ హస్తప్రక్షాళనంకృత్వాప్రదేయఃకుసుమాంజలిః। హృదయాది మహామంత్రైర్హృదయాదీన్సమర్చయేత్ ॥౨౬॥ ప్రథమావరణంహ్యేతచ్ఛ్రియఃప్రోక్తమ్మనీషిభిః । దళేష్వష్టసుసంపూజ్యాఆద్యాశ్చాష్టవిభూతయః॥౨౭॥ దళాగ్రేషుచసంపూజ్యాఃకార్యాద్యా అగ్నికోణతః।ద్వితీయావరణంహ్యేతన్మహాలక్ష్మ్యాస్సమీరితం ॥౨౮॥ ఉమాద్యాస్సంధిషుతథాసంపూజ్యాఃప్రయతాత్మనా॥ ఉమాచశ్రీసరస్వత్యౌమగాచధరణీతథా॥౨౯॥గాయత్రీదేవ్యుషాచేతిపద్మహస్తాస్సమస్తతః॥తృతీయావరణంహ్యేతత్తతోమత్స్యాదిశక్తయః॥౩౦॥ వేదావేదవతీధాత్రీమహాలక్ష్మీస్సుఖాలయా। భార్గవీచతథాసీతారేవతీరుక్మిణీప్రభా॥౩౧॥ మత్స్యకూర్మాదిమూర్తీనాంశక్తయస్సంప్రకీర్తితాః । చతుర్థావరణంహ్యేతద్గంగాసూర్యసుతాతతః ॥ ౩౨ ॥ శంఖపద్మనిధీపూజ్యౌపా

శ్వేతయోర్ధృతచామరా। ధృతాపత్రంవరుణంపూజయేత్పశ్చిమేతతః॥ ౩౩॥సంపూజ్యరాశీఃపరితోయజేదథనవగ్రహాన్॥ అర్చయేద్దిగ్గజానాది త్యుచతుర్దంతవిభూషితాన్ ॥౩౪॥ ఐరావతఃపుండరీకోవామనఃకుము దోఽఞ్జనః।పుష్పదంతస్సార్వభౌమస్సుప్రతీకశ్చతేక్రమాత్ ॥౩౫॥ ఇతి షష్ఠేస్తమేచదిక్పాలాన్పూజయేత్క్రమాత్ । ఏవమావరణైర్దేవీం మహాలక్ష్మీంపరాత్పరాం॥౩౬॥ సంపూజ్యప్రార్థయేదిష్టంతుమాపణపుర స్సరం। అనాథమగతిందీనమపరాధైకభాజనం ॥౩౭॥ రక్షమాంకృపయా దేవిత్వామేవశరణాగతం । భగవచ్చరణాంభోజభజనానన్దభాజనం ॥౩౮॥ కురుమామమలాలోకనివారిత జగద్భయం। అగాధభవపాథోధినిమగ్న మతివిహ్వలం ॥ ౩౯ ॥ ఆనందిని మహామాయె సముద్ధరకరగ్రహైః । పరమానధిభూతాసి పరమైశ్వర్యసంశ్రయె ॥ ౪౦ ॥ కమన్యంశరణంయా మి పరతంత్రమనీశ్వరం । శ్రీమన్నారాయణానన్దసన్దోహాంకురసాధనె॥ ౪౧ ॥ జయమాతర్మదోన్మత్తమాతంగదళనాభిధే। కమలేకమలాక్రీడెక లానిధిసహోదరె ॥ ౪౨ ॥ మమదేహపదాంభోజమయిమానసపంకజె బ్రహ్మాదిదేవతాబృన్దసమారాధితపద్ధతె ॥ ౪౩ ॥ విమలెవిమలజ్ఞానకల యావిమలంకురు ॥ ఏవంసంప్రార్థ్యదేవేశీ మారాధనపరోభవేత్ ॥౪౪॥ ప్రాతఃపునః ప్రపూజ్యాథహుత్వావహ్నౌస్వశాఖయా ॥ శ్రీసూక్తమూ లమంత్రాభ్యామృగ్భిష్షోడశభిర్మహుః ॥ ౪౫ ॥ పాయసేనతిలైర్వాపికమ లైర్వామధుప్లుతైః । ప్రత్యేకంషోడశదినైః పూజితాయాశ్చమాతరః॥ ౪౬ ॥ తదర్ధంజుహుయాచ్చాగ్నౌ శతంచాథసహస్రకం । దత్వాపూ ర్ణాహుతిం విప్రానాభోజ్యాథవిసర్జయేత్ ॥ ౪౭ ॥ వ్రతోద్యవివిధో పాయైర్గురుంభక్త్యాథనాదిభిః । పశ్చాత్సపరివారోఽయంయజమానః కృతోత్సవః॥౪౮॥ స్వయంభుంజీతమతిమానాత్మానంధన్యమావహన్। నమారీనచదుర్భిక్షం నోపసర్గభయంభవేత్ ॥ ౪౯ ॥ రాజాజయతి సంగ్రామెశత్రూనేవంకృతేవ్రతే । మహాలక్ష్మీవ్రతంమోహాదజ్ఞానాన్న కరోతియః ॥౫౦॥ దారిద్ర్యంజాయతేతస్యమృతోనరకమాప్నుయాత్ ।

జ్ఞాత్వాదేవాభిమానాద్యోమహాలక్ష్మీవ్రతంత్యజేత్ ॥౫౧॥ తస్యాస్యాం చసమాలోక్యసచేలంస్నానమాచరేత్। జగతఃపితరౌసాక్షాల్లక్ష్మీనారాయణౌమతౌ ౫౨॥ తావనాదృత్యమూఢాత్మాకథంననరకంవ్రజేత్।అశక్తోవ్రతమాస్థాతుంపయోమూలఫలాదిభిః ॥ ౫౩ ॥ హవిష్యేణాపినక్తేనచైకభుక్తేనవాపునః। నయేత్కాలంజపేత్సూక్తంయావత్కృష్ణాష్టమీభవేత్ ॥ ౫౪ ॥ పాయసాన్నంనివేద్యాథభోజయిత్వాద్విజన్మనః। తేనైవ పారణంకుర్యాత్ప్రీత్యైచైనయథావిధి ॥ ౫౫ ॥ నవంధ్యందివసంకుర్యాద్దైవ్యష్ణవ్రూఽఖిలపణహారిం ॥ ౫౬ ॥

ఇతిశ్రీపంచరాత్రే బృహద్బ్రహ్మసంహితాయాంప్రథమపాదేసుదర్శనగీతాయాం శ్రీవత్సచరితేసూక్తమాహాత్మ్యేమహాలక్ష్మీవ్రతవిధానంనామదశమోధ్యాయః ॥

పూర్వోక్తేనవిధానేననవషోడశభిర్ఘటైః। స్నాపయేత్కార్యముద్దిశ్యయజమానంచభక్తితః ॥ ౧ ॥ ఋగ్భిశ్చపంచదశభిస్తస్యసిద్ధింబ్రవీమివః । ఘటేఘటేసమభ్యర్చ్యార్ణః పూర్వోక్తాశ్చక్తయఃక్రమాత్ ॥౨॥ మధ్యమేకలశేదేవీం మహాలక్ష్మీంప్రపూజ్యచ। త్రిసహస్రంజపేన్మూలం శ్రీసూక్తేనసమన్వితం ॥ ౩ ॥ దివ్యజ్ఞానబలైశ్వర్యసిద్ధయేభద్రపీఠకే। సమారోప్యగురుర్భక్త్యాశిష్యమాసేచయేద్ఘటైః ॥ ౪ ॥ అలంకృతంవరస్త్రీభిర్లాజైశ్చాప్యభివర్ధితం । నదత్సుపంచ ఘోషేషుమహాతేణశోభనేతథా ॥ ౫ ॥ మధ్యస్థకుంభతోయేన మహాలక్ష్మీమనుస్మరణ । అభిషించేత్క్రిమాదన్యైఃకలశైశ్శోభనాంబుభిః ॥ ౬ ॥ భద్రమస్తుశివంచాస్తుమహాలక్ష్మీః ప్రసీదతు । ప్రణశ్యత్వశుభం సర్వంజన్మజన్మాంతరేకృతం ॥౭॥ ఆశిషస్సంప్రయుజ్యైవంగురుశ్శిష్యంసమాహితం । మహాపీఠేసయేత్పాణిపల్లవేధృతమంగళం ॥ ౮ ॥ మహాదేవి మహామాయేవైకుణ్ఠహృదయప్రియే । దేహిమేచరణాంభోజభక్తిమవ్యభిచారిణీం ॥౯॥ నమోమాతర్మహాలక్ష్మీమేఽనన్యశరణార్థినః । సాన్నిధ్యందేహిదేవేశిపరిచర్యాసువర్తనం ॥ ౧౦ ॥ అకామోవాసకామోవాప్రార్థయేద్దీస

యాఽగిరా । గురుంసత్వాద్విజాన్ భోజ్యవిసృజ్యవిహారేత్తతః ॥ ౧౧ ॥ అ
భిషిక్తాసతీవంధ్యాసూతే పుత్రంమహామతిం । మహారోగేషుజాతేషుకు
ర్యాద్ద్రోహేషువైష్ణవః ॥ ౧౨ ॥ భూతేషుదుర్నిమిత్తాదౌకుర్యాన్మం
త్రాభిషేచనం । సర్వసంపత్కరంపుంసాంసర్వసౌభాగ్యసిద్ధిదం ॥౧౩ ॥స
ర్వరోగప్రశమనంసర్వాపద్వినివారణం। గర్భరక్షాకరం స్త్రీణాందీర్ఘా
యుర్జనకంపరం ॥౧౪॥ ప్రసూతానామపి స్త్రీణాం సూతికాగారరక్ష
ణం । ప్రణష్టపుష్పగర్భాణాంపుష్పగర్భాభిరక్షణం ॥ ౧౫ ॥ ఆసన్నశ
త్రుభీతానాంమహాభయవినాశనం। గతశ్రీణాంగతాజ్ఞానాంనిర్మతీనాం
చభూభుజాం ॥౧౬॥ శ్రియమాజ్ఞాంమతించైవసంవర్ధయతిభక్తితః।ఆస్తి
కానాంవదాన్యానాంగురుదైవైక్యభావినాం ॥ ౧౭ ॥ సిద్ధయోహ్యభిషే
కేనసమాయాంతినసంశయః। నాస్తికాయనవక్తవ్యంనాధనాయాతిహిం
సినే ॥ ౧౮ ॥ అవైష్ణవాయదుష్టాయవైదికాయాపినోదిశేత్ । ఆస్తి
కంచవిశుద్ధంచశాంతంచ సమదర్శినం ॥ ౧౯ ॥ అవిప్రమపిసంస్కు
ర్యాన్మహాలక్ష్మ్యభిషేచనైః।అథప్రబోధయాత్రాంచకార్తిక్యాం ప్ర
బ్రవీమివః ॥౨౦॥ యస్యావిజ్ఞానమాత్రేణమంత్రసిద్ధిమవాప్నుయాత్ ।అ
మాప్రదోషసమయేబోధయేత్కమలాలయాం ॥ ౨౧ ॥ ఋగ్భిశ్చపంచ
దశభిస్సూరైశ్చసహవైష్ణవైః । ఏకాదశీంసమారభ్యసంస్కుర్యాద్యాగ
మండపం ॥ ౨౨ ॥ చిత్రధ్వజపతాకాభిర్వితానవరతోరణైః। గృహంసు
ధాసితంకుర్యాత్సుగంధోదకవాసితం ॥ ౨౩ ॥ చామరాదిలసత్కుంభం
కదలీ స్తంభమండితం । వీణావినోదసంయుక్తంనటనర్తకనాదితం ॥౨౪॥
స్తబకామలపూగామ్రబిల్వాంభోజకృతచ్ఛవి । శయనీయగృహేకన్యాం
గాంచకాంచనదీపకం ॥ ౨౫ ॥ దర్శనార్థం ప్రకల్ప్యాథసంభారాన్
పూజనస్యచ । ప్రస్వాప్యవరపర్యంకేపూర్వమేవప్రబోధనాత్ ॥ ౨౬ ॥
స్నానీయకలశాన్ స్థాప్యనానౌషధిసమన్వితాన్। పక్వాన్నానివిచిత్రాణి
నైవేద్యార్థంప్రకల్పయేత్ ॥ ౨౭ ॥ పూజాపీఠంచశంఖాదిస్థాపనం గురు
పూజనం । అధివాసనవత్కుర్యాత్ప్రదోషసమయేతతః ॥ ౨౮ ॥ ప్రజ్వా

ల్యాపరితోదీపాద్దీపవృక్షాంశ్చసర్వశః । తతఃప్రబోధయేద్దేవీందివ్యైశ్శ్రీ
సూక్తపాఠిభిః ॥ ౨౯ ॥ ఘణ్టాతాళమృదంగైశ్చవీణాపణవవాదనైః। జ
యశబ్దైర్నమశ్శబ్దైస్తవైరారాత్రికైస్తథా ॥30॥ ప్రబుద్ధాందర్శయే
త్తావద్గాంకన్యాంఘృతదీపకం । దంతకాష్ఠఞ్చగణ్డూషందత్వామంగళదీప
కం ॥ 3౧ ॥ తైలాభ్యంగంసుగంధేనపాద్యార్ఘ్యాచమనంతథా। పంచా
మృతాభిషేకంచసుగంధోద్వర్తనంతథా॥ 3౨ ॥ సవస్త్రాంగవిభూషాభి
రర్చయేచ్చింతయర్సుధీః । ధూపం దీపంచనైవేద్యం నానాసంభారసం
యుతం॥33॥తాంబూలాదర్శకుసుమమాలికాభిఃప్రపూజ్యచ।సహస్రనా
మభిః పూజాం పృథక్కృత్వాఽక్షతాదిభిః॥3౪॥ ప్రసూనైస్తులసీపత్రై
ర్మాలతీమల్లికాదిభిః । కమలైః కమలాం దేవీంసమభ్యర్చ్యవిధా
నతః ॥ 3౫ ॥ చామరైరుచిరైశ్ఛత్రైస్సంవీజ్య నరవాహనే । సమా
రోప్యమహాదేవీం తూర్యమంగళ నిస్వనైః ॥ 3౬ ॥ సూక్తపాఠై
స్తవైఃపుణ్యైర్భ్రామయేన్నగరేనిశి । మహానిశాయాంలాజైశ్చప్ర
సూనైశ్చసమర్చితాం ॥ 3౭ ॥ తామానయేత్పునఃపీఠేనీరాజ్యద్వారదే
శకే । తత్రజాగరణంకుర్యాత్ప్రాతర్భర్త్రాప్రపూజయేత్ ॥ 3౮ ॥ భో
జనైర్దక్షిణాభిశ్చప్రదక్షిణగతిస్తవైః । ఏవంయఃకురుతేదేవ్యాఃకార్తి
కేబోధనోత్సవం ॥ 3౯ ॥ శ్రీసూక్తేనగృహంతస్యమహాలక్ష్మీర్నముం
చతి । ఏవంజన్మోత్సవందేవ్యాద్వాదశ్యాంతుసమాచరేత్ ॥ ౪౦ ॥ భ
క్తానాంశ్రేయసేవత్ససంభూతాక్షీరసాగరే । శ్రీసూక్తేనశ్రియోదేవ్యా ఏ
కాదశ్యాంసమర్చనం ॥౪౧॥ కృతంసహస్రనామ్నాశ్చపఠనంహరిణేరితైః
ద్వాదశ్యాంకమలాదేవీక్షీరాబ్ధితనయారమా ॥ ౪౨ ॥ దేవానాంకార్యసి
ద్ధ్యర్థంనిర్గతాజయనిస్వనైః । తస్మాచ్ఛ్రీవైష్ణవోదేవ్యైద్వాదశ్యా
ముత్సవోదయే॥౪౩॥విష్ణుశ్రీసూక్తమంత్రజ్ఞైరభిషేకంప్రవర్తయేత్ ॥
పీఠేతుసర్వతోభద్రేదద్యాత్షోడశభిర్యుతే ॥ ౪౪ ॥ నివేశ్యకలశేచాష్టౌపరి
తఃకలశాన్న్యసేత్ ।సర్వౌషధిసమాయుక్తైస్తథా నానావిధోదకైః॥౪౫॥
కుంకుమోదకగంధోదకపాయోదకపూరితైః।తీర్థోదకైశ్చశుద్ధోదైర్మృం

త్రపూతైస్సమంతతః ॥ ౪౯ ॥ తులసీకుశహస్తైశ్చవిప్రైర్భాగవతైర్ముదా । స్వస్తివాచనపూర్వంతుశ్రీసూక్తేనాభిషేచయేత్ ॥ ౪౭ ॥ అభిషిక్త్వామ్మహాదేవీంవిష్ణునాసహమందిరే। పూజయేద్గంధపుష్పాద్యైర్నైవేద్యైర్భక్తిసంయుతః ॥ ౪౮ ॥ జుహుయాద్వసలేదేవీంపీఠపూజనపూర్వకం । భోజయేద్బ్రాహ్మణాన్భక్త్యాపరమాన్నేనశ్రద్ధయా ॥ ౪౯ ॥ అనుభూయసుఖంభూరివ్యాంతేతద్దాసతామియాత్ । సహస్రనామకవచం శ్రీసూక్తంప్రత్యహంజపేత్ ॥ ౫౦ ॥ తస్యాలక్ష్మీప్రసాదేనకైవల్యంనాతిదుర్లభం । వినాశ్రీవైష్ణవీందీక్షాంవినాశ్రీసూక్తసంస్తవం ॥ ౫౧ ॥ వినాశ్రీపూజనంలోకేకథంస్యాద్వైష్ణవోనరః । నవిష్ణునాసమందేవ్యాఅంతరంభావయేన్మనాక్ ॥ ౫౨ ॥ సంలీనాప్రణవేబీజేహ్యాకారేణమహోజ్జ్వలా । సహస్రనామకవచంశ్రీసూక్తంపంచవర్ణకం ॥ ౫౩ ॥ యదివాంపరమాశ్రద్ధాహరిరేవోపదేక్ష్యతి । శ్రీసూక్తపాఠకాస్సర్వేవయంచేహసమాశ్రితాః ॥ ౫౪ ॥ తప్తఃకుర్మోమహాదేవ్యాఃకైంకర్యప్రాప్తికామ్యయా । యదీచ్ఛసిమహాలక్ష్మ్యాసహవాసమనన్యధీః ॥ ౫౫ ॥ తదారాధయమానిన్యావిష్ణోశ్చరణపంకజం ॥ ౫౫ ॥

ఇతిశ్రీపంచరాత్రే బృహద్బ్రహ్మసంహితాయాంప్రథమపాదేసుదర్శనగీతాయాం శ్రీవత్సచరితే శ్రీ సూక్తారాధనం నామైకాదశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీవత్సఉవాచ ॥ విధింపురుషసూక్తస్యసమారాధనవర్త్మనా । వక్తుమర్హథనోయూయంకృపాంకురితచేతసః ॥౧॥ త ఊచుః ॥ నారాయణోఽస్యసూక్తస్యకర్తావక్తాపితాస్వయం । తథాపిచాభిధాస్యామశ్శ్రీయతామేకచేతసా ॥౨॥ సంప్రాప్యాచార్యతోమంత్రం శ్రీ మదష్టాక్షరంపరం । విధినాపౌరుషంసూక్తంగృహ్ణీయాత్పరమాదరాత్ ॥౩॥ అష్టాదశఋచోపేతంప్రణవాద్యంహరిప్రియం । సూక్తంనారాయణోద్భూతంతస్యారాధనసిద్ధయే॥౪॥ఉత్థాయరాత్రిశేషేషుస్వగురుంచింత్యచేతసా । రాత్రివాసఃపరిత్యజ్యపాదౌప్రక్షాళ్యవారిణా ॥ ౫ ॥ శుచౌస్వాస

నమాస్త్రీర్యమంత్రేణాధారదేవతాం। నత్వాచ్యుతాదినాచమ్యస్థిత్వాధ్యా
నపరోభవేత్॥ ౬ ॥ భూతోచ్చాటనకంకృత్వాహ్యస్త్రేణారక్ష్యసర్వతః
మంత్రంసాదర్శనంజప్త్వామహావిశ్వాసపూర్వకం ॥౭॥ తత్త్వత్రయమ
నుస్మృత్యచిదచిత్పరమాత్మకం। చిత్తత్త్వమాత్మనోభావ్యంవ్యాచిదా
త్మప్రకారకం ॥ ౮ ॥ పంచపంచదశైకంచప్రకృత్యాదిత్రిభిర్యుతం। శరీ
రమచిదాఖ్యాతంకార్యరూపమ్మహామతే ॥ ౯ ॥ భావనానలయోగేనసం
హృత్యానలవిద్యయా । అప్రాకృతమథోబీజంపంచకేనోపకల్పయేత్తాం
॥ ౧౦ ॥ శ్రీమద్భగవతఃపాదపరిచర్యోపయోగినం । దేహంవిచింత్యమతి
మాన్ధ్యానయోగంసమారభేత్ ॥ ౧౧ ॥ సదనంతగుణోపేతంకల్యాణై
కనికేతనం । విచిత్రశక్తిమైశ్వర్యపరిపూర్ణమనంకుశం ॥౧౨॥ నిత్యై
కరూపమత్యంతభక్తవాత్సల్యగర్భితం। కారుణ్యౌదార్యగాంభీర్యమాధు
ర్యైకసమాశ్రయం ॥ ౧౩ ॥ ఆధారభూతంసర్వస్యసర్వావధిమనల్పకం।
సర్వాత్మకంసర్వతనుం సర్వమవ్యగ్రచేతసం ॥౧౪॥ సర్వజ్ఞంసర్వదైకా
భంపరిణామవివర్జితం। జ్ఞానానన్దబలైశ్వర్యసంకోచరహితంసదా ॥౧౫॥
స్వతంత్రంసర్వనేతారమంతర్యామిణమచ్యుతం ॥ నిరాతంకంనిరాధారం
నిరంజనమనామయం ॥౧౬॥ అనిత్యపారతంత్ర్యాదివిశేషరహితంహరిం।
అజహత్స్వవిశేషాఢ్యంసత్యసంకల్పసత్పతిం ॥ ౧౭ ॥ కారణంసర్వకార్య
స్యసర్వధార్యస్యధారకం । హారకంసర్వహార్యస్యసర్వభాస్యస్యభాసకం ॥
౧౮ ॥సర్వస్మిన్వ్యాపకంశుద్ధంవ్యాపకాంతరవర్జితం। గంతౄణాంపర
మంగమ్యంభోక్తౄణాంభోగ్యముత్తమం ॥ ౧౯ ॥ సాధనానాంపరంసా
ధ్యంస్వస్యసాధ్యస్యసాధనం । దేవానాందైవతందివ్యంఫలానాంపరమంఫ
లం ॥ ౨౦ ॥ అనన్యానాంచసర్వస్వంనిర్ధనానాంపరంధనం। వాచ్యంస
మస్తవేదానాంచింతయేత్పరమేపదే ॥ ౨౧ ॥ కలయాతలమాసాద్య
పాదపద్మాసనం తుయత్ । విధృతంస్వైకదేశేనతస్మిన్న్యస్తాంఘ్రిపం
కజం ॥ ౨౨ ॥ విద్యామయేమహాతల్పేనవశక్తిసమన్వితే । ధర్మాదిసేవి
తపదేఛందోభిః పరివేష్టితే॥౨౩॥ సమాసీనంశ్రియాసార్ధంభూమ్యాదే

వ్యానిషేవితం।నీళయాలాలితంచాగ్రేనానాకేళికలోదయైః ॥౨౪॥ కోటి సూర్యప్రతీకాశకిరీటావృతమస్తకం। భాస్వన్మణిగణాకీర్ణకుణ్డలాభ్యాం విరాజితం ॥ ౨౫ ॥ కోటిమన్మథమాధుర్యభంజకాలకమండితం। నీలాం బుజదళోద్రేకభంగిలోచనశోభితం ॥ ౨౬ ॥ అత్యచ్ఛఫాలవిలసత్తిలకశ్రీ విమోహకం । సాంద్రనీలాంబుదశ్యామస్వచ్ఛాదర్శకపోలకం ॥ ౨౭ ॥ మందహాసోజ్జ్వలముఖుందంతావళివిరాజితం।రుచిరోష్ఠపుటామోదసమా హూతాళిసంవృతం ॥ ౨౮॥ కంబుగ్రీవోల్లసద్దివ్యకౌస్తుభోద్దీప్తవక్షసం। చతురాజానుదోర్దణ్డవిభూషితభుజాంతరం ॥౨౯ ॥ చక్రశంఖగదాపద్మ దివ్యాయుధవికాశితం । బాలసూర్యమణివిస్తీర్ణప్రభాంబరవిభూషితం॥ ౩౦॥ భ్రమద్భ్రమరఝుంకారముఖరీకృతవిగ్రహం। ఆపాదతలసంలగ్నాం బిభ్రాణంవనమాలికాం ॥ ౩౧ ॥ భక్త్యార్పితమహామోదవినోదితదిగం తరం । సమంజరీకతులసీమాలయాఽలంకృతోదరం ॥ స్ఫురన్మయూఖ శీతాంశుముక్తావళివిభూషితం।త్రివళీగర్తవిభ్రాన్తవిముక్తజనమానసం ౩౩॥ నితంబమండలాలంబి రత్నకాంచీలసత్త్విషం । ఊరుద్వయవిని ర్ధూతకదళీమత్తవారణం ॥౩౪॥ జానుజంఘోచ్చగుల్ఫాచ్ఛనఖకాంతి విరాజితం। సురాసురశిరోరత్ననీరాజితపదాంబుజం ॥౩౫॥ శేషభోగాస నాసీనంవిష్వక్సేనాదిభిర్యుతం।ముక్తాజాలలసచ్ఛత్రవిరాజితనభస్తలం ౩౬ ॥ నిత్యముక్తజనాజీవ్యచరణాంబుజవైభవం । అసీమగుణమంజూ షాంశ్రియాలాలితపద్దళం॥ ౩౭ ॥ కోటిశీతాంశుసందోహలసచ్చామర మండితం. । ఛందోభిస్స్తూయమానంతంపురతోమంగళైస్స్తవైః ॥౩౮॥ సిద్ధగంధర్వదిక్పాలకిన్నరోరగగాతృసైః। సదాసంచింత్యమానాంఘ్రిమా ది దేవంవిచిన్తయేత్ ॥౩౯॥ సన్న్యస్యవామహస్తాదినిజాంగేషువిచక్షణః మూలమంత్రంచమతిమాన్జపేదచలమానసః ॥౪౦॥ భగవత్పరిచర్యాం గతయాదాసోహమాజ్ఞయా। దేహశుద్ధింకరిష్యామిచేతి సంకల్ప్యసర్వతః ౪౧॥ మనసావచసాచైవశరీరేణతథైవహి।యథాకుర్యాంతథైవాహంక ర్మనాథతథాకురు ॥ ౪౨ ॥ యత్రయత్రపమాకాంతమనోమేపరిసర్పతి।

తత్రతత్రతవానంతదేహబుద్ధ్యాప్రసర్పతు ॥౪౩॥ తత్సృష్టేతిచవాక్యే
నకార్యమాత్రేవ్యవస్థితః । ఆత్మరూపతయాయస్మాత్త్వమేవపురుషోత్త
మ ॥౪౪॥ ఇతిబుద్ధ్యాహృషీకేశనిర్వైరస్స్యాంహిసర్వతః । భేదబుద్ధి
ర్నైవాస్తుత్వయివస్తునిచాత్మని ॥ ౪౫॥ పరమైకాంతినాంప్రాప్యస్త్వ
మేవకరుణానిధే । పరమైకాంతినందేవపరజ్ఞానసమన్వితం ॥౪౬॥ పరభ
క్తియుతంసమ్యక్కురుమామనపాయినం। నిస్సీమనవసౌన్దర్యసుధాసింధు
విగాహితం ॥ ౪౭ ॥ ఏవంధ్యాత్వాథమనసానిత్యం సంబంధమాత్మనః।
నాహందేహోననైప్రాణోనమనోహంనచేంద్రియం ॥౪౮॥ నవర్ణో
నాశ్రమశ్చాహంనమనుష్యోనదేవతా । నయక్షోరాక్షసోనైవనదైత్యో
దానవస్తథా ॥౪౯॥ నిరుపాధికసత్తత్వాత్తవదాసోస్మికేవలం। తవాన
న్యార్హశేషోహంతవాజ్ఞాపరిపాలకః ॥ ౫౦ ॥ దాసోహం నిత్యసంబం
ధీత్వమేవమమసత్పతిః । అతోహ్యనన్యసేవార్థం నియోజయనిజం
జనం ॥ ౫౧ ॥ ఇతిప్రార్థ్య మృదాలిప్తహస్తపాదాం గశీర్షణి ।
ఆచాంతస్సంయతోమౌనీతీర్థాన్యావాహ్యతజ్జలే ॥ ౫౨ ॥ ప్రాణానా
యమ్యాసం చింత్యహృదిలక్ష్మీ సమన్వితం । మూలేనస్నానవిధినాస్నా
త్వాదేవం ప్రతోష్యచ ॥ ౫౩ ॥ సూర్యమండలమధ్యస్థం శ్రీమన్నా
రాయణంహరిం । అర్ఘ్యం దత్వాతుగాయత్ర్యా ప్రద్యుమ్నాదిధి
యాపితౄన్ ॥ ౫౪ ॥ సంతర్ప్యదర్భపాణిస్తుప్రాణానాయమ్యసర్వతః।
సంప్రోక్ష్యాస్త్రేణచాస్పృష్టంధౌతంకార్పాసకంతథా ॥ ౫౫ ॥ క్షౌమం
వాప్యావికంవాపిధృత్వావృతుమయంతువా।గురువైష్ణవపాదాబ్జతీర్థవా
ధాయమస్తకే ॥౫౬॥ ఊర్ధ్వపుండ్రాదికంకృత్వాశ్రీరేఖామరుణప్రభాం।
ధృత్వాదాసోస్మిసంచింత్యతథాయుగళమాలికాం ॥ ౫౭ ॥ పూజార్థంశ్రీ
పతేఃకుంభమాదాయోద్ధార్యమూర్ధని । నామసంకీర్తయన్విష్ణోఃపఠే
త్సూక్తమథాపివా ॥౫౮॥పుష్పాణితులసీంచైవనీత్వాగచ్ఛేద్ధరేగృహం
ద్వారదేవాన్నమస్కృత్యనిత్యముక్తాంశ్చపార్షదాన్ ॥ ౫౯ ॥ మార్జ
యేన్మందిరంవిష్ణోర్నిర్మాల్యంచాపవాహయేత్ । లేపయేత్పరయాభక్త్యా

దాసోమృద్గోమయాంభసా ॥ ౬౦ ॥ దీపాన్ప్రజ్వాల్యపరితోఘృతతైల
మయాన్పృథక్। ప్రబోధయేత్పఠన్సూక్తందేవంపర్యంకశాయినం॥౬౧॥
ఘంటాదుందుభినిఘోషైశ్శంఖతాలమృదంగకైః । గుణాననువదన్పు
ణ్యాన్పురాణాగమసంస్తుతాన్ ॥ ౬౨ ॥ సంస్థాప్యలక్ష్మీసహితందివ్యసిం
హాసనేప్రభుం । దంతోల్లేఖంకారయిత్వామూలేనతులసీదళైః ॥ ౬౩ ॥
మంగళారాత్రిమాదాయప్రభాసందర్శనాద్రవేః । ప్రాగేవభ్రామయేద్వి
ద్వాన్ఘంటాంవామేనవాదయన్ ॥ ౬౪ ॥ పాత్రాసాదనకంకర్మకుర్యా
ద్గురుపదంస్మరన్ ॥ స్వాసనేవిధినాక్౯ప్తేభూతశుద్ధింవిధాయచ ॥ ౬౫ ॥లి
ఖిత్వైవఫృషీకేశమునిమంత్రపదాక్షరాన్ । విన్యస్యహృదయాద్యంగేక
రన్యాసంవిధాయచ ॥ ౬౬॥ తతోబద్ధశిఖోమౌనీచోర్ధ్వపుండ్రధరోఽ
నఘః । విన్యసేత్పౌరుషంసూక్తంశ్రీసూక్తంచవిధానతః ॥ ౬౭ ॥ హస్త
స్యసంపుటంకృత్వాస్మృత్వావిష్ణుంతథాఽవ్యయం । శ్రీభూనీళాసుఖా
సీనంమాయాతీతే పరేపదే ॥ ౬౮ ॥ విన్యస్యప్రథమాంవామేద్వితీయాం
దక్షిణేకరే। తృతీయాంవామపాదేతుచతుర్థీందక్షిణేన్యసేత్ ॥౬౯॥ పం
చమీంవామబాహౌతుషష్ఠీందక్షిణతోన్యసేత్ । కంఠేత్రయోదశీంన్య
స్యతథావక్త్రేచతుర్దశీం ॥౭౦॥ అక్ష్ణోఃపంచదశీంకృత్వాషోడశీమ్మూ
ర్ధ్నివిన్యసేత్। సర్వాంగమ్మార్జయేద్వాభ్యామృగ్భ్యామాత్మనిసాధ
కః ॥౭౧॥ ఏవందేవతనౌన్యస్యపశ్చాద్యాగంసమారభేత్ । ఆవిర్భూత
స్యదేవస్యమహావైకుణ్ఠవిష్టరాత్ ॥౭౨॥ మాయాతల్పేనిషణ్ణానాంజీవా
నామశరీరిణాం । శరీరక్౯ప్తయేభోగభుక్తయేముక్తయేతథా ॥౭౩ ॥ పా
దైకలీలోభగవా[illegible] లీలయాప్రేరితోముదా। సహస్రశీర్షాపురుషఃప్ర
థమోభువనాత్మకః ॥ ౭౪ ॥ మహత్సంజ్ఞోఽబ్జగర్భశ్చబ్రహ్మయోని
స్సనాతనః । జలశాయీజగన్నాథః ప్రాకృతాధీశ్వరోహరిః ॥ ౭౫ ॥ త్రి
వ్యూహకార్యకారీచనానారూపోనిరంజనః। భూర్లోకపాదోవిశ్వాత్మా
భువర్జానుస్స్వఃకటిః ॥ ౭౬ ॥ మహర్నాభిశ్చహృదయంజనలోకః ప్ర
కీర్తితః । కంఠదేశేతపస్తస్యలోకఃఖ్యాతఃపరాత్మనః ॥ ౭౭ ॥ భ్రువో

ర్లలాటసంధ్యోస్తుసత్యలోకః ప్రతిష్ఠితః । సర్వావతారనిలయః పురుషో
యం సనాతనః ॥ ౪౮ ॥ వైరాజశ్శ్రీపతిశ్శ్రీమానుపాస్యో ముక్తికాంక్షి
భిః । అస్యైవాంశకలాస్సర్వే మత్స్యకూర్మాదయశ్చ యే ॥ ౪౯ ॥ తథై
వ బ్రహ్మరుద్రాద్యా దేవా మన్వాదయో నృపాః । పూజ్యాః పురుషసూక్తే
న నానాబలిపరిచ్ఛదైః ॥ ౫౦ ॥ సాలగ్రామే జలే వహ్నౌ హృదయే చ గు
రౌ ద్విజే । అర్చాయామాత్మని తథా వైష్ణవే భగవత్ప్రియే ॥ ౫౧ ॥ సం
పూజ్యః పరయా భక్త్యా హరిర్నారాయణస్స్వయం । సగుణాత్పురుషాద
స్మాద్వైరాజాత్పురుషః పరః ॥ ౫౨ ॥ లోకాతీతః పరపదే పరమాత్మా
వ్యవస్థితః । హిరణ్మయే పరే కోశే విరజం బ్రహ్మ నిష్కళం ॥ ౫౩ ॥
తచ్ఛుభ్రం జ్యోతిషాం జ్యోతిస్తద్యదాత్మవిదో విదుః । గమనాగమనాతీతస్స
దైకరసవిష్టరః ॥ ౫౪ ॥ సదైకలీలానిరతస్సదనంతగుణాన్వితః । అప్రాకృ
తవిహారస్థో నిత్యముక్తజనాశ్రయః ॥ ౫౫ ॥ సర్వావధిస్సర్వశేషీ నిర్వికా
రో నిరంజనః । ప్రకృతిః పురుషస్యాయం వైరాజస్య మహాత్మనః ॥ ౫౬ ॥
ఏతస్మాన్న పరం కించిత్సా కాష్ఠా సా పరా గతిః । పరమైకాంతినాం గమ్యస్సే
వ్యో భోగ్యో ఽథ సాధనం ॥ ౫౭ ॥ మంత్రరాజానుసంధానకర్తౄణామ
యనంహిసః । సర్వధర్మాన్పరిత్యజ్య ప్రపన్నా యే హరిం పరం ॥ ౫౮ ॥
తే యాంతి పరమం స్థానం యతో నావర్తతే పునః । ఏష భాగవతానాం హి లీ
లారసవిలోకినాం ॥ ౫౯ ॥ లోకో నిత్యః పరే వ్యోమ్ని నిర్గుణస్సద్గుణాశ్ర
యః । సకర్మిణాం గతిస్తత్ర జ్ఞానినాం స గతిః పునః ॥ ౬౦ ॥ గతిరేకాంతి
నామత్ర యైర్భరో నిహితో హరౌ । సహస్రశీర్షా పురుషస్సహస్రాక్షస్స
హస్రపాత్ ॥ ౬౧ ॥ యో ఽండభూమిం సమావిశ్య దశాంగుళమథాభవత్ ।
తస్మాత్పురుష ఏవేదం సర్వం చిదుదరీకృతం ॥ ౬౨ ॥ భూతం భవ్యం భవిష్యం
యద్యేనావిశ్య ప్రకాశితం । యో ధర్తాస్య శరీరస్య చతుర్దశపదాత్మనః
॥ ౬౩ ॥ మహాపురుషనామాసౌ యశ్శేతే సలిలే పురా । నారాయణేతి విఖ్యా
తః ప్రవేశాద్విష్ణురుచ్యతే ॥ ౬౪ ॥ వాసనాద్వాసుదేవేతి హరణాద్ధరిరుచ్యతే ।
త్రిపాద్విభూతిసంవిష్టః పాదభూతిముపస్థితః ॥ ౬౫ ॥ ఉపాస్యస్సైవకర్యా

షేణనానారూపేణవాపునః। వైరాజశ్చైకరూపేణనానామత్స్యాదిమూర్తిభిః ॥ ౯౬ ॥ అంతర్యామితయాబ్రహ్మరుద్రేంద్రవసుమూర్తిషు। ఏకానేకస్వరూపాసుసర్వార్చాసుత్రిపాత్ప్రభుః ॥ ౯౭ ॥ ఆవాహయేత్తమేకాంతీయోజ్యాయానతితిష్ఠతి । అమృతత్వస్యచేశానోభగవాన్పురుషోత్తమః ॥౯౮॥ నకర్మఫలభుగ్భోక్తాభోజకస్సర్వకర్మణాం । ఆధారశక్తిమారభ్యపీఠదేవాన్ప్రపూజ్యతు ॥ ౯౯ ॥ కర్ణికాయామథోదేవమానయేదాద్యయాఋచా । యథాదేహేతథాదేవేన్యాసంకుర్యాద్విధానతః ॥౧౦౦॥ ద్వితీయయాసనందద్యాత్పాద్యంచైవతృతీయయా । చతుర్థ్యార్ఘ్యంప్రదాతవ్యంపంచమ్యాచమనంతథా॥౧౦౧॥ షష్ఠ్యాస్నానం ప్రకుర్వీతసప్తమ్యావసనంతథా । యజ్ఞోపవీతంచాష్టమ్యానవమ్యాగంధలేపనం॥౧౦౨॥పుష్పందేయందశమ్యాస్యాదేకాదశ్యాతుధూపకం। ద్వాదశ్యాదీపకందద్యాత్త్రయోదశ్యానివేదనం ॥౧౦౩॥ చతుర్దశ్యాజలందద్యాత్పంచదశ్యాప్రదక్షిణం। షోడశ్యోద్వాసనంకుర్యాద్ద్వాభ్యాంసంస్తవనంస్మృతం ॥౧౦౪॥ ఏవంషోడశభిశ్చైకైకేప్యష్టాదశభిస్తథా।తాభిరిచ్ఛంతికృతినోవైష్ణవంయజనంసదా ॥౧౦౫॥ స్నానేవస్త్రేచనైవేద్యేదద్యాదాచమనంపృథక్ । షణ్మాసాత్సిద్ధిమాప్నోతియోర్చయేదేవమేవహి ॥ ౧౦౬ ॥ ద్వాదశ్యాంతువిశేషేణయజనంహవనంస్మృతం । లక్షంపురుషసూక్తస్యపాఠయిత్వాద్విజాతిభిః ॥ ౧౦౭ ॥ సహస్రనామ్నామయుతంశ్రీసూక్తేనసమన్వితం । త్రిభిర్దినైశ్చజుహుయాద్దశమ్యాదిభిరేవచ ॥ ౧౦౮ ॥ లక్షమేకంతిలాజ్యేనశ్రీమదష్టాక్షరేణచ । కార్యసిద్ధిర్భవేత్తస్యనిష్కామోమోక్షమాప్నుయాత్ ॥ ౧౦౯ ॥ హవిష్యాశీమహీశాయీమౌనీపఠనమాచరేత్ । యావద్ధ్యానంనవికృతంయావదాసనసంస్థితిః ॥ ౧౧౦ ॥ తావదేవాభ్యసేత్సూక్తంశ్రీసూక్తపుటితంయథా । ఏవంచాయుతపాఠేనలక్షపాఠేనవాపునః ॥ ౧౧౧ ॥ అసాధ్యంసాధయేద్ధీమాన్పురుషారాధనేవిధిః । దశలక్షప్రపాఠేనమహాపురుష ఈరితః ॥ ౧౧౨ ॥ కోటిపాఠేనభవతితథాతిపురుషాత్మకః । బ్రహ్మేత్యేతి

పరంమోహి యజతేపురుషోత్తమం ॥౧౧౩॥ యోతీత్యసర్వపురుషాః సర్వావధితమాస్థితః॥ఎవంసావరణంసాంగాయుధంచసహశక్తికం ॥౧౧౪॥ అర్చయేత్పరయాభక్త్యాసూక్తేనానేనవైష్ణవః । తస్మాద్విప్రధరానాథ సూక్తాభ్యాంశ్రీపతింయజ ॥ ౧౧౫ ॥ సహయోగోభగవతాభవిష్యతిన సంశయః । తదర్థమిహతిష్ఠామోవహ్నితీర్థేసమాహితాః ॥ ౧౧౬ ॥ సూక్తం ప్రజపతాంచాత్రవ్యతీయుర్వశ్శతం సమాః । శ్రీవత్సోవిష్ణుధర్మాచసంప్రాప్యానేకకారణం ॥ ౧౧౭ ॥ ప్రణిపత్యోత్థితౌతావన్నారాయణమపశ్యతాం ॥ ౧౧౮ ॥

ఇతి శ్రీపంచరాత్రేబృహద్బ్రహ్మసంహితాయాంప్రథమపాదేసుదర్శనగీతాయాం శ్రీవత్సచరితేపురుషసూక్తారాధనవిధిర్నామద్వాదశోఽధ్యాయః ॥ ౧౨ ॥

తతస్తౌభగవత్పార్శ్వమాగతౌనృపతిద్విజౌ।ద్వయాధికారిణౌభూత్వాస్నాత్వాసంతపనహ్రదే ॥౧॥ దేహినౌమంత్రరాజంచద్వయంచచరమంతథా। సూక్తేద్వేస్వర్ణఘర్మానువాకంనైపావమానకం ॥౨॥ దత్త్వం దేహిదీనార్తిభంజనానన్దవిగ్రహ । తవతీర్థస్యమాహాత్మ్యంవిజ్ఞాతంస్నానమాత్రతః ॥ ౩ ॥ నివర్త్యవిధికైంకర్యమాకారత్రయసంయుతః । పాలయఁభగవద్వాక్యంద్వయమావర్తయన్ముదా ॥ ౪ ॥ ఆదేహాంతమిహస్థాస్యేలోకయాత్రాంప్రవర్తయఁ । అతోఽనుగ్రహవర్షిణ్యాదృష్ట్యాదేవావలోకయ ॥ ౫ ॥ ఎవంసంశ్రుత్యతద్వాక్యంనరోనారాయణోమునిః । నస్మారపావకోద్దీప్తజ్వాలామాలిసుదర్శనం ॥ ౬ ॥ ద్వాదశారమ్మహాశస్త్రింకోటిసూర్యానలప్రభం ॥ మహామోహతమోభూతసృష్టిసంహారకారకం ॥ ౭ ॥ జ్ఞానవిజ్ఞానజనకం దురితక్షయకారకం। సాన్నిధ్యంపరమేశస్యపరమైకాంతినాంనిధిం ॥౮॥ మోక్షద్వారంసహస్రారం దదర్శపురతస్థ్సితం । తథైవపాంచజన్యాఖ్యంధ్వానధ్వస్తాఖిలామయం॥ ౯ ॥ సుదర్శనమహాజ్వాలపాంచజన్య మహారవ । ప్రపన్నయోద్వయోగాత్రంకురుతంలాంఛనాన్వితం ॥ ౧౦ ॥ ఇత్యుక్త్వాబాహుయు

గళంతయోర్నారాయణోహరిః। అంకయామాస హేతిభ్యాంపారమైకాం
త్యసిద్ధయె ॥ ౧౧ ॥ పంచామృతేన సంస్నాప్యశంఖచక్రేనిజాయుధే ।
స్థాపయామాసపురతస్సంస్కారాంతరసిద్ధయే ॥ సుదర్శనప్రభావేనప్ర
ధ్వస్తానేకబన్ధనౌ । శుద్ధస్ఫటికసంకాశౌక్షణాదేవబభూవతుః ॥ ౧౩ ॥
తీర్థభూతౌశరీరేహితయోస్తునికటస్థితాః । మునయః పూజయాంచక్రు
శ్చరణక్షాళనాదిభిః ॥౧౪॥ వహ్నిపూతశరీరస్యపాదతీర్థాభిషేచనం। యే
కుర్వంతిజనాస్తేవై భవంతిహ్యధికారిణః॥౧౫॥అధికారస్యసిద్ధ్యర్థంచక్ర
యుక్తస్యయేతనుం । ప్రణమంతిముదాయుక్తాస్తేకృతార్థానసంశయః ।
౧౬॥ వయంధన్యావయంధన్యావయంధన్యా ఇతిధ్వనిః। సమపద్యతసర్వ
త్రగిరిగహ్వరనిర్గతః ॥౧౭॥ సహస్రశస్తదాప్రాప్తాశ్చిరకాలనివాసినః।
చక్రాంకస్యావలోకార్థంపుణ్యాహమితివాదినః॥౧౮॥ తదానారాయణం
దేవంబద్ధాంజలిపుటావుభౌ । ఊచతుస్సంభ్రమంప్రాప్తౌశ్రీవత్సనృపసత్త
మా ॥ ౧౯ ॥ సానురాగామహీచైవాథత్తే సోత్పులకాంతనుం। ఘోర
శోభననిర్ఘోషైర్దేవాదీనాం జయస్వనైః ॥ ౨౦ ॥ వవృషుశ్చ
లతాపతామారుతాందోళితాభృశం । కింసుమానిజగుశ్చైతేసిద్ధగంధ
ర్వకిన్నరాః ॥ ౨౧ ॥ నారాయణ ఉవాచ ॥ మనుష్యాణాంసహస్రేషు
కశ్చిద్యతతిసిద్ధయే । యతతామపిసిద్ధానాం కశ్చిదాత్మానమేవమాం ॥
౨౨ ॥ వేదతత్త్వవిదాంకోపిమదేకరసనిర్భరః । ప్రపన్నోజాయతేకో
పిహ్యాకాంతీచక్రలాంఛితః ॥ ౨౩ ॥ పుత్రేకారాగృహోన్ముక్తేయథా
ఽఽనందః పితుర్భవేత్ । తథానన్దమయోఽహంస్యాంపరమైకాంతి ద
ర్శనె ॥ ౨౪ ॥ శరీరభూతామేసర్వేజడచేతనయోనయః। మమానన్దవశా
త్సర్వే లోకాభూరాదయోద్విజ ॥ ౨౫ ॥ ఆనన్దినోభవంతీహాపరమోత్స
వనిర్వృతాః । దేవాసురమనుష్యాశ్చసిద్ధగంధర్వ కిన్నరాః ॥ ౨౬ ॥ అ
యంభాగవతోజాతోనైకుణ్ఠంయాతివై ధ్రువం । అతిక్రామతినాకాది
లోకానేషమహోజ్జ్వలః ॥ ౨౭ ॥ అతిథిర్భవితాస్మాకంయస్యపాదజ
లైస్తదా । ఆత్మానంపావయిష్యామఇతినృత్యంతిఖేచరాః ॥ ౨౮ ॥ వి

నాభాగవతీందీక్షాంవినైకాంతినిషేవణం । నాధికారోమహాభాగపరమై
కాంతినాంపథి ॥ ౨౯ ॥ భగవత్కృపయాజ్ఞానకర్మయోగాదిభిర్నృణాం।
ముక్తిర్భుక్తిస్తథాసిద్ధిర్జాయతేనాత్రసంశయః ॥ ౩౦ ॥ వినాభాగవ
తానాంహిపాదాబ్జాంభోభిషేచనాత్ । నైకాంతికఃపరోభావఃకల్పకోటి
శతైరపి ॥ ౩౧ ॥ మహాభాగవతాయత్రనివసంతిమహీతలే।ధన్యాసేయం
మహీరాజన్యథాదాతరిరాజని ॥ ౩౨ ॥ బహుకాలకృతావాసాస్సంల
బ్ధాత్మవిచారణాః । నైకాంతిభావ్రాపగతాయేనయామోరమాపతిం॥
౩౩ ॥ ముక్తిద్వారమిదం జాతమస్మాకమితివాదినః । అభిద్రవంతేవాం
పార్శ్వంషట్పదాఃపాదపంయథా ॥ ౩౪ ॥ బుభుక్షితానాందీనానాంసుభి
క్షేపిచవత్సరే । అన్నం చలభ్యతేయత్ర పుణ్యాహంతుతదుచ్యతే ॥౩౫॥
పృథివ్యాం యత్రచైకాంతీసాధన్యానాపరామహీ । సకామోయత్రచై
కాంతభావోభాగవతోభవేత్ ॥౩౬॥ ఈషణాత్రయనిర్ముక్తమ్మామేక
మనువర్తినం॥ ఏకాంతినముపాసేఽహంకిముతాసురమానుషాః ॥ ౩౭ ॥
ఏవంప్రభాషితౌవిప్రస్నృపౌనారాయణేనతౌ । ప్రహృష్టౌగతసందేహౌప్ర
ణామంచక్రతుర్భృశం ॥ ౩౮ ॥ తతోనారాయణోదేవస్సస్మారద్వాద
శాకృతీః । కేశవాద్యాస్సమాజగ్ముస్సపత్నీకాః కృపాన్వితాః ॥ ౩౯ ॥
స్వస్వవాహనభూషాఢ్యాః స్వనామాహ్వానకాతరాః । తాన్విలోక్య
ముదాయుక్తస్సర్వాచార్యశిరోమణిః ॥ ౪౦ ॥ ఉవాచవచనంచారువికస
ద్వదనాంబుజః।చక్రసంతప్తయోఃపూతగాత్రయోర్దాసభూతయోః ॥
౪౧ ॥ లలాటాదిషుచాంగేషుకురుధ్వంగతిమాత్మనః। ప్రణవాకారతాం
ప్రాప్యరేఖాభిస్తిసృభిస్సదా ॥ ౪౨ ॥ ఇమౌతుపరమోదారౌదేవాంతర
మపోహ్యచ । ప్రయోజనాంతరంహిత్వాసాధనాంతరమేవచ ॥౪౩॥ సం
బధాంతరముత్సృజ్యస్వకర్తృత్వంవిహాయచ।సాక్షాదేకేనమనసా శ్రీప
తింశరణంగతౌ ॥౪౪ ॥తస్మాత్త్వంద్రాత్మనాఽత్రస్తరక్షార్థంసురసత్త
మాః।యథాఽనయోర్మనోయోగోనాన్యత్రాక్రమతేమనాక్ ॥౪౫॥
ప్రతిజ్ఞేయంకృతాపూర్వంవిష్ణునాప్రభవిష్ణునా। మయిన్యస్తభరోరక్ష్యో

మయాపసర్వాత్మనాజనః ॥ ౪౬ ॥ ప్రాంగైర్దారైర్గణైశ్చైవహేతిభి
స్తనుభిస్తథా । మయాపిసర్వనాథేనసంరక్ష్యశ్శరణాగతః ॥ ౪౭ ॥ ప్రదీప
కలికాకారాయారేఖాపుణ్డ్రమధ్యగా । తస్యారూపేణలక్ష్మిత్వంకలయా
సన్నిధింకురు॥౪౮॥ఓంనమఃకేశవాయేతిమంత్రోచ్చారణమాత్రతః ప్రప
న్నస్యతనుంతావత్సత్యజెన్నాశుచావపి ॥ ౪౯ ॥ లలాటెదృశ్యతేయావ
దూర్ధ్వపుండ్రంవిధానతః । అతస్తుశ్వేతద్రవ్యేణచోర్ధ్వపుండ్రధరోభ
వేః ॥ ౫౦ ॥ శ్రీవత్సశాసనాద్విష్ణోర్నామతః కేశవాదయః।ఆవిర్భవం
తిపుండ్రేషునాత్రసందేహాభాగ్భవ ॥ ౫౧॥ చతుర్ధావాసుదేవస్యమూ
ర్తిర్భిన్నావిలోక్యతె।సాలగ్రామశిలారూపాద్వితీయా సురనిమ్నగా ॥
॥౫౨॥ తృతీయామంత్రరూపాచచతుర్థీపుండ్రరూపిణీ। వైష్ణవానాంహి
తార్థాయజీవానాంపావనేచ్ఛయా॥౫౩॥పుండ్రాకారం సమాలోక్యతనో
సం విశతేహరిః । శ్రియాసార్ధం నిజావాసమాలోక్యపురుషోత్తమః
॥౫౪ ॥ అశుచిర్వాప్యనాచారీమహాపాపయుతోపివా। పుండ్ర సంధార
ణాదేవనిర్భయత్వంప్రపద్యతె ॥౫౫॥ స్త్రియోవైశ్యాస్తథాశూద్రామ్లే
చ్ఛావాఽంత్యజజాతయః। ఊర్ధ్వపుండ్రధరాస్సర్వేనమస్యాదేవతాఇవ
॥౫౬॥ప్రణమంతివిమానస్థాదేవాఅపిసహస్రశః। దృష్ట్వాభాగవతందూరా
దూర్ధ్వపుండ్రాంకితంజనం ॥౫౭॥ ధ్యానార్థమూర్ధ్వ పుండ్రాణాందేవ
తాదృక్పథంగతాః । ఏవంధ్యాత్వాతనోధార్యాశ్శ్రియాదేవ్యాసమన్వి
తాః॥౫౮॥నారదాద్యాఊచుః ॥ పితామహమహాప్రాజ్ఞశ్రీవత్సేననృపేణ
చ।యథాఽవలోకితాస్తైవై తథానోవక్తుమర్హసి ॥ ౫౯ ॥ బ్ర
హ్మోవాచ ॥ లలాటెకేశవంశంఖచక్ర ఖడ్గగదాధరం సువర్ణవర్ణ
మమలంముక్తాభరణ భూషితం ॥ ౬౦ ॥ శుక్లాంబరధరం సౌమ్యం
నారాయణ మథోదరె । పీతవాససమబ్జాక్షంశంఖపద్మగదాసికం
॥ ౬౧ ॥ మేఘశ్యామంమణివ్రాతవిభూషణధరంస్మరేత్। మాధవంచో
త్పలపత్రాక్ష్యంతప్తకాంచనభూషణం॥౬౨ ॥ చక్రశార్ఙ్గగదాఖడ్గధారిణం
ఘుటుసిస్థితం। గోవిందంకంఠదేశేతుతథైవైనంవిచింతయేత్ ॥౬౩॥ విష్ణుంచ

దక్షిణేకుక్షౌగౌరవర్ణంమనోహరం।చక్రంశంఖంహలంఖడ్గం బిభ్రాణం
క్షౌమవాససం॥౬౪॥ అరవిన్దనిభందేవంబాహౌతామధువినాశనం । చక్రం
శార్ఙ్గంచముసలంపద్మంబాహుచతుష్టయే ॥౬౫॥ కంధరేదక్షిణేదేవం
రక్తవర్ణంత్రివిక్రమం।శంఖచక్రగదాఖడ్గధారిణంమకుటాన్వితం ॥౬౬॥
వామనంకుందవర్ణాభంపుండరీకాయతేక్షణం। దోర్భిర్వజ్రంగదాంశం
ఖంధ్యాయేద్బిభ్రాణమంబుజం ॥౬౭॥ వామకుక్షౌతథావామబాహుకే
శ్రీధరం స్మరేత్। చర్మశార్ఙ్గాసిపద్మానిధారయంతమ్మహాప్రభం॥౬౮॥ర
క్తారవిందనయనంముక్తాదామవిభూషితం। విద్యుద్వర్ణంహృషీకేశంవా
మస్కంధేఽరుణస్రజం ॥౬౯॥ రక్తాంబరధరంచక్రంశార్ఙ్గం హలమసింత
థా । ధారయంతంస్ఫురత్కర్ణంపుండరీకావతంసకం॥౭౦॥పద్మనాభంత
థాపృష్ఠేపీతవాససమేవహి।ఇంద్రనీలనిభంశంఖచక్రపద్మగదాధరం॥౭౧॥
త్రికేదామోదరంనామరత్నభూషణభూషితం।పద్మంశార్ఙ్గమసింశంఖం
ధారయంతంఘనప్రభం॥౭౨॥వాసుదేవంచశిరసిచింతయేదుక్తలక్షణం। స
హస్రదళమధ్యస్థం కోటిసూర్యసమప్రభం ॥ ౭౩ ॥ చతుర్బాహుంశ్రి
యాయుక్తంస్ఫురన్మకరకుండలం। ఏవంధ్యాత్వామృదాకుర్యాదూర్ధ్వ
పుండ్రాణివైష్ణవః॥౭౪॥ప్రాకృతత్వమపోహ్యాశుసాదృశ్యం లభతేహరేః ।
నారాయణోఽదర్శయద్యాధ్యానార్థంపుండ్రదేవతాః ॥౭౫॥ తాఏవ
ద్వాదశాంగేషుతయోస్సం వివిశుఃక్షణాత్ । తాసాంధారణతస్తాతు విని
ర్ధూతమనోమలా ॥౭౬॥ఊచతుఃపరయాభక్త్యాపుటీకృతకరద్వయా।
హరిస్తుభగవాన్సాక్షాద్వాసుదేవోరమాపతిః ॥ ౭౭॥ కథంద్వాదశధా
జాతోయస్సర్వత్రైకఉచ్యతే । నారాయణ ఉవాచ । ఏతద్గుహ్యతమం
మాంతుభవంతౌశరణాగతౌ ॥ ౭౮ ॥ అపృచ్ఛతాం రహస్యంహిజ్ఞానం
భాగవతంమహత్ । శుద్ధాచమలినాచైవసృష్టిస్తుద్వి విధామతా ॥ ౭౯॥
మలినాప్రాకృతాతత్ర శుద్ధాత్వ ప్రాకృతామతా । బంధాయమలినా
ప్రోక్తాశుద్ధాసృష్టిర్విముక్తయే ॥ ౮౦ ॥ ప్రాకృతామహదాదిభ్యో విశు
ద్ధావాసుదేవతః । వాసుదేవాత్సముత్పన్నాయాసృష్టి ర్ద్విజసత్తమ

సంక్షేపాత్తాం ప్రవక్ష్యామిమూర్తితత్త్వం ప్రబుధ్యతాం। వైష్ణవానాం సదాపూజ్యాశ్చతుర్వింశతి మూర్తయః ॥౭౨॥ సంధార్యా స్తాత్రచాంగేషు కేశవాద్యాద్విషట్ స్మృతాః। ఆత్మనః ప్రోక్షణస్పర్శేద్వాదశాన్యాశ్చమూర్తయః॥౭౩॥స్నానతర్పణపూజాయాంసంయోజ్యావైష్ణవే ప్ర మాః। జ్యోతీరూపమజంనిత్యంసర్వాధిష్ఠానమవ్యయం॥౭౪॥ పరిభ్రమాదిరహితంతథాహేయవివర్జితం । కల్యాణాదిగుణోపేతం నిరాకారంనిరంజనం ॥౭౫॥స్వాధారంబీజభూతంహిశుద్ధస్యమలినస్యచ।ప్రకృతేః పురుషస్యాపికార్యమాత్రస్యసత్తమం॥౭౬॥ ఆత్మాధారస్వరూపంచ బీజంవృక్షస్యవైయథా। అయఃపిండేయథావహ్నిరలక్ష్యోపిపృథక్స్థితః॥౭౭॥ తాపయన్స్వప్రకాశేన పరమాత్మాసనాతనః । ధరిత్రీసర్వబీజానాంప్రావృట్కాలేనసర్వతః ॥౭౮॥ ధత్తేఽంకురాణిసర్వత్రవ్యాసంపృక్తానివైయథా । కాలకర్మేచ్ఛయావిష్ణోస్సాన్వయ శి తాన్యణురూపతః ॥౭౯॥ తథాభవంతివిప్రేంద్రవ్యక్తానిస్థూలరూపతః । ముక్తమనిర్వికారోసావాత్మా సంవ్యతనోద్విభుః ॥ ౮౦ ॥ నకర్మఫలభోగార్థం గుణమయ్యాన మాయయా ॥ జ్ఞానేనైవాహమేకోహంబహుస్యాంవినివృత్తయే॥ ౮౧ ॥ మామారాధ్యమమైవాంశైరభిన్నైః ప్రాకృతాత్మనాం। శుద్ధసత్త్వేనద్రవ్యేణహ్యనావరణరూపిణా ॥౮౨॥ ఆవిర్బభూవభగవానంశేనాధారరూపతః। అయమంశోభగవతోహ్యభిన్నోఽప్రాకృతోమమ ॥ ౮౩ ॥ భగవానేవనోజీవ్రాయోమయాబధ్యతేఽవశః । నముక్తోనాపినిత్యస్తుజీవాదన్యఃపరఃపుమాన్॥౮౪॥ ద్విహస్తంహ్యేకవక్త్రంచశుద్ధస్ఫటికసన్నిభం సహస్రకోటివహ్నీన్దులక్షకోట్యర్కసన్నిభం ॥ ౮౫ ॥ మరీచిమండలేసంస్థంచక్రాద్యాయుధలాంఛితం । కిరీటహారకేయూరవనమాలావిరాజితం ౮౬॥ పీతాంబరధరంసౌమ్యరూపమాద్యమిదంహరేః । ధ్యానైకసాధనం ధ్యేయం యోగిభిర్హృదయాంబుజే ॥౮౭॥ పశ్యంతిసూరయశ్శశ్వత్తద్విష్ణోఃపరమంపదం। వాసుదేవేతివిఖ్యాతంతతోఽన్యత్సమపద్యత ॥౮౮॥ వాసుదేవాభిధస్సోపిహ్యేకవక్త్రశ్చతుర్భుజః । చక్రాద్యాయుధసంయు

క్తస్తస్యకృత్యంనిశామయ ॥౯౯॥ క్షిత్యైచక్రంసరసిజందధానంస్పృష్ట
యేపునః । ముక్తయెపాంచజన్యంచగదాంసంహృతయేతథా ॥ ౧౦౦ ॥
మయూరవర్ణవచ్ఛ్యామఃపీతనైసర్గికాంబరః। స్ఫురన్మకుటకేయూర
కాంచీమంజీరమండితః ॥ ౧౦౧ ॥ సవాసుదేవోభగవాన్ సృష్టిస్థిత్యంత
ముక్తిదః । కేనాపిహేతునైవాభూద్ద్వితీయశ్చచతుర్ముఖః ॥౧౦౨॥ నా
రాయణోవాసుదేవస్తృతీయోఽయంద్విధాభవత్ । తయోరేకోవాసు
దేవశ్శుద్ధస్ఫటికసన్నిభః ॥ ౧౦౩ ॥ నారాయణేతియఃప్రోక్తోనీలాంబుదస
మప్రభః।ఏతస్మాద్వాసుదేవాత్తువ్యూహోత్పత్తింనిశామయ ॥ ౧౦౪॥
సంకర్షణోవాసుదేవాత్తస్మాత్ప్రద్యుమ్న సంభవః । ప్రద్యుమ్నాదని
రుద్ధోభూత్సర్వఏవచతుర్భుజాః ॥౧౦౫॥ జ్ఞానాదిగుణసామాన్యోవాసు
దేవఃప్రకీర్తితః।సత్త్వాదిగుణసామాన్యాత్ప్రాకృతే ప్రకృతిర్యథా ॥౧౦౬॥
తథాగుణానాంవైషమ్యేవక్ష్యంతేమూర్తయః క్రమాత్ । గుణత్రయ
స్యవైషమ్యేయథాస్యుర్మహదాదయః ॥ ౧౦౭ ॥ జ్ఞానాధికోఽభవద్బ్ర
హ్మన్సంకర్షణసమాహ్వయః। బలాధికస్స్యాత్ప్రద్యుమ్నఐశ్వర్యేచా
నిరుద్ధకః ॥ ౧౦౮ ॥ మూర్తిభ్యశ్చైతస్యభ్యశ్చ చతుర్వింశతిమూర్త
యః । జాయంతేక్రమశోబ్రహ్మన్దీపాద్దీపాంతరంయథా॥ ౧౦౯ ॥ స
ర్వేచతుర్భుజాఃపంచశంఖచక్రగదాధరాః । రుద్రాదిదేవతానాంచాప్యు
త్పత్తిస్తావదుచ్యతే ॥ ౧౧౦ ॥ వాసుదేవాదాదిదేవాత్ప్రథమాత్కేశవ
స్తథా । నారాయణోమాధవశ్చత్రయస్తేవైతేబభూవిరే ॥ ౧౧౧ ॥ సం
కర్షణాచ్చగోవిందోవిష్ణుశ్చమధుసూదనః । త్రివిక్రమోవామనశ్చప్ర
ద్యుమ్నాచ్ఛ్రీధరస్తథా ॥ ౧౧౨ ॥ అనిరుద్ధాద్ధృషీకేశఃపద్మనాభశ్చసు
వ్రతః । దామోదరశ్చైతేరిత్థంద్వాదశాంశాఃప్రజజ్ఞిరే ॥ ౧౧౩ ॥ చతు
ర్వ్యూహాచ్చతుర్వ్యూహాస్తవన్యోపిసమపద్యత। తస్యాప్యంశాన్ప్రవ
క్ష్యామిచేలసాపురుషర్షభ ॥౧౧౪ ॥ వాసుదేవాచ్చతన్నామాతథాసం
కర్షణాదపి ।ప్రద్యుమ్నాదపితన్నామాతన్నామైవానిరుద్ధకాత్ ॥౧౧౫॥
అధోవక్రమశస్తేభ్యశ్చత్వారః పురుషోత్తమః । అథోక్షజోనృసింహః

శ్చచతుర్థశ్చాచ్యుతోమతః ॥ ౧౧౬ ॥ ఏతస్మాదపిసంభూతః॥ పురుషోత్త మసంజ్ఞకాత్ । వ్యూహాదపిపరోవ్యూహోజనార్దనముఖోమహాన్ ॥ ౧౧౭ ॥ జనార్దనస్తథోపేంద్రోహరిఃకృష్ణస్సమాఖ్యయా । ఏవంద్వాద శధాభేదోద్వితీయస్సమపద్యత ॥౧౧౮ ॥ చతుర్వింశతిమూర్తీనాంకీర్తన సంపాపనాశనం । దర్శనంచోర్ధ్వపుండ్రేషువందనంచద్విజోత్తమాః ॥ ౧౧౯ ॥ పశ్యతాంహంతిశమలంకిముతోద్వహతాంతనౌ । నమతాంస ర్వలోకాశ్చనమంతిమమశాసనాత్ ॥౧౨౦॥ శ్రాద్ధేజపేతథాహోమే స్వాధ్యాయేదేవతార్చనే । దానేతీర్థావగాహేచకృతం భవతిచాక్ష యం ॥ ౧౨౧ ॥ ధత్తేపుండ్రాణియోమర్త్యోలక్ష్మీరేఖాయుతానిచ ఆయుశ్శ్రీశ్చబలంజ్ఞానంవైరాగ్యంతస్యవర్ధతే ॥ ౧౨౨ ॥ కేశవాదీని నామానిసలక్ష్మీకాణిబిభ్రతాం । దురితంయదిహోత్పన్నంతత్క్షణాదే వనశ్యతి ॥ ౧౨౩ ॥ ధృత్వాపుండ్రాణిగాత్రేషు బ్రహ్మత్వంభావయేద్యది బ్రహ్మపరోక్షతామేతిమాయాగచ్ఛతి నాశనం ॥ ౧౨౪ ॥ అజ్ఞానాదథ వాజ్ఞానాత్ప్రేరణాల్లోభతోపివా।సలక్ష్మీకాణినామానిధృత్వాపాపాత్ప్రి ముచ్యతే ॥౧౨౫॥ ప్రాయశ్చిత్తంతుపాపానాంమంగళానాంచమంగళం। విష్ణుతీర్థమృదాంగేషుకేశవాదీన్కరోతియత్ ॥౧౨౬॥ భుక్తిమ్ముక్తి మపీచ్ఛానాంసలక్ష్మీకాశ్చదేవతాః। ఉభయంతుప్రయచ్ఛంతియద్యూ ర్ధ్వతిలకంధృతం ॥ ౧౨౭ ॥ లక్ష్మీవృద్ధింహరిజ్ఞానంభోగమోక్షంస దైవతు । ప్రయచ్ఛంతిమహాభాగావైష్ణవాఊర్ధ్వపుండ్రిణః ॥౧౨౮ ॥ ద్వాదశాపిచనామానివాసుదేవాదికానిచ । ప్రపన్నేషుచదేయాని పా వనాయసుఖాయచ ॥౧౨౯॥ యస్యనామభవేద్విష్ణోస్సంబంధేనధరాసు ర । నామాపినస్పృశంత్యస్యదూతాఃపితృపతేరపి ॥౧౩౦॥ వాసుదేవాద్దే వదేవాదపికేనాపిహేతునా। క్షితేర్బీజాంకురమివమూర్త్యష్టకమజాయ త ॥ ౧౩౧ ॥ బ్రాహ్మీచమూర్తిః ప్రథమా ప్రాజాపత్యాద్వితీయకా । తృతీయావైష్ణవీదివ్యాచతుర్థీ పుండ్రరూపిణీ ॥ ౧౩౨ ॥ పంచమీమా నుషీజ్ఞేయా సప్తమీచాసురీమతా। పైశాచీచరమాచైతామూర్తయో

లోకవిశ్రుతాః ॥౧౩౩॥ మీనాద్యాజజ్ఞిరేవి ప్రచతుర్వ్యూహాద్యథాక్ర
మం । మత్స్యః కూర్మోవరాహశ్చవాసుదేవాదజాయత ॥ ౧౩౪ ॥ నృసిం
హోవామనోరామోజామదగ్న్యోవ్యజాయత । సంకర్షణాత్తథా
జజ్ఞేప్రద్యుమ్నాద్రాఘవోబలీ ॥ ౧౩౫ ॥ అనిరుద్ధాదభూత్కృష్ణఃకల్కి
తిదశమూర్తయః । సంకర్షణాచ్చపురుషస్సత్యః ప్రద్యుమ్నసంభవః
౧౩౬ ॥ జాతోఽచ్యుతోఽనిరుద్ధాచ్చ బభ్రుస్త్రైలోక్యమోహనః ॥
దాశార్హశ్శౌరిరన్యాంశావాసుదేవాచ్చజజ్ఞిరే ॥ ౧౩౭ ॥ సంకర్షణా
ద్ధయగ్రీవశ్శంఖోదరస్యకేసరీ । వైకుంఠమూర్తిరాధాతుర్ముకుందశ్చ
వృషాకపిః ॥ ౧౩౮ ॥ తత్త్రైవాదివరాహశ్చతతస్సంకర్షణాదపి। అనం
తః పన్నగోజాతస్సహస్రఫణవాన్బలీ ॥ ౧౩౯ ॥ సుదర్శనాద్యాయుధా
ని కిరీటాదివిభూషణం । మూర్త్యావిభవసమయేసహైవైతానిజజ్ఞి
రే ॥ ౧౪౦ ॥ దేవ్యశ్చశ్ర్యాదయస్తత్తన్మూర్తిభేదంసమాశ్రితాః॥ శ్రీ
వత్సోదేవసకలాజ్జజ్ఞిరేదివ్యలాంఛనాత్ ॥ ౧౪౧ ॥ గరుడః పక్షిణామిం
ద్రోవాహనోబలినాంవరః। వాసుదేవాదిమూర్తిభ్యశ్ఛందోమూర్తిర
జాయత ॥ ౧౪౨ ॥ కుముదాద్యైశ్చభూతేశాస్సర్వైఃపారిషదైస్సహ।
పాదతశ్చానిరుద్ధస్యసమభూవన్సహస్రశః ॥ ౧౪౩ ॥ సహస్రశీర్షచరణ
హస్తనేత్రాద్యుతాకృతేః । అనిరుద్ధాజ్జగజ్జజ్ఞేస్వాంగాదేవయథాక్రమం
౧౪౪ ॥ ఈశ్వరఃపురుషోవ్యక్తోఽనిరుద్ధాఖ్యోనిజాంగతః । ముఖాదింద్రం
చవహ్నించఛందాంస్యంగానిషట్తథా ॥ ౧౪౫ ॥ జనయామాససంలీనాం
శ్చతుర్థాంశోమహాశేరయం। పాదోఽస్యవిశ్వాభూతానిత్రిపాదస్యామృతం
దివి ॥ ౧౪౬ ॥ ప్రద్యుమ్నసంకర్షణకవాసుదేవాఇతిత్రయః । త్రిపాద్వి
భూతిరాఖ్యాతాఅమృతాముక్తిసేవితా॥౧౪౭॥అతోదేవాదిభిఃపైత్రైబ్రా
హ్మణాబ్రహ్మకాంక్షిణః । త్రిపాదంపురుషంసాక్షాద్యజంతిమనసాధియా
౧౪౮ ॥ ఆత్మానమనిరుద్ధేనవ్యాభిన్నంచింత్యచేతసా । ప్రద్యుమ్నాదిస్వ
రూపేణత్రిపాదీపురుషత్రయం ॥ ౧౪౯ ॥ పైత్రంస్థానంవైష్ణవానామిద
మేవపరమ్మతం । మార్గేణయమర్చిరాదిస్స్యాత్సూర్యలోకముఖనహి

॥౧౫౦ ॥మార్గేణానేనగచ్ఛంతివైష్ణవాఃపరమాత్మని। నాన్యలోకని
వాసాయశ్రుతిరత్రసనాతనీ ॥ ౧౫౧ ॥ కర్మిణాంసూర్యపుత్రస్యలోకద్వా
రేణవైగతిః। వసురుద్రాదిరూపేణపైత్రంస్థానమథావరం ॥ ౧౫౨ ॥
వైష్ణవానామనన్యానాంవాసుదేవముపేయుషాం। యజనంశుద్ధరూపా
ణాంకేశవాదిస్వరూపిణాం ॥ ౧౫౩ ॥ సర్వకర్మసువిప్రేంద్రసర్వావస్థాసు
నిత్యశః। వైష్ణవ్యానయజేదన్యంచతుర్వ్యూహాత్పరమ్మునే ॥ ౧౫౪॥
కేశవాదిమమూర్తీనాంపూజనమ్ముక్తయేమతం। స్వర్గాదిదివ్యభోగా
నాంభుక్తయేఽన్యైఃప్రకీర్తితాః ॥ ౧౫౫ ॥ యద్యప్యన్యన్నలోకేఽస్మిం
శ్చతుర్వ్యూహాన్మనాగపి। తథాపినియమస్తావన్మతోమార్గద్వయేద్వి
జ ॥ ౧౫౬ ॥ పాదలీలావిభూతీనాంసేవనంపాదభుక్తయే। త్రిపాద్విభూ
తిసేవాతుముక్తయేనాత్రసంశయః ॥౧౫౭ ॥ త్రిపాద్విభూతిగాదేవావివి
చ్యాత్మవిభూతితః।మహాభాగవతైఃపూజ్యాశ్శంఖచక్రాదిధారిణః॥౧౫౮
అర్చిర్ధూమవిభాగేనద్విధామార్గోనిరూపితః। అర్చిర్భాగవతానాం
హిధూమాఖ్యఃకర్మిణామ్మతః ॥౧౫౯॥ ధూమమార్గేణద్వివిధాగతిః
ప్రోక్తామనీషిభిః।దైవీపైత్రీతివిజ్ఞాతాదైవీస్వర్గగతిస్స్మృతా ॥౧౬౦
అగ్నిష్వాత్తాదయోయత్రదివ్యాశ్చపితరోమతాః। మోదంతేవివిధైర్ద
త్తైర్భాగైః పుత్రాదినిర్మితైః ॥ ౧౬౧ ॥ కర్మణాపితృలోకేహిగతిః
పైత్రీహ్యుదాహృతా । జ్యోతిష్టోమాదిభిర్దైవీగతిరుక్తాద్విజోత్తమ
౧౬౨ ॥ ద్వావమూపునరావృత్తియుతౌమార్గౌసనాతనౌ।ఆబ్రహ్మభు
వనాల్లోకాః పునరావర్తినోయతః ॥౧౬౩॥ అర్చిరాదిగతానాంహి
వైష్ణవానాంహరిస్స్వయం। గతిస్స్మృత్యావినిర్దిష్టాశ్రుత్యాచాపిద్వి
జోత్తమ ॥ ౧౬౪ ॥ మాముపేత్యపునర్జన్మదుఃఖాలయమశాశ్వ
తం।నాప్నువంతిమహాత్మానస్సంసిద్ధింపరమాంగతాః ॥ ౧౬౫ ॥
సూర్య మండల మావిధ్యభిత్త్వాఽఽవరణసంహతిం । అప్లుత్య
విరజాతోయేనిత్యాన్ముక్తాన్సమేత్యచ ॥ ౧౬౬ ॥ స్వాధారంవిరజంబ్ర
హ్మగుణాతీతమనామయం। శుద్ధంమహావిభూత్యాఖ్యంవాసుదేవాఖ్యమద్వ

యం ॥౧౬౭॥ ప్రాప్నువంతిమహాత్మానోమహాభాగవతాద్విజాః । నా
వర్తంతేపున స్తస్మాత్పంథానాన్యోఽయనాయచ ॥ ౧౬౮ ॥ఏవంకర్మ
ణిమంత్రేషు వేదేషుయజనేషుచ । సర్వాత్మకేపిసంప్రాప్తోభేదస్సర్వాత్మ
నాద్విజ ॥ ౧౬౯ ॥ ప్రాప్యైభోగ్యాయతోభేదోనిత్యానిత్యవిభేదతః । వివే
కార్థంపునస్తావదనిరుద్ధోనిరూప్యతే ॥ ౧౭౦ ॥ ద్యౌర్మూర్ధ్నోఽనయనా
త్సూర్యోమనసశ్చంద్రమాఅపి । శ్రోత్రాద్దిశోనభోనాభేఃపద్భ్యాంభూమి
రజాయత॥౧౭౧॥ప్రాణాద్వాయు స్తథాఽపానాన్మృత్యుః కేశా స్తథాఽం
బుదాః । ఋత్వాదికాలభేదశ్చకాలశ్చాభూ త్తథాధియః ॥ ౧౭౨ ॥ వన
స్పతయఓషధ్యోరోమకూపాద్వినిస్సృతాః । యజ్ఞాశ్చజజ్ఞిరేతస్మాద్బ్రహ
న్యోబహుదక్షిణాః ॥ ౧౭౩ ॥ చాతుర్వర్ణ్యంక్రమాద్వక్త్రబాహూరు
చరణోద్భవం । ఏవంస్సృష్ట్వాజగత్సర్వమనిరుద్ధోజగ త్తనుః ॥ ౧౭౪ ॥ అ
యంజగజ్జగద్ధామకార్యకారణయోర్మతః । అభేదోబోధితస్సద్భిర్బీజపా
దపయోరివ॥ ౧౭౫ ॥ జ్ఞానబుధ్యావ్యాభేదేనపూజనంపురుషస్యహి । ని
ష్కామానాంముముక్షూణామంతఃకరణశుద్ధయే ॥ ౧౭౬ ॥ బ్రహ్మరు
ద్రేంద్రవరుణమనుకాలయమాదయః । చతుర్వ్యూహాత్మకాస్సర్వేహ్య
నిరుద్ధతనాశ్రితాః ॥ ౧౭౭ ॥ భేదేనసేవితాభోగమాబ్రహ్మభువనందదుః
రాజ్యంభౌమంతథా చైంద్రం ప్రాజాపత్యంచవారుణం ॥ ౧౭౮ ॥ జ్ఞాన
వైరాగ్యకైవల్యం ప్రయచ్ఛంతివ్యాభేదతః । ఉపాసితః పృథక్కృత్యా
వ్యానిరుద్ధోనిజాయుధైః ॥ ౧౭౯ ॥ భూషణాయుధజాలైస్తుపరమైకాం
తినాంగతిం । ప్రయచ్ఛతినసందేహో యతోనావర్తతేపునః ॥ ౧౮౦
పృథక్కృత్యస్వమాత్మానమాస్తేఽ వంతాసనోహరిః। అనిరుద్ధాత్మ
కోదేవశ్శ్రీభూమిభ్యాంసహప్రభుః ॥ ౧౮౧ ॥ మధ్యేక్షీరార్ణవంశ్వేత
ద్వీపాఖ్యేహేమనిర్మితే।ప్రాసాదేసేవ్యమానశ్చయోగిభిర్వివిధై రపి॥౧౮౨
చండాద్యైర్ద్వారపాలైశ్చకుముదాద్యనుజీవిభిః । పక్షీంద్రవిష్వక్సేనా
భ్యాంసేవ్యమానోముదాన్వితః ॥ ౧౮౩ ॥ శ్రీవత్సవక్షానిత్యశ్రీరజయ్యా
శ్శాశ్వతోధ్రువః ॥ అనిరుద్ధోజగత్సర్వంశైరింద్రాద్యైఃపరిపాలయన్

౧౮౪ ॥ ఏవంసృష్టిర్ద్వివిధాభిన్నా వైష్ణవీబ్రాహ్మ[illegible] వైష్ణవీవాసుదే
వాద్యా కేశవాద్యా ప్రకీర్తితా ॥ ౧౮౫ ॥ అనిరుద్ధాత్మికాసృష్టిర్బ్రా
హ్మీతత్రప్రకీర్తితా । నాభిపద్మసముద్భూతో బ్రహ్మాయత్రచతుర్ముఖః
౧౮౬ ॥ అనిరుద్ధోహిపురుషోయోఽయంనాభిసముద్భవః । మరీచ్యా
ద్యాస్సమభవన్సనకాద్యాస్తుయోగినః ॥ ౧౮౭ ॥ క్రోధాద్రుద్రాదయ
శ్చాసంస్తేభ్యోజాతాస్సహస్రశః। ప్రాకృతేఽస్మిన్మహాభాగసంపూజ్యా
స్తేపిభూరిశః ॥ ౧౮౮ ॥ నానాకామపరైః పుంభిస్సమానీకృత్యవిష్ణునా।
కామానవాప్యసంసారాన్నివర్తంతేనకర్హిచిత్ ॥ ౧౮౯ ॥ నిర్హే
తుకకృపాదృష్ట్యాయమవేక్షేతమాధవః । సఏవనిర్గుణెమార్గేపరమై
కాంతినామ్మనె ॥ ౧౯౦ ॥ యాతిసర్వాత్మనాసర్వాన్ధర్మాన్సంత్యజ్య
వైష్ణవః । అన్యదేవేనసామ్యంచన్యూనత్వంపరమాత్మనః ॥ ౧౯౧ ॥ సం
త్యజ్యసర్వశేషిత్వమాశ్రిత్యారాధయేద్ధరిం । శ్రుతిస్మృత్యుదితంధర్మం
పాలయన్వైష్ణవోత్తమః ॥ ౧౯౨ ॥ సాత్త్వతాన్ మమనిర్దిష్టధర్మాన్
భాగవతాంస్తథా । ఉపాస్యపరమైకాంతిభావమాసాద్యవైష్ణవః॥ ౧౯౩
ప్రేమాతిశయయోగేనప్రపద్యమ్నాదీనవాప్యసః । వాసుదేవమవాప్నోతి
యతోనావర్తతేపునః ॥ ౧౯౪ ॥ ఏవంధర్మమవిజ్ఞాయమోహితామా
యయాహరేః । నిందంతునామతేభక్తాన్ప్రహసంతునిరంకుశాః ॥౧౯౫
తేషాంనసంగఃకర్తవ్యః పరమైకాంతిభిర్నరైః । సంగాదేవమతిభ్రంశో
జాయతేనాత్రసంశయః ॥ ౧౯౬ ॥ శ్రీవత్సవైష్ణవోధర్మస్తత్రాప్యేకాం
తినామయం । నశ్రావ్యోనాస్తికానాంచయేద్విషంతిరమాపతిం ॥౧౯౭
ప్రహృష్టౌభగవద్ధర్మమాకర్ణ్యద్విజపార్థివౌ । ద్వయార్థంచక్రతు
స్తావద్విజ్ఞాపనమతంద్రితౌ ॥౧౯౮ ॥ తతోనారాయణోదేవఃకరుణార్ద్ర
కృతేక్షణః । ద్వయంచమంత్ర రాజంచచరమంసూక్తయోర్ద్వయం ॥
౧౯౯ ॥సమాదిదేశసార్థంచతయోర్దీక్షావిధానతః।తదానీమేవసంప్రా
ప్తశ్శరీరేచరమాపతిః ॥౨౦౦॥ ధ్యాయేత్తంపరయాభక్త్యావినాసాధనకో
టిభిః।అయమేవపరోయోగోయద్భక్త్యాపురుషంవ్రజేత్ ॥౨౦౧॥ధ్యానేనా

రాయణంవీక్ష్యశ్రీవత్సాదివిభూషితం । సదాకిశోరవయసంకోటికందర్ప
సుందరం ॥ ౨౦౨॥ సుస్వరూపావధిందృశ్యపద్మ పత్రనిభేక్షణం।స్ఫురద్దివ్యా
లకవ్యాప్తవదనాంబుజమద్వయం ॥ ౨౦౩ ॥ శ్రియాభూమ్యానీళయాచ
నిత్యముక్తైరుపాసితం । ప్రాప్యంభోగ్యంరక్షకంచయదేకంశ్రుతిబోధితం
॥ ౨౦౪ ॥ తదేవధ్యానవిషయంసంప్రాప్యద్విజసత్తమ। ।తత్రైవాలకనం
దాయాస్తీరేనారాయణాశ్రమే ॥ ౨౦౫ ॥ నృపశ్చకౌస్తుభాలోకీద్వయం
ధ్యాయన్సమాహితః । మంత్రరాజంజపంస్తత్రచరమార్థంవిచింతయన్
॥ ౨౦౬ ॥ పరన్సూక్తంమహారేనామసహస్రంచపఠన్ముఖాత్ ।ఉద్వ
హన్నిత్యసంబంధమాత్మనఃప్రభుణాసహ ॥ ౨౦౭ ॥ విరహంచాసహన్వి
ష్ణోర్దివ్యవక్షస్థలస్యచ। శ్రీవత్సలక్ష్మయుక్తస్యశ్రీవత్సాఖ్యోద్విజోత్తమః
॥ ౨౦౮॥ ధ్యాయమానోముదాతత్రబహుకాలంసమాస్థితః । విష్ణుధ
ర్మాపిరాజర్షిఃకౌస్తుభార్పితమానసః ॥ ౨౦౯ ॥ తయోస్సమభవత్కా
లోయోలోకానాంక్షయంకరః। తేనకార్యాణిసర్వాణికారణేవివిశుస్స్వ
కే ॥ ౨౧౦ ॥ ఏతౌదేవిముప్రీత్యామామేవశరణంగతౌ । శ్రీవత్సకౌ
స్తుభాసక్తౌతత్ప్రభాముపజగ్మతుః ॥౨౧౧॥ నారాయణోపదేశేనతీర్థస్యాం
బునిషేవణాత్ ।శంఖచక్రోర్ధ్వపుండ్రాదిధారణాదర్థచింతనాత్ ॥౨౧౨
మత్ప్రేమాతిశయాత్సృష్టిం ప్రయాతౌపరమోత్సవాత్ ।ఇయంశ్రీవత్స
సామీప్యేయాప్రభాహ్యవలోక్యతే ॥ ౨౧౩ ॥ యాతుకౌస్తుభసామీ
ప్యేతదాకారాతువాప్రభా । తావేవద్విజరాజానౌభవతీవమయాధృతౌ
॥ ౨౧౪ ॥ యోయంమమతనాభాతివిశేషోద్విసముద్భవే । నిత్యోవామ
మభక్తోవామద్యోగంప్రాప్యతిష్ఠతి ॥ ౨౧౫ ॥ క్వచాయంప్రాకృతోజీ
వోమాయయామలినీకృతః ॥ క్వాయంభక్త్యభిధామాలీయయాఽహం
సంపుటీకృతః ॥ ౨౧౬ ॥ భక్త్యాఽహమేకయాగ్రాహ్యోనాహంసాధ
నకోటిభిః। నాహంత్వాంవిస్మృజేభక్త్యావక్షసాధారయామ్యహం ॥ ౨౧౭ ॥
ఏషఏవపరోపాయఉపాయానాంశతేషుచ । పరస్మైకాంతిభావేనయన్మా

మేవంప్రపద్యతే ॥ ౨౧౭ ॥ ఏవంప్రబోధితాలక్ష్మీః పురామేపద్మసంభవ । హాస్యైనస్మారితాభూయోనత్వం శోచితుమర్హసి ॥ ౨౧౮ ॥ యదితేముక్తికామోஉస్తిసంసారాత్కమలాసన । తదామచ్ఛరణం యాహిపరమైకాంతితాంభజ ॥ ౨౨౦॥ రూపంతు వైష్ణవం కృత్వాత నుంసంతాప్య హేతినా । వైవాత స్తతను బ్రహ్మన్యతోమాముప యాతిహి ॥ ౨౨౧ ॥ నామ్నాంద్వాదశకంధృత్వాదివ్యస్రష్టింవిచింతయ మన్మనాభవమద్భక్తోమద్యాజీమాంనమస్కురు ॥ ౨౨౨ ॥ మదనన్యార్హ శేషస్య్యమదనన్యార్హసాధనః।నతేబంధః ప్రభవితాసత్యంసత్యం వదామ్యహం ॥ ౨౨౩ ॥ మామువాచతతోధర్మంతనుంసంస్కృత్యహే తినా । మునయోనివసామ్యత్రవైష్ణవంవేషముద్వహ ॥ ౨౨౪ ॥ భ వంతోపిమదాదేశాద్ధర్మంభాగవతంమహత్ । ప్రబంధైస్సై స్వర్వైనిర్మా యముముక్షూన్శరణాగతాన్ ॥ ౨౨౫ ॥ దిశంతుహేతిసంస్కారపూ ర్వకంవినివృత్తయె । సుదర్శనాభిధాగీతాగేయాసజ్జనసన్నిధౌ ॥ ౨౨౬ ॥ పుణ్యక్షేత్రేపుణ్యవారేచపుణ్యమాసేతిథౌతథా । పుణ్యతీర్థేవిశేషేణద్వా దశ్యాంశ్రాద్ధవాసరె ॥ ౨౨౭ ॥ వైష్ణవైర్వైష్ణవీగీతాశ్రీవత్సచరితాన్వి తా । శ్రోతవ్యాచతథాశ్రావ్యాజన్మబంధవినాశనీ ॥ ౨౨౮ ॥ వైష్ణవా యప్రయచ్ఛంతిలిఖిత్వాపుస్తకంతుయే।తేవైష్ణవాభవిష్యంతిపరమైకాం తినోஉమలాః ॥ ౨౨౯ ॥ ఇతివఃకథితం విప్రాశ్చరితంహ్యాత్మనో మయా । కింభూయశ్శ్రోతుమిచ్ఛంతామునయోజ్ఞానదర్శినః ॥ ౨౩౦ ॥

ఇతిశ్రీపంచరాత్రేబృహద్బ్రహ్మసంహితాయాంప్రథమ పాదేసు దర్శనగీతాయాం శ్రీవత్సచరితేసూక్తావిభాగేపురుషసూక్తా రాధనం నామత్రయోదశోஉధ్యాయః ॥ ప్రథమపాదస్సమాప్తః ॥

ఋషయఊచుః॥—బ్రహ్మన్ శ్రీవత్సచరితాత్సం దేహావి గతోహినః ॥ వినాభాగవతంధర్మంవైష్ణవీమలభాగతిః ॥ ౧ ॥ విష్ణో స్స్వరూపంలోకంచవైష్ణవంధర్మముత్తమం। గతిం విస్తరతోబ్రూహి ప్రజాస్తనపితామహ ॥ ౨ ॥ బ్రహ్మోవాచ ॥ కేవైవిమాతుంప్రభ

వంతివిష్ణోస్స్వరూపలీలావిభవాంస్తులోకే । తస్తంభయోవిశ్వమిదంస
మస్తంపాదేనచైకేనసమస్తసత్త్వం ॥ ౩ ॥ అహంపురానాభిసరోజజా
తోమహాజలౌఘేశ్వసనావధూతే । నయత్రసూర్యేందుహుతాశనా
యోదిగంతరంతాన్నగమయాంచకార ॥ ౪ ॥ అభూతపూర్వంపరితోని
రీక్ష్యతమశ్చైకంహెమనసాఽహమేకః । కోఽహంకిమేతత్క్వచసంస్థితో
ఽహంకస్యాహమత్రప్రకరోమికింవా ॥ ౫ ॥ ఏవంవిచారేణచిరంవిము
హ్యాన్నచైతన్యరూపోపివిమోహితోఽత్ర । అపశ్యమత్యంత వికాసమా
ద్యాతిరస్కృతానంతదినేశకాంతి ॥ ౬ ॥ హిరణ్మయం పంకజమప్రమే
యంసహస్రపత్రంవికసత్సుకోశం ॥ సకర్ణికాకారంసితవర్ణమద్భుతంస
మస్తవిశ్వస్యనిధానభూతం ॥ ౭ ॥ విలోక్యపద్మంపరితః ప్రవృద్ధంకుతో
ఽస్యమూలంకిమిదంవ్యతర్కి । నిరీక్ష్యకించిద్వివరంచతస్మిన్నహం ప్రవి
ష్టః పరిలబ్ధమార్గః ॥ ౮ ॥ తస్మిన్గతోఽహంనదదర్శపారంనవైపు
నర్నిర్గమనాయమార్గం । ఏకోఽహమబ్జాంతరసన్నివిష్టశ్చింతామ
నంతామ్మనసాత్వవాపం॥౯॥ ప్రభ్రామ్యతోమేనిరగాదనంతఃకాలఃకలా
భిఃకలయన్జనానాయుః । అండంచహైమంవిధృతమ్మురారేర్మహాజసా
తత్రదదర్శచైకః ॥౧౦॥ తదండంపంచభూతాత్మభూతంశుద్ధమతర్కితం
తద్భేత్తుమసమర్థోఽహమాసమానతవీక్షణః ॥౧౧॥ తదాహం దేవపద్మ
స్యపునర్నాళముపేయివాన్। తన్మార్గేణగతోభూయోహ్యపశ్యంకంచి
దద్భుతం ॥ ౧౨ ॥ పురుషంతత్రసంసుప్తంనాగభోగేనిరామయం। య
న్నాభీలోకపద్మస్య నాళఏషనియోజితః ॥ ౧౩॥ యస్యప్రకాశలేశేన
నాళరంధ్రప్రవర్తినా । భాతంకమలకింజల్కపత్రకేసరవైభవం ॥ ౧౪
కాపితత్రారుణాపాంగాసుందరీ రూపమఞ్జరీ। సంశ్లిష్టాదివ్యవసనా చంద్రి
కాయుతశీతలా ॥ ౧౫ ॥ ప్రసుప్తపరివారాంతామీషద్వికసితేక్షణాం
లీలయాలీఢహృదయాంమాతరంవీక్ష్యవిస్మితః ॥ ౧౬ ॥ సామామువాచ
జరేమయాపూర్వంచిరంధృతః । పురుషానుమతేభూయోవిశ్వస్రష్టాబ
హిఃకృతః ॥ ౧౭ ॥ అనేననాళమార్గేణ కథంపునరిహాగతః । అజాస

న్నాత్మనో మాయా నిమిషమధ్యే ప్రధావసి ॥ ౧౮ ॥ పద్మనాభః పితా
హ్యేష తవ పుత్ర సనాతనః । సంహృత్య లోకాన్ విశ్వాత్మా హ్యనిరు
ద్ధ సముద్భవః ॥ ౧౯ ॥ అనిరుద్ధాంశజో ధీమాన్ పద్మనాభః పురాత
నః। యద్యన్యద్ద్రష్టుకామోఽసి కిమప్యన్యద్విలోకయ ॥ ౨౦॥ తదాఽహం
కౌతుకాకాంక్షీ నమస్కృత్యాదదేవచః । మాతరస్యాం తమభ్యేతుం
యామి మే దేహి శాసనం ॥ ౨౧ ॥ విహస్య మాముపాచేదం గచ్ఛ పుత్ర య
థాసుఖం । గత్వాహం తత్ర మునయో న్యగ్రోధం వీక్ష్య విస్మితః ॥ ౨౨
వటపత్రపుటే విష్టం పద్మనాభం సపన్నగం। కోమలాంగం శ్రియా యుక్తం
బాలరూపం చతుర్భుజం ॥ ౨౩ ॥ యస్య నాభిహ్రదే పద్మమద్రాక్షం భ్ర
మరోపమః । తత్రైకాం సుందరీం దృష్ట్వా బద్ధపాణిపుటాం సతీం ॥ ౨౪ ॥
అపృచ్ఛం తాముపేత్యాహం కాసి కల్యాణి సన్నిధౌ । కోఽయం చ పురుష
శ్చైతే వటపత్రే మహాద్యుతిః ॥ ౨౫ ॥ సామాముపాచ వికసద్వదనా విశ్వ
కారిణీ । దుర్గాశక్తిస్సమాఖ్యాతా పాదలీలావిహారిణీ ॥ ౨౬ ॥ ని
యోగాత్పురుషస్యాస్య సంలబ్ధబలపౌరుషా । విష్ణోశ్శక్తిర్మహాభాగ నా
న్యం దేవం భజామ్యహం ॥ ౨౭॥ శక్యాఽభిభవితుం నాహం కేనాపి పురుషే
ణవై । మహావిభూతిసంస్థస్య దుర్గభూతాపసామ్యహం ॥ ౨౮ ॥ వినా
విష్ణుప్రసాదేన మామతిక్రమ్య కర్మణా । లీలాభూమిమవాప్నోతి కోపి నైవ
జగత్త్రయే ॥ ౨౯ ॥ నచాహం పరిఘాకారా శైలకాననభిత్తయః । స్వశ
క్త్యా సర్వతో వ్యాప్తా దుర్గభూతాస్మి వైష్ణవీ ॥ ౩౦॥ అహం న్యగ్రోధరూ
పాస్మి హ్యనిరుద్ధాంశజానఘ । పశ్యైనం తరురాజం చ పురస్థం కారణాత్మ
కం ॥ ౩౧ ॥ యావంతి వటపత్రాణి కోటిశో విలసంతి హి ॥ తేషు సర్వేషు
మత్స్వామీ పరమాత్మా వ్యవస్థితః ॥ ౩౨ ॥ పుటపర్యంకసంసుప్తా బాల
రూపాశ్చతుర్భుజాః । జ్ఞానవీర్యబలోపేతాః పద్మనాభేతి కీర్తితాః ॥ ౩౩
యథా త్వద్యోనిభూతోఽసౌ యస్య నాభేస్త్వమభ్యగాః ॥ ఏవమేతేషు స
ర్వేషు నాభినాళాన్ విలోకయ ॥ ౩౪ ॥ తేషు త్వామివ బ్రహ్మాణః కోటిశో
విచరంతి హి । స్వస్యస్వస్య చ నాళస్యాంతం గచ్ఛంతి కేచన ॥ ౩౫ ॥ మ

నైవహ్యావృతాస్సర్వేదుర్గయాదుర్గరూపయా। అభిభూయానిరుద్ధం
మచ్ఛేషిణంపరమేశ్వరం ॥ ౩౬ ॥ నగచ్ఛంతిత్రిపాదస్థంవాసుదేవంసనా
తనం । యదితేసంశయోదేవగచ్ఛచాన్యత్రపశ్యచ ॥ ౩౭ ॥ యత్రయత్ర
మహాబాహోగమిష్యసిదిదృక్షయా। పురుషేణసహైవమ్మాందుర్గా
ఖ్యాంపరిపశ్యసి ॥ ౩౮ ॥ ఏకైవాహమ్మహాభాగకోటిబ్రహ్మాండవేష్టనే। ఏ
కేనాహంచదేవేనరక్షితాబహురూపిణా ॥ ౩౯ ॥ అన్యాశ్చశక్తయస్త
స్యకోటిశఃప్రభవంతిహి । దుర్గాఖ్యైకర్మణితథాముఖ్యైకాఽహంప్రతి
ష్ఠితా ॥ ౪౦ ॥ యేమాముపాసతేలోకాదుష్కరేష్వపికర్మసు । తేషాం
పాదవిభూతిస్థంకార్యంసర్వంకరోమ్యహం ॥ ౪౧ ॥ జగత్యేవంనియో
గోమేబ్రహ్మణాభగవతాకృతః । తదధీనాఽస్మితచ్ఛక్తిశ్శక్తాహంనాతి
వర్తితుం ॥ ౪౨ ॥ అప్రాకృతవిహారస్థాశ్శక్తయఃకమలోద్భవ । ఉపా
సాంచక్రిరేవిష్ణుంకోటిశస్తదనుజ్ఞయా ॥ ౪౩ ॥ ఇత్యుక్తోఽహంగతోఽ
న్యత్రవటపత్రేప్రహృష్టధీః । ఏకాకినంబాలరూపమపశ్యంపురుషోత్త
మం ॥ ౪౪ ॥ పాదస్యాంగుష్ఠమాదాయపిబంతంసుందరస్మితం । తమా
దాతుమ్మమేచ్ఛాభూద్బాలంజ్ఞాత్వామహర్షయః ॥ ౪౫ ॥ తావన్మాం
వారయామాసదుర్గాదేవీసమేత్యచ । నేయంలీలాభవద్యోగ్యాబీజభూ
తాఽన్యసంసృతేః ॥ ౪౬ ॥ అస్యాఅంతమనాలోక్యకథమన్యాముపై
ష్యసి । నాధిజగ్ముఃపరేపారంబ్రహ్మాణఃకాలచాలితాః ॥ ౪౭ ॥ ఏవము
క్తోఽహమవదంత్వమేకావ్యాప్యసంస్థితా । ప్రదర్శయమహామాయేస్వ
రూపంపురుషస్యతే ॥ ౪౮ ॥ అంతర్హితాతదాదేవీసకాశమగమం
శిశోః । తేనాహంస్వాస్యమార్గేణహ్యంతర్నీతోఽస్మిచక్రిణా ॥ ౪౯ ॥
అపారజలధౌతత్రకోటిశోవటపాదపాః । కోటిశఃపురుషాస్తత్రవటపత్రని
వాసినః ॥ ౫౦ ॥ కోటీనాంవటవృక్షాణామనంతపుటతల్పగాః । అనంతాం
డసమాధారాఃకోఽవధారయితుంక్షమః ॥ ౫౧ ॥ దుర్గాభిర్దుర్గ
మాస్తేతుసర్వేసత్యమనోరథాః ॥ స్వీకాంవిస్మృతవాన్యోనింయా
మపోహ్యాహాచాగతః ॥ ౫౨ ॥ యస్యనాభిసముద్భూతనాళగర్భకృ

తాలయః । క్వాసౌసపురుషస్సాక్షాదనిరుద్ధాత్మకఃపరః ॥ ౫౩ ॥ క్వచ
సాసుందరీదేవీనీలోత్పలవిలోచనా । క్వచసాదుర్గమాశక్తిర్యయాఽ-
హంవినివారితః ॥ ౫౪ ॥ ఏవంచింతయమానస్యపురతోమమసుందరీ ।
ఆవిర్బభూవదుర్గాఖ్యాదుర్గమాసర్వదైవతైః ॥ ౫౫ ॥ బ్రహ్మన్నా
సాదితంపుంసోవైభవంకిమియత్తయా । నివారితోమయాపూర్వంవచో
మేనావధారితం ॥ ౫౬ ॥ స్వామినోమమలీలేయంపాదరూపామహాత్మనః ।
నిగృహీతానకేనాపిత్వద్విధైరవలోకితా ॥ ౫౭ ॥ నమాయయాభ్రమ
శ్చైషస్వప్నవత్కమలోద్భవ । అనంతానంతరూపేణశక్తిశ్చైషారమా
పతేః ॥ ౫౮ ॥ యతోవాచోనివర్తంతేహ్యప్రాప్యమనసాసహ । సఏవ
పురుషస్సాక్షాదాధారఃపురుషోత్తమః ॥ ౫౯ ॥ అనాదిర్వైష్ణవీచైషా
పాదలీలాఽవధార్యతాం । అవిజ్ఞాతేతియజ్జ్ఞానంజ్ఞానంతదిహకథ్యతే ॥ ౬౦ ॥
మయాజ్ఞాతమితిజ్ఞానమజ్ఞానంకమలోద్భవ । అజ్ఞానేనావృతోజీవోము
హ్యత్యేవేతిమేమతిః ॥ ౬౧ ॥ సంప్రార్థ్యశ్చైషపురుషఃప్రకృతింగం
తుమాత్మనః । విజిజ్ఞాసామీతిధియంవినివర్తయసర్వతః ॥ ౬౨ ॥ ఏవ
ముక్తోనయాదేవ్యాబద్ధాంజలిరహంపునః । స్వాభిమానంపరిత్యజ్యబభాషే
శరణంగతః ॥ ౬౩ ॥ తస్మిన్నేవమహావృక్షేప్రాప్తోవక్త్రాద్వినిర్గతః । అ
పశ్యంవటపత్రస్థంసమగ్రంపురుషంపరం ॥ ౬౪ ॥ శరీరాన్మనయస్తావ
త్సుందర్యామమనిర్గతే । విలీనానయనేచైకాహాస్యేచైకాపరాత్మనః
॥ ౬౫ ॥ సంశయోమేమహానాసీన్మనయస్సమవేక్ష్యతే । దుర్గావిహస్య
మామాహకిమర్థమనుశోచసి ॥ ౬౬ ॥ అయంతుపురుషస్సాక్షాద్వట
పత్రపుటేస్థితః । శక్తయోబహవస్సంతితత్రామూచవినిర్గతే ॥ ౬౭ ॥
హాస్యరూపేణవదనేలీలాఖ్యావసతిప్రభోః । వ్యామోహినీమహాశక్తిస్స
హాసేనయనాంబుజే ॥ ౬౮ ॥ లీలయావిధృతస్త్వంతుపారంగంతుమ్మ
నోఽకరోః । మయానివారితోనూనంనబుద్ధఃకమలోద్భవ ॥ ౬౯ ॥
మోహిన్యామోహితస్త్వంతువ్యస్మార్షీర్యోనిమాత్మనః । ప్రవిష్టే
తేశరీరేతేమామాపన్నశరణాగతః ॥ ౭౦ ॥ మదాజ్ఞయాప్రపన్నస్యశరీరా

త్తైవినిర్గతే । ద్రుతంతేస్వాశ్రయంప్రాప్తేప్రభోఃప్రీతింవిధాయచ ॥ ౨౧ ॥
ఏవంజ్ఞానాదయోఽనంతాశ్శక్తయఃపూర్ణరూపతః । మహావిభూతిలీ
లాయాంపాదేపాదేవసంస్థితాః ॥ ౨౨ ॥ కృతంకర్మకరిష్యామోవయమ
త్రతదాజ్ఞయా । హరిర్యథాయథాస్వాంశైరావిర్భూతస్తథావయం
॥ ౨౩ ॥ ఏకఏవపురైవాసీద్దేవోనారాయణస్స్వయం । స్వాంశైరశేషై
స్సంయుక్తోనామరూపక్రియోజ్ఝితైః ॥ ౨౪ ॥ ఏవంరమామహాశక్తిశ్శ
క్తీనాంపరమాయనా ॥ తస్యామేవవయంసర్వేలయంయామోయుగా
త్యయె ॥ ౨౫ ॥ విలీనాహృదయేతస్యాయారమేత్యభిధీయతే । యత్రాయం
రమతేనిత్యంతస్మాదేషారమాస్మృతా ॥ ౨౬ ॥ యావంతశ్చేతనాభావాః
ప్రసిద్ధ్యంత్యాదిసంభవే । అచేతనసమాలీఢాఃప్రలీయంతేనిజాత్మని ॥ ౨౭ ॥
వయంచత్వమిమేసర్వేస్వాంశైశ్శుద్ధైర్మలీమసైః । సర్వంనారాయణఇతిప
రిశిష్యేతనాపరః ॥ ౨౮ ॥ యథావటప్రవాళానిస్కంధశాఖాఃఫలానిచ ।
అదృశ్యాన్యేవతిష్ఠంతిబీజేబీజస్వరూపతః ॥ ౨౯ ॥ సిసృక్షయాపునస్తస్యార
మాక్రీడనకాత్మికా । భూమ్యాచనీళయాసాకంభిన్నాభవతిపద్మజ ॥ ౩౦ ॥
భూమిరాధారరూపాహినీళాకేళ్యంకురోదయం । కరోతిసతతంవిష్ణోర్న
యనాంగణనర్తకీ ॥ ౩౧ ॥ రమాతుసర్వరూపేణసమస్తాశ్రితశక్తిభిః ।
వినోదయతిభూయిష్ఠంపరిపూర్ణానపాయినీ ॥ ౩౨ ॥ భవిష్యతిరమైవై
కాకీర్తికాంత్యాదిరూపిణీ । సరస్వత్యాదిరూపేణతథామత్స్యాదిరూపిణీ
॥ ౩౩ ॥ బ్రాహ్మీగౌరీగిరాదేవీసీతాసత్యాచరుక్మిణీ । సత్యభామాధరా
రూపానీళాగోపసుతాభవేత్ ॥ ౩౪ ॥ అహమప్యనయోర్దాసీకేళ్యావర
ణరూపిణీ । మహిషాదిమహారూపాన్నాశయిష్యేఽసురాన్బహూన్
॥ ౩౫ ॥ యదాఽయంపురుషఃపూర్ణోవసుదేవాద్భవిష్యతి । భారా
పనోదనార్థాయసురకార్యచికీర్షయా ॥ ౩౬ ॥ తదాఽహంనందభా
ర్యాయాంయశోదాయాంమహాబలా । మోహనాయభవిష్యామిత్వ
మ్మాంజ్ఞాస్యసిభూయశః ॥ ౩౭ ॥ బ్రహ్మాండానామనేకేషాంసృష్టానాంక
మలోద్భవ । సర్వత్రవటరూపేణహ్యనిరుద్ధసముద్భవా ॥ ౩౮ ॥ తిష్ఠా

మిథునరూపేణమిథునోఽహంమహాత్మనాం । నిదానంభగవచ్ఛక్తిః
పరమైకాంతినాంసుఖం ॥ ౮౯ ॥ మత్పరాతుపరాలీలాహ్యాసంఖ్యాతాన
సంశయః । నిత్యముక్తజనైస్సేవ్యాతత్రశక్తిర్నవైమమ ॥ ౯౦ ॥ వైకుం
ఠాధీశ్వరీదేవీలక్ష్మీర్నిత్యానపాయినీ । సాసమారాధితానూనమంశేన
కమలాపివా ॥ ౯౧ ॥ నారాయణేన సహితాతదుక్తాగమచింతయా ।
పాదలీలాంపరిత్యజ్యగుణత్రయవివర్జితం ॥ ౯౨ ॥ ముక్తస్సతుమహాలీలా
రసంజానాతినాపరః । యథావిశ్వసుఖంకోపిమామృతేనాధిగచ్ఛతి ॥౯౩॥
ఏవముక్త్వాతుసాదేవీతత్రైవాంతరధీయత । అహంచనాళమార్గేణక
ర్ణికాయాముపస్థితః ॥ ౯౪ ॥ ఏవమేషమహాలీలోభగవాన్భూతభావ
నః । వక్తుంద్రష్టుంచవిజ్ఞాతుంనశక్యఃకోటిజన్మభిః ॥ ౯౫ ॥ మునయోబీ
జభూతంహిస్వరూపంకారణాత్మకం । కార్యభూతంచవక్ష్యామియదివో
మనసోరుచిః ॥ ౯౬ ॥

ఇతిశ్రీపంచరాత్రేబృహద్బ్రహ్మసంహితాయాంద్వితీయపాదేప్ర
థమోఽధ్యాయః

శ్రీబ్రహ్మోవాచ । సంస్కృతోఽహంయదావిప్రాఃపారమై
కాంత్యసిద్ధయే । తదామామవదద్విష్ణుస్స్వరూపమ్మేఽనుచింతయ ॥౧॥
చింతయానస్స్వరూపమ్మేమాంపరంసర్వకారణం । అభ్యేతిపురుషోనూన
మాత్మానమజమవ్యయం ॥ ౨ ॥ తదాఽపృచ్ఛమహంతస్యస్వరూపంబ్ర
హ్మలక్షణం ॥ యత్ప్రాప్యననివర్తంతేపునస్సంసారవర్త్మని ॥ ౩ ॥ శ్రీ
నారాయణఉవాచ॥ఆనందలక్షణంబ్రహ్మమత్స్వరూపమవిక్రియం। క్లేశా
దిభిరసంస్పృష్టంనిష్క్రియంనిర్వికల్పకం ॥ ౪ ॥ అద్వంద్వమనవచ్ఛిన్నం
స్వసంవేద్యంనిరంజనం। సుసూక్ష్మంస్వవశంస్వైరంస్వయంజ్యోతిరనాదిమ
త్ ॥ ౫ ॥ ధ్రువమేకంసదానందస్వరూపంసర్వగంధరం। గతాగతవినిర్ము
క్తంవాసుదేవాహ్వయంప్రభుః ॥౬॥ శ్రుత్వేదంసంశయమనాభూయస్సం
పృష్టవానజః । సర్వగంచధరంచేతినిష్క్రియంనిర్వికల్పనం ॥ ౭ ॥ కథం
స్యాద్భవతోరూపంవిరుద్ధంప్రతిభాతిమే। నిష్క్రియేగమనంకుత్రధారణం

నిర్వికల్పకే ॥ ౭ ॥ శ్రీనారాయణఉవాచ । అహంతుపరిపూర్ణాత్మాపరి
చ్ఛేదవివర్జితః । పరిచ్ఛిన్నంమయాసర్వంద్వితీయంయద్విలోక్యతే ॥ ౯ ॥
మచ్ఛేషరూపత్వాదహమేవతదేవచ । తత్తదాకారతస్తత్రతత్రచాన్య
త్రసంస్థితః ॥ ౧౦ ॥ అచంచలోయథాచంద్రోవ్యోమమండలమాస్థితః ।
చలద్భిర్జలదైర్బ్రహ్మన్ చలన్నివయథాభవేత్ ॥ ౧౧ ॥ మచ్ఛరీరతయా
సర్వంశ్రుత్యాస్మృత్యావినిశ్చితం । సామానాధికరణ్యంతుతత్కృతమ్మ
యిభాసతే ॥ ౧౨ ॥ తత్సృష్ట్వాతత్ప్రవిశ్యాహంసర్వనామతయాస్థితః ।అ
తోమాంసర్వగంప్రాహుస్సర్వంచమయిసంస్థితం ॥ ౧౩ ॥ మదాయత్త
స్థితిత్వాచ్చమచ్ఛరీరతయావిధే । అహమాత్మతయాధర్తాసర్వస్యాస్య
మహామతే ॥ ౧౪ ॥ విష్టభ్యాహమిదంకృత్స్నమేకాంశేనస్థితోజగత్ ।
సేతుర్విధృతిరిత్యేవంశ్రుతిస్మృత్యవబోధితః ॥ ౧౫ ॥ నతదస్తివినాయ
త్స్యాన్మయాభూతంచరాచరం । అతోమాంధారకంప్రాహుస్తరంగ
మివాంబుధిం ॥ ౧౬ ॥ దృశ్యమానమిదంసర్వంచేతనాచేతనాంచితం ।
అదృశ్యరూపమాసాద్యకారణేమయిసంస్థితం ॥ ౧౭ ॥ అక్షరంలీయతేతా
వత్తమసీతిశ్రుతిర్జగౌ ।తమఃపరస్మిన్మయ్యేవనాహమన్యత్రకుత్రచిత్
॥ ౧౮ ॥ మత్తఃపరతరంనాన్యత్కించిదస్తిమనాగపి । అహంసర్వస్య
ప్రభవోమత్తస్సర్వమిదంజగత్ ॥ ౧౯ ॥ దృశ్యరూపతయాసర్వంకా
ష్ఠాదగ్నిరివోత్థితం । నామరూపక్రియాభిశ్చమయిసర్వంప్రతిష్ఠితం ॥౨౦॥
మృద్యేవసూక్ష్మరూపేణనిర్విశేషతయాస్థితః । విశేషరూపేణయథామృ
ద్యేవోత్పద్యతేఘటః ॥ ౨౧॥సఘటోపిమహీపూర్వంనిర్ఘటాప్యనుభూ
యతే। పశ్చాద్ఘటేనసంయుక్తాసవిశేషాప్రతీయతే ॥ ౨౨ ॥ ఏవంవికల్ప
హీనోఽపిసవికల్పోభవామ్యహం । ఆధారోఽహమశేషస్యసర్వావస్థా
స్థితస్యచ ॥ ౨౩ ॥ మయ్యేవనిర్వికల్పత్వంసవికల్పత్వమీక్ష్యతాం । వట
బీజేవటోబ్రహ్మన్ పీక్ష్యతేనాపిపీక్ష్యతే॥౨౪॥సర్వంకార్యమయివ్యక్తమ
వ్యక్తంకారణేమయి। సర్వమేవాహమేవంచనచాహమహమేవచ॥౨౫॥ స
ర్వాధారతయాబ్రహ్మన్నహమేకోఽద్వయఃపరః ॥ ౨౬ ॥ మదేకాయ

నతస్సర్వమహమేవనసంశయః॥౨౬॥ ద్వైతంనాస్తీతిబోధేనమనసోద్వైత
తనాశనం। ఏతదంతోహిసంసారోబ్రహ్మన్నేవంవిచారయ ॥ ౨౭ ॥ ప్రభ
వంసర్వభూతానామీశ్వరంపురుషోత్తమం । స్వభావనిర్మలంనిత్యంనిస్త
రంగంనిరాకులం॥౨౮॥ నిర్గుణంతంగుణాతీతంసగుణంసర్వకామదం। హీ
నవర్ణైరసంసేవ్యమీశమాత్రైరతర్కితం ॥ ౨౯ ॥ మునయఃపునరేవా
హమప్పృచ్ఛమకుతోభయః । నసందేహమభక్త్యైవజాయతేకోపిమాను
షః ॥ ౩౦ ॥ గుణాతీతంహిసగుణంకథంభవితుమర్హతి । హీనవర్ణైః
కుతోऽసేవ్యంకథమన్యైరతర్కితం ॥ ౩౧ ॥ శ్రీనారాయణఉవాచ॥ స్వ
భావనిర్మలత్వంమేస్వరూపమవధారయ। కదాపిప్రకృతేస్సంగాన్మాలి
న్యంనోపజాయతే ॥౩౨॥ అంశాత్మకస్యమేబ్రహ్మన్మలినాంశేతున్యై
పునః । మాలిన్యంజాయతేయోగాదితిమేనిశ్చయఃప్రియ ॥ ౩౩ ॥ మ
మైవాంశోజీవలోకేజీవభూతస్సనాతనః । ప్రకృతేఃకార్యభూతానిమనః
పంచేంద్రియాణిచ ॥ ౩౪ ॥ నిజాత్మత్వేనగృహ్ణాతిమాలిన్యాదితికథ్యతే।
అనాత్మత్వేనజానాతియదాసోపిమదాత్మకః ॥ ౩౫॥ నిర్మలోభవతిబ్ర
హ్మన్యథాऽహంపురుషోత్తమః । మత్ప్రసాదాదహంతావదాత్మ
షాంనిత్యనిర్మలః ॥ ౩౬ ॥ కదాపిమలసంయోగోవియోగోనాపిమేభవే
త్। చిదచిత్ప్రకృతౌయద్యప్యంతర్యామితయాస్థితః ॥ ౩౭ ॥ లీలార్థ
మవతారాదాయద్యప్యనుకరోమ్యహం । జానంత్యనుగృహీతాస్తుమా
మేకజ్ఞానవిగ్రహం ॥ ౩౮ ॥ మలినమ్మాంవిజానంతిమ్మలినామమమాయ
యా । తేషాంనసంగఃకర్తవ్యోమదీయైర్మోక్షకాంక్షిభిః ॥౩౯॥ కదాపి
ప్రకృతేస్సంగోమోహాకస్యాన్నహైమయి । మత్తఏవప్రభవతస్స్మృ
తిజ్ఞానవ్యపోహనే ॥ ౪౦ ॥ స్వభావనిర్మలోऽహంవైసర్వావస్థాసుపద్మ
జ ॥ అంశోమేజాయతేబ్రహ్మన్నవస్థాంతరభాగిహ ॥ ౪౧ ॥ బంధావ
స్థాకృతంతత్రమాలిన్యమనుభూయతే । అహమజ్ఞోబ్రహ్మణశ్చసంసారీసు
ఖదుఃఖభాక్ ॥ ౪౨ ॥ బ్రహ్మైవాస్మీతిబోధేనతత్సాదృశ్యముపేత్యసః।
నిర్మలోభవతిబ్రహ్మన్నాముత్తేజోహ్యమలంమహత్ ॥ ౪౩ ॥ ద్విविధాపి

మమైవాంశేసంసారోప్యవలోక్యతే । లోకదృష్ట్యాతుచైకత్రవ్యామో
హాదేకతోమతః ॥ ౪౪ ॥ అవితారస్వరూపేతులోకదృష్ట్యానమోహతః
జీవరూపేమమైవాంశేమోహాతఃపరికీర్తితః ॥ ౪౫ ॥ అంశయోగేనమ
య్యేవంసంసారంశ్రుతిరుజ్జగౌ । స్వభావనిర్మలత్వంహిమతంవ్యావర్తకం
ద్వయోః ॥ ౪౬ ॥ అనంశభూతేపూర్ణేతుపరమాత్మనిశేషిణి ।స్వభావ
తోనమాలిన్యంశేషయోర్నాపితత్త్వతః ॥ ౪౭ ॥ తరంగభూతయోరేత
దంశయోఃపురుషోత్తమః । పృథక్త్వాన్నిస్తరంగోర్మిస్సంసారాచ్చనిరా
కులః ॥ ౪౮ ॥ సమష్టివ్యష్టిదేహాత్వాన్మానంమేప్రతిభాసతే । ఉభయో
రాత్మభూతత్వాన్నిర్గుణంమాంప్రచక్షతే ॥ ౪౯ ॥ సత్త్వాదిత్రిగుణఃప్రోక్తో
జీవోఽంశస్సగుణోమతః । మోక్షేతునిర్గుణస్సోపిగుణాతీతోయదుచ్య
తే ॥ ౫౦ ॥ అహంతునిర్గుణోనిత్యంప్రకృతేస్సంగవర్జనాత్ । ప్రపన్నస్యమ
మాంశస్యగుణత్రయవిమోచకః ॥ ౫౧ ॥ నిర్గుణోమమశబ్దోఽయమం
శవ్యావర్తకోమతః । నిత్యానందగుణైః పూర్ణస్సగుణోఽహంపరాత్పరః
॥ ౫౨ ॥ ఏకస్యైవమమాంశస్యగుణవ్యామోహతోజగత్ । ద్వితీయస్యాన్య
దృష్ట్యాతుభాసతేనాపిబంధనం ॥ ౫౩ ॥ సగుణానాంమదంశానాంగుణిత్వవిని
వృత్తయే । నిర్గుణోపిమదంశోఽన్యోగుణవానివభాసతే ॥ ౫౪ ॥ హీ
నవర్ణైర్జ్ఞానశూన్యైరసేవ్యోఽహంనసంశయః । త్రిధాభిన్నంస్వరూప
మ్మేనజానంతికదాచన ॥ ౫౫ ॥ పూర్ణరూపమవిజ్ఞేయం జ్ఞేయం శ
బ్దానుమానతః । ఆధారభూతంసర్వేషామాధేయానాం చతుర్ముఖ
॥ ౫౬ ॥ సర్వతోఽన్యతమశ్చాతస్సర్వశబ్దైన బాధ్యతే । పూర్ణ
రూపక్రియాభిశ్చ సర్వేభ్యోప్యతిరిచ్యతే ॥ ౫౭ ॥ అస్త్యాధార
తయాబ్రహ్మన్నభివ్యక్తకల్పనం । సదేవసోమ్యేదమగ్రఆసీదితిశ్రుతే
ర్బలాత్ ॥ ౫౮ ॥ సదేవబ్రహ్మవిజ్ఞేయంగురుశాస్త్రోపదేశతః । అనధీ
తాత్మశాస్త్రాంహీనానాంసుగమర్తా ॥ ౫౯ ॥ స్వగతాశేషసంవ్య
నానాధేయగుణాదిభిః । ప్రాకృతాప్రాకృతోదేవస్సర్వ పోబభూవ
హ ॥ ౬౦ ॥ ద్వితీయంజ్ఞానమాఖ్యాతంసర్వంవిష్ణుమయంజగత్ । వ్య

క్త్రాధేయవిశిష్టంహితృతీయమవధార్యతాం ॥ ౬౧ ॥ శుద్ధసత్త్వస్వరూపే
ణపరిత్రాణాయవైసతాం । స్వానుకూలాయుధానేకవిభవేనసమన్వితం
౬౨ ॥ ఆవిర్భూతంస్వరూపమ్మేహ్యహమేవాచ్యుతంపరం ।మదీయాఏవ
జానంతిజ్ఞానినోమదనుగ్రహాత్ ॥ ౬౩ ॥ యస్మిన్న్యస్తధియోమూ
ఢావైరిణోపిచతుర్ముఖ । మద్గతింప్రాప్నువంతీతిసర్వశాస్త్రేషుడిండిమః
॥౬౪॥ బ్రహ్మాత్మకంజగత్సర్వంకారణేజగదాత్మకం । కార్యేబ్రహ్మమహా
భాగసేవ్యంసర్వాత్మనాబుధైః ॥ ౬౫ ॥ కార్యకారణరూపేణబ్రహ్మై
కంహిద్విధాస్థితం । జ్ఞానశూన్యైరగమ్యత్వాత్కథంసేవ్యంభవేదిహ ॥
౬౬ ॥ అన్యైర్ముముక్షుభిస్తత్రబ్రహ్మసేవ్యమతర్కితం । గురుశాస్త్రోపదే
శేనసంశయస్యోపసంక్షయాత్ ॥ ౬౭ ॥ అధ్యేయంధ్యేయమాశ్చర్యమ
వాఙ్మనసగోచరం। షాడ్గుణ్యవిగ్రహంసర్వశక్తిస్వాశ్రయసంజ్ఞితం ॥౬౮
ఇయత్తయాఽనభిధ్యేయంధ్యేయంవస్త్వస్తివేదనాత్ । అదృశ్యానేక
విషయంనిర్విశేషంస్వయంచతత్ ॥ ౬౯ ॥ విశేషంనతతోభిన్నంనిర్విశే
షంనతద్భవేత్ । విశేషాదపరోయస్మాద్విజాతీయస్వభావతః ॥ ౭౦ ॥ అ
తోఽస్యజ్ఞానమాశ్చర్యంవక్తుంజ్ఞాతుస్స్వరూపతః । విజ్ఞాయాత్మన్య
శేషేణమూకత్వం వహతస్సుఖం ॥ ౭౧ ॥ తదుక్త్వాఽన్యద్వ
చోనైవవదేత్తేనతుపండితః । తమాస్వాద్య సమస్తానాం రసానా
మయనంపరం ॥ ౭౨ ॥ నాస్వాదయేత మతిమాన్మాయికంక్ష
ణభంగురం । అవాచ్యంవాచ్యతాంప్రాప్తంవాచ్యంయాతిహ్యవాచ్య
తాం ॥ ౭౩ ॥ కార్యేచకారణేబ్రహ్మతత్త్వంతదవధార్యతాం । కా
ష్ఠాద్యుపాధ్యభావేపిలోహపాషాణకాదిషు ॥ ౭౪ ॥ ప్రకాశదాహసం
యుక్తోవహ్నిస్తిష్ఠతినోహిమం। నిరుపాధికసత్తాపిస్వభావాన్నవివిచ్యతే
॥ ౭౫ ॥ స్వాశ్రయంషడ్గుణవ్యాప్తంసర్వశక్తిస్వభావతః । అజస్వభావం
బ్రహ్మోక్తంబ్రహ్మలక్ష్యంమనీషిభిః ॥ ౭౬ ॥ కదాచిద్వాచ్య
తాంయాతికదాచిద్యాత్యవాచ్యతాం । ప్రకృతేర్గుణసంయోగాద్వ
ద్వాచ్యత్వంప్రజాయతే ॥ ౭౭ ॥ నైకరూపమనిత్యంతజ్జహాదిత్యుచ్యతే

విధే । బృహత్త్వాదిగుణోపేతంసత్త్వంయజ్ఞానమద్వయం ॥౭౮॥ స
ర్వజ్ఞంసర్వశక్త్యతత్సర్వైశ్వర్యసమన్వితం । నిత్యాసాధారణానేకవిశేష
ణసమన్వితం ॥ ౭౯ ॥ సవిశేషమిహప్రోక్తంధ్యేయంబ్రహ్మమనీషి
భిః । అనిత్యప్రాకృతానేకవిశేషేణసమన్వితం ॥ ౮౦ ॥ సవిశేషమిహ
ప్రోక్తంతద్ధేయంయోగవర్తకైః । తేనేదంనిర్విశేషంహినిర్ధర్మకమ
నామయం ॥ ౮౧ ॥ కాష్ఠాదియోగజంవహ్నేర్దాహకత్వంయథాభ
వేత్ । అహేయంజ్ఞానమైశ్వర్యంసర్వశక్త్యాదికంచతత్ ॥౮౨॥ కారణే
సత్స్వరూపేణనిర్విశేషంవిచింత్యతాం।తద్విశిష్టంపరంబ్రహ్మసన్మాత్రం
నిష్కళంవిధే । ౮౩ ॥ నిరంజనంనిరాధారమద్వయంతమసఃపరం। సత్త్వా
దికగుణైర్యుక్తంపాదలీలావిహారిణం ॥ ౮౪ ॥ సగుణంపరమాత్మాసం
వైరాజాదికసంజ్ఞితం । రూపమ్మమైతత్కల్యాణంమచ్ఛరీరతయావిదుః
॥ ౮౫ ॥ ఆత్మానమేకమాత్మస్థమజహత్స్వగుణాన్వితం । తేప్రాప్ను
వంతిమామేవమద్భక్త్యైకమలోద్భవ ॥ ౮౬ ॥ సగుణోపాసనంతావత్సా
ధనంనిర్గుణస్యచ । వివిచ్యసర్వతోరూపందివ్యభూషణవాహనం॥ ౮౭ ॥
దివ్యాయుధధరందివ్యంనిత్యముక్తనిషేవితం । దివ్యసద్గుణసంయుక్తంది
వ్యలోకనికేతనం ॥ ౮౮ ॥ మహావిభూతినేతారంనిర్గుణంప్రకృతేః
పరం।స్వరూపమిదమేవైకంమమనిత్యమకర్మకం ॥౮౯॥ జ్ఞానభక్త్యైక
సంప్రాప్యంమద్విలాసనికేతనం । పరమైకాంతినాంప్రాప్యంసత్త్వద్రవ్య
మయంపరం ॥ ౯౦ ॥ యేభజంతిమహాత్మానోమామేకంప్రవిశంతితే ।
బద్ధానాంప్రాకృతంస్థానంప్రకృత్యేకగుణోద్భవం ॥ ౯౧ ॥ మయైవాధి
ష్ఠితంతాతత్వన్ముఖైర్గుణనాయకైః । బ్రహ్మవిష్ణుమహేశాద్యైస్సృష్టి
స్థిత్యంతకారిభిః ॥ ౯౨ ॥ మద్వ్యూహాంశసముద్భూతైర్మత్ప్రసాదాప్త
వైభవైః । యథాచమద్విహారోఽత్రప్రాకృతైర్మహదాదిభిః ॥ ౯౩ ॥
తథాదివ్యపదేబ్రహ్మన్నప్రాకృతవిభూతిభిః । మమైవకేవలంతద్ధిలీలానిల
యముత్తమం ॥ ౯౪ ॥ నప్రాకృతజనానాంచభోగ్యమింద్రాదిసేవినాం
మత్తాసదృశ్యమిహప్రాప్తానివృత్తగుణవృత్తయః ॥ ౯౫ ॥ భక్త్యామేజ్ఞా

నినో బ్రహ్మణసమాయాంతిమమాలయం ॥ సమానభోగవిభవాఙ్గ ద్వ్యాపారవర్జితాః ॥ ౯౬ ॥ ముక్తామదాత్మకా బ్రహ్మణ మద్రూపేనివ సంతితే । దివ్యాదివ్యాశ్రయో బ్రహ్మన్నాత్మభూతో ద్వయోరహం ॥౯॥ అద్వయంస్వాశ్రయం బ్రహ్మణ స్వరూపమ్మే ఽనుచింతయ। భగవాన్వా సుదేవేతిపరమాత్మేతివై హరిః ॥ ౯౮ ॥ విష్ణునారాయణశ్చేతి బ్రహ్మేతి శ్రుతయోజగుః ॥ ౯౮౫ ॥

ఇతి శ్రీపంచరాత్రే బృహద్బ్రహ్మ సంహితాయాంద్వితీయపా విష్ణుస్వరూపకథనంనామద్వితీయోఽధ్యాయః

శ్రీనారాయణఉవాచ॥ బ్రహ్మం స్తే ఽహం ప్రవక్ష్యామి కృపయా లోకనిర్ణయం । యస్యశ్రవణమాత్రేణసర్వపాపాద్విముచ్యతే ॥ ౧ ॥ ఆత్మైకః పరమాత్మైకః పురుషోద్వివిధోమతః । ఆత్మామచ్ఛేషభూతో ఽయ మహమేవనసంశయః ॥ ౨ ॥ సచ్చిదానన్దరూపో ఽయం నిత్యదుఃఖస్వభా వతః । పరతంత్రో ఽణురూపశ్చవ్యాపకశ్చప్రకాశతః ॥ ౩ ॥ భాసకో హ్యా చితస్స్వస్య చితో ఽపిమమవల్లభః। అహమస్మీతిబోధేన జ్ఞానరూపో ఽవధా ర్యతాం ॥ ౪ ॥ జానామీతిప్రయోగేణ బ్రహ్మణ జ్ఞానగుణస్స్మృతః । జీ వ్యో ఽయం ద్వివిధస్తావదక్షరక్షరభేదతః ॥ ౫ ॥ క్షరః ప్రకృతిసంయోగా ద్బద్ధఇత్యుపచర్యతే । అక్షరః ప్రకృతేర్ముక్తో ముక్త ఇత్యభిధీయతే ॥౬॥ ప్రాకృతో యో ఽహమిత్యుక్తో భావ్యో లోకతయాస్మృతః । సర్వంహి ప్ర కృతేర్జాతం సర్వత్రైవవిలోక్యతే ॥౭॥ ప్రకృతెర్యోగతో బ్రహ్మణ ప్రా కృతో ఽసౌమతో మమ । అతః ప్రకృతిలోకో ఽయం విజ్ఞేయః ప్రథమం విధే ॥ ౮ ॥ బ్రాహ్మణాదికవర్ణో ఽహం శరీరస్యానుయోగతః । లో కో ఽయమపరో బ్రహ్మం స్తృతీయో హ్యాశ్రవాభిధః ॥ ౯ ॥ యద్యాను త్పద్యతె బ్రహ్మణ యావత్తత్రావతిష్ఠతె।సకలస్సహివై లోకస్సూత్మ్యదృ ష్ట్యా ఽవలోక్యతాం ॥ ౧౦ ॥ కర్మణాంతారతమ్యేన ప్రకృతేః పరిణామ తః । యోయోభావః ప్రసిద్ధ్యేత జీవలోకస్సఎవహి ॥ ౧౧ ॥ పాతాళతల

మారభ్యయేలోకాస్సప్తకీర్తితాః । బిలస్థాస్తామసాస్తేతుజీవక్రీడనభూ
మయః ॥ ౧౨ ॥ స్వర్లోకశ్చతతః ప్రోక్తోయత్రేంద్రాదివిభూతయః ।
సాత్త్వికానివసంతీహ నమస్యారాజసతామసైః ॥ ౧౩ ॥ స్వర్గా
దపిమహర్లోకోజనలోకస్తపస్తతః।సత్యస్తదుపరిబ్రహ్మన్ యత్రత్వమ
పితిష్ఠసి ॥ ౧౪ ॥ స్వర్గస్థానాంనమస్యాస్తేమహరాదినివాసినః। మాయి
కేషుమన్వైనైషాజ్ఞేయాలోకచతుష్టయీ ॥ ౧౫ ॥ వైష్ణవానాంనివాసా
యయావత్తవలయోభవేత్ । నిర్మితంశుద్ధసత్త్వేనగుణేనప్రకృతేర్మ
యా ॥ ౧౬ ॥ బ్రహ్మోవాచ। భగవన్ భూతభవ్యేశలోకాఃప్రకృతిసంభ
వాః । క్షరజీవవిహారార్థంసప్తలోకాః క్రమాత్మనః ॥ ౧౭ ॥ అంతరా
యత్ప్రమాణాశ్చయాదృశాయదధిష్ఠితాః। భూలోకఃకథితోయావత్ప్ర
మాణోత్సేధవిస్తరైః ॥ ౧౮ ॥ సరిచ్ఛైలవనోద్దేశవర్షసాగరరాజ
భిః । తావత్సర్వంసమాచక్ష్వవిభూతేస్తేరమాపతే ॥ ౧౯ ॥ భువర్లో
కస్యకిమ్మానంశక్త్యాతేవిధృతోహియః । త్వయిసూత్రేసితంసర్వమాత్మా
త్వమసిసర్వశః ॥ ౨౦ ॥ స్వర్గాదీనాంస్థితింబ్రహ్మన్ త్రిపద్దైకపదస్యతే ।
లోకంవిజ్ఞాతుకామోఽస్మితవసిద్ధాంతవర్త్మనా ॥ ౨౧ ॥ శ్రీనారాయ
ణఉవాచ। భూలోకాదప్యధస్తాద్ధిలోకాస్సప్తప్రకీర్తితాః। తేషాంనా
మానిమర్యాదాప్యంతరాళేనవచ్మ్యహం ॥ ౨౨ ॥ అతలంప్రథమంతస్మా
దథస్తువితలాహ్వయం। తృతీయంతుతలంజ్ఞేయంచతుర్థంతుగభస్తిమత్
॥౨౩॥ పంచమంమహదాహ్వానంసుతలంషష్ఠమీరితం । పాతాలంసప్త
మంయత్రమత్కలావిశ్వధారిణీ ॥ ౨౪ ॥ సప్తతిస్తుసహస్రాణాముచ్ఛ్రా
యఃకథితోమయా॥ దశసాహస్రమేకైకంతలంభవతిపద్మజ ॥ ౨౫ ॥ శు
క్లకృష్ణారుణాపీతాశర్కరాశ్యాకాంచనీ। భూమయోయత్ర సంత్యంగ
వరప్రాసాదశోభితాః ॥ ౨౬ ॥ తత్రదానవదైతేయజాతయశ్చసహస్రశః
సంతిభోగసమావిష్టాస్స్వర్గాదప్యధికశ్రియః ॥ ౨౭ ॥ భక్ష్యంభోజ్యంత
థాపేయంస్వాదిష్ఠంగుణవత్తరం । మణీనాందీప్తయోయత్రబాధంతే
ధ్వాంతసంహతిం ॥ ౨౮ ॥ నార్కోనచంద్రమాస్తత్రజనైరాకాంక్ష్యతే

క్వచిత్ । విహారభూమయోయత్రసరిత్కాసారవాపికాః ॥ ౨౯ ॥ స్వ
ర్లోకాద రమ్యాణిపాతాళానిభవంతిహి।అపవర్గసుఖంయత్రనేచ్ఛం
తిమనసాపిహి ॥౩౦॥ పాతాళానామధస్తాత్తుసహస్రేషుప్రజాపతే। త్రింశ
త్సంఖ్యేష్వతీతేషుయోజనానామహీశ్వరః ॥ ౩౧ ॥ ఆస్తేసంకర్షణస్సా
క్షాత్కర్షణోద్రష్టృదృశ్యయోః । సాత్త్వతీయామహాభాగామదీయా
యముపాసతే ॥ ౩౨ ॥ యస్యాననాత్సముత్పన్నశ్శివస్సంకర్షణాత్మకః।
యస్యమూర్ధ్నిమహీబ్రహ్మన్సశైలవనకాననా ॥ ౩౩ ॥ రాజతేపుష్ప
మాలేవమద్యపానలసద్దృశః । సహస్రశిరసివ్యక్తస్వస్తికామలభూషణః
॥౩౪॥ ఫణామణిసహస్రేణయస్సముద్ద్యోతయన్దిశః । సర్వాన్కరోతిని
ర్వీర్యాన్హితాయజగతోఽసురాన్ ॥ ౩౫ ॥ మదాఘూర్ణితనేత్రో
సౌయస్సదైవైకకుణ్డలః। ఉపాస్యతేస్వయంకాంత్యావారుణ్యాచైవమూ
ర్తయా ॥ ౩౬ ॥ కల్పాంతేయస్యవక్త్రేభ్యోవిషానలశిఖోజ్జ్వలః । సంక
ర్షణాత్మకోరుద్రోనిష్క్రమ్యాత్తిజగత్త్రయం ॥ ౩౭ ॥ స్వయంశయ్యా
స్వరూపేణధత్తేమాంరమయాసహ । అతలాదిషువిజ్ఞేయాఃక్రమాత్తామ
సయోనయః ॥ ౩౮ ॥ బలోహరోబలిశ్చైవమయఃక్రోధవశోగణః ।
పణయోవాసుకిశ్చైతేబిలేషునివసంతిహి ॥ ౩౯ ॥ ఏషామాధారభూ
తోహిభగవాన్శేషసంజ్ఞకః । స్థానాన్యేతానిగచ్ఛంతిపుణ్యాశీలాహిజంత
వః ॥ ౪౦ ॥ పాపినాంనిరయస్థానంనిబోధకమలాసన । భూమేరథోజలా
దూర్ధ్వందక్షిణస్యాందిశిస్థితం ॥ ౪౧ ॥ స్థానంపితృగణానాంచవహ్యగ్ని
ష్వాత్తాదయశ్చతే । సాధయంతిహితంస్వానామాత్మయోగసమాధినా
॥౪౨॥ కర్మణాపితృలోకోహిశ్రుతిరేషాసనాతనీ । తత్రైవపితృరాజోహి
యమోవైవస్వతస్స్మృతః ॥ ౪౩ ॥ ఆజ్ఞయామేమహాభాగ నిరయాన్
సంప్రయచ్ఛతి । ధర్మరూపేణపుణ్యానాంయమరూపేణపాపినాం ॥౪౪॥
స్థానంశుభాశుభందత్తేకర్మణాంతారతమ్యతః। తామిస్రశ్చాంధతామిస్రో
రౌరవస్సూకరస్తథా ॥ ౪౫ ॥ రోధస్తలోవిశసనోమహాజ్వాలస్తథైవ
చ । తథాకుంభోధశబలోవిమోహానఇతిస్మృతః ॥ ౪౬ ॥ రుధిరాంధో

వైతరణీక్రిమిశః క్రిమిభోజనః । అసిపత్రవనఃకృష్ణోలాలాభక్షశ్చదారుణః
॥౪౭॥ తథాపూయవహః పాపోవహ్నిజ్వాలోహ్యధశ్శిరాః । సందంశఃకృ
ష్ణసూత్రశ్చతమశ్చావీచిరేవచ ॥ ౪౮ ॥ శ్వభోజనోఽంబుపాతశ్చశూల
ప్రోతోఽథకంటకః। సూచీముఖోదందశూకఃఘోరకర్దమఏవచ ॥౪౯॥
రక్షోగణాశనస్తాతపర్వతావర్తనస్తథా।ఇత్యేవమాదయశ్చాన్యేనరకాభృ
శదారుణాః ॥ ౫౦ ॥ గచ్ఛంతిపాపినోనూనంవిష్ణుధర్మవివర్జితాః। ము
నయఊచుః । కర్మణాయేనయేయాంతియాంయాంనిరయయాతనాం ॥
౫౧ ॥ తత్సర్వంసమ్యగాచక్ష్వయథానారాయణాచ్ఛ్రుతం। బ్రహ్మో
వాచ॥స్వస్వరూపమవిజ్ఞాయద్వైవిధ్యంజాయతేనృణాం ॥ ౫౨ ॥ కామ
స్యవశతాంయాంతిదేవానాంవశతాముత ।అనిర్జితేంద్రియాఃకామవశ
గాఃపాపకారిణః ॥ ౫౩ ॥ తామిస్రాదిమహాఘోరనిరయేషువసంతిహి ।
స్వాచారనిరతాదేవవశగాఃపుణ్యకారిణః ॥౫౪॥ తేవైస్వర్గాదిభోగేషు
నివసంతియథాసుఖం । అహమ్మమేతియేబుద్ధ్యాభూతేషుద్రోహకారిణః
॥౫౫॥ పరవిత్తమథాపత్యకళత్రాణిహరంతిచ । బద్ధాస్తేకాలపాశేనయ
మదూతైర్దురాసదైః ॥౫౬॥ స్మృతిర్నయత్రయాంత్యేతేతామిస్రం
నరకంచిరం । వంచయిత్వాపరాన్యస్తుదారాన్వాపురుషాంస్తథా ॥౫౭॥
భుఙ్క్తేసచాంధతామిస్రేపాత్యతేభృశదారుణే । కూటసాక్షీతథాసమ్య
క్పక్షపాతేనయోవదేత్ ॥ ౫౮ ॥ అనృతంవక్తియోమోహాత్సనరోయా
తిరౌరవం । భ్రూణహాపుత్రహంతాచగోఘ్నశ్చకమలోద్భవ ॥ ౫౯ ॥
యాంతితేనరకంరోధంసద్యశ్శ్వాసనిరోధకం। సురాపోబ్రహ్మహావాహర్తా
సువర్ణస్యచసూకరం ॥ ౬౦ ॥ ప్రయాంతినరకంయశ్చతైస్సంసర్గము
పైతివై । రాజన్యవైశ్యహంతావైతథైవగురుతల్పగః ॥౬౧॥ కరోతిక
ర్ణేనోయస్తుయశ్చఖడ్గాదికృన్నరః । ప్రయాంతితేవిశసనేనరకేఘోర
దారుణే ॥ ౬౨ ॥ స్నుషాంసుతాంచాభిగామీమహాజ్వాలేనిపాత్యతే ।
స్వసృగామీతప్తకుంభేహంతిరాజభటాంశ్చయః ॥ ౬౩ ॥ అవమంతాగు
రూణాంయోయశ్చాక్రోష్టానరాధమః । వేదదూషయితాయశ్చవేదవిక్ర

యుకశ్చయః ॥ ౬౪ ॥ అగమ్యాగామియశ్చస్యాత్తేయాంతిశబలాభిధం చోరోవిమోహయతియోమర్యాదాదూషకశ్చయః ॥ ౬౫ ॥ రంగోపజీవీకైవర్తః కుండాశీగరద స్తథా । సూచీమాహిషకశ్చైవపర్వగామీచ యోనరః ॥ ౬౬ ॥ అగారదాహీమిత్రఘ్నశ్శాకునిగ్రామదాహకః । రుధిరాంధేపతంత్యేతేసోమంవిక్రీణతేచయే ॥ ౬౭ ॥ మధుహాగ్రామహంతాచయాతినైతరణీంనరః । దేవద్విజపితృద్వేషీరత్నదూషయితాచయః ॥ ౬౮ ॥ సయాతిక్రిమిభక్షేనైక్రిమిశేషదురిష్టకృత్ ।అసిపత్రవనంయాతివనచ్ఛేదీవృథైవయః ॥ ౬౯ ॥ రేతఃపానాదికర్తారోమర్యాదాభేదిన శ్చయె । తేకృష్ణేయాంత్యశౌచాశ్చకుహకాజీవినశ్చయే ॥ ౭౦ ॥ పితృదేవాతిథీన్హిత్వాయశ్చాశ్నాతినరాధమః । లాలాభక్షేసయాత్యుగ్రేశరకర్తాచదారుణె ॥ ౭౧ ॥ వేగిపూయవహంచైకోయాతిమృష్టాన్నభుఙ్నరః । శౌవభ్రికోమృగవ్యాధోవహ్నిజ్వాలేపతత్యయం ॥ ౭౨ ॥ యాతితత్రైవసతితంయశ్శ్వపాకేషువహ్నిదః ।అసత్ప్రతిగ్రహీతాతునరకేసూత్యధోముఖె ॥ ౭౩ ॥ అయాజ్యయాజకస్సత్రేతథానక్షత్రసూచకః । వ్రతేషులోపకోయశ్చస్వాశ్రమాద్విచ్యుతశ్చయః ॥ ౭౪ ॥ సందంశయాతనామధ్యేపతతస్తావుభావపి । లాక్షామాంసరసానాంచతిలానాంలవణస్యచ॥ ౭౫ ॥ విక్రేతాబ్రాహ్మణోయాతితత్రైవనరకంద్విజాః । దివాస్వప్నేషుస్కందంతేయేనరాబ్రహ్మచారిణః ॥ ౭౬ ॥ అవీచినరకేయాంతియేఽనృతౌగృహమేధినః । పుత్రైరధ్యాపితాయేచతేపతంతిశ్వభోజనె ॥ ౭౭ ॥ అంబుపాతెనిపాత్యంతెతేంఽబూన్యపహరంతియే । శూలసూత్రైశ్చయెజీవాన్వ్యథయంతిప్రలోభనైః ॥ ౭౮ ॥ క్రీడార్థంతేఽభిసీయంతెశూలప్రోతేభయావహె।యమదూతాస్తుకర్షంతిపాదుకాయానహారిణః ॥ ౭౯ ॥ భేదనోవాక్ఛరైర్మర్మకంటకేషుచసంక్షిపన్। యోభిత్రుత్యధనీవిప్రంతిరశ్చీనేనచక్షుషా ॥ ౮౦ ॥ నప్రయచ్ఛతిదుర్మేధాస్స సూచీముఖగోభవేత్ । ఉద్వేజయంతియేజీవాన్దందశూకాఖ్యవాపరే। ॥ ౮౧ ॥ తేదందశూకేగచ్ఛంతియమదూతైర్నిపాతితాః । హీనవర్ణాన్

దిభిర్లోకైస్సైరుత్తమాఃవిద్యయాయుతాః ॥ ౧౨ ॥ నిస్త్రపాయో౽వమ
స్యంతితేయాంతిక్షారకర్దమం । కార్యముద్యమ్యయేమూఢానరమేధే
నపర్వణి ॥ ౧౩ ॥ రక్షోగణాశనేయాంతియజంతేమాంసభోజినః । మ
నోరథాన్విని ఘ్నంతి వృథాన్యాణాంతుయేనరాః ॥ ౧౪ ॥ పాత్యంతే
పర్వతాదుచ్చాద్యోనీయంతేచపునఃపునః । ఏతేచాన్యేచనరకాశ్శతశో౽థ
సహస్రశః ॥ ౧౫ ॥ యేచదుష్కృతకర్మాణఃపచ్యంతేయాతనాగతాః। వ
ర్ణాశ్రమవిరుద్ధంచకర్మకుర్వంతియేనరాః ॥ ౧౬ ॥ కర్మణామనసావా
చానిరయేషుపతంతితే। అశుభస్యగతిశ్శైషాశుభస్యోర్ధ్వంప్రకీర్తితా
॥ ౧౭ ॥ గతిర్భాగవతీయాతుసాప్రోక్తాప్రకృతేఃపరా ॥ ౧౮ ॥ ॥

ఇతిశ్రీపంచరాత్రేబృహద్బ్రహ్మసంహితాయాంద్వితీయపాదేలో
కాఖ్యానే౽ధోలోకకథనంనామతృతీయో౽ధ్యాయః

శ్రీబ్రహ్మోవాచ ॥ కర్మిణాంగతయోవిప్రామయానారాయణా
చ్ఛ్రుతాః । భూలోకంచప్రవక్ష్యామినారాయణముఖాచ్ఛ్రుతం ॥౧॥
నారాయణస్తుమామాహభూలోకస్యతువిస్తరం । కథయామిమహా
భాగయత్రావాంచక్రమేగతిం ॥ ౨ ॥ మచ్ఛరీరతయాయద్వ్యాప్యహమేవ
వ్యవస్థితః।తథాపిభూతలేబ్రహ్మన్పృథగ్భూయవ్యవస్థితః ॥౩॥ అవతారాస్తు
జీవానాంతారణాయమయాకృతాః। భూలోకేతేచసర్వేవైమర్యాదాం
పాలయంతిహి ॥ ౪ ॥ చతురశ్రాభవదద్భూమిః పంచాశత్కోటియో
జనైః । విస్తీర్ణాసర్వతోదిక్షూర్ధ్వాయనం నైకోటియోజనం ॥ ౫ ॥ ద్వీ
పానిసప్తసంత్యత్రతావంతోజలరాశయః । వలయానీవతేసర్వేభూమేరు
పరివేష్టితాః ॥ ౬ ॥ జంబూప్లక్షకుశక్రౌంచశాకద్వీపంతథా౽పరం॥ శా
ల్మలీపుష్కరంనామసప్తమంజలధీఞ్ఛృణు ॥ ౭ ॥ లవణేక్షురసాపశ్చా
న్మైరేయంతదనంతరం । సర్పిర్దధిపయస్త్వన్యస్తతశ్శుద్ధోదకంస్మృ
తం ॥ ౮ ॥ జంబూద్వీపంతు భూమధ్యే లక్షయోజనవిస్తృతం ।
తాదృక్క్షారాంబుధిస్తత్రతతో ద్వీపాంతరంశృణు ॥ ౯ ॥ ఉత్తరో

త్తరమేకైకంద్విగుణాయామవిస్తరం। ద్వీపానిషట్సముద్రాశ్చపర్యుప
రిష్టాచ్చతుర్ముఖ ॥ ౧౦ ॥ ద్వీపంజంబూసమాఖ్యాతంవిభజేనవధాపునః।
భాగేతుమధ్యమేమేరురుచ్ఛ్రితోలక్షసమ్మితః ॥ ౧౧ ॥ యోజనానాం
క్షితేరంతర్మగ్నష్షోడశసంఖ్యయా । చతురశీతిసాహస్రైర్యోజనైర్బ
హిరుచ్ఛ్రితః ॥ ౧౨ ॥ ద్వాత్రింశచ్చసహస్రాణియోజనానాంచవిస్తృతః
మూర్ధ్నిదేశేచవిజ్ఞేయస్సర్వతఃకనకాచలః ॥ ౧౩ ॥ భూయశ్చకర్ణికా
కారస్సంస్థితఃకమలోద్భవ। హిమవాన్హేమకూటశ్చనిషధశ్చాస్తిదక్షి
ణే ॥ ౧౪ ॥ నీలశ్శ్వేతశ్శృంగవాంశ్చపర్వతాఉత్తరేత్రయః । లక్షప్ర
మాణౌద్వామధ్యౌదశహీనాస్తథాఽపరే ॥ ౧౫ ॥ దశాంశేనయతోలీ
నాస్సముద్రాంబునిపద్మజ । సహస్రద్వితయోచ్ఛ్రాయాస్తావద్విస్తారిణ
శ్చతే ॥ ౧౬ ॥ భారతంప్రథమంవర్షంతతఃకింపురుషంస్మృతం। హరివ
ర్షంతథైవాన్యన్మేరోర్దక్షిణతోద్విజ ॥ ౧౭ ॥ రమ్యకంచోత్తరంవ
ర్షంతస్యైవానుహిరణ్మయం । ఉత్తరాఃకురవశ్చైవయథావైభార
తంతథా ॥ ౧౮ ॥ నవసాహస్రమేకైకమేతేషామంతరంవిధౌ। ఇళావృ
తంచతన్మధ్యేసౌవర్ణోమేరురుచ్ఛ్రితః ॥౧౯॥ మేరోశ్చతుర్దిశంతత్ర
నవసాహస్రవిస్తృతం । ఇళావృతంమహాభాగచత్వారశ్చాత్రపర్వతాః
॥౨౦॥ విష్కంభారచితామేరోర్యోజనాయతముచ్ఛ్రితాః। పూర్వేతు
మందరోనామదక్షిణేగంధమాదనః ॥ ౨౧ ॥ విపులఃపశ్చిమేభాగేసుపా
ర్శ్వశ్చోత్తరేస్థితః ॥ చత్వారఃపాదపాస్తత్రబ్రహ్మన్కేతువదుచ్ఛ్రి
తాః ॥ ౨౨ ॥ కదంబోమందరేజ్ఞేయోజంబ్వాఖ్యోగంధమాదనే । విపు
లేపిప్పలోబోధిస్సుపార్శ్వేవటవృక్షకః ॥౨౩॥ ఏకాదశసమాయామాః
పాదపాస్సురసత్తమ । జంబూద్వీపస్యసాజంబూర్నామహేతుఃప్రయుజ్య
తే ॥ ౨౪ ॥ జంబ్వాఃఫలానిదృశ్యంతేమహాగజసమానిచ । పర్వతేపతి
తానాంచరసేనహిసరిద్వరా ॥ ౨౫ ॥ జంబూనామ్నీసమాఖ్యాతావీ
తాతత్తీరవాసిభిః । జరాంస్వేదంచదౌర్గంధ్యమింద్రియాణామపాటవం
॥౨౬॥ హంతికోధసితన్నీరంవాయునాశోషితంచయత్ । జాంబూనదంత

ష్యవతిసువర్ణాంసిద్ధభూషణం ॥ ౨౭ ॥ భద్రాశ్వంకల్పమాఖ్యాతంమేరోః
ప్రాచ్యాంచతుర్ముఖ। పశ్చిమంకేతుమాలాఖ్యంతయోర్మధ్యఇళావృతం
॥౨౮॥ వనంచైత్రరథంపూర్వేదక్షిణేగంధమాదనం । వైభ్రాజంపశ్చిమే
మేరోర్వనంనందనముత్తరే ॥ ౨౯ ॥ తథాసరాంసిచత్వారిమేరోః పూ
ర్వాదిషుక్రమాత్ । అరుణోదమ్మహాభద్రం ససితోదంచమానసం ॥
౩౦॥ శీతాంభాశ్చముకుందశ్చకురరీమాల్యవాంస్తథా । వైకంకనామా
పంచైతేవిజ్ఞేయాః కేసరాచలాః ॥ ౩౧ ॥ త్రికూటశ్శిశిరశ్చైవపతంగో
రుచకాహ్వయః । నిషధఃపంచమశ్చైతేదక్షిణేకేసరాచలాః ॥ ౩౨ ॥
శిఖరాసోథవైడూర్యః కపిలోగంధమాదనః । జారుధిప్రముఖాశ్చైతేప
శ్చిమేకేసరాచలాః ॥ ౩౩ ॥ శంఖకూటోఽథఋషభోహంసోనాగస్తథా
ఽపరః । కాలంజరశ్చపంచైతఉత్తరేకేసరాచలాః ॥ ౩౪ ॥ మేరోరనం
తరాంగేషుద్వాద్వౌచపరికల్పితౌ । పూర్వాదిక్రమయోగేనతన్మధ్యేచ
మహాపురీ ॥ ౩౫ ॥ జఠరోదేవకూటశ్చపర్వతావుదగాయతౌ । అష్టాదశ
సహస్రాణియోజనానిస్థితౌహితౌ ॥౩౬॥ పృథుతుంగౌద్విసహస్రంతథా
న్యౌదక్షిణాంశ్రితౌ । పవనఃపారిజాతశ్చకైలాసకరవీరకౌ ॥ ౩౭ ॥ పశ్చి
మేచోత్తరేచైవత్రిశృంగమకరావితి ॥ మధ్యేతవమహాభాగబ్రాహ్మీమే
రోశ్చమూర్ధని ॥ ౩౮ ॥ చతుర్భిర్దశభిశ్చైవసహస్రైర్యోజనైర్మి
తా । తస్యాస్సమంతతఃపుర్య్యాఇంద్రాదీనాంయథాక్రమం ॥ ౩౯ ॥ ఇం
ద్రాగ్నియమనైరృత్యవరుణానిలయక్షపాః ॥ ఈశశ్చాష్టౌసమాఖ్యాతాః
పురీణామధిపాఇమే ॥ ౪౦ ॥ పురీచ పూర్వతోజ్ఞేయా నామ్నాచై
వామరావతీ । తేజోవతీతథాగ్నేయ్యాం యామ్యాం సంయమనీ
మతా ॥ ౪౧ ॥ రక్షోవతీరాక్ష సీతు శ్రద్ధావత్యథవారుణీ । వాయో
ర్గంధ వతీఖ్యాతా సౌమ్యాఖ్యాతా మహోదయా ॥ ౪౨ ॥య
శోవతీభవస్యోక్తాకేసరాచలభూమిషు । తామహైశ్వర్యసంపన్నావిష్ణు
నాకలయావృతాః ॥ ౪౩ ॥ భిత్వాండమండలంగంగాభగవత్పాదసం
భవాః । దివఃపతంతిపరితోబ్రహ్మణస్సదనస్యహి ॥ ౪౪ ॥ సీతాచాల

కనందాచచక్షుర్భద్రాచవై క్రమాత్ । పతంతినామభేదేనదిగ్భేదేనచ
తుర్ముఖ ॥ ౪౫ ॥ సీతాంఽతరిక్షగాపూర్వాంశైలాన్నిర్భిద్యనిమ్న
గా । యాతిపూర్వేణవర్షేణభద్రాశ్వేనచసంజ్ఞయా ॥ ౪౬ ॥ ప్రవి
ష్టాసాగరముఖందక్షిణేనతథాఽధ్వనా । భారతంవర్షమభ్యేతిశైలాన్స
ప్తముఖీతతః ॥ ౪౭ ॥ ద్వితీయాఽలకనందాంఽభోనిధింత్రైలోక్యపావ
నీ । చక్షుస్తుపశ్చిమాచ్ఛైలాత్కేతుమాలంప్రయాతిహి ॥ ౪౮ ॥ తే
నైవవారిధింయాతినిమ్నగాసరితాంపతిం। ఆనీలనిషధాయామామాల్య
వద్గంధమాదనౌ ॥ ౪౯ ॥ అతీత్యవర్షమంభోధిమేతియోషిద్యథాపతిం।
భద్రాతథోత్తరగిరీనుత్తరాంశ్చతథాకురూన్ ॥ ౫౦ ॥ మధ్యేతయోర్మే
రుశైలఃకర్ణికాపంకజేయథా। భారతంకేతుమాలంచభద్రాశ్వంకురునా
మకం ॥ ౫౧ ॥ పత్రాణిలోకపద్మస్యమర్యాదాశైలతోబహిః । దేవ
కూటశ్చనిషధోదక్షిణోత్తరమాయతౌ ॥ ౫౨ ॥ మర్యాదాపర్వతౌజ్ఞే
యౌకైలాసోగంధమాదనః । అశీతియోజనాయామాపూర్వాపరమ
హోదధౌ ॥ ౫౩ ॥ నిషధఃపారియాత్రశ్చనిషధావధిభూభృతౌ । మే
రోఃపశ్చిమభూభాగేపూర్వోత్తరధరౌస్మృతౌ ॥ ౫౪ ॥ త్రిశృంగోజారు
ధిశ్చైవముత్తరౌవర్షపర్వతౌ ।పూర్వపశ్చిమగావేతావర్ణవాంతర్వ్య
వస్థితౌ ॥ ౫౫ ॥ ఇత్యేతేపద్మజప్రోక్తామర్యాదాగిరయస్తవ । పర్వతా
నామవస్థానమానంత్వాన్నప్రపంచ్యతే ॥ ౫౬ ॥ శైలానామంతరద్రో
ణ్యస్సేవ్యంతేసిద్ధచారణైః ।అన్యైశ్చపుణ్యకృద్భిశ్చదైత్యదానవకిన్నరైః
॥ ౫౭ ॥ భౌమాహ్యేతాఃకృతాస్స్వర్గాదుర్లభాఃపాపకర్మభిః । జ్ఞాన
మూర్తిర్హయగ్రీవోభద్రాశ్వేవసతిస్వయం ॥ ౫౮ ॥ వర్షేషుమూ
ర్తయోవిష్ణోర్మర్యాదాపర్వతేషుచ । వసంతిలోకరక్షాయైనానారూపవి
శేషతః ॥ ౫౯ ॥ యానికింపురుషాదీనివర్షేష్వేతేషుసంత్యజ।నిరాతం
కాఃప్రజాశ్శశ్వన్నశోకోనభయంతథా ॥ ౬౦ ॥ నపిపాసాబుభుక్షాచనో
ద్వేగోనాయుషఃక్షయః । సంతితేషాంసహస్రాణివర్షాణిద్వావవింశతిః
॥ ౬౧ ॥ ఆయునర్తేషుదేశేషుభౌమమంభోనవర్షతి ।ఎతేషునర్తుభే

వో౽స్తినకాలోయుగభేదవాన్ ॥ ౬౨ ॥ సదాకృతయుగఃకాలోవర్త
తేచతురానన। ధర్మశ్చతుష్పాత్సకలోధ్యానమేవార్చనంహరేః ॥౬౩॥ప
ర్వతాస్సరితశ్చాపిసంతితత్రపురాణిచ ।గ్రామాశ్చసంతిబహవస్స్వధర్మ
నిరతాస్సదా ॥ ౬౪ ॥ బ్రాహ్మణాభూమిపాశ్చైవప్రజాపాలనతత్పరాః।
స్వేస్వేకర్మణ్యభిరతాశ్చాతుర్వర్ణ్యమవస్థితం ॥ ౬౫ ॥ చాతురాశ్రమ్య
మప్యేవంయథోక్తమవతిష్ఠతే । ఆదాక్షిణాత్యాదంభోధేరాశైలాచ్చ
హిమాలయాత్ ॥ ౬౬ ॥ దేశో౽యంభారతంవర్షంభూరేషాకర్మి
ణాంనృణాం । యోజనానిసహస్రాణినవవిస్తారఉచ్యతే ॥ ౬౭ ॥ స్వర్గా
పవర్గఫలదంకర్మకార్యంనృణామిహ । సహ్యోమహేంద్రోమలయ
శ్శుక్తిమాన్ఋక్షపర్వతః ॥ ౬౮ ॥ వింధ్యశ్చపారియాత్రశ్చ సప్తైతేకులప
ర్వతాః । అతస్సంప్రాప్యతేస్వర్గోముక్తిమస్మాత్ప్రయాంతిచ ॥ ౬౯ ॥
తిర్యక్త్వంనరకంచాపియాంత్యతఃపురుషావిధే । ఇహైవక్రియమాణస్య
కర్మణోనరకంఫలం ॥ ౭౦ ॥ వర్షేష్వన్యేషుసర్వేషుకేవలంభుజ్యతేఫ
లం।ఇహైవచాతురాశ్రమ్యాచాతుర్వర్ణ్యవ్యవస్థితిః॥౭౧॥ కృతాదియుగ
భేదానాంచతుర్ణామిహసంభవః ।దానంయజ్ఞంతపోమర్త్యాఃపరలోక
ఫలార్థినః ॥ ౭౨ ॥ ఇహకుర్వంతియజ్ఞేశంయజంతేపురుషోత్తమం ।
శ్రేష్ఠం తద్భారతంవర్షం సర్వవర్షేషుసమ్మతం ॥ ౭౩ ॥ ఫలార్థినః
కామయంతేకర్మభూమిజనింబుధాః । సహస్రాణితథైవాస్మిన్దివ్యా
నిసదనానిచ ॥ ౭౪ ॥ నద్యస్సహస్రశఃపుణ్యాఅత్రైవపురుషఃపరః ।
నద్యస్తుపర్వతోద్భూతాలోకేసంతిసహస్రశః ॥ ౭౫ ॥ ముఖ్యాం
స్తాసుమహాభాగనామతఃప్రవదామ్యహం । గిరయఃపావనాస్సంతిబ్రహ్మ
న్నన్యేకులాచలాత్ ॥ ౭౬ ॥ మైనాకోమంగళప్రస్థస్త్రికూటఋషభ
స్తథా । ఋశ్యమూకఃకోష్ణకశ్చశ్రీశైలోవారిధారకః ॥ ౭౭ ॥ ద్రోణ
ఋక్షోదేవగిరిశ్చిత్రకూటోథరైవతః ॥గోవర్ధనో౽హమేవాత్రనీలోపి
షమవిగ్రహః॥౭౮॥గోకాముఖో౽థకకుభోహరికీలఇతిస్మృతః ।కామాం
గోవేంకటాద్రిశ్చమద్రూపఃపాపనాశనః ॥ ౭౯ ॥ శతద్రూచంద్రభాగా

ద్యాహిమవత్పాదనిస్సృతాః । వేదస్మృతిముఖాశ్చాన్యాః పారియాత్రో
ద్భవా మునే ॥ ౨౦ ॥ నర్మదాసురసాద్యాశ్చనద్యోవింధ్యవినిర్గతాః ।
తాపీపయోష్ణీనిర్వింధ్యాప్రముఖాఋక్షసంభవాః ॥ ౨౧ ॥ గోదావరీభీ
మరథీకృష్ణవేణ్యాదికాస్తథా । సహ్యపాదోద్భవానద్యస్స్మృతాఃపాపభ
యాపహాః ॥ ౨౨ ॥ కృతమాలాతామ్రపర్ణీప్రముఖామలయోద్భవాః
త్రిసామాశేమకుల్యాద్యామహేంద్రప్రభవాస్స్మృతాః ॥ ౨౩ ॥ ఋ
షికుల్యాకుమార్యాద్యాశ్శుక్తిమత్పాదసంభవాః । త్రిసామాఋషికు
ల్యాద్యాస్సంత్యన్యాశ్చసహస్రశః ॥ ౨౪ ॥ కళిందనగసంభూతాకాళిందీ
లోకపావనీ । క్రీడార్థమ్మమదేవేశనిత్యంతత్రవసామ్యహం ॥ ౨౫ ॥ తత్తై
వసరయూఃపుణ్యాయత్రకుత్రావగాహితా । విశేషేణమమక్షేత్రేత్వయో
ధ్యాయామ్మునిసేవిభిః ॥ ౨౬ ॥ క్షేత్రాణిభారతేవర్షేపుర్యశ్చబహుశో
విధే । స్నానధ్యానజపాభ్యాసాన్మత్ప్రాప్తిర్యత్రనిశ్చితా ॥ ౨౭ ॥ మధ్నాతి
సర్వపాపానిరాతిమేప్రేమవారిధిం । చకాస్తిచక్రవిస్తారేమత్ప్రాప్తి
భాగవవేదికా ॥ ౨౮ ॥ మధురేతిపురీరమ్యాపుణ్యారణ్యవిభూషితా ।
గుప్తోఽహంనివసామ్యత్రశ్వేతద్వీపాభిధేయథా ॥ ౨౯ ॥ కదాపికృతినాం
ప్రీత్యైద్వాపరాంతేవిశేషతః । ప్రాగ్గుప్తంభావయేబ్రహ్మన్కల్పేకల్పేత
వాజ్ఞయా ॥ ౩౦ ॥ తత్రబృందావనంనామమత్కేళినిలయమ్మతం । బృం
దాభిధానయాభక్త్యామూర్తిమత్యానిషేవితం ॥ ౩౧ ॥ నిగూఢమన
వద్యమ్మేనీళయాప్రియయాసహ । నివసామిమహాభాగపరమానందసం
యుతః ॥ ౩౨ ॥ విముక్తినామ్నాజననీతయాక్రోడీకృతోఽస్మ్యహం ।
సుషుమ్నాయాంవిహారోమేబ్రహ్మన్జానీహినిత్యశః ॥ ౩౩ ॥ వినాజ్ఞా
నంవినాధ్యానంవినాచేంద్రియనిగ్రహం । విముక్తిర్వసతాంతత్రకింపున
స్త్యజతాంతనుం ॥ ౩౪ ॥ బ్రహ్మోవాచ ॥ భగవన్ కౌతుకంమ
హ్యంప్రతిభాతివచస్తవ । కథంబృందావనం నిత్యంకేళిభూతం తవప్రభో
॥ ౩౫ ॥ కాబృందాకావిముక్తిస్తుపరమానందసంజ్ఞకః । కోఽయం
కమలపత్రాక్షకానీళాఖ్యాచసుందరీ ॥ ౩౬ ॥ కాసుషుమ్నాత్వ

యాప్రోక్తాముక్తిర్నివసతాంకథం ॥ శ్రీనారాయణఉవాచ ॥ నిర్గుణా
ణాయాస్తులీలాయాయద్వ్యాప్యంతోనవిద్యతే ॥ ౯౭ ॥ ఆవిర్భావస్తిరోభా
వౌహ్యాస్తికేనాపిహేతునా । గోలోకగోకులోద్భూతశ్వేతద్వీపాదికేళి
వత్ ॥ ౯౮ ॥ నిత్యాసూక్ష్మస్వరూపేణకల్పాంతేచాపివర్తతే । యేజీ
వాఃకృపయావిష్ణోర్వీక్షితాస్సురసత్తమ ॥ ౯౯ ॥ వసంతిరసమార్గేయా
నిత్యలీలాభికాంక్షిణః । తేషామారాధనార్థాయప్రాప్యభోగతయాస్థితః
॥ ౧౦౦ ॥ భగవాన్నిజరూపేణకోటిమన్మథమన్మథః । రసమార్గేణ
యేదేవమీక్షుంతేపరిశీలితుం ॥ ౧౦౧ ॥ తేషాంభూమావపినిజంస్థాన
మావిష్కృతమ్మయా । సుదర్శనేమహాచక్రేమాయామయనివారకే
॥ ౧౦౨ ॥ దుర్లభేసాధనైరన్యైర్వినాప్రేమామృతౌషధం । స్థానేపి
పరమైకాంతప్రేమనిర్భిన్నచేతసాం ॥ ౧౦౩ ॥ నివాసాయసదాయత్రకి
శోరోనిత్యయౌవనః । సదారాసరసావిష్టోవేణువాద్యధరోహరిః ॥౧౦౪॥
మయూరపింఛాభరణఃకోటికందర్పసుందరః । గీయమానోముదాయు
క్తోనిత్యముక్తవధూజనైః ॥ ౧౦౫ ॥ సేవితాంఘ్రిసుధాసారోనిత్యానం
దగుణాంబుధిః । సర్గాదౌపరమజ్యోతిఃస్వానందైకనికేతనం ॥ ౧౦౬ ॥
ఏకమేవాద్వితీయాఖ్యంసదేవపదబోధితం ।నిజాధారంనిజాభాసమవాఙ్మ
నసగోచరం ॥ ౧౦౭ ॥ నిస్తరంగాంబుధిరివనిజానందనికేతనం । నాం
తరంనబహిస్తత్రనాంబరంనావనీతలం॥ ౧౦౮ ॥కారణంసర్వసత్త్వానాం
నిధానంబీజమవ్యయం । లీలేచ్ఛాదిసదాయుక్తందివ్యానంతగుణాస్పదం
॥ ౧౦౯ ॥ సంకల్పమకరోత్తత్రకదాపిపరమంమహః । ఏకేనత్రిగుణా
మ్మాయాంతస్మిన్నిర్గమయన్బహిః ॥ ౧౧౦ ॥ బద్ధానాంసుఖ
భోగాయలీనానాంప్రకృతౌపురా । ద్వితీయేనవిముక్తానాంనిత్యానాం
నిత్యలీలయా ॥౧౧౧ ॥ గుణైకనిలయాంనిత్యాంశక్తింనిర్గమయన్
బహిః । జ్ఞానానందమయీసాక్షాదేకరూపానిరామయా ॥ ౧౧౨ ॥
త్రిగుణప్రకృతేర్భిన్నానిర్గుణాప్రకృతిస్త్వియం । బ్రహ్మైవసగు
ణాసాక్షాదానందరసదాయినీ ॥ ౧౧౩ ॥ ప్రాకృతావరణాద్భిన్నా

దివ్యాకాశేపరాత్పరే । సృష్టింవితనుతేస్వస్యదివ్యామమలరూపిణీం ॥
౧౧౪ ॥ యస్యామానందనిలయస్సాక్షాదుపనిషత్తనుః । రమతేరమ
యాసాకంనిత్యముక్తైరుపాశ్రితః ॥ ౧౧౫ ॥ నాత్రకాలగతిస్సాక్షాది
చ్ఛైకాపరమాత్మనః । నిర్మాయద్వివిధంసర్గంప్రాకృతాప్రాకృతం
హరిః ॥ ౧౧౬ ॥ పునస్సంకల్పయద్దేవ్యావీక్షితశ్శ్రీనికేతనః ॥ శ్రీదే
వ్యువాచ॥అతిదూరతరందివ్యమవాఙ్మనసగోచరం ॥ ౧౧౭ ॥ ధామతేవ
రమేశాననిత్యానన్దమనశ్వరం । అవిదిత్వాసుఖంచాస్యప్రాగ్జీవస్యకథంరు
చిః ॥ ౧౧౮ ॥ స్వామిన్నుత్పద్యతేజంతుర్నిత్యలీలాసుఖాంబుధౌ । త్వ
యిసర్వంరమేశానశ్రూయతేదృశ్యతేచయత్ ॥౧౧౯॥ విలీనంజాయ
తేసర్వంవయాంసీవదినాత్యయె । త్వదధీనమిదంసర్వం చిదచిచ్ఛబ్దసంజ్ఞి
తం ॥ ౧౨౦ ॥ ఉద్బోధయసిసర్వాణిత్వమేవపురుషోత్తమ । ఉన్మజ్జన్మ
జ్జదేవైతన్నైకరూపేణతిష్ఠతి ॥ ౧౨౧ ॥ త్వమేకరూపస్స్వాయత్తఆత్మ
భూతస్సనాతనః । యథాప్రాకృతమేవేదమతీత్యతవవిష్టరం ॥౧౨౨॥ న
మాభాతిమహారాజనాత్రేదమమలద్యుతే॥శ్రీభగవానువాచ॥ త్వమప్యే
తన్నజానాసినిత్యేకమలసంభవే ॥ ౧౨౩ ॥ రహస్యంపశ్యయల్లోకేప్రా
కృతేపిప్రకాశితం । ఏవంప్రజల్పతస్తస్యకర్పూరక్షోదపాణ్డురా ॥౧౨౪॥
సుందరీదక్షనయనాదుదతిష్ఠత్త్రిణాదిహ । బృందశోరసికాన్నీత్వావిలీ
నాప్రాజ్ఞీజానన ॥ ౧౨౫ ॥ తామువాచరహూదేవ్రావిహస్యజలజే
క్షణః । సంవిశస్వమహాభాగేప్రాకృతేమమవేశ్మని ॥ ౧౨౬ ॥ నీత్వా
మదనురాగార్థంవిలీనాత్వయిసుందరి ।త్వంతుబృందాభిధాభక్తింబృం
దశస్త్వముపాశ్రితా ॥౧౨౭॥ వినోదాయమమప్రీత్యావనరూపస్త్వ
మావహ। యథాఽత్రత్వంగవాంలోకేతిష్ఠసిప్రాణవల్లభే ॥౧౨౮॥ తథై
వప్రతిభాసేనస్వాంశేనప్రవిశస్వగాం । ఇయంతువిరజాదేవివైకుణ్ఠద్వార
వాహినీ ॥ ౧౨౯ ॥ సూర్యమార్గేణనిర్యాతాజంబూద్వీపంవిశేషతః
కళిందగిరిమాసాద్యకాళిందీనామనిమ్నగా ॥ ౧౩౦ ॥ అభిషించతుతేవీక్ష్య
మరవిందజలైర్ముదా । సుషుమ్నేవద్వయోర్మధ్యేదైవేపైత్రేచవత్మ్ర

ని॥ ౧౩౧ ॥ విముక్తవపుషాంనేత్రీగోలోకేమమవేశ్మని । ఇడయా
సూర్యరూపిణ్యాదేవ లోకంనసంశయః ॥ ౧౩౨ ॥ పితృలోకంపిం
గళయాకర్మమార్గేణయాతిహి । యోగేనన్యస్తదేహానాందేవయానే
నగచ్ఛతాం ॥ ౧౩౩ ॥ సుషుమ్నాయాంప్రవిష్టానాంభక్తానాంవైష్ణవీ
గతిః । యమునేయంసుషుమ్నైవసంలగ్నామమమందిరే ॥ ౧౩౪ ॥ శ్ర
ద్ధయాసేవనాదస్యాజనోమల్లోకమాప్నుయాత్ । ఏషవైప్రాకృతోర
త్నరాశిర్గోవర్ధనాభిధః ॥౧౩౫॥ అంశేనమద్విలాసార్థంయాతుదైవ
త్వమాప్నుయాత్ । నాసాయామధ్యభాగోయంసుషుమ్నాయత్రతిష్ఠ
తి ॥ ౧౩౬ ॥ అంశేనమద్విలాసార్థంయాతుదైవీసరిద్వరా । యస్యా
విలోకనాత్సద్యోరసాస్వాదోఽభిజాయతే ॥ ౧౩౭ ॥ రసికానాంవినో
దార్థంశారదీచంద్రికాశుభా । సదైకరూపావిశతుదివ్యాకిరణచామ
రైః ॥ ౧౩౮ ॥ ముక్తింవినానమత్ప్రాప్తిస్సాతుభక్త్యేకసంశ్రయా । సా
తుబృన్దేత్వయానేయాపరానన్దేనసంయుతా ॥ ౧౩౯ ॥ భక్తిస్త్వంవన
రూపేణయశోదాముక్తిరూపిణీ । నన్దోఽయంపరమానందోఽహ్యావి
ర్భవతుభూతలే ॥ ౧౪౦ ॥ నావిర్భావస్తిరోభావౌనిత్యాయావనసం
పదః । ఆవిర్భావస్తిరోభావౌదృశ్యాయాస్తుయుగేయుగే ॥౧౪౧॥ రూ
పంనీలాసమీపస్థాసదానన్దస్వరూపిణీ। స్వాంశేనశక్తిభిస్సాకంయాతుబృం
దావనేవనే ॥౧౪౨॥ నీలయాలాలితోఽహంచకరిష్యేఽస్యావినిశ్చితం ।
స్వతంత్రోపిసమర్థోఽపిసర్వజ్ఞోపినిరంతరం ॥ ౧౪౩ ॥ నీలామేవానువ
ర్తిష్యేలీలాభంగోఽన్యథాభవేత్ । లీలాయామపరాధంతునాద్రియం
తేమనీషిణః ॥ ౧౪౪ ॥ నీలాసంగంనత్యజామినమాంనీలావిముంచతి । అ
హంనీలామయస్సాక్షాన్నీలాదేవీతుమన్మయీ ॥ ౧౪౫ ॥ యావంతిమ
మరూపాణినీలాతావత్స్వరూపిణీ। నానాభిధానైరన్యత్రరాధాబృందావ
నేవనే ॥ ౧౪౬ ॥ అపరాధైశ్చనీలాయాఃపూజనంమమజాయతే । క్షత్రి
యాణాంయథాయుద్ధేసాయకైర్మమపూజనం ॥ ౧౪౭ ॥ నీలాలీలాం
నసంధత్తేనిరానందస్తదాహ్యహం । నిర్మితేయంమయాశక్తిర్లీలార్థం

స్త్యైవకేవలం ॥ ౧౪౮ ॥ కరోమినీలయాసర్వం ప్రాకృతాప్రాకృతంజగత్ । తిష్ఠామినీలయాయుక్తో నిరుద్ధోపిసదాహ్యహం ॥ ౧౪౯ ॥ సూక్ష్మరూపేణమాంనీలాకదాపినవిముంచతి । స్థూలరూపేణమామేక ముపాస్తేసర్వకర్మసు ॥ ౧౫౦ ॥ యోఽహంసామమనీలాతుయానీలా సోఽస్మ్యహంపునః । అంతరంనైవపశ్యామియథావైశేషశేషిణోః ॥ ॥౧౫౧॥ నిత్యాశ్చశక్తయోహ్యస్యలలితాద్యాస్సుమంగళాః । అష్టౌనిత్యవిహారస్యరసజ్ఞాఃకౌతుకోజ్జ్వలాః ॥౧౫౨॥ ఆవిర్భవంతునీలాయాం సూక్ష్మరూపేణసంస్థితాః । ఆసామపిపరాహ్యష్టౌప్రత్యేకైకంవ్యవస్థితాః ॥౧౫౩ ॥ చతుష్షష్టిర్ముదాయుక్తాహావభావవిచక్షణాః । నృత్యజ్ఞానకలాభిజ్ఞావాద్యాభినయనిమ్నగాః ॥ ౧౫౪ ॥ యౌవనారంభలిప్తాంగ్యశ్చ్రీమత్యశ్శ్రీపరిగ్రహాః । తవాజ్ఞామనువర్తిన్యోనీలేసంతుసహస్రశః ॥ ౧౫౫ ॥ మయాసహవినోదార్థంయేషామస్తిమనోరథః । తేషామిహాసమావాసోనిత్యంబృందావనేఽస్తుచ ॥ ౧౫౬ ॥ ద్విపరార్ధవసానోఽయంకాలస్స్వనయవైరిహ । నైవశక్తోఽభిభవితుంనిత్యలీలారసోత్సవం ॥ ౧౫౭ ॥ యథావైకుంఠభక్తానాంశ్వేతద్వీపనివాసినాం । వయోవస్థాకృతోభేదోనైవద్వేషాదివైభవం ॥ ౧౫౮ ॥ జరామరణదౌర్గంధ్యస్వేదవీర్యాదిసంక్షయాః । తథాఽత్రద్విపరార్ధాంతమేకరూపత్వమేవహి ॥ ౧౫౯ ॥ దృశ్యాదృశ్యవిభేదేనలీలామేద్వివిధాత్వియం।అదృశ్యాత్వేకరూపేణసుదర్శనసమాశ్రితా ॥ ౧౬౦ ॥ దృశ్యాతుత్రివిధాస్యైవరసికానాంతుసాధనం ।సాధ్యాదృశ్యాసమాఖ్యాతారసికానాంనసంశయః ॥ ౧౬౧ ॥ జగద్ధితాయలోకేఽస్మిన్దృశ్యంబృందావనంహ్యభూత్ ।గోలోకంపశ్యలోకేఽస్మిన్యథాదృశ్యతయాస్థితం ॥ ౧౬౨ ॥ నందగోపస్వరూపేణపరానందోనరాకృతిః । జాతాముక్తిస్సమాయాతాయశోదారూపధారిణీ ॥ ౧౬౩ ॥ అంశేనచగవాంబృందంసమాయాతంయదంతికే । గోవర్ధనాభిధశ్శైలస్సముద్గమ్యచ్ఛత్రభాసాత్ ॥ ౧౬౪॥ అదృశ్యతఘనశ్యామాసుషుమ్నాఽమృతవాహినీ। కాళిందీసూర్యతనయా

మమమార్గవిరోధినీ ॥ ౧౬౫ ॥ భ్రమద్భ్రమరఝంకారమందా
రతరుమారుతం ।శ్రీమద్బృందావనంనామ కాళిందీకూలకేతనం ॥౧౬౬॥
దృశ్యంభవిష్యతిక్షిప్రంమహాపుణ్యవతాంనృణాం । పంచయోజనవిస్తీ
ర్ణంరసధామైవకేవలం ॥ ౧౬౭ ॥ నీలెత్వంచవిలాసార్థంగోపకన్యా
త్వమాప్నుహి।సఖీభిఃకోమలాంగాభిర్దృశ్యలీలామహోత్సవే॥౧౬౮॥
అదృశ్యేయమపిశ్యామేనాస్తికానాం కలౌయుగే । కామక్రోధాభిభూ
తానాంనానాదేవైకసేవినాం ॥ ౧౬౯ ॥ పరద్రోహపరోద్వేగపరా
ణాంవిషయాత్మనాం । అభాగ్యానామధన్యా నామసతామధికారి
ణాం ॥ ౧౭౦ ॥ గోపాయతిజనాన్య స్మాత్ప్రపన్నానవదోషతః ।
అతోగోపీతివిఖ్యాతాసీలా ఖ్యాపరదేవతా ॥ ౧౭౧ ॥ త్వయా
చారాధితోయస్మాదహంకుంజమహోత్సవే । రాధేతినామ విఖ్యాతా
రసలీలావిధాయికా ॥ ౧౭౨ ॥ వినాశ్రీమంత్రరాజేనశ్రీచింతామణి
సంజ్ఞినా । వినాద్వయానుసంధానమనన్యశరణంవినా ॥ ౧౭౩ ॥ వినా
చార్యప్రసాదేనవినావననిషేవయా। శ్రీనారాయణసంభోగలీలానైవావ
లోక్యతే ॥౧౭౪॥ దృశ్యాలీలాద్వితీయాతుమధురాయాంభవిష్యతి।జన్మ
నామమదేవేశియత్రకంసోనిపాతితః ॥ ౧౭౫ ॥ జాతోఽహంనిగమా
త్సాక్షాద్వసుదేవాభిధాత్ప్రియే ।దేవక్యాంబ్రహ్మవిద్యాయాంబలేనబలి
నాసహ ॥ ౧౭౬ ॥మల్లోకప్రాప్తికామానాంప్రపన్నానాంనృణామిహ
మథ్నాతిసర్వపాపానిమథురేతినిగద్యతే ॥ ౧౭౭ ॥ తృతీయాదృశ్యరూ
పాతుద్వారకాయాంప్రకాశితా । శ్రీభూభ్యాంసహితాయత్రనివసామివ
రాననే ॥ ౧౭౮ ॥ అహంతుకృష్ణరూపేణరుక్మిణీత్వంభవిష్యసి । భూదేవీ
సత్యభామేయంనీలేందీవరలోచనా ॥౧౭౯॥ ఆవాభ్యాంరచితంకర్మధ్యా
త్వాదృష్ట్వామనీషిణః । యాస్యంతిమద్గతింధీరామావిషాదపరాభ
వ ॥ ౧౮౦ ॥

ఇతిశ్రీపంచరాత్రే బృహద్బ్రహ్మసంహితాయాం ద్వితీయపాదే
భూలోకవర్ణనేశ్రీబృందావనచరితంనామచతుర్థోఽధ్యాయః

మయైవంబోధితాక్షిబ్రహ్మన్నమితతేజసా । మామువాచ
పునః స్నేహాదుద్భూతనయనోదకా ॥ ౧ ॥
శ్రీరువాచ ॥ రసికానాంసదోపాస్యోనీలయాసహితోభవాన్ । కథంధ్యే
యావిశాలాక్షి శ్రీమద్బృందావనేవద ॥ ౨ ॥ మంత్రంచింతామణింబ్రూ
హిద్వయంచశరణాగతిం । కింస్తోత్రంకించవీశ నైకిమావరణకల్పనం॥ ౩ ॥
శ్రీభగవానువాచ ॥ శృణుసుందరివక్ష్యామినీళయాసహితస్యమే । పూజ
నంమంత్రరాజంచద్వయంచశరణాగతిం ॥ ౪ ॥ రహస్యానాంరహస్యంచ
గుహ్యానాంగుహ్యముత్తమం । మంత్రశ్చింతామణిర్నామసాన్నిధ్యంమే
ప్రయచ్ఛతి ॥ ౫ ॥ ఏషాపంచపదీవిద్యాద్వయమిత్యభిధీయతే। ఉభాభ్యా
మ్మంత్రరాజాభ్యాంజాయతేప్రాణవల్లభే ॥ ౬ ॥నమోగోపీజనేత్యుక్త్వా
వల్లభాయవదేత్తతః । ద్విపదీదశవర్ణేయంవిద్యాయాఃఖణ్డఉచ్యతే ॥౭॥
గోపీజనపదంచోక్త్వావల్లభేతిపదంతతః। చరణౌశరణంపశ్చాత్ప్రపద్యేతు
పదంపునః ॥ ౮ ॥ త్రిపదీషోడశార్ణేయంవిద్యాఖణ్డోద్వితీయకః।ఏవం
పంచపదీవిద్యావిజ్ఞేయాయుగళాత్మికా ॥ ౯ ॥ ఏతాంపంచపదీంవిద్యాం
శ్రద్ధయాధారయేత్తుయః। కృష్ణప్రియాబృందమధ్యేగచ్ఛత్యేషనసంశయః
॥౧౦॥ నపురశ్చరణాపేక్షానాపిన్యాసవిధిర్మతః। నదేశకాలనియమోనా
రిమిత్రాదిశోధనం ॥ ౧౧ ॥ సర్వేఽధికారిణశ్చాత్రచండాలాంతాశ్చసుం
దరి । స్త్రియశ్శూద్రాదయశ్చాపిజడమూకాంధపంగవః ॥ ౧౨ ॥ అం
ధ్రహూణకిరాతాశ్చపులిందాఃపుల్కసాస్తథా । ఆభీరాయవనాఃకంకాః
ఖసాద్యాఃపాపయోనయః ॥ ౧౩ ॥ దంభాహంకారపరమాఃపాపపైశున్య
తత్పరాః । గోబ్రాహ్మణనిహంతారోమహాపాతకసంయుతాః ॥ ౧౪ ॥
జ్ఞానవైరాగ్యరహితాశ్శ్రవణాదివివర్జితాః । మమాభికాంక్షిణోయేతు
తేతుసర్వేఽధికారిణః ॥ ౧౫ ॥ యదిభక్తిర్భవేదేషాంనీళయాఽఽ
రాధితేమయి । బృందావనమహాలీలాపరమోత్సవదర్శనే ॥ ౧౬ ॥ నా
న్యద్వారాభవేదేషాలీలా పరమపావనీ । తస్మాద్యుగళ మంత్రేణనీళ
మ్మాముపాశ్రయేత్ ॥ ౧౭ ॥ యాజ్ఞికోదాననిరతస్సర్వతీర్థోపసేవకః ।

సత్యవాదీయతిర్వాపి వేదవేదాంగపారగః ॥ ౧౮ ॥ బ్రహ్మనిష్ఠకులీనో
వాతపస్వీవ్రతతత్పరః। ద్వయాధికారీనభవేత్కృష్ణభక్తివివర్జితః ॥౧౯॥
అంగన్యాసకరన్యాసావ చక్రాద్యైః ప్రకల్పయేత్ । అథవాదీర్ఘ
బీజేనన్యసేద్ద్వయమథాచరేత్ ॥ ౨౦ ॥ ఓమిత్యేవభవేద్బీజం నమశ్శక్తి
రుదాహృతా । గోపీజనప్రియఃకృష్ణోదేవతాఽత్రప్రకీర్తితా ॥ ౨౧ ॥
అంతర్యామీత్వృషిరహం దేవోనారాయణఃప్రియే।భవిష్యంతితథాచా
న్యేశివోబ్రహ్మచనారదః ॥ ౨౨ ॥ ప్రవర్తనాయయోయంతుసర్గా
దౌచప్రయోజయేత్ । సతత్రతదృషిఃప్రోక్తస్సర్వాగమ విశార
దైః ॥ ౨౩ ॥ సర్వేషాందేవిమంత్రాణాంబీజానాంచవిశేషతః । అహ
మేవఋషిర్ముఖ్యోవేదామచ్ఛ్వాససంభవాః ॥ ౨౪॥ నారదాదిఋషీ
ణాంచహ్యంతర్యామితయాహ్యహం । తత్రతత్రాస్మిదయితే వాసుదేవః
పరాత్పరః ॥ ౨౫ ॥ త్వందేవినాదరూపేణబీజరూపేణచాప్యహం । ఆ
వయోరేవయోగేనసర్వేమంత్రాఃప్రకీర్తితాః ॥ ౨౬ ॥ సకృదుచ్చార
ణాదస్యకృతకృత్యోనసంశయః । తథాపిదశధానిత్యంజపేదర్థంవిభావ
యన్ ॥ ౨౭ ॥ అథధ్యానంప్రవక్ష్యామిమంత్రస్యాస్యప్రియాత్రివై । పీ
తాంబరంఘనశ్యామంద్విభుజంవనమాలినం ॥ ౨౮ ॥ బర్హిర్బర్హకృ
తాపీడంశశికోటినిభాననం। ఘూర్ణాయమాననయనంకర్ణికారావతం
సినం ॥ ౨౯ ॥ అభితశ్చందనేనాథమధ్యేకుంకుమరేఖయా । రచితంతిల
కంఫాలేబిభ్రాణంకమలాకరే ॥౩౦॥ తరుణాదిత్యసంకాశంకుండలాభ్యాం
విరాజితం । ఘర్మాంబుకణికారాజద్దర్పణాభకపోలకం ॥ ౩౧ ॥ ప్రి
యాముఖవిధున్యస్తలోచనంచోత్తరభ్రువం । నాసాగ్రవిస్ఫురన్ముక్తాశు
ద్ధాంశువిలసన్ముఖం ॥ ౩౨ ॥ దశనజ్యోత్స్నయారాజత్పక్వబింబఫలాధ
రం । కేయూరాంగదసద్రత్నముద్రికావిలసత్కరం ॥ ౩౩ ॥ బిభ్రతం
మురళీవాద్యంపాణౌపద్మంతథాపరే । కాంచీదామస్ఫురన్మధ్యంనూపు
రాభ్యాంలసత్పదం ॥ ౩౪ ॥ రతికేళిరసావేశచపలంచపలేక్షణం । హసం
తంప్రియయాసార్ధంహాసయంతంచతాంముహుః ॥ ౩౫ ॥ ఇత్థంకల్ప

తరోర్మూలెరత్నసింహాసనోపరి । బృందారణ్యాస్మరేత్కృష్ణంసంస్థితం
ప్రియయాసహ ॥ ౩౬ ॥ వామభాగస్థితాంతస్యరాధికాంసంవిచింతయే
త్ । నవీననీలవసనాంద్రుతహేమసమప్రభాం ॥ ౩౭ ॥ పటాంచలేనా
వృతార్ధసుస్మేరాననపంకజాం । కాంతవక్త్రసుధాధామచకోరాయిత
లోచనాం ॥ ౩౮ ॥ అంగుష్ఠతర్జనీభ్యాం చనిజప్రియ ముఖాంబు
జే। అర్పయంతీం పూగఫలం పర్ణచూర్ణసమన్వితం ॥ ౩౯ ॥
ముక్తా హారోల్లసచ్చారుపీనోన్నత పయోధరాం । క్షీణమధ్యాంపృ
థుశ్రోణీం కింకిణీ జాలశోభితాం ॥ ౪౦ ॥ రత్నహాటక కేయూరము
ద్రావలయధారిణీం । రణత్కటకమం జీరరత్నపాదాం గుళీయకాం
॥ ౪౧ ॥ లావణ్యసారముగ్ధాంగీంసర్వావయవసుందరీం । ఆనందరసమ
గ్నాంచప్రసన్నాంనవయౌవనాం ॥ ౪౨ ॥ సఖ్యశ్చరాధికాయావై తత్స
మానవయోగుణాః । తత్సేవనపరాభావ్యాశ్చామరవ్యజనాదిభిః ॥ ౪౩ ॥
జానాసిహృదయావాసెతథాపికథయామితె । అన్యేషాంచప్రబోధార్థం
మంత్రార్థమతులంప్రియే ॥ ౪౪ ॥ అష్టాక్షరేణసంయుక్తామథాపికథ
యామితె । అన్యేషాంచప్రబోధార్థమ్మంత్రార్థమమలంప్రియె ॥ ౪౫ ॥
దశాక్షరెణసంయుక్తాతథేయంషోడశాక్షరీ । శ్రీరాధాకృష్ణయోర్విద్యా
బృందారణ్యోపసేవనె ॥ ౪౬ ॥ రసికానాంసదాజప్యాజన్మవ్యయవినాశి
నీ। మహారసమయీలీలాదివ్యానిత్యానపాయినీ ॥ ౪౭ ॥ ఆకల్పాంతైక
రూపేయంశుద్ధసత్త్వమయీప్రియె ।అనయాప్రాప్యతేభద్రేసత్యంసత్యం
నిశామయ ॥౪౮॥ బహిరంగైర్భర్జయంతస్యస్వైర్మాయాదిశక్తిభిః।
అంతరంగైస్తథానిత్యావిభూతేస్తైశ్చిదాదిభిః ॥ ౪౯ ॥ గోపనాదుచ్యతె
గోపీశ్రీనీళారాధికాభిధా । దేవీకృష్ణమయీజ్ఞేయారాధికాపరదేవతా
॥ ౫౦ ॥ సర్వలక్ష్మీస్వరూపాచశ్రీకృష్ణానందదాయినీ । అతస్సాహ్లాదినీశ
క్తిర్నానాకేళివిశారదా ॥ ౫౧ ॥ తత్కలాకోటికోట్యంశాదుర్గాద్యా
స్త్రిగుణాత్మికాః। యథాలక్ష్మీస్త్వమేవాసీస్తథానీళాచగోపికా ॥ ౫౨ ॥
అహంనారాయణఃకృష్ణోబ్రహ్మాండాయుతనాయకః । సర్వస్యకారణంవి

శామయ్యైశచకృతాశ్రయా ॥ ౫౩ ॥ యథాఽహంవ్యాపకోదేవితథే
యంమమవల్లభా । యథాయథాస్వరూపోహంజ్ఞేయా నీశాతథాతథా
॥౫౪॥ చిదచిల్లక్షణంసర్వమావాభ్యాంపూరితంజగత్ । సైషాహిరాధి
కాగోపీజనస్తస్యాస్సఖీగణః ॥ ౫౫ ॥ వల్లభాతత్సమూహస్యసంప్రో
క్తాప్రాణనాయకా । రాధాకృష్ణౌతయోః పాదౌశరణంస్యాదిహాశ్రయః
॥౫౬॥ ప్రపద్యగతవానస్మిజీవోఽహంభావదూషితః । సోఽహంతచ్ఛర
ణంప్రాప్తోహిత్వాఽన్యత్సాధనంమహత్ ॥ ౫౭ ॥ ప్రయోజనాంతరంహి
త్వాసంబంధాంతరమేవచ । భోగమ్మేయుగళానందోనిత్యస్సర్వావధిస్తు
యః ॥ ౫౮ ॥ అనన్యసాధనంత్వాహానమశ్శబ్దోదశాక్షరే । చతుర్థీత్వా
హాకల్యాణితథాఽనన్యప్రయోజనం ॥ ౫౯ ॥ మమత్వమాహమ
శ్శబ్దోనశబ్దస్త షేధనం । మమత్వంసర్వతస్త్యక్త్వాదర్పణంచ శరణా
గతిః ॥ ౬౦ ॥ మంత్రార్థఃకథితస్త్వేషసంక్షేపేణవరాననే । యుగళార్థ
స్తథాన్యాసఃప్రపత్తిశ్శరణాగతిః ॥ ౬౧ ॥ ఆత్మార్పణమిమేపంచపర్యా
యాస్తేమయోదితాః । రాసలీలామయాసాకం శ్రీమద్బృందావనే తు
యా ॥ ౬౨ ॥ భవిష్యతిమహాభాగతత్రేచ్ఛాతవయాస్యతి । ద్వారకా
యాంతదాభద్రేరుక్మిణీరూపిణీస్వయం ॥ ౬౩ ॥ ప్రజప్యైతామ్మహావి
ద్యాంయాస్యసిత్వరితాసుఖం । శ్రుత్వాభవ్యాపిమల్లీలామదృశ్యాంభు
విమానవైః ॥ ౬౪ ॥ తపసామాంసమారాధ్యమత్తోవిద్యామవాప్స్య
తి । శంకరాన్నారదోయోగీచాంబరీషస్తతోనృపః ॥ ౬౫ ॥ అవాప్స్య
తివరారోహేమంత్రందీక్షాపురస్సరః । ఏవంపరంపరాభాగైర్విద్యాభువి
ష్యతి ॥ ౬౬ ॥ జీవాఃపాపంతరిష్యంతినాహందూరేఽనయాఽసఖే ।
గృహీత్వాపరమాంవిద్యాంవైష్ణవంధర్మమాచరన్ ॥ ౬౭ ॥ ఆజీవము
పతిష్ఠేతమ మత్క్షేత్రంవరాననె ॥శ్రీరువాచ॥ సంక్షేపాదేవదేవేశభవభీతివి
నాశనం ॥ ౬౮ ॥ ధర్మంభాగవతంబ్రూహియేనకృష్ణఃప్రసీదతి॥శ్రీభగవా
నువాచ॥కల్యాణిశ్రూయతాంధర్మోలోకానాంహితకామ్యయా ॥ ౬౯॥
శంఖచక్రాంకనంకృత్వాప్రపన్నోయంసమాచరేత్ । గురుంచపరయా

భక్త్యాసేవమానోనిరంతరం ॥ ౨౦ ॥ తత్కృపాంభావయేద్విద్వా
నాత్మనోవినివృత్తయే। స్వేష్టదేవధియానిత్యం వైష్ణవాన్పరితోషయే
త్ ॥ ౨౧ ॥ తాడనంభర్త్సనంకామీభోగత్వేనయథాస్త్రియః। కృ
ష్ణోత్రివైష్ణవానాంచతద్వద్గ్రాహ్యంసదాబుధైః ॥ ౨౨ ॥ ఐహికాము
ష్మికంకించింతాంనైవకుర్యాత్కదాచన । ఐహికంతుసదాభవ్యంపూర్వా
చరితకర్మణా ॥ ౨౩ ॥ ఆముష్మికంతథాకృష్ణఃస్వయమేవకరిష్యతి । అ
తోహితత్కృతేత్యాజ్యాఃప్రయత్నస్సర్వధానరైః ॥ ౨౪ ॥ సర్వోపాయ
పరిత్యాగఃకృష్ణోపాయత్వయాచనం । సుచిరంప్రోషితేకాంతేయథాపతి
పరాయణా ॥ ౨౫ ॥ ప్రియాఽనురాగిణీదీనాతస్యస్వంగైకకాంక్షిణీ ।
తద్గుణాన్భావయేన్నిత్యంగాయత్యపిశృణోతిచ ॥ ౨౬ ॥ తథాశ్రీకృష్ణలీ
లాదేస్స్మరణాదిసమాచరేత్ । నపునస్సాధనత్వేనకార్యం తత్తుకదాచన
॥ ౨౭ ॥ చిరంప్రోష్యాగతంకాంతంయథాప్రోషితభర్తృకా । చుంబంతీ
వాంగమాలింగన్నేత్రాభ్యాంపిబతీవచ॥౨౮॥బ్రహ్మానందంగతాచాముం
సేవతేపరయాముదా।శ్రీమదర్చావతారేషుతథాపరిచరేద్ధరిం ॥ ౨౯ ॥
అనన్యశరణోనిత్యంతథైవానన్యసాధనః। భవేదనన్యసంబంధస్తథాఽనన్య
ప్రయోజనః ॥ ౩౦ ॥ నాన్యంచపూజయేద్దేవంననమేన్నస్మరేదపి । నచ
పశ్యేన్నగాయేచ్చనచనిందేత్కదాచన ॥ ౩౧ ॥ నాన్యోచ్ఛిష్టంతుభుం
జీతనాన్యశేషంచధారయేత్ । అవైష్ణవానాంసల్లాపవందనాదీన్వివర్జ
యేత్ ॥ ౩౨ ॥ విష్ణోర్వావైష్ణవానాంవానిందాంశృణుయాన్మనాక్ ।
కర్ణౌపిధాయగంతవ్యంశక్తోదండంసమాచరేత్ ॥ ౩౩ ॥ ఆశ్రిత్యచాత
కీంవృత్తిందేహపాతావధిప్రియే । ద్వయార్థంభావయన్నేవతిష్ఠేదిత్యేవమే
మతిః ॥ ౩౪ ॥ సరస్సముద్రనద్యాదీన్సంత్యజంశ్చాతకోయథా । తృషి
తోమ్రియమాణోవాయాచతేవైపయోధరం ॥ ౩౫ ॥ ఏవమేవప్రయ
త్నేనసాధనానిపరిత్యజేత్ । స్వేష్టదేవాసదాయాచ్యాగతిస్త్వమేభవేదితి
॥ ౩౬ ॥ స్వేష్టదేవతదీయానాంగురోరపివిశేషతః । ఆనుకూల్యేసదాస్థే
యంప్రాతికూల్యంవివర్జయేత్ ॥ ౩౭ ॥ సకృత్ప్రపన్నరక్షాదికల్యాణ

గుణతాంతయోః । విచింత్య విశ్వసేద్దేవౌ మామవశ్యమవిష్యతః ॥ ౮౮ ॥
సంసారసాగరాన్నాథౌ పుత్రమిత్రగృహాకులాత్ । గోప్తారౌ మే దయాసిం
ధూ ప్రపన్నభయభంజనౌ ॥ ౮౯ ॥ యోఽహం మమాస్తి యత్కించి
దిహలోకే పరత్ర చ । తత్సర్వం భవతోరద్య చరణేషు మయాఽర్పితం ॥ ౯౦ ॥
అహమస్మ్యపరాధానామాలయస్త్యక్తసాధనః । అగతిశ్చ గతోఽహం
వాం శరణం భజతాం గతీ ॥ ౯౧ ॥ తవాస్మి రాధికాకాంతకర్మణా మనసా
గిరా । కృష్ణకాంతే తవైవాస్మి యువామేవ గతిర్మమ ॥ ౯౨ ॥ శరణం
వాం ప్రపన్నోఽస్మి కరుణానికరాకరౌ । ప్రసాదం కురుతాం దాస్యమ్మ
యి దుష్టేఽపరాధిని ॥ ౯౩ ॥ ఇత్యేవం జపతా నిత్యం స్థాతవ్యం పదపంకజే
అచిరాదేవ దాస్యామి వాంఛితం కమలాలయే ॥ ౯౪ ॥ బహిరేవమథో మ
ధ్యే సఖిభావేన భావయేత్ । శ్రీరాధాకృష్ణయోర్నిత్యం లీలాయోగ్యః ప్ర
జాయతే ॥ ౯౫ ॥ పీఠసమర్చయేద్విద్వాన్నిత్యమావరణైస్సహ । భావయే
త్కేళిసందోహమమలం ప్రకృతేః పరం ॥ ౯౬ ॥ నిత్యం స్మాగామితాం నీ
లాం త్వయా సంలాలితో హ్యహం । అపూర్వరూపసందోహాం కః స్మరేన్న వి
లోక్యతాం ॥ ౯౭ ॥ కైశోరం రూపమనఘం వేణువాద్యవిభూషితం । కస్య
స్యాత్స్మృతయే భద్రే కోటికామకలోదయం ॥ ౯౮ ॥

ఇతి శ్రీపాంచరాత్రే బృహద్బ్రహ్మసంహితాయాం ద్వితీయపాదే భూలోకవర్ణనే శ్రీబృందావనచరితే యుగళారాధనకథనం నామ పంచమోఽధ్యాయః ॥

శ్రీదేవ్యువాచ ॥ కిం పీఠం కించ తద్రూపం యేన ముహ్యంతి సూరయః ।
కిమావరణమాఖ్యాహి కా నీలా రసరూపిణీ ॥ ౧ ॥ శ్రీభగవానువాచ పీఠం త
యోః ప్రవక్ష్యామి సమస్తావరణైస్సహ । రూపం చ నీలయా యుక్తం శక్తో
నైవాఽస్మి భాషితుం ॥ ౨ ॥ గోలోకే పశ్య పద్మాక్షి సనీలం కథనేన కిం । ఇ
తః కోటిగుణం రూపం భూమౌ బృందావనే కృతం ॥ ౩ ॥ ద్వాపరాంతే కలే
రాదౌ యదువంశే మహేశ్వరి । ఆవిర్భూయ కరిష్యామి త్రివిధాం కేళిము

జ్వలాం ॥ ౪ ॥ నిత్యైకాంద్రృశ్యరూపేణద్రృశ్యైకాంకమలాలయే ।గో
పకన్యాహితార్థాయపంచయోజనమండలె ॥ ౫ ॥ త్వదర్థంతుతృతీ
యాంచద్వారకాయాంవిశేషతః । కరిష్యేతత్రద్రష్టాసిరాధికాసహితం
చమాం ॥ ౬ ॥ తత్రత్యామృత్తికాఽద్యాపిగోపీచన్దనసంజ్ఞితా । పునా
తిసకలాఀల్లోకానూర్ధ్వపుణ్డ్రేణధారితా ॥ ౭ ॥ షట్కోణాష్టదళంబా
హ్యేచతుష్షష్టిదళంపునః ।చతురశ్రంతమపరిచతుర్ద్వారసమన్వితం॥౮॥
మధ్యేతుకామబీజంస్యాత్ షట్కోణేకామకీలకం ।కోణాగ్రేషువిచింత్యా
నిశ్రియోబీజానిమానిని ॥ ౯ ॥ ద్వయంతుచింతయేన్మధ్యేకర్ణికా
యాంసమంతతః । దళాష్టకేసఖీస్థానేసఖీనామష్టకంజపేత్ ॥ ౧౦ ॥అష్టా
వష్టౌప్రతిదళేచతుష్షష్టిదళేషువా । సుగంధద్రవ్యభూషాభిర్భక్త్యైర్భో
జ్యైశ్చపూజయేత్ ॥ ౧౧ ॥త్రికోటిసుందరీబృందపరీతంపరిభావయెత్ ।
తాసాంద్వయోర్ద్వయోర్మధ్యేమామేకమనుచింతయేత్ ॥ ౧౨ ॥ క
ర్ణికాయామబాలేందుమండలేజలదాకృతిం । సువర్ణవర్ణయాదే
వ్యారాధయాపరివేష్టితం ॥ ౧౩ ॥ కోటికందర్పముగ్ధాంగమరవిందనిభే
క్షణం । మయూరపింఛాభరణంస్ఫురన్మకరకుణ్డలం ॥ ౧౪ ॥ బంధూక
జలవిభ్రాజత్పాణిపాదతలాధరం । త్రిభంగసుందరగ్రీవంవేణువాదనత
త్పరం ॥ ౧౫ ॥ కుటిలాలకమాపీనభుజదండవిభూషితం । వలయాంగద
మాణిక్యమయూఖవిలసత్తనుః ॥ ౧౬ ॥ స్ఫురన్ముక్తాఫలోదారద్యుతి
పూరితవక్షసం । శ్రీవత్సకౌస్తుభోరస్కంరణత్కాంచీకలాపకం ॥ ౧౭ ॥
మంజుమంజీరనిర్ఘోషధృష్టపాదసరోరుహం । వక్షూకదంబమధ్యస్థ
ముదారగుణమండితం ॥ ౧౮ ॥ వీణావాదనతత్త్వజ్ఞంగానమోహిత
మన్మథం । పార్శ్వేవిచింతయేద్దేవీంరాధికాంపరదేవతాం ॥ ౧౯ ॥
కామకేళికలాభిజ్ఞామున్నిద్రజలజేక్షణాం । క్షీణమధ్యామనింద్యాంగీ)
మ్ముగ్ధహాసామ్మహాచ్ఛవిం ॥ ౨౦ ॥ గీతకావ్యకథాలాపవిదగ్ధాంసుంద
రోదరీం । కిశోరీంశైశవక్రీడాపరామవ్యంజితస్తనీం ॥ ౨౧ ॥ నీలశాటీప
రీధానాంపంకకాశ్మీరపంకిలాం । పంకజాందోళితకరాంకాళిందీకేళిలం

వటాం ॥ ౨౨॥ శ్రీకృష్ణాంసనమాసక్తపాణిమాహాత్మపత్పదాం। కామ
ధివల్లభాం కాంతాం బృందావనవిలాసినీం ॥ ౨౩ ॥ నిత్యానపాయినీం వి
ష్ణోర్భావయేద్రసదీర్ఘికాం । కణికాబాహ్యావలయే రాధా విద్యాం
లిఖేత్సుధీః ॥ ౨౪ ॥ ప్రణవం కామబీజం చ దీర్ఘవహ్నిం చ రాధికాం। స
మ్మోహినీం కామదాత్రి భూసమేతాం చ విన్యసేత్ ॥ ౨౫ ॥ కామకేళి
ఘనీ లేచ తథా లావణ్యరూపిణి । నమో నమస్తే చ పదం రాధావిద్యేతి కీర్తి
తా ॥ ౨౬ ॥ శ్రీరాధాయై నమో వెతిమంత్రో ఽన్యో ఽయం షడక్షరః ।
సంపూజ్యాః పరితో దేవీం లలితాద్యాశ్చ శక్తయః ॥ ౨౭ ॥ వ్యాఖ్యాస్వ
రూపవర్ణాని వక్ష్యే పరిష్టాద్వరానన । స్తోత్రేణానేన విధివత్సంస్తువీత వి
చక్షణః ॥ ౨౮ ॥ పూజాం తే రసికానందపూజితాం పరదేవతాం । జయ
తి శ్రీపరానందకృష్ణపాదపవల్లరీ ॥ ౨౯ ॥ శ్రీకృష్ణవదనాంభోజమధుపా
నమధువ్రతీ । శ్రీకృష్ణనయనానంద రసకర్పూరవర్తికా ॥ ౩౦ ॥ శ్రీ
కృష్ణానపూర్ణేందో రాధికా చారుచంద్రికా । శ్రీకృష్ణరూపపాథోధిలహ
రీ హేమవైభవా ॥ ౩౧ ॥ శ్రీకృష్ణమాలతీహారసుగంధవరభూషణా । శ్రీ
కృష్ణపరమానందసరఃపంకజకుండలా ॥ ౩౨ ॥ శ్రీకృష్ణయామినీరమ్యచం
ద్రోదయముఖోదయా। శ్రీకృష్ణహృల్లతామూలవికాసామలదోహబా
॥ ౩౩ ॥ శ్రీకృష్ణబాల్యకౌమారకేళిరూపాయశస్వినీ । శ్రీకృష్ణభవకైశో
రంసకేళికలాప్రియా ॥ ౩౪ ॥ శ్రీకృష్ణలోలనయనవిలోలామలతారి
కా । కృష్ణప్రాణాః కృష్ణహృచ్చ కృష్ణచైతన్యరూపిణీ ॥౩౫॥ కృష్ణానందా
కృష్ణముఖీ కష్టాద్భవభయాపహా । కృష్ణహాసా కృష్ణరసా కృష్ణలీలా కృశో
దరీ ॥ ౩౬ ॥ కృష్ణప్రియా కృష్ణభరా కృష్ణా కృష్ణవిలాసినీ। కృష్ణకాంతా
కృష్ణదైవా కృష్ణాంగీ కృష్ణజీవనా ॥ ౩౭ ॥ కృష్ణతృట్కృష్ణభోగ్యా చ కృష్ణ
తుల్ కృష్ణసాధనా । కృష్ణాశ్రయా కృష్ణపరా కృష్ణాభా కజ్జలప్రియా ॥౩౮॥
కృష్ణ[illegible]కృష్ణసాధ్యా కృష్ణ[illegible]మూర్తిచాతకీ । కృష్ణకేళికలాభిజ్ఞా కృష్ణ
పాదపమంజరి ॥ ౩౯ ॥ కృష్ణకాసారమకరీ కృష్ణ[illegible]తంగసంగినీ। కృష్ణతు
ష్టా కృష్ణపుష్టా కృష్ణతోషవిధాయినీ ॥ ౪౦ ॥ కృష్ణనేత్రా కృష్ణకేళీ కృష్ణ

కుంతలమండితా । కృష్ణగీతాకృష్ణరాసాకృష్ణనృత్యారసేశ్వరీ ॥ ౪౧ ॥
కృష్ణపూజ్యాకృష్ణభక్తాకృష్ణలీలాకలావతీ । కృష్ణవిద్యాకృష్ణబుద్ధిఃకృష్ణ
సంకల్పసిద్ధిదా ॥ ౪౨ ॥ కృష్ణమానసకల్లోలాకృష్ణమానసపంకజా । కృ
ష్ణమాన్యాకృష్ణవంద్యాకృష్ణసంతాపచంద్రికా ॥ ౪౩ ॥ కృష్ణసంగీతగమ
నాకృష్ణస్తోభవిధాయిని । కృష్ణాననాబ్జమార్తండ కృష్ణనేత్రాంజనప్ర
భా ॥ ౪౪ ॥ కృష్ణలావణ్యనిలయాకృష్ణసౌభాగ్యశేవధిః। శ్రీకృష్ణాకర్షి
ణీకృష్ణకథాఽసనిషేవికా ॥ ౪౫ ॥ కృష్ణతల్పాకృష్ణకల్పాకృష్ణకుల్యాకలా
స్వనా । కృష్ణకేళిప్రియాకృష్ణకేళిసంతానదోహదా ॥ ౪౬ ॥ కృష్ణశుద్ధా
కృష్ణబుద్ధాకృష్ణముగ్ధాకళంకినీ । కృష్ణభావాకృష్ణవామాకృష్ణకామామ
నోహరా ॥ ౪౭ ॥ కృష్ణైశ్వర్యాకృష్ణవిత్తాకృష్ణస్మితవిఘూర్ణితా ॥
కృష్ణాధరరసాభిజ్ఞా కృష్ణకౌతుకసాధనా ॥ ౪౮ ॥ కృష్ణక్రీడాసుధా
సింధుఃకృష్ణనామపరాయణా । కృష్ణశ్రీఃకృష్ణభూతిశ్చకృష్ణనీఃకృష్ణమం
గళా ॥ ౪౯ ॥ కృష్ణవేణీ కృష్ణగతిఃకృష్ణకామసమూహితా । కృష్ణమాలా
కృష్ణశాలాకృష్ణహృత్పద్మకర్ణికా ॥౫౦॥ కృష్ణజీవాతుకారాధావృషభా
నుతనూద్భవా । ఇతిశ్రీరాధికానామ స్తవరాజమనుత్తమం ॥ ౫౧ ॥సం
పఠేత్ప్రీమదందివ్యంకామదంపుణ్య వర్ధనం । పూజావసానే సంజప్యం
యుగళధ్యానసంయుతం ॥౫౨॥ ప్రణవాద్యమిదందేవిదేవానామపిదుర్ల
భం । కృషిర్భూవాచకశ్శబ్దోనశ్చానందవిధాయకః ॥ ౫౩ ॥ సదానంద
సమావేశఃకృష్ణఇత్యభిధీయతే । సచ్చిదానందరూపాయకృష్ణాయాక్లిష్ట
కారిణే ॥౫౪॥ నమోవేదాంతవేద్యాయబ్రహ్మణే పరమాత్మనే ।
అనయారాధ్యతేకృష్ణోభగవాన్ హరిరీశ్వరః ॥ ౫౫ ॥ లీలయారస
వాహిన్యాతేనరాధాప్రకీర్తితా । రాధికాపిపరాశక్తిఃకృష్ణేచానంద
రూపిణీ ॥ ౫౬ ॥ నిత్యాచనిత్యసత్యస్మిన్ స్వాధారేపురుషోత్తమే
రాధాగానప్రియోరాధాసంగీతాహృతమానసః ॥ ౫౭ ॥ రాధాలావణ్య
నిలయోరాధాప్రేమసరోరుహః। రాధాశృంగార పులకోరాధాశృంగార
కారకః॥౫౮॥రాధాముఖాబ్జమధుపోరాధాస్మితనిరీక్షకః।రాధాధరసుధా

మోదీ రాధాకంఠవిభూషణః ॥ ౫౯ ॥ రాధామనస్సరోహంసో రాధా
మానవిమోచకః । రాధావిలాసగర్విష్ఠో రాధారూపాసవోన్మదః ॥౬౦॥
రాధారూపలతాభృంగో రాధాచంద్రచకోరకః । రాధారససరోమంధీ రా
ధాసర్వాంగసంశ్రయః ॥౬౧॥ రాధారత్నావళీకంఠో రాధాసౌభాగ్యమ
న్దరః । రాధాగంభీరతత్త్వజ్ఞో రాధాజీమూతచాతకః ॥ ౬౨ ॥ రాధా
విద్యోతితో రస్యో౽రాధితో రాధికాప్రియః । నిత్యో౽క్షరో నరో రాతా
నిర్గుణో నీరదచ్ఛవిః ॥౬౩॥ నిరాకారో హరో హారీ విహారవిపినప్రియః।
వేణువిస్ఫూర్జితముఖో విశుద్ధస్మితభూషితః ॥౬౪॥ గుంజావళీవిభూషా
ఢ్యో బర్హిపింఛవిభూషణః । గోవర్ధనధరో గోపీమండలీమధ్యగో హరిః
॥ ౬౫ ॥ గోపాలో గోకులస్వామీ గోవిందో గోకులేశ్వరః। త్రిభంగసుంద
రగ్రీవో మదాఘూర్ణితలోచనః ॥ ౬౬ ॥ రక్తోష్ఠో రక్తచరణో రక్తనే
త్రో రసాయనః । రసప్రియో రసావిష్టో రాకాచంద్రవినోదకృత్ ॥౬౭॥
త్రయ్యంతబోధితో వేదవేద్యో విద్యావినోదకృత్। వివేకగమ్యో ధారే
యో ధరణీభృద్ధనాధిపః ॥౬౮॥ క్షామోదరః క్షమాసారో౽దీనో దా
మోదరో దమీ । దయార్ద్రచిత్తః శ్రీవత్సః శ్రీధరః శ్రీకరో హరిః ॥౬౯॥
దివ్యలోకగతో దివ్యో దివ్యాయుధధరో౽చ్యుతః । నిత్యముక్తజనారా
ధ్యో జగదానందకారకః ॥ ౭౦ ॥ కల్యాణనిలయః కల్యః కల్పపాదపసంశ్ర
యః । కాళిందీకేళికృత్కంసబలవిధ్వంసకృత్కృతీ ॥ ౭౧ ॥ కళంకరహి
తః కామీ కామినీకేళిదక్షిణః । బృందావనస్థో గోబృందపాలకో బాలకేళి
కృత్ ॥ ౭౨ ॥ బలభద్రప్రియః శ్రీమాన్వారణోద్ధాననోఖలః । తాం
డవీ పాండవప్రేష్ఠో యాదవో నందనందనః ॥ ౭౩ ॥ జనార్దనో జనావా
సో వాసుదేవో జనేశ్వరః। వంశీవటీనటో నాదీదానాకృష్టజగత్త్రయః॥ ౭౪॥
దాతీతో నదీకూలకేళికృనాద్ధూళిధూసరః । నారదోదితసంగీతస్సామగా
నప్రియః కలః ॥ ౭౫ ॥ ఇతి నామశతం నిత్యం జపతాం కిం సుదుర్లభం ।
స్వాపకాలే ప్రబోధే చ పుణ్యాహే పుణ్యకర్మణి ॥౭౬॥ పుణ్యక్షేత్రే ప్రజ

పఠనాన్నైర్భక్తిరనపాయినీ। ఏతన్నామామృతస్తోత్రేశ్రీరాధాకృష్ణయోః
ప్రియే ॥ ౭౭ ॥ పఠేద్విచింతయన్నర్థమచిరాద్విందతేహిమాం ॥ ౭౮ ॥

ఇతిశ్రీపంచరాత్రేబృహద్బ్రహ్మ సంహితాయాం ద్వితీయపాదే
భూలోకవర్ణనే శ్రీబృందావనచరితేమంత్రద్వయారాధననిరూపణంనా
మసప్తమోఽధ్యాయః ॥

శ్రీనారాయణఉవాచ । ఏవంచతుర్విధాదేవిమమపుర్యోభవంతి
హి ॥ మాధురేమధురాపుణ్యాతత్రబృందావనంవనం ॥ ౧ ॥ అయో
ధ్యాకోసలేదేశేసరయూపులినస్థితా । యత్రరాజీవపత్రాక్షోరామోద
శరథాత్మజః ॥ ౨ ॥ పరమాత్మాసమభవంజానకీరూపయాత్వయా।
తయోర్లీలానుసన్ధానాన్ముక్తిర్భవతిసద్గతిః ॥ ౩ ॥ శ్రీరామమంత్రరా
జస్యమాహాత్మ్యంగిరిజాపతిః । జానాతిభగవాన్‌శంభుర్జ్వాలత్పావకలో
చనః ॥ ౪ ॥ రామోజేంతో వహ్నిపూర్వో నమోంతస్సాష్ట
షడక్షరః । తారకోమంత్రరాజోఽయంసంసారవినివర్తకః ॥ ౫ ॥ ర
మంతేయోగినోనంతేసత్యానందేచిదాత్మని । ఇతిరామపదేనాసౌపరం
బ్రహ్మాభిధీయతే ॥ ౬ ॥ రామేతికిలవర్ణాభ్యాంబ్రహ్మేతిప్రతిపాద్యతే।
కారణంసర్వభూతానామవధిఃపరికథ్యతే ॥ ౭ ॥ బృహద్గుణానామాధా
రోరహితఃప్రాకృతైర్గుణైః । ఏషసర్వస్యవిధృతిస్సేతుశ్శ్రుత్యాప్రకీ
ర్తితః ॥ ౮ ॥ యదాయదాహిధర్మస్యగ్లానిర్భవతిభూతలే । అభ్యుత్థా
నమధర్మస్యతదాత్మానంసృజత్యసౌ ॥ ౯ ॥ పరిత్రాణాయసాధూనాం
వినాశాయచదుష్కృతాం । ధర్మసంస్థాపనార్థాయజాతోదశరథాత్మ
జః ॥ ౧౦ ॥ రామేనీలోత్పలశ్యామేవామేకోదండభూషితే । భక్త్యా
శ్రిత్యైతిపరంస్థానంవైకుంఠాఖ్యంసుదుర్లభం । ౧౧ ॥ చతుర్థీచాత్రని
ర్దిష్టాతాదర్థ్యేకమలోద్భవ । అర్థ్యేతితేనరామంహిసంత్యజ్యాన్య
ప్రయోజనం ॥ ౧౨ ॥ సాధనాంతరసంత్యాగంనమశ్శబ్దోహిశంసతి ః అ
నశరణాపత్తిఃపరమైకాంతినామ్మతా ॥ ౧౩ ॥ సర్వధర్మాన్పరిత్యజ్యనే

మామేకంశరణంగతాన్ । మోచయిష్యామిసర్వేభ్యఃపాపేభ్యోనాత్ర
సంశయః ॥ ౧౪ ॥ దాసోఽస్మీతిచసంధాయచాత్మానంపరమేశ్వరి । అ
భయంతస్యదాస్యామియోమామేతినిరంతరం ॥ ౧౫ ॥ గచ్ఛంస్తిష్ఠన్
స్వపన్భక్త్యానమన్యోగురుదేవయోః । దాసోఽస్మీతినిజంరూపంస్మ
రన్ముచ్యేతబంధనాత్ ॥ ౧౬ ॥ నారాయణస్యయేభక్తాశ్శాంతావినత
మానసాః । తేషాందాసస్యదాసోఽహమితిసంచింతయేద్ధియా ॥ ౧౭ ॥
శంఖచక్రోర్ధ్వపుండ్రాద్యైర్దాసవేషంవిధాయచ । దాసవద్దేవదేవేశం
భక్త్యాపరిచరేద్ధరిం ॥ ౧౮ ॥ ససర్వసిద్ధిమాసాద్యహ్యంతేరామపదంవ్ర
జేత్ । చింతయేచ్చేతసానిత్యంశ్రీరామశ్శరణమ్మమ ॥ ౧౯ ॥ చిద్రూప
పస్యాత్మనోరూపంపారతంత్ర్యంవిచింత్యచ । చింతయేచ్చేతసానిత్యంశ్రీ
రామశ్శరణమ్మమ ॥ ౨౧ ॥ ఆత్మాధారంస్వతంత్రంచసర్వశక్తింవిచిం
త్యచ । చింతయేచ్చేతసానిత్యంశ్రీరామశ్శరణమ్మమ ॥ ౨౨ ॥ నిత్యా
త్మగుణసంయుక్తోనిత్యాత్మతనుమండితః । నిత్యాత్మకేళినిలయశ్శ్రీరా
మశ్శరణమ్మమ ॥ ౨౩ ॥ గుణలీలాస్వరూపేషుమితిర్యస్యనవిద్యతే । అ
తోవాఙ్మనసావేద్యశ్శ్రీరామశ్శరణమ్మమ ॥ ౨౪ ॥ కర్తాసర్వస్యజగ
తోభర్తాసర్వస్యసర్వగః । సంహర్తాకార్యజాతస్యశ్రీరామశ్శరణం
మ్మమ ॥ ౨౫ ॥ వాసుదేవాదిమూర్తీనాంచతుర్ణాంకారణంపరం । చ
తుర్వింశతిమూర్తీనామాశ్రయశ్శరణమ్మమ ॥ ౨౬ ॥ నిత్యముక్తజనైః
పుష్టోనివిష్టఃపరమేపదే। పరంపరమభక్తానాంశ్రీరామశ్శరణమ్మమ॥ ౨౭॥
మహదాదిస్వరూపేణసంస్థితఃప్రాకృతేపదే । బ్రహ్మాదిదేవరూపైశ్చశ్రీ
రామశ్శరణమ్మమ ॥ ౨౮ ॥ మన్వాదినృపరూపేణశ్రుతిమార్గంబిభ
ర్తియః । యఃప్రాప్యతేస్వరూపేణశ్రీరామశ్శరణంమ్మమ ॥ ౨౯ ॥ ఋ
షిరూపేణయోదేవోవనవృత్తిమపాలయత్ । యోంఽతరాత్మాచస
ర్వేషాంశ్రీరామశ్శరణంమ్మమ ॥ ౩౦ ॥ యోసౌసర్వతనుస్సర్వస్సర్వ
నామాసనాతనః । అలిప్తస్సర్వభావేషుశ్రీరామశ్శరణంమ్మమ ॥ ౩౧ ॥
బహిర్మత్స్యాదిరూపేణ సద్ధర్మమనుపాలయన్ । పరిపాతిజనాన్దీ

నార్శ్రీరామశ్శరణంమ్మమ ॥ ౩౨ ॥ యశ్చాత్మానంపృథక్కృత్యాభ
క్తప్రేమవశంగతః । అర్చాయామాస్థితో దేవశ్శ్రీరామశ్శరణమ్మమ
॥ ౩౩ ॥ సర్వావతారరూపాణాందర్శనస్పర్శనాదిభిః దీనానుద్ధరతే
యోఽసౌ శ్రీరామశ్శరణంమమ ॥ ౩౪ ॥ కౌసల్యాశుక్తిసంజాతో జానకీ
కంఠభూషణః । ముక్తాఫలసమో యోఽసౌ శ్రీరామశ్శరణమ్మమ ॥ ౩౫ ॥
విశ్వామిత్రమఖత్రాతా తాటకాగతిదాయకః । అహల్యాశాపశమనశ్శ్రీ
రామశ్శరణమ్మమ ॥ ౩౬ ॥ పినాకభంజనశ్శ్రీమాఞ్జానకీప్రేమపాలకః ।
జామదగ్న్యప్రతాపఘ్నశ్శ్రీరామశ్శరణమ్మమ ॥ ౩౭ ॥ రాజ్యాభిషేక
సంహృష్టః కైకేయీవచనాత్పునః । పిత్రాదత్తవనక్రీడశ్శ్రీరామ శ్శరణ
మ్మమ ॥ ౩౮ ॥ జటాచీరధరో ధన్వీ జానకీలక్ష్మణాన్వితః । చిత్రకూటకృ
తావాసశ్శ్రీరామశ్శరణమ్మమ ॥ ౩౯ ॥ మహాపంచవటీలీలాసంజాతపర
మోత్సవః । దండకారణ్యసంచారీ శ్రీరామశ్శరణమ్మమ ॥ ౪౦ ॥ ఖర
దూషణసంఛేదీ దుష్టరాక్షసభంజనః । హృతశూర్పణఖాశోభశ్శ్రీరామ
శ్శరణమ్మమ ॥ ౪౧ ॥ మాయామృగవిభేత్తా చ హృతసీతానుతాపకృత్ ।
జానకీవిరహాక్రోశీ శ్రీరామశ్శరణమ్మమ ॥ ౪౨ ॥ లక్ష్మణానుచరో ధన్వీ
లోకయాత్రావిడంబకః । పంపాతీరేకృతాన్వేషః శ్రీరామశ్శరణమ్మమ
॥ ౪౩ ॥ జటాయుత్రాణకర్తా చ కబంధగతిదాయకః । హనుమత్కృత
సాహిత్యశ్శ్రీరామశ్శరణమ్మమ ॥ ౪౪ ॥ సుగ్రీవరాజ్యదశ్శ్రీశో వాలినిగ్ర
హకారకః ॥ అంగదాశ్వాసనకరశ్శ్రీరామశ్శరణమ్మమ ॥ ౪౫ ॥ సీతా
న్వేషణనిర్ముక్తహనుమత్ప్రముఖవ్రజః । ముద్రానివేశితబలశ్శ్రీరామశ్శ
రణమ్మమ ॥ ౪౬ ॥ హేలోత్తారితపాథోధిర్దూతనిర్ధూతరాక్షసః ।
లంకాదాహకరో ధీరశ్శ్రీరామశ్శరణమ్మమ ॥ ౪౭ ॥ రోషసంబద్ధపాథో
ధిర్లంకాప్రాసాదరోధకః । రావణాదిప్రభేత్తా చ శ్రీరామశ్శరణమ్మమ
॥ ౪౮ ॥ జానకీజీవనత్రాతా విభీషణసమృద్ధిదః । పుష్పకారోహణాసక్త
శ్శ్రీరామశ్శరణమ్మమ ॥ ౪౯ ॥ రాజసింహాసనారూఢః కౌసల్యానందవ
ర్ధనః । నామనిర్ధూతనిరయశ్శ్రీరామశ్శరణమ్మమ ॥ ౫౦ ॥ యజ్ఞక

త్రాయజ్ఞభోక్తాయజ్ఞభర్తామహేశ్వరః । అయోధ్యాముక్తిదశ్శాస్తా శ్రీరా
మశ్శరణమ్మమ ॥ ౫౧ ॥ ప్రపన్నస్సర్వధర్మజ్ఞో మామేకంశరణంగతః ।
పఠన్నిదంమమస్తోత్రంముచ్యతేభవబంధనాత్ ॥ ౫౨ ॥ మంత్రశ్చాష్టా
క్షరోదేవిశ్రీరామశ్శరణమ్మమ । సిద్ధోపాయోఽక్షరవిదాంభావనాపరి
కల్పితః ॥ ౫౩ ॥ రామేతిద్వ్యక్షరమ్మంత్రంమరణేయదిసంస్మరేత్ । న
రోనలిప్యతేపాపైఃపద్మపత్రమివాంభసా ॥ ౫౪ ॥ రామభద్రోరామ
చంద్రోమంత్రోఽయంచతురక్షరః । శుద్ధోఙంతోనమఃపశ్చాత్సప్తవ
ర్ణోఽపిముక్తిదః ॥ ౫౫ ॥ అష్టాక్షరోబీజపూర్వోబీజంతుప్రణవోభ
వేత్ । నానాకామవశాద్దేవిబీజాన్యన్యానిసంతిహి ॥ ౫౬ ॥ షడక్షరో
వహ్నిపూర్వస్తారకస్త్వభిధీయతే । మహాపాతకినాంపాపదహనేదహనో
పమః ॥ ౫౭ ॥ హుంజానకీవల్లభేతిఙేంతోవహ్నిప్రియాతతః । దశాక్ష
రోమహామంత్రోజపతాంకల్పపాదపః ॥ ౫౮ ॥ శ్యామంవారిజపత్రనే
త్రమమలంప్రజ్ఞానమూర్తింహరిం విద్యుద్దీప్తపిశం గరమ్యవసనంభాస్వ
త్కిరీటోజ్జ్వలం । కర్ణాలంబితహేమకుండలలసద్భ్రూవల్లిమత్యద్భు
తంశ్రీమంతంభగవంతమిందుసహితంశ్రీజానకీశంస్మరేత్ ॥ ౫౯ ॥ శ్రీరం
గాఖ్యంపరంధామమమమానినిభూతలే । వైకుంఠవైభవంసర్వంమయా
తత్రనియోజితం ॥ ౬౦ ॥ కావేరీవిరజాయత్రప్రభుపాదాంబుజాశ్రయా ।
శ్రీముక్తిమండపంనామమందిరంమేవరాననే ॥ ౬౧ ॥ త్వయాసహసదా
దేవినివసామిమహీతలే । శ్రీరంగశాయీభగవాన్యత్రాస్తేగరుడధ్వ
జః ॥ ౬౨ ॥ ద్రావిడేషుమహాపుణ్యంశ్రీరంగాఖ్యంనికేతనం । శిలారూ
పేణతిష్ఠామియత్రాహంకమలప్రియే ॥ ౬౩ ॥ కావేరీతోయరూపేణ
మామవేహినిరంతరం । యత్తోయపానాదనఘోనిష్పాపోజాయతేనరః
॥ ౬౪ ॥ నహ్యపుణ్యవతాందేవిమన్నికేతోపలంభనం । సాధనాంతరని
ష్ఠానాంభవతీత్యవధారయ ॥ ౬౫ ॥ యత్రమేలోకకల్యాణకారిణీపర
మాకలా । ద్విజరూపేణభవితాయాతుసంకర్షణాభిధా ॥ ౬౬ ॥ ద్వా
పరాంతేకలేరాదౌపాషండప్రచురేజనే । రామానుజేతిభవితావిష్ణుధర్మ

ప్రవర్తకః ॥ ౬౭ ॥ శ్రీరంగేశదయాపాత్రంవిద్ధిరామానుజమ్మునిం । యేనసందర్శితఃపంథావైకుంఠాఖ్యస్యసద్మనః ॥ ౬౮ ॥ పారమైకాంతికోధర్మోభవపాశవిమోచకః। యత్రానన్యతయాప్రోక్తమావయోఃపాదసేవనం ॥ ౬౯ ॥ కాలేనాచ్ఛాదితోధర్మోమదీయోఽయంవరాననే । తదామయాప్రవృత్తోఽయంతత్కాలోచితమూర్తినా ॥ ౭౦ ॥ విష్వక్సేనాదిభిర్భక్తైశ్శఠారిప్రముఖైర్ద్విజైః । రామానుజేనమునినాకలౌసంస్థాముపేష్యతి ॥ ౭౧ ॥ శ్రీశైలో వేంకటాద్రిశ్చరంగాఖ్యం ధామమామకం। యైర్నదృష్టంసుదృష్టంతైర్వైవస్వతగృహాజిరం ॥౭౨॥ చతుర్థంద్వారకాఖ్యంహిమద్ధామసురవందితం । శ్రయతాంపరయాభక్త్యానాహందూరేకదాచన॥౭౩॥యత్రాహంహేతినాసాధ్వితాపయామితనుంనృణాం।యేనపూతాభవిష్యంతికలౌమందాధికారిణః॥౭౪ ॥ గోమత్యాస్సంగమోయత్రసాగరేణమహాత్మనా।మృతాస్తత్రభవిష్యంతిపాపినోపిచతుర్భుజాః॥౭౫॥ కలికాలేమహాఘోరేనోపాయోవిద్యతేఽపరః। వినాద్వారవతీయాత్రాంగోమత్యాంచాభిషేచనం ॥౭౬॥ ద్వారకామృత్తికాలేపాన్నిర్లేపఃపాపకర్దమాత్। జాయతేపురుషోలోకేకలికాలేవిశేషతః ॥ ౭౭ ॥ తులసీమాలికాయుక్తోద్వారకామృత్తికాంకితః, మమధ్యానరతోజంతురహమేవనచేతరః ॥ ౭౮ ॥ ఏవంపుణ్యతరాఃపుర్యఃక్షేత్రాణ్యాయతనానిచ । మదైకాంతికభక్తానాం మత్పదప్రాపకాణిచ ॥ ౭౯ ॥ ధర్మస్థానమయోధ్యాఖ్యంరంగమ్ముక్తిపదంస్మృతం । ద్వారకాభక్తికృత్స్థానంరసస్థానంతుమాధురం ॥౮౦॥ ఏవంప్రకాశితందేవిభక్తానాంహితకారణాత్ । ప్రాకృతేపిపదమ్ముక్తైర్మాగాశ్శోకమ్మనాగపి ॥ ౮౧ ॥ ఇతిశ్రుత్వామహాదేవీవిష్ణుపత్నీముదాన్వితా । స్వతంత్రేకథయామాసభక్తింషోడశధాహరేః ॥౮౨॥ స్థానానిమత్ప్రియుక్తానిబ్రహ్మన్నుపదిదేశయా । నివాసార్థంవైష్ణవానామప్రాకృతపదంయథా ॥ ౮౩ ॥ ఇతితేకథితంబ్రహ్మన్ప్రసంగాన్నిజవైభవం । ప్రాకృతేఽప్రాకృతంస్థానంచతుర్ధాత్వవతారితం॥౮౪॥ పద్మోపదిష్టంతేసర్వమాఖ్యానం

పావనమ్మహత్ । + నంబృందావనంనామపద్మాధ్యాయతినిత్యశః॥౮౫॥
కథంనివసతాముక్తిరిత్యుక్తంయత్త్వయాఽనఘ । తదిదంసర్వమాఖ్యా
తంవిముక్తిపదకారణం ॥౮౬॥ బ్రహ్మోవాచ॥మునయోభగవానే
వంప్రాకృతేక్షితిమండలే । మామువాచనిజంస్థానందివ్యమాత్మైకసాధ
నం ॥ ౮౭ ॥ మునయఊచుః॥భువర్లోకాదికంసర్వంశ్రుతంవిష్ణుము
ఖాద్యథా । తథానోవదవిశ్వాత్మన్ప్రపన్నాన్శరణాగతాన్ ॥ ౮౮ ॥
శ్రీబ్రహ్మోవాచ॥శ్రూయతాం మునయఃపుణ్యం భగవద్వచనామృ
తం । కృపయాకరుణాసింధుర్యథామామవదత్పురా ॥౮౯॥ శ్రుత్వాహం
భూమిలోకంచసరహస్యంజనార్దనాత్ । భువఃప్రభృతిలోకానామపృ
చ్ఛంరూపమద్భుతం ॥ ౯౦ ॥ శ్రీనారాయణఉవాచ॥ యావత్ప్రమాణా
పృథివీవిస్తీర్ణపరిమండలా । తావద్భువఃస్థలంబ్రహ్మన్విస్తీర్ణపరి
మండలం ॥ ౯౧ ॥ ఉపరిష్టాత్క్షితేర్వ్యోమ్నిలక్షయోజనసంమితే ।
రవిస్తిష్ఠతితిగ్మాంస్స్వైరంశుభిర్భాసయన్జగత్ ॥ ౯౨ ॥ రథమాస్థా
యభగవాన్బహుయోజనవిస్తృతం । వామపార్శ్వేస్థితంత్వేకచక్రం
దివ్యంప్రతిష్ఠితం ॥ ౯౩ ॥ వహంతిసప్తయస్సప్తచ్ఛందాసిస్యందనమ్మ
హత్ । సారథిశ్చారుణస్సర్వానశ్వాన్వాహయతిస్వయం ॥ ౯౪ ॥ మా
నసోత్తరశైలస్యమూర్ధ్నిస్యందనవద్గతిః।విభాగహేతురుషసామహ్నామ
పిగతిక్రమాత్ ॥ ౯౫ ॥ యోగినాంపరమఃపంథాస్సమ్మృతః క్లేశపరిక్షయే।
మోక్ష్యమాణాఃపథాయేనయాంతివిష్ణోఃపరంపదం॥౯౬॥ ఉదయాస్తమ
యౌనైవభానుస్సర్వత్రసంముఖః । దర్శనాదర్శనేభానోరుదయాస్త
మయామతౌ ॥ ౯౭ ॥ యైర్యత్రదృశ్యతేభానుస్సతేషాముదయస్మృ
తః । యదాయత్రతిరోభావస్తదాస్తమయధీర్నృణాం ॥ ౯౮ ॥ దూరీ
భవంతిపూర్వాహ్ణేరశ్మయోహ్యస్యసంతతాః । హ్రస్వీభవంతిపశ్చాత్తు
యావత్తేషామదర్శనం ॥ ౯౯ ॥ వర్జయిత్వాపురీంధాతుస్సర్వతోమే
రుభూతలే । పతంతిభానవోభానోస్తిర్యగూర్ధ్వమధస్తతాః ॥ ౧౦౦ ॥
సభాంతుబ్రహ్మణోగత్వాప్రత్యాగచ్ఛంతితేపునః।బ్రహ్మణాస్తేజసాతేన

నాన్యత్రావర్తనంభవేత్ ॥౧౦౧॥ భూసూర్యయోరంతరాళంభువస్తల
ముదాహృతం । విద్యాధరాశ్చగంధర్వాస్సిద్ధాశ్చసహదానవాః ॥ ౧౦౨॥
వసంతిముదితాస్స్వేషుప్రదేశేషుపృథక్పృథక్ । లక్షేదివాకరస్థానాచ్ఛశి
నఃస్థానమీరితం ॥ ౧౦౩ ॥ తస్యోపరిష్టాత్తిష్ఠంతినక్షత్రాణియథాతథా ।
లక్షత్రయమతీత్యోర్ధ్వంబుధస్యస్థితిరుచ్యతే ॥ ౧౦౪॥ ఉశనాతుతతోల
క్షద్వయముత్తీర్యతిష్ఠతి । తద్యోజనాన్యతిక్రమ్యభౌమస్తిష్ఠతిసర్వదా
॥ ౧౦౫ ॥ తావత్ప్రమాణేఽవస్థానంగురోస్తస్యోపరిస్థితః । శనైశ్చరస్త
త్ప్రమాణమతీత్యోర్ధ్వంరవెస్సుతః ॥ ౧౦౬ ॥ సప్తర్షిమండలంతస్మా
ల్లక్షమేకంసురేశ్వర । సప్తర్షిభ్యస్సహస్రాణాంశతాదూర్ధ్వంవ్యవస్థి
తః ॥ ౧౦౭ ॥ తతోధ్రువఃస్థితస్థానెమరాగోహేమహర్షిభిః । మేఢీ
భూతస్సమస్తస్యజ్యోతిశ్చక్రస్యపద్మజ ॥ ౧౦౮ ॥ ద్వాదశారమ్మహచ్చ
క్రంనేమిద్వేతస్యనాభయః । త్రిస్రస్సంతివసంతాద్యాఋతవోయెద్వ్య
రేషుతే ॥ ౧౦౯ ॥మేషాదయోప్యరేష్వేవమీనాంతాద్వాదశస్మృతాః
మాసాద్వాదశచైత్రాద్యావసంతప్రముఖాస్తథా ॥ ౧౧౦ ॥ ఋతవష్ష
ట్క్రమాచ్చైవవిషువాయనయోర్ద్వయం। సితాసితౌచపక్షౌద్వాయు
గభేదాశ్చవత్సరాః ॥౧౧౧॥ త్రుట్యాదయః కాలభేదాశ్చక్రధారాసునిష్ఠి
తాః ధ్రువస్థితోనాభిమధ్యేప్రవరాయెతురాశయః ॥౧౧౨॥ప్రసవ్యేన
గ్రహాస్సర్వేచరంతిగతిరీదృశీ । కులాలచక్రమధ్యస్థమృత్పిండసదృశో
ధ్రువః॥౧౧౩॥భ్రమంతిపరితస్సర్వేధ్రువంజ్యోతిర్గణాస్సదా।ఆదిత్యధ్రు
వయోర్మధ్యదేశస్స్వర్గసమాహ్వయః॥౧౧౪॥ వసంతితస్మిన్గీర్వాణా
విమానేషుపృథక్పృథక్ । అసంఖ్యాతా నిత్యతృప్తాజ్యోతిర్మయవపు
ర్ధరాః ॥ ౧౧౫ ॥ తేషాంగంగాజలంసేవ్యంపుష్పాణిసురభూరుహాం ॥
వనానిచింతామణయఃస్త్రియశ్చాప్సరసస్స్మృతాః ॥౧౧౬॥ లోకోఽ
యంక్రతుభిస్సాధ్యోయత్రరాజాశతక్రతుః। ఉపేంద్రమూర్తిర్భర్గవా
నాసీనస్తత్రసర్వదా॥౧౧౭॥రక్షతిస్వర్గనిలయాన్దేవాదీన్స్వేనతేజసా।
భూభువస్స్వస్త్రయోలోకాలక్షాఃపంచదశస్మృతాః ॥ ౧౧౮ ॥ తత్ర

భాగవతావాసం నేచ్ఛంతిమనసాపిచ। యెషాంవైకుంఠపాదాబ్జరతిరస్త్యనపాయినీ ॥ ౧౧౯ ॥ నతేస్వర్గసుఖం భౌమం బ్రాహ్మ్యం వాంఛంతికర్హిచిత్ । తతఃపరమ్మహాలోకః కోటియోజనమాయతః ॥ ౧౨౦ ॥ సనందనాద్యామునయోనివసంతిచకోటిశః । తతఃపరోజనోలోకఃపురస్తాద్ద్విగుణాయతః॥ ౧౨౧ ॥ తతఃపరం హ్యష్టకోటియోజనంతుతపస్స్మృతం । కోటిత్రయాయతంతస్మాదూర్ధ్వంధాతుఃపురంస్థితం ॥ ౧౨౨ ॥ తద్బ్రహ్మలోకంమునయోగృణంతికమలాసన। లక్షయోజనవిస్తీర్ణంశాలాప్రాసాదసంకులం ॥ ౧౨౩ ॥ ఉత్తరేణబ్రహ్మలోకంలక్షాఃపంచదశస్మృతాః । తత్రసత్యమితిఖ్యాతో విష్ణులోకోనిరామయః॥ ౧౨౪ ॥ పంచచత్వారింశత్కోటియోజనఃపరికీర్తితః । సర్వాత్మా భగవానూర్ధ్వం పంచపంచదశస్థితః ॥ ౧౨౫ ॥ పరమేష్ఠీసభగవాన్ప్రపంచేవిష్ణుతుష్టయె। అధ్యాస్తేభగవాన్నిత్యంశంఖచక్రగదాధరః ॥ ౧౨౬ ॥ పంచాశత్కీర్తమయోవిష్ణుఃకోటియోజనసమ్మితే । ఆస్తేశ్రీభూమిసహితోనైనతేయేనసేవితః ॥ ౧౨౭ ॥ అండభిత్తిరుపర్యస్యస్థితాకోట్యర్ధయోజనె । ఏవమతేహ్యూర్ధ్వలోకానాంనివాసఃకథితోమయా ॥ ౧౨౮ ॥ ఏతదావరణీభూతమండంవిద్ధిహిరణ్మయం । ఏతేనాండకటాహేనలోకాస్సర్వేసమావృతాః ॥ ౧౨౯ ॥ ఉపర్యుపర్యమీలోకాఃకపిత్థఫలవత్స్థితాః । తద్దశోత్తరసంఖ్యానవారిణాపరివేష్టితం ॥ ౧౩౦ ॥ ఆవృత్యాండంయథావారిస్థితంతద్వత్తదగ్నినా । సవాయునాతద్వదేవవాయుశ్చనభసావృతః ॥ ౧౩౧ ॥ సర్వందశోత్తరంవిద్యాత్తద్వ్యోమమహతావృతం । మహాంశ్చాద్యప్రధానేనప్రధానంతమసావృతం ॥ ౧౩౨ ॥ తదనంతంతమస్తస్యసంఖ్యానంనైవవిద్యతే । హేతుభూతమశేషస్యతమసఃప్రకృతిఃపరా ॥ ౧౩౩ ॥ అండానామీదృశానాంచసహస్రాణ్యయుతానిచ । బహూనావాకిముక్తేనసంఖ్యావక్తుంనశక్యతే ॥ ౧౩౪ ॥ అండానితానిసర్వాణివ్యాప్యనారాయణఃస్థితః । అతశ్చతేషాం భగవాన్సర్వాధారఃపరఃపుమాన్ ॥ ౧౩౫ ॥ బహిశ్చసాక్షివత్సర్వమీక్షమాణోఽవతిష్ఠతే । మ

హాత స్తమసో బ్రహ్మాండద్యులోకాబహుయోజనాః ॥ ౧౩౬ ॥ చత్వా
రః క్రమశస్సంతి చతుర్భిస్సమధిష్ఠితాః । వ్యూహైః క్రమేణ లక్ష్యాస్తేష్వ
నిరుద్ధోఽవరో మతః ॥ ౧౩౭ ॥ ప్రద్యుమ్నోఽనంతరం తస్య సంకర్షణ
సమాహ్వయః । వాసుదేవ స్తతః పశ్చాద్వ్యూహాఖ్యః కమలాసన॥౧౩౮॥
విభవాఖ్యో వాసుదేవ స్తదనంతరమీరితః ।అనాదిర్వాసుదేవశ్చ స్వస్వలో
కే ప్రతిష్ఠితాః ॥౧౩౯॥ తతో నారాయణస్యాపి లోక స్తన్నికటస్థితః। ఏకై
కస్యాంతరం కోటియోజనానాముదీరితం ॥ ౧౪౦ ॥ తావానేవచవిస్తా
ర స్తేషామతిమనోహరః । తేభ్యో బహిస్థితో లోకో యత్రాస్తే భగవా
నజః ॥ ౧౪౧ ॥ ఆధారభూతస్సర్వేషామనాదిః పురుషోత్తమః । శేషభో
గాసనే దివ్యే శ్రీభూభ్యాం సహితః స్థితః॥౧౪౨॥ యోవ్యాస్తాభి స్తథాఽష్టాభి
శ్శక్తిభిః పరివారితః । వాలవ్యజనహస్తాభిస్సేవమానాభిరంతికే ॥ ౧౪౩ ॥
సేనేశాద్యైః పారిషదైశ్చండాద్యైర్ద్వారాయుధైరపి। ప్రణమద్భిస్సేవ్యమాన
స్సామీప్యే పరితః స్థితైః ॥ ౧౪౪ ॥ ముక్తైశ్చ పంచకాలజ్ఞైః సిద్ధైః కింకర
తాం గతైః । ఉపాస్యమానస్సతతం ద్వాదశాక్షరచింతకైః ॥ ౧౪౫ ॥ అ
ష్టాంగయోగసంసిద్ధైర్బహుభిర్భగవన్మయైః । మంత్రద్వయానుసంధా
నపరైర్భాగవతోత్తమైః ॥ ౧౪౬ ॥ తాపాదికృతసంస్కారైరన్యైః పూ
ర్వం పర్యుపాసితః । సర్వలోకావధిశ్చైషీ భగవాన్సద్గుణాలయః ॥ ౧౪౭ ॥
వైకుంఠాఖ్యో హి మే లోకో నిత్యోఽయం కమలాసన । కథితః కృపయా తు
భ్యం త్రిగుణాత్పరతః పరః ॥ ౧౪౮ ॥ ఏషసర్వావధిశ్చైషీ భగవాన్సద్గుణా
లయః । సచ్చిదానందరూపోఽసౌ సర్వకారణకారణం ॥ ౧౪౯ ॥ భక్త్యాప
రమయా గ్రాహ్యో హ్యాదీనానాం పరిపాలకః । యద్గత్వా న నివర్తంతే తద్బ్ర
హ్మ పరమం పదం॥౧౫౦॥ ఇతి తే కథితం ధాతః స్థానం యద్ద్వివిధం స్మృతం॥
ప్రాకృతాప్రాకృతం నామ కిం భూయః శ్రోతుమిచ్ఛసి ॥ ౧౫౧ ॥

ఇతి శ్రీపంచరాత్రే బృహద్బ్రహ్మసంహితాయాం ద్వితీయపాదే లోకనిరూపణం నామ సప్తమోఽధ్యాయః॥ద్వితీయపాదస్సమాప్తః॥

బ్రహ్మోవాచ॥ ఉపాసకానాం యదిదంనిరూపితం స్థానంత్వ
యాఽప్రాకృతమేకమవ్యయం । కథంతదేతత్పురుషఃప్రయాతిసర్వంస
మాఖ్యాహిరహస్యమేతత్ ॥ ౧ ॥ మర్త్యైకృతనివాసాయేస్థానానిచస
రాంసిచ । వనానిపురుషాః కేవానద్యస్తత్రభవంతిచ ॥ ౨ ॥ వ్యూ
హస్థానం చవిభవస్థాన మాయతనానిచ । భోగంచనిత్యముక్తానాం
దేవవిస్తరతోవద ॥ 3 ॥ శ్రీనారాయణఉవాచ॥లోకాశ్చతుర్దశప్రో
క్తామయాతేకమలోద్భవ ।అధస్సప్తసమాఖ్యాతాఊర్ధ్వఞ్చసప్తప్రకీర్తి
తాః ॥ ౪ ॥ ఉక్తాస్సావరణాస్సర్వేనాశశీలాభవంతితే । బ్రహ్మణోదివ
సస్యాంతేనాశమాయాన్తియశ్చతే ॥౫॥ బ్రహ్మణోఽంతేవిలీయంతేలో
కాయేచచతుర్దశ । ప్రాకృతాస్తేసమాఖ్యాతాలీలారూపారమాపతేః
॥ ౬ ॥ కాలేనైవవిలీయంతేకాలేనైవభవంతిహి । ఆద్యంతయోస్త్వ
మేవైషాం హేతుభూతఃప్రజాపతే ॥ ౭ ॥ త్వయాసహభవంతీహాలయం
యాంతిత్వయాసహ । లోకాస్తుప్రకృతౌయాంతిత్వంతుమయ్యేవమ
త్పరః ॥ ౮ ॥ దృశ్యమానమిదంసర్వమనిత్యమితిచోచ్యతే ।ప్రాకృతంకా
ర్యభూతంహిమదనన్యతయాస్థితం ॥ ౯ ॥ అహమాత్మాచసర్వేషామా
ధారఃపురుషఃపరః । క్రీడార్థందేవదేవేశమయైవప్రకటీకృతం ॥ ౧౦ ॥లో
కైశ్చతుర్భిర్దశభిస్సాగరైర్ద్వీపసంయుతైః । భూతైశ్చతుర్భిర్దశభి
ర్భూధరైశ్చమహోత్సవైః ॥ ౧౧ ॥ పరిపూర్ణమిదంరమ్యమండం
ప్రకృతిసంభవం । దశోత్తరైరావరణైఃపుష్టంవస్త్రపుటైరివ ॥ ౧౨ ॥
యోజనానాంషష్టికోటి మున్నతంవిస్తరేణతు।పంచాశత్కోటి గుణితం
ప్రాకృతంత్వండమేవచ ॥ ౧౩ ॥ ఏతదండకటాహేనతిర్యగూర్ధ్వమధః
క్రమాత్ । కృష్టైసస్యంయథాబీజంసర్వతోవైసమావృతం ॥ ౧౪ ॥య
థాకపిత్థంబీజానిసమాకృష్యావతిష్ఠతే । తథాఽండమేతదాధారంచేత
నాచేతనానిహి ॥ ౧౫ ॥ కోటియోజనమానేనపృథివ్యావరణం స్మృతం।
దశకోటిప్రమాణేనజలావరణముచ్యతే ॥ ౧౬ ॥ శతకోటిప్రమాణేనవ
హ్నేరావరణమ్మతం । సహస్రకోటిమానేనవాయోరావరణంవిధేః॥౧౭॥

దశసాహస్రకోట్యుక్తమాకాశావరణమ్మహత్ । లక్షేణాహంకృతేస్తత్ర
దశలక్షమ్మహత్స్మృతం ॥ ౧౮ ॥ ప్రకృత్యావరణంయత్తదనంతంహితదు
చ్యతే । ప్రకృత్యావరణాంతానిదహ్యంతేకాలవహ్నినా ॥ ౧౯ ॥ అం
డావరణభూతానిప్రకృతౌలయమాప్నుయుః । సాసర్వజగదాధారాప్ర
కృతిర్మత్సమాశ్రయా ॥ ౨౦ ॥ తయాజగత్సర్గలయాకరోమికమలో
ద్భవ । క్రీడార్థంత్రిగుణాదైవీమమైవ్రాద్భావితాపురా ॥ ౨౧ ॥ దైవీహ్యే
షాగుణమయీమమమాయాదురత్యయా । మామేవయేప్రపద్యంతే
మాయామేతాంతరంతి తే ॥ ౨౨ ॥ ఇయంభాగవతీమాయాకారణేసత్స్వ
రూపిణీ । గుణత్రయవతీనిత్యానిత్యానంతగుణాశ్రయా ॥ ౨౩ ॥ అవ్యక్తాశాశ్వ
తీసర్వబీజభూతాప్రతిష్ఠితా । కార్యానుమేయాప్రకృతిశ్చిచ్ఛరీరతయా
మతా ॥ ౨౪ ॥ స్వాశ్రయవ్యతిరేకేణస్థాతుంగంతుమనీశ్వరా । తచ్ఛరీ
రతయాసైవతదాయత్తగుణక్రియా ॥ ౨౫ ॥ ధత్తేఽంకురవదాత్మస్థమే
తద్వ్యక్తమలక్షితా । అవస్థాంతరమాపన్నాసైవభాతినచాపరా ॥ ౨౬ ॥
వ్యక్తామాయాకార్యరూపానైకరూపాప్రజాపతే । సర్వదానైకరూపే
యంపరిణామస్వభావతః ॥ ౨౭ ॥ అనిత్యాహ్యసతీమిథ్యావస్తుభూతాపి
దుర్గ్రహా । దుస్తరాదుష్ప్రధర్షాచదురూహాదుర్విచేష్టితా ॥ ౨౮ ॥
మద్ధార్యామత్తనూరేషానమత్తోఽన్యామనాగపి । భిన్నోఽహమేవదే
వేశనిరపేక్షోనిరాశ్రయః ॥ ౨౯ ॥ మదనన్యామహాభాగకార్యకారణ
యోరియం । చేతనఃపురుషశ్చాన్యోమచ్ఛరీరతయామతః ॥ ౩౦ ॥ స
చ్చిదానందరూపోఽయంనమేభేదోమనాగపి । భోక్తానిరంజనోమాయా
గుణహీనోఽక్షరఃపరః ॥ ౩౧ ॥ పరిణామకృతాకారనామరూపవివర్జి
తః । నిర్వికారోగుణైర్వ్యాప్తోమద్వాచ్యోమన్నికేతనః ॥ ౩౨ ॥ అజోఽ
వ్యయోఽచ్యుతస్సాక్షీప్రకృత్యాత్మాసుఖాత్మకః । ఏకరూపోనిత్యవస్తు
పరమార్థసదాత్మకః ॥ ౩౩ ॥ మాయాపరతరోమాయీమచ్ఛేషోమద్గతి
స్స్మృతః । మద్భోక్తామత్పరోనిత్యోమదనన్యస్థితిర్మతః ॥ ౩౪ ॥ మా
యాయవనికాచ్ఛన్నోమాయాహంకారితోయదా । మాయాభోక్తాశ

హైరిణ్వద్ధోమాయాగతిరనీశ్వరః ॥ ౩౫ ॥ అబ్రహ్మభూతస్త్రిగుణోమలి
నోదుఃఖభాజనః । జీవోహ్యయమ్మత్స్వరూపోఽపిసంసారేహ్యవసీదతి
॥ ౩౬ ॥ బ్రహ్మాత్మకమిదంసర్వంచిదచిన్మిశ్రితంజగత్ । విజ్ఞాయా
త్మనిమయ్యేవకృతభావస్తుయఃపుమాన్ ॥౩౭॥ అవిద్యాతిమిరంతీర్త్వా
మద్భావముపలభ్యవ । మాముపైతిమహాభాగమదేకశరణాగతః ॥౩౮॥
సఏతాంత్రిగుణామ్మాయామచిరాదిగతింగతః । భిత్వాసకార్యామ్మత్తి
మార్గయాతిసత్త్వగుణాస్పదం ॥ ౩౯ ॥ నిత్యమప్రాకృతంధామస్వప్ర
కాశమనామయం । భక్త్యైకలభ్యమమలంకాలప్రలయవర్జితం ॥౪౦॥
నతద్భాసయతేసూర్యోనశశాంకోనపావకః । యద్గత్వానినివర్తంతేతద్ధా
మపరమమ్మమ ॥ ౪౧ ॥ మాయికంయన్మయాప్రోక్తంనిబిడధ్వాంత
సంకులం । తస్యోర్ధ్వభాగేవిరజానిస్సీమావిద్యతేనదీ ॥ ౪౨ ॥ సాచావ
రణభూతాహివిశ్వస్యపరతోవిధే । ప్రధానపరమవ్యోమ్నోరంతరేవిర
జానదీ॥ ౪౩ ॥ వేదాంగస్వేదజనితతోయైఃప్రస్రావితాశుభా । తస్యాస్తీ
రేపరవ్యోమత్రిపాద్భూతంసనాతనం ॥ ౪౪ ॥ అమృతంశాశ్వతంనిత్య
మనంతంపరమంపదం । శుద్ధసత్త్వమయందివ్యమనంతంబ్రహ్మణఃప
దం ॥ ౪౫ ॥ అనేకకోటిసూర్యాగ్నితుల్యవర్చస్కమవ్యయం ॥ సర్వ
వేదమయంశుద్ధంసర్వప్రలయవర్జితం ॥ ౪౬ ॥ అసంఖ్యమజరంనిత్యం
జాగ్రత్స్వప్నవివర్జితం । హిరణ్మయంమోక్షపదంబ్రహ్మానందసుఖా
హ్వయం ॥ ౪౭ ॥ సమానాధిక్యరహితమాద్యంతరహితంశుభం । ఏవ
మాదిగుణోపేతంతద్విష్ణోఃపరమంపదం ॥ ౪౮ ॥ వ్యూహలోకాత్పరత
రోవిభవాఖ్యాస్తుయస్స్మృతః । వాసుదేవోమహాభాగతస్యలోకంవదా
మితే ॥ ౪౯ ॥ అయోధ్యాఖ్యాపురీచైకాద్వితీయామధురాస్మృతా ।
మత్స్యాదీనాంతథాపుర్యఃపరితస్సంప్రకీర్తితాః ॥ ౫౦ ॥ తత్రాయో
ధ్యాపురీరమ్యాయత్రనారాయణోహరిః । రామరూపేణరమతేసీతయా
పరయాసహ ॥ ౫౧ ॥ మణికాంచనచిత్రాఢ్యాప్రాకారైస్తోరణైర్వృ
తా । చతుర్ద్వారసమాయుక్తాతుంగగోపురసంయుతా ॥ ౫౨ ॥ చం

డాదిద్వారపాలై స్తుకుముదాద్యైస్సురక్షితా । నిత్యముక్తజనోపేతా నిత్యోత్సవమనోహరా ॥ ౫3 ॥ చండప్రచండౌ ప్రాగ్ద్వారెయామ్యేభద్రసుభద్రకౌ । వారుణ్యాంజయవిజయౌసౌమ్యేధాతృవిధాతృకౌ॥౫౪॥ కుముదఃకుముదాక్షశ్చపుండరీకోఽథవామనః । శంకుకర్ణస్సర్వభద్రస్సుముఖస్సుప్రతిష్ఠితః ॥ ౫౫ ॥ ఎతేదిక్పతయఃప్రోక్తాఃపుర్యాఅస్యాశ్చతుర్ముఖ । కోటిస్సైశ్వానరప్రఖ్యైగృహపఙ్క్తిభిరావృతం॥ ౫౬ ॥ఆరూఢయౌవనైర్నిత్యైర్దివ్యనారీనరైర్యుతం । అంతఃపురంతుదేవస్యమధ్యేపుర్యామనోహరం ॥౫౭॥ మణిప్రాకారసంయుక్తంవరతోరణశోభితం । విమానైర్గృహముఖ్యైశ్చప్రాసాదైర్బహుభిర్వృతం॥ ౫౮ ॥ దివ్యాప్సరోగణైస్త్రీభిస్సర్వతస్సమలంకృతం । మధ్యేతుమండపందివ్యంరాజస్థానమ్మహోత్సవం ॥ ౫౯ ॥ మాణిక్యస్తంభసాహస్రజుష్టంరత్నమయంశుభం ।ధర్మాదిదైవతైర్నిత్యైర్వృతంవేదమయాత్మకైః ॥ ౬౦ ॥ అధర్మాజ్ఞానావైరాగ్యానైశ్వర్యైఃపాదవిగ్రహైః । ఋగ్యజుస్సామాథర్వాఖ్యరూపైర్నిత్యైర్వృతంక్రమాత్ ॥ ౬౧ ॥ శక్తిరాధారశక్తిశ్చచిచ్ఛక్తిశ్చసదాశివా । ధర్మాదిదేవతానాంచశక్తయఃపరికీర్తితాః ॥ ౬౨ ॥ వసంతిమధ్యగాస్తత్రవహ్నిసూర్యసుధాంశవః । కూర్మశ్చనాగరాజశ్చవైనతేయస్త్రయీశ్వరః ॥ ౬3 ॥ ఛందాంసిసర్వమంత్రాశ్చపీఠరూపత్వమాస్థితాః । సర్వాక్షరమయందివ్యంయోగపీఠమితిస్మృతం ॥ ౬౪ ॥ తన్మధ్యేఽష్టదళంపద్మముదయార్కసమప్రభం। తన్మధ్యేకర్ణికాయాంతుసావిత్ర్యాంశుభదర్శనః ॥ ౬౫ ॥ ఈశ్వర్యాసహదేవేశస్తత్రాసీనఃపరఃపుమాన్ । ఇందీవరదళశ్యామఃకోటిసూర్యప్రకాశకః ॥ ౬౬ ॥ యువాకుమారస్స్నిగ్ధాంగఃకోమలావయవైర్వృతః । ఫుల్లరక్తాంబుజనిభకోమలాంఘ్రిసరోజవాన్ ॥౬౭॥ ప్రబుద్ధపుండరీకాక్షస్సుభ్రూవల్లియుగాంకితః । సునాసస్సుకపోలాఢ్యస్సుశోభముఖపంకజః ॥ ౬౮ ॥ ముక్తాఫలాభదంతాఢ్యస్సుస్మితాధరవిద్రుమః । పరిపూర్ణేందుసంకాశసుస్మితాననపంకజః ॥ ౬౯ ॥ తరుణాదిత్యవర్ణాభ్యాం

కుండలాభ్యాంవిరాజితః । సుస్నిగ్ధనీలకుటిలకుంతలై రుపశోభితః ॥ ౨౦ ॥
మందారపారిజాతాదికబరీకృతకేశవాన్ । ప్రాతరుద్యత్సహస్రాంశునిభకా
స్తుభశోభితః ॥ ౨౧ ॥ హారస్వర్ణస్రగాసక్తకంబుగ్రీవావిరాజితః । సిం
హస్కంధనిభైః ప్రోచ్చైః పీనై రంసై ర్విరాజితః ॥ ౨౨ ॥ పీనవృత్తాయత
భుజై శ్చతుర్భిరుపశోభితః । అంగుళీయైశ్చకటకైః కేయూరై రుపశోభితః
॥ ౨౩ ॥ బాలార్కకోటిసంకాశైః కౌస్తుభాద్యై స్సుభూషణైః । విరాజి
తమహావక్షా వనమాలావిభూషితః ॥ ౨౪ ॥ విధాతుర్జననస్థాననాభిపం
కజశోభితః । బాలాతపనిభశ్లక్ష్ణపీతవస్త్రసమన్వితః ॥ ౨౫ ॥ నానారత్న
విచిత్రాభ్యాంకటకాభ్యాంవిరాజితః । సజ్యోత్స్నచంద్రప్రతిమనఖపఙ్క్తి-
భిరావృతః ॥ ౨౬ ॥ కోటికందర్పలావణ్యసౌందర్యనిధిరచ్యుతః । దివ్య
చందనలిప్తాంగో దివ్యమాలావిభూషితః ॥ ౨౭ ॥ గృహీత శంఖచక్రాభ్యా
ముద్బాహుభ్యాంవిరాజితః । కోదండబాణహస్తాభ్యామితరాభ్యాంతథై
వచ ॥ ౨౮ ॥ వామాంకేజానకీదేవీకిశోరీకనకోజ్జ్వలా । కైవల్యరూపిణీ
నిత్యానిత్యానందైకవిగ్రహా ॥ ౨౯ ॥ సర్వలక్షణసంపన్నాయౌవనారం
భవిగ్రహా । రత్నకుండలసంసక్తనీలకుంచితశీర్షజా ॥ ౩౦ ॥ జ్ఞప్తి
మాత్రాత్మకానందాసక్తైశ్వర్యరసోత్సవా । అర్ధమాత్రాత్మికాని
త్యాచౌంకారాక్షరసంభవా ॥ ౩౧ ॥ సర్వశక్తిమయీరమ్యాసర్వేషాం
శక్తిదాయినీ । జననీసర్వభూతానాంయోగినామపిమోహినీ ॥ ౩౨ ॥
సేయంసీతాభగవతీజ్ఞానానందస్వరూపిణీ । యోగినాంరమణౌరామేరమ
తేరామవల్లభా ॥ ౩౩ ॥ రామావిర్భావసమయేహ్యావిర్భవతిసర్వదా ।
నిష్ప్రపంచేనిష్ప్రపంచానిరీహాత్మగుణక్రియా ॥ ౩౪ ॥ ఆదిభూతామ
హాలక్ష్మీస్సీతాతువిభవేమతా । ఆవిర్భావేక్షితౌజాతాజానకీదివ్యరూపిణీ
॥ ౩౫ ॥ యాతుధానక్షయకరీపాతివ్రత్యపరాయణా । పాలినీసర్వస
త్త్వానాంధర్మస్థాపనకారిణీ ॥ ౩౬ ॥ సంహారేసమనుప్రాప్తేతామసీశ
క్తిరుత్తమా । మహాకాళీకరాళాస్యాకల్పాంతక్షయకారిణీ ॥ ౩౭ ॥
పూర్ణరూపేణసాకేతేనిత్యలీలారసోత్సుకా । మయారామేణరమతేక్ష

ణవిచ్ఛేదకాతరా ॥ ౮౮ ॥ సాకేతనగరద్వారసరయూకేళికారిణీ ।కోటి
గంధర్వకన్యాభిర్గాళీభిర్భాతిభామినీ ॥ ౮౯ ॥ ఇయమేవనదీవిష్ణోఃపరమ
ప్రీతిదాయినీ । భూమాభాతిసుషుమ్నేతి వైకుంఠపదదాయినీ ॥ ౯౦ ॥
కృతావతారఃశ్రీరామోహ్యనయాకేళిభూతయా । నేష్యామ్యయోధ్యా
మఖిలామనయాసేనమత్పదం ॥ ౯౧ ॥ తత్రసంతానకంనామవనందివ్య
మ్మమప్రియం । యత్రసీతాభిధాలక్ష్మీర్వితనోతిమహోత్సవం॥౯౨॥
అంతఃపురేతుదేవస్యరామలీలానుభావినః । దివ్యాఃపారిషదాస్సంతిసు
గ్రీవాద్యామహాబలాః ॥ ౯౩ ॥ దివ్యాంబరధరాస్సామ్యాదివ్యాభర
ణభూషితాః । దివ్యగంధానులిప్తాంగాదివ్యమాల్యవిభూషితాః ॥ ౯౪ ॥
యజ్ఞసూత్రగుణోపేతాలసన్మౌళికిరీటినః । సింహాసనేసమాసీనాలలనా
యుతసేవితాః ॥ ౯౫ ॥ గదేషుచాపశైలాగ్రతరుహస్తావ్యవస్థితాః ।
సుగ్రీవరాక్షసాధీశాంగదమారుతనందనాః ॥ ౯౬ ॥ పూర్వద్వారేతు
సుగ్రీవోదక్షిణేపవనాత్మజః । పశ్చిమేరాక్షసాధీశోవాలిపుత్రస్తథోత్తరే
॥ ౯౭ ॥ హనుమాన్గరుడశ్చోభౌనిశామయవదామితౌ । గరుడోవిన
తాయాంచహ్యావిర్భవతిభూతలె ॥ ౯౮ ॥ నిశామయమహాభాగగరు
డంతత్త్వముత్తమం । అప్రాకృతోఽయంపురుషోనిత్యాప్రాకృతదేహ
ధృత్ ॥ ౯౯ ॥ గరుడఃపక్షిణామింద్రోవాహకోబలినాంవరః । వాసుదే
వాదిమూర్తిభ్యశ్ఛందోమూర్తిరజాయత ॥ ౧౦౦ ॥ చతుర్ణామంశ
భూతోఽయంవిహంగేశస్సనాతనః। అంశేనవినతాయాంవై సంభవోఽ
స్యయుగేయుగే ॥ ౧౦౧ ॥ తథాకింపురుషోఽయంవై హనుమాన్నామ
తోబలీ । మహాశంభురితిఖ్యాతోరామరూపముపాశ్రితః ॥ ౧౦౨ ॥ సం
కర్షణసముద్భూతోమహాశంభుశ్చశాశ్వతః ।అంశోభగవతస్సాక్షాచ్ఛు
ద్ధసత్త్వవపుర్ధరః ॥ ౧౦౩ ॥ శ్రీరామమంత్రతత్త్వజ్ఞఃశ్రీరామానుచ
రోబలీ।నిత్యోమహావిభూతిస్థఐశాన్యాందిశిసంస్థితః ॥ ౧౦౪ ॥ మామన
న్యతయాబ్రహ్మన్నుపాస్తేప్రేమలంపటః । మహానందైకభుక్శ్రీమాన్మ
హాశక్తిసమాశ్రయః ॥ ౧౦౫ ॥సఏవశివరూపేణశంతనోతిచతుర్ముఖ।అన

న్యోపాసనం లోకసాత్త్వికం ప్రతిపాదయన్ ॥ ౧౦౬ ॥ శ్రీవిష్ణుపార్షద
వరో విష్ణువేషధరోఽవ్యయః । చతుర్భుజో మహాత్మా హా మహామహా
దేవో మహేశ్వరః ॥ ౧౦౭ ॥ సచాత్మా సంద్విధా కృత్వా ప్రాకృతేఽప్రా
కృతే స్థితః । రుద్రరూపేణ సంజాతో బ్రహ్మణో భ్రుకుటీతటాత్ ॥ ౧౦౮ ॥
స చైకాదశధాఽఽత్మానం వ్యతనోద్విషమదర్శనః । త్ర్యక్షః కల్పాంతక
ర్తాఽయం తామసస్తామసప్రియః ॥ ౧౦౯ ॥ ఆజ్ఞయా వాసుదేవస్య మ
హేశం భవహారిప్రియః । రౌద్రం రూపం సమాస్థాయ విశ్వహా సమపద్యత
॥ ౧౧౦ ॥ రుద్ర ఏవ పునః ప్రోక్తో విష్ణునా ప్రభవిష్ణునా । పాషండశాస్త్రం వ్య
తనోన్మద్యమాంసప్రశంసకం ॥ ౧౧౧ ॥ శైవం శాక్తం పాశుపతం డావరోడ్డీ
నశాంబరం । నానాదేవప్రధానం చ మతం త్వైవ ముఖ్యకారణం ॥ ౧౧౨ ॥ భూ
యశ్శంభుహారేః ప్రీత్యై వానరం రూపముద్వహన్ । రామలోకే దక్షిణ
స్యాం దిశి వీరో విరాజతే ॥ ౧౧౩ ॥ కాకుత్స్థో రాఘవో జాతో రామో
రాజీవలోచనః । అంజనీగర్భసంభూత ఆంజనేయో బభూవ సః ॥ ౧౧౪ ॥
మహాభాగవతో వీరో హేలోల్లంఘితవారిధిః । అజస్త్రబ్రహ్మచారీ చ జానకీ
ప్రీతిభావనః ॥ ౧౧౫ ॥ సీతాదత్తమహాహారశోభితాంసమహాభుజః । శ్రీ
రామవాహకః శ్రీమాన్ ప్రపన్నాకాంక్షితప్రదః ॥ ౧౧౬ ॥ సత్యసంధో
మహాసత్త్వో లంకాప్రాసాదభంజనః । జానకీజీవనో జేతా మాంజీయజ్ఞోప
వీతవాన్ ॥ ౧౧౭ ॥ వీరాధివీరదోర్దండఖండితారాతిమండలః । చిత్కా
రగర్భసంహారీ కాపీనంధృతవాన్ శిఖీ ॥ ౧౧౮ ॥ ఏవం స్వహామన్ దైర్యా
క్తో నిత్యముక్తైర్విరాజతే । లక్ష్మీనారాయణస్సాక్షాద్భక్తానుగ్రహకా
మ్యయా ॥ ౧౧౯ ॥ సాకేతపశ్చిమే పార్శ్వే గోలోకాఖ్యే మనోరమే ।
మహాకల్పతరూద్యానామధురేతిపురీమతా ॥ ౧౨౦ ॥ కోటియోజనవిస్తీ
ర్ణా నిత్యోత్సవసమాకులా । బృందావనం గోకులం చ తత్పార్శ్వే చతు
రానన ॥ ౧౨౧ ॥ ఊర్ధ్వం తత్సర్వలోకేభ్యో గోలోకః ప్రకృతేః పరః । వా
ఙ్మనోగోచరాతీతం జ్యోతీరూపం సనాతనం ॥ ౧౨౨ ॥ నిత్యం గుణమ
హాత్మానం నిత్యోత్సవగుణాన్వితం । సౌభాగ్యనిలయం కాంతమా

నందకరమందిరం ॥ ౧౨౩ ॥ నిత్యానందమయుంరమ్యంగుణోత్పత్తిమ
హోదయం । సర్వర్తుగుణసంయుక్తంప్రమదాగణసేవితం ॥౧౨౪॥
పుణ్యాద్విజసమాజుష్టంజుష్టంచపరమర్షిభిః ।సరితాంజలకల్లోలవిలోలన
ళినీకులం ॥౧౨౫॥ తులసీకుంజసౌభాగ్యనితాంతవనమోహితం । వాసంతీ
చంపకాశోకపారిజాతమహోదయం ॥ ౧౨౬ ॥ మాలతీయూథికాం
భోజకుందమందారసేవితం । కేతకీమల్లికాహోసంకదంబవనమండితం
॥ ౧౨౭ ॥ దివ్యరత్నసమాకీర్ణంహరివంశసురక్షకం । విమానావళిభి
ర్వ్యాప్తంనిత్యక్రీడారసాశ్రయం ॥ ౧౨౮ ॥ తత్రబృందావనంనామయు
తంకామధుఘైర్ద్రుమైః । ద్వాత్రింశద్వనరాజీభిఃపరీతంరసనిర్ఝరం
॥ ౧౨౯ ॥ తత్రరత్నమయీభూమిర్దివ్యకాంచనవేదికా । కర్పూరవా
లుకోపేతపులినాచ్ఛనదీవహం ॥ ౧౩౦ ॥ సాకేతాత్పశ్చిమేతత్రపురమ్మా
థురసంజ్ఞితం । యోషిద్రత్నమణిస్తంభప్రాసాదాయుతసేవితం॥౧౩౧॥
దివ్యచామరసంయుక్తమ్ముక్తాదామవిలంబితం । చంద్రాతపఘనచ్ఛా
యంహేమకుంభపురస్కృతం ॥ ౧౩౨ ॥ ఆబద్ధబాలవ్యామణిమ్యుతిర శ్మి
వితానకం । పతాకాతోరణై రమ్యంసుధాధారఘనాచలం ॥ ౧౩౩॥గో
వర్ధనగిరిజ్యోతిర్విద్యోతితనభస్థలం । శృంగోద్యతవిమానాగ్రమృదంగ
మధురస్వరం ॥ ౧౩౪ ॥ యత్రగోవర్ధనోనామశైలఃపరమపావనః ।
నిర్మితోగోపరూపేణకేళయేకలయాత్మనః ॥ ౧౩౫ ॥ నీలవైడూర్యఖచి
తోల్లసత్కాంచనవేదికః । తుంగశృంగాగ్రవిలసత్స్వచ్ఛస్ఫటికకుట్టిమః
॥ ౧౩౬ ॥ సర్వతోనిపతద్దివ్యసుధాశీకరనిర్ఝరః । రత్నసంబద్ధకాసా
రఫుల్లాంభోజవనస్థలః ॥ ౧౩౭ ॥ పారిజాతతతివ్యాప్తసుగంధానిలసేవితః।
దివ్యదేవాంగనాగీతముఖరీకృతకందరః ॥ ౧౩౮ ॥ గళత్కుసుమమధ్య
స్థమధుస్యందానానిర్ఝరః।మిళిందలలితోద్గీతతిరోహితవిపంచికః॥ ౧౩౯॥
శుకకోకిలదాత్యూహనిర్హ్రాదాహ్లాదకారకః । స్వచ్ఛాంగణమణివ్రా
తబద్ధశృంగాటకేషుచ ॥ ౧౪౦ ॥ దివ్యచంద్రకరాక్లిష్టకోటినత్రైవై
భవః । లీలానికేతసౌధాగ్రచంద్రకోటిమరీచిభిః ॥ ౧౪౧ ॥ సుధాంబు

నిర్ఝరోద్భూతకాసారవిపులోదరః । మందారకుంజకుహరవినిర్మితని
కేతనః ॥ ౧౪౨ ॥ తులసీకాననామోదవిమోహితవధూజనః । శ్రీకృష్ణ
వదనాంభోజస్మితచంద్రకశీతలః ॥ ౧౪౩ ॥ గోపికాచరణాంభోజనఖచం
ద్రచమత్కృతః । ఉత్పతత్కామినీరమ్యనృత్యమండలమండితః ॥౧౪౪॥
కోటిదివ్యాంగనాపూర్వకలకంఠస్వరోద్గమః । కేళిసద్మాంగణాబద్ధమణి
గర్తేషుసర్వతః ॥ ౧౪౫ ॥జలయంత్రోచ్ఛలద్వారినిపాతపరమోత్సవః।
కేళినిర్మితనీలాభ్రవితానపటచంచలః ॥ ౧౪౬ ॥ సుధాశీకరసంసిక్తచం
ద్రస్వచ్ఛోదభూతలః । శిలాతలసమావిష్టమృగనాభిసువాసితః ॥ ౧౪౭ ॥
సుందరీచరణాసక్తకౌతుకోద్రేకసంయుతః । అధిత్యకాసుగోబృందశతప
ఙ్క్తివిరాజితః ॥ ౧౪౮ ॥ హరిన్మణిమయూఖాభదూర్వాకాండప్రరో
హితః । కైవల్యవాహినీయత్రకాళిందీవిమలోదకా ॥ ౧౪౯ ॥ సువర్ణ
పంకజోద్భూతపరాగపటపింజరా। తటరత్నమయూఖైశ్చస్పృశంతీగిరికే
తనం ॥ ౧౫౦ ॥ దీప్తైర్నీరాజయంతీవవీజయంతీవచామరైః । తీరసారస
నిర్హ్రాదైర్బోధయంతీవగోపతిం ॥ ౧౫౧ ॥ గోవర్ధనశిఖాసద్మసం
సుప్తవనమాలినం । నిశమ్యగీతమమలంసముత్థితోజలేచ్ఛయా॥ ౧౫౨ ॥
ఆదర్శమివచాత్మానందర్శయంతీరమాపతిం । వేణునాదామృతోన్మత్త
మయూరనటనోదయా ॥ ౧౫౩ ॥ దర్శయంతీవచాత్మానంప్రేమసం
వర్తితోత్సవం । తత్రరాసస్థలంరమ్యంకోటిచంద్రసుశీతలం ॥౧౫౪॥య
త్రబృందాభిధాశక్తిరాస్తేశ్రీకృష్ణవల్లభా । ప్రేమభక్తిసమాఖ్యాతా
బృందాతల్లోకపాలికా ॥ ౧౫౫ ॥ భక్తిమంతోఽభిగచ్ఛంతికాననంకా
మితప్రదం । ఏవంగోలోకసౌభాగ్యంవర్ణితుంకఃక్షమోజనః॥ ౧౫౬ ॥
యత్రాహంప్రియయాసాకంరమేరసమయస్సదా॥ శ్రీబ్రహ్మోవాచ॥
భగవన్నరవిందాక్షవైకుంఠపురమండన ॥ ౧౫౭ ॥ గోలోకాఖ్యమిదంనా
మనిత్యలీలాలయంస్మృతం । కస్మాద్రూపంపృథక్కృత్యస్థితమత్రజనా
ర్దన ॥ ౧౫౮ ॥ కేనరూపేణభవతాకాలీలాత్రవదస్వమే ।శ్రీభగవాను
వాచ॥వైకుంఠాఖ్యంపరంస్థానముక్తంయత్ప్రకృతేఃపరం ॥ ౧౫౯ ॥ పం

చోపనిషదాలీఢమవాఙ్మనసగోచరం । సత్త్వ[illegible]యంసర్వ[illegible]యా
కృతమనామయం ॥ ౧౬౦ ॥ తారతమ్యంనచైవాత్ర[illegible]బ్రహ్మ[illegible]కం
స్మృతం । కాలక్రియాతిరిక్తంతత్సర్వమానందమందిరం ॥ ౧౬౧ ॥ నిత్య
ముక్తజనైర్జుష్టంమత్కృపాపాంగవీక్షితైః । మల్లీలానుకృతంతత్రతా
రతమ్యంతథాపిహి ॥ ౧౬౨ ॥ లీలాయాస్తారతమ్యేన ప్రీత్యాతిశయితో
మయా । గోలోకోఽయంమయాక్లృప్తోరాసలీలాబుభుక్షయా ॥ ౧౬౩ ॥
తత్రేఽహంసంప్రవక్ష్యామిశృణుచైకమనావిధే । సర్వావధితయాస్థాన
మపారమమలప్రభం ॥ ౧౬౪ ॥ మహావైకుంఠనిలయంయత్రశ్రీరంగమం
దిరం । యతోనావర్తతేభూయోగంతవ్యంనాతితత్పరం ॥ ౧౬౫ ॥ అన్యే
షాంతత్రగంతవ్యమాశ్రితానాంతతోజగుః । బ్రహ్మాణ్డవైకుంఠమధ్యేచ
బాహ్యాభ్యంతరభూతయః ॥ ౧౬౬ ॥ విభవవ్యూహలోకాశ్చశుద్ధసత్త్వై
కరూపితాః । ఏవంచాప్రకృతేలోకాదావైకుంఠనికేతనాత్ ॥౧౬౭॥
అవాంతరవిభాగైశ్చవైకుంఠఇతిచోచ్యతే।విగతజ్ఞానవైకుంఠశుద్ధసత్త్వ
నికేతనాత్ ॥ ౧౬౮ ॥ అహుర్వైకుంఠనిలయంసాక్షాద్బ్రహ్మైవప
ద్మజ । గోలోకాఖ్యస్యదేశస్యప్రవృత్తింప్రవదామ్యహం ॥ ౧౬౯ ॥ య
తోఽస్యసంస్థితిభిర్నాన్యాపరవ్యాప్తిర్మహామతే । జ్ఞానానందస్వరూపే
యంశక్తిర్యాపరమారమా ॥ ౧౭౦ ॥ సాసూతేద్వేమహాశక్తీనిత్యే
మేసుఖదిత్సయా।యద్వ్యాప్త్యేతేమమైవాస్తాంతథాప్యేతేరమాఖ్య ॥ ౧౭౧ ॥
రమాలీలావినోదార్థంతదధీనతయాస్థితే । తత్రైకాధారశక్తిర్హిలీలా
ఖ్యాద్వితీయామతా॥ ౧౭౨ ॥ ప్రాకృతాప్రాకృతంసర్వముభాభ్యామేవర
క్షితం।ప్రకృతిర్మహదాదీనాంధారణాత్సాధరాస్మృతా।౧౭౩॥ అకూర్మా
ద్యఖిలంవిశ్వంధత్తేసాదృశ్యరూపిణీ ॥ ఏవన్మద్రోమకూపేషుయావంత్యం
డానిపద్మజ ॥ ౧౭౪ ॥తానంత్యేకాతతోదేవీశక్తిరాధారలక్షణా । ధత్తే
తేనైవరూపేణయథాహంపురుషోత్తమః॥౧౭౫॥కూర్మమండూకశేషాదీన
భివ్యాప్యవిరాజతే।తస్యోపరిపునస్సైవపద్మినీపత్రవజ్జలే ॥౧౭౬॥ ఆభాతి
ధరణీదేవీసశైలవనకాననా । సామయాక్రోడరూపేణవిధృతాదశనాంత

రైః ॥ ౧౭౭ ॥ సాద్వితీయావతారేణధత్తేవిశ్వంరమాజ్ఞయా । గోరూ
పాసాభవద్దేవీయథావృత్తిర్నృణామభూత్ ॥ ౧౭౮ ॥ దేహాదిధారణం
పుంసాంజాయతేయేనసువ్రత । ఏవంప్రజ్ఞాంచమేధాంచయజనంసత్త్వ
సంస్థితిం ॥ ౧౭౯ ॥ క్షీరేణయావితనుతేపుష్టింపుష్టింప్రజామృతం । మ
హాతురూపైస్సంతానైఃప్రజానాంకర్షణేనచ ॥ ౧౮౦ ॥ కృషింప్ర
యచ్ఛతిబ్రహ్మన్యయాఽన్నానిభవంతిహి । అన్నంహిప్రాణినాంప్రా
ణోఽన్నాద్వీర్యంప్రజాయతే ॥౧౮౧ ॥ వీర్యప్రజననంతస్మాదన్నంపృ
థ్వ్యాంశ్రుతిర్జగౌ।ఏవంవృత్తిప్రదానేనప్రకృతిర్గుణయోగతః ॥ ౧౮౨॥
ప్రయచ్ఛతిత్వధఃస్థానంసంసారాఖ్యంసుదుస్తరం।ఏవంతయామహాదేవ్యా
ప్రాకృతంసకలంజగత్ ॥ ౧౮౩ ॥ ధృతంసర్వప్రకారేణజీవానాంకర్మభు
క్తయే । తథైవకర్మహీనానాంనిత్యముక్తాత్మనామ్మమ ॥ ౧౮౪ ॥ మచ్ఛ
ద్ధసత్త్వసంవిష్టాధత్తేచాప్రాకృతంజగత్ । ఆత్మనఃపదమారభ్యవ్యానం
తంధామమామకం ॥ ౧౮౫ ॥మితిహీనంజ్ఞానరూపంసదానందమహో
జ్జ్వలం । నిరావరణకంశశ్వత్కాలాతీతమగోచరం ॥ ౧౮౬ ॥ లక్ష్మ్యాలీ
లాస్పదంసర్వంమయైవవిధృతంసదా । లీలావిష్టహృదాదేవీకదాచిజ్జలశే
షిణా ॥ ౧౮౭ ॥ ధరయావిధృతందృష్ట్వాధరాందృష్ట్వాచపార్శ్వగాం ।
సోల్లాసవదనందృష్ట్వాకాంతస్యమమకామినీ ॥ ౧౮౮ ॥ మందంజహాస
రుచిరాపాంగేనపరమేశ్వరీ । నిత్యమాక్రీడితంనృత్యగానమానరసోదయైః
॥ ౧౮౯ ॥ ఆచకాంక్షేరమాదేవీరమణేనయదృచ్ఛయా । వైకుంఠలీలా
విచ్ఛేదోదాసానాంయత్రసంగమః ॥ ౧౯౦ ॥ నభవేచ్చయథాస్వైరలీ
లాభంగోనజాయతే । కథంద్వయంభవేత్తత్రస్థలాంతరమభీప్సతీ ॥౧౯౧॥
తదావిజ్ఞాతసంకల్పోదేవ్యావిశ్వకృదీశ్వరః । ద్విధాఽకరవమాత్మానంధర
యాచశ్రియాసహ ॥ ౧౯౨ ॥ ధరాగోలోకరూపేణగోపీరూపేణసా
ప్రియా । గోపరూపధరోఽహంవైగోవిందఇతివిశ్రుతః ॥ ౧౯౩ ॥ గో
వర్ధనాభిధంరూపంద్వితీయమ్మేప్రకాశితం । ధరాచద్వివిధాజాతాగో
రూపాభూమిరూపిణీ ॥ ౧౯౪ ॥ గావోహ్యభవంత్యనంతాస్తాకామదోహా

మనోహరమాః । దిశంతిమణిరత్నానియద్యదిష్టతమంవిధే ॥౧౯౫॥ భక్ష్య
భోజ్యాన్నపానాదిక్షీరమత్స్యమృతంవసు । యాసాంముగ్ధాదనేనైవకాయ
క్లేశోనవిద్యతే ॥ ౧౯౬ ॥ జరామృత్యుభయోద్వేగతృష్ణాద్యానభవంతి
హి । గోరూపేణధరాదేవీగోవర్ధనముపాశ్రితా ॥౧౯౭ ॥ ప్రవర్తయం
తిపయసానదీమానందరూపిణీం । ఆస్వాదయంతిగోవిందమురలీనాదసద్ర
సం ॥ ౧౯౮ ॥ క్షరంతిగావఆనందసందోహంక్షీరరూపతః । శ్రీకృష్ణవద
నాంభోజదత్తలోచనపఙ్క్తయః ॥ ౧౯౯ ॥ గోవర్ధనాద్రికుంజేషువిచ
రంతిసహస్రశః । తత్రనీలాంబుదశ్యామోవల్లవీబృందవేష్టితః ॥ ౨౦౦ ॥
శిఖిపింఛకృతాపీడోనటవేషధరోహరిః । వన్యపుష్పధరోధేనుపాలకోనీల
కుంతలః ॥ ౨౦౧ ॥ కిశోరఃకేళికలితఃకదంబతరుసంశ్రయః । చలచ్చామీ
కరాక్రాంతపీతాంబరవిభూషితః ॥ ౨౦౨ ॥ స్థూలముక్తాఫలోదారహా
రభూషితకంధరః । స్ఫురత్కుండలరమ్యాస్యోహాస్యమోహితమన్మథః
॥ ౨౦౩ ॥ ధమ్మిల్లమల్లికామోదవిభ్రాంతకనకాలయః । అప్రాకృతని
శానాథజ్యోత్స్నాధౌతనిశాముఖః ॥ ౨౦౪ ॥ మందారమంజరైదివ్యరా
సభూవలయేముదా ।గీయమానోగుణావాసోగోపికాపరిరంభితః ॥౨౦౫॥
సంగీతనిరతోనిత్యంలాస్యభేదవిశారదః। తత్రైకాపరమాశక్తిర్గోపీరూ
పధరారమా ॥ ౨౦౬ ॥ ఆత్మానమష్టధాకృత్వారేమేగోపతినాసహ ।
లలితాద్యాశ్చతాస్సఖ్యశ్శ్రీరాధానుగతామతాః ॥ ౨౦౭ ॥ యోగపీఠ
మహాస్థానసంస్థితాస్స్వానురూపతః ॥ ౨౦౮ ॥

ఇతిశ్రీపంచరాత్రేబృహద్బ్రహ్మసంహితాయాం తృతీయపాదేగో
లోకవర్ణనంనామప్రథమోఽధ్యాయః

శ్రీబ్రహ్మోవాచ ॥ దేవదేవేశలక్ష్మీశగోలోకనిలయేహరేః । గోవిం
దాఖ్యస్యదేవస్యయోగపీఠంవదస్వమే ॥ ౧ ॥ ఆత్మలీలావినోదార్థంపృ
థక్కృత్యప్రకాశితం । గోపరూపంచతేదేవశ్రుతంగోపికయాసహ॥౨॥శ్రీ
భగవానువాచ ॥ బ్రహ్మన్నలౌకికంహ్యేతత్త్వయాపృష్టంమమప్రియం।
యోగినామపిదుర్లక్ష్యం శాంతంమేపరమంపదం ॥ ౩॥ బృందావనవిధాన

నేనసోహమేవనచేతరత్ ।యమునాతీరసంశోభిఫుల్లమందారపాదపైః॥౪॥
సహస్రపత్రకమలాకారన్మాథురమండలం । మన్మైవావిష్కృతంబ్ర
హ్మన్ధరయాకలయామమ॥ ౫ ॥ మన్మైవాకాంక్షితంస్థానంశ్రుతిమృ
గ్యంనిరంతరం ।యోగిభిస్మునిబృందైశ్చసదాధ్యాత్వంచమత్పరైః ॥ ౬ ॥
దివ్యాప్సరోభిగంధర్వైర్నృత్యగీతవిభూషితం । శ్రీమద్బృందావనం
రమ్యంపూర్ణానందరసాశ్రయం ॥౭॥ భూమిశ్చింతామణిస్తోయమమృతం
రసపూరితం । వృక్షాస్సురద్రుమాస్తత్రసురభీబృందమండితం ॥ ౮ ॥
సదాకిశోరరూపైశ్చతరుణీతరుణైర్యుతం। మమాంశైర్నిత్యపురుషైర్లక్
ష్మ్యంశైస్త్రీనిజనైర్వృతం ॥ ౯ ॥ మందానిలవినిర్ధూతపద్మరేణు
తమోమయం । వసంతర్తుకృతోద్రేకవిహంగకలనిస్వనం ॥ ౧౦ ॥
అశోకందుఃఖరహితంజరామరణవర్జితం । అక్రోధనమమాత్సర్యమభి
న్నంనిరహంకృతం ॥ ౧౧ ॥ గుణాతీతస్మహద్ధామప్రేమభక్తిస్వరూపకం
బృందయాచావనంయస్మాత్తస్మాద్బృందావనంస్మృతం ॥ ౧౨ ॥ గుహ్యా
ద్గుహ్యాతమంగూఢంగోలోకేతత్ప్రతిష్ఠితం । బాహ్యాభ్యంతరభేదేనభూ
మావపిపితామహ ॥౧౩॥ సహస్రదళపద్మస్యజ్ఞేయమేతద్వరాటకం । అక్ష
రంనిత్యమానందస్వరూపస్థానముత్తమం ॥ ౧౪ ॥ శుద్ధసత్త్వవహారిణా
ప్రవిశ్యోత్తంభితంవిధే । తత్రగోవిందరూపేణ స్వయం క్రీడతిరాధయా
॥ ౧౫ ॥ ఏవంబృందావనంవిద్ధిగోవర్ధనసమన్వితం । తస్మిన్బృందావ
నారణ్యేమధ్యేమత్పీఠముత్తమం ॥ ౧౬ ॥ సప్తావరణకంస్థానంశ్రుతిమృ
గ్యంనిరంతరం । మాణిక్యమండపంతత్రవితానధ్వజమండితం ॥ ౧౭ ॥
తన్మధ్యేయోగపీఠేతు నానారత్నైర్విరాజితం । తదష్టకోణనిస్మాణం
దర్పణాభమనూపమం ॥ ౧౮ ॥ సహస్రస్తంభసంబద్ధమణికాంతప్రకో
ష్ఠకం । ముక్తాచ్ఛగుచ్ఛవిలసత్తోరణాంతాతిసుందరం ॥౧౯ ॥ తస్యోపరి
స్థమాణిక్యమధ్యసింహాసనమ్మహత్ । దళాష్టకంతుతత్రైవకర్ణికాకేస
రోజ్జ్వలం ॥ ౨౦ ॥ గోవిందస్యప్రియస్థానంకిమస్యమహిమోచ్యతే । శ్రీ
కృష్ణచరణాంభోజసుఖసంస్పర్శసక్షమం ॥ ౨౧ ॥ తస్మిన్వీరాసనేబ్ర

ష్కం ధ్యేయం తేజోఽద్వయం పరం । గౌరశ్యామాత్మకం నిత్యం వేణుపంక
జహస్తకం ॥ ౨౨ ॥ శిఖిపింఛకృతాపీడం నీలపీతపటావృతం । మందస్మి
తోజ్జ్వలముఖం లోలతాటంకకుండలం ॥ ౨౩ ॥ కుంచితాలకవక్త్రాబ్జం
కస్తూరీకుంకుమాంచితం । నాసాగ్రవిలసన్ముక్తం కేశపాశకృతోత్సవం
॥ ౨౪ ॥ సంగోపితచతుర్బాహుం వికాశితచతుష్టయం । అంగదాశ్లిష్టనల
యోద్దీప్తమమ్లానమాలకం ॥ ౨౫ ॥ దాడిమీబీజదశనం పక్వబింబఫలా
ధరం । కాశ్మీరరంజితోరస్కం కింకిణీనినదోత్సుకం ॥ ౨౬ ॥ అంసార్పి
తభుజం చారుచరణాలక్తకప్రభం । అభిన్నరూపమద్వైతతత్త్వమంభోజ
లోచనం ॥ ౨౭ ॥ జ్ఞానానందైకనిలయమవాఙ్మనసవైభవం । ప్రేమసం
సక్తహృదయం ప్రేమార్ణవవినోదకం ॥ ౨౮ ॥ ప్రేమకల్పలతాబీజం
ప్రేమపాదపసత్ఫలం । గౌరం తు రాధికారూపం రాధ్యతే పురుషోఽనయా
॥ ౨౯ ॥ సర్వావస్థాసు దేవేశ శ్రియో రూపాంతరం హి తత్ । యథా చ చం
ద్రికా చంద్రే ప్రభా భానౌ హుతాశనే ॥ 30 ॥ యథా మధురిమా నీరే స్ప
ర్శనమ్మారుతే యథా ॥ గంధః పృథివ్యామనఘో రాధికేయం తథా హరౌ
॥ 3౧ ॥ ఆశ్రయః పురుషః పూర్ణో గోవిందో నిత్యయౌవనః । కర్ణికా
యాం స్మరేదేతద్గోపికాకృష్ణయోర్ద్వయం ॥ 3౨ ॥ దళేషు లలితాద్యా
శ్చ శక్తయోఽష్టౌ ప్రకీర్తితాః । సమ్ముఖే లలితా దేవీ శ్యామలా పీతవా
సా ॥ 33 ॥ ఉత్తరే శ్రీమతీ జ్ఞేయా త్వైశానే శ్రీహరిప్రియా । విశాఖా చ త
థా పూర్వే శైబ్యా చాగ్నేయకే మతా ॥ 3౪ ॥ పద్మా చ దక్షిణే భద్రా నై
రృతే పరికీర్తితా । తత్పార్శ్వదళభూభాగేషునరష్టౌ ప్రకీర్తితాః ॥ 3౫ ॥
చంద్రావళీ చంద్రరేఖా బృందావదనసుందరీ । శ్రీప్రియా శ్రీమధుమతీ శశి
లేఖా చ కుంజరీ ॥ 3౬ ॥ సుముఖా చ క్రమాద్దిక్షు విదిక్షు చ యథా తథా ।
షోడశ ప్రకృతిశ్రేష్ఠాః ప్రధానాః కృష్ణవల్లభాః ॥ 3౭ ॥ బృందావనేశ్వ
రీ రాధా తథా చంద్రావళీ ప్రియా । అష్టౌ తథా చతుష్షష్టిగణో నిత్యప్రకీర్తి
తాః ॥ 3౮ ॥ ముక్తానాం యే గణాః ప్రోక్తాస్త్రికోట్యః కమలోద్భవ ।
ఆరాధితః పరానందో భగవాన్ గోకులేశ్వరః ॥ 3౯ ॥ శ్రుతయశ్శ్రీశపాదా

జ్వరనపానపిపాసయా । నహిరూపత్వమాపన్నా స్సాధనాభ్యాసయోగతః ॥ ౪౦ ॥ విహారంతిసదావిష్ణోరాసలీలామహోత్సవే।ఏవంచదేవకన్యానాం గణోపిహిపితామహ ॥౪౧॥ తథైవమునికన్యాశ్చకోటికోటిప్రమాణతః । సేవంతేపరమేలోకేనిత్యంనిర్గుణసంజ్ఞకే ॥౪౨॥కామినీనాంత్రికోట్యస్తు నానాకర్మపరాయణాః । గోవిందరసనిర్భిన్నాగాయంత్యః ప్రేమవిహ్వలాః ॥ ౪౩ ॥ నానావైదగ్ధ్యనిపుణాదివ్యవేషాంబరాన్వితాః । సౌందర్యాశ్చర్యలావణ్యకటాక్షాతిమనోహరాః ॥ ౪౪ ॥ ఏకాంతాశ్రితగోవిందాస్తదంగస్పర్శనోత్సుకాః । తదంతరేచహ్యాత్మానంకృత్వానవనవాకృతిం ॥ ౪౫ ॥ వేణునామోహయన్విశ్వంహరిర్నృత్యతిమండలే । మందిరస్యతతోబాహ్యేప్రియపారిషదావృతే ॥ ౪౬ ॥ తత్సమానవయోవేషాస్సమానబలపౌరుషాః । సమానరూపాభరణాస్సమానగుణకర్మిణః ॥ ౪౭ ॥ సమానగుణసంగీతవేణువాదనతత్పరాః । శ్రీదామాచసుదామాచవసుదామాథకింకిణీ ॥ ౪౮ ॥ విజ్ఞేయాః పూర్వతోహ్యేతేక్రమాద్ద్వారచతుష్టయే । స్తోకకృష్ణసుభద్రాద్యాగోపాలాశ్చతథాపరే ॥ ౪౯ ॥ శృంగవేత్రవిషాణాద్యాస్సర్వేచారుచతుర్భుజాః ॥ తత్పశ్చాత్సురభీబృందంపరమానందసంకులం ॥ ౫౦ ॥ సురత్నయోభిర్గోవిందమనుసంసృజ్యతిష్ఠతి । తద్బాహ్యేఫుల్లమందారోవేదికాభిర్విరాజతే ॥ ౫౧ ॥ గోలోకేరమతేదివ్యేనిత్యమేవహరిస్స్వయం । గోలోకంపట్టవస్త్రైర్వామండలేవాసుధామయే ॥ ౫౨ ॥ విలిఖ్యయేపూజయంతితేయాంతిపరమంపదం। వృక్షైర్బృందావనంకృత్వాశారద్యాంనిశిపద్మజ ॥ ౫౩ ॥ అనుకుర్వంతియేలీలాంతేయాంతిపరమంపదం । రాధాకృష్ణాభిధాంకంతుకారయేత్ప్రతిమాసుచ ॥ ౫౪ ॥ దంపత్యోర్వాపరంభక్త్యాసఖీనాంతువిశేషతః । రాసలీలోత్సవంపశ్యేద్ధ్యాయేద్వాప్రేమసంప్లుతః ॥ ౫౫ ॥ అంతేగోలోకమాయాతిసంత్యజ్యప్రాకృతాంతనుం ॥ ఇత్యేతద్వైభవస్థానంవ్యూహోత్పరతరస్మృతం ॥ ౫౬ ॥ తస్మాత్పరంతువైకుంఠస్థానంనారాయణస్యహి । అనంతపారంతత్స్థానంయత్రశ్రీరంగమందిరం ॥ ౫౭ ॥ వేంకటాద్రిరితిఖ్యాతో

యత్రనారాయణాత్మకః । గోవిందాత్తుహ్యధస్తానంవాసుదేవస్యపద్మజ
॥ ౫౮ ॥ స్వర్ణరత్నమయీభూమిర్దివ్యమాణిక్యవేదికా । రత్నసింహా
సనంతత్రిపాదాష్టకవినిర్మితం ॥ ౫౯ ॥ సంస్థితోరమయాసాకంవాసుదే
వశ్చతుర్భుజః । ఇంద్రనీలమణిశ్యామో నీలకుంచితకుంతలః ॥ ౬౦ ॥
పద్మపత్రవిశాలాక్షః స్ఫురన్మకరకుండలః । శంఖచక్రగదాపద్మవనమా
లావిరాజితః ॥ ౬౧ ॥ శ్రీవత్సకౌస్తుభజ్యోతిర్విద్యోతితభుజాంతరః । పీ
తాంబరధరస్స్రగ్వీతులసీమాలయావృతః ॥ ౬౨ ॥ వాత్సల్యాదిగుణో
పేతసచ్చిదానందవిగ్రహః । రుక్మిణీసత్యభామాచశైబ్యాచైవసలక్షణా
॥ ౬౩ ॥ మిత్రవిందాసునందాచతథాజాంబవతీమతా । సుశీలాచాష్టమీ
హ్యేతావాసుదేవస్యశక్తయః ॥ ౬౪ ॥ వాసుదేవాదథోధాతస్సంకర్ష
ణఉదాహృతః । శుద్ధస్ఫటికసంకాశోరక్తాంబుజదళేక్షణః ॥ ౬౫ ॥ నీలాం
బరధరశ్శ్రీమానేకకుండలమండితః । దివ్యగంధవిలిప్తాంగోమధుపానవి
ఘూర్ణితః ॥ ౬౬ ॥ సహస్రఫణమాణిక్యజ్యోత్స్నానీరాజితాంబరః ।
రేవతీసేవితపదోహలహస్తశ్చతుర్భుజః ॥ ౬౭ ॥ యమరుద్రమహాకా
లరూపధృగ్వ్యాదిసంస్థితః । శేషోఽయంవాసుదేవస్యహ్యనంతోఽ
నంతవిక్రమః ॥ ౬౮ ॥ సంహర్తాసర్వలోకానాంస్వయంసర్వంకరో
తిహి । సంకర్షణోమహావిష్ణుర్విద్యాబలసమన్వితః ॥ ౬౯ ॥ కాలస్యస
ర్వభూతానాంరుద్రస్యచయమస్యచ । అంతర్యామిత్వమాస్థాయజగత్సం
హరతేప్రభుః ॥ ౭౦ ॥ స్వయంతుసాక్షాద్దేవస్యశయ్యారూపోఽహిరూప
ధృక్ ।సంకర్షణాదధస్సాక్షాత్ప్రద్యుమ్నమ్మంగలంమతం ॥ ౭౧ ॥
రత్యాస్వర్ణమయేపీఠేసంస్థితోభగవన్మనాః । జగన్మోహనసౌందర్యఃకిశో
రోఽరుణలోచనః ॥ ౭౨ ॥ దివ్యాలంకారసంయుక్తో వశీకృతజగత్త్రి
యః । తవప్రజాపతీనాంచకాలస్యచయమస్యచ ॥ ౭౩ ॥ అంతర్యామిత్వ
మాస్థాయప్రద్యుమ్నశ్చకరోతిహి । అనిరుద్ధస్తతోప్యర్వాగ్దివ్యసింహాస
నేస్థితః ॥ ౭౪ ॥ ఈశ్వరస్సర్వలోకానాంశాంత్యాదేవ్యాసమాస్థితః । మ
నూనాంపార్థివానాంచకాలస్యచయమస్యచ ॥ ౭౫ ॥ అంతర్యామిత్వ

మాస్థాయస్థితిమాతనుతేఽనుజః । ఏవంబ్రహ్మన్ హరేర్లీలాశుద్ధసత్త్వ
మయీస్థితా ॥ ౭౬ ॥ అప్రాకృతేపరేవ్యోమ్నిలోకాస్సంతిచభూయశః।
వాసుదేవాదిమూర్తీనాంవ్యూహస్థానంప్రకీర్తితం ॥ ౭౭ ॥ మత్స్యా
దీనాంతుమూర్తీనాంవిభవస్థానముత్తమం । భూమావపిచతుర్వ్యూహా
స్సంతిపంకజసంభవ ॥ ౭౮ ॥ వైకుంఠంపరమోలోకోవిష్ణులోకస్త్వను
త్తమః । శ్వేతద్వీపంసురమ్యంతుక్షీరసాగరఉత్తమః ॥ ౭౯ ॥ ఏవంచ
తుర్ధావ్యూహస్తుమయైవప్రకటీకృతః । జలావరణమధ్యేతువైకుంఠం
ప్రథమంస్మృతం ॥ ౮౦ ॥ కోటివైశ్వానరప్రఖ్యంపరమంధామవావ్య
యం । తస్మిన్ దేవమతీనామపురంరమ్యమనుత్తమం ॥ ౮౧ ॥ చతు
ర్ద్వారసమాయుక్తంచండాద్యైరభిరక్షితం । సహస్రయోజనోత్తుం
గైఃప్రాకారైరుపశోభితం ॥ ౮౨ ॥ సమానరూపాశ్శ్రీవిష్ణోర్యత్రసంతి
స్త్రియోజనాః । మంత్రాష్టాక్షరసంసిద్ధాభక్త్యాషోడశరూపయా॥ ౮౩॥
యాంతితత్స్త్రీకమంవ్యూహంయద్గత్వాననివర్తతే । మోదంతేవిష్ణునా
సాకంభక్తాస్తేశాశ్వతీస్సమాః ॥ ౮౪ ॥ పునస్తేనైవయాస్యంతితత్పదం
ప్రకృతేఃపరం। యేయాతావైష్ణవేలోకేభక్త్యాతేనపతంతిహి ॥౮౫॥ ఊ
ర్ధ్వాదూర్ధ్వంప్రగచ్ఛంతికర్మిణోఽధఃప్రయాంతిహి। నకర్మబంధనం
జన్మవైష్ణవానాంచవిద్యతే ॥ ౮౬ ॥ విష్ణోరనుచరత్వంహిముక్తిర్మేసద్గ
తిస్మృతా । సదాస్యంపరమేశస్యబంధనంపరికీర్తితం ॥ ౮౭ ॥ సర్వబంధ
వినిర్ముక్తాహరిదాసానిరామయాః । యత్రాహంరమయాసార్ధంసర్వ
లక్షణలక్షితః ॥ ౮౮ ॥ వైష్ణవోఽష్టాక్షరంజప్త్వాతత్రవైతినసంశయః
తస్మిన్ మణిమయస్తంభేసహస్రరవివర్చసి ॥ ౮౯ ॥ విమానేసుశుభేది
వ్యేసంస్థితోభగవాన్ హరిః । తత్రచాధారశక్త్యాదిధృతేపీఠేహిరణ్మయే
॥ ౯౦ ॥ అష్టపత్రాంబుజేలక్ష్మీబీజాద్యైకర్ణికాలయే । తత్రనారాయ
ణోదేవోదక్షపార్శ్వేరమాపతేః ॥ ౯౧ ॥ స్వర్ణవర్ణాద్రవ్యపాత్ర
మాతులుంగకరాంబుజా । వామతఃపృథివీదేవీనీలోత్పలదళప్రభా ॥౯౨॥

నానాలంకారసంయుక్తావిచిత్రాంబరభూషితా । రక్తోత్పలంకరద్వంద్వే ధాన్యపాత్రంశుభంతథా ॥ ౯౩ ॥ దధానాఽధఃకరాబ్జాభ్యాంధరిత్రీవిశ్వసుందరీ। దక్షాగ్రేచసమాసీనాసచామరకరాంబుజా ॥౯౪॥ విమలాద్యాశ్చశక్తయశ్చసర్వలక్షణశోభితాః । శ్రీమదష్టాక్షరేమంత్రేసిద్ధానాంవైమనీషిణాం ॥ ౯౫ ॥ గమ్యస్సవైష్ణవైర్లోకోనైతరేషాంకథంచన । వైకుంఠంప్రథమంవ్యూహమితితేప్రతిపాదితం ॥ ౯౬ ॥ ద్వితీయంవైష్ణవంవ్యూహంశృణువక్ష్యామిసువ్రత । యోఽయంనిత్యఇతిఖ్యాతోలోకోవైవైష్ణవస్స్మృతః ॥ ౯౭ ॥ సలోకోవిమలఃపుణ్యశ్శుద్ధసత్త్వమయశ్శుభః। మధ్యాహ్నసూర్యసాహస్రయుగపద్భాసితస్సదా ॥ ౯౮ ॥ కల్పాంతేపినలీయేతసత్యలోకోమహత్తరః । మణిబద్ధమహాస్వర్ణప్రాకారపరిశోభితః ॥ ౯౯ ॥ కల్పద్రుమలతామధ్యేసుధాకాసారశోభితః । స్వర్ణపంకజసంఫుల్లసరిద్భిఃపరివేష్టితః ॥ ౧౦౦ ॥ విముగ్ధసుందరీగీతవినాదితదిగంతరః । తన్మధ్యేనగరీరమ్యామణిప్రాకారశోభితా ॥ ౧౦౧ ॥ కోటియోజనవిస్తీర్ణాద్వారకానామనామతః । తన్మధ్యేఽంతఃపురంరమ్యంవాసుదేవస్యశోభితం॥౧౦౨॥చతుర్ద్వారసమాయుక్తంహేమప్రాకారశోభితం । తన్మధ్యేకల్పవృక్షస్యఛాయాయాంపరమాసనం ॥ ౧౦౩ ॥ విచిత్రశ్రేష్ఠపర్యంకంశుభాస్తరణసంవృతం।తస్మిన్మనోరమేదివ్యేసమాసీనశ్శ్రియాసహ ॥౧౦౪॥ ఈశ్వర్యాసహదేవేశోవాసుదేవస్సనాతనః । పాంచజన్యరథాంగాభ్యాంబాహుయుగ్మేవిరాజితః ॥ ౧౦౫ ॥ ఇతరాభ్యాంశ్రియోగాత్రమాశ్లిష్యాభివిరాజతే, అత్రాష్టశక్తయోముఖ్యాస్తనవఃపరితఃస్థితాః ॥ ౧౦౬ ॥రమాచరుక్మిణీసత్యభామాపద్మాలయాశివా । సులక్షణాసుశీలాచరతికామప్రదాతథా ॥౧౦౭॥ ఆయుధైఃపరితోరక్ష్యంద్వితీయంవ్యూహమబ్జజ। ద్వాదశాక్షరమంత్రంహియేజపంతినిరంతరం॥ ౧౦౮॥ తేప్రాప్నువంతిసతతంశాశ్వతంపదమవ్యయం। నవేదయజ్ఞాధ్యయనైర్నవ్రతైశ్చోపవాసకైః ॥ ౧౦౯ ॥ ప్రాప్యతేవైష్ణవోలోకోవినాదాస్యేనకుత్రచిత్ । అథతృతీయంవ్యూహంతుశ్వేతద్వీపమితీర్యతే ॥ ౧౧౦ ॥ మహాత్మాంస

నకాదీనామాత్మజై ర్భవదృష్టయె । సనకశ్చసనందశ్చ తృతీయశ్చసనా
తనః ॥ ౧౧౧ ॥ సనత్కుమారోజానుశ్చవ్యోఘుఃపంచశిఖస్తథా । సప్తై
తేబ్రహ్మణఃపుత్రాయోగినస్సుమహౌజసః ॥ ౧౧౨ ॥ విరక్తాస్సర్వభో
గేషుశుద్ధసత్త్వగుణాస్సదా । భగవద్దర్శనోద్భూతసుఖైకరససేవినః॥
౧౧3॥మహాభాగవతావిష్ణోర్దాస్యవర్త్మనిసంస్థితాః । నరనారాయణా
ద్యాశ్చ శ్వేతద్వీపేవసంతితే ॥ ౧౧౪ ॥ తేషాంసందర్శనార్థాయతత్రస
న్నిహితోహరిః । సుధాంశుకోటిసంకాశేనానావర్ణమహోజ్జ్వలె ॥
౧౧౫॥ శ్వేతద్వీపేమహాయోగిసేవితేహేయవర్జితే।తన్మధ్యేనగరీరమ్యా
నామ్నావైరావతీశుభా ॥౧౧౬॥ నానారత్నమయైర్దివ్యైర్విమానైరు
పశోభితా । దివ్యస్త్రీపుంభిరాక్రాంతాబహుప్రాసాదసంకులా ॥ ౧౧౭॥
ఉద్యానానివిచిత్రాణియత్రసంతిసురద్రుమైః । తన్మధ్యేంతఃపురంర
మ్యం తన్మధ్యేమణిమండపం ॥ ౧౧౮ ॥ సింహాసనంచ తన్మధ్యే
సూర్యవైశ్వానరప్రభం ॥ తన్మధ్యేఽష్టదళంపద్మం చంద్రబింబమి
వాపరం ॥ ౧౧౯ ॥ తన్మధ్యేకర్ణికాయాంతుసమాసీనోజనార్దనః ।
శుద్ధజాంబూనదప్రఖ్యోముక్తాహారవిభూషితః ॥ ౧౨౦ ॥ శంఖచక్రగదా
పద్మశక్తిహస్తచతుష్టయః।హారకేయూరకటకై రంగుళీయైశ్చభూషితః॥
౧౨౧ ॥ సువర్ణపంకజప్రఖ్యపద్మయుగ్మవిరాజితః । షోడశాబ్దవయో
రూపయౌవనేనవిరాజితః ॥ ౧౨౨ ॥ విశాలఫాలదేశేతుకుంకుమేనసు
గంధినా । రచితేనోర్ధ్వపుండ్రేణసీమంతేనాపిశోభితః ॥ ౧౨3 ॥ మథి
తామృతఫేనాభశుక్లవస్త్రేణవేష్టితః। ముక్తామయాభ్యాంశుక్లాభ్యాంకుం
డలాభ్యాంవిరాజితః॥౧౨౪॥పద్మాసనసమాసీనోజగన్మోహనవిగ్రహః।
వామాంకసంస్థాభూదేవీతస్యదేవస్యరూపిణీ॥౧౨౫॥ దక్షిణేశ్రీశ్చతస్యై
వసదృశీగుణభూషితా । వసుపాత్రం మాతులుంగందర్పణంహేమపం
కజం ॥౧౨౬॥ దోర్భిశ్చతుర్భిర్బిభ్రాణాతథాఽన్యాభిస్సమావృతా ।
ఈశావాచ్యామహాదేవీజాహ్నవీకమలాలయా ॥౧౨౭॥ సావిత్రీసర్వగా
పద్మాశక్తయఃపరికీర్తితాః । శ్రద్ధామేధాధృతిఃప్రజ్ఞాధారణాశాంతిరే

వచ ॥ ౧౨౮ ॥ శ్రుతిస్స్మృతిర్మతిర్ధన్యా వృద్ధిర్వృష్టిర్మనీషిణీ । దా
స్యస్తే వైతాశ్శ్రియః ప్రోక్తాస్సర్వకైంకర్యకారికాః ॥ ౧౨౯ ॥ అనంత
వైనతేయాదిదైవతా నిత్యకింకరాః । సాధ్యామరుద్గణాశ్చాత్ర సేవంతేని
త్యదైవతాః ॥౧౩౦ ॥ యేవిష్ణుమంత్రజప్తారస్సతతం శ్రద్ధయాఽన్వితాః
యేద్వాదశీవ్రతేయుక్తాస్తత్పదంయాంతి తేఽవ్యయం ॥ ౧౩౧ ॥ విష్ణో
ష్షడక్షరమ్మంత్రంప్రణవాద్యంతుయేజనాః। జపంతికృతసంస్కారా హేతి
భిర్గురుణాతనా ॥ ౧౩౨ ॥ తేషామ్మదేకచిత్తానాంమామకంపదముత్త
మం ॥ విష్ణులోకేతివిఖ్యాతంనాన్యసాధనకోటిభిః ॥ ౧౩౩ ॥ నవేదైర్న
చదానైశ్చనయజ్ఞైర్నవ్రతైస్తథా । ప్రాప్తుంసశక్యతేలోకోవినావిష్ణు
ప్రసాదతః ॥ ౧౩౪ ॥ భక్త్యాచానన్యయాప్రాప్తుంశక్యంవిష్ణుపదంనృణాం
తస్మాత్త్వంపూజయేన్నిత్యంభక్త్యాదేవంజనార్దనం ॥౧౩౫॥ చతుర్థం
త్వపరంవ్యూహమవధారయపద్మజ। దివౌకసాంచరత్యూర్ధ్వంముగ్ధాబ్ధౌపార
మేశ్వరం ॥ ౧౩౬ ॥ సుధాంశుకోటిసంకాశసహస్రాక్షేణశోభితః । పురం
దరైస్సయూథైస్స్వప్రార్థ్యతేముగ్ధవారిధౌ ॥౧౩౭॥ తస్మిన్ననంతపర్యం
కేశేతేసావిస్తృతోచ్ఛ్రితే। దివ్యాసనసమాసీనఃపద్మనాభోఽచ్యుతో
హరిః ॥ ౧౩౮ ॥ నీలజీమూతసంకాశఃపద్మపత్రాయతేక్షణః । వివస్వ
త్కోటిసంకాశకిరీటేనవిరాజితః ॥ ౧౩౯ ॥ నానావర్ణోజ్జ్వలద్దివ్యకుం
డలాభ్యాంవిరాజితః । బాలార్కసదృశజ్యోతిఃపీతవస్త్రేణవేష్టితః ॥౧౪౦॥
శంఖచక్రగదాశార్ఙ్గఖడ్గహస్తైర్విభూషితః॥దివ్యభూషాయుధాక్రీడయాన
పారిషదైర్వృతః ॥౧౪౧॥ సవ్యేశ్రీతస్యదేవీతురూపశీలగుణాదిభిః । తప్త
కాంచనసంకాశాతప్తకాంచనభూషిణీ॥౧౪౨॥ శుక్లాంబరధరాసుభ్రూఃకు
సుమాంచితశీర్షజా।కస్తూరీతిలకోపేతారత్నసీమంతశోభితా ॥౧౪౩॥ బి
భ్రతీచోర్ధ్వబాహుభ్యాంహేమపద్మయుగంశుభం । ఇతరాభ్యాంసమా
శ్లిష్యభర్తారంనిబిడంసదా ॥౧౪౪॥ ఆలోకయంతీసతతంత్రిదశాన్స్వక
టాక్షకైః। సంగీతానందనపరైస్సిద్ధచారణకిన్నరైః ॥౧౪౫॥ దైతేయైర్బా
ధ్యమానైస్సుబ్రహ్మరుద్రాదిదైవతైః । సంస్తూయమానస్తత్రేశోదేవా

నామభయందదా ॥ ౧౪౬॥ దేవానామభయందత్వాసర్వదేవేశ్వరోహ. రిః । నిహంతిరాక్షసాన్దుష్టాన్ లక్ష్మీరాధికృతకేతనః ॥ ౧౪౭ ॥ అధఊర్ధ్వవిభాగేనవ్యాహాష్టకముదీరితం । నవమంత్రగోలోకోయత్రపుర్యోప్యనేకశః ॥ ౧౪౮ ॥ మహద్భూతంతతశ్చోర్ధ్వమనంతమవికల్పితం। నిస్సీమమమలంధామవాఙ్మనోగోచరంపరం ॥ ౧౪౯ ॥ ముక్తిస్థానం బ్రహ్మపదంస్థానాతీతంచనిర్మలం । మూలంసంసారవృక్షస్యకారణంమన్నికేతనం ॥ ౧౫౦ ॥ మామేకంశరణంప్రాప్తామదనుధ్యానమాస్థితాః । మామేవతేప్రాప్నువంతినావర్తంతేపునశ్చతే ॥౧౫౧॥

ఇతి శ్రీపంచరాత్రే బృహద్బ్రహ్మసంహితాయాం తృతీయ పాద ఊర్ధ్వలోకవర్ణనేద్వితీయోఽధ్యాయః॥

శ్రీనారాయణ ఉవాచ । బ్రహ్మన్నూర్ధ్వనివాసస్యసంతిస్థానానిభూయశః । తాన్యహంతేఽభిధాస్యామియదితేశ్రవణేస్పృహా ॥౧॥ శుభాశుభలతోద్భూతసుఖదుఃఖఫలానినై । భుంజన్ జనోయదాయాతి వ్యావశస్వరథస్తదా ॥ ౨ ॥ శ్రీమన్నారాయణస్యైవప్రసాదోజాయతే యదా । నిర్హేతుకదయాలభ్యఆచార్యంసంశ్రయేత్తదా॥౩॥ఆచార్యాల్లబ్ధసంస్కారోదాసత్వమవలంబ్యచ। కైంకర్యతత్పరోబ్రహ్మన్ దైహికైర్నోపలిప్యతే॥౪॥ రాజభృత్యోయదాలోకేరాజార్థేప్యశుభంవహన్। నైవ్రోపాలభ్యతేతద్వదేకాంతీమత్పరోమునిః ॥౫॥ మయిచాధాయకర్మాణిసంగంత్యక్త్వాకరోతియః । లిప్యతేనసపాపేనపద్మపత్రమివాంభసా॥ ౬॥ జ్ఞాత్వాత్మలోకమమలంనిత్యమక్షరమవ్యయం । నిర్వికారమనౌపమ్యమానందజ్ఞానసంశ్రయం ॥౭॥ ఆత్మానందరసాస్వాదనివృత్తాశేషలాలసః । త్యజేజ్జ్వలేనవత్సర్వమాత్మేతరదిదంజగత్ ॥ ౮ ॥ దేహేదహంకృతింహిత్వామమత్వమితరేషుచ। కేవలం బ్రహ్మభావత్వమాత్మనోహ్యనుభావయన్ ॥ ౯ ॥ బ్రహ్మోహమితియోబ్రూయాద్బ్రహ్మభ్యేతివిచక్షణః। దేహోఽహమితిభావేనయథామాయాముపైతిహి॥౧౦॥ఇయమంభాత్మికామాయాపప్తావరణసంయుతా । కార్యమాపాసమభ్యేతిదే

హేఽహంకారిణంనరం॥౧౧॥ దేహాహంకారనిర్ముక్తంబ్రహ్మాశేషత్వభావి
నం। బ్రహ్మైక్యేతిపరంసాక్షాద్ధేయవస్తువివర్జితం ॥౧౨॥ ప్రధా
నాత్పరతస్సాక్షాద్బ్రహ్మైవానేకరూపతః। తదాఽభ్యేతినరోబ్రూతేతవా
హమితియోఽమయి ॥౧౩॥ ప్రాప్యంభోగ్యంపరంబ్రహ్మయేషామాత్మా
చపద్మజ। బ్రహ్మవిద్బ్రహ్మభవతిబ్రహ్మభుగ్బ్రహ్మణోఽచ్యుతః॥౧౪॥ అతో
దేహాత్పరస్స్వాత్మాదేహభూతఃపరాత్మనః । తమాత్మానమనుధ్యాయవి
ముక్తోజాయతేఽబ్జజ॥౧౫॥ విజిత్యప్రాణమక్షాణిప్రాణాయామేనసాధకః।
ఆత్మస్థమాత్మపురుషమాదేహాంతమనుస్మరన్॥౧౬॥ అంతేవిష్ణుమనుప్రవ
జ్యాసుషుమ్నావర్త్మనాయతిః । శిరఃకపాలంసంభిద్యమామేతిపరమంప
దం ॥ ౧౭ ॥ అగ్నిర్జ్యోతిరహశ్శుక్లష్షణ్మాసాఉత్తరాయణం । తత్రప్ర
యాతాగచ్ఛంతిబ్రహ్మబ్రహ్మవిదోజనాః ॥౧౮॥ బ్రహ్మన్మద్భక్తియు
క్తోయస్త్వంతకాలేఽర్చిషావ్రజేత్॥ ఉత్సవైర్జాయతేభూయానూర్ధ్వ
లోకనివాసినాం ॥౧౯॥ ఆయాస్యతిహరేర్దాసఇహమార్గవశాదితి ।
మందిరాజిరసౌధాగ్రసంస్కారోజాయతే భృశం ॥౨౦॥ సౌధాగ్రేషువిత
న్యంతేపతాకాభానుభాస్వరాః । విస్తార్యంతేవితానానిహైమానిపరితో
దిశః॥౨౧॥ ఆస్తీర్యంతేవిమానేషుసభాసుభవనేషుచ। కోమలానేకవర్ణా
ఢ్యమహార్హాస్తరణానిచ॥౨౨॥ నిర్యాతిజాలరంధ్రేషుముక్తాదామవిలం
బిషు।కృష్ణాగరుమహామోదధూమధారాసరిద్వరా ॥౨౩॥ ఉత్తుంగరత్న
ఖచితవేదికామణిమండపే। సింహాసనేచలచ్చారుచామరాణిలసంతిహి॥
౨౪ ॥ చందనాగరుకస్తూరీజలైరానందవర్ధనైః । సిచ్యంతేరాజవర్త్మాని
హరిదాసానుతుష్టయే ॥౨౫॥ మృదంగవీణాపణవభేర్యానకవరూథకాః ।
వాద్యంతేకుసుమాసారానిపాత్యంతేమహీతలే॥౨౬॥ రాగనృత్యస్తవో
ద్గారకరణాయసహస్రశః। తిష్ఠంతిచోత్సుకాబ్రహ్మన్గంధర్వాప్సరసో
ఽనుగాః ॥౨౭॥ ఏవమూర్ధ్వప్రదేశేషుసర్వతోరాజవర్త్మసు। ఊర్ధ్వం
గచ్ఛత్సుభక్తేషుచోత్సవస్సంప్రవర్తతే ॥ ౨౮ ॥ వైకుంఠనాథసదనే
నిత్యముక్తజనార్చితే।పుత్రోత్సవఇవబ్రహ్మన్నిస్సీమస్సంప్రవర్తతే॥

౨౯॥ సుదర్శనశ్శంఖవర్ణస్తథాజ్ఞాననికేతనః। ప్రియంకర ఇతిఖ్యాతాశ్చ
త్వారో విష్ణుపార్షదాః ॥౩౦॥ ఆయాంతి ప్రభుణాజ్ఞప్తాస్తే తు మైకాంతినం
జనం। శిథిలావయవైస్త్యక్తో యత్ర భాగవతః స్థితః ॥౩౧॥ సుహృద్వద్దర్శనం
దత్వా ప్రతోష్యామృతజల్పనైః। వియోజ్య బాహ్యకరణైరంతస్సంయో
జ్యవృత్తిభిః॥౩౨॥ కృత్వాంతః ప్రాణసంయుక్తం ప్రాణాంశ్చితినియోజ్యచ।
చేతనం భూతసూక్ష్మస్థం నయంత్యూర్ధ్వం హరిప్రియాః॥౩౩॥ హృదయాసన
తోసిత్వా సుషుమ్నాయాం నివేశ్యతైః। గంతవ్యదేశాన్సంస్మార్య నీతో
జీవో హరిప్రియైః ॥ ౩౪ ॥ వాసుదేవతనుచ్ఛాయాం విశ్రమాయ విచిం
త్యచ। పాథేయం భగవన్నామ పుండరీకాక్షసంజ్ఞితం ॥ ౩౫ ॥ మంత్రం
ద్వయంచ పాథేయం శ్రీరంగం చ సహాయకం । విశ్రామదేశం విరజాం తిల
వృక్షంతథైవహి ॥ ౩౬ ॥ లక్ష్మీపద్మసరశ్చైవ హ్యాకాశం రత్నమండ
పం। విచింత్య చేతసాధీరో దేవయానాయ చోద్యతః ॥ ౩౭ ॥ విద్యాభ్యాస
బలేనైవ భిత్వా బ్రహ్మాండమండలం । తత్సబంధ్యర్కరశ్మీనాం సహయో
గముపేత్యచ ॥ ౩౮ ॥ ప్రణవం రథమారుహ్య బుద్ధిసారథినాధృతం ॥ మ
నః ప్రగ్రహవాన్ధీరో యాతి విష్ణోః పరంపదం ॥ ౩౯ ॥ నాడ్యా సూర్యమ
తీత్యాథ చంద్రం భిత్వాఽమృతాత్మకం । తేనైవ సత్కృతో యాతి స్థూలం
దేహం విహాయచ ॥ ౪౦ ॥ సూక్ష్మం శరీరమాలంబ్య గమనాయ తముద్య
తం । నయంతి స్వస్వసీమాంతమర్చిరాదిముఖాస్సురాః ॥ ౪౧ ॥ అర్చి
ర్దినం శుక్లపక్షష్షణ్మాసాశ్చోత్తరాయణం । సంవత్సరోథ వాయుశ్చ భా
స్కరశ్చంద్రవిద్యుతౌ ॥ ౪౨ ॥ వరుణేంద్రప్రజాధీశా ఏతే మార్గాధిదైవ
తాః । నయంతి స్వస్వసీమాంతం సత్కృత్యభగవత్ప్రియం ॥ ౪౩ ॥ నా
నోత్సవాననుభవన్ సుకృతి ప్రత్యుపస్థితిం । స్వస్య చావ్యాహతైశ్వర్య
మాకలయ్య ప్రసాదజం ॥ ౪౪ ॥ ధన్యోఽయం దాసభావోఽస్తి యేన
దాసీకృతా ఇమే । మదాజ్ఞామనువర్తంతే బ్రహ్మేంద్రాదిపురస్సరాః॥
౪౫॥ ఏవం భోగాన్ క్రమప్రాప్తాన్ భుంజానోఽయం యదృచ్ఛయా। భగ
వచ్చరణాంభోజరసచింతనతత్పరః ॥ ౪౬ ॥ బ్రహ్మాండభిత్తిమధ్యాతిప్ర

ధ్వీతత్త్వకృతావృతిం । పృథివ్యాదిమహాతత్త్వాన్యావిధ్యపురుషైస్థ్య
తః ॥ ౪౭ ॥ నిర్యాతి తేనమార్గేణబ్రహ్మ్యమార్గాంతరంవినా। ముక్తి
ద్వారమిదంహ్యేకంవిద్ధిపద్మసముద్భవ ॥౪౮॥ తదూర్ధ్వగమనేకాలేత్ర
యస్సంతిపయోధయః । తానుల్లంఘ్యప్రయాతస్యపుణ్యాలీర్థేతినామతః
॥౪౯॥ నద్యస్సముపతిష్ఠంతితదూర్ధ్వగమనేపునః । ఏకోమోక్షపదంనా
మమార్గస్తిష్ఠతిపద్మజ ॥౫౦॥ పుణ్యవృక్షసమాకీర్ణోహ్యాశ్రమోము
క్తిసన్నిభః। భోగ్యంమనోహరంయత్రదేవానామపిదుర్లభం ॥౫౧॥ అ
యంతుపూర్వమార్గేభ్యశ్శతశ్శతగుణాధికః। తముల్లంఘ్యస్థితశ్చాన్యఃకో
టియోజనవాపరః ॥౫౨॥ తంభుక్త్వాపునరభ్యేతిభగవత్కీర్తనధ్వనిః।
నిస్సీమానందమాసాద్యతస్మిన్నాశ్రమమండలె ॥ ౫3 ॥ తంపిబన్నేవ
సంయాతియోజనానిహ్యనేకశః। తతస్తువిష్ణులోకోఽస్తిపూర్వోక్తాత్సర్వ
లోకతః ॥ ౫౪ ॥ సహస్రగుణితోభూత్వాస్థితోఽయంపరమాద్భుతః।
అత్యున్నతోమహాబాహాత్సాహామహాశ్చర్యోఽతిశోభితః॥౫౫॥ యత్ర
రత్నోజ్జ్వలాభూమిర్మాణిక్యస్తంభసంచితా । హేమప్రాసాదవిభవో
నిస్సీమసుఖసంగతః॥౫౬॥ వనైరుపవనైశ్చైవకాసారైస్స్వర్ణపంకజైః।
భ్రమద్భ్రమరఝుంకారమధురైర్నిత్యరూపధృత్ ॥ ౫౭ ॥ చతుర్ద్వా
రసమాయుక్తోద్వారనామానివైశృణు। ఆత్మప్రకృతికైవల్యధర్మనామా
నిపద్మజ ॥ ౫౮ ॥ సమస్త్యంతానిజానీహితత్రతానిహరిప్రియః । స్థితిం
ప్రాప్నోతిసుచిరంప్రకృత్యావరణంత్విదం॥౫౯॥ ప్రకృతేర్విజయంకృత్వా
స్థితస్తత్రపితామహ। మత్త్రిపాదాద్బహిశ్చాండాదలిప్తఃప్రకృతావపి॥౬౦॥
అయంతువిష్ణులోకోహిప్రధానాధిపతేర్మమ । ప్రధానమత్రవిజ్ఞేయం
మూలసంజ్ఞమ్మహామతే ॥ ౬౧ ॥ ఉల్లంఘ్యమూలప్రకృతిమచిరాదిమ
హాపథి । కోటిత్రయేయోజనానాంగతేసతిచతుర్ముఖ ॥౬౨॥ విరజాతీర
మభ్యేతివిశ్వదుఃఖమనుస్మరన్ । అగత్వాశరణంవిష్ణుంకోటిజన్మస్వపా
ర్జితం ॥ ౬3 ॥ యమయాతనయోద్భూతందుఃఖంవిషమముచ్యతే।
ప్రశమాయమహాభాగవిరజాతీరమాశ్రితః ॥ ౬౪ ॥ ప్రధానపరమవ్యో

మ్నాకంతరేవిరజానదీ । ఉన్మచ్యవాసనారేణుమూర్ధ్వంగచ్ఛతిమత్పరః ॥౬౫॥ తత్రసూక్ష్మతనుంత్యక్త్వా వాసనారేణుగుంఫితాం। యోగ్యోభవతి దేవేశమత్పదారోహణాయహి ॥౬౬॥

ఇతి శ్రీపంచరాత్రే బృహద్బ్రహ్మసంహితాయాం తృతీయపాద ఊర్ధ్వలోకవర్ణనేఽర్చిరాదికథనంనామతృతీయోఽధ్యాయః॥

ఉత్తీర్యవిరజాంబ్రహ్మన్ రజోనిర్ధూయవైష్ణవః । స్నానేనవై సుమతిమానశ్వత్థముపయాతిహి ॥ ౧ ॥ తత్రాశ్వత్థతరుచ్ఛాయామాశ్రితాయేత్యమానవాః । తేషాంపాణితలైఃస్పృష్టఃక్షాళితాశేషవాసనః ॥ ౨ ॥ సూక్ష్మదేహంపరిత్యజ్యసూర్యకోటిసమప్రభం । శరీరందివ్యమాసాద్యభాతిచారుచతుర్భుజం ॥౩॥ శంఖచక్రగదాపద్మదివ్యాయుధవిరాజితం । పీతాంబరంఘనశ్యామంస్ఫురన్మకరకుండలం ॥౪॥ గర్భజన్మజరానాశవర్జితం దేహముద్వహన్ । అతీతమానకోపాదిక్షుత్పిపాసాదివిగ్రహః ॥ ౫ ॥ రాగద్వేషాదికంసర్వమహంతామమతేతథా । అనాదివిషయాస్వాదవాసనాభిరుచింతథా ॥ ౬ ॥ భయంచసకలంహిత్వాలావణ్యాదిగుణాన్వితః । దివ్యయౌవనమాధుర్యకల్యాణాదిగుణాన్వితః ॥ ౭ ॥ శుద్ధసత్త్వాత్మకోభూత్వాభగవత్పార్షదోత్తమః । అమానవాన్నమస్కృత్యతథాకృత్వాప్రదక్షిణం ॥౮॥ తేషామనుజ్ఞయాబ్రహ్మన్ తతోయాతిసమాహితః । గత్వాయోజనలక్షంతదూర్ధ్వమాయాతిపాదపః ॥౯॥ మహార్జునేతివిఖ్యాతోవిద్ధిషష్టిశతానిచ।విస్తారోఽస్యమహాభాగవ్యాప్నుతిలక్షయోజనా ॥ ౧౦ ॥ తన్మూలెపురుషోనీలమేఘశోభశ్చతుర్భుజః । తందృష్ట్వాపుండరీకాక్షం ప్రణిపత్యశుభావహం॥ ౧౧ ॥ దివ్యాన్వై పురుషానన్యాన్ భక్త్యాదృష్ట్వాత్వమానవాన్। తేషామాజ్ఞాముపాదాయపంచాశద్యోజనానితు ॥౧౨॥ యాతితత్రనదీమేకాం శతయోజనవిస్తృతాం । అప్రాకృతజలాందివ్యాం స్నానమాత్రేణ చేతసి ॥ ౧౩ ॥ జ్ఞానముత్పద్యతేబ్రహ్మన్నైకాత్మకమధోక్షజె। తత్తీరే

మూర్తిమానేకఃపురుషోనిజతేజసా ॥ ౧౪ ॥ జ్ఞానముద్బోధయన్నా
స్తైతంద్రష్ట్వాశ్శతయోజనం। యాతిమార్గంతత స్త్వేకలక్షవింశతివాపు
నః ॥ ౧౫ ॥ యోజనానాంచవిస్తారేలక్ష్మీపద్మసరఃస్థితం । తత్తీరేతిల
వృక్షోఽస్తిలక్షయోజనమున్నతః ॥ ౧౬ ॥ పంచాశద్యోజనాయా
మోమద్విభూతితయాస్థితః । తత్సంబంధాత్ప్రసిద్ధేయంతిలపుష్కరిణీపు
నః ॥ ౧౭ ॥ తస్యాస్తీరంసమాసాద్యస్నాత్వాతత్రవిశేషతః । సుఖరూపో
హిభవతినిరవద్యతయాస్థితః ॥ ౧౮ ॥ తచ్ఛాయామాశ్రితస్యాశువైకుం
ఠపరిచారికాః । శతమాయాంతిబహుశో దివ్యాభరణ భూషితాః
॥ ౧౯ ॥ దివ్యస్త్రియోరత్నదండచామరోజ్జ్వలపాణయః । శతశోరత్న
దండోద్యదాతపత్రలసత్కరాః ॥ ౨౦ ॥ నర్తక్యశ్శతశస్తత్రగాయకా
వాదకాస్తథా । దీపకాలంకృతారామామాల్యగంధానులేపనాః ॥ ౨౧ ॥
శతంమాలాకరానార్యోవాసోహస్తాశ్శతంతథా। చూర్ణాంజనాదర్శకరా
యువత్యశ్శతశోఽన్వయుః ॥ ౨౨ ॥ స్తువంత్యోఽగ్రేప్రనృత్యంత్యోనమం
త్యశ్శతశోఽబలాః । గృహీత్వాసర్వసంభారాన్ హేమకుంభపురస్కృ
తాన్ ॥ ౨౩ ॥ శ్రీచూర్ణలాజపుష్పాణిదివ్యవాద్యాన్యనేకశః। ఘంటా
దుందుభినిర్హ్రాదైఃపూరయంత్యోదిశోదశ ॥ ౨౪ ॥ ధ్వజైఃపతాకావ
టైశ్ఛాదయంత్యోదివాకరం । త్రయోదశసహస్రాణి రూపయౌవన
మండితాః ॥ ౨౫ ॥ వికిరంతికరాంభోజైః కుసుమానిముదాన్వితాః ।
సహస్రసామనివదంకుర్వంత్యోదివ్యయోషితః ॥ ౨౬ ॥ ప్రబంధాన్ని
ర్జగుఃస్వామికీర్తికర్పూరశాలినః । ఆగతాస్తత్రపురుషాదివ్యరూపధరా
స్సురాః ॥ ౨౭ ॥ రమ్యాద్దశసహస్రాణివిమానముపనీయచ । ముక్తాదా
మలసద్ద్వారంకింకిణీరావరంజితం ॥ ౨౮ ॥ స్ఫురత్పతాకమూర్ధన్యం
మాణిక్యస్తంభమండితం । దివ్యాస్తరణసంపన్నంసంగీతధ్వనిమోదితం
॥ ౨౯ ॥ ఛత్రచామరసంచారచారుసింహాసనోజ్జ్వలం । ఆగతోహరిణా
దిష్టోగరుడోభగవత్ప్రియః ॥ ౩౦ ॥ సంవేష్టితోవిమానానాంసహస్రై
ర్ధామభాస్వరైః। ప్రేషితాఃపరమప్రీత్యామూలాచరణశక్తయః ॥ ౩౧ ॥

మహాదేవ్యామహాలక్ష్మ్యాస్స్త్రియశ్చోత్పలగంధయః । తిలపుష్కరిణీ
తీరేస్థితంవృక్షసమాశ్రయం ॥ ౩౨ ॥ ముక్తాత్మానమ్మహాత్మానంప్రవాసా
దాగతంపునః । తాపత్రయమహాజ్వాలాసంతప్తంకోటిజన్మభిః ॥ ౩౩ ॥
జనన్యఇవతాస్త్వేనమారోగ్యస్నానమానయన్ । తమభ్యషించన్వస్త్రా
ణిదివ్యానిప్రదదుఃపునః ॥ ౩౪ ॥ లింపంత్యంగంసురభిణాగంధేనప్రమదో
త్తమాః । విభూష్యాలంక్రియాభిస్తంమాల్యైరాకీర్యసర్వతః ॥ ౩౫ ॥
దాసపట్టాభిషేకంతాస్సంచక్రుఃకృతమంగళాః । నీరాజయంత్యఃకర్పూర
వర్తిభిర్జయనిస్వనైః ॥ ౩౬ ॥ పుష్పకోపరిసంస్థాప్యకృత్వావాద్యధ్వ
నింముహుః ॥ కృతానిచోజ్జగుశ్చాస్యప్రబంధైశ్శృణుతానిహి ॥ ౩౭ ॥
ధన్యోఽయమత్యజత్స్నేహమనాత్మనివిగర్హితే । మమత్వంవనితా
పుత్రధనోపకరణేషుచ ॥ ౩౮ ॥ మాయామాత్రమిదంజ్ఞాత్వాగంధర్వ
నగరోపమం । అతిదుస్త్యజమేతస్మిన్లోకేవిషయసేవనం ॥ ౩౯ ।
తృణీకృత్యహరౌస్నేహమపూర్వంసంప్రవర్తయన్ । సులభోవాయుసం
రోధస్సులభంవహ్నివర్తనం ॥ ౪౦ ॥ సముద్రతరణంస్వల్పంనేంద్రియా
ణాంవినిర్జయః । ఆత్మానంభగవచ్ఛేషందాసమ్మత్వాగతైషణః ॥౪౧॥
కైంకర్యవృత్తింసంసాధ్యసమార్యాతిహరేఃపదం । నకర్మిణాంగతిశ్చై
షాయోగినాంన్యాసినాంతథా ॥ ౪౨ ॥ కింకరాణాంగతిశ్చైషాపరమై
కాంతినామ్మతా । భిత్వాచాండమతీత్యాసౌప్రధానమ్మూలకారణం॥
౪౩ ॥ శూరోఽయమకరోదాశుచాత్మానమతిథింహరేః । ఏవంస్తు
తింసమాకర్ణ్యభగవత్పార్షదైఃకృతాం ॥ ౪౪ ॥ వైకుంఠద్వారసా
మీప్యంగతవాన్ప్రేమసంప్లుతః । అపశ్యద్ధేమసంబద్ధగోపురాణిచపఙ్క్తి
శః ॥ ౪౫ ॥ విలసన్ముక్తసోపానపఙ్క్తిప్రాకారవైభవాన్ । స్ఫూర్జ
త్సౌధాగ్రసంబద్ధపతాకాచేలనర్తకాన్ ॥ ౪౬ ॥ రణద్ఘంటారవాకీర్ణ
సుధాద్యోతిగృహావల్లసత్ । ఆగచ్ఛాగచ్ఛభద్రంతేబ్రువతఃకరసం
జ్ఞయా ॥ ౪౭ ॥ అపశ్యద్యష్టికాసూచ్చైఃపంజరస్థవిహంగమాన్ । ప్రవిశ్య
తత్పరద్వారంమణివేద్యుల్లసత్ప్రభం ॥౪౮॥ వైకుంఠనగరాయేతిన్నమ

సత్కృత్యస్థితోఽభవత్ । ముడిముండాదివిఖ్యాతాః శ్రీదివ్యపురుషాః పు
రః॥ ౪౯॥ విలోక్య ప్రణతిం కృత్వా విశ్వక్సేనమవైక్షత। అనేకలక్షప్రాకా
రానుద్యానానివనానిచ ॥ ౫౦ ॥ ముక్తాగుచ్ఛలసచ్ఛాయా మండ
పానిసహస్రశః । తోరణానివిచిత్రాణి హేమసింహాసనానిచ ॥ ౫౧ ॥
కేళిసద్మప్రతోళీషువిచచారతతో భ్రమన్ । కోటియోజనమాగత్యమ
హాప్రాకారమైక్షత ॥ ౫౨ ॥ రూప్యప్రాకారమప్యేకం ప్రవాళాఖ్యంతతః
పరం । నవరత్నాఖ్యమప్యన్యం మాణిక్యాఖ్యమనంతరం॥ ౫౩॥ అసంతా
ఇతిచాఖ్యాతాస్సహస్రభవనాంతరాః । గోపురద్వారదేశేషుప్రాకారా
స్సంతిభూయశః॥ ౫౪॥ తద్ద్వారేషుస్థితాబ్రహ్మన్ పురుషాశ్చంద్రవర్చసః!
శుద్ధసత్త్వమయాస్సర్వే త్రికాలజ్ఞాహరిప్రియాః ॥ ౫౫ ॥ విశ్వసృష్ట్యా
దికాంలీలాం జానంతః పరమాత్మనః। సర్వంకర్తుం సమర్థాస్తే ప్రసాదాత్సర్వ
గాశ్చతే ॥ ౫౬ ॥ తాన్నమస్కృత్యవీధీషుప్రవిష్టః కోటియోజనం । త
స్తదాపునశ్చాన్యే పార్షదాస్సముపస్థితాః ॥ ౫౭ ॥ మహార్హవస్త్రాలం
కారాలంకృతాః కుంభపాణయః । హేమపాత్రగతానేకసంభారపరిపూరి
తాః ॥ ౫౮ ॥ మంగళారాత్రిధూపాదీన్ కుర్వంతో జయనిస్వనైః । ఆశీ
ర్భిర్వర్ధయంతోఽన్యే స్తువంతః స్తుతిభిఃపరే ॥ ౫౯ ॥ గాయంతశ్చప్ర
నృత్యంతః ప్రణమంతస్సహస్రశః। తదావిష్వక్సేనముఖాః పార్షదాః ప్రవ
రాహరేః ॥ ౬౦ ॥ సింహాసనేసమారోప్యపాత్రే హేమమయేశుభే । సం
సాధితోదకైర్గంధైః పాదప్రక్షాళనంతతః ॥ ౬౧ ॥ కుర్వంతివనితాభిశ్చ
వయంధన్యాఇతిధ్వనిం । దివ్యానులేపనాద్యైశ్చధూపదీపాన్నభోజనైః
॥ ౬౨ ॥ సత్కృత్యపాదతీర్థేనహృత్యాత్మానమభిషిచ్యచ । నిన్యుస్సాస్త్ర
మభూభాగేపర్యంకేసన్నివేశ్యతం ॥ ౬౩॥ పాదసంవాహనంచక్రుర్భార్గ
యాగతమత్సరాః। పునస్సపుష్పకంభక్తం సత్కృతం సాధుచర్యయా ॥ ౬౪॥
మణిమండపసామీప్యంప్రాపయామాసురుత్సుకాః । సతస్మాదవతీర్యా

శుసాష్టాంగగంధరణీంస్పృశేత్ ॥ ౬౫ ॥ ఆనందమయదివ్యాయరత్నమంట
పకాయచ । నమఇత్యనువాకేనస్థిత్వా తదవలోకయేత్ ॥౬౬॥

ఇతిశ్రీపంచరాత్రేబృహద్బ్రహ్మసంహితాయాంతృతీయపాదేమణిమండపసమీపప్రాప్తికథనంనామచతుర్థోఽధ్యాయః

శ్రీభగవానువాచ । దేదీప్యమానమణినిర్మితవేదికాయాం స్తంభాలసంతినవకామమయాస్సమంతాత్ । యేషామసీమరజనీశమయూఖజాలైర్జీవంతిసజ్జనవిలోచనచంచకోరాః ॥ ౧ ॥ సంకల్పకల్పితవిచిత్రమణిప్రవేకసోపానపఙ్క్తివిగళద్ద్యుమణిప్రకాశాః । కుర్వంతివజ్రఘటితాజిరదర్పణాంతస్సంస్పృశ్యదివ్యవసనాస్తరణోపమానం ॥ ౨ ॥ ఆరామమండపశిఖాశ్రితవారిపాత విచ్ఛిన్నశీకరకణబృందమనూనస్పృశంతః । పుష్పైఃకిరంతఇవమండపపాదమూలం విష్వగ్విముగ్ధజలయంత్రచయాలసంతి ॥ ౩ ॥ మందారపాదపపరాగవిషక్తమత్తభృంగాంగనాళివిహితజాతరతిప్రభేదైః । సంసేవితంచలతిచారుమరాళమాలామంజీరనిస్వనచయైఃపరితోపగీతం ॥ ౪ ॥ నృత్యంతిదివ్యవనితాఃపరితోనిబద్ధరత్నావళీలలితభాస్వరవేదికాసు । తన్ముగ్ధహాసపరిపేశలవక్త్రచంద్రపీయూషగానపరిహూతకురంగశాబాః ॥ ౫ ॥ యత్రామలస్ఫటికబద్ధతటోపకణ్ఠప్రకాసారఫుల్లకమలోత్థితరేణుజాలైః । ఆబద్ధవర్తికమహోత్కరకేళిసద్మసద్భక్తిరంతరతులాంవివశంకరోతి ॥ ౬ ॥ యత్రేంద్రకాంతమణినిర్గతనిర్ఝరాణామారావపూరితసుధాసితసౌధమూర్ధ్ని । సంబద్ధదృష్టిశతయశ్శిఖినాంకలాపానిర్ఘూర్ణితపుచ్ఛనివహాఃపరితస్స్వనంతి ॥ ౭ ॥ యత్రేందిరాళినివహాలలితంలతాసు భృంగాంగనాభిరభిచుంబితవక్త్రబింబాః । దివ్యంతిపుష్పసుఫలానిహారైఃప్రియాణాంముగ్ధాననద్యుతినివేశితబింబబుద్ధ్యా ॥ ౮ ॥ యత్రేంద్రిరారుచిరకేళిగృహోపవిష్టప్రేమసంకులపికస్వరశారికాణాం । ముగ్ధప్రలాపవ్యాహృతమానవమున్మథనాంస్వతోషితామతులహాసకలాభవంతి ॥ ౯ ॥ యత్రప్రవృత్తరసకేళివిముక్త

ముష్టికర్పూరపాంసుపరిమగ్నపదోరుభీత్యా। సమ్మార్జయంతిఖలు కేళి
గృహాణిముగ్ధాఃసత్పాణిపంకజవశైరసకృత్ప్రియాంత్యః ॥౧౦॥ సత్పద్మ
రాగఘటితాయుతకేళిసద్మదేదీప్యమానఫలకానిమలీమసాని । విజ్ఞాయ
బాష్పపవనైఃపరిమార్జయంతి చేలాంచలైఃప్రతిదినంవనితానరేణూన్ ॥
౧౧ ॥ స్ఫారాలవాలఘనసారరజఃప్రరూఢముక్తాలతాస్తబకరాజవిభూ
తియశ్చ । నీలాశ్మబద్ధధరణీప్రతిబింబజాలైర్వ్యోమాంగణంచరమ
యంతివధూముఖాని ॥ ౧౨ ॥ నృత్యంతియత్రవలభీషుగవాక్షధూమ
ధారామవేక్ష్యశిఖినోఽంబుదలబ్ధసౌఖ్యాః । తత్రప్రవిష్టవనితాక్షికటా
క్షపాతపీయూషవృష్టిసుఖితాస్స్వరసంపదాభిః ॥ ౧౩ ॥ ఆకారయంతి
పథికాన్నళినీనిబద్ధవిస్తానళీవతులగంధబహులప్రచారైః । రథ్యాసుమృ
ష్టనవచంద్రకచందనానాంసేకాశ్చకాననపదానివిభావయంతః ॥౧౪॥ ము
గ్ధాంగనాభిరరవిందవిలోచనాభిర్నిర్మల్లమల్లికుసుమోత్సవసంకులాభిః।
మందస్మితోజ్జ్వలసుధానుగతాధరాభిర్గాయంతి దివ్యపురుషాశ్చరితా
నిశ్లోకైః।౧౫।సప్రత్నవిస్మితవనోచ్చలికేతతుంగశృంగాగ్రకేషుదినకృద్ద్యు
తిభాస్వరేషు।ఆందోళనానికుసుమానిలలోలితాని సంసేవితానిజలయం
త్రకశాంబుసేకైః ॥౧౬॥ పారావతాన్యభృతసారసచక్రవాకదాత్యూహ
హంసశుకవంజుళవాగ్విలాసైః। ఘుష్టానిపేశమృగలోచనమాలికాభిః
పుష్టానిచంద్రమృగనాభిసువాసితాని।౧౭॥ వాసంతికావకుళనీపకదంబ
నాగమందారచంపకసాలతమాలపుష్పైః। ఆస్తీర్ణకుంజభవనోదరవేది
కాసుచాందోళనానిమధుమాధవసంశ్రితాని ॥ ౧౮ ॥ రంభాజరౌజలజ
పల్లవతల్పరమ్యేష్వమందానిలోఽప్యఘనసారవితానవీజీ । బంధప్రియామా
ణమధుపాటలికింనరీరామారావముష్టహృదయావనితాస్స్వనంతి ॥౧౯॥
ఉత్ఫుల్లపంకజవనేవిమలాంబురాశౌపున్నిద్రపద్మపులినేషుమరాళసఖీనాం ।
స్నానావగాహనసముచ్ఛలకింకిణీనాంనాదావిహంగమవరైర్ద్విగుణీభవం
తి ॥ ౨౦ ॥ ఆమోదయన్పరమహత్పరిచారికేవకాంతాలకాంతధృత
పర్యుషితాబ్జరేణూన్ । నిర్ధూయ సంగమయతిప్రసభంప్రభాతే

వ్యామలోమరమహీరుహచూర్ణపూగం ॥ ౨౧ ॥ ఆబద్ధమౌక్తికమ
నోహరలోలమాలాసంశోభిజాలవదనేషుపురాంగనానాం । వారా
మివాంతరితకుంజకులానిభాంతి కల్లోలరాజిషుముఖానిసకుంకుమాని ॥
౨౨ అత్యుచ్చసౌధశిఖరోద్గతవల్లరీణాం వాతావధూతకుసుమానిపతం
తి భూయః । విస్తీర్ణరేణుపటవాసపటావృతానాముత్కీర్ణలాజనికరా
ఇవసుందరీణాం ॥ ౨౩ ॥ వైకుంఠనాథవదనామృతసేకరూఢ ప్రేమా
రుణామలపలాశమనోంఘ్రిపాణాం । సధ్యానరమ్యకలఫాలగతేంగితా
నాంపద్మాసనానివిలసంతిమునీశ్వరాణాం ॥ ౨౪ ॥ పత్యుఃప్రసాదసమ
వాప్తసమానభావాభాస్వత్కిశోరవయసోమదనంక్షిపంతః ॥ నృత్యత్క
పోలతటకుండలకాంతిభాజోభక్త్యాభజంతిభగవచ్చరణారవిందే ॥ ౨౫॥
కోటీంమసుందరమధుస్మితవీక్షణేషువిక్షేపకక్షణరసాక్షమచిత్తవృత్త్యా ।
నాన్యత్స్మరాగపిసమానసుఖంభజంతి వైకుంఠవైభవకృతంపురుషోత్తమ
స్య ॥ ౨౬ ॥ యద్యప్యశేషవినివృత్తభవప్రవాహావేదాంతనీరవిరజా
హ్మృతవాసనాశ్చ । సంప్రాప్తనిత్యనిరపాయనిజాత్మలాభాలాభాయనైవ
గణయంతి వినాత్మదాస్యం ॥ ౨౭ ॥ అప్రాకృతామలశరీరగృహాంగనా
దిభోగానకుంఠవిభవానపితత్ప్రసాదాత్ । ఏకాంతినోనగణయంతిహరేః
ప్రపన్నాఃప్రాప్తానపిప్రభుపదాబ్జమృతేకదాపి ॥ ౨౮ ॥ సంకల్పితస్సపది
యస్యమరాఃప్రయాంతికామాభవంతిసఫలాస్సకలాఃక్షణేన । జానాతి
సర్వహృదయానివిముక్తమాయోనాలంబతేతదపిసౌఖ్యమఖండభక్తిః ॥
౨౯ ॥ భక్త్యైవచైనముపతిష్ఠతిదివ్యలోకోభక్త్యైవచైనముపతిష్ఠతిచా
త్మభావః । భక్త్యైవచాస్యభగవద్వదనామృతాప్తిర్యస్యాఃపరంకిమపిగ
మ్యతయానచాస్తి ॥ ౩౦ ॥ సర్వావధిస్సకలసాధనసిద్ధిహేతుస్స్వాత్మా
శ్రయఃపరమసాధ్యతమశ్చిదాత్మా । తస్యాంఘ్రిపంకజమపోహ్యకమాశ్ర
యామఇత్యాత్మసౌఖ్యముతభూతిసుఖంనయాంతి ॥ ౩౧ ॥ యచ్చైవ
భూతమఖిలంచిదచిచ్ఛరీరం యోఽంతరగతోఽయ మయతిస్వయమేవస
ర్వం । నిత్యంవిముక్తమథబద్ధమనుప్రవిశ్యజీవంసమేజయతిసర్వగుణస్వత

త్రః ॥ ౩౨ ॥ కస్మాన్వ్రశ్రయంసమవహాయతదాశ్రితేషుతత్తుల్యతామను
విధాయరతింవిదధ్యాత్ । చాంద్రీంసుధామిహదివాకరరశ్మితప్తస్సంత్య
జ్యసంశ్రయతికోహిమరీచికాంభః ॥౩౩॥ తస్మాద్ధరేః ప్రియతమాః కృప
యాగృహీతానిశ్చిత్యచైవమిదమేకమనర్ఘహేతుం । కైవల్యమైశ్వరప
దంజహతస్తదంఘ్రిరాజీవముష్టమనసోరసికాభవంతి ॥ ౩౪ ॥ తత్రేంది
రాభవనభవ్యసుగంధలుబ్ధమత్తాళిజుష్టతులసీకుసుమప్రవాళైః । సప్రేమ
నిర్గతవిలోచనవారిధారాః పాదావలంబివనదామగుణాన్సృజంతి ॥౩౫॥
దోర్దండసంభృతదరారిగదారవిందదివ్యాంబరస్రగనులేపనలబ్ధశోభాః।
నీరాజనాయధృతచంద్రకవర్తిహస్తాన్యక్కృత్యభోగనివహాన్విలసంతి
తత్ర ॥ ౩౬ ॥ చూడీకృతామరమహీరుహపుష్పసారాఃసద్రత్నదండచ
లచామరముద్వహంతః । శ్రీరంగవిష్టరమహీమభిమండయంతఆషోడశా
బ్దవయసః పరితశ్చలంతి ॥ ౩౭ ॥ మందస్మితోజ్జ్వలముఖాబ్జవిలోలచారు
స్నిగ్ధాలకాపహృతసాళినవాంబుజాభాః । భాస్వత్కిరీటవరదీప్తివిదీపితా
శాశ్శ్రీకాంతకాంతవదనంపరివీజయంతి ॥౩౮॥ ఆలోలకుండలవిభూషి
తగండమూలాశ్శ్రీశానురాగపులకీకృతదివ్యదేహాః । శ్రీకాంతకాంత
గుణకీర్తనజాతమోదాఉచ్చస్స్వరేణజయశబ్దముదీరయంతి ॥౩౯॥ వా
చామగోచరమనంతవిభూతిపూర్ణమానందధామ భగవత్పదమద్వితీ
యం।తస్యైకదేశభువినిర్మితకోటికోటిబ్రహ్మాండభాండనివహాన్సగతో
దదర్శ ॥ ౪౦ ॥ ధ్యానాత్పరంసకలదేవమునీశ్వరాణాంవిష్ణోఃపరంపదమి
దంసనకాదయోఽపి । నాయాంతియత్రమనసాపిభవాదృశానాంచేతాం
సియావదధికారమవస్థితానాం ॥ ౪౧ ॥ యంప్రాప్యనైవపునరేతిసమ
శ్నుతేచకామాన్జనార్దనపదాంబుజదత్తచిత్తః । అంతేత్వమప్యతి
నిదేశకరోఽభ్యుపేషిబ్రహ్మాన్నశేషనిజలోకగతైర్మునీంద్రైః ॥ ౪౨ ॥
ఏవంవిలోక్యభగవత్పదమద్వితీయం భక్త్యాఽర్చితోపిననునిత్యవిము
క్తవర్గైః । నోశాంతిమేతివదనేందువిముగ్ధహాససంవీక్షణామృతతృ
ప్తిపరమప్రపన్నః ॥ ౪౩ ॥

ఇతి శ్రీపంచరాత్రే బృహద్బ్రహ్మసంహితాయాంతృతీయపాదే
ముక్తిమంటపదర్శనంనామపంచమోఽధ్యాయః ॥

శ్రీనారాయణఉవాచ । బ్రహ్మన్నయంప్రియతమస్త్వత్తోఽపి
మమసమ్మతః । సద్యోయమామేతికల్పాంతేత్వమభ్యేషిజనైస్సహ ॥ ౧ ॥
భక్తిమంటపమాసాద్యవిలోక్యాచార్యభాషితం । సాక్షాదానందపూ
ర్ణాక్షోధన్యోఽహమితిమన్యతే ॥ ౨ ॥ సర్వకారణయోగాఖ్యపీఠప
ద్మమనిందితం । తత్త్వజ్ఞానబలైశ్వర్యశక్తిభిఃపరిసేవితం ॥ ౩ ॥ చామరాం
దోళితకరావిమలాద్యాశ్చవృత్తయః । దళాష్టకేకర్ణికాయాంలోకప
ద్మస్యసంస్థితాః ॥ ౪ ॥ అనుగ్రహోరమాభిన్నాకర్ణికాయాంశ్రియాసహ
అనంతాసనసంవిష్టాతత్రైవంతంవిచింతయేత్ ॥ ౫ ॥ అనేకచంద్రసంకా
శశీతలాంగోవరద్యుతిః । నీలాంబరోగుణాంభోధిఃకౌతుకీకౌతుకప్రియః
॥ ౬ ॥ సహస్రవదనోభూత్వావైకుంఠేశముఖచ్ఛవిం । విలోకయతిజిహ్వా
భిర్లేఢ్యంగానిచసర్వతః ॥ ౭ ॥ వదనాంభోజవిగళచ్ఛీకరామోదవాయు
భిః । సుఖయత్యధికంప్రేమ్ణాభగవంతంరమాయుతం ॥ ౮ ॥ స్వస్యదేహం
త్రివలయంకృత్వాసింహాసనంభవేత్ । దీర్ఘేణమానేనకథితంద్వాత్రింశ
ల్లక్షయోజనం ॥ ౯ ॥ ఉన్నతందశలక్షేణవింశల్లక్షేణవిస్తృతం । సహ
స్రసూర్యసంకాశంఫణామణివిరాజితం ॥ ౧౦ ॥ తస్యోపరిమహైశ్చర్యస్స
ర్వకారణకారణం । భూత్వాసమాప్తకామోపిసంస్థితోరమయాసహ ॥
౧౧ ॥ దక్షిణేచమహాలక్ష్మీస్తస్యపార్శ్వేద్వితీయకే । భూనీళెసంస్థితే
దేవస్తత్రతత్రవిరాజితః ॥ ౧౨ ॥ వాత్సల్యజలధిశ్శ్రీమాన్కల్యాణాది
గుణాన్వితః । నియోజయతిచానేతుంముక్తాత్మానంస్వపార్షదాన్ ॥
౧౩ ॥ సేనాపతింనిత్యవర్గంసాయుధావరణాన్వితం । తథాచపరివారం
స్వంలక్ష్మీదేవీన్యవేదయత్ ॥ ౧౪ ॥ వేదాంతబోధవిజ్ఞాతతత్త్వస్సాత్త్వ
తసంమతః । అనన్యసాధనోభూత్వాతథాఽనన్యప్రయోజనః ॥ ౧౫ ॥ త
త్త్వైవానన్యసంబంధోభక్తోఽయంహ్యవయోర్వరః । సమానేయస్స

మారాధ్యరూపదీపాక్షతాదిభిః ॥ ౧౬ ॥ ఏవంప్రబోధితాస్తేతునిత్యావై
కుంఠపార్షదాః। దివ్యాప్సరోభిస్సంయుక్తామంగళద్రవ్యపాణయః॥౧౭॥
ధ్వజైఃపతాకావళిభిర్వీణామురజవాదనైః । లాజదూర్వాక్షతధరైస్సు
గంధద్రవ్యభాజనైః ॥ ౧౮ ॥ ఉపాజగ్ముఃస్థితంద్వారేమండపస్యజయస్వ
నైః । ఆతిథ్యంప్రదదుస్తస్మైముక్తాయామితవర్చసే ॥ ౧౯ ॥ సచభ
క్తాన్కృతాతిథ్యానాజ్ఞయాస్యేతరానపి । ప్రణనామమహానందసంకులా
త్మాకృతాంజలిః ॥ ౨౦ ॥ పునస్తంయోజయామాసుర్దివ్యపీఠేముదా
తదా । భగవాన్పుండరీకాక్షస్సముద్రఇవపర్వణి ॥ ౨౧ ॥ ముక్తంచం
ద్రమివాలోక్యసమమహాస్వాత్మనిప్రభుః । అంకేచకారవిశ్వాత్మాదీ
ర్ఘదుఃఖాపనుత్తయె ॥ ౨౨ ॥ స్వశేషభూతంసుముఖందూరదేశాదుపా
గతం । ఆత్మార్థమ్ముక్తసర్వస్వంస్వస్మిన్సర్వస్వమానినం ॥ ౨౩ ॥
విజ్ఞాతస్వాత్మసంబంధప్రేమాతిశయసంప్లుతం। ప్రియంధీరమ్మహాశూరం
సుపుత్రమివసస్వజె ॥ ౨౪ ॥ అంకేనివేశితంభూయఃప్రేమసంభిన్నలోచ
నం । స్వసమానవయోవేషరూపలావణ్యభూషితం ॥ ౨౫ ॥ బభాషేభ
గవాన్కోసికస్యాసికమలేక్షణ । ఏవం పృష్టస్తదాప్రాహబ్రహ్మాస్మీతి
నసంశయః ॥ ౨౬ ॥ బ్రహ్మత్వంకెనతోయస్మాత్త్వంశేషోఽసీతికేశవః।
అహంవిశేషణీభూతోవిశేష్యస్త్వమసిప్రభో ॥ ౨౭ ॥ త్వయావినాన
మేనాథసంస్థితిర్హిమనాగపి । త్వమ్మేసంధారకస్స్వామీప్రేరకస్సర్వ
బుద్ధిదః ॥ ౨౮ ॥ అతోబ్రహ్మాహమస్మీతివిజ్ఞాతంగురువాక్యతః । తన్నై
వాస్మితన్నైవాస్మితన్నైవాస్మీతినిశ్చితం ॥ ౨౯ ॥ వత్సకస్మాన్నసంప్రా
ప్తఃకింకుర్వన్భువిసంస్థితః। నానాప్రాకృతదేహేనసంబద్ధఃకేనహేతునా॥
30 ॥ త్వచ్ఛేషతాంపరిత్యజ్యదేహోఽహమితిమందధీః । అంతర్గతమ
హంత్వాంచనావిదంపురుషోత్తమం ॥3౧॥ యమాత్మానమ్మన్యమా
నస్తస్యచాన్నేనసంస్థితిః। అహమమన్నయోజాతోహ్యన్నార్థంకృతవాన్
గతిం॥3౨॥ భోగ్యమన్నంశరీరంచమత్వాత్వత్తఃపరాఙ్ముఖః।తచ్చింతయా
గతస్స్వర్థాత్కినాశవశగోఽభవం ॥ 33 ॥ స్త్రీభోగంకృతవాన్స్వ

థత్వద్దాస్యరసవిచ్యుతః । తేనాహందుఃఖజాలేనసంవృతఃకమలాపతే ॥
౩౪ । కుతశ్శ్రీమదపుష్టానాంగోచరేభగవత్కథా । యథాహివిషసుప్త
స్యశర్కరాకటుకాయతే ॥ ౩౫ ॥ కాచకామలదోషేణశంఖఃపీతఃప్రతీ
యతే । అంతఃకరణ స్తథాత్వంచప్రాకృతై ర్నావలోక్యసే ॥ ౩౬ ॥ మ
యాఽవమానితస్స్వత్త్వాసుర్నానాసీతతంద్రిణా । తేనాహంనరకాఖాత
మభోజ్యంమాతనామయం ॥ ౩౭ ॥ భ్రమన్ననేకజన్మానినసౌఖ్యంలబ్ధ
వాన్క్వచిత్ । అథఊర్ధ్వావరోహేణఖేదజాలముపాగతః ॥ ౩౮ ॥
వత్సతస్మాత్కథమ్ముక్తోఘోరసంసారసాగరాత్ । మాయారశనయాబద్ధ
స్త్రిగుణ్యాసుర్విలక్షణయా ॥ ౩౯ ॥ భగవం స్తవనిర్హేతుకయ
యాగతబంధనః । ఉత్తీర్ణోఽస్మిభవాంభోధిందు స్తరంత్వత్కృపాం
వినా ॥ ౪౦ ॥ కరిష్యేచరణద్వంద్వేకైంకర్యందేవకేవలం । దా
సభూత స్తవైవాస్మిసర్వావస్థాసుమాధవ ॥ ౪౧ ॥ దాస్యమేవస్వరూ
పమ్మేత త్త్యక్త్వాబంధనంగతః । దాస్యభావనయాభూయోభావయన్
దాసతాంనిజాం ॥ ౪౨ ॥ ప్రాకృతంయోగముత్సృజ్య భవత్సేవాను
రూపకం । సంప్రాప్తోఽస్మినిజంరూపంనిర్గుణంప్రకృతేఃపరం ॥ ౪౩ ॥ జ
నోఽయంనిర్గుణత్వాత్తునిర్గుణంసముపైతిహి । అతోఽహంని
ర్గుణందాస్యంకరిష్యేనిర్గుణఃప్రభో ॥ ౪౪ ॥ ఏవంవినిశ్చయంశ్రుత్వా
త్యక్తైశ్వర్యస్యసర్వతః । ముక్తకైవల్యభావస్యప్రపన్నస్యమహామతే ॥
౪౫ ॥ ఆపిశ్చకారవదనోల్లాసమంతిమసత్ఫలం । ప్రాప్యేషుపరమం
ప్రాప్యంభోగ్యేషుపరమంమతం ॥ ౪౬ ॥ నాతః పరంకృపావిష్ణోర్ముఖో
ల్లాసోఽవధిస్స్మృతః। ఏతదంతస్సమామ్నాయోబ్రహ్మంస్తేవ్యాహృతో
మయా ॥ ౪౭ ॥ బ్రహ్మంస్తేసృష్టివ్యాపారమంతేనసఫలంపునః । మన్యో
ఽథపరమైకాంతీభూత్వామాముపయాస్యసి ॥ ౪౮ ॥ అహమేకాంతి
నోఽస్మాకక్ష్మామమాత్మాసప్రకీర్తితః । తేనైవమమదేశోఽయంసనాథో
జాయతేధ్రువం ॥ ౪౯ ॥ లక్ష్మీర్దేవీతత స్తేవసంకృపాంకృత్వావ్యలో
కయత్ । పుత్రవత్తముపాఘ్రాయమమార్జముఖపంకజం ॥ ౫౦ ॥ వ

త్వంధన్యోఽసిభవాంశస్సంసారాయతయాత్రయా । ధన్యోఽసిశరణంగ
త్వాసంప్రాప్తోఽసినిజాస్పదం ॥ ౫౧ ॥ నివసత్వంమహాభాగయథేచ్ఛం
పిత్రువేశ్మని । ఉక్త్వైవమనురాగేణ స్తన్యేనైవాభిషిచ్యతం ॥ ౫౨ ॥ కు
రుకల్యాణకైంకర్యమావయోరనురూపతః । స్వాధికారందదౌతస్మైము
క్తాయపరమేశ్వరీ ॥ ౫౩ ॥ పురస్థితంతమశక్తంతంరూపలావణ్యధర్షి
తం । లక్ష్మీస్స్వేశేశయుత్వాశ్చాత్త్రత్రాపిప్రభయాపునః ॥౫౪॥ ముష్టసౌం
దర్యమాలోక్యజగామశరణంతయోః । కృపయాసంస్థితఃపార్శ్వేనత్వా
కృత్వాప్రదక్షిణం ॥ ౫౫ ॥ స్వరూపానందనిర్భిన్నోధన్యోధన్యోహ
మబ్రవీత్ ।పరబ్రహ్మపదంప్రాప్తోయతోనావర్తతేపునః॥౫౬॥ ఏషతేకథి
తోబ్రహ్మన్నాగస్సంవసతేహరేః । గచ్ఛంతివైష్ణవానూనంతద్విష్ణోః
పరమంపదం ॥ ౫౭ ॥ అచిరాదిగతిశ్చైషావైష్ణవానాంమహామతే ।
కర్మిణోనైవగచ్ఛంతియోగినోనైవపద్మజ ॥ ౫౮ ॥ పరమైకాంతినాం
హ్యేవస్మృతఃపంథానసంశయః। అనేనైవచమార్గేణద్విపరార్ధాయు
షఃక్షయె ॥ ౫౯ ॥ మామేవైష్యసిదేవేశమద్ధర్మనిరతోభవ । తదాజ్ఞ
యాధృతశ్చైషదాసవేషోమయాద్విజాః ॥ ౬౦ ॥ అనుసంధానసంసిద్ధ్యై
ద్వయమంత్రధరోఽభవం। భవతామపిశ్రీవిష్ణోరాకాంక్షాయదిదర్శనె ॥
౬౧ ॥ తదాతాపాదికంకృత్వాబ్రహ్మోస్మీతివిచింత్యతాం॥ నారాయణోప
దిష్టంవృజ్ఞానముక్తంద్విజోత్తమాః ॥ ౬౨ ॥ కింభూయశ్శ్రోతుము
త్కంఠావర్తతేభవతాంహృది । అంతర్హితస్తదాదేవశ్శంఖచక్రగదా
ధరః ॥ ౬౩ ॥ సరహస్యంపరంజ్ఞానముపదిశ్యవిశేషతః ॥ ౬౪ ॥

ఇతి శ్రీపంచరాత్రే బృహద్బ్రహ్మసంహితాయాం తృతీయపాదే
షష్ఠోఽధ్యాయః॥

సమాప్తోఽయంబ్రహ్మనారాయణసంవాదః ॥

మునయఊచుః ॥ వయంధన్యావయంధన్యావయంధన్యాఃపితా
మహ । యేషాంనోభగవాన్సాక్షాదుపదేష్టాఽత్మనఃపదం ॥ ౧ ॥

కింరహస్యంపరంజ్ఞానముపదిశ్యవిశేషతః । నారాయణోగతోబ్రహ్మం
స్తస్మాచ్ఛంసితుమర్హసి ॥ ౨ ॥ శ్రీబ్రహ్మోవాచ ॥ తత్త్వత్రయాత్మ
కంజ్ఞానంరహస్యంధర్మఉచ్యతే । యమలబ్ధ్వానరోనైతియత్పదంకాలవ
ర్జితం ॥ ౩ ॥ శ్రుతిస్మృత్యుదితంధర్మంయోనాచరతిమూఢధీః । స
నస్సనానంపుచ్ఛేనభవాబ్ధింతర్తుమిచ్ఛతి ॥ ౪ ॥ ధర్మమూలమిదంసర్వం
ధర్మమూలంజనార్దనః । ధర్మేణనీయతేతస్మాత్సర్వంమూలంప్రతిమాప
వః ॥ ౫ ॥ అయమేవపరోధర్మోయేనగమ్యోభవేద్ధరిః । యేననప్రాప్య
తేవిష్ణుస్సధర్మోమూలవిచ్యుతః ॥ ౬ ॥ హరిస్సర్వస్వరూపేణసర్వాత్మకతయా
స్థితః అలక్ష్మ్యస్తిష్ఠతేవిప్రాఃప్రాప్యతేతేనసంయుతః ॥ ౭ ॥ నతదస్తివినా
యత్స్యాత్తేనభూతంచరాచరం ।, అతఃప్రాప్యతరంగమ్యంభోగ్య
మస్తిహరిస్స్వయం ॥ ౮ ॥ బ్రహ్మైవప్రాప్యతేవిప్రాస్తస్యతస్యస్వ
రూపతః । అనిత్యత్వాత్పదార్థానాంసాప్రాప్తిస్సాధునేరితా ॥ ౯ ॥ ససీ
మంసాదికంసర్వమ్మాయాకార్యమశేషతః । ప్రకృతేఃపరిణామోఽయం
సగుణఃకార్యనిర్మితః ॥ ౧౦ ॥ ప్రాకృతానాంచజీవానామత్రైవసుఖరా
శయః । మన్యంతేతేనరాస్తేనహ్యాత్మనోమోక్షమేవహి ॥ ౧౧ ॥ ప్రా
ప్యంభోగమనంతంచతేనజానత్మునీశ్వరాః । తదర్థమాచరంతీహధర్మానేవ
విశేషతః ॥ ౧౨ ॥ ఆదౌకళేబరంప్రాప్యంజాయాప్రాప్యతయామతా ।
పుత్రఃపౌత్రఃప్రపౌత్రశ్చధనంవిద్యాయశఃకులం ॥ ౧౩ ॥ క్షేత్రంసద్మమ
హీరాజ్యంవిజయఃకామకౌతుకం । ప్రతాపోఽవ్యాహతైశ్వర్యంరూప
యౌవనభూతయః ॥ ౧౪ ॥ స్వర్గేదేవాధిపత్యంహిపూజ్యత్వంబలపౌ
రుషం । పరచిత్తజ్ఞతాసత్యసంకల్పస్సర్వలోకగతిః ॥ ౧౫ ॥ నిర్ద్వంద్వ
త్వమదీనత్వమిత్యాద్యాముష్మికంచనః । ప్రాప్యంభోగ్యంచగంతవ్యంమ
న్యంతేబలపౌరుషం ॥ ౧౬ ॥ ప్రకృతేర్గుణచిత్తేషువిభ్రాంతాస్తథ్యభా
వతః । ఇదంగ్రాహ్యమిదంగ్రాహ్యమితిధావంత్యవస్తుని ॥ ౧౭ ॥ ప్రాప్తి
మస్యావిధర్మేణప్రవదంతిమనీషిణః । అప్రాప్యప్రాప్తిరేవేయంహిత్వా
నిస్సీమమవ్యయం ॥ ౧౮ ॥ నివృత్తిమేవవేదోఽయమాహాస్యగుణాచ

చ్యుతేః । తథాప్యనిత్యవస్తూనామనురాగవతామిహ ॥౧౯॥ సంగోప్య
హ్యాత్మనో మార్గం ప్రవృత్తిమనుశాస్తి హి । బాలానామివ సంగోప్య
మణిం కాచమణిం నృణాం ॥ ౨౦ ॥ ధర్మః ప్రవృత్తిమార్గాఖ్య ఏకో రాజ
సతామసః । నివృత్తిమార్గస్సత్త్వాఖ్యో ద్వితీయో భగవత్ప్రియః ॥౨౧॥
నారాయణపరో ధర్మస్స చ భాగవతో మతః । జ్ఞానపూర్వస్స భవతి జీవానా
మాత్మశుద్ధయే ॥౨౨॥ ప్రాప్యభోగతయా విష్ణోర్జ్ఞానం జ్ఞానవిదో విదుః ।
సాధ్యసాధనరూపం హి విష్ణురేవేతి వా పునః ॥ ౨౩ ॥ అవిచ్ఛిన్నసుఖం బ్ర
హ్మాదివ్యానంతగుణాస్పదం ॥ సర్వశక్తిమదవ్యక్తం సర్వజ్ఞం సర్వకామదం ॥
౨౪ ॥ తదర్థమేవ కర్తవ్యం సాత్త్వికం ప్రేమవృద్ధయే । ప్రేష్ఠాయ తత్క్రి
యతే పశ్చాత్పరమైకాంతికం హి తత్ ॥ ౨౫ ॥ సాత్త్వికం వైష్ణవం నామ
ప్రాహుః ప్రేమసమృద్ధయే ॥ సాధ్యసాధనభూతోఽయం ప్రతిబంధకనాశ
నః ॥ ౨౬ ॥ ప్రేమోత్తరం తు యత్కర్మ సాక్షాత్తత్ప్రీతికారణం ।
వక్ష్యేఽహం మునయస్తావత్సాత్త్వికం దేహశోధనం ॥ ౨౭ ॥ తత్రాదా
వాహ్నికం కర్మ వైష్ణవౌచితముచ్యతే । ఆప్రబోధమ్మహాభాగాః ప్రస్వా
పాంతమశేషతః ॥౨౮॥ ప్రతిబుధ్య నిశాప్రాంతే హరినామావలీం జపన్ ।
శ్రీగురోశ్చరణాంభోజం చేతసా చింతయన్ముహుః ॥ ౨౯ ॥ స్వరూపం
దివ్యలీలాం చ పార్షదాన్సపరిచ్ఛదాన్ । విముక్తిమండపం దేవం పద్మ
జాం ప్రణమేద్బుధః ॥ ౩౦ ॥ ప్రపన్నమాత్మనో రూపం ప్రాప్యం కైంకర్య
మచ్యుతం । స్వాతంత్ర్యం స్వామినస్స్వస్య పారతంత్ర్యం విచింతయేత్ ॥
౩౧ ॥ మహాకారుణికం దేవమాత్మానమపకారిణం । స్వామినం విద్యయా
యుక్తమవిద్యానిలయం తథా ॥ ౩౨ ॥ స్వకర్తృత్వం వినిర్ధూయ క
ర్తారమనఘం హరిం । దాస్యం కరిష్యే మనసా వచసా దేహకర్మణా ॥౩౩॥
దాసోఽహమ్మనసా చైవ వచసా చైవ భావనం । కర్మణా మందిరాలేపసేకా
లంకరణక్రియాః ॥ ౩౪ ॥ నాహం త్వన్యత్కరిష్యామి శ్రీశసంబంధవర్జి
తం । దేహయాత్రామపి హరేర్నైవ సంబంధవర్జితాం ॥ ౩౫ ॥ నాదాన
భావనం వాచా మనసాపి చ సంస్మృతే । నాదాపవేషం కృచ్ఛ్రేఽపి కరిష్యే ధీషణ

త్సల ॥ ౩౬ ॥ సంసారసర్పభీతోఽహమనన్యశరణోఽభవం । ఇతిసం
శల్యప్రపూతాత్మాప్రక్షాళ్యచరణౌముదా ॥ ౩౭ ॥ రాత్రివాసఃపరిత్యజ్య
శుచౌస్వాసనమాత్మనః । పాతయేత్తత్రచాధారశక్తింస్మృత్వానమేద్బు
ధః ॥ ౩౮ ॥ ఆచమ్యకేశవాద్యైశ్చభూతశుద్ధించసంస్మరేత్ । శ్రీవైకుం
ఠంపార్షదాంశ్చనిత్యముక్తాన్విచింతయేత్ ॥ ౩౯ ॥ పరంపరాంగురో
స్స్మృత్వాన్యాసధ్యానంవిధాయచ । ప్రజపేన్మంత్రరాజంచద్వయమం
త్రంవిశేషతః ॥ ౪౦ ॥ పఠేచ్చపౌరుషంసూక్తంశ్రీసూక్తంనామకీర్తనం।
మహాపురుషవిద్యాంచదాసోఽహమితిభావయేత్ ॥౪౧॥ దాసోఽహం
స్వామిసేవార్థందేహయాత్రాంవిధానతః । ప్రవర్తయిష్యేసతతంప్రీణా
తుపురుషోత్తమః ॥ ౪౨ ॥ ప్రాగేవసూర్యసందర్శాచ్ఛిరఃప్రావృత్యవా
ససా । నైరృత్యాంగృహాద్దూరంగచ్ఛేన్మలవిముక్తయే ॥ ౪౩ ॥ అ
యజ్ఞియైరనార్ద్రైశ్చతృణైస్సంఛాద్యమేదినీం । నిరుచ్ఛ్వాసోఽగతా
లాపోమలమూత్రంపరిత్యజేత్ ॥ ౪౪ ॥ దివాసంధ్యాసుకర్ణస్థబ్రహ్మ
సూత్రఉదఙ్ముఖః । కుర్యాన్మూత్రపురీషేతురాత్రౌచేద్దక్షిణాముఖః ॥
౪౫ ॥ పవిత్రముపవీతంచదక్షిణేశ్రవణేద్విజాః । మలమూత్రపరిత్యాగ
కుర్యాన్నియతమానసః ॥౪౬॥ దర్భస్థానవిశేషేషుపవిత్రత్వంప్రయా
తిహి । చక్రంప్రచ్ఛన్నమన్యచ్చబాహుమూలేతుధారితం ॥ ౪౭ ॥ ఛా
యాయామంధకారేచరాత్రావహనివాద్విజాః । యథాసుఖముఖఃకు
ర్యాత్ప్రాణబాధాభయేషుచ ॥ ౪౮ ॥ గృహీత్వాజలపాత్రంతువిణ్మూ
త్రంకురుతేయది। తజ్జలమ్మూత్రసదృశంపీత్వాచాంద్రాయణంచరేత్ ॥
౪౯ ॥ మలమూత్రంత్యజేద్విప్రోఽకృత్వాకర్ణేచసూత్రకం । మలవ
త్తత్పరిత్యజ్యనవసూత్రధరోభవేత్ ॥ ౫౦ ॥ ఉత్తార్యతులసీకంఠమాలే
వైష్ణవసత్తమః । మలమూత్రపరిత్యాగంనైత్యకంతుసమాచరేత్ ॥
౫౧ ॥ సూతకేప్రేతకార్యేచతైలాభ్యంగేచభోజనే । శయనేతులసీమా
లామధృత్వైవనమాచరేత్ ॥ ౫౨ ॥ గృహీతలింగమన్యత్రమృద్భిర
ష్టాదశైర్జలైః । గంధలేపక్షయకరంనిత్యంశౌచమథాచరేత్ ॥

॥౫౩॥ యస్మిన్దేశేతుయత్తోయంయాచయత్రైవమృత్తికా । సైవ
తత్రప్రశస్తాస్యాత్తయాశౌచంవిధీయతే ॥ ౫౪ ॥ తీర్థేశౌచంనకుర్వీతన
తత్రోద్ధృతవారిణా । రత్నిమాత్రంజలంత్యక్త్వాకుర్యాచ్ఛౌచమనుద్ధృ
తైః ॥ ౫౫ ॥ ఆపద్యేతత్రికర్తవ్యంపాత్రాభావేననైసదా । పశ్చాత్త
చ్ఛోధయేత్తీర్థంమంత్రైర్జలవిలోడనైః ॥ ౫౬ ॥ విభీతకమితాదేయా
మృన్మూత్రోత్సర్గకర్మణి । ఆర్ద్రామలకమాత్రాంవామూత్రశౌచే
తుమృత్తికా ॥౫౭॥ ఏకాలింగేకరేతిస్రఃపాదయోర్మృత్తికాద్వయం ।
మూత్రశౌచంసమాఖ్యాతంశుక్రశౌచంనిబోధత ॥ ౫౮ ॥ మూత్రాత్త
ద్ద్విగుణంశుక్రేమైథునేత్రిగుణంభవేత్ । ఏవంశౌచంభవేత్పుంసాంమల
మోక్షేనిబోధత ॥ ౫౯ ॥ తిస్రోఽపానేఽథవాపంచసప్తచేతిద్విజేషుః॥
ఏకంవాఽథద్వయంవాస్యాత్కరయోర్దశమృత్తికాః ॥ ౬౦ ॥ విం
శతిర్వాభవేద్విప్రాః పాదయోస్సప్తసప్తచ । చతస్రస్తుమృదోదే
యాఃకృత్వాతునఖశోధనం ॥ ౬౧ ॥ ఏతచ్ఛౌచంగృహస్థానాంతథాగురు
నివాసినాం । ద్విగుణంస్యాద్వనస్థానాంయతీనాంత్రిగుణంభవేత్ ॥౬౨॥
స్త్రీశూద్రయోరర్ధమానంశౌచంనిశితథాస్మృతం । పాదశౌచంపథి
భవేదేషశౌచవినిశ్చయః ॥ ౬౩ ॥ ధారయాచనకర్తవ్యంశౌచంశుద్ధిమభీ
ప్సునా । చుళకేనైవకర్తవ్యాహస్తశుద్ధిర్విధానతః ॥ ౬౪ ॥ మూత్రో
త్సర్గంద్విజఃకృత్వానకుర్యాచ్ఛౌచమాత్మనః । మోహాత్సతుత్రిరాత్రే
ణజలంపీత్వాశుచిర్భవేత్ ॥ ౬౫ ॥ భుంజానస్యగుదస్రావోయదిస్యా
ద్వాయువేగతః । తతఃకృతోపవాసస్తుపంచగవ్యేనశుద్ధ్యతి ॥ ౬౬ ॥
శౌచేయత్నస్సదాకార్యోవైష్ణవేనవిశేషతః । ఆరాధ్యతేయతోవిష్ణుస్సా
క్షాత్కైవల్యభాజనః ॥ ౬౭ ॥ శౌచాచారవిహీనస్యసమస్తానిష్ఫలాఃక్రి
యాః । కైంకర్యార్థంభగవతోదేహశుద్ధింసమాచరేత్ ॥ ౬౮ ॥ దేహ
శుద్ధిర్ద్విధాజ్ఞేయాస్వభావాచ్చనిమిత్తతః । స్నానాదాతుస్వభావేనస్వ
శాదాస్యాన్నిమిత్తజా ॥ ౬౯ ॥ వసాశుక్రమసృఙ్మజ్జామూత్రవిట్క
ర్ణవిణ్నఖాః । శ్లేష్మాశ్రుదూషికాస్వేదోద్వాదశైతేనృణాంమలాః ॥

౨౦ ॥ తేషాంచాథవిశుద్ధ్యర్థంస్నానమ్మృద్గోమయాంభసా । మంత్రై
స్తీర్థోదకైఃకుర్యాన్నిత్యంభగవత్పరః ॥ ౨౧ ॥ తీర్థాదౌస్నానశు
ద్ధ్యర్థంగత్వాపాదౌవిశోధ్యచ । వల్మీకాశ్వత్థవారాహఖాతాదావా
త్యమృత్తికాం ॥ ౨౨ ॥ మృదమాదాయమూలేనగాయత్ర్యాప్రోక్ష్యసా
ధకః । ద్విధాకృత్యసరిత్తీరేభాగైకంతునిధాయచ ॥ ౨౩ ॥ భాగైకేన
శరీరస్యశుద్ధింకుర్యాద్విచక్షణః ॥ మలస్నానమిదంప్రోక్తం ప్రాణాయామ
త్రయంచరేత్ ॥ ౨౪ ॥ ధ్యాత్వాశ్రియాసమాసీనంభూమిస్థంభాగమాహ
రేత్ । తంవిభజ్యత్రిధామంత్రీశుద్ధిమిచ్ఛన్సదైహికీం ॥ ౨౫ ॥ మణిబం
ధపాణితలేచాంగులీషునివేశయేత్ । తలస్థభాగంసంప్రోక్ష్యమూలేనై
వాభిమంత్ర్యచ ॥ ౨౬ ॥ అస్త్రమంత్రేణదిగ్బంధమాచరన్భ్రామ్యపాత
యేత్ । అంగులీస్థేనభాగేనకట్యధస్తాద్విలేపయేత్ ॥ ౨౭ ॥ మణిబంధస్థ
భాగేనహృదయాదూర్ధ్వముల్లిఖేత్ । తోయేతీర్థంప్రకల్ప్యాథస్నా
యాద్దేవమనుస్మరన్ ॥ ౨౮ ॥ స్నానాంగభూతాసంశుద్ధిర్నిత్యాస్వాభా
వికీమతా । మనుష్యాస్థివసాంవిష్ఠామార్తవంమూత్రరేతసీ ॥ ౨౯ ॥ అ
జీర్ణంశోణితంచాపిపరస్యయదిసంస్పృశేత్ । స్నాత్వాప్రమృజ్యచేలా
దీనాచమ్యసశుచిర్భవేత్ ॥ ౩౦ ॥ తాన్యేవస్వానిసంస్పృశ్యపునస్సా య
త్పరిమార్జనం । అసంస్కృతంద్విజంస్పృష్ట్వావిష్ణునిందాపరాయణం ॥
౩౧ ॥ పాషండినంవికర్మస్థంసవాసాజలమావిశేత్ । జ్ఞానాదజ్ఞానతోవా
పివిష్ణువేషవివర్జితం ॥ ౩౨ ॥ బ్రాహ్మణంపతితంస్పృష్ట్వాసమానంశౌచ
మాచరేత్ । అవైష్ణవస్యసంస్పర్శోభాషణంపఙ్క్తిభోజనం ॥ ౩౩ ॥ అ
థోగతింనయత్యేవతస్మాత్తంపరివర్జయేత్ । చరణామృతపానేనవిష్ణు
నామానుకీర్తనాత్ ॥ ౩౪ ॥ శ్రీవైష్ణవాంఘ్రిసంస్పర్శాదాత్మనశ్శుద్ధి
మాచరేత్ । అపవిత్రఃపవిత్రోవాసర్వావస్థాంగతోఽపివా ॥ ౩౫ ॥
సంస్మరన్పుండరీకాక్షంసద్యశ్శుద్ధిమవాప్నుయాత్ ॥ అతోభాగవతం
తీర్థంతీర్థంభగవతోఽపిహి ॥ ౩౬ ॥ సమంపశ్యేత్తుమతిమాన్శుద్ధికా
మోవిశేషతః । వైష్ణవస్యతువిప్రస్యశంఖచక్రాంకధారిణః ॥ ౩౭ ॥

పాదోదకంచనిర్మాల్యంనిషేవ్యశుచితాంవ్రజేత్ । స్నానశుద్ధిర్భవేద
స్యయదాపాదోదకంస్పృశే ॥౮౮॥ విప్రస్యవిష్ణుభక్తస్యయస్స్నేహాదేవ
ధారయేత్ । ఏవంశుద్ధింవిధాయాథామృదామంత్రైశ్చవైష్ణవైః ॥౮౯॥
శ్రీశార్చనాంగభూతంచస్నానంకుర్యాత్సరిజ్జలే । స్వశాఖోక్తవిధానేనకు
శానాదాయవారిణా ॥౯౦॥ స్మృత్వాభగవతోరూపమాత్మనోదాస
రూపతాం । ప్రాతరుత్థాయయోవిప్రోవైష్ణవస్నానమాచరేత్ ॥౯౧॥
సర్వపాపవినిర్ముక్తోయాతివిష్ణోఃపరంపదం।అస్నాత్వానాచరేత్కార్యంజ
పహోమాదికించన ॥౯౨॥ క్లిద్యంతిహిసుషుమ్నాదీనీంద్రియాణి
క్షరంతిహి । దంతధావనికంకర్మస్నానాత్పూర్వంసమాచరేత్ ॥౯౩॥
తదకృత్వాతుయస్స్నాతితస్యస్నానంతునిష్ఫలం। అవిద్వాన్స్నానకా
లేతుయఃకుర్యాద్దంతధావనం ॥౯౪॥ పాపీయాన్రౌరవంయాతివిష్ణుశా
పహతోధ్రువం । ఆరాధనేభగవతోముఖాత్పూతింసముత్సృజన్ ॥౯౫॥
దాసఃకిల్బిషమాప్నోతిప్రతికూలమథాచరన్ । ప్రక్షాళ్యపాదౌహస్తౌచ
ముఖంచసుసమాహితః॥౯౬॥దక్షిణంబాహుముద్ధృత్యకృత్వాజాన్వంత
రాతతః । తిక్తంకషాయంచతథాకటుకంకంటకాన్వితం ॥౯౭॥ క్షీరిణో
వృక్షగుల్మాదేర్భంజయేద్దంతధావనం ॥ ద్వాదశాంగుళమానంస్యాద్వి
ప్రాణాందంతధావనం ॥౯౮॥ క్షత్రవిట్శూద్రజాతీనాంనవషట్చతురం
గుళం । చతురంగుళమానంస్యాన్నారీణాందంతధావనం ॥౯౯॥ నైరృ
త్యాంనిక్షిపేత్కాష్ఠందంతోల్లేఖంవిధాయచ। ఇష్టకాలోష్టపాషాణైర్న
ఖైరంగుళిభిస్తథా ॥౧౦౦॥ ముక్త్వాచానామికాంగుష్ఠౌవర్జయేద్దంత
ధావనం । దక్షిణాభిముఖోనాద్యాత్స్నలంధవకదంబకం ॥౧౦౧॥ తిందు
కేంగుదబంధూకమోచార్కస్నుహిజంబుకం । కార్యంనదంతకాష్ఠంచ
శ్రీకామస్సతతంత్యజేత్ ॥౧౦౨॥ నాదండంనత్వచాహీనంనాప్రశస్తత
రూద్భవం । స్నుహికింశుకశ్యామాకశాల్మలీనింబగుగ్గులూన్ ॥౧౦౩॥
కరంజకోవిదారాంశ్చవర్జయేద్దంతధావనే। శ్లేష్మాతకశమీపీలుపిప్పలం
తిలకంతథా ॥౧౦౪॥ శిగ్రునిర్గుండికెత్వక్సారకరవీరశిరీషకం । బదరీం

చైవచించాంచవేణుపాలాశశింశపం ॥ ౧౦౫ ॥ వర్జయేత్కుశకాశౌచ
మాలతీమపివైష్ణవః । కుశకాశపలాశాంశ్చశింశుపాంయస్తుభక్షయేత్ ॥
౧౦౬ ॥ తావద్భవతిచండాలోయావద్గంగాంనపశ్యతి । పాలాశమాసనం
యానందంతకాష్ఠంచపాదుకె ॥౧౦౭॥ వర్జయేత్తుప్రయత్నేనశమీమాశ్వ
త్థమేవచ । పూతిగంధామ్లమధురంసచ్ఛిద్రందంతధావనం ॥ ౧౦౮ ॥ అ
జ్ఞాతపూర్వంపత్రాఢ్యంయుగ్మపర్ణంతువర్జయేత్ । సకామైఃకామ
నాయోగాదకామైర్విధృతానిహి ॥ ౧౦౯ ॥ వర్జ్యాన్యపిద్విజశ్రేష్ఠా
విచింత్యానిమనీషిభిః । అపామార్గఃప్రశస్తోయందంతధావనకర్మణి॥
౧౧౦ ॥ తదభావేతుశస్తానికాష్ఠానిద్విజసత్తమాః । కుశకాశపలాశంచశి
గ్రుశింశుపకానిచ ॥ ౧౧౧ ॥ వర్జయెదంగుళించాపిదంతశుద్ధాదినో
దయం । అంగారవాలుకాపర్ణతృణవస్త్రనఖాదిభిః ॥ ౧౧౨ ॥ నకు
ర్యాద్దంతకాష్ఠంచవైష్ణవ్రోదూషితేదినె । శ్రాద్ధాహెజన్మదివసెవ్రతే
చైవోపవాసకె ॥ ౧౧౩ ॥ ద్వాదశ్యాంరవివారేచచంద్రనాశేచవర్జ ॥
యేత్ । నందాసుచనవమ్యాంచద్వాదశ్యాంభౌమవాసరె ॥౧౧౪॥
దంతకాష్ఠంనకుర్వీతచామాయాంతువిశేషతః । కాష్ఠాభావదినెశుద్ధింకు
ర్యాత్పర్ణాదిభిర్ద్విజః ॥ ౧౧౫ ॥ జిహ్వోల్లేఖస్తుకర్తవ్యఃకాష్ఠేనా
పిసర్వదైవహి । అలాభెదంతకాష్ఠానాంనిషిద్ధాయాంతిథౌతథా ॥ ౧౧౬ ॥
అపాంద్వాదశగండూషైర్విదధ్యాద్దంతధావనం । ప్రక్షాళ్యభక్షయే
త్కాష్ఠంప్రక్షాళ్యైవవిసర్జయేత్ ॥ ౧౧౭ ॥ మంత్రేణైవతోగ్రా
హ్యందంతకాష్ఠంవిపశ్చితా । ఆయుర్బలంయశోవర్చఃప్రజాఃపశువ
సూనిచ ॥ ౧౧౮ ॥ బ్రహ్మప్రజ్ఞాంచమేధాంచత్వంనోదేహివనస్పతె ।
పతితాంత్యజపాషండిదేవాజీవరజస్వలాః ॥ ౧౧౯ ॥ భిషక్పాతకిచండా
లాన్నపశ్యేద్దంతధావనె । హరినిందారతోనిత్యంశంఖచక్రవిదూషకః ॥
౧౨౦ ॥ జలంచదంతకాష్ఠంచతద్దత్తంనైవసంస్పృశేత్ । భగవత్సన్ని
ధౌకృత్వాదంతకాష్ఠంతువైష్ణవః ॥ ౧౨౧ ॥ ప్రసాదబుద్ధ్యాగృహ్ణీయా
న్నస్వాతంత్ర్యేణవైష్ణవః । దంతానావిశోధ్యమతిమాన్స్వగురుంచింత్య

చేతసా ॥ ౧౨౨ ॥ సపవిత్రోవిశేద్వారిస్నానార్థంసాధకోత్తమః । కుశైః
పూతంభవేత్స్నానమథావకాశఉచ్యతే ॥ ౧౨౩ ॥ దూర్వాయవవ్రీహి
భిర్వాథతులసీపల్లవైస్తథా। యావద్భగవతఃపాదపూతాతులసికాభవేత్ ॥
౧౨౪ ॥ తావదన్యైః ప్రకర్తవ్యంస్నానంస్నానపరైర్ద్విజైః । కుశాదీ
నామభావేతుక్రమాత్కాశాదయోమతాః ॥ ౧౨౫ ॥ కుశాఏవసమా
ఖ్యాతాముఖ్యాస్స్నానాదికర్మణి । నతథాతులసీజ్ఞేయాతదభావేసమా
మతాః॥౧౨౬॥ నస్నానాదిక్రియాకార్యాతులసీదళవర్జితా । విష్ణోఃప్ర
సాదజననీసాక్షాత్తులసికామతా॥౧౨౭॥ నతథాకమలాదీనికమలావాద్వి
జాతయః । అనాకారితఏవాయంతులసీకాననేహరిః॥౧౨౮॥ నిత్యంనివస
తేవిప్రాఅశుచావపిభూతలే। నయత్రతులసీశాఖాశుష్కంవాతులసీదళం॥
౧౨౯ ॥ విప్రాణామపితత్స్థానమాసురంపరికీర్తితం । తులసీవిటపచ్ఛా
యామాశ్రిత్యయజతేహరిం ॥ ౧౩౦ ॥ తస్యపుణ్యస్యమాహాత్మ్యంనా
హంవక్తుమలమ్మనాక్ ॥ తులసీమూలమృత్స్నేయంమహాపాతకనాశినీ॥
౧౩౧॥ యాముద్వహన్మృతోఽరణ్యేముచ్యతేయమశాసనాత్। నతథా
గోమయైశ్శుద్ధిఃప్రాశితైర్గవ్యపంచకైః ॥౧౩౨॥ యథాతులసికామూ
లమృత్స్నయాంశుచితాద్విజాః । ఊర్ధ్వపుండ్రాదిభిర్దేహేధృతం
చేత్తులసీరజః॥౧౩౩॥ ముచ్యతేభవపాశేనపాదతీర్థప్లుతంయది । ద్విజాతి
భిస్సదాసేవ్యాతులసీవిష్ణువల్లభా॥౧౩౪॥ సాలగ్రామశిలాపూజాయాంవి
నానైవజాయతే। తస్మాదప్సుసదాధార్యాస్నానకాలేవిశేషతః ॥౧౩౫॥
తులసీమృత్తికాలేపేమార్జనేతులసీదళం । కుశాస్తునాభసాశ్చైత్రా
యాతయామానతేమతాః॥౧౩౬॥ నియోజ్యాస్తేసమస్తేషుకర్మస్వబ్దాం
తమేవచ।మాసేనభస్యమాయాంతుకృతోదర్భోచ్చయస్తుయః ॥౧౩౭॥
అయాతయామస్సజ్ఞేయోయావదబ్దంభవేత్పునః । శుచిర్భూత్వాశుచౌ
దేశేస్థిత్వాపూర్వోత్తరాముఖః ॥౧౩౮॥ ఓంకారేణైవమంత్రేణకుశాన్
స్పృష్ట్వాద్విజోత్తమః ॥ విరించినాసహోత్పన్నపరమేష్ఠినిసర్గజ ॥
౧౩౯ ॥ దహస్వసర్వపాపానిదర్భస్వస్తికరోభవ । హుమస్త్రియఫడి

త్వాభూమౌదర్భాన్సముద్ధరేత్ ॥౧౪౦॥ తైరేవసర్వంకుర్వీతవిప్రో
మంత్రైశ్చవైష్ణవం । యావత్తీర్థంభవేద్యత్రతావదన్యత్రవారిణి ॥౧౪౧॥
నస్నాయాదమలప్రజ్ఞాఆత్రేయంమామకీద్విజాః । స్నాతుంసంచింతితం
తీర్థంసర్వేపితృదివౌకసః ॥౧౪౨॥ యాంతిపూర్వంస్నాతృదత్తతోయగ్ర
హణలిప్సయా । తతోఽన్యద్యద్యసౌగచ్ఛేన్నిరాశాస్తేవ్రజంతిహి ॥౧౪౩॥
దేవఖాతనదీస్రోతస్సరస్సుస్నానమాచరేత్ । నత్వన్యేష్వపితీర్థేషు
స్నాయాత్ప్రదజలేహారేః ॥ ౧౪౪॥ సస్నాతస్సర్వతీర్థేషుసర్వయజ్ఞేషుదీ
క్షితః । సాలగ్రామశిలాతోయైర్యోభిషేకంసమాచరేత్ ॥౧౪౫॥ స్నా
తస్యాపినసంశుద్ధిస్సర్వతీర్థేషుభూసురాః । వినాపాదోదకంవిష్ణోర్వైష్ణ
వస్యవిశేషతః ॥౧౪౬॥ అన్యతీర్థంభవతువామాస్తువాశ్రూయతాంవచః ।
మహాభాగవతైర్భార్యంస్నానేపాదోదకంహరేః ॥ ౧౪౭ ॥ సంకులేతీర్థ
ఖాతస్యనస్నాయాద్దుష్టసంకులే । దర్భహీనోఽన్యచిత్తస్తునసగ్నోన
శిఖాంవినా ॥౧౪౮॥ అవైష్ణవేషుపశ్యత్సుశాక్తకాపాలికేషుచ । నస్నాయా
త్స్నానయేన్నీరంపూజాయైవైష్ణవోజనః ॥౧౪౯॥ యావన్నదుష్టసంఘాతో
నానాదేవనిషేవకః । ఆగచ్ఛేత్తావదేవాయంస్నాయాద్వాప్యోద్యమేనవా ॥
౧౫౦॥ సంశోధ్యవైష్ణవైర్మంత్రైర్జలేష్వావాహ్యకేశవం । పూతం
విభావ్యచక్రేణస్నాయాదనవలోకయన్ ॥౧౫౧॥ శ్రీవిష్ణుచరణాంభోజ
ప్రసూతపీయూషధారయా । ప్లావితంతీర్థపానీయంవిచింత్యస్నానమాచరేత్ ॥
౧౫౨॥ తత్తైర్వివిధజాతోయంకీకటేష్వపిపుత్రకాః । యత్రనారాయణా
యేతినమసాప్రోచ్చరేన్మనుం ॥౧౫౩॥ మ్లేచ్ఛదేశేఽశుచౌస్థానేఖరమా
ర్జారలదూషితే । దూషితేఽవైష్ణవైర్వాపినామ్నాశుద్ధిఃప్రకీర్తితా ॥౧౫౪॥
పంచవాపస్తు పిండాన్స్నాయాదుద్ధృత్యవారిణి । మొనాంబుకృద్ధు
మృత్తాంశైస్నానకర్తానలిప్యతే ॥ ౧౫౫ ॥ రవిసంక్రాంతివారేషు
గ్రహణేషుశిశోర్దినే । వ్రతేషుచైవమష్టీషునస్నాయాదుష్ణవారిణా ॥౧౫౬॥
నస్నాయాచ్ఛూద్రహస్తేనమద్యమాంసనిషేవిణా । అస్నాతైరేకవా
స్త్రైణచోద్ధృతైర్బ్రాహ్మణైరపి ॥౧౫౭॥ నాభిమాత్రేజలేగత్వాచా

స్త్రీశారత్స్యసర్వతః । ప్రాణానాయమ్యసంచింత్యతీర్థాన్నిరవిమండలె ॥
౧౫౮ ॥ జలేమటోర్కణముల్లిఖ్యబీజస్మధ్యేవిచింత్యచ । అష్టపత్రంబహి
స్తస్యపంకజంకేసరోజ్జ్వలం ॥౧౫౯॥ విచింత్యాధారమారభ్యపీఠదేవాన
నుత్తమాన్ । స్వేష్టదేవంశ్రియాసార్ధమావాహ్యావిమలేజలె ॥౧౬౦॥
మానసైరుపచారైస్తుసంపూజ్యపురుషోత్తమం । జలేసంచిన్త్యతత్తేజో
హ్యంతరీకృత్యముద్రయా ॥౧౬౧॥ అభిమంత్ర్యజలంవిష్ణుగాయత్ర్యా
ప్రణవేనచ । అపోఅస్మానితిస్మృత్వాఇదంవిష్ణురితిద్విజాః ॥౧౬౨॥ శ్రీ
సూక్తంవిష్ణుసూక్తంచమూలవిద్యాంప్రయోజ్యచ । సంప్రోక్ష్యతులసీ
యుక్తమ్ముద్రయాకుంభసంజ్ఞయా ॥౧౬3॥ స్మరన్గురుపదాంభోజమం
భసిస్నానమాచరేత్ । ప్రవాహేఽభిముఖంస్నానంగృహేసూర్యముఖం
చరేత్ ॥ ౧౬౪ ॥ స్నాత్వాఽఽచాంతోవారిమధ్యేత్రిఃపఠేదఘమ
ర్షణం । స్నానాంగతర్పణంకృత్వాసంధ్యాంకుర్యాద్విధానతః॥౧౬౫॥
జలెజలేనపుండ్రాణికృత్వాద్వాదశసంఖ్యయా । శిఖాంబధ్యమూలేన
గాయత్ర్యాథానమంత్రతః ॥౧౬౬॥ ఓంకేశవాయనమఃప్రోచ్యత
థానారాయణాయచ । మాధవాయనమశ్చైవమాచామేత్సర్వకర్మణి॥
౧౬౭ ॥ గోవిందాయనమస్తస్వద్విష్ణవేచనమోవదన్ । కపోలయోర్ద్వ
యోశ్చైవవిదధ్యాత్పరిమార్జనం ॥౧౬౮॥ మధుసూదనాయనమోవ
దంస్త్రివిక్రమాయచ । ఓష్ఠయోస్స్పర్శనంకుర్యాద్వామనశ్రీధరౌత
థా॥౧౬౯॥ జేంతౌనమోంతౌతారాద్యౌతాభ్యాంపమ్మార్జయేత్తథా॥
హృషీకేశేనకరయోఃపద్మనాభేనపాదయోః ॥౧౭౦॥ జలెనస్పర్శనంకృ
త్వామూర్ధ్నిదామోదరాయచ । మార్జయేత్కుశవారిభ్యామెభిరం
గానిసంస్పృశేత్ ॥౧౭౧॥ వాసుదేవస్సంకర్షణఃప్రద్యుమ్నశ్చానిరుద్ధ
కః । పురుషోత్తమోఽధోక్షజశ్చనృసింహోఽచ్యుతఏవచ ॥౧౭౨॥ జ
నార్దనఉపేంద్రశ్చహరిఃకృష్ణశ్చమూర్తయః।ఆస్యేనసిత్వేకమేకమక్ష్ణో
శ్శ్రోత్రద్వాచకర్ణయోః ॥౧౭3॥ హృదినాభౌత్వథైకైకముదరేమస్త
కే । భుజయోర్వామదక్షిణయోర్న్యసేత్ప్రోక్తోవిధిరాచమనేష్వితి ॥౧౭౪॥ అథా

మేత్సర్వకార్యేషుస్నానేదానేసురార్చనే । సంస్పర్శేభాషణేఽపత్సుభుక్త్వాపీత్వాథచర్వణే ॥౧౭౫॥ రేతోమూత్రశకృన్మోక్షేహ్యధోవాయువిమోక్షణే। పరిశ్రమేఽనృతేహాసఉచ్ఛిష్టజనసంగమే॥౧౭౬॥ ఉచ్ఛిష్టస్పర్శనేఽమేధ్యదర్శనేచాశ్రుపాతనే। రక్తకేశమలస్పర్శేజృంభాయాంస్వప్నదర్శనే ॥౧౭౭॥ ఛీకాష్ఠీవనసంక్రోధేష్వాచామేచ్ఛుద్ధికామ్యయా॥ ఉపక్రమోపసంహారేకర్మణోఽపివిబంధనే ॥౧౭౮॥ కేశవాదిభిరాచమ్యసద్యశ్శుద్ధిమవాప్నుయాత్ । అకృత్వాఽఽచమనంవిప్రోనకర్మఫలభాగ్భవేత్ ॥ ౧౭౯ ॥ యథాభిషేకజాశుద్ధిర్బహిరేవప్రజాయతే । మంత్రపూతైస్తద్వదాచామేద్యాంతరాశుచిః ॥౧౮౦॥ ప్రాణాయామంతతఃకుర్యాన్మూలేనప్రణవేనవా । నారాయణంస్మరన్దేవమఘమర్షణమాచరేత్ ॥ ౧౮౧ ॥ శిఖామ్మూలేనసంబధ్యస్వశాఖోక్తవిధానతః సంధ్యాంకృత్వాహరింధ్యాత్వాసూర్యమండలమధ్యగం॥౧౮౨॥ సూర్యమండలమధ్యస్థమరవిందకృతాసనం । పీనాయతచతుర్బాహుముత్పలస్రజమచ్యుతం॥౧౮౩॥ దరారిగదయోపేతముత్ఫుల్లకరపంకజం। శ్రీనికేతంప్రియంతద్వదనవద్యరుచింస్మరేత్॥౧౮౪॥ గాయత్రీవారినంస్నాతోనస్మరేద్యదికేశవం । నలభేత్కర్మసంసిద్ధింయేనయాతిహరేఃపదం॥౧౮౫॥ అనర్హఃకృతశౌచోఽపివినానారాయణస్మృతిం । తస్మాత్సర్వత్రసంయోజ్యంభగవత్స్మరణంసదా ॥౧౮౬॥ యథాతిదూరమాఖ్యాతంకర్మజ్ఞానవివర్జితం । తథాఽతిదూరమప్యుక్తంవినావిష్ణుస్మృతింద్విజాః ॥౧౮౭॥ గాయత్రీవారినంస్నాతః ప్రణవైర్నిర్మలీకృతః । విష్ణుస్మరణసంసక్తఉహ్యార్హస్సర్వేషుకర్మసు॥౧౮౮॥ ప్రజపేద్విష్ణుదైవత్యాంగాయత్రీంవేదమాతరం । అష్టాక్షరేణమూలేనబ్రాహ్మణశ్శుద్ధికామ్యయా॥౧౮౯॥ మునయఊచుః । సవితాదేవతాగ్రైవ్యాగాయత్ర్యాశ్శ్రియతేపితః । కథంసావిష్ణుదైవత్యాసంశయంనఃపరాణుద॥౧౯౦॥ శ్రీబ్రహ్మోవాచ॥ ఆదిత్యేపురుషోయోసౌహరిరేవేతినిశ్చితం । ఆదిత్యస్యశరీరత్వాదభేదంశ్రుతిరుజ్జగౌ । ౧౯౧ । సవితృనామకోవిష్ణుస్సవితృస్థోవిచార్యతాం

సవితాదేవతాతేనగాయత్ర్యాఃఖ్యాప్యతేబుధైః ॥౯౨॥ సర్వతంత్రత
యాదేవ్యాగాయత్ర్యాస్సవితామతః । నారాయణోదేవసర్వముత్పన్నం
శ్రుతిషుజ్జగ॥౯౩॥ తస్మాన్నారాయణస్స్వామియత్కించిద్దృశ్యతేజగత్ ।
అతోనారాయణపరంజ్ఞానంకర్మతపస్క్రియాః ॥ ౯౪ ॥ సూర్యేంద్రా
గ్నీన్విధింసోమంరుద్రంవాయుంక్షితింజలం ॥ వాసుదేవాత్మకాన్యాహుః
క్షేత్రంక్షేత్రజ్ఞమేవచ ॥ ౯౫ ॥ విభూతయోహరేశ్చైతాభద్రపీఠ
తయాస్థితాః । తదభేదతయోపాస్యాముముక్షుభిరహర్నిశం॥౯౬॥
శంఖచక్రగదోపేతఃకిరీటీకుండలీతథా । సూర్యమండలమధ్యస్థస్సూనార్యా
భేదేనచింత్యతే ॥౯౭॥ ధీనాంప్రవర్తకత్వంహిసాక్షాన్నాన్యత్రయుజ్య
తే । యఆత్మనీతివాక్యేనహరిరాత్మతయామతః॥౯౮॥ గాయత్ర్యా
శ్శేషభూతానామాదిత్యశ్చక్షురుత్తమం । ఇతి పీఠతయావిష్ణోరాదిత్యః
ప్రతిపద్యతే ॥ ౯౯ ॥ యోయోయాంయాంతనుంభక్తశ్శ్రద్ధయార్
చితుమర్హతి । తస్యతస్యాచలాంశ్రద్ధాంతామేవవిదధామ్యహం ॥
౧౦౦ ॥ సతయాశ్రద్ధయాయుక్తస్తస్యారాధనమీహతే । లభతేచతతః
కామాన్హరిణావిహితాన్హితాన్ ॥౧౦౧॥ అంతవత్తుఫలంతేషాంత
ద్భవత్యల్పమేధసాం । దేవాన్దేవయజోయాంతిభక్తాయాంతిహరేర్హ
రిం ॥౧౦౨॥ అవ్యక్తంసర్వభూతస్థమూర్త్యానంతమబుద్ధయః । పరంనైవా
భిజానంతిశరీరేష్వాత్మమానినః॥౧౦౩॥ అతోనాత్మానమాత్మస్థంసత్యసం
కల్పమచ్యుతం । నిత్యానందగుణోపేతంసర్వజ్ఞమవధింహరిం॥౧౦౪॥ప్రా
ప్యంభోగ్యంపరంబ్రహ్మప్రాప్నువంతికదాచన । తస్మాన్నిత్యపదాకాంక్షీ
గాయత్రీంవిష్ణుదేవతాం।౧౦౫॥ ఆరాధయతిసర్వత్రవిధిరేషద్విజాతయః॥
వ్యాపకోభగవానేషవ్యాప్యంసర్వంచరాచరం ॥ ౧౦౬ ॥ నతదస్తివినా
యత్స్యాద్వాసుదేవేనకించన । బ్రహ్మాశక్రశ్చరుద్రశ్చగణేశోభాస్కరస్త
థా ॥౧౦౭॥ విచింత్యావాసుదేవస్యతనుభూతావిభూతయః । చతుర్భు
జాశ్శంఖచక్రగదాజలజధారిణః॥౧౦౮॥ నాన్యందేవంనమస్కుర్యాత్తచ్ఛ
రీరతయావినా । పృథక్త్వేనార్చయంత్యోవామామకాస్తేప్రకీర్తితాః

౨౦౯॥ పారేపీశాపారేదాఃసాపారిశేషాద్విహాతయః । పృథగ్భూతాః కథంభూతా ఉపాస్యా ముక్తిమిచ్ఛతాం ॥ ౨౧౦ ॥ కైంకర్యం వాసుదేవస్య ముక్తిమిచ్ఛంతి తత్పదే । కథం తైస్తరరేసేవ్యా స్తదీయత్వమతిం వినా ॥ ౨౧౧ ॥

ఇతి శ్రీపంచరాత్రే బృహద్బ్రహ్మసంహితాయాం తృతీయపాదే సదాచారనిరూపణం నామ సప్తమోఽధ్యాయః॥

బ్రహ్మోవాచ । బ్రహ్మనాదస్సమభవత్పురా వై మునయో నను । విస్మృతః కిమిదానీం తం సంక్షేపాత్ప్రవదామి వః ॥౧॥ మునిః కహోళః పప్రచ్ఛ యాజ్ఞవల్క్యం మహామునిం । అస్మిశ్శబ్దస్సమాదిష్టః క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞయోరపి ॥౨॥ బ్రహ్మశబ్దస్సమాఖ్యాతః క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞయోరపి । సర్వాంతరశ్చ యస్సాక్షాదపరోక్షః ప్రకీర్తితః ॥ ౩ ॥ తమాచక్ష్వ మహాభాగ ప్రాప్యభోగ్యతయా స్థితం । ఉపాస్యభూతం సర్వేషామాత్మానం పరమేశ్వరం ॥ ౪ ॥ యాజ్ఞవల్క్య ఉవాచ । క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞయోరాత్మ పరమాత్మా ప్రకీర్తితః । శోకమోహజరామృత్యు దేహధర్మానతీత్య యః ॥ ౫॥ ఏతైస్సంస్పృష్టమాత్మానం క్షేత్రజ్ఞం చాప్యతీత్య యః । సంస్థితో న వినా యేన క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞయోర్మనాక్ ॥ ౬ ॥ విదిత్వా చైనమాత్మానం బ్రాహ్మణాస్సర్వాంతరస్థితం । పుత్రవిత్తైషణాం హిత్వా తథా లోకైషణామపి॥ ౭ ॥ యదర్థం సకలం హిత్వా కృత్వాఽనన్యప్రయోజనం । అనన్యసాధనం కృత్వా భిక్షార్థం చ చరంతి హి ॥ ౮ ॥ ప్రేర్యమాత్మానమాజ్ఞాయ ప్రేరకం పురుషం పరం । నిర్విద్య సర్వతస్తస్య చోపాసాం చక్రిరే ద్విజాః ॥౯॥ చాక్రాయణ ఉషస్తస్తం భూయః పప్రచ్ఛ సాదరం । యాజ్ఞవల్క్యం మహాత్మానముపాస్యార్థమకల్మషం ॥౧౦॥ బ్రహ్మన్ బ్రహ్మ పరోక్షం యత్సాక్షాత్సర్వాత్మసంస్థితం । కతమస్సోంతరాత్మేతి సమాచక్ష్వ యథాతథం॥ ౧౧॥ యాజ్ఞవల్క్య ఉవాచ । యః ప్రయోజకరూపేణ సర్వం సర్వత్ర జాయతే । తస్మాత్సాక్షాదపరోక్షం హి శారీరాత్మా సాధకః ॥౧౨॥ యోఽపానేతి వ్యానేన వ్యానేన వ్యానితి వ్యాపి । ఉదానేనోదానితి చ సమానేన

సమానితి ॥ ౧౩ ॥ సఆత్మాహ్యంతరస్సాక్షాద్విష్ణుస్సర్వత్రసంస్థితం ।
సఏవసర్వనామాసౌదృష్టిశ్రవణచేతసాం ॥ ౧౪ ॥ ద్రష్టాశ్రోతాచేతయి
తాసతంపశ్యతికశ్చన । అతోద్రష్టాహ్యదృష్టోయమశ్రుతశ్శృణోతిహి ॥
౧౫ ॥ అవిజ్ఞాతోహివిజ్ఞాతాహ్యమతోమనుతేమునే । చిదచిద్భూతసం
ఘస్థంసర్వేషాం సహికారణం ॥ ౧౬ ॥ ఏవంశ్రుత్వాంతరగతంభగవ
త్తమ్మునీశ్వరాః । సందిహానాఃపునస్తత్రహ్యపృచ్ఛన్మునిపుంగవం ॥ ౧౭ ॥
యాజ్ఞవల్క్యమ్మహాప్రాజ్ఞమాత్మతత్త్వబుభుత్సవః । కార్యజాతమిదం
సర్వంనైకరూపంకదాచన ॥ ౧౮ ॥ పరిణామకృతానేకవిచిత్రావస్థయా
స్థితం । ఓతంప్రోతమిదంకస్మిన్పటవత్పరినిష్ఠితం ॥ ౧౯ ॥ ఇతివిజ్ఞాతు
కామాహిగార్గీవాచక్నవీపునః । పప్రచ్ఛకస్మిన్సంప్రోతమోతమేత
చ్చరాచరం ॥ ౨౦ ॥ తామాహభగవాన్వాయావోతంవాయుశ్చకుత్రహి ।
ఆకాశేసచకస్మిన్హిఅంతరిక్షేనిశామయ ॥ ౨౧ ॥ కుత్రాంతరిక్షంద్యో
లోకేద్యోలోకఃకుత్రసత్తమ । ఆదిత్యలోకేకుత్రాయంచంద్రలోకేచకు
త్రసః ॥ ౨౨ ॥ నక్షత్రలోకేకస్మిన్సదేవలోకేచకుత్రసః । గంధర్వలోకే
సోప్యస్తికస్మిన్లోకేప్రజాపతేః ॥ ౨౩ ॥ లోకఃప్రజాపతేర్గార్గిబ్రహ్మ
లోకేప్రతిష్ఠితః । సచకుత్రేతిమాగార్గిహ్యతిప్రశ్నంప్రయోజయ ।
౨౪ ॥ బ్రహ్మణ్యేవాఖిలాధారేహ్యోతంప్రోతమిదంజగత్ । తంతుష్వి
వపటోగార్గితస్మాదేషపరోమతః ॥ ౨౫ ॥ సద్రూపేణస్థితస్యాస్యహ్యు
పాదానతయాహరిః । నిర్విశేషతయాస్వస్మిన్స్థితంవిశ్వమశేషతః ॥ ౨౬ ॥
పటవద్వ్యాకరోత్యేతన్నామరూపవిభాగవత్ । కార్యహీనతయాచాస్యస్థి
తిర్నియమనంతథా ॥ ౨౭ ॥ తస్మాజ్జిజ్ఞాస్యఏవాయముపాస్యస్సర్వథాఽ
స్యసః । సూత్రభూతోఽయమేవైకస్తథాఽంతర్యామిరూపతః ॥ ౨౮ ॥
స్థితస్సర్వత్రమునయోహరిరేవనసంశయః । ప్రవిశ్యాంతర్యమయతిసర్వ
భూతానిసర్వతః ॥ ౨౯ ॥ స్వవ్యాప్యైస్తైరవిజ్ఞాతశ్శరీరైశ్చిదచిద్విధైః ।
ఉద్దాలకోయాజ్ఞవల్క్యమపృచ్ఛత్సూత్రమంతికం ॥ ౩౦ ॥ తమంతర్యా
మిణంబ్రూహియాజ్ఞవల్క్యేత్యువాచసః । శ్రుతంవేదనమాహాత్మ్యంక

బంధూత్స్వాప్యసద్మని ॥ ౩౧ ॥ సబ్రహ్మదేవదేవాత్మయజ్ఞవిత్సాక్షి
చ్ఛృణోతియః । యాజ్ఞవల్క్యస్తతఃప్రాణస్సూత్రముక్తమిహారుణే ॥
౩౨ ॥ భూతానిసర్వాణ్యంగానిప్రాణాదివ్యానిసంతిహి । సచప్రాణోమ
హాభాగాస్సంబద్ధోహ్యంతరాత్మనా॥౩౩॥తమంతర్యామిణంబ్రూహియా
జ్ఞవల్క్యేత్యువాచసః । అబ్రవీద్యాజ్ఞవల్క్యోపితమంతర్యామిణంద్విజాః॥
౩౪ ॥ పృథివ్యాదిషుభూతేషుశరీరేషువ్యవస్థితః । యోవేదతానిచైతాని
తంవిదుస్స్వనియామకం ॥ ౩౫ ॥ సోఽంతర్యామీహ్యాత్మభూతశ్చా
మృతోఽవ్యక్తనామధృక్ । ఆదిత్యచంద్రాదివిద్యుల్లోకప్రాణేంద్రియే
షుచ ॥ ౩౬ ॥ వేదయజ్ఞేషుభూతేషుయోఽంతర్యమయతిస్వయం । నై
నంవిదుశ్శరీరాణియోవేదాత్మతయాస్థితః ॥ ౩౭ ॥ సోఽంతర్యామృత
శ్చాత్మాపరమాత్మాహరిస్స్మృతః ॥ యఆత్మనిస్థితోహ్యాత్మాశరీరంయస్య
చేతనః ॥ ౩౮ ॥ ఆత్మాన్నవేదయమసావేదాత్మానంపరోఽమృతః । య
మయత్యయమాత్మానమంతర్యామీతినస్స్మృతః ॥ ౩౯ ॥ అదృష్టఏవ
ద్రష్టాఽసౌశ్రోతాచాశ్రుతఏవసః । అవిజ్ఞాతైవవిజ్ఞాతాద్రష్టాశ్రోతాజ్ఞ
ఏవచ ॥౪౦॥ నాన్యస్స్వాతంత్ర్యహీనత్వాచ్ఛేషత్వాత్తస్యసువ్రతాః ।
అతోఽన్యదార్తంసర్వంహిబుతమేకోహరిస్స్వయం ॥ ౪౧ ॥ స్వాతం
త్రస్సర్వశేషీతిశ్రుత్యావరుణికుపారమత్ । ఏవంవినిశ్చయేజాతేసర్వాత్మా
భగవాన్హరిః ॥ ౪౨ ॥ సంసిద్ధస్సర్వభూతానాముపాస్యస్సద్విభూతిషు।
సవితృనామకోదేవఃప్రభామండలసంస్థితః ॥ ౪౩ ॥ పరమాత్మాచశారీ
రఃక్షేత్రజ్ఞోఽన్యోవిధీయతే । గాయత్రీసూర్యరూపేణభగవంతమధో
క్షజం ॥ ౪౪ ॥ ఉపాదిదేశభూతానాంశ్రేయసేబుద్ధిబోధకం। సవితృసంస్థి
తోదేవస్సవిత్రాత్మాసనాతనః॥౪౫॥తంధ్యాయేమపరంయేనబుద్ధయోనః
ప్రణోదితాః।యథాంద్రప్రాణాదిశబ్దైర్నిర్దిష్టోభగవాన్హరిః ॥౪౬॥ త
థాసవితృశబ్దేనసవిత్రాత్మావిధీయతే । ముముక్షుభిర్విచార్యైవంసర్వ
త్రపరమేశ్వరం॥౪౭॥ఉపాసతేనసందేహః కర్తవ్యశ్శాస్త్రచోదనాత్।బ్రా
హ్మణానాంవిశేషేణగాయత్ర్యామూలవిద్యయా ॥౪౮॥ ఉపాస్యోభగ

వాః విష్ణురుదితే సూర్యమండలే । అష్టాక్షరో మూలవిద్యా ప్రణవాద్యో
మనీషిభిః ॥౪౯॥ నిశ్చితస్సర్వవిద్యానాం మూర్ధన్యః పరమో మనుః । అష్టా
క్షరేణ సంయుక్తాం గాయత్రీం విన్యసేత్తనౌ ॥౫౦॥ స ఏవ వైష్ణవో విప్రో మ
తో నారాయణాత్మకః । వినా మూలేన గాయత్ర్యా న విప్రో జాయతే ద్వి
జః ॥ ౫౧ ॥ న వినోపనిషద్గానం గాయత్ర్యాస్తత్త్వవిద్భవేత్ । అవిజ్ఞా
య మనోస్తత్త్వం కర్మ బంధాయ కేవలం ॥ ౫౨ ॥ శతలక్షం ప్రజప్తాపి గా
యత్రీ నైవ సిద్ధిదా । సిద్ధిస్తు సర్వలోకస్య కర్తుస్సత్త్వాశ్రయస్య హి ॥౫౩॥
వాసుదేవస్య వైకుంఠే పదపల్లవసేవనే । విప్రస్య సత్త్వదేహస్య వైకుంఠపద
కాంక్షిణః ॥ ౫౪ ॥ నాన్యో దేవస్సమారాధ్యో వినాఽఽవరణసత్క్రి
యాం । విష్ణోరావరణత్వేన శరీరత్వేన వా పునః ॥౫౫॥ విభూతిత్వేన భో వి
ప్రా మాననీయా దివౌకసః । సమాధికవిచారేణ పృథక్త్వేన దివౌకసాం
॥ ౫౬ ॥ ఆరాధనాజ్జగద్బంధో న నివర్తేత కర్హిచిత్ । విష్ణోస్సమత్వబు
ద్ధ్యా చ నరో నిరయమాప్నుయాత్ ॥ ౫౭ ॥ వినా దాస్యం హరేశ్చాన్యత్స
ర్వం నిరయసన్నిభం । సంసారో నిరయః ప్రోక్తో యత్ర నాచార్యసేవనం ॥
౫౮ ॥ నిరయోపి భవేన్ముక్తిర్యత్ర గోవిందచింతనం ॥ అత్ర గాథాః ప్రవ
క్ష్యామి నిస్సందేహాయ భో స్సుతాః ॥ ౫౯ ॥ నారాయణాత్పరో నాన్యః కో
పి సంసారనాశనః । ఆసీద్భద్రాసనో నామ రాజా కోసలమండలే ॥౬౦॥ శశా
స వసుధాం సర్వాం పయోధిపటమండితాం ॥ ధార్మికో దయయా యుక్తో
వృద్ధబ్రాహ్మణసేవకః ॥౬౧॥ సత్కీర్తిపటసంవీతసమస్తక్షితిమండలః ।
స కదాచిద్ధరేః ద్రోహాన్నష్టరాజ్యో బభూవ హ ॥ ౬౨ ॥ శత్రుభిర్నిర్జితస్సం
త్యజ్య జగామ గహనే వనే । ఏకాకీ జీవరక్షార్థం త్యక్తస్వజనబాంధవః ॥ ౬౩ ॥
తృషితః క్షుధితో దీనో నిమగ్నో దుఃఖసాగరే । ఆసాద్య పుష్పభద్రాఖ్యాం
నదీం గిరిసమాశ్రయాం ॥౬౪॥ తత్ర బిల్వవనే దీనో నివాసమకరోచ్చిరం ।
తత్ర బిల్వేశ్వరో నామ మహాదేవో విరాజతే ॥ ౬౫ ॥ ఆయాంతి తత్ర పూ
జార్థం మునయో నిత్యమేవ హి । పూజాం కుర్వంతి శతశో నిజకామానుసార
తః ॥ ౬౬ ॥ స్తువంతి స్తుతిభిర్దేవం హరం చంద్రాంకమౌలికం । శ్రుత్వా ।

యంతనుజాలేషుచకారత్స్న్యేనకేతనం ॥ ౧౭ ॥ ఫలమూలాశనోదీర్ఘ
చింతావ్యాకులమానసః । చింతయామాసమతిమాన్కథమ్మేదుఃఖసంక్ష
యః ॥ ౧౮ ॥ భవేదశేషస్వజనైర్నిర్ముక్తస్యదురాత్మనః । క్వదారాఃక్వ
సుతాఃప్రేష్ఠాఃక్వరాజ్యంస్వప్నసన్నిభం ॥ ౧౯ ॥ క్వమేపరిజనాస్సర్వే
కాలేనకబలీకృతాః । అహోకష్టమహోకష్టంవినష్టేషుపునఃపునః ॥
౨౦ ॥ ధావతేమేమనోమోహాన్మృగతృష్ణాపమేషుచ । విజానతోఽపిమే
సౌఖ్యంనాయాతిక్షణమేవహి ॥ ౨౧ ॥ కింజీవితేనమేనూనమిహాముత్ర
చ్యుతస్యచ । మనోహియాతిపరమేదేవదేవేరమాపతౌ ॥ ౨౨ ॥ నచరా
జ్యసుఖేకామోగతిరన్యాభవిష్యతి । పుష్పభద్రాతటేరాజామరణేకృతనిశ్చ
యః ॥ ౨౩ ॥ బిల్వేశ్వరంనమస్కృత్యనిషసాదమహీతలే । ఏవంచింత
యతస్తస్యగౌతమోమునిసత్తమః ॥ ౨౪ ॥ శిష్యప్రశిష్యైస్సంయుక్తఆ
జగామయదృచ్ఛయా । పర్యటంస్తీర్థయాత్రార్థంవసుధాంవిష్ణువల్ల
భాం ॥ ౨౫ ॥ స్నాత్వాభద్రాజలేపుణ్యేదృష్ట్వాబిల్వేశ్వరంహరం । అపశ్య
న్నృపతింలీనముటజేనిర్జనేమునిః ॥ ౨౬ ॥ మహాకారుణికోగత్వాతంప
ప్రచ్ఛతపోనిధిః ॥ కస్త్వంకుతఆయాతఃకోఽసిఖిన్నమనావనే ॥ ౨౭ ॥
భయానకేశివావ్యాళవ్యాఘ్రచిత్రమృగాన్వితే । నిరన్నేనిర్జనేదేశేక
థంగతిరిహాభవత్ ॥ ౨౮ ॥ భద్రాసనఉవాచ ॥ భద్రాసనేతివిఖ్యాతోరా
జాకోసలమండలే । శత్రుభిర్నిర్జితోఽరణ్యేభయాదిహవసామ్యహం ॥
౨౯ ॥ జనసందర్శనాద్భీతశ్శత్రుచారవిశంకయా । నాంతందుఃఖస్యపశ్యా
మికోభవానిహపృచ్ఛసి ॥ ౩౦ ॥ గౌతమఉవాచ ॥ అహంతుగౌతమో
నామ్నాతవభాగ్యాదిహాగతః । స్మరస్వదుఃఖనాశాయశంకరంచోమయా
సహ ॥ ౩౧ ॥ భుక్తిముక్తిప్రదోదేవోనాన్యోఽస్తిగిరిజాధవాత్ ।
యస్సంహరతికల్పాంతేత్రిలోకీంలోచనానలైః ॥ ౩౨ ॥ భక్తానాంవరద
స్సద్యోబిల్వార్చనకాదిభిః । తాండవైస్స్తవనైస్స్తోత్రైరతుతైర్గళవా
దనైః ॥ ౩౩ ॥ విలంబితఫలైర్దీర్ఘైఃకుసుమైర్యచ్యుతాదిభిః । సద్యస్తే
శాద్యులాభాయమహాదేవోఽవధారితః ॥ ౩౪ ॥ శ్మశానశాయీభగవాం

స్త్రినేత్రో నీలలోహితః । మృడో హిమాంశుధవళో వనమాలాకృతో
రగః ॥ ౮౫ ॥ గజచర్మపరీధానః ఖట్వాంగాయుధభూషణః । శితి
కంఠో గ్రకంఠశ్చ హరో౽ంధకవినాశనః ॥ ౮౬ ॥ వృషధ్వజో మహా
దేవశ్చంద్రచూడో దిగంబరః । జ్ఞానదో జ్ఞాననిరతః పశుపః పార్వతీపతిః ॥
౮౭ ॥ మహాదేవ్యాధరాధీశః పినాకీ పావకాంబకః । కపర్దీ దుష్టదమ
నో మహాకాలో మహాతపాః ॥ ౮౮ ॥ సమాధిసంస్థితః కామదహ
నో ధారణాశ్రయః । నిత్యో౽ఘోరో నిరాతంకో ధీరో విషధరో భవః ॥
౮౯ ॥ అరణ్యవాసీ కైలాసకేతనో వటవిష్టరః । విభూతిభూషణో
భూతిప్రదో భూతికరో వరః ॥ ౯౦ ॥ వాగ్మీ సత్యవ్రతస్సత్యస్సతీప్రాణ
ప్రియో మతః । యజ్ఞవిధ్వంసనో దక్షగర్వభంగకరో విభుః ॥ ౯౧ ॥ భూ
తప్రియో భూతనాథో భూతవాసో భయాపహః । కూశ్మాండభైరవానీకభీ
షణో భీమదర్శనః ॥ ౯౨ ॥ విభీషణో జితామిత్రో రావణారాధితః ప్రభుః
ప్రసన్నవదనో నిత్యముత్తారో న్మత్తలోచనః ॥ ౯౩ ॥ నిర్ధనో ధనదా
ధీశో నివృత్తో నిర్మదో మునిః । బాణప్రియో బాణరుద్ధో బాణసద్మనికేత
నః ॥ ౯౪ ॥ తాపత్రయహరో హారీ శైలజార్ధతనుస్మృతః । తరుణస్తారి
తాఘౌఘో గీర్వాణారాధితశ్శివః ॥ ౯౫ ॥ ఖేచరః ఖచరాక్రీడో జటామ
కుటమండితః । రుద్రో రుద్రో భైరవాఖ్యో డమరో ర్వాదనప్రియః ॥ ౯౬ ॥
త్రిశూలహస్తో హస్తాబ్జవిధృతబ్రహ్మమస్తకః । అట్టాట్టహాసవిధ్వస్తశైల
శృంగో౽హిభూషణః ॥ ౯౭ ॥ పాదాభిఘాతసంత్రస్తశేషః కంపితభూధరః ।
వేతాళబృందమధ్యస్థః పిశితాశనసంస్తుతః ॥ ౯౮ ॥ కపాలమాలీ దుర్దర
శో యోగినీగణనృత్యదృక్ । కాలభీతికరో దేవ్యాయమదూతభయంకరః
॥ ౯౯ ॥ ఏవం నామావళీం జప్త్వా ధ్యాత్వా విశ్వేశ్వరం హరం । రాజా బ
ద్ధాంజలిర్భూత్వా వినివేద్యం నివేదయేత్ ॥ ౧౦౦ ॥ జయ విశ్వేశ్వర శ్రీ
మంస్తరుణార్కనిభేక్షణ । జయ కాలానలోద్దీప్తశత్రుభీతిహరో భవ ॥
౧౦౧ ॥ జయత్ర్యక్షమహాభాగకల్పాంతకృతకేతన । జయ దీనార్తిశమన
శత్రుభీతిహరో భవ ॥ ౧౦౨ ॥ ఉగ్రవీర్యోగ్రవదనమహాభైరవశాసన ।

ప్రపదాశ్రితదిక్కాంతశత్రుభీతిహరోభవ ॥ ౧౦३ ॥ త్రిపురాంతకరో గ్రేశచంద్రచూడపినాకధృక్ । అంధకాంతకరోదగ్రశత్రుభీతిహరోభవ॥ ౧౦४ ॥ మహాట్టహాసవదనాద్రితాశేషశాతుప । ఖట్వాంగధరచండీశశత్రుభీతిహరోభవ ॥౧౦౫॥ నాగేంద్రహారనాగేంద్రసూత్రనాగేంద్రభూషణ । జటావికీర్ణవదనశత్రుభీతిహరోభవ ॥ ౧౦౬ ॥ జయహాలాహలాస్వాదవిదగ్ధారుణలోచన । కందర్పహారభూతేశశత్రుభీతిహరోభవ ॥ ౧౦౭ ॥ కృశానులోచనజ్వాలసందీప్తజగతీత్రయ । మృత్యుంజయోగ్రదంష్ట్రాస్యశత్రుభీతిహరోభవ॥ ౧౦౮ ॥ రుండమాలచితాభస్మనిస్నాతవిషభోజన । మదవ్యాఘూర్ణనయనశత్రుభీతిహరోభవ ॥ ౧౦౯ ॥ కల్పాంతకాళికాగీతవినోదితమహానట । జృంభావిభ్రాంతలోకేశశత్రుభీతిహరోభవ ॥ ౧౧౦ ॥ వ్యాఘ్రచర్మాసనారూఢఖచరీభూచరీప్రియ । దిగంబరదిశాధీశశత్రుభీతిహరోభవ ॥ ౧౧౧ ॥ పంచామ్నాయవిచారజ్ఞపంచామ్నాయనిరూపక। పంచామ్నాయకథాగీతశత్రుభీతిహరోభవ॥ ౧౧౨ ॥ సర్వాగమప్రజనకసర్వాగమనిరూపక । సర్వావ్యయతమూసారశత్రుభీతిహరోభవ॥౧౧३॥ సర్వయోగిజనారాధ్యమహాయోగిస్మహాదయ । మహాదరమహాపార్శ్వశత్రుభీతిహరోభవ ॥ ౧౧४ ॥ తాండవాచారనిపుణమహాతాండవకృత్ప్రభో । వినోదితసురవ్రాతశత్రుభీతిహరోభవ ॥ ౧౧౫ ॥ జితనిద్రజితాలస్యజితేంద్రియజనప్రియ । జితామిత్రపవిత్రాంగశత్రుభీతిహరోభవ ॥ ౧౧౬ ॥ పరబ్రహ్మపరానందపూర్ణపర్వతజాపతే। భుసుండీపరిఘోపేతశత్రుభీతిహరోభవ ॥ ౧౧౭ ॥ పశుపాలమహాపాలభంజనప్రాణదాయక । పరలోకప్రదప్రౌఢశత్రుభీతిహరోభవ ॥ ౧౧౮ ॥ నిరంజననిరాకారనిర్వికారనిరామయ। నిష్కళంకనిరాధారశత్రుభీతిహరోభవ ॥ ౧౧౯ ॥ నిర్వాసననిరాభాసనిష్ప్రపంచనిజేశ్వర । నిజాక్రీడనిజాభాసశత్రుభీతిహరోభవ ॥ ౧౨౦ ॥ వాగతీతజనాతీతకాలాతీతనిరంకుశ । సర్వాతీతవిభీతేశశత్రుభీతిహరోభవ ॥౧౨౧ ॥ గీర్వాణగీతదిక్పాలమౌళిమాలార్చితారుణ । విశుద్ధజ్ఞానవిజ్ఞానశత్రుభీతిహరో

భవ ॥ ౧౨౨ ॥ సద్వైకరసకీర్తాంశుశుద్ధహాసామరప్రియ । దయార్ద్రహృద
యితానంగశత్రుభీతిహరోభవ ॥ ౧౨౩ ॥ గణేశప్రియగౌరీశగోవాహన
గుణాకర । గోదగోవిందగోభక్తశత్రుభీతిహరోభవ ॥ ౧౨౪ ॥ కబంధ
హరకల్యాణకాలితాశేషదుర్జన । కాసారకాతుకిన్కాంతశత్రుభీతిహ
రోభవ ॥ ౧౨౫ ॥ సమదృక్శాశ్వతస్వామిన్శరణాగతవత్సల । నిర్మ
క్తమాయత్రిజటశత్రుభీతిహరోభవ ॥ ౧౨౬ ॥ గుణాతీతగుణాధారగు
ణగీతగుణాధిప । ఏకాంతవల్లభానంతశత్రుభీతిహరోభవ ॥ ౧౨౭ ॥
నతోఽస్మిచరణద్వంద్వమద్వంద్వంప్రణతోఽస్మితే । రక్షరక్షమహాదే
వశత్రుభీతిహరోభవ ॥ ౧౨౮ ॥ హాహాహూహూవీర్యహారిన్భింధిభింధి
విభీషణ । ఛింధిఛింధిమహాఘోరంశత్రుభీతిహరోభవ ॥ ౧౨౯ ॥ నివా
రయరయోపేతపరశస్త్రాస్త్రవైభవం । నిర్భింధిపరసైన్యానిశత్రుభీతి
హరోభవ ॥ ౧౩౦ ॥ విద్రావయమహావీరవాహనానినమద్రశః । విపా
టయమహాదుర్గముగ్రశత్రుహరోభవ ॥ ౧౩౧ ॥ పాశముద్గరఖట్వాం
గత్రిశూలముసలాయుధైః । పాహిమాంపరతోదేవసర్వతశ్శరణాగతం ॥
౧౩౨ ॥ రాజసింహాసనావిష్టంజయశబ్దైరుదీరితం । కురుమాంరాజరాజే
శంసర్వతశ్శరణాగతం ॥ ౧౩౩ ॥ ఇతిస్తోత్రంమహాభాగశత్రుప్రశమనాభి
ధం । శుచిర్భూత్వాశివార్చాయాంప్రజపన్సుసమాహితః ॥ ౧౩౪ ॥
గౌతమోఽహమృషిశ్ఛాస్యఛందోఽనుష్టుప్ప్రకీర్తితం । దేవతాభగ
వాన్రుద్రశ్శత్రుహాబీజమీరితం ॥ ౧౩౫ ॥ ప్రణవశ్శక్తిరాఖ్యాతాపా
ర్వతీప్రాణవల్లభా । వినియోగోఽస్యసంప్రోక్తశ్శత్రుప్రశమనేనృప ॥
౧౩౬ ॥ ఓంనమఃకాలరూపాయహుంనమశ్శూలపాణయె । మహాదేవా
యవీరాయపార్వతీపతయేనమః ॥౧౩౭॥ ద్వాత్రింశదక్షరోమంత్రోమహా
శత్రుజయస్మృతః। న్యాసార్చనమనేనైవకుర్యాత్ప్రాణాన్నియమ్యచ॥
౧౩౮ ॥ శత్రుప్రశమనంస్తోత్రంశ్రద్ధయాప్రపఠేత్తుయః । తస్యశత్రుకృ
తాపీడావినశ్యతినసంశయః॥ ౧౩౯ ॥ సాంగంసావరణందేవంబిల్వైశంపూ
జయేత్సదా । ఓంనమఃకాలరూపాయహృదయాంగుష్ఠయోన్యసేత్ ॥

౧౪౦ ॥ ఓంనమశ్శూలహస్తాయతర్జనీశిరసో స్తథా। శిఖామధ్యమయో
ర్దేవో వామదేవాయసాదరం ॥ ౧౪౧ ॥ అనామికాకవచయోర్వీరా
యేతినివేదయేత్ । కనిష్ఠికానేత్రయోశ్చపార్వతీపతయేతథా ॥ ౧౪౨ ॥
నమస్తలయోరాజ్ఞ కరయోశ్చనివేశయేత్ । తతోధ్యానంమహే
శస్యకుర్యాత్కార్యస్యసిద్ధయె ॥ ౧౪౩ ॥ తేనతేశత్రుసంహారోభవి
తినసంశయః ॥ ౧౪౩౹ ॥ త్ర్యక్షంకరాళవదనంశితశూలహస్తంచంద్రా
ర్ధచూడమమరాధిపపూజితాంఘ్రిం । గంగాధరంధవళభస్మవిభూషి
తాంగంగౌరీపతింభయహరంభవమాశ్రయామి ॥ ౧౪౪౹ ॥ ఇతిధ్యానం
మహేశస్యసంధ్యాయాంప్రాతరేవచ।మధ్యాహ్నేకుర్వతాంపుంసాంనా
రిసైన్యభయంభవేత్ ॥ ౧౪౫౹ ॥ ప్రసన్నోఽయంహరోభక్త్యాభుక్తి
ముక్తింప్రయచ్ఛతి । కింశత్రుమాత్రశమనంచండీశస్యధరాధిప ॥
౧౪౬౹ ॥ ఇత్యుక్త్వాఽంతర్హితోవిప్రాస్సశిష్యోగౌతమోమునిః । కృ
తవాంశ్చంద్రచూడస్యపూజనంప్రయతోనృపః ॥ ౧౪౭౹ ॥ ప్రేమ్ణాచ
శ్రద్ధయానిత్యంత్రికాలముమయాసహ ప్రత్యక్షమకరోద్దేవంకాలేనాల్పే
నసేవయా ॥ ౧౪౮౹ ॥ స్వసైన్యంప్రదదౌదేవోవధాయద్విషతాంద్వి
జాః స్వరాజ్యేస్థాపయామాసభద్రాసనమకల్మషం॥౧౪౯౹॥ సచభద్రాస
నోరాజాప్రసాదాత్పార్వతీపతేః । అకరోద్వసుధారాజ్యమకంటకమ
యత్నతః ॥౧౫౦౹॥ మహామంత్రీవసకలంస్వసేన్యైనైవభూతపః। భక్త్యా
రశనయాబద్ధోకాలెకాలెఽభిరక్షతి ॥ ౧౫౧౹ ॥

ఇతి శ్రీపంచరాత్రేబృహద్బ్రహ్మసంహితాయాం తృతీయపాదే
సదాచారనిరూపణేభద్రాసనోపాఖ్యానం నామాష్టమోఽధ్యాయః ॥

శ్రీబ్రహ్మోవాచ । గతేబహుతిథేకాలేవసుధామనుశాసతః।
శివైకశరణస్యాపిధార్మికస్యమహీపతేః ॥ ౧ ॥ జ్ఞానంసమభవత్తస్యదృ
ష్ట్వాకాలస్యచేష్టితం । క్వగతాఃపితరోఽస్మాకంతథాఽన్యేపితృబాంధ
వాః ॥ ౨ ॥ నామ్నాపినైవశ్రూయంతేబహవోఽస్మద్విలోకితాః ।

మమాపిరూపసంపత్తిఃక్వగతాయౌవనేస్థితా ॥ ౩ ॥ సామర్థ్యంక్వగ
తంయచ్చపరసైన్యవినాశనం । కేశానైవోపలభ్యంతేస్నిగ్ధాంజనని
భామమ ॥ ౪ ॥ వలిపలితసంయుక్తంగాత్రంనపరిగీయతే । యద్వ
ర్ణయంతికవయోజాతరూపసమంమమ ॥ ౫ ॥ క్వాననంతత్కమలాకా
రంకుందేందుధవళద్విజం । సుందర్యపాంగసంజుష్టంవికచాంబుజలోచ
నం ॥ ౬ ॥ స్వప్నోపమమభూత్సర్వంకామినీకామజంసుఖం । తథాపిని
స్త్రపంచేతోవిషయేష్వనుధావతి ॥ ౭ ॥ నారాధితోపిగిరిశోమయాగౌత
మశాసనాత్ । ముక్తింప్రయచ్ఛతిప్రీతోమహాదేవోమహామతిః ॥ ౮ ॥
తన్నపశ్యామియుక్తింతైర్యేనస్యాత్కర్మణాఽధునా । రాజ్యస్యసిద్ధిస్సం
ప్రాప్తామమయత్కీర్తవైహ్యార్జితం ॥ ౯ ॥ నాత్మరాజ్యంహృతంమందైర
రిభిర్మోహానుగైర్భృశం । కథంతదుపలభ్యేతప్రసాదాత్పార్వతీపతేః ॥
౧౦ ॥ రాజ్యంకోశోబలంభోగఃప్రతాపఃప్రతివాసరం । వర్ధంతేతేహ్యా
లంగహేవైరాగ్యంనైవదృశ్యతే ॥ ౧౧ ॥ సంసారస్యాభివృద్ధిర్మేపూర్వం
భగవతఃకృపా । నిశ్చితాకోపరూపాద్యసైవమేప్రతిభాతిహి ॥ ౧౨ ॥ అ
విచ్ఛిన్నంసుఖంయద్ధితదేవభగవత్కృపా । విచ్ఛిన్నరూపామనసోవృత్తిః
కోపోవినిశ్చితా ॥ ౧౩ ॥ యేనసంసాధ్యతేరత్నంసకాచంలభతేయది । వ్య
ర్థంహిసర్వంభవతివినోక్తఫలలాభతః ॥ ౧౪ ॥ కాముకేనమయాపూ
ర్వమారాధ్యేశఃప్రసాదితః । పలాలోపమరాజ్యార్థంనాత్మతండులకా
మ్యయా ॥ ౧౫ ॥ ధిఙ్మామకృతసద్బుద్ధిముమయాసహితోహరః । ఆరా
ధితోమయామిథ్యామృగతృష్ణాంబులిప్సునా ॥ ౧౬ ॥ అతోఽహంసక
లంహిత్వాసాశుతోషముమాపతిం । ఆరాధయిష్యేసతతమాత్మకామో
మహేశ్వరం ॥ ౧౭ ॥ ఏవంనిర్బంధయుక్తస్యరాజ్యత్యాగంప్రకుర్వతః ।
ఆవిరాసీన్మహాదేవఃకైలాసాదుమయాసహ ॥ ౧౮ ॥ అహమింద్రస్తథా
చాన్యేసిద్ధగంధర్వకిన్నరాః । శివేనసహసంప్రాప్తాఃకుమారానారదస్తథా ॥
౧౯ ॥ కౌతుకార్థమ్మహాభాగానిర్విణ్ణస్యమహీపతేః । కథంసదాశివో
యోగీరాజ్ఞోముక్తింవిధాస్యతి ॥ ౨౦ ॥ అంతర్హితాస్థితాస్సర్వేనిజై
శ్వర్యవిమోహితాః । వృషధ్వజోఽభవన్నేత్రపద్మగోచరతిథిస్స్వయం ॥

౨౧ ॥ తందృష్ట్వాసహసోత్థాయరాజాహర్షసమన్వితః । సూపవిష్టంకృ
తాతిథ్యంకృత్వాంజలిరభాషత ॥ ౨౨ ॥ వామదేవమహాదేవవృషభధ్వజ
గోపతే । చంద్రచూడభవానీశమృడసర్వార్థసాధక ॥ ౨౩ ॥ ఉపాయంవ
దదేవేశకర్తవ్యంకిమిహాస్తిమె । భుక్తిముక్తిప్రదందేవంగౌతమస్త్వామ
భాషత ॥ ౨౪ ॥ భుక్తిస్తుదేవదేవేశలబ్ధామేత్వత్ప్రసాదతః । ముక్తిమి
చ్ఛామిసంసారాదతస్త్వాంశరణంగతః ॥ ౨౫ ॥ ఉపాసనంకరిష్యేఽహం
భవతోహిసమాధినా । అనుమోదయవిశ్వాత్మన్ననుజ్ఞాందాతుమర్హ
సి ॥ ౨౬ ॥ శ్రీమహాదేవఉవాచ ॥ నైవంవిధోఽహమారాధ్యస్సంసారా
న్మోక్తుమిచ్ఛతా । ఆత్మామేవ్యాపకోరాజన్యస్సదాశివసంజ్ఞితః ॥ ౨౭ ॥
యేనాహమఖిలంకర్మకరోమితనుసంస్థితః । తంవినానైవపశ్యామిక్షణ
మేకాంతినాంగతిం ॥ ౨౮ ॥ అనువిశ్యచమేవాచంచక్షుశ్శ్రవణనాసికం । ప్రా
ణాపానమనోబుద్ధిచిత్తాహంకరణానిచ ॥ ౨౯ ॥ సర్వంకారయతిప్రాజ్ఞో
భూత్వాసర్వప్రయోజకః । పరమాత్మాసచాస్మాకమమృతశ్శాశ్వతో
హరిః ॥ ౩౦ ॥ అహంసచాస్మియోవైససచాప్యహమనుస్మృతః ।
తమ్మాంవిజ్ఞాయసుధియస్స్వేవంతేబంధముక్తయే ॥ ౩౧ ॥ నాహంకై
వల్యదోరాజన్పరతంత్రఃస్వభావతః । స్వతంత్రస్సర్వభూతాత్మాపరమా
త్మారమాపతిః ॥ ౩౨ ॥ త్వంచాహంచసురాస్సర్వేతనవఃపరమాత్మనః ।
తమాత్మత్వేనసర్వేషాంవిజిజ్ఞాసవిముక్తయె ॥ ౩౩ ॥ స్వస్వరూపస్యసంప్రా
ప్తిమ్ముక్తిమాహుర్మనీషిణః । సత్త్వమాత్మనినిర్దిష్టంయదాయత్త
మిదంజగత్ ॥ ౩౪ ॥ యత్సత్త్వమాత్మనిప్రోక్తంతదాధేయతయాస్థి
తం । విధేయత్వేననిర్దిష్టంశేషత్వేనప్రజాపతేః ॥ ౩౫ ॥ ఆధారత్వేనస్థి
తోయోవిధాతృత్వేనవాపునః । శేషిత్వేనచరాజేంద్రసచాత్మాముక్తి
మిచ్ఛతాం ॥ ౩౬ ॥ తమేవశరణంగచ్ఛసర్వభావేనమానద । తత్ప్రసాదా
త్పరాంశాంతింస్థానంప్రాప్స్యసిశాశ్వతం ॥ ౩౭ ॥ సర్వభూతేషుయోరాజ
న్నంతర్యామితయాస్థితః । పచోపాస్యఃప్రయత్నేనయదిచ్ఛేత్పరమాంగ
తిం ॥ ౩౮ ॥ స్వాంతరస్థంపరాత్మానమాత్మత్వేనవిశాంపతే । సంపూ

ద్యాహంప్రవమాక్ష్యామితథాత్వంచతథాపరే ॥ ౩౯ ॥ ఆత్మాతుసచసర్వే
షాంప్రాప్యోభోగ్యస్సనాతనః । తమవిజ్ఞాయరాజేంద్రకథమ్ముక్తిర్భవి
ష్యతి ॥ ౪౦ ॥ నాహమాత్మాచసర్వేషాంతత్పృథక్త్వేనమానద । మమ
శాసనయాకస్మాన్ముక్తిమాకాంక్షసేఽనఘ ॥ ౪౧ ॥ మదంతర్యామిణం
స్వస్యచాంతర్యామితయాస్థితం । విజ్ఞాయైక్యధియారాజన్విముక్తోభవ
సంసృతేః ॥ ౪౨ ॥ ఏతేనైవోపదేశేనముక్తింనయామిసేవకాన్ । ఆత్మ
త్వేనతమారాధ్యముక్తోభవవిశాంపతే ॥ ౪౩ ॥ చేతనోఽయమణుర్ని
త్యోజీవోనాత్మాశరీరిణాం । నైవప్రాప్యోయమన్యేషాంభోగ్యోభవితు
మర్హతి ॥ ౪౪ ॥ యఆత్మాసర్వభూతానాంసర్వశక్తిస్సనాతనః । సర్వ
స్వామీసర్వరూపస్సర్వజ్ఞస్సర్వదృగ్విభుః ॥ ౪౫ ॥ సఏవసర్వభూతేషునా
మరూపేషుసర్వతః । ఉపాస్యఃపరమాత్మాసౌపూర్ణఃపురుషపుంగవః ॥
౪౬ ॥ అహంబ్రహ్మాచదేవాశ్చమునయోమనవస్తథా । తదాత్మకా
భవిష్యామస్సర్వేతదనువర్తినః ॥ ౪౭ ॥ ఉపాస్మహేవయంసర్వేతమేవై
కంనరాధిప । త్వమప్యైకంధియాదేవమారాధయజనార్దనం ॥ ౪౮ ॥ అం
తర్యామితయాఽస్మాసుస్వస్మిన్వాచిదచిత్సుచ । విభూతిష్వాపదిష్టాసు
వ్యానతారేషువాపునః ॥ ౪౯ ॥ నిధాయచేతసోవృత్తిముపాస్వసుస
మాహితః । కల్యాణాదిగుణోపేతంసర్వజ్ఞంసర్వకారణం ॥ ౫౦ ॥
నారాయణంపరంబ్రహ్మపరమాత్మానమద్వయం । సర్వావాసంనిజా
ధారంపురాణంపురుషోత్తమం ॥ ౫౧ ॥ అథవాత్రిగుణాతీతేవైకుంఠే
పరమేపదే । మహావిభూతౌభూతానామగమ్యేనిత్యసంజ్ఞకే ॥ ౫౨ ॥ శే
షపర్యంకనిలయేస్వీయమేవస్థితంహరిం । నిత్యముక్తజనైస్సేవ్యంసచ్చి
దానందవిగ్రహం ॥ ౫౩ ॥ రమయాలాలితపదంభూనీళాభ్యాంవిరా
జితం । నిర్గుణంప్రకృతేర్దూరమనౌపమ్యమనుత్తమం ॥ ౫౪ ॥
వేదవేదాంతసిద్ధాంతైర్మూర్తిమద్భిరుపాశ్రితం । పంచరాత్రానుసా
రేణసమారాధయకేశవం ॥ ౫౫ ॥ అస్మాకంపరమంధ్యేయంప్రా
ప్యంభోగ్యంపరాత్పరం । స్వామినాసదాసభూతానామాశ్రయోఽయ

ముదీరితః ॥ ౫౬ ॥ భద్రాసనఉవాచ॥ కిమ్మాంత్వంవృథాఖేదయసిత్రిలోచన
దయానిధే। త్వదన్యాన్నావదన్మహ్యమ్ముక్తిమేగౌతమోమునిః ॥౫౭॥ ఈ
శ్వరస్సర్వభూతానామాధారశ్చంద్రశేఖరః । కర్తాహర్తాఽవితానిత్యో
మహాశక్తిరుమాపతిః॥౫౮॥సఏవసర్వభూతానాంహితాయతనుతేతనుం।
గుణాతీతఃపరంజ్యోతిర్ధూర్జటిర్నాపరోమతః ॥౫౯॥ గురుణాఽభిహి
తంపూర్వంపశ్చాత్త్వందర్శనంగతః। సంసిద్ధమభవత్సర్వంపూర్వోక్తం
రాజ్యముత్తమం ॥ ౬౦ ॥ ముక్త్యర్థమపరందేవంకథమన్యేదయాని
ధే । అలక్ష్యంసర్వభూతానామంతర్యామితయాస్థితం ॥ ౬౧ ॥ శ్రీమ
హాదేవఉవాచ ॥ రాజన్యుద్గౌతమేనోక్తమవిజ్ఞాయమతంహరేః । సం
గోప్యహేతునాకేనప్రాయఃప్రోక్తంవిచింతయ ॥ ౬౨ ॥ యదితేహృది
సందేహస్తదాఽహంగౌతమమ్మునిం । ఇహానయిష్యేరాజేంద్రసంకల్పే
నవిలోకయ ॥౬౩॥ ఇత్యుక్త్వాశంకరోయోగీసస్మారమునిసత్తమం । స
ఆజగామస్మరణాద్యత్రాస్తేభగవాన్హరః ॥ ౬౪ ॥ ప్రణమ్యచరణోపే
తోబద్ధాంజలిరవస్థితః । పూజితఃపరయాభక్త్యానృపేణాహహరంవచః॥
౬౫ ॥ గౌతమఉవాచ । ధన్యోఽహందేవదేవేశదత్తంమేగౌరవమ్మహ
త్ । త్వయాత్రిలోకగురుణాయస్మాన్స్మృతోఽహమకించనః ॥౬౬॥ ము
క్త్యర్థమ్మునిభిర్నిత్యంచింతితోఽసిహృదంబుజే । నిష్కామైఃకామనా
బద్ధైరపిపావకలోచన ॥ ౬౭ ॥ శ్రీమహాదేవఉవాచ । వంచితోఽసిమహా
భాగమాయయాతత్త్వతోమునె । నజానాసిపరంగూఢంబీజమత్రమ
యోద్ధృతం ॥ ౬౮ ॥ దేవోహిమత్పరస్సాక్షాత్పరమాత్మాసనాతనః। నా
రాయణోఽస్తిజగతాంమోక్షదఃపురుషోత్తమః ॥౬౯॥ తంప్రాప్యముని
శార్దూలలోకేముక్తాభవంతిహి । ఉపాయస్తత్రవైసాక్షాద్ధరిసేవనచా
పరః ॥ ౭౦ ॥ శరణంన్నైవజానంతితస్యైవపరమాత్మనః ॥ తద్దేవోపదిశా
మ్యంగస్వాశ్రితాన్ముక్తయేనను ॥ ౭౧ ॥ అతోముక్తిప్రదాతారోభవా
మోవయమత్రహి । ముక్త్యేకనిలయస్సాక్షాద్ధరిసేవనచాపరః ॥౭౨॥
అన్వేషయామోహివయంసాధనైశ్శ్రుతిచోదితైః। స్వాయనంస్వనివా

సార్థంవయాంసీవదినాత్యయె ॥౨౩॥ సర్వేషామేవచాంశానామంశిత్వేనప
రాగతిః । నాన్యోజలతరంగాణామాశ్రయోస్తిజలంవినా ॥౨౪॥ స్వస్వ
రూపంతుగదితంభగవచ్ఛేషతైవహి । తమదృష్ట్వాకథమ్ముక్తిర్భ
వేదేషమహామునే॥౨౫॥స్వరూపస్థఃపరస్థోవాస్వాత్మానంవిశ్వతోముఖం।
విలోక్యపరమాత్మానంభవతీతినిశామయ ॥౨౬॥ బ్రహ్మాదిషుశరీరేషు
ముక్తిగమ్యానవిద్యతే । ఋతేపురుషసంతానోవాసుదేవాత్సనాత
నాత్ ॥ ౨౭ ॥ మదంతర్యామిణందేవంస్వాంతర్యామిణమేవవా । అచి
దంతర్గతంవాపిస్మరగౌతమముక్తయె ॥ ౨౮ ॥ తత్త్వమాత్రోపదేష్టా
రోనవయమ్ముక్తిసంశ్రయాః ॥ ఏవంత్వయోపదేశ్యోఽయంరాజాతెశి
ష్యతాంగతః ॥౨౯॥ ఐశ్వర్యస్యాపిదాతారోనవయంవిద్ధిగౌతమ॥ షడ్వ
ర్గసంశ్రయోయస్మాద్భగవాన్పురుషోత్తమః ॥౩౦॥ అవిజ్ఞాయవిభూతి
స్థఃపూజితోహిప్రయచ్ఛతి । విభూతిమ్మనిశాదూరాలవిజ్ఞాతోమోక్ష
దోమతః ॥ ౩౧ ॥ మయిస్థోభగవానప్యవ్యావిజ్ఞాతోపిమానద । దత్త
వాన్పరమంరాజ్యంనిష్కంటకమశేషతః ॥ ౩౨ ॥ ఆత్మరాజ్యప్రదోదే
వోవిజ్ఞాతోహిభవేదితి। అతస్త్వేనమ్మమాత్మానంశ్రుత్యాస్మృత్యాప్రద
ర్శయ ॥ ౩౩ ॥ గౌతమఉవాచ॥త్వమేవసర్వభూతానామాత్మాసిగిరిజా
పతే। విభూతిభూతాస్తేసర్వేశ్రుతమ్మేవదనాత్తవ ॥౩౪॥ ఉక్తంచశివ
గీతాయామగస్త్యేనమహాత్మనా । తథాచేశ్వరగీతాయాంశాస్త్రేపాశు
పతేఽపితె॥౩౫॥ శివాదన్యోనదేవోఽస్తిముక్తిదోభుక్తిదోనృణాం ।
కారుణ్యాదిగుణోపేతోగుణాతీతోనిరంజనః ॥ ౩౬ ॥ ఇదానీమపరందే
వదేవంవదసిముక్తయె । కింసత్యమితిసందేహమమచాశక్తుంత్వమర్హసి॥
౩౭॥ శ్రీమహాదేవఉవాచ ॥ అహమ్మనురహంసూర్యఇత్యాదిశ్రుతిభిర్మ
ను। వామదేవేనయత్ప్రోక్తమంతర్యామిణ్యహోహితత్ ॥౩౮॥ సామా
నాధికరణ్యేనబ్రహ్మాస్మీతివిచింత్యచ । మద్విశేషణసంపన్నమాత్మానంవో
క్తవానహం ॥౩౯॥ అతస్త్వదృష్ట్యామయాప్రోక్తంశృణుగౌతమసత్తమ ।
నాహమాత్మాస్వతంత్రేణసత్యంసత్యంబ్రవీమితే ॥౪౦॥ నారాయణాదేవ

సర్గస్సంప్రవృత్తోద్విజోత్తమ । నారాయణేప్రలీయేతపాల్యతేచనసంశ
యః॥౯౧॥ తస్మాన్నారాయణోదేవోనిర్గుణఃప్రకృతేఃపరః । నిర్గు
ణోప్యహమేవైకస్తస్యాజ్ఞాంపాలయామ్యహం॥౯౨॥ అధికారేనివిష్టోఽ
స్మితామసీంప్రకృతింగతః। తత్ప్రసాదేనతత్సామ్యంసంప్రాప్తోఽస్మిమహా
మతే॥౯౩॥ తేనైవకారితంసర్వంకరోమితదధీనతః।బ్రహ్మాసృజత్యహంహ
న్మిరవిర్భాసయతేఽఖిలం॥౯౪॥ వాయుర్వాతినభోమార్గంప్రయచ్ఛతి
హుతాశనః । కాలఃపచతిభూతానిమృత్యుర్ధావతిసర్వతః ॥౯౫॥ నత
త్రసూర్యస్సంభాతిచంద్రతారాఃక్వవిద్యుతః। తంభాంతమనుసంభాతితస్య
భాసావిభాతిహి॥౯౬॥ అతివ్యాపిశివోఽహంవైయత్ప్రసాదాన్మునీశ్వర ।
దాసోఽహంతస్యదేవస్యసత్యంసత్యంనసంశయః॥౯౭॥ సోఽహంకథంవది
ష్యామితచ్ఛరీరతయావినా।పరేశసామ్యంవచసాబ్రహ్మాఽస్మీతికదాచన॥
౯౮॥ దండ్యస్స్యామమరేశోపిపూజితోపిమనీషిభిః।తతోఽభిన్నతయా
నైవపౌరుషేణబలేనచ ॥౯౯॥ యత్తుపాశుపతేశాస్త్రేగౌతమోక్తంమ
యాపురా । తత్తుతస్యాజ్ఞయాస్వస్యస్వాతంత్ర్యంవిద్ధినిశ్చితం॥౧౦౦॥ దై
త్యానామ్మోహనార్థాయపాషండంధర్మముక్తవాన్ । నతద్విశ్వసనీయం
స్యాన్ముముక్షూణామ్మనాగపి ॥౧౦౧॥ తామసానిపురాణానిశాస్త్రాణిచ
మహామతే । స్మృతయోపిభవంతీహాకలిచిజ్జగతీతలే ॥౧౦౨॥ విష్ణునాపి
ప్రయుక్తానిమోహనార్థంసురద్విషాం । వాక్యానిచబహూన్యంగతామ
సానినసంశయః॥౧౦౩॥ తత్రమత్ప్రముఖాదేవాస్సాత్మసామ్యతయామ
తాః । క్వచిత్తతోఽధికాఃప్రోక్తామోహనార్థమ్మహామతే ॥౧౦౪॥ ఇదం
సత్యమిదంసత్యంగౌతమాత్రవదామ్యహం। నారాయణోమమాధారఆధే
యోఽహంనిశామయ॥౧౦౫॥ వదామిబాహుముద్యమ్యసత్రాణంవిద్య
తేపరం । నారాయణపదాంభోజమృతేముక్తనిషేవితం॥౧౦౬॥ శ్రుత్వే
దంగౌతమోదేవాచ్ఛంకరాదాత్మనోహితం । బభూవశరణాపన్నోవా
సుదేవస్యశార్ఙ్గిణః॥౧౦౭॥ బోధయామాసరాజానంతత్త్వంవేదాంతసమ్మ
తం । నబోధమగమద్రాజామునయోజాతసంశయః ॥౧౦౮॥ భూయశ్శివ

స్సమాహూయనిజభక్తముమాపతిః । ప్రబోధమకరోత్తస్యకృపయా
శివగీతయా ॥౧౦౯॥ విజ్ఞాయపరమాత్మానముపాస్యమ్ముక్తిమిచ్ఛతాం ।
రాజాపిశరణాపన్నోబభూవశివశాసనాత్ ॥౧౧౦॥ తదాదేవగణాస్సర్వే
వ్యోమాంగణవిహారిణః । ప్రకాశమగదన్మూర్ధ్నికిరంతస్సుమసంతతిం॥
౧౧౧॥ ధన్యోఽయంనృపతిస్సిద్ధశ్శివభక్త్యామహీతలే । బహూనాంజ
న్మనామంతెప్రపన్నోజాయతేహరిం॥౧౧౨॥ మనుష్యాణాంసహస్రేషు
కశ్చిద్యతతిసిద్ధయే । యతతామపిసిద్ధానాంకశ్చిజ్జానాతిమాధవం॥౧౧౩॥
శాస్త్రింవిజానతాంమధ్యేకశ్చిదేవనరాధిప। ప్రపన్నోజాయతేలోకఆకా
రత్రయసంయుతః ॥ ౧౧౪ ॥ త్వంతురాజన్ శివాదేశాత్స్వాత్మానంపురు
షోత్తమం। విజ్ఞాయపరమైకాంతభావంగంతుమిహార్హసి ॥౧౧౫॥ అ
తోఽద్యప్రణతాస్సర్వేత్వాంతువిష్ణ్వేకదేవతం । గంతాసినస్సముల్లం
ఘ్యధామవైకుంఠమద్వయం ॥౧౧౬॥ దుర్లభంనిర్గుణంధామరాజన్
వైకుంఠమందిరం । స్వాధికారస్థితానాంనస్త్వంతుసద్యోగమిష్యసి ॥
౧౧౭॥ యత్రత్రైలోక్యజననీశ్రీదేవీపుత్రవత్సలా । క్రోడీకరిష్యతిక్షి
ప్రంవిముక్తంఘోరసంసృతేః ॥ ౧౧౮ ॥ యతోనావర్తతేఘోరేసం
సారేశరణంగతః । తదేవవైష్ణవంధామవిముక్తిపదముచ్యతే ॥౧౧౯॥
అంతర్హితాస్తతస్సర్వేబ్రహ్మాద్యాయేసమాగతాః। మహాభాగవతాన
త్వాశివోపికృతమంగళం॥౧౨౦॥ అహోహ్యమద్భక్తవర్గేషునిష్పన్నో
హ్యయమంజసా । ఆత్మానమధ్యగాత్విష్ణుంయేనేదమఖిలంతతం॥౧౨౧॥
ప్రదర్శ్యవైష్ణవంతేజోమహాదేవోనిజమ్మహత్ । కైలాసమగమద్దేవ్యాః
ప్రాప్యంభోగ్యంనిరూపయన్ ॥౧౨౨॥ రాజాపివైష్ణవీందీక్షామవాప్యగిరి
జాప్రియాత్ । ఉపారమతకృత్యేభ్యశ్శ్రీపతింశరణంగతః॥౧౨౩॥ యఏత
త్ప్రాతరుత్థాయవైష్ణవశ్శివభాషితం। శృణుయాచ్ఛ్రావయేద్వాపిముచ్య
తేహ్యన్యసాధనాత్ ॥౧౨౪॥ మునయోఽతస్స్మృతస్సర్వైర్మంత్రైరా
రాధ్యతేహరిః। గాయత్ర్యాతువిశేషేణయస్యాంబుద్ధిప్రవర్తకః॥౧౨౫॥
ముముక్షవోమహాభాగావిష్ణుంసర్వాత్మరూపిణం । సమర్చయంతిసం

భూతానసంభూతిముపాసతే॥౧౨౬॥ ఆత్మావారేతిమంత్రేణమంత్రవ్యాభ
గవాన్హరిః । శ్రోతవ్యశ్చానుసంధేయోనమస్యోముక్తిమిచ్ఛతా ॥
౧౨౭॥ యథాసంసేచనంమూలేపోషాయాఖిలవీరుధాం । తథాసంసేవనం
విష్ణోస్తోషాయజగతోధ్రువం॥౧౨౮॥ మునయఊచుః । పితామహసమా
చక్ష్వహరగీతామనిందితాం । యేనసంసేవ్యమానస్య గాత్రమేనసమం
నృపః॥౧౨౯॥ మహాభాగవతత్వంచసంప్రాప్తోవిశ్వభేషజం॥శ్రీబ్రహ్మో
వాచ॥ ఉపరిష్టాత్ప్రవక్ష్యామిహరగీతామనిందితాం ॥౧౩౦ ॥శృణ్వంతు
మునయస్తావదాహ్నికంవిష్ణుభాషితం॥౧౩౧॥

ఇతి శ్రీపంచరాత్రే బృహద్బ్రహ్మసంహితాయాం తృతీయ
పాదేసదాచార నిరూపణేపరమాత్మతత్త్వనిరూపణం నామనవమో
ఽధ్యాయః॥

శ్రీబ్రహ్మోవాచ । సంధ్యాంకృత్వావిధానేనమునయోవిష్ణు
దేవతాం । సూర్యమండలమధ్యస్థాయార్ఘ్యందద్యాత్సమాహితః ॥౧॥
చతుర్వ్యూహాత్మకంసర్వాన్స్మృత్వావిశ్వంజలేజనః । తర్పయేద్దేవమను
జపితౄంస్తిలకుశోదకైః ॥ ౨ ॥ కుశైస్తుసర్వదాకార్యంతిలైస్తూక్తదినే
షుచ । తర్పణంచప్రకర్తవ్యంవిష్ణోరాజ్ఞానుసారతః ॥ ౩ ॥ సప్తమ్యాం
రవివారేచమాతాపిత్రోర్మృతేహని । తిలైర్నతర్పణంకుర్యాత్కు
ర్వాణఃపితృహాభవేత్ ॥ ౪ ॥ సంక్రాంత్యాదినిమిత్తేషుస్నానాంగేతర్ప
ణేతథా । తిథివారనిషేధేపితిలైస్తర్పణమాచరేత్ ॥ ౫ ॥ శ్రీవిష్ణుపా
దతీర్థేనతులసీమిశ్రితేనతు । పితౄణాంతర్పణంకార్యంసర్వకాలేషుధీమ
తాః॥౬॥ సదాపూర్వాగ్రదర్భేషుసాగ్రదర్భకులేషుచ । ప్రాదేశికేషు
శుద్ధేషుబ్రహ్మాదిభ్యోఽంబునిక్షిపేత్ ॥౭॥ అన్వారబ్ధేనసవ్యేనపాణినాద
క్షిణేనతు । దక్షిణంజానుభూలగ్నంకుర్వాణస్సేచయేజ్జలం॥ ౮ ॥ దేవే
భ్యశ్చఋషిభ్యశ్చపితృభ్యశ్చనమస్స్వధా । తర్పణాతర్పయామీతి
జలంతత్రప్రముచ్చరేత్ ॥ ౯ ॥ దేవాస్తృప్యంతుపితరస్తృప్యధ్వమితి
చాపరే । దేవానసవ్యేనదాతవ్యంజలంపూర్వముఖేనవై ॥౧౦॥ దక్షిణా

భిముఖంభూత్వాపితౄనావాహ్యమంత్రతః । ద్వాభ్యాంకరాభ్యాందాత
వ్యమపసవ్యోపవీతినా ॥ ౧౧ ॥ దక్షిణాగ్రకుశేష్వేవసవ్యపాతితజాను
నా । వినారూప్యసువర్ణాభ్యాంవినాతామ్రమతిలైరపి ॥ ౧౨ ॥ వినాద
ర్భైశ్చమంత్రైశ్చవినోర్ధ్వతిలకంతథా । వినాశ్రీపాదసలిలంతులసీమి
శ్రితంవినా ॥ ౧౩ ॥ నైవతృప్యంతిపితరఃకోటితీర్థజలైరపి । దర్భై
ర్లోహితదర్భైశ్చకాశపీరణబల్బజైః ॥ ౧౪ ॥ శూకధాన్యతృణైర్వా
పిదర్భకార్యంసమాచరేత్ । అలాభేసర్వదర్భైషాంలాభేపిమునిసత్త
మాః ॥ ౧౫ ॥ తులసీమంజరీపత్రకాష్ఠేష్వేకతరేణవై । నతర్పయేత్ప
తంతీభిర్విద్వావద్భిఃకథంచన ॥ ౧౬ ॥ పాత్రస్థాభిస్సదర్భాభిస్సతిలాభిశ్చ
తర్పయేత్ । వసూనష్టౌమహాభాగాన్రుద్రానేకాదశాపిచ ॥ ౧౭ ॥ ఆ
దిత్యాన్ద్వాదశతథావిభూతిమవగత్యచ । అంతర్యామితయావాపితర్ప
యేత్ప్రియతోద్విజః ॥ ౧౮ ॥ ధ్రువోధరశ్చసోమశ్చాప్యాపశ్చైవాని
లోఽనలః । ప్రత్యూషశ్చప్రభాసశ్చవసవోఽష్టౌప్రకీర్తితాః ॥ ౧౯ ॥
అజైకపాదహిర్బుధ్న్యోవిరూపాక్షోఽథశంకరః । హరశ్చబహురూప
శ్చత్ర్యంబకశ్చసురేశ్వరః ॥ ౨౦ ॥ సావిత్రశ్చజయంతశ్చపినాకీచాపరాజి
తః । ఏతేరుద్రాస్సమాఖ్యాతాస్సంకర్షణవిభూతయః ॥ ౨౧ ॥ ఇం
ద్రోధాతాభగఃపూషామిత్రోఽథవరుణోఽర్యమా । అంశుర్వివస్వాం
స్త్వష్టాచసవితావిష్ణురేవచ ॥ ౨౨ ॥ ఏతేవైద్వాదశాదిత్యాహ్యనిరుద్ధా
త్మకామతాః । ఏవంహిదివ్యాఃపితరఃపూజ్యావిష్ణువిభూతయః ॥ ౨౩ ॥
కవ్యవాహోఽనలస్సోమోయమశ్చైవతథాఽర్యమా । అగ్నిష్వాత్తా
స్సోమపాశ్చతథాబర్హిషదోఽపిచ ॥ ౨౪ ॥ ఏతేచాన్యేచపితరఃపూజ్యా
స్సర్వైస్సహర్షిభిః । ఏతైస్తుతర్పితైస్సర్వైపూరుషాస్తర్పితాస్త్విహ ॥
౨౫ ॥ ఆదౌసంతర్పయేద్దేవాన్మహర్షీంస్తుతథాపితౄన్ । పితాపితా
మహశ్చైవతథైవప్రపితామహః ॥ ౨౬ ॥ ప్రద్యుమ్నసంకర్షణకవాసు
దేవస్వరూపకాః । అనిరుద్ధస్వరూపోఽయంతర్పయేత్తాన్క్రమాత్పు
నః ॥ ౨౭ ॥ మాతాపితామహీచైవతథైవప్రపితామహీ । రతివాగ్గు

క్రమేణేహూపాస్తర్పణీయాః క్రమాదిమాః ॥ ౨౮ ॥ తథామాతామహాదీంశ్చతత్పత్నీశ్చతథైవహి । త్రిభిస్త్రిభిశ్చాంజలిభిరేకైకమభితర్పయేత్ ॥ ౨౯ ॥ భ్రాతౄన్పితృవ్యాం స్తత్పత్నీస్సఖిసంబంధిబాంధవాన్ । స్వజనాన్జ్ఞాతివర్గీయానుపాధ్యాయాన్గురూనపి ॥ ౩౦ ॥ మిత్రభృత్యానపత్యానియేభవంతిసదాశ్రితాః । వైష్ణవ్రాలోకశిక్షార్థమంతర్యామితయాఽర్చయేత్ ॥ ౩౧ ॥ జలస్థశ్చజలేసించేత్స్థలస్థశ్చస్థలేతథా। పాదాస్థాప్యోభయత్రాపిప్రక్షాళ్యోభయతశ్శుచిః ॥ ౩౨ ॥ దేవతానామృషీణాంచజలేదద్యాజ్జలాంజలీన్ । అసంస్కృతప్రమీతానాంస్థలేదద్యాజ్జలంపునః ॥ ౩౩ ॥ జలాంజలిత్రయందద్యాద్యేచాన్యేసంస్కృతాభువి। అసంస్కృతప్రమీతానామేకమేవతటెక్షిపేత్ ॥౩౪॥ యజ్జలేశుష్కవస్త్రేణస్థలేచైవార్ద్రవాససా । కుర్యాద్ధోమంజపందానంతత్సర్వంనిష్ఫలంభవేత్ ॥ ౩౫ ॥ నార్ద్రవాసాఃస్థలస్థస్తుసంధ్యాతర్పణమాచరేత్ । జానుదఘ్నజలస్థోవావిగళత్స్నానవస్త్రకః ॥ ౩౬ ॥ నాభిమాత్రేజలెస్థిత్వాస్నానసంధ్యాదికాఃక్రియాః కుర్యాచ్చతర్పణంతీరెజలేసంవిశ్యవాస్థితః ॥ ౩౭ ॥ ద్వౌహస్తౌసంయుతౌకృత్వాపూరయేదుదకాంజలిం । గోశృంగమాత్రముద్ధృత్యజలమధ్యేక్షిపేజ్జలం ॥౩౮॥ ఆకాశేనిక్షిపెద్వారిజలస్థోదక్షిణాముఖం।పితౄణాంస్థానమాకాశందక్షిణాదిక్తథైవచ ॥౩౯॥ స్థలగోనార్ద్రవాసాస్తుకుర్యాద్దైవతర్పణాదికం । వ్రతాదృతేనార్ద్రవాసాఃకుర్యాద్దైవతర్పణాదికం ॥౪౦॥ పైత్రితాదృతెనార్ద్రవాసానైకవాసాస్సమాచరేత్ । నిష్ఫలంజాయతేకర్మకృతంయత్త్వేకవాససా ॥ ౪౧ ॥ సవ్యాదంసాత్పరిభ్రష్టంనాభిదేశేవ్యవస్థితం । ఏకంవస్త్రంతుతద్విద్యాద్దైవేపిత్ర్యేచకర్మణి ॥ ౪౨ ॥ తర్పణేనవినావస్త్రంస్నానీయంనైవపీడయేత్ । నిష్పీడితంధౌతవస్త్రంస్కంధేనైవతుధారయేత్ ॥ ౪౩ ॥ నిష్పీడయేన్నత్రిగుణీకృతంవస్త్రంద్విజోత్తమాః । ఆర్ద్రవస్త్రమధస్తుస్నాత్వానోత్తారయేద్బుధః ॥ ౪౪ ॥ పంచతీర్థానివిప్రస్యకరేతిష్ఠంతిదక్షిణె । బ్రాహ్మందైవంతథాపిత్ర్యంప్రాజాపత్యంతుసౌమికం ॥

౪౫ ॥ బ్రాహ్మం పశ్చిమరేఖాయాం దైవమంగుళిమూర్ధని । ప్రాజాప
త్యం కనిష్ఠాదౌ మధ్యే సౌమ్యం నిబోధత ॥ ౪౬ ॥ అంగుష్ఠస్య ప్రదేశిన్యా మ
ధ్యే పిత్ర్యం ప్రతిష్ఠితం । కుర్యాదహరహశ్చైవం సమ్యక్కృత్వా విధానతః ॥
౪౭ ॥ స్నాత్వా దైవం చ పిత్ర్యం చ నిత్యం కుర్యాద్విచక్షణః । అంతర్యామి
విభూత్యాదిదృష్ట్యా విష్ణోరనుజ్ఞయా ॥ ౪౮ ॥ విష్ణోరనుచరాణాం చ ప్రభోరా
జ్ఞానుపాలనం । కర్తవ్యం న గురుత్వేన భియా సామాన్యయా ధియా ॥ ౪౯ ॥
దేవాంతరే హరేశ్శ్రైష్ఠ్యం గురుత్వం చ భయం పునః । దేవ్యాఽయస్మైవి
నాసేవాం ధర్మాద్యం విధమేదితి ॥ ౫౦ ॥ యథా విష్ణుస్తథా చాన్యః కిమా
ధిక్యం తదర్చనే । ఇతి సామాన్యధీర్విష్ణౌ విజ్ఞేయా మోక్షనాశినీ ॥ ౫౧ ॥ వి
ష్ణుపాదప్రపన్నానాం న భయం విద్యతే క్వచిత్ । శంఖచక్రాదయస్తస్య ర
క్షంతి నిభృతం తనుం ॥ ౫౨ ॥ న కార్యం విద్యతే కించిద్వినాఽఽజ్ఞాపరిపా
లనం । స ఏవ ప్రేరకో విప్రా ఆజ్ఞా చావ్యాహతా మతా ॥ ౫౩ ॥ ఆజ్ఞయా
ప్రేరితశ్చాహమితి సంకల్ప్య వైష్ణవః । స్నానదానాదికం కర్మ కుర్యాద్యా
వత్స్థితిర్భవేత్ ॥ ౫౪ ॥ యతోఽభక్తిరఖండా హి దర్శనప్రతిమా హరేః ।
తస్మాత్స్వభావతః ప్రాతః కుర్యాద్విష్ణోరనుజ్ఞయా ॥ ౫౫ ॥ సర్వస్వామిన
మాత్మానం నత్వా నారాయణం హరిం । తచ్ఛేషభూతమఖిలం దాసభూత
మిదం జగత్ ॥ ౫౬ ॥ ఏవం సంవిదుషో విప్రా దేవాంతరసమర్చనం । క
థం సమధికత్వేన భవేదితి విచింత్యతాం ॥ ౫౭ ॥ అథాష్టదళపద్మస్థం దేవం
సంతర్పయేద్ద్విజాః । తులసీచంద్రమిశ్రాంబుసేచనైః పరమాదరాత్ ॥
౫౮ ॥ ఆధారశక్తిమారభ్య వక్ష్యమాణక్రమేణ చ । చతుర్విధం తు వై
కుంఠం నిత్యముక్తపరిచ్ఛదాన్ ॥ ౫౯ ॥ శ్రీవిగ్రహాంగభూషాభిశ్శక్త్యా
యుధసువాహనైః । ప్రణవాదిద్వితీయాంతతర్పయామీతిసంయుతైః ॥
౬౦ ॥ నామమంత్రైః పృథక్కుర్యాత్తర్పణం ధ్యానతత్పరః । తత్పాదాం
బుమహాకాంక్షీ మహావిద్యానిషేవకః ॥ ౬౧ ॥ ఏవం స్నాత్వా గృహీత్వాఽం
భః కలశేన విచక్షణః । పూజార్థం దేవదేవస్య యాగమండపమావిశేత్ ॥
౬౨ ॥ ఘంటాశంఖమృదంగానాం నిర్ఘోషైర్బ్రహ్మవాదినాం । మ

ఘాత్సవేషుసర్వేషుజలంనేయంజలాశయాత్ ॥ ౬౩ ॥ ధృతోర్ధ్వ
పుండ్రైఃకలశైశ్శుక్లవస్త్రైర్వృతాననైః । పుష్పమాలావృతైస్తోయము
ద్ధార్యంవైష్ణవోత్తమైః ॥ ౬౪ ॥ జలాశయసమీపంతుక్షాళయేద్గోమ
యాంభసా । అస్త్రేణద్వాదశార్ణేనతత్రాధారంతుధారయేత్ ॥ ౬౫ ॥
ఇమమ్మేగంగేతిఋచాజలమంత్రైశ్చవైష్ణవః । క్షాళయేత్కలశంశుద్ధ
మాపోఅస్మానితిస్మరన్ ॥ ౬౬ ॥ అథవామూలమంత్రేణద్వయమంత్రే
ణసాధకః।సముద్రజ్యేష్ఠమంత్రేణగృహ్ణీయాచ్ఛిరసాఽథవా ॥ ౬౭ ॥ ఉదు
త్తమేతివస్త్రేణముఖమాచ్ఛాద్యవైష్ణవః । శిఖయాచాథమూలేన
ప్రసమాప్యేతిసూక్తకం ॥ ౬౮ ॥ ప్రజపన్కవచేనాపిపూజామందిరమా
విశేత్ । ధాన్యోపరితథాకుంభాన్న్యసేద్దక్షిణతోహరేః ॥ ౬౯ ॥ త
త్రసంపూజ్యమంత్రేణధూపదీపాక్షతాంకురైః । ఏవంజలంసమానీయ
ద్వారదేవాన్ప్రణమ్యచ ॥ ౭౦ ॥ స్వాసనంతత్రసంస్తీర్యస్మృత్వాగురుప
రంపరాం । ఆదాయతిలకద్రవ్యమూర్ధ్వపుండ్రాణిధారయేత్ ॥ ౭౧ ॥
మునయఊచుః। కింస్థానమూర్ధ్వపుండ్రాణాంకింద్రవ్యంకాశ్చదేవతాః।
కోమంత్రఃకింఫలంబ్రహ్మన్కింకర్తవ్యంతదుత్తరం ॥ ౭౨ ॥ బ్రహ్మో
వాచ। మత్పుత్రోనారదోయోగీపురామత్సన్నిధౌహరిం । పృష్టవాన్
పరయాభక్త్యాతదేవాహంబ్రవీమివః ॥ ౭౩ ॥ నారదఉవాచ॥ వాసుదేవ
జగన్నాథభగవన్పురుషోత్తమ । కిమ్ముఖ్యంవైష్ణవానాంతువైష్ణవత్వవి
ధాయకం ॥ ౭౪ ॥ శ్రీవాసుదేవఉవాచ। ధారణంచోర్ధ్వపుండ్రాణామే
కాదశ్యాముపోషణం। తదీయానామర్చనంచవైష్ణవత్వమిదంస్మృతం ॥
౭౫॥ నారదఉవాచ ॥ ఊర్ధ్వపుండ్రవిధింద్రవ్యంమంత్రస్థానాదిసంయు
తం। బ్రూహిమేదేవదేవేశయథాహంధారయామ్యహం ॥ ౭౬ ॥ శ్రీ
వాసుదేవఉవాచ । శ్వేతంపీతంతథారక్తంద్రవ్యంతుత్రివిధంస్మృతం ।
పుండ్రాణాంధారణేవిప్రమయైవప్రకటీకృతం ॥ ౭౭ ॥ తేషురక్తంశ్రియా
దేవ్యామత్స్నేహాత్ప్రకటీకృతం । శ్రీకుంకుమేతివిఖ్యాతంసదామాంగ
లికమ్మునే ॥ ౭౮ ॥ కేవలంభక్తిదంపుంసామమంగళవినాశనం । పుండ్ర

ణామంతరాళస్థంముక్తిదమ్మునిసత్తమ ॥ ౭౯ ॥ సముద్రమథనోద్భూ
తాకమలామమవల్లభా । యదాతదాఽబ్ధినాపిత్రాదాతుమ్మైసమలంకృ
తా ॥ ౮౦ ॥ సురాసురాణాంమధ్యేచస్వయంవరవిధానతః । దాతుంక
న్యాంకంజకరాంసముద్రస్సముపస్థితః ॥౮౧॥ సాతమాలోక్యదేవేశమా
త్మనోహితమీశ్వరం । ప్రేమాతిశయతోనేత్రాదపాంబిందూనముంచ
త ॥ ౮౨ ॥ తేనాభూద్వీగుధఃప్రేమనియతఃపరమాన్మృతః । తేనైవసాహ
రింప్రాప్తావీకుధేనస్వయంవరే ॥ ౮౩ ॥ హారింద్రాతిపరప్రేమ్ణాణిజఘోఽ
ఽత్రవిచార్యతాం । ప్రాపణాచ్ఛహరేస్సాక్షాద్ధరిద్రేయంప్రకీర్తితా ॥
౮౪ ॥ లక్ష్మ్యాఃప్రేమతరుస్సాక్షాద్ధరేరత్యంతవల్లభః ॥ సంవీక్ష్యచిహ్ని
తంతేనభక్తంప్రీణాతికేశవః ॥ ౮౫ ॥ లక్ష్మీప్రేమాత్మకంద్రవ్యంసాక్షా
త్కింనకరోతిచ । ధనధాన్యసమృద్ధించరూపసౌభాగ్యసంపదం ॥ ౮౬ ॥
వివాహవ్రతబంధాదిజన్మయాత్రాసుయుజ్యతే । ద్రవ్యంమాంగళికం
సాక్షాద్ధారిద్రంప్రేమభాజనం ॥ ౮౭ ॥ యానారీఫాలదేశేతుబిభర్తిప్ర
త్యహంద్విజాః । సానారీలభతేభాగ్యంసుఖంచనిజమందిరే ॥ ౮౮ ॥ ల
క్ష్మీర్నముంచతిస్నేహ్నాపార్శ్వంతస్యాఅహర్నిశం। ప్రయచ్ఛతివరాన్
ప్రీతాజాయతేపతివల్లభా ॥ ౮౯ ॥ లక్ష్మీప్రేమసముద్భూతేహారిద్రేహే
మసన్నిభే । బిభర్మిత్వామ్మహాభాగేవరదాభవతేనమః ॥౯౦॥ ఇతిమం
త్రేణయానారీశ్రీచూర్ణమభిమంత్రితం । స్నాత్వాధారయతేనిత్యంసా
లక్ష్మీవద్విరాజతే ॥ ౯౧ ॥ లక్ష్మీరూపమిదంద్రవ్యంపుండ్రమధ్యేబిభ
ర్తియః । దాస్యంసలభతేవిష్ణోస్సత్యంసత్యంబ్రవీమ్యహం॥౯౨॥ పుండ్ర
రూపేణమాంవిద్ధిరేఖారూపేణవైశ్రియం । సంధారయంతియేఫాలేబా
హువక్షస్థలాదిషు ॥ ౯౩ ॥ జ్ఞానినోముక్తయేచూర్ణంపుండ్రమధ్యే
బిభర్తియః। సప్రియోహ్యేవమోభూత్వామామకంధామయాతిహి॥
౯౪॥ అజ్ఞోపిజ్ఞానసిద్ధ్యర్థంభక్త్యర్థంచాపియోభజేత్ । జ్ఞానంభక్తిమ
వాప్నోతిరహస్యంతేబ్రవీమ్యహం ॥ ౯౫ ॥ హారిద్రాసంభవంచూర్ణం
టంకణేనసమన్వితం । భావితంచామ్లద్రవ్యేణరక్తత్వముపయాతిహి ॥

౯౬ ॥ వైవాహికేషుయోగేషుస్నాత్వాఽఽమలకవారిణా । సంస్మృ
త్యపరమాందేవీంకమలాంమమవల్లభాం॥౯౭॥ హిరణ్యవర్ణామమలాం
వసుపాత్రకరద్వయాం ॥ మాతులుంగధరాందేవీంగంధద్వారాంమనోర
మాం ॥ ౯౮ ॥ పూజార్థంతవదేవేశి వైకుంఠప్రాణవల్లభే । ఆజ్ఞాందేహి
మహామాయే శ్రీచూర్ణంసాధయేయథా॥౯౯॥హిరణ్యవర్ణేతిఋచాం
పంచకేనమహామనాః । ప్రోక్షయేద్రజనీద్రవ్యంపంచగవ్యేనశోధయేత్ ॥
౧౦౦ ॥ అస్త్రమంత్రేణసంరక్ష్యకవచేనావకుంఠ్యచ । పంచామృతేనసం
స్నాప్యతత్క్రమధ్యేచనిక్షిపేత్ ॥ ౧౦౧ ॥ భూమింసంలిప్యతద్భాండంస్థాప
యేన్మృన్మయోద్భవం । రాత్రౌసంరక్షయేద్దుష్టచ్ఛాయాతోప్యాప్త
మానసః ॥ ౧౦౨ ॥ గ్రంథీనాంతక్షణంకుర్యాద్దేతినాసూక్తిముచ్చరన్ ।
ద్వితీయేమృన్మయేభాండేఛాయాశుష్కంవిధాయచ ॥ ౧౦౩ ॥ ప్రాతః
స్నాత్వాశుచిర్భూత్వానిత్యకర్మవిధాయచ । పాత్రముద్ధృత్యహృ
న్మంత్రంజప్త్వాకుర్యాద్బహిస్తతః ॥ ౧౦౪ ॥ భావయేదామ్లద్రవ్యేణశు
ద్ధనింబోద్భవేనచ । ఆర్ద్రపిష్టేనచాప్యత్రటంకణంపాతయేద్బుధః॥౧౦౫॥
దత్వాచైరండపత్రాణిముఖమారుతవర్జితే ॥ ప్రదేశేస్థాపయేద్యావ
ద్రక్తత్వముపజాయతే ॥౧౦౬॥ తావద్విధూపయేన్నిత్యంయథాఛాయా
నసంక్రమేత్ । పశ్చాత్సంశోధ్యయత్నేనశిలయాచూర్ణయేద్దృఢం ॥
౧౦౭ ॥ సుగంధస్నేహలేశేనభావయేచ్చంద్రకేణవా । దేవ్యాఃప్రీతికరం
చూర్ణంనిష్పన్నంజాయతేయది ॥ ౧౦౮ ॥ వాసయేన్మాలతీపుష్పైస్సి
లానీవమహాత్మనా । యావత్సంపద్యతేగంధఃశ్రీచూర్ణేకమలాప్రియే।
౧౦౯॥ నిష్పాద్యమంగలద్రవ్యమ్మృష్టపాత్రేచధారయేత్ ।పూజయేద్వివి
ధోపాయైస్తథానీరాజయేన్నిశి ॥ ౧౧౦ ॥ ద్వాదశ్యాంజన్మసమయేశ్రీ
దేవ్యాఃప్రయతోనరః।సంపూజ్యపరమాందేవీంసర్వావరణసంయుతాం॥
౧౧౧॥ ఇదంద్రవ్యంమయాదేవిప్రీత్యానిష్పాదితంతవ । స్వీకురుష్వమ
హామాయేవిష్ణుపత్నినమోఽస్తుతే ॥౧౧౨॥ ధారణార్థంపృథక్కుర్యా
ద్బిల్వపాత్రంవిశేషతః । శ్రీమైత్రాతేతివాకేనబిభృయాదితిమేమతం ॥

౧౧౩ ॥ పుండ్రార్థం శ్వేతద్రవ్యం హి సమానీతం గరుత్మతా । శ్వేతద్వీపా
న్మహాభాగ మలయాద్రౌ నివేశితం ॥ ౧౧౪ ॥ మలయాద్రిసముద్భూతా
మ్మృదమాదాయ వైష్ణవః । యః కరోత్యూర్ధ్వపుండ్రాణి స ఊర్ధ్వపదమ
శ్నుతే ॥ ౧౧౫ ॥ యస్యసా లెహారేర్నామ శ్వేతద్రవ్యేణ దృశ్యతే । అం
తకాలే మృతో యాతి శ్వేతద్వీపం స పాతకీ ॥ ౧౧౬ ॥ న తథా వల్లభం వి
ష్ణోశ్చందనం కుంకుమాన్వితం । యథా మలయకూటస్థం మృద్ద్రవ్యం చం
ద్రపాంశురం ॥ ౧౧౭ ॥ విష్ణోర్లలాటే యః ప్రేష్ణా కరోతి తిలకమ్మృదా ।
శ్వేతద్వీపమృదా నిత్యం స ప్రియః కమలా యథా ॥ ౧౧౮ ॥ స్నానే దాన
ప్రయాణే చ శ్రాద్ధే పర్వణి మంగళే । హోమే సురార్చనే పుణ్యా శ్వేతద్వీ
పామలావనిః ॥ ౧౧౯ ॥ శ్రీగోపీచందనం నామ పీతద్రవ్యం మహామతే ।
వైకుంఠలోకాదానీతం ద్వారకాయాం ప్రతిష్ఠితం ॥ ౧౨౦ ॥ సర్వేషాం
గోపనాద్గోపో వాసుదేవో హ్యహమేవ హి । అనంతాశ్శక్తయో గోప్యో మ
దీయా ఏవ నారద ॥ ౧౨౧ ॥ మదంగలేపితం పుణ్యం వైకుంఠే కుంకుమాన్వి
తం । గోపీభిః క్షాళితం తస్మాద్గోపీచందనముచ్యతే ॥ ౧౨౨ ॥ మదంగలేపి
తం పుణ్యం చక్రతీర్థే ప్రతిష్ఠితం । పీతం చక్రసమాయుక్తం చందనం ముక్తి
దంధసం ॥ ౧౨౩ ॥ మదంగలేపనం పుణ్యం ధృత్వా కరతలే పునః । సం
ప్రోక్ష్య విష్ణుగాయత్ర్యా ద్వాదశార్ణేన వా పునః ॥ ౧౨౪ ॥ విష్ణోర్మ
కంపశర్పాణౌ మర్దయేద్భక్తిమాన్నరః । ధారయేదూర్ధ్వపుండ్రాణి
లలాటాదిస్థలేషు చ ॥ ౧౨౫ ॥ లలాటోదరహృత్కంఠకుక్షిబాహ్వంసకే
షు చ । కుక్షిబాహ్వంసదేశేషు వామభాగేషు నిత్యదా ॥ ౧౨౬ ॥ పృష్ఠ
గ్రీవాబ్రహ్మరంధ్రే పుండ్రాణి వినివేశయేత్ । కేశవాదిమహామంత్రై
ర్దేనాస్త్రత్ర తత ఏవ హి ॥ ౧౨౭ ॥ ప్రణవాద్యా నమోంతాశ్చ మంత్రా
ద్వాదశసంఖ్యయా । కేశవశ్చ తథా నారాయణో మాధవసంజ్ఞకః ॥ ౧౨౮ ॥
గోవిందో విష్ణురిత్యుక్తో మధుసూదనవామనౌ । శ్రీధరశ్చ హృషీకేశః ప
ద్మనాభో మహామునే ॥ ౧౨౯ ॥ దామోదరో వాసుదేవో నిజాంగేషు ని
వేశయేత్ । రేఖాః పాదయుతాస్త్రిస్రః పుండ్రాజ్ఞేయా మహామతే ॥ ౧౩౦ ॥

ప్రణవావయవాస్తిస్రస్త్రియఃకాలాఃప్రకీర్తితాః । తిస్రోవ్యాహృతయ
స్తిస్రశ్ఛందాంసిజ్వలనాస్త్రియః ॥ ౧౩౧ ॥ త్రీణితత్త్వానిపుండ్రేషుచిం
తనీయానిసూరిభిః।పుండ్రమధ్యస్థితారేఖారక్తవహ్నిశిఖోపమా ॥౧౩౨॥
నీలతోయదమధ్యస్థావిద్యుల్లేఖేవభాస్వరా । నీవారశూకవత్తన్వీపీతా
భాస్యాత్తనూపమా॥౧౩౩॥విష్ణుపత్నీంవిజానీయాత్సాతుత్రైలోక్యమా
తరం । నివిష్టఃపరయాశక్త్యాపుండ్రరూపేణమాధవః॥౧౩౪॥ భావయం
త్యపరేభక్తాఃపుండ్రంతుహరిమందిరం । లక్ష్మీనారాయణంతత్రబుధ్యా
ధ్యాయంతినిత్యశః ॥ ౧౩౫ ॥ ధృత్వాపుండ్రాణిగాత్రేషుబ్రహ్మాహమితి
భావినః । విముక్తాయాంతిమద్భావంశాశ్వతంహేయవర్జితం ॥౧౩౬॥
చిదచిద్వ్యాపకంబ్రహ్మపరమాత్మేతికథ్యతే । వ్యాప్యభూతంద్వయం
హ్యేతచ్ఛరీరమభిధీయతే ॥౧౩౭॥ ఆత్మాయమపితద్దేహాబ్రహ్మాత్మ
కతయాస్థితః । స్థితోఽహంసర్వభూతేషుహ్యంతర్యామితయాద్విజ ॥
౧౩౮॥ మదభిన్నమిదంసర్వందృశ్యతేశ్రూయతేచయత్ । ఆస్నాగోహం
తుసర్వేషాంస్మృతిర్జ్ఞానంచవిస్మృతిః ॥ ౧౩౯ ॥ ప్రకాశకోఽహంసర్వే
షాంభర్తాభోక్తాచభోజకః । మద్రూపమద్వయంబ్రహ్మమధ్యాద్యంతవివ
ర్జితం ॥ ౧౪౦ ॥ స్వప్రభంసచ్చిదానందంభక్త్యాజానాతిచాత్మని ॥ ఏ
కోవిష్ణురనేకేషుజంగమస్థావరేషుచ ॥ ౧౪౧ ॥ అనుస్యూతోవసామ్యా
త్మాపరమాత్మాఽహమవ్యయః । తైలంతిలేషుకాష్ఠేషువహ్నిఃక్షీరే
ఘృతంయథా ॥ ౧౪౨ ॥ గంధఃపుష్పేషుభూతేషుతథాఽఽత్మాహం
వ్యవస్థితః । యచ్చకించిజ్జగత్సర్వందృశ్యతేశ్రూయతేఽపివా॥౧౪౩॥ అం
తర్బహిశ్చతత్సర్వంవ్యాప్యనారాయణఃస్థితః। దేహాదిరహితంసూక్ష్మం
చిత్ప్రకాశంనిరంజనం ॥ ౧౪౪ ॥ సర్వానుస్యూతమద్వైతంపరంబ్రహ్మ
భవామ్యహం ॥ ప్రాప్యంభోగ్యంచగంతవ్యంమచ్ఛాయమ్మామతంద్రితః॥
౧౪౫ ॥ భావయేత్సాధనంసాధ్యంప్రాపకంభాజకంహరిం । గోపీచందన
మాలిప్యనామభిఃకేశవాదిభిః ॥ ౧౪౬ ॥ ఏవమ్మాంచింతయేదీశమనుసం
ధానతత్పరః । దివ్యభావంసమాసాద్యజ్యోతీరూపమనశ్వరం ॥ ౧౪౭ ॥

మాయైకమవాప్నోతియతోనావర్తతేపునః । బ్రాహ్మణానాంతుస
ర్వేషాంవైదికానామనుత్తమం ॥౧౪౭॥ గోపీచందనవారిభ్యామూర్ధ్వ
పుండ్రంవిధీయతే । కైంకర్యమేవకర్తవ్యంకృత్వాపుండ్రస్యధారణం ॥
౧౪౮ ॥ గంతవ్యాఽహంనసందేహాదేవర్షేపురుషోత్తమః । ఏవం
నారాయణేనాయంనారదఃప్రతిబోధితః॥౧౫౦॥ తస్మాద్దేవంప్రకర్తవ్యం
మునయఃపుండ్రధారణం । కృత్వాపుండ్రంవిధానేనప్రవిశేన్మందిరంహ
రేః॥౧౫౧॥ దేహళీమస్పృశన్పద్భ్యాంస్మృత్వాతన్ముక్తిమండపం ।
వాస్తోష్పతేఃపఠన్సూక్తంశోధయేన్మందిరంహరేః ॥ ౧౫౨ ॥ ఆగావ
ఇతిసూక్తేనగోమయేనానులేపయేత్ । ఆనోభద్రేతిసూక్తేనరంగవల్లీం
చనిక్షిపేత్ ॥ ౧౫౩॥ హస్తౌపాదౌచప్రక్షాళ్యప్రాణానాయమ్యవైష్ణవః।
స్వయంవావైష్ణవైర్వాపిపత్న్యాపుత్రేణవాపునః ॥ ౧౫౪ ॥ శోధయే
ద్విష్ణుపాత్రాణిసద్ద్రవ్యైశ్శ్రద్ధయాఽన్వితః । శుచిభూమౌకుశేష్వేవసం
స్థాప్యజితమానసః ॥ ౧౫౫ ॥ మౌనేనవిముఖస్పర్శోయథానస్యాత్త
థాఽఽచరేత్ । పతితోవర్ణబాహ్యశ్చవికర్మస్థోహ్యవైష్ణవః ॥
౧౫౬ ॥ అచక్రధారీనైవార్హోభగవత్పాత్రశోధనే । నిష్ఠీవన్నో
చ్ఛ్వసేద్వాతంనోచ్ఛిష్టవదనోభవేత్ ॥ ౧౫౭ ॥ విశోధనేచపాత్రా
ణాంసుస్నాతస్సోర్ధ్వపుండ్రకః । సమ్యక్ప్రక్షాళ్యభాండానిదాహయే
త్తృణవహ్నినా ॥ ౧౫౮ ॥ భస్మాదినాచసంశోధ్యక్షాళయేచ్ఛుద్ధ
వారిణా । రసభాండానిసర్వాణిక్షాళయేదుష్ణవారిణా ॥ ౧౫౯ ॥
శుద్ధింకుర్యాద్విశేషేణస్పర్శాదాసతియోషితాం ॥ పాకపాత్రాణిసర్వా
ణిక్రామయేన్నగృహాద్బహిః ॥ ౧౬౦ ॥ తైరేవనోపభుంజీతనోచ్ఛిష్టే
పరివేషయేత్ । భగవత్పాత్రభోగేననిరయంయాతిమానవః ॥ ౧౬౧ ॥
తస్మాత్సర్వప్రకారేణపాత్రాణిపరివర్జయేత్ । ఊర్ధ్వపుండ్రాంకనం
కుర్యాత్పాత్రాణాంవైష్ణవోజనః॥౧౬౨॥ స్వభోగపాత్రసంస్పర్శం దేవ
పాత్రేనకారయేత్ । అన్యపాకోనకర్తవ్యోదేవపాత్రేషుకర్హిచిత్ ॥
౧౬౩॥నదేయంభగవత్పాత్రమన్యస్మైవిముఖాయహి । సూతకేమృత

కాకాదిశ్వాదీనాం స్పర్శనే తథా ॥ ౧౬౪ ॥ స్పర్శనేవాప్యభక్తానాం
ప్రభవతి త్యజేత్ । కృత్వా భాండస్య సంశుద్ధిం స్నాత్వా విధివిశోధయేత్ ॥౧౬౫॥
గోమయేనోపలిప్తాయాం స్నాతైస్తైర్వైష్ణవైర్ద్విజాః ॥ శుక్లాంబరధ
రా నార్యో గాయంత్యో మధునాశనం ॥౧౬౬॥ అవహన్యుర్యస్మాదావిష్టాః పా
కార్థం వ్రీహిముత్తమం । ప్రక్షాళ్య ముసలం శుద్ధం హన్యాన్మంత్రేణ విశేషతః ॥
౧౬౭ ॥ శిరోమంత్రేణ వ్రీహీంస్తు దద్యాత్ప్రముసలాఖలే । అవహన్యా
ద్ధరేః ప్రీత్యై ద్వాదశాక్షరవిద్యయా ॥ ౧౬౮ ॥ నిస్తుషాన్నిష్కణాన్
కృత్వా తండులాన్ శూర్పశోధకైః । తేషామవదహంతవ్యా విప్రైశ్చ
క్రాదిలాంఛనైః ॥౧౬౯॥ తథావస్త్రాత్ఫలాద్యాస్తు యే కృష్ణబిందువివర్జి
తాః । బ్రాహ్మణీభిశ్చ సాధ్వీభిర్దీక్షితానామభావతః ॥౧౭౦॥ తథాద్రై
శ్వాదీక్షితైర్దేవదాసీభిః ప్రయతాత్మభిః । పాణిపాదాదిశక్త్యార్థం శా
ర్యాదవహననక్రియా ॥౧౭౧॥ నిష్పన్నాన్ స్త్రీమంత్రేణారక్ష్యాభాండేషు
ధారయేత్ । అశక్యానతుపానేవ క్రిమిహీనానపి క్రమాత్ ॥ ౧౭౨ ॥ కే
శపాషాణహీనాంస్తు ప్రాణ్యంగరహితాంస్తథా । భస్మాంగారవిహీనాం
శ్చాపిస్యభగ్నానలఘూనపి ॥౧౭౩॥ విపరీతే భవేద్దోషో భగవత్పాకసాధనే ।
కణైస్తు భవతి వ్యాధిస్తుషైర్దారిద్ర్యకం భవేత్ ॥ ౧౭౪ ॥ క్రిమిభిః పుత్ర
నాశస్స్యాత్కేశైర్దారనాశనం । పాషాణైశ్మరణం విద్ధి వినాశో వహ్ని
నా జలైః ॥౧౭౫॥ ప్రాణ్యంగైర్వ్యాధయః ప్రోక్తా భస్మనా శలభాబాధు
వః । అంగారైర్వహ్నినా బాధో భగ్నైర్భగ్నస్తు విగ్రహః ॥ ౧౭౬ ॥
ప్రవాసో లఘుభిశ్చైవ తస్మాత్తాన్ పరివర్జయేత్ । ఏవం శుద్ధాని ధాన్యా
ణి బ్రహ్మసూత్రముదీరయన్ ॥౧౭౭॥ విలోక్య నేత్రమంత్రేణ పాత్రేషు విని
ధాయ చ । సుస్నాతైశ్చ సుచేలైశ్చ వైష్ణవైః పరిచారకైః ॥౧౭౮॥ ఆనయే
త్పచనాగారం శంఖతూర్యాదివాదనైః । ద్వారస్యోత్తరపార్శ్వే తు లిప్తా
యాం భూవిగోమయైః ॥ ౧౭౯ ॥ పాత్రాణి విధినా మంత్రీ స్వస్వస్థానే నివేశ
యేత్ । చతుర్భిర్వ్యాసకైర్మంత్రైస్సంప్రోక్ష్య తులసీజలైః ॥౧౮౦॥
పాకార్థం దేవపాత్రేషు క్షాళయిత్వా తు ధారయేత్ । ఆహృత్యోదకపా

కాగ్నిం కుండాద్వా పావనానలాత్ ॥౧౮౧॥ చుల్ల్యాం నిధాయ కాలేన సమి
ద్ధమగ్నిముదీరయేత్ । ఇంధనాని వినిక్షిప్య యజ్ఞదారుమయాని చ ॥౧౮౨॥
క్రిమికీటవిహీనాని జ్వాలితాత్రితిమంత్రతః । ప్రక్షాళ్య ద్వాదశార్ణేన వీర్య
మంత్రేణ మంత్రవిత్ ॥౧౮౩॥ ఘృతేన లేపయేత్ స్థాల్యా అంతరం ప్రోక్ష్య వా
విద్యయా । ప్రక్షాల్య వ్యజనేనైవ స్థాలీస్త్రామముంచాస్తతః ॥౧౮౪॥ సం
స్థాప్య విష్ణుగాయత్ర్యా తండులాన్ వినిక్షిపేత్ । అంభస్యపారఋచిచ మం
త్రేణ సహ్యా డాత్రవః ॥౧౮౫॥ జతేన పూరయేదూర్ధ్వం తండులాత్ పాత్రమ
ధ్యగాత్ । పిధానైశ్చక్రమంత్రేణ సంధావ్యాస్త్రక్రమేణ తు ॥౧౮౬॥ పా
కానలం సముత్పాద్య వీర్యమంత్రేణ సధ్వని । నిరీక్ష్య నేత్రమంత్రేణ దర్వ్యా
మూలం సముచ్చరేత్ ॥౧౮౭॥ వితోద్య పూరయేద్ధవ్యే ఘృతం సనవనీతకం ।
శోధితే భూతలే తావిహవిం మ్యుత్తార్య సర్వశః ॥౧౮౮॥ సంస్థాప్య చాస్త్ర
మంత్రేణ పాత్రాణి శాల్యహో చ్ఛుచిః । తేనైవ ప్రోక్ష్య పాత్రాణి చోర్ధ్వ
పుండ్రాణి ధారయేత్ ॥౧౮౯॥ భస్మనా చందనేనాథ వాసుదేవాదినా
మభిః । సాధయేదుక్తమార్గేణ విష్ణోస్సంప్రీణనాయ చ ॥౧౯౦॥ అన్యా
న్యపి చ పాద్యాని పాయసాదీని సర్వశః । అపూపపూలికాదీని ఘృతపూరిత
కాదికాః ॥౧౯౧॥ శాకసంయోపసంధానశ్చ వక్షితాంశ్చ ప్రసాధయేత్ ।
సంప్రాప్తో మందిరద్వారమభివాద్య సురాధిపాన్ ॥౧౯౨॥ విష్వక్సేనవి
హంగేశచండభద్రాదివిప్రప్రియాన్ । కృతాంజలిపుటో భూత్వా ప్రార్థయేద్వి
ష్ణుపార్షదాన్ ॥౧౯౩॥ అనుజ్ఞాతుమిహాహంత్విభవంతశ్శరణాగతం ।
సంసారభయసంత్రస్తో విమలం వ్యాప్తమానసః ॥౧౯౪॥ అవిద్యాం
బుసిధిలలతుల్యాం గురుసంచరితం ప్లవం । శ్రీమదారాధనం విష్ణోస్సంస్థా
స్యేభవదాజ్ఞయా ॥౧౯౫॥ దాసోఽహం శేషభూతోఽహమనన్య
సుఖచింతకః । ప్రబోధయే జ్జగన్నాథం దివ్యపర్యంకశాయినం ॥
౧౯౬॥ ఘంటామృదంగనినదైస్స్తవైః పురుషవిద్యయా । తం
ప్రబోధయిత్వా స్తైరభిరాధవత్క్షమాలాపతిం ॥౧౯౭॥ వనస్పతేరితి సూక్తేన
[illegible] । [illegible] విష్ణోరతో దేవస్య [illegible]

తం ॥ ౧౯౮ ॥ తద్విష్ణోరితిమంత్రాభ్యాంత్రిఃప్రణమ్యాథవాగ్యతః । ఉత్థాప్యదర్శయేద్దీపకన్యాగోపుణ్యదర్శనాన్ ॥ ౧౯౯ ॥ శ్రియందేవీంసముత్థాప్యదర్శయేద్దంతధావనం । ప్రక్షాళ్యవారిణావక్త్రంసాంగంసావరణంహరిం ॥౨౦౦॥ స్నాత్వాసీరాజయేద్దీపైస్తతఃపూజాంసమారభేత్ । పాత్రాద్యాసాదనంకుర్యాత్తథాఽంతర్యాగముత్తమం ॥ ౨౦౧ ॥ ఆవాహనాదికంకుర్యాద్బహిర్యాగంసమారభేత్ । శయనాంతోపచారైస్తుసమారాధ్యజనార్దనం ॥ ౨౦౨ ॥ అంతేవై కుంఠమాప్నోతి ప్రపన్నోఽయంహరేఃపదం ॥౨౦౩॥

ఇతి శ్రీపంచరాత్రే బృహద్బ్రహ్మసంహితాయాం తృతీయపాదే దశమోఽధ్యాయః॥సమాప్తోఽయంతృతీయఃపాదః॥

మునయఊచుః । అంతర్యాగంబహిర్యాగం కథం కుర్యాచ్చతుర్ముఖ ॥ ఏకాదశీవ్రతంయచ్చ పూర్వోక్తంవైష్ణవార్చనం ॥ ౧ ॥ విస్తరాద్వదదేవేశతరామోదుస్తరంతమః । యేనతాతవయంసర్వే భగవచ్ఛరణాశ్రితాః ॥ ౨ ॥ బ్రహ్మోవాచ । బాహ్యమాభ్యంతరంపుత్రావిష్ణోరారాధనక్రమం । వక్ష్యామిసారత స్సర్వంనతుమోఽఖిలభావనే ॥౩॥ యస్యనాభిమహాపద్మాదుత్థితోఽహంవరాటకః । బీజభూతోవిసర్గస్యతస్మైధాత్రేనమోనమః ॥ ౪ ॥ నమస్సర్వాత్మనే యస్యప్రసాదాదహమేవచ । కరోమిహరతేశంభుఃపాలయంతి ప్రజేశ్వరాః ॥ ౫ ॥ ఆదావసంచింతయేత్స్థిత్వాగురుపాదసరోరుహం । సంస్మృతోయేనచక్రాఖ్యైర్మ్యాలేనద్వయవిద్యయా ॥ ౬ ॥ ప్రాణాయామైర్భూతశుద్ధిస్తథాభావనయాద్విజాః॥కర్తవ్యాప్రథమంవిష్ణోస్సమారాధనకర్మణి ॥ ౭ ॥ శరీరమ్మలినంహ్యేతత్పాపకృతంసోమభాజనం । ధ్యానాగ్నినాచసంతాప్యంప్యాంతస్తాపోఽయమీరితః॥౮॥ ఆయుధైశ్చబహిస్తాపోధారణాఖ్యస్తథాంతరః । మంత్రన్యాసైశ్శరీరస్యదివ్యభావోవిధీయతే ॥ ౯ ॥ బ్రహ్మాత్మకతయాధ్యానమాత్మనశ్శుద్ధిరీరితం। విష్ణోస్స్వ

రూపస్మరణంమనసశ్శుద్ధిరుచ్యతే ॥ ౧౦ ॥ ప్రసాదతీర్థగ్రహణాత్ప్రాణశు
ద్ధిరుదాహృతా । వాక్శుద్ధిః కీర్తనాద్విష్ణోశ్శ్రవణాచ్ఛ్రోత్రయోర్మతా ॥
౧౧ ॥ ఏవంశుద్ధిపరోవిప్రప్రస్నాతోనారాయణోమతః । పలాయంతేశ
రీరస్థాః పాతకాస్తస్యదర్శనాత్ ॥ ౧౨ ॥ విచింత్యపాపపురుషంశ్మశాన
స్తంభసన్నిభం । ఉపపాతకరోమాణంమహాపాతకవిగ్రహం ॥ ౧౩ ॥ సం
శోష్యవాయుబీజేనవహ్నిబీజేనదాహయేత్ । అమృతీకరణంకుర్యాద్వా
రుణేనామృతాత్మనా ॥ ౧౪ ॥ గాత్రముదావ్యంపృథివ్యాచవ్యోమ్నాచేంద్రి
యకల్పనం । ఏవంసంశోధయేద్దేహంపూరకుంభకరేచకైః ॥ ౧౫ ॥ వి
స్తరేణాపివక్ష్యామిభూతశుద్ధింనిశామయ । భూతశుద్ధింవినానైవవ్యాధి
కారోఽస్యపూజనే । విచింత్యహృదయేవిష్ణుంసంస్థితంపరమేపదే । బహిర్ని
గమయేత్తంతుసుషుమ్నాదక్షిణేనతు ॥ ౧౬ ॥ వృత్తమండలమధ్యస్థం
సహస్రాదిత్యసన్నిభం । మంత్రాత్మానంతుతంధ్యాత్వావ్యుపరిద్వాద
శాంగులే ॥ ౧౭ ॥ ప్రభాచక్రంతుతదధస్తత్త్వాధిష్ఠాతృసంయుతం । ని
ష్కళంమంత్రదేహంచచింతయేత్పురుషోత్తమం ॥ ౧౮ ॥ తదధస్తాత్స్మ
రేద్భూమించతురశ్రాంతుపీతలాం । శబ్దాద్యైః పంచభిర్యుక్తాంవజ్రలాం
ఛనలాంఛితాం ॥ ౨౦ ॥ పురప్రాకారసుసరిద్ద్వీపార్ణవసమాకులాం ।
బాహ్యాంస్వదేహేవిశతీంపూరకేణవిచింతయేత్ ॥ ౨౧ ॥ ప్రోచ్చరం
శ్చైవతన్మంత్రంవిశ్రాంతామథచింతయేత్ । జాన్వోః పాదతలంయావ
త్తావద్వ్యాప్తాంక్రమేణతు ॥ ౨౨ ॥ కుంభకేనచతాంపృథ్వీంమంత్రసూ
క్తైస్స్వకేతనః । శనైశ్శనైర్లయంకుర్యాద్గంధశక్త్యాచతాంపునః ॥ ౨౩ ॥
రేచయేద్గంధశక్తించసర్వభూతేష్వయంవిధిః । బహిఃస్థాంపూరకేణైవ
వ్యాంతఃకుర్యాల్లయంనయన్ ॥ ౨౪ ॥ కుంభకేనైవతన్మాత్రేరేచకేనబ
హిః క్షిపేత్ । తోయాఖ్యేచమహాధారేతతస్తోయంచవైష్ణవం ॥ ౨౫ ॥
ససముద్రసరిత్స్రోతోరసషట్కంచసౌషధి । అర్ధచంద్రసమాకార
కమలధ్వజశోభితం ॥ ౨౬ ॥ వారుణంవిభవంబాహ్యంధ్యాత్వాతేనాథవి
గ్రహం । సంపూర్ణంపూరకాఖ్యేనకరణేనశనైశ్శనైః ॥ ౨౭ ॥ ఊరు

మాలాచ్చ హాస్త్యాంతయోశ్చరమ్యం తత్త్వారాం । తేనాధ్యంతయోగం వ్యాప్తింతం
ధ కేనస్మరేద్విధా ॥ ౨౯ ॥ తన్మధ్యే పాదయుమ్మంత్రం ధారణాఖ్యాంచ
చింత్యేచ । అమ్మయుమవిభవం సర్వం తన్మంత్రం తేజోమయాంగితం ॥ ౩౦ ॥ తన్మ
ధ్యే తస్య శక్తిం తునాశక్తివక్రహ్మం మండలం । కేచ కేవలమిచ్ఛంత్యత్ర భావహ్ని
శ్చైవ భవతః ॥ ౩౧ ॥ త్రికోణధ్యానకోశంటిక్తమధ్యే [illegible] । విద్యుత్ప్రం
భ్రాకారకం త్రయమేవ శైవశ్చధామతః ॥ ౩౨ ॥ వ్యాఘ్రాకారశరీరైశ్చైవ్యాపతి
త్రైశ్చక్రవద్భిః । చిహ్నితం స్యాత్ సితైః పైర్ధ్యాయేత్ తైర్వైభవం ముదావహ ।
౩౩ ॥ తైజసం మూలయుక్ చక్రం తన్మంత్రవిధినా స్మరేత్ । తన్మంత్రదలాంత
ర్వ్యాసంత ప్రోచ్యతే స్వైతమేవహి ॥ ౩౪ ॥ ప్రవిష్టం పూర్వపద్ధ్యాయేత్ తైః
వకరణేనతు । అనాఖ్యపాదయుపర్యంతం వ్యాప్తం శక్త్యా విధాయచ ॥ ౩౫ ॥
తమేవవిభవం సర్వం తైజసం పరిభావయేత్ । తన్మంత్రం ప్రాగ్వాంశాంతం తం
స్మరేత్ తదానతాత్మకం ॥ ౩౬ ॥ [illegible] యుంయోగం శక్తిస్వరవిస్మ
యాత్మనా । తయామంత్రశక్తిస్థం స్వశక్త్యా విభుమాకృతం ॥ ౩౭ ॥ కేచి
త్కేవలం [illegible] తసహితం వహేత్ । తత్స్థానే [illegible] విభ
వం భావయేత్ స్మరేత్ ॥ ౩౮ ॥ వ్యాప్తం [illegible] బింబైర్వ్యాప్తం స్వ
తైజసైః । [illegible] గంధైః రసైః స్తథా ॥ ౩౯ ॥
స్వమంత్రేణ సమాధ్యాయేత్ [illegible] సంస్మరేత్ । [illegible]
స్మంత్రం [illegible] పూర్వ్యసమాహితః ॥ ౪౦ ॥ [illegible] కరణైర్వ
పాదయుప్యం విభవం తేజం । అధస్తాత్ [illegible]
వాలం ॥ ౪౧ ॥ స్వశక్త్యా [illegible] శక్తిమమసర్వతః । వ్యా
ప్తం [illegible] ॥ ౪౨ ॥ [illegible]
[illegible] । [illegible] విభవం సర్వం [illegible]
[illegible] ॥ ౪౩ ॥ [illegible]
[illegible] ॥ ౪౪ ॥ [illegible]
[illegible] । [illegible]
[illegible] ॥ ౪౫ ॥ [illegible]

ష్యేవ । ధియాబానం పరిచ్ఛిన్నం కృత్వా విన్యస్య విగ్రహే ॥ ౪౫ ॥ పాణి
క్తికరణాన్ని తథైవ వ్యాప్తం తు భావయేత్ । అకారాద్బ్రహ్మరంధ్రాంతం
వ్యాప్య మాత్మాంతం విధి వేదన ॥ ౪౬ ॥ సంధార్య కుంభకేనైవ పయసా వన్యా ఉం
తం రామగిరా । ధ్యాత్వాత్మ పరిణతం పశ్చాత్ప్రణమం ప్రణవం తం భవం ॥౪౭॥
వ్యాప్య మాత్మానం ధారణా మంత్రం శక్త్యా పరిణతం స్మరేత్ । రాజసం క్రిం బ్రహ్మ
తం ధీరః పయసా శ్రీమదుమ భావయేత్ ॥౪౮॥ యుక్త్వాంత క్లిపతు మృణాగమ
ధాత్మ్యనావిశత్వరీం । అక్రియానిష్క్రియ స్మృతం తం దధిస్నాత్మనః యుతం ॥
౪౯ ॥ పరమం త్రం విభవం భూతమేవ తు స్తం సయోర్ల్రక్షణాత్ । చైతన్యం జీ
వసంభూతం స్వస్ఫురత్తాత్మకోపమం ॥ ౫౦ ॥ భావనీయం తు విశ్రాంతం ని
ష్కృతం భూత పంచకాత్ । నిష్క్రియం చైవ రేతః స్త్రీ పంచశక్త్యాత్మ విగ్ర
హే ॥ ౫౧ ॥ అనేన క్రమయోగేన జీవ అత్మావమాత్మనా । ఉక్తే తత్స్థ
దాకాశేత్య చలం సూర్య వచసం ॥ ౫౨ ॥ స్ఫురద్ద్యుతి భిరాకీర్ణ మధి వ్యా
రం వ్యాపకం పరం । తతో మంత్రశరీరస్థం సమాధిం బాహ్య సెత్పరం ॥౫౩॥
గంధ తన్మాత్ర పూర్వాభిర్యుక్త్వా తత్పంచ శక్తిభిః । హేయం పర్దమిదం బు
ధ్యాయుదాత్తస్థానబృంహితః ॥౫౪॥ అత్రాప్తే ప్రకృతశ్రుత్యాశ్చ మంత్రవా
త్పద్మసేవనాత్ । షష్టేపదే హ్యత్మతత్త్వజ్ఞానదఞ్జ్ఞ లేనచ ॥ ౫౫ ॥
హృల్లోటరాధ్వనిర్వ్యాంతం సాత్త్వానం స్వాత్మనాస్మరేత్ । భారూప
నాశివాగోణాపుంభిప హృస్నాశ్చ ఖ్యాత్వా ॥ ౫౬ ॥ పద్మసూత్ర ప్రవిష్టా
శోభమమ్నా చోర్ధ్వగామినీ । తద్బ్రహ్మరంధ్ర గా సాక్షాత్సుఖదోర్థన
పత్తమా ॥ ౫౭ ॥ తన్నిశ్చన్నిశ్చన్వాత్మానం రేచయేజ్జ్ఞాన వాయునా । మా
త్రాకారణమంత్రం వాత్మవమ వ్యాపకం త్వక్షేత్ ॥౫౮॥ ప్రాప్నుయాచ్ఛత
ధూర్ధ్వగం తు యువరాత్స్వద్భవ విగ్రహాత్ । ఉదితో జాయతే వస్త్రి తేజః పుం
జో వ్యాపకః ॥ ౫౯ ॥ తత్ప్రభాచక్రనాభిస్థ స్వానందానందవంద్రితః ।
పరం పరాత్పరస్వా స్వ్యాపరతత్త్వస్థానే తతః ॥ ౬౦ ॥ తత్త్వం నిష్కృత్తదేహ
స్య కేవలస్య చిదాత్మనః । ఉదితో హిమవత్కుందస్నాత కీర్తే వర్ణపిపరా ॥
౬౧ ॥ అలుప్తకర్మకర్తారం జీవం కృత్వాత్మనాత్మనాత్ । యుత్రో

తాచతత్రైవపునరేవావతిష్ఠతే ॥ ౬౨ ॥ తచ్చసంకల్పనిర్ముక్తమవాచ్య
మ్మునిసత్తమాః । ఏవంస్వస్థానమాసాద్యత్యక్త్వాభౌతంచవిగ్రహం ॥ ౬౩ ॥
తత్రస్థితోదహేత్పిండంశక్తితన్మాత్రవర్జితం । షట్కోణంవిశిఖాసారంని
గర్తంత్ర్యారూపిణం ॥ ౬౪ ॥ సంస్థితస్సాధకోనిత్యముక్తస్స్వాత్మశరీరిణి ।
ఇచ్ఛానిర్మథనోత్థేనమంత్రజేనతువహ్నినా ॥ ౬౫ ॥ తద్వహ్నిదేశాదా
రభ్యతంపిండంజ్వాలితంస్మరేత్ । దక్షిణాగ్రకరాంగుష్ఠప్రాంతదేశేరమ
క్షరం ॥ ౬౬ ॥ ధ్యాత్వాయుగాంతవహ్నిభుగ్రూపజ్వాలాశతావృతం ।
తేనస్వవిగ్రహంధ్యాయేత్ప్రజ్వలంతంసమంతతః ॥ ౬౭ ॥ నాభికందాంత
రదిశేనేత్రిమంత్రేణపావకం । ధ్యాయేజ్జ్వాలాగణోపేతంతంనయేత్తేనభ
స్మసాత్ ॥ ౬౮ ॥ దహనేనస్వకందేహంహృన్మంత్రంభావయంస్తతః ।
దేహజాంభావయేజ్జ్వాలాంమంత్రాధిలయంగతాం ॥ ౬౯ ॥ భస్మరాశి
సమప్రఖ్యాశాంతాగ్నింతదనుస్మరేత్ । వాతచక్రేణతద్భస్మయాతంధ్యా
త్వాశివస్తతః ॥ ౭౦ ॥ తతస్సమంత్రంతద్బింబంపూర్ణచంద్రాయుతోప
మం । ధ్యాత్వాతన్నిస్సృతేనైవత్వమృతౌఘేనచాంబరాత్ ॥ ౭౧ ॥ ప్లావ
యేద్దేహజాంభూతింసర్వాంధ్యాయేత్సుధాత్మికాం । తత్రాధారమ
యీంశక్తింమధ్యేవిన్యస్యవైష్ణవీం ॥ ౭౨ ॥ బీజభూతాంచసర్వస్యతస
స్థంచాంబుజంస్మరేత్ । షడధ్వతత్త్వభూతంచసితంతేజోమయంశుభం ॥
౭౩ ॥ మండలంత్రితయాత్పూర్ణంస్ఫురత్కిరణభాస్వరం । మంత్రాత్మా
నంచతన్మధ్యేన్యాయేన్నారాయణంప్రభుం ॥ ౭౪ ॥ నిష్కళంకేవలంశు
ద్ధంపంచసన్మంత్రవిగ్రహం । తన్మంత్రశక్తిభిర్భూయోభావయేన్మూ
ర్తితంద్విజాః ॥ ౭౫ ॥ వ్యోమాదిపంచభూతీయమాత్రమీశ్వరపంచకం ।
తేభ్యఃప్రసారితంచైవవ్యోమాద్యంవిభవంస్మరేత్ ॥ ౭౬ ॥ సంయోగ
జనితంపిండంధ్యాయేద్విభవపంచకాత్ । సహస్రసూర్యసంకాశంశీతచం
ద్రగభస్తిమత్ ॥ ౭౭ ॥ నిర్మలంస్ఫటికప్రఖ్యంజరామరణవర్జితం । జని
తైర్వనాస్యపిండంతుపరమంభోగమోక్షయోః ॥ ౭౮ ॥ సాధనంసహజం

సర్వదేహినాంమునిసత్తమాః । సమాధితఃక్రమేణైవసమ్యక్సంతోషణేనే
నచ॥౪౯॥ స్వపదాన్నిస్తరంగాచ్చకృత్వాశక్త్యాసహైవయం । స్వా
నందంచమహానందాత్స్వానందాచ్ఛ్రయేత్తతః ॥౫౦॥ మారీచంనాభి
గంచక్రంతస్మాద్రూపంస్వకంచయత్ । సూర్యకోటిప్రతీకాశంప్రస్ఫు
రంతంస్వయాఽఽభయా ॥౫౧॥ కదంబగోళాకారంచనిశాంబుకణనిర్మ
లం।ఏవమాత్మానమానీయస్వస్థానాత్స్వాత్మనాద్విజాః ॥౫౨॥ విశేన్మం
త్రశరీరంచబ్రహ్మరంధ్రేణపూర్వవత్ । జ్యోత్స్నానాడీపథేనైవప్రవి
శ్యచకచాంతరం ॥ ౫౩ ॥ స్వవాచకంభావయన్వైధ్వనినానిష్కళేనతు।
తతస్తునిష్కళాన్మంత్రాద్వ్యావద్బాలికవిగ్రహం ॥ ౫౪ ॥ పంచోప
నిషదాత్మానమాసాద్యాలోకవిగ్రహం । స్వమంత్రాదమృతౌఘేనసేచ
యేద్విగ్రహంస్వకం ॥ ౫౫ ॥ తతస్సమంత్రంతద్బింబమాకృష్యహృద
యేన్యసేత్ । నిస్తరంగాపరాశక్తిర్మహానందమయీచసా ॥ ౫౬ ॥
స్వానందంచపరిభాచక్రరూపమాత్మీయవిగ్రహం। సుషుమ్నాంతాదృశం
మార్గంపిండమంత్రంచనిష్కళం ॥ ౫౭ ॥ సత్త్వాధ్యోమంత్రశక్తో
యోధారయేత్స్వరపంచకం । తేషాంవిభవసిద్ధ్యోయఃపిండస్తత్సమువా
యకః ॥ ౫౮ ॥ స్థూలసూక్ష్మపరాఖ్యానత్రివిధేనతుసత్తమాః । కరణే
నోదితాసమ్యక్శుద్ధిరేషాచభౌతికీ ॥ ౫౯ ॥ అనయాచేంద్రియాణాంచ
శుద్ధిరుక్తామహాత్మభిః । ఉపాసకేనకర్తవ్యాపిండశుద్ధిర్మునీశ్వరాః॥ ౬౦॥
పశ్చాద్యాగఃప్రకర్తవ్యోబాహ్యాభ్యంతరభేదతః ॥ మునయఊచుః। బ్ర
హ్మన్ననుగ్రహోఽస్మాకంసర్వథాభవతాకృతః ॥ ౬౧ ॥ యాగాం
గభూతామంత్రోక్తభూతశుద్ధిర్యథాతథా । ఆత్మశుద్ధిఃప్రవక్తవ్యాపూ
ర్వోక్తాభావనామయీ ॥ ౬౨ ॥ జీవోయంబ్రహ్మభావేనస్వాత్మానం
శోధయేత్కథం । ముఖ్యామాత్మనశ్శుద్ధిస్స్వాత్మప్రాప్తౌపితామహ
॥ ౬౩ ॥ కింత్వంగభూతాయాగస్యభూతశుద్ధిరిహోదితా । శ్రీబ్ర
హ్మోవాచ ॥ మునయస్స్వాత్మశుద్ధిర్హిముఖ్యైవాత్మసమాగమే
॥ ౬౪ ॥ అంగభూతాపివిజ్ఞేయావాక్యాభ్యాసేనకేవలా । అశక్నువ

భావయితుంవాక్యమేవసమభ్యసేత్ ॥ ౯౫ ॥ బ్రహ్మైవాహంనసంసా
రీనిత్యముక్తోనశోకభాక్ । అచ్యుతోఽహమనంతోఽహమవ్యయోఽ
స్మిస్వరూపతః ॥ ౯౬ ॥ ఇతివేదోపనిషదాభావనాహ్యాత్మశోధినీ ।
తస్యాఃప్రకారంవక్ష్యామిభవంతోమేనుయాయినః ॥ ౯౭ ॥ బ్రహ్మణః
ప్రకృతిర్ద్వేధాజీవాజీవవిభేదతః । అజీవప్రకృతిఃప్రోక్తాహరిణాక్షేత్ర
లక్షణా ॥ ౯౮ ॥ క్షేత్రజ్ఞలక్షణాభిన్నాప్రకృతిర్జీవసంజ్ఞితా । క్షేత్ర
స్యధారణాదాత్మాజీవోఽయమజఏవహి ॥ ౯౯ ॥ ధార్యంవేద్యంశరీ
రంహిక్షేత్రమిత్యభిధీయతే । క్షేత్రసంధారణాద్బ్రహ్మక్షేత్రజ్ఞాత్మాప్ర
కీర్తితః ॥ ౧౦౦ ॥ ధార్యంతస్యశరీరంహిజీవోఽయమవధార్యతాం ।
క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞయోరాత్మాస్వతంత్రస్సర్వశేషోహరిః ॥ ౧౦౧ ॥ ప్ర
యోజకఃపోషకశ్చప్రకాశకఇతీరితః । ద్రష్టాశ్రోతాఽనుమంతాచధార
కోరంజకోఽచ్యుతః ॥ ౧౦౨ ॥ తస్మాత్సర్వంసదాభావ్యంపరమాత్మని
కేశవే । క్షేత్రంచభగవాన్విష్ణుఃక్షేత్రజ్ఞోపిహరిర్మతః ॥ ౧౦౩ ॥ సర్వనా
మాసర్వరూపస్సర్వస్సర్వరసస్స్మృతః । అచిన్నైవవిజానాతికోఽహం
కస్యాస్మికుత్రచ ॥ ౧౦౪ ॥ నాతోబ్రహ్మాత్మకత్వేనబోధస్తస్యవిధీయ
తే । అహమస్మీతిబోధోఽయంచేతనస్యస్వతోమతః ॥ ౧౦౫ ॥తస్మా
ద్బ్రహ్మైకశేషత్వంచబ్రహ్మాధారత్వముచ్యతే। ఆత్మనశ్చామరశ్శబ్దోబ్రహ్మా
త్మత్వవిభావనాత్ ॥ ౧౦౬ ॥ విమోక్షస్సంసృతేర్విప్రాశ్చేతనస్యైవని
శ్చితః । ప్రకృతేర్దేహరూపాయాఃకర్తృత్వంపురుషంవినా ॥ ౧౦౭ ॥
విజ్ఞేయంబంధనాయైవతత్తత్త్వమవిజానతాం ।అచేతనస్యకర్తృత్వేస్వ
రూపస్యచ్యుతిర్మతా ॥ ౧౦౮ ॥ ఆత్మనోపిచకర్తృత్వంబంధనాయైవ
బోధితం । అస్వాతంత్ర్యాచ్ఛరీరత్వాదాశ్రితత్వాద్విశేషతః ॥ ౧౦౯ ॥
స్వాతంత్ర్యేణచకర్తృత్వేస్వస్వరూపాచ్చ్యుతిర్మతా । తస్మాత్సర్వాత్మ
నాస్వస్యపరస్యాపిహ్యనాత్మనః ॥ ౧౧౦ ॥ ఆత్మత్వంతత్స్వరూపత్వంజీ
వఏవవిభావయేత్ ।ప్రణమేద్భగవద్బుద్ధ్యావిశ్వంచిదచిదాత్మకం॥౧౧౧॥
కుర్యాత్సర్వాణికర్మాణివాసుదేవాత్మకానిహి। బ్రహ్మార్పణంబ్రహ్మా

హావిర్బ్రహ్మాగ్నౌబ్రహ్మణాహుతం ॥ ౧౧౨ ॥ బ్రహ్మైవతేనగంత
వ్యంబ్రహ్మకర్మసమాధినా । ఆత్మనోబ్రహ్మభావత్వంభావయేత్స్వంధము
క్తయే ॥ ౧౧౩ ॥ బోధితంశ్రుతివాక్యైశ్చస్మృత్యాగమశతైరపి ।
నాహందేహోనచప్రాణోనేంద్రియాణితథైవచ ॥ ౧౧౪ ॥నమనోఽ
హంనవైబుద్ధిర్నైవచిత్తమహంకృతిః । నాహంపృథ్వీనసలిలంనచవ
హ్నిస్తథాఽనిలః ॥ ౧౧౫ ॥ నచాకాశోనశబ్దశ్చనస్పర్శశ్చతథారసః ।
నహిగంధోనరూపంచనమాయాఽహంనసంసృతిః ॥౧౧౬ ॥ అహమా
త్మాచసర్వేషాంసాక్షీచేతాసనాతనః । బ్రహ్మాస్మీతినసంసారీతత్త్వమస్యా
దివాక్యతః ॥ ౧౧౭ ॥ క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞయోరేవమభేదోబ్రహ్మణాసమం।
భూతానామాత్మనశ్శుద్ధిరుదితామునిసత్తమాః ॥ ౧౧౮ ॥ అభేదంజీవ
పరయోర్యాన్నజానాతినైవహి । తావదాచరితైర్నైవసిద్ధిఃకల్పశతైరపి
॥ ౧౧౯ ॥ అంతర్యాగవిహీనస్యపూజాభవతినిష్ఫలా । అతోవస్సం
విధాస్యామిహ్యంతర్యాగంసమాసతః ॥ ౧౨౦ ॥

ఇతిశ్రీపంచరాత్రేబృహద్బ్రహ్మసంహితాయాంచతుర్థపాదేభూత
శుద్ధికథనంనామప్రథమోఽధ్యాయః ॥

శ్రీబ్రహ్మోవాచ । పద్మాసనేస్వస్తికేవాతథాయోన్యాసనే
ముదా । స్థిత్వానిర్బాధదేశేతుధ్యానయోగంసమారభేత్ ॥ ౧ ॥ నా
భిమేఢ్రాంతరేధ్యాయేచ్ఛక్తిమాధారరూపిణీం ।తదూర్ధ్వేకాలకూర్మం
తువిమలందీప్తవిగ్రహం ॥ ౨ ॥ కూర్మాకారంపరందేవంశంఖచక్రగదా
ధరం । తస్యాంకేపిచనాగేంద్రంపూర్ణచంద్రనిభాననం ॥ ౩ ॥ ఫణాస
హస్రసంపూర్ణంమదాఘూర్ణితలోచనం । చక్రలాంగలహస్తంచప్ర
ణమంతంపరాత్పరం ॥ ౪ ॥ తదూర్ధ్వంవసుధాందేవీంకుంకుమక్షోదస
న్నిభాం । హేమరత్నవిచిత్రాంగాంప్రసన్నవదనేక్షణాం ॥ ౫ ॥బద్ధాం
జలింశిరోదేశేసంస్మరంతీంవిభోస్స్మరేత్ । చతుర్ధాభాజితేక్షేత్రేనా
భిమేఢ్రాంతరస్థితే ॥ ౬ ॥ ఏవమాధారశక్త్యాద్యాస్సంస్మరేద్దేవతాశ్చ
తుః । నాభౌక్షీరార్ణవంధ్యాయేత్కుందేందుధవళాకృతిం ॥ ౭ ॥క్షీరో

తోరశ్మిభిరాకీర్ణంపూర్ణచంద్రనిభాననం । గంభీరవిగ్రహంధ్యాయే
ద్రూపవంతమరూపిణం ॥ ౮ ॥తతస్సముత్థితంపద్మంధ్యాయేత్కర్ణి
కోదరాత్ । ప్రశాంతపావకాకారముద్యదాదిత్యవర్చసం॥ ౯ ॥శ్వేత
ద్వీపంతతోధ్యాయేద్వైకుంఠంచచతుర్విధం । వైకుంఠందివ్యలోకంచ
తథాజనపదంస్మరేత్ ॥౧౦॥ వైకుంఠందివ్యనగరంవిమానంచతథావిధం॥
తత్రానందమయంసాక్షాద్ధ్యాయేద్రత్నమండపం ॥౧౧॥ తస్మిన్సహ
స్రశిరసందేవమాసనరూపిణం । సహస్రమణిజ్యోత్స్నాభిర్దీప్యమాన
రుచింస్మరేత్ ॥ ౧౨ ॥ ధర్మంజ్ఞానంచవైరాగ్యమైశ్వర్యంచక్రమాది
మాః । ఆసనస్యస్మరేత్పాదానాగ్నేయాదిషువైష్ణవః ॥ ౧౩ ॥పురుషా
కృతయస్సర్వేస్థితాస్సింహాసనాదధః । మహాబలాస్మహావీర్యాభ
గవత్పీఠధారకాః ॥ ౧౪ ॥ పూర్వాదిదిగ్గతాన్ధ్యాయాధర్మాదీనాంవిపర్య
యాః । అధర్మంచతథాఽజ్ఞానమవైరాగ్యమనైశ్వరం ॥౧౫॥ పురుషా
కృతయశ్చైమేబంధూకకుసుమారుణాః ।ప్రాగీశానదిశోర్మధ్యేప్రాగాగ్నే
యాదిగంతరే ॥ ౧౬ ॥ నైరృతీవారుణీమధ్యేపాశివాయుదిగంతరే॥ఋ
గ్వేదాద్యంచతుష్కంతుపీఠంహాయనరాకృతి ॥ ౧౭ ॥ ఈశానసోమ
యోర్మధ్యేప్రాగంతకదిగంతరే । రాక్షసాంతకదిక్మధ్యేవాయుసో
మదిగంతరే ॥ ౧౮ ॥ కృతాద్యంయుగబృందంతుకృష్ణంవృషనరా
కృతి । సర్వేచతుర్భుజాఏతేద్వాభ్యాంపీఠవిధారకాః ॥ ౧౯ ॥ ద్వా
భ్యామంజలిబద్ధాభ్యాంప్రణమంత్యాసనస్థితం । తేషాముపరిసంచింత్యం
పీఠంబుద్ధిమయంపరం ॥ ౨౦ ॥ అవ్యక్తమంబుజంశ్వేతంతదూర్ధ్వే
ఽష్టదళంస్మరేత్ । తదూర్ధ్వేసూర్యబింబంతుసూర్యకోటిసమప్ర
భం ॥ ౨౧ ॥ తదూర్ధ్వేవహ్నిబింబంతువహ్నికోట్యయుతప్రభం ।
తమోరజశ్చసత్త్వంచగుణానేతాన్క్రమాత్స్మరేత్ ॥ ౨౨ ॥ ప్రణవ
స్యనతేశ్చైవతత్సంజ్ఞాతనుమధ్యగా। బుద్ధ్యాదిసత్త్వపర్యంతతత్త్వమం
త్రగణాస్స్మృతాః ॥౨౩॥ తతశ్చిదాసనంధ్యాత్పరావాంతాస్వరూప
కం । ఆనాభేర్నూపదమూలంతంతుపంచధాఖ్యాడితేవదే ॥౨౪॥ సముద్రా

ద్యాసనాంతంతుచతుర్భిఃకల్పయేత్పదైః । ఏకేనపంచమేనైవపద్మాద్యా
సనకల్పనం ॥ ౨౫ ॥ భూతాన్యాధారశక్త్యంతమేతచ్ఛమాత్మకంగణం।
వాగాదికంతథాఽనం తేభువిశ్రోత్రాదిపంచకం ॥ ౨౬ ॥ మనఃశ్రీరాగ
వంధ్యాదేమదహంకారంతతోఽంబుజం । ద్విరష్టకంచధర్మాద్యమాసనం
చాపివిధిస్స్మృతః ॥ ౨౭ ॥ అథావ్యక్తంతదూర్ధ్వేస్థమవదాతంసరోరు
హం । తమఃప్రభృతయఃప్రోక్తాగుణాహ్యన్నత్రియాత్మకాః॥ ౨౮ ॥ ఏకే
కాలంవదంత్యేతిద్భూతాదిత్రితయాత్మకం । చిదానందమహంతాస్థం
పుమాంసంసంపదేవిదుః ॥ ౨౯ ॥ అథవాగరుడంధ్యాయేదూర్ధ్వేంచైవచి
దాసనాత్ । ఆత్మానమంతరాత్మానంపరమాత్మానమేవచ ॥ ౩౦ ॥ జ్ఞానా
త్మానంతతోధ్యాత్వాపద్మమష్టదళంతుయత్ । తస్యపూర్వాదిభాగేషు
విమలాద్యాశ్చశక్తయః ॥ ౩౧ ॥ విమలోత్కర్షిణీజ్ఞానాక్రియాయో
గాతథైవచ । ప్రహ్వీసత్యాతథేశానామధ్యేశక్తిరనుగ్రహా॥ ౩౨ ॥ చామ
రాంధోళితకరావిచింత్యానవమూర్తయః । జగత్ప్రకృతయేమధ్యేయో
గపీఠాయవైనమః ॥ ౩౩ ॥ దివ్యంచయోగపర్యంకంతత్రానంతాసనంస్మ
రేత్ । తద్భోగదివ్యశయ్యాయాంమహావైకుంఠనాయకం ॥ ౩౪ ॥ శ్రీ
భూభ్యాంసహితందేవంసర్వాత్మానంహరింస్మరేత్ । మానసైరుపచారై
స్తుపూజయేన్మంత్రపూర్వకం॥ ౩౫ ॥ ఆవాహనాదిభిస్తత్రమంత్రమూర్తేర్
జగత్ప్రభుం । లక్ష్మ్యాసహాసమానీయసూక్తాభ్యాంన్యాసవిద్యయా ॥ ౩౬ ॥
పురుషారాధనేసర్వంసూక్తపూర్వంవిచింతయేత్ । తథైవపూజయే
దంతేమహాపురుషవిద్యయా ॥ ౩౭ ॥ స్తుత్వానత్వాపరిక్రమ్యసంబద్ధాం
జలిరానతః । గృహాణమానసీంపూజాంయథార్థపరిభావితాం ॥ ౩౮ ॥
ఇతిసంప్రార్థ్యవిధినామానసంహోమమాచరేత్ । సంకల్పజనితై
ర్ద్రవ్యైఃపవిత్రైఃపారమార్థికైః ॥ ౩౯ ॥ బాహ్యప్రక్రియయాశశ్వ
త్పురస్తాద్వక్ష్యమాణయా । యజేతకమలాకాంతంభోగైస్సాంస్పర్శికా
దిభిః ॥ ౪౦ ॥ ప్రాపణాంతంవిధాయాథకారిణంసంస్మరేద్గురుం । జీవంతే
మథవాతీతంతస్మైదత్వాతతోఽఖిలం ॥ ౪౧ ॥ పిత్రేసంప్రీణయేచ్చై

ప్రాపణాం శేనమంత్రవిత్ । జీవతోఽప్యథవాఽతీతాన్యథాఽర్థే నైవచేత
సా ॥ ౪౨ ॥ పరివారాన్స్మరేత్సర్వాన్వక్ష్యమాణాన్విశేషతః । కారణే
మయిసంలీనాన్మనసాఽఽనీయభూరుహాన్ ॥౪౩॥ తత్తన్మంత్రప్రయోగే
ణలయప్రక్రియయాఽఽయజేత్ ।కుర్యాచ్ఛమానసే హోమంసంస్కారంచే
ష్టదంశుభం ॥౪౪॥ త్రిగుణాధారమధ్యస్థే త్రికోణేత్రిగుణానలే। ధ్యానార
ణింతునిర్మథ్యచిదగ్నిమవతార్యచ ॥ ౪౫ ॥ సంస్కారైస్సంస్కృతం
కృత్వావక్ష్యమాణధియాబుధః । త్రిలక్షణస్థానగతేవైష్ణవేజాతవేదసి
॥ ౪౬ ॥ నాదావసానగమనాత్తారికాయాఃపరిష్కృతం । బ్రాహ్మంవా
విగృహీత్వాఽథబ్రహ్మరంధ్రేణసంవిశేత్ ॥౪౭॥ తతోవహ్నిగృహంగ
త్వాసర్పిస్సంస్కృత్యశాస్త్రితః । కుర్వీతసకలంకృత్యంతేనాజ్యేనయథా
విధి॥౪౮॥ తతోహోమావసానంతుసకలంకర్మమానసం । సన్న్యసే
త్ప్రీమభావేనవక్ష్యమాణధియాహరౌ ॥ ౪౯ ॥ కథితోమానసోయాగః
కార్యఆదేహపాతనాత్ । బాహ్యయాగంప్రవక్ష్యామివాసనామలశాం
తయే ॥ ౫౦ ॥ బహిర్వేద్యాదిదేశస్యద్రవ్యైస్తద్భావనేక్షితైః । భోగ
భూతైర్హరేరిజ్యాబహిర్యాగస్తుసంస్మృతః ॥౫౧॥ మండపాదివినిర్మాణం
వేదీవిరచనంతథా । ప్రాగుక్తంపూర్వమునిశ్రేష్ఠాస్సూర్యాయయజనేయ
థా ॥ ౫౨ ॥ వైకుంఠవైభవంస్మృత్వాస్మృత్వాప్రాకృతవైభవం । ఉ
భయోరాశ్రయంబ్రహ్మహృదిసూత్రమివస్మరేత్ ॥ ౫౩ ॥ ఆధారశక్తి
మారభ్యశకీరేయద్విచింతితం । పూజితంభావనాద్రవ్యైర్బహిరావా
హయేద్ధితత్ ॥ ౫౪ ॥ వైకుంఠవనభూపీఠనిత్యముక్తజనాంస్తథా । వి
చింత్యకుసుమైర్దివ్యైస్సుషుమ్నావర్త్మనాబహిః ॥ ౫౫ ॥ ఆనయేద్ర
చితేధామ్నిస్తంభతోరణమండితే । తత్రసంపూజయేద్దేవంసాంగంసా
యుధభూషణం ॥ ౫౬ ॥ తత్రాదాయోగపీఠస్యపశ్చిమేగురుపూజనం ।
గురుపూజార్థమాధారేపాత్రందివ్యంనివేశయేత్ ॥ ౫౭ ॥ పూజయేద్గంధ
పుష్పాద్యైరాత్మనోగురుసంతతిం । గురుంనారాయణాభిన్నంధృతబా
హుచతుష్టయం ॥ ౫౮ ॥ ధృతోర్ధ్వపుండ్రంపద్మాక్షమాలయాసమ

లంకృతం। కృపయాభగవత్తత్త్వంబోధయంతమ్ముముక్షవే ॥౫౯॥ ఉత్త
రేభగవద్భక్తాన్నారదాదీన్విచింతయేత్। ప్రణామైర్నామమంత్రైశ్చ
పూజయేచ్చందనాదిభిః ॥౬౦॥ ద్వారదేవాన్సమభ్యర్చ్యపీఠదేవాంస్త
థైవచ। యజేన్నారాయణందేవంకోటిబ్రహ్మాండనాయకం ॥౬౧॥
ఘంటాంవామేతుసంస్థాప్యగరుడాంకితమస్తకాం। ఓంనమఃపూర్వము
చ్చార్యగజధ్వనివదంతతః ॥౬౨॥ మంత్రత్రాతస్తతస్సాన్వహామను
ఘంటార్చనేమతః। దక్షిణేశంఖసంస్థానంతత్రాధారంప్రకల్పయేత్॥
౬౩॥ అగ్నిమండలమాధారందశతత్త్వసమన్వితం। శంఖంసూర్యమయం
ధ్యాయేత్కలాద్వాదశసంయుతం ॥౬౪॥ మధ్యేతుషోడశకలంచంద్ర
బింబంవిచింతయేత్ । పూరయేత్తీర్థతోయేనకుంభస్థేనమహాత్మనా ॥
౬౫॥ తీర్థాన్యావాహయేత్తత్రదేవంతత్రప్రపూజయేత్ । ఆవాహనం
స్థాపనంచ సమ్ముఖీకరణంతథా ॥౬౬॥ సన్నిరోధావకుంఠంచసకలీక
రణంపునః। అమృతీకరణంకుర్యాన్ముద్రయాధేనుసంజ్ఞయా॥౬౭॥ శంఖం
దేవమయంధ్యాత్వాపంచపాత్రాణివైపునః। పాద్యార్ఘ్యాచమనార్థంచ
ప్రోక్షణార్థమథాపరం ॥౬౮॥ శుద్ధోదకంపంచమంతుక్రమేణైవతుధార
యేత్ । ఆధారోపరిసంస్థాప్యతోయద్రవ్యైశ్చపూరయేత్ ॥౬౯॥ వా
మేకలశమాధారేస్థాపయేన్మూలవిద్యయా ॥ మాతృకాంప్రతిలోమాం
చతత్త్వన్యాసంవిశేషతః ॥౭౦॥ తేజస్సూర్యకలోపేతంమూలవిద్యాక్ష
రాణితు। తీర్థాన్యావాహ్యకలశేతులసీకుసుమోదకైః ॥౭౧॥ సం
పూజ్యసప్తధామంత్ర్యసంరక్ష్యాస్త్రేణవాగ్యతః। ప్రదర్శ్యసురభింతత్ర
పూతంతోయంవిభావయేత్ ॥౭౨॥ తేనోదకేనశంఖంచపాత్రాణ్య
న్యానిపూరయేత్ । గంధపుష్పాదిద్రవ్యాణిదృగ్గోచరతయాన్యసేత్ ॥
౭౩॥ ప్రక్షాళ్యమూలమంత్రేణశోధ్యసంశోషణాదిభిః। పాత్రాణిపూత
తోయేనచోద్ధరణ్యాప్రపూరయేత్ ॥౭౪॥ విష్ణుక్రాంతాచదూర్వా
చశ్యామాకంపద్మకంతథా। పాద్యపాత్రేప్రదేయానితులసీతోయమేవ
చ ॥౭౫॥ సిద్ధార్థకాంస్తిలాన్దూర్వాస్సర్షపాన్సితతండులాన్।తో

యక్షీరఫలాన్యర్ఘ్యద్రవ్యాణిపరిపూరయేత్ ॥ ౨౬ ॥ ఏలాలవంగత
క్కోలపుష్పాద్యాచమనీయకే । సర్వౌషధిసుగంధీనిస్నానీయేతులసీంత
థా॥ ౨౭ ॥ అన్యస్మిన్నపిపాత్రేతుతోయమాదాయసర్వతః । నిక్షిపేన్మూల
మంత్రేణస్పృశన్పాత్రాణిపాణినా॥ ౨౮ ॥ ముద్రాంకామదుఘాంతత్రప్ర
దర్శ్యజలభాజనే। తేనపాత్రాంభసాప్రోక్ష్యమండలంమండపంతథా॥ ౨౯ ॥
యాగద్రవ్యాణ్యశేషాణితాడయేదస్త్రమంత్రతః। మూలేనపావయేత్ప
శ్చాత్తత్సర్వంభోగతాంవ్రజేత్ ॥ ౩౦ ॥ తతోవిష్ణుంనమస్కృత్యశ్రీభూ
భ్యాంసహితంతథా । ఆధారశక్తిమారభ్యయోగపీఠాంతమేవచ ॥ ౩౧ ॥
పూజయేద్గంధపుష్పైశ్చతన్నామానిసముచ్చరన్ । ప్రణవాదినమోంతంచ
ఙెంతంనామతథైవ ॥ ౩౨ ॥ పూజనేసర్వదేవానాంనామమంత్రఃప్రకీర్తి
తః । పీఠేనతంపాదపీఠంద్వారదేవాంస్తథైవచ ॥ ౩౩ ॥ పూజయేత్పర
యాభక్త్యాతతోదేవంసమర్చయేత్ । ధ్యాత్వానారాయణందేవంనా
గభోగస్థితంద్విజాః ॥ ౩౪ ॥ దోర్భిశ్చతుర్భిస్సంయుక్తందివ్యసద్గుణమం
డితం । పంచశక్తిమయందివ్యంపంచోపనిషదైస్తథా ॥ ౩౫ ॥ సాంగం
సావరణంసాస్త్రంమణిభూషణభూషితం । ఆవాహ్యకర్ణికాయాంతుదే
వదేవంసమర్చయేత్ ॥ ౩౬ ॥ ఆవాహనంచాసనంతుస్థాపనంసమ్ముఖం
తథా । సన్నిధాకరణంచైవసకలీకరణంపునః ॥ ౩౭ ॥ ప్రతిమాయాం
ప్రకర్తవ్యంతత్రముద్రాప్రదర్శనం । ప్రాణప్రతిష్ఠాకర్తవ్యాతత్త్వన్యా
సోవిశేషతః ॥ ౩౮ ॥ పంచోపనిషదాంబీజమంత్రన్యాసమథాచరేత్ ।
మూలవిద్యాక్షరన్యాసంతథాసూక్తంచపౌరుషం॥ ౩౯ ॥ మునయఊచుః ।
ఆవాహనాదికర్తవ్యంసూక్తముద్రాప్రదర్శనం । పంచోపనిషదాంబీ
జమంత్రన్యాసఉదీరితః ॥ ౪౦ ॥ తేషాంతులక్షణజ్ఞానంవక్తవ్యంక
మలాసన । యత్కృత్వాతుప్రకర్తవ్యంశ్రీమదారాధనంహరేః ॥ ౪౧ ॥
శ్రీబ్రహ్మోవాచ । ఊర్ధ్వాంజలిమధఃకుర్యాదియమావాహనీమతా ।
సేయంతువిపరీతాస్యాన్ముద్రాస్థాపనకర్మణి ॥ ౪౨ ॥ బాహ్యాంగుష్ఠద్వ
యాముష్టిముద్రాస్యాత్సన్నిధాపనీ । అంగుష్ఠగర్భిణీసైవముద్రాస్యా

త్సన్నిరోధనీ ॥౯౩॥ ఉత్తానముష్టియుగళా సమ్ముఖీకరణీ మతా । అన్యోన్యస్యత
ర్జనీయుగ్మభ్రామణాదవకుంఠనీ ॥౯౪॥ మాతృకాకేశవాఖ్యా చ తత్త్వ
న్యాసశ్చ వై పునః । కరాంగదశతత్త్వానాం న్యాసనాత్సన్నిధిర్భవేత్ ॥౯౫॥
సాలగ్రామమణౌ యంత్రే మండలే ప్రతిమాసు చ । నిత్యం పూజాం హరేః కు
ర్యాన్న తు కేవలభూతలే ॥౯౬॥ పంచోపనిషదాం న్యాసః శ్రూయతామవి
లంబితం । రహస్యస్సర్వతంత్రాణాం హరిణా చ ప్రకాశితః ॥౯౭॥ షాం నమశ్చ
పరాయేతి పరమేష్ఠ్యాత్మనే నమః । యాం నమో నమసా యుక్తం పరాయ
పురుషాత్మనే ॥౯౮॥ రాం నమశ్చ పరాయేతి తతో విశ్వాత్మనే నమః ।
వాం పరాయ నివృత్త్యాత్మజేంతో నమః పునః పునః ॥౯౯॥ లాం నమ
శ్చ పరాయేతి తథా సర్వాత్మనే నమః । ఇతి మూర్ధ్ని చ నాసాహృద్గుహ్య
పాదేషు విన్యసేత్ ॥౧౦౦॥ ఆత్మనశ్చ హరేశ్చాపి తన్న్యాసః పరమా
ద్భుతః । తస్మాత్సర్వాత్మనా విప్రాః పంచోపనిషదో న్యసేత్ ॥౧౦౧॥ సం
చింత్య నిత్యమమలం స్వప్రకాశమనామయం । సచ్చిదానందమద్వైతం
భగవద్విగ్రహం ద్విజాః ॥౧౦౨॥ మూలాంతే దేవదేవాయ పాద్యాదీన్
క్రమశోఽర్పయేత్ । కల్పయామీతి సూక్తస్య ఋచా హ్యేకైకయాఽ
ధవా ॥౧౦౩॥ పంచామృతైశ్చ శుద్ధోదైస్తథా సంస్నాపయేద్ధరిం । కుం
భోదకైస్స్నానమంత్రైస్సంస్కృతైస్తీర్థవారిభిః ॥౧౦౪॥ మహాభి
షేకవిధినా స్నాపయేత్పురుషోత్తమం । తథా హ్యాచమనం దేయం దేహో
ద్వర్తనకం తథా ॥౧౦౫॥ ధౌతమాచమనం దేయముపవీతం చ పాదుకా ।
హృదయాదిమహామం । తాన్సన్న్యసేన్మూలవిద్యయా ॥౧౦౬॥ కర్ణి
కాయాం న్యసేద్దేవం ధ్యాత్వా వైకుంఠవైభవం । తతోఽంగపూజనం కు
ర్యాద్భూషణాయుధపూజనం ॥౧౦౭॥ హృదయాదిమహామంత్రై
ర్హృదయాదీన్ప్రపూజయేత్ । పాదమారభ్య మూర్ధాంతం ద్వాదశాం
గేషు పూజయేత్ ॥౧౦౮॥ ప్రణవాది నమోంతైశ్చ కేశవాద్యైః ప్ర
పూజయేత్ । పాదజానూరుజఘనకటినాభ్యుదరేషు చ ॥౧౦౯॥ హృ
త్కంఠబాహువదనలలాటేషు క్రమాదిమాన్ । పూజయేత్పరయా భ

స్రగ్గంధపుష్పైర్మహామతే ॥ ౧౧౦ ॥ కిరీటాదీననుధ్యాయ చతుర్బా
హూంశ్చతుర్భుజాన్ । కృతాంజలిపుటాన్మూర్ధ్ని దివ్యాన్ పార్షదాన్ ప్రపూజ
యేత్ ॥ ౧౧౧ ॥ కిరీటాదీననుధ్యాయ కిరీటాయ నమో వదేత్ । దక్షిణే
శ్రవణే దక్షకుండలాయ నమస్తథా ॥ ౧౧౨ ॥ వామకుండలమానమ్య
వామతో వనమాలికాం । ప్రణవాదిర్నమోంతోయం సర్వత్ర మను
రీరితః ॥ ౧౧౩ ॥ శ్రీమత్తులస్యై చ నమః పురతో హారమేవ చ । శ్రీవత్సం కౌ
స్తుభం కాంచీం పీతాంబరమనుస్మరేత్ ॥ ౧౧౪ ॥ అంగులీయం చ వల
యమంగదం పాదభూషణం । భగవద్భూషణాన్యేవం పూజయేత్కుసు
మోత్కరైః ॥ ౧౧౫ ॥ సుదర్శనం హేతిరాజం రక్తవర్ణం కృతాంజలిం ।
ఆలోకయంతం లక్ష్మీశం పురుషం మూర్ధ్ని ధారిణం ॥ ౧౧౬ ॥ భగవ
చ్చక్రమమలం జ్వాలామాలివరాయుధం । నందకాఖ్యం తథా ఖడ్గపురుషం ఖ
డ్గధారిణం ॥ ౧౧౭ ॥ తథైవ పద్మపురుషం మస్తకే పద్మధారిణం । శంఖాత్మా
నం చ పురుషం పాంచజన్యధరం స్మరేత్ ॥ ౧౧౮ ॥ కౌమోదకీం గదాం శా
ర్ఙ్గం వహంతమభిమానినం । తథైవ శార్ఙ్గపురుషం శిరశ్శార్ఙ్గధరం న
మేత్ ॥ ౧౧౯ ॥ సర్వాం దివ్యాయుధం నత్వా పాదసంవాహినీం తథా ।
చతుర్భుజం నాగరాజం కృతాంజలిపుటం స్మరేత్ ॥ ౧౨౦ ॥ హలం చ
ముసలం చైవ ధారయంతం హరేర్ముఖం । పిబంతముల్లసత్స్మేర సహస్ర
ఫణమండలైః ॥ ౧౨౧ ॥ ఏవం సంపూజ్య దేవేశం శ్రీదేవీం దక్షిణే యజేత్
భూదేవీం వామతః పూజ్యా నీలాం చాగ్రే సమర్చయేత్ ॥ ౧౨౨ ॥ విమలా
ద్యాస్తు సంపూజ్యా దళేష్వావీతచామరాః । వాసుదేవాదయః పూజ్యాః
పూర్వాదిక్రమతో బుధైః ॥ ౧౨౩ ॥ వాసుదేవస్సీరపాణిః ప్రద్యుమ్న
శ్చానిరుద్ధకః । దిక్షు కోణేషు తత్పత్న్యో లక్ష్మీర్దేవీ రతిర్హ్యుషా ॥ ౧౨౪ ॥
ద్వితీయావరణం పశ్చాత్కేశవాద్యాస్సశక్తయః । శ్రీర్లక్ష్మీః కమలా ప
ద్మా పద్మినీ కమలాలయా ॥ ౧౨౫ ॥ రమా వృషాకపిర్ధన్యా వృద్ధిర్య
జ్ఞా తథేందిరా । శక్తయః కేశవాదీనాం సంప్రోక్తాః పరమే పదే ॥ ౧౨౬ ॥
సంకర్షణాదయస్త్వేవ సపత్నీకాస్సమంతతః । సంకర్షణో వాసుదే

వః ప్రద్యుమ్నశ్చానిరుద్ధకః ॥ ౧౨౭ ॥ పురుషోత్తమోఽధోక్షజశ్చనృ
సింహోఽచ్యుతసంజ్ఞకః । జనార్దనఉపేంద్రశ్చహరిఃకృష్ణఇతీరితాః
॥ ౧౨౮ ॥ హిరణ్యాహారిణీనద్యానిత్యానంతాత్రయీసుఖా । సుగం
ధాసుందరీవిద్యాసుశీలాచసులక్షణా ॥ ౧౨౯ ॥ సంకర్షణాదిమూర్తీ
నాంశక్తయస్సంప్రకీర్తితాః । ఇజ్యామత్స్యాదయఃపశ్చాత్సపత్నీకాః
పృథక్పృథక్ ॥ ౧౩౦ ॥ వేదావేదవతీధాత్రీమహాలక్ష్మీస్సుఖాలయా ।
భార్గవీచతథాసీతా రేవతీరుక్మిణీప్రభా ॥ ౧౩౧ ॥ మత్స్యకూర్మాదిమూ
ర్తీనాంశక్తయస్సంప్రకీర్తితాః । పశ్చాత్సశక్తయఃపూజ్యాశ్శంఖచక్రా
దిహేతయః ॥ ౧౩౨ ॥ శంఖశ్చక్రంగదాపద్మంశార్ఙ్గంచముసలంహలం।
బాణశ్చఖడ్గఖేటౌచక్షురికాదివ్యహేతయః ॥ ౧౩౩ ॥ భద్రాసౌమ్యాత
థామాయాజయాచవిజయాశివా । సుమంగలాచనందాచహేతారక్షా
సురక్షిణీ ॥ ౧౩౪ ॥ శక్తయోదివ్యహేతీనాంపూజనీయాస్సనాతనాః ।
బహిర్లోకేశ్వరాఃపూజ్యాస్సాధ్యాశ్చైవమరుద్గణాః ॥ ౧౩౫ ॥ ఏవ
మావరణంసర్వమర్చయేత్పరమాత్మనః । పునరర్ఘ్యాదికందత్వాధూ
పదీపాన్నివేదయేత్ ॥ ౧౩౬ ॥ వైనతేయాదయఃపూజ్యావిష్వక్సేనాద
యస్తథా ।చండాద్యాద్వారపాశ్చైవవిష్ణోరతులతేజసః॥ ౧౩౭ ॥ప్రాగు
దీచ్యాంతుసేనేశంసపత్నీకంప్రపూజయేత్ । పత్నీంసూత్రవతీంనామ్నా
నాగరాజంచవారుణీం ॥ ౧౩౮ ॥ వైనతేయంచకాంతించసుకీర్తించప్ర
పూజయేత్ । గజాననోజయత్సేనోహరివక్త్రస్తథైవచ ॥౧౪౯ ॥కాల
ప్రకృతిరిత్యేతేవిష్వక్సేనానుయాయినః । విష్వక్సేనస్తుసేనానీఃపార్షద
ప్రవరోహరేః ॥ ౧౪౦ ॥చండఃప్రచండోభద్రశ్చసుభద్రశ్చజయస్తథా ।
విజయోధాతృనామాచవిధాతాచాపరోమతః ॥ ౧౪౧ ॥ ద్వాద్వా
పూర్వంసమారభ్యద్వారదేశేషుకీర్తితా ।సర్వేచతుర్భుజాఃప్రోక్తాశ్శం
ఖచక్రగదాధరాః ॥ ౧౪౨ ॥ పునఃపూర్వంసమారభ్యకుముదాదీన్ప్ర
పూజయేత్ । కుముదంకుముదాక్షంచపుండరీకాక్షవామనౌ ॥౧౪౩॥
శంకుకర్ణంసర్వనేత్రంసుముఖంసుప్రతిష్ఠితం । ఇతినారాయణంతేవ

ముముక్షుః ప్రయతస్సదా ॥ ౧౪౪ ॥ పూజయేత్పరయా భక్త్యా నానా
సంభారసాధనైః । స్నానమాచమనం వాసో బ్రహ్మసూత్రోత్తరీయకే
॥ ౧౪౫ ॥ పాదుకాంభూషణాన్యంగెఛత్రంచామరమేవచ । చందనంకు
సుమాన్యేవంధూపమష్టాంగముత్తమం ॥ ౧౪౬ ॥ దీపంచదద్యాన్మ్యా
లెనపరమన్నంనివేదయేత్ । నివేదనప్రకారస్తుశ్రూయతామ్మునిసత్త
మాః ॥ ౧౪౭॥ పూర్వోక్తవిధినాసమ్యక్సిద్ధమన్నంయదద్విధంభవేత్ ।పాషం
డపతితాశుద్ధవికర్మస్థానవేక్షితం ॥ ౧౪౮ ॥ అచక్రాంకైరమర్యాదై
రైవైష్ణవైరపినేక్షితం । శుద్ధసత్త్వగుణోపేతముచ్ఛ్వాసస్పర్శవర్జితం
॥ ౧౪౯ ॥ ఘంటాశంఖనినాదేనసమానీతమ్మహానసాత్ । జయశబ్ద
నమశ్శబ్దైరుద్ఘోషితమితస్తతః ॥౧౫౦॥ స్థాపయేత్పురతోవిష్ణోర్మనునా
శోధితేషుచ । పాత్రేషుపాయసఞ్శుద్ధంసితాజ్యపరిపూరితం ॥ ౧౫౧ ॥
సిద్ధౌదనందధిక్షీరమోదకాపూపమండకాః ।పూలికాఘృతపూరంచశా
కరాజిఫలానిచ॥౧౫౨॥అన్యానిలోకరమ్యాణిచావిరుద్ధానిశాస్త్రతః ।తు
లసీగంధపుష్పైశ్చసంపూజ్యాన్నంహరేఃప్రియం ॥౧౫౩॥ సంప్రోక్ష్యా
ర్ఘ్యజలేనైవసంరక్ష్యాస్త్రేణసర్వతః । ధేనుముద్రాంప్రదర్శ్యాథదేవా
యవినివేదయేత్ ॥౧౫౪॥భోజ్యాసనేసన్నివిష్టంశ్రియాసార్ధంజగత్పతిం।
అర్ఘ్యపాద్యాదికందేయంపీఠసంస్థాప్యపూర్వవత్ ॥ ౧౫౫ ॥ మధు
పర్కఃప్రదాతవ్యఃపయోదధిమధుప్లుతః । దేయమాచమనంపశ్చాత్త
దన్నందర్శయేద్ధరిం ॥ ౧౫౬ ॥ఇదంహావిర్గృహాణేశరచితంతవభక్తి
తః । ఆపోశనంజలేనైవకారయేత్పరమాత్మనే ॥ ౧౫౭ ॥ ప్రాణాహు
తింప్రయుజ్యాథతత్తన్ముద్రాప్రదర్శనైః । భోజనంభావయేత్పశ్చాన్మం
త్రరాజంజపన్స్థితః ॥ ౧౫౮ ॥ మధ్యేసీరాజయేద్దీపైశ్శాలిపిష్టవినిర్మి
తైః । రాజికాలవణోపేతైఃకృతైరుత్తానభాజనే ॥ ౧౫౯ ॥ దృష్టిదో
షవిఘాతార్థందేవదేవేశముచ్యతే । పుష్పంపత్రంఫలంతోయంయోమ
ద్భక్త్యాప్రయచ్ఛతి ॥ ౧౬౦ ॥ తదహంభక్త్యుపహృతమశ్నామీతివచ
స్తవ । ఇదంసంచింత్యదేవేశదీనస్యమమకేశవ ॥ ౧౬౧ ॥ గృహాణదేవదే.

వేశ ప్రణతస్య దయానిధే । కృత్వా యవనికామగ్రే ద్యైస్నే చ్యమావేదయే
న్నిజం ॥ ౧౬౨ ॥ సాంగం సావరణం దేవం చేతసా పరిచింతయన్ । హేమ
పాత్రగతం దివ్యం జలం చంద్రకపంకిలం ॥ ౧౬౩ ॥ శీతలం బహుళామో
దమభిమంత్ర్య నివేదయేత్ । ఆపోశనం పునర్దత్వా కరోద్వర్తనకం తథా
॥ ౧౬౪ ॥ శుద్ధమాచమనం కార్యం సుగంధేన విశోధయేత్ । భోజ్యాస
నాత్సలక్ష్మీకం దత్వా సద్రత్నపాదుకాం ॥ ౧౬౫ ॥ నమేత్పీఠం జపన్
సూక్తం తాంబూలం ప్రోక్ష్య చార్పయేత్ । పునస్సంపూజయేద్భక్త్యా
కుసుమైర్ధూపదీపకైః ॥ ౧౬౬ ॥ ధూపమంత్రేణ దేవస్య ధూపయేదల
కావళీం । నీరాజయేద్విధానేన నానావాద్యాభివాదనైః ॥ ౧౬౭ ॥ ఆద
ర్శం దర్శయేత్పశ్చాత్త్రిణి పాత ప్రదక్షిణం । కుర్యాత్ స్తుతిం పరాం భ
క్తిం ప్రార్థయేత్పురుషోత్తమాత్ ॥ ౧౬౮ ॥ అపరాధం క్షమాప్యాథ
వ్యజనైశ్చామరైరపి । సంపూజ్యాభుక్తశేషేణ బలిం భువి వినిక్షిపేత్
॥ ౧౬౯ ॥ చండాదిద్వారపాలానాం సర్వేషాం చ దివౌకసాం । దద్యాదు
దకపూర్వం తు హవిశ్శేషం ద్విజోత్తమాః ॥ ౧౭౦ ॥ అంత్యం చ పౌరుష
స్యాస్య సూక్తస్యసురసత్తమాః । విష్ణ్వర్పితం చతుర్థం గంధ్రమాద్ధ
వ్యస్య చార్పయేత్ ॥ ౧౭౧ ॥ అనంత తార్క్ష్యసేనేశ పవిత్రాణాం నివేద
యేత్ । తీర్థేన సహితం హవ్యం పృథక్పాత్రే ప్రతిక్షిపేత్ ॥ ౧౭౨ ॥
స్వార్యేభ్యో విష్ణుభక్తేభ్యః ప్రసాదం తీర్థసంయుతం । దత్వాత్మానం చ
మనసా కృతార్థం భావయేత్కృతీ ॥ ౧౭౩ ॥ దాసోహం భావయేత్పశ్చా
త్స్వామినం భావయేద్ధరిం । చేతనాచేతనం సర్వం శరీరం స్వామినస్స్మరేత్
॥ ౧౭౪ ॥ ఆత్మనో ధారకం దేవం హరిమాత్మతయా స్మరేత్ । స్వక
ర్తృత్వం పరిత్యజ్య తదాజ్ఞాపాలనేన హి ॥ ౧౭౫ ॥ కర్తవ్యం స్వోచితం క
ర్మ యావదాత్మస్థితిర్భవేత్ । స్వరూపస్థితిమాశ్రిత్య భగవచ్ఛేషవైభ
వం ॥ ౧౭౬ ॥ ఆకాంక్షేన్నిత్యనిరవద్యత్యంతభగవత్సుఖం । పరమైకాం
తికాం స్వాంతపరభక్తిపరో భవేత్ ॥ ౧౭౭ ॥ తేనైవ నిత్యకైంకర్యస్వరూపం
స్థితిమేష్యతి ॥ ౧౭౮ ॥

ఇతిశ్రీపంచరాత్రేబృహద్బ్రహ్మసంహితాయాం చతుర్థపాదే
భగవత్పరిచర్యాప్రకారోనామద్వితీయోఽధ్యాయః ॥

శ్రీబ్రహ్మోవాచ ॥ అథాగ్నియజనంవక్ష్యేవైష్ణవస్యవిశేష
తః । పూజాంతేసర్వదాహోమోబ్రాహ్మణస్యవిధీయతే ॥ ౧ ॥
న్యాయార్జితైస్స్వధనైశ్చదానహోమార్చనాదికం । కుర్యాన్నో
చేదధోయాతినారాయణపరాఙ్ముఖః ॥ ౨ ॥ హోమమాంతేపిత్ర్యయాగ
స్నాన్యత్రప్రద్యుమ్నాదిధియాద్విజాః । కైష్ణవేష్టిశ్చకర్తవ్యాహ్యేక్షేయంప
రమాత్మనః ॥ ౩ ॥ వైదికస్తాంత్రికోవిప్రామఖోఽయంద్వివిధఃస్మృతః ।
అధికారస్యభేదాత్తుయేనోపైతిహారేఽపదం ॥ ౪ ॥ భూమింవిశోధ్యయ
త్నేనసమాంకుర్యాద్విచక్షణః । కుండంతుతత్రకర్తవ్యంహస్తమాత్రేణ
యత్నతః ॥ ౫ ॥ ఆత్మనఃపంచమాంశోఽయంహస్తఇత్యేకశాఖినః ।
కర్తుర్దక్షిణహస్తస్యమధ్యమాంగులిపర్వణః ॥ ౬ ॥ చతుర్వింశతిభి
ర్హస్తఃపూర్వోక్తాద్ద్విగుణోమతః । యుగానామనురోధేనవిజ్ఞేయస్స
ర్వకర్మసు ॥ ౭ ॥ పంచమాంశేననిఖనేదంతఃకోణచతుష్టయం । దిశిదిశ్యం
తరంచైవపార్శ్వస్థలచతుష్టయం ॥ ౮ ॥ ఏవంసులక్షణంకృత్వాబహిఃకు
ర్యాచ్చమేఖలాం । ద్వాదశాష్టచతుర్మానాంస్వాంగులైశ్చప్రకల్పయేత్
॥ ౯ ॥ చతుష్కంత్రితయంకుర్యాదేవంస్యాన్మేఖలాక్రమః । కుండస్యప
శ్చిమేభాగేయోనింకుర్యాత్సులక్షణాం ॥ ౧౦ ॥ అశ్వత్థపత్రసదృశీంకుం
డేకించిత్ప్రవిష్టితాం । షట్చతుస్త్ర్యంగులాసాపిభవేన్నిమ్నాక్రమాద్ద్వి
జాః ॥ ౧౧ ॥ విస్తారేణాపిసాయోనిర్భవేత్పంచదశాంగులా । మూలం
నాళంతథాఽగ్రంవ్యుత్క్రమాత్త్వష్టచతుస్త్రికం ॥ ౧౨ ॥ తన్మానాం
గుళమానంస్యాత్తదేతత్కుండలక్షణం । ఏకహస్తస్యకుండస్యప్రకారోఽ
యంప్రదర్శితః ॥ ౧౩ ॥ ద్విహస్తకుండమప్యేవంద్విగుణీకృతమేఖలం ।
వాభిరష్టథవాకుండమేకమేఖలకంభవేత్ ॥ ౧౪ ॥ సంక్షేపకర్మసుతథా
వర్తులంప్రోచ్యతేమయా । చతుష్కైకహస్తస్యబాహ్యకుండస్యల
క్షణం ॥ ౧౫ ॥ సమంవిధాయసూత్రేణభ్రామయేదభితోద్విజాః । కోణ

కోణేయదధికంతద్ధిక్ష్వేవవినిర్దిశేత్ ॥ ౧౬ ॥ కుండంచవర్తులంకుం
డంతతస్స్యాదర్ధచంద్రకం । దిశిచోత్తరకుండోఽథకోణభాగార్ధభాగ
తః ॥ ౧౭ ॥ బహిర్వైంద్ర్యాశ్చవారుణ్యాయత్నాన్మధ్యేతులాంఛయే
త్ । సంస్థాప్యభ్రామయేదేనమర్ధచంద్రంసుశోభనం ॥ ౧౮ ॥ మేఖ
లాస్వస్తపత్రాణివర్తులస్యనిబోధత । పద్మాకారంభవేదేతత్పుణ్యాంస
ర్వఫలప్రదం ॥ ౧౯ ॥ శతహోమేఽరత్నిమాత్రంతదర్ధేముష్టిస
మ్మితం । ద్విహస్తమయుతేలక్షేచతుర్హస్తముదీరితం ॥ ౨౦ ॥ దశ
లక్షేషుషట్హస్తంకోట్యామష్టకరంస్మృతం । ఏకహస్తమితంకుండమేక
హస్తేవిధీయతే ॥ ౨౧ ॥ లక్షాణాందశకంయావత్తావద్ధస్తేనవర్ధయేత్ ।
దశహస్తమితంకుండంకోటిహోమేవిశస్యతే ॥ ౨౨ ॥ ఇతివాకుండ
మానంస్యాన్మేఖలామానముచ్యతే । కుండానాంయాదృశంరూపంమేఖ
లానాంచతాదృశం ॥ ౨3 ॥ కుండానాంమేఖలాస్త్రిస్రస్సత్త్వాదిగుణరూ
పతః । ముష్టిమాత్రేతుతాఃప్రోక్తాఉత్సేధాయామతస్సమాః ॥ ౨౪ ॥
ద్వ్యేకార్ధాంగులమానేనభవంతిమునిసత్తమాః । అరత్నిమాత్రేకుం
డేస్యుస్తాస్త్రిద్వ్యేకాంగులాత్మికాః ॥ ౨౫ ॥ ఏకహస్తమితేకుండేవేదా
గ్నినయనాంగులాః । మేఖలానాంభవేదంతఃపరితోనేమిరంగులాత్
॥ ౨౬ ॥ ఏకహస్తస్యకుండస్యవర్ధయేత్తాంక్రమాత్సుధీః । దశహ
స్తాంతమన్యేషామర్ధాంగులవశాత్పృథక్ ॥ ౨౭ ॥ కుండేద్విహస్తేతాఃజ్ఞే
యారసవేదగుణాంగులాః । చతుర్హస్తేతుకుండేతావస్వృత్వేకగు
ణాంగులాః ॥ ౨౮ ॥ కుండేరసకరేతాస్స్యుర్దశాష్టత్ర్యంగులాన్వితాః ।
వసుహస్తమితేకుండేభానుపఙ్క్త్యష్టకాంగులాః ॥ ౨౯ ॥ దశహస్తమితే
కుండేమనుభానుదశాంగులాః । హోతురగ్రేయోనిరాసాముపర్యశ్వత్థప
త్రవత్ ॥ 30 ॥ ముష్ట్యరత్న్యేకహస్తానాంకుండానాంయోనిరీరితా ।
షట్చతుర్ద్వ్యంగులాయామవిస్తారోన్నతిశాలినీ ॥ 3౧ ॥ ఏకాంగులం
తుయోన్యగ్రంకుర్యాదీషదధోముఖం । ఏకైకాంగులతోయోనింకుం
డేష్వన్యేషువర్ధయేత్ ॥ 3౨ ॥ యావద్వయక్రమేణైవయోన్యగ్రమ

పినవర్తయేత్ । స్థలాపారభ్యనాళంస్యాద్వ్యోమమధ్యేసరంధ్రకం ॥౩౩॥ నావర్తయేత్తోకుండేషుయోనిహూమపరాయణః । కుండానాంక ల్పయేన్మధ్యేనాభిమంబుజసన్నిభాం ॥ ౩౪ ॥ తత్తత్కుండానురూపంవా మానమస్యానిగద్యతే ॥ ముష్ట్యరత్న్యేకహస్తానాంనాభిరుత్సేధమాన తః ॥ ౩౫ ॥ నేత్రవేదాంగుళోపేతాంకుండేష్వన్యేషువర్తయేత్ ।యావ ద్ద్వియక్రమేణైవనాభింపృథగుదారధీః ॥ ౩౬ ॥ యోనికుండేయోనిమ బ్జంకుండేనాభింవివర్జయేత్ । నాభిక్షేత్రంత్రిధాభిత్త్వామధ్యేకుర్వీతక ర్ణికాం ॥ ౩౭ ॥ బహిరంశద్వయేనాష్టౌపత్రాణిపరికల్పయేత్ । కుం డానాంనవకంప్రోక్తంస్వస్వకర్మానుసారతః ॥ ౩౮ ॥ ముముక్షూణాం వైష్ణవానాంచతురశ్రంప్రకీర్తితం । సకామానాంతుత్రియాణాంవర్తు లంపరికీర్తితం ॥ ౩౯ ॥ వైశ్యానామర్ధచంద్రాభంశూద్రాణాంత్ర్యశ్ర మీరితం । ఏతద్వర్ణానుసారేణనినిషిద్ధంకదాచన ॥ ౪౦ ॥ విశేషకా మ్యహోమేతుసర్వేషామఖిలానితు। పుత్రార్థంతుచతుర్ణాంతుయో నికుండంప్రకీర్తితం ॥ ౪౧ ॥ అర్ధేందద్వాఖ్యంతుసర్వేషాంవశ్యాదిశుభ కర్మణి । శత్రుక్షయార్థేత్ర్యశ్రంస్యాద్వర్తులంశాంతికర్మణి ॥ ౪౨ ॥ ఛేదమారణయోఃకుండంషడశ్రంతుప్రకీర్తితం । పద్మాభంవృష్టిదంప్రో క్తమష్టాశ్రంరోగనాశనం ॥ ౪౩ ॥ విప్రాణాంచతురశ్రంతుముక్తినిష్కా మకామయోః । చతురశ్రంనివృత్తానాంసర్వేషామేవమీరితం ॥ ౪౪ ॥ స్వరూపంచప్రవక్ష్యామిసంస్కారంచవిశేషతః । ప్రాచ్యాంశిరస్సమా ఖ్యాతంబాహూదక్షిణసౌమ్యయోః ॥ ౩౫ ॥ ఉదరంకుండమిత్యుక్తం యోనిఃపాదౌతుపశ్చిమే। స్థండిలేవాప్రకర్తవ్యోనిత్యహోమోమనీషి తా॥ ౪౬ ॥ విచారఃకుండనిర్మాణేబహుఃప్రోక్తోవిచక్షణైః । అష్టాదశ చసంస్కారాఃకుండానాంతుప్రకీర్తితాః ॥ ౪౭ ॥ వీక్షణంప్రోక్షణంచైవ తాడనాభ్యుక్షణేతథా । ఖననంపూరణంచైవసమీకరణసేచనే ॥ ౪౮ ॥ కుట్టనంమార్జనంలేపత్రిసూత్రీకరణేపునః । అర్చనంవజ్రకరణంచతుః పథవిభావనం ॥ ౪౯ ॥ తనుపాదాక్షికరణంసంస్కారాష్టాదశస్మృతాః ।

పేషణంమూలమంత్రేణాక్షరేణప్రోక్షణమ్మతం ॥ ౫౦ ॥ తేనైవతాడనం
దర్భైశ్చర్వాస్త్రేణాభ్యుక్షణమ్మతం । అస్త్రేణఖననంచాగ్నేవర్మమం
త్రేణప్రపూరణం ॥ ౫౧ ॥ సమీకరణమస్త్రేణసేచనంవర్మణామతం।
కుట్టనంహేతిమంత్రేణవక్ష్యమంత్రేణమార్జనం ॥ ౫౨ ॥ విలేపనంకలా
రూపకల్పనంతదనంతరం । త్రిసూత్రీకరణంప్రోక్తంమేఖలాపరివేష్టనం
॥ ౫౩ ॥ అర్చనంగంధపుష్పాద్యైరస్త్రేణాభ్యుక్షితాంనయేత్ । హృన్మం
త్రేణకుశైశ్చైవతత్రకుర్యాచ్చతుష్పథం ॥ ౫౪ ॥ కవచేనైవకర్త
వ్యంతనుపాదాక్షిపాటనం । పూర్వోక్తభూతశుద్ధ్యాదిపాత్రాసాదనమే
వచ ॥ ౫౫ ॥ పూజనంద్వారదేవానాంమండపస్యచపూజనం । కృత్వా
సంప్రార్థ్యచగురుంయాగకర్మసమారభేత్ ॥ ౫౬ ॥ సంస్థాప్యప్రోక్షణీ
పాత్రంప్రతిష్ఠాప్యచస్రుచంస్రువం । ప్రాణానాయమ్యమనసాశ్రీమద్వై
కుంఠవైభవం ॥ ౫౭ ॥ స్మృత్వాజస్త్వమనువరంశ్రీమదష్టాక్షరంసుధీః।
ఆజ్ఞయావాసుదేవస్యతేనైవాహంప్రవర్తితః ॥ ౫౮ ॥ పాపోఽహమ
ధునాసమ్యగార్జితైర్యజ్ఞసాధనైః।స్వాత్మానంసర్వగంసర్వశరీరంపురుషో
త్తమం ॥ ౫౯ ॥ యక్ష్యేస్వరూపసంప్రాప్తిద్వారాకైంకర్యసిద్ధయె ।
కుండేవాస్థండిలేవాపిరేఖాస్తిస్రఃప్రకల్పయేత్ ॥ ౬౦ ॥ ఊర్ధ్వగాఃప్రా
క్ప్రతీచీస్తాస్తిస్రశ్చోత్తరదక్షిణాః । ప్రాగగ్రాణాంస్మృతాదేవాముకుం
దేశపురందరాః॥ ౬౧॥ రేఖానాముదగగ్రాణాంబ్రహ్మావైవస్వతేందవః।అ
ధాయాష్టదళమ్మధ్యేషట్కోణంత్ర్యగ్రగర్భితం ॥ ౬౨॥ కేవలాష్టదళంవా
పివైష్ణవానాంప్రకీర్తితం। సర్వాణ్యభ్యర్చ్యతారేణయాగపీఠమథార్చ
యేత్ ॥ ౬౩ ॥ ఋతుస్నాతాంమహాలక్ష్మీమానయేత్కుశవిష్టరే । సం
పూజ్యలక్ష్మీమనునాపద్మాక్షీంపద్మసంభవాం ॥ ౬౪ ॥ క్షీరాంబు
రాశిసంభూతాంవిష్ణుదనపగామినీం । మాతరంసర్వజగతోరిరంసుంవిష్ణు
మానయేత్ ॥ ౬౫ ॥ తిష్ఠంతమృతుదానాయకర్తారమఖిలేశ్వరం ।
శేతోరూపంసమానీయవహ్నించారణిసంభవం ॥ ౬౬ ॥ వైష్ణవాయత
నాద్వాపివిష్ణుయాగసముద్భవం। ఆనీతంపాత్రమధ్యస్థంక్రవ్యాదాంశవి

వర్జితం ॥ ౬౭ ॥ చతుర్భిర్జైశ్చవసంస్కారైస్సంస్కృతంవీక్షణాదిభిః।
యోజయేద్వహ్నిబీజేనచైతన్యంపావకేతదా ॥ ౬౮ ॥ తారేణమంత్రిత
స్సంత్రీధేనుముద్రామృతీకృతం । అస్త్రేణరక్షితంపశ్చాత్కవచేనావకుం
ఠితం ॥ ౬౯ ॥ అర్చితంత్రిఃపరిభ్రామ్యకుండస్యోపరిదేశకః । ప్రదక్షి
ణంసతారంచమంత్రమస్త్రాక్షరంజపన్ ॥ ౭౦ ॥ ఆత్మనోఽభిముఖంవ
హ్నింజానుభ్యామవనీంగతం । విష్ణువీర్యధియాదేవ్యాయోనావేనంవిని
క్షిపేత్ ॥ ౭౧ ॥ పశ్చాత్తయోఃప్రదాతవ్యంవిధినాఽఽచమనాదికం ।
వహ్నిమంత్రేణప్రజ్వాల్యతత్రధ్యానంసమాచరేత్ ॥ ౭౨ ॥ విన్యసేదా
త్మనోదేహంమంత్రైర్జిహ్వావిభుర్జి । జిహ్వాస్త్రివిధాఃప్రోక్తా
గుణభేదేనకర్మసు ॥ ౭౩ ॥ వైష్ణవైస్తుసదాపూజ్యాస్సాత్త్వికోయాగక
ర్మసు । హిరణ్యాకనకారక్తాకృష్ణాన్యాసుప్రభామతా ॥ ౭౪ ॥ బహు
రూపాచరిక్తాచసాత్త్వికాఃపరికీర్తితాః । కామ్యకర్మసురాజస్యస్తామస్యః
క్రూరకర్మణి॥ ౭౫ ॥ నోపయుక్తావైష్ణవానాంవిష్ణోరాజ్ఞానువర్తినాం।
లింగపాయుశిరోవక్త్రఘ్రాణనేత్రేషుసర్వతః ॥ ౭౬ ॥ హిరణ్యాయాం
న్యసేద్ధీమానంతర్యామిణమాస్మరన్ । వహ్నేరంగమనూన్న్యస్యేత్తనా
వృత్తేనవర్త్మనా ॥ ౭౭ ॥ సహస్రార్చిస్స్వస్తిపూర్ణఉత్తిష్ఠపురుషః
పునః । ధూమవ్యాపీసప్తజిహ్వోధనుర్భృద్ధుతభుక్క్రమాత్ ॥ ౭౮॥
హృదయాదిషడంగేషుమూర్తీరష్టౌన్యసేత్పునః । జాతవేదాస్సప్తజి
హ్వోహవ్యవాహనసంజ్ఞకః ॥ ౭౯ ॥ అశ్వోదరజసంజ్ఞోఽన్యఃపున
ర్వైశ్వానరాహ్వయః। కౌమారతేజాస్సాద్విశ్వముఖోదేవముఖస్తథా
॥ ౮౦ ॥ తారాగ్నయేపదాద్యాస్సున్యసేన్నిత్యంతావహ్నిమూర్తయః।
మూర్ధాక్షిపార్శ్వకట్యంసభ్రుకుటీపార్శ్వకేషుచ ॥ ౮౧ ॥ విష్ణ్వా
త్మకంస్మరేద్వహ్నింశంఖచక్రగదాధరం । పద్మహస్తంచతుర్బాహుం
హేమాభరణభూషితం ॥ ౮౨ ॥ పరిషించేత్తతస్తోయైర్విశుద్ధైర్మేఖలో
పరి । దర్భైరగర్భైర్మధ్యస్థమేఖలాయాంపరిస్తరేత్ ॥ ౮౩ ॥ నిక్షిపె
ద్దిక్షుపరిధీన్ప్రాచీవర్జంనరోత్తమః । ప్రాదక్షిణ్యేనసంపూజ్యాస్తేషు

బ్రహ్మాదిమూర్తయః ॥ ౮౪ ॥ వైశ్వానరజాతవేదో లోహితాక్ష హవ్య
వహ । సర్వకార్యాణి మే దేహి స్వాహా వహ్నిమనుస్స్మృతః ॥ ౮౫ ॥
పూజయేద్గంధపుష్పాద్యైర్యజ్ఞకాష్ఠైః ప్రదీపయేత్ । ప్రదీప్తేఽగ్నౌ ప్ర
కర్తవ్యం స్రుక్స్రువాదివిశోధనం ॥ ౮౬ ॥ పాణిభ్యాం స్రుక్స్రువౌ ధృత్వా
కృత్వా తావప్యధోముఖౌ । త్రిశః ప్రతాపయేదగ్నౌ దర్భేణాదాయ మం
త్రవిత్ ॥ ౮౭ ॥ తదగ్రమధ్యమూలాని శోధయేత్తైర్యథాక్రమాత్ । గృ
హీత్వా వామహస్తేన ప్రోక్షయేద్దక్షిణేన తు ॥ ౮౮ ॥ పునః ప్రతాప్య తౌ
మంత్రీ దర్భానగ్నౌ వినిక్షిపేత్ । ఆత్మనో దక్షిణే భాగే స్థాపయేత్తౌ కుశా
స్తరే ॥ ౮౯ ॥ ఆజ్యస్థాలీమథాదాయ ప్రోక్షయేదస్త్రవారిణా । తస్యా
మాజ్యం వినిక్షిప్య క్షిప్త్వా తత్పూతయేత్కుశౌ ॥ ౯౦ ॥ పవిత్రీకరణం హ్యేత
త్కుశౌ సందీప్య వర్మణా । నీరాజ్యాజ్యం క్షిపేదగ్నావభిద్యోతనమీరితం
॥ ౯౧ ॥ కుశాగ్రం ప్రజ్వాల్య చాస్త్రేణ ఘృతాక్తాం జాతవేదసి । న్యసేదు
ద్యోతనం ప్రోక్తమథోత్పవనమాచరేత్ ॥ ౯౨ ॥ గృహీత్వా ఘృతమం
గారాత్ ప్రత్యాహృత్యాగ్నౌ జలం స్పృశేత్ । అంగుష్ఠోపకనిష్ఠాభ్యాం దర్భౌ
ప్రాదేశసమ్మితౌ ॥ ౯౩ ॥ ధృత్వోత్పునీయాదస్త్రేణ ఘృతముత్పవనం త్వి
దం । తద్వద్ధృదయమంత్రేణ కుశాభ్యామాత్మసమ్ముఖం ॥ ౯౪ ॥ ఘృతే
సంప్లవనం హ్యేతే సంస్కారాస్తు ఉదీరితాః । ప్రాదేశమాత్రం సగ్రంథిద
ర్భయుగ్మం ఘృతాంతరే ॥ ౯౫ ॥ నిక్షిప్య భాగౌ ద్వౌ కృత్వా పక్షౌ శు
క్లేతరౌ స్మరేత్ । వామే నాడీమిడాం భాగే దక్షిణే పింగళాం పునః ॥ ౯౬ ॥
సుషుమ్నాం మధ్యతో ధ్యాత్వా కుర్యాద్ధోమం యథావిధి । స్రువేణ దక్షి
ణాద్భాగాదాదాయాజ్యం హృదా ముదా ॥ ౯౭ ॥ జుహుయాదగ్నయే స్వా
హేత్యగ్నేర్దక్షిణలోచనే । వామతస్తద్వదాదాయ వామే వహ్నివిలో
చనే ॥ ౯౮ ॥ జుహుయాదథ సోమాయ స్వాహేతి హృదయాణునా ।
మధ్యాదాజ్యం సమాదాయ మధ్యే ఫాలవిలోచనే ॥ ౯౯ ॥ జుహుయాద
గ్నీషోమాభ్యాం స్వాహేతి హృదయాణునా । హృష్టస్త్రేణ స్రువేణాజ్యం
భాగాదాదాయ దక్షిణాత్ ॥ ౧౦౦ ॥ జుహుయాదగ్నయే స్విష్టకృతే

స్వాహేతితన్మథ । ఇత్యగ్నినేత్రవక్త్రాణాంకృత్వాచోత్పాటనంబుధాః ॥ ౧౦౧ ॥ పత్తారాభిర్వ్యాహృతిభిరాజ్యేనజుహుయాత్పునః । అష్టాభిరాజ్యాహుతిభిఃప్రణవేనపునఃపునః ॥ ౧౦౨ ॥ గర్భాధానంపుంసువనంసీమంతోన్నయనంపునః । అనంతరంజాతకర్మన్యాన్నామకరణంతథా ॥ ౧౦౩ ॥ ఉపనిష్క్రమణంపశ్చాదన్నప్రాశనమేవచ । చౌలోపనయనేభూయోవేదాధ్యయనమేవచ ॥ ౧౦౪ ॥ గోదానంచవివాహశ్చసంస్కారాశ్చభకర్మణి । తతశ్చపితృకాలస్యసంపూజ్యాత్మనియోజయేత్ ॥ ౧౦౫ ॥ సమిధఃపంచజుహుయాన్మూలాగ్రఘృతసంప్లుతాః । తదాహ్వాదయమంత్రేణవిధివత్స్వాహయావినా ॥ ౧౦౬ ॥ [illegible]గణేశమంత్రేణవిష్వక్సేనస్యపార్షదం ॥ గజాననంప్రజుహుయాత్సమ్యగేకాదశాహుతీః ॥ ౧౦౭ ॥ సామాన్యంసర్వమంత్రాణామేతదగ్నిముఖమ్మతం । తతఃప్రజ్వాలితేవహ్నౌపీఠమభ్యర్చ్యవైష్ణవం ॥ ౧౦౮ ॥ పూజయేత్పరమాత్మానంసాంగంసావరణాయుధం । పంచవింశతిసంఖ్యాకమాజ్యేనేష్టముఖహునేత్ ॥ ౧౦౯ ॥ మూలేనవక్రీకరణమిదముక్తంనిబోధత । వహ్నౌదైవతయోరైక్యమాత్మనానహభావయేత్ ॥ ౧౧౦ ॥ బ్రహ్మార్పణంబ్రహ్మహవిర్బ్రహ్మాగ్నౌబ్రహ్మణాహుతం । మూలమంత్రేణజుహుయాదాజ్యేనైకాదశాహుతీః ॥ ౧౧౧ ॥ నాడీసంధానముద్దిష్టమేతదాగమశాసనే । శ్రీమద్వైకుంఠలోకం తంప్రకృతేఃపరముత్తమం ॥ ౧౧౨ ॥ విరజాంనగరంవిష్ణోర్దివ్యముక్తిమణిమండపం । స్మృత్వాజ్యేనహునేన్మంత్రైరిరైకామాహుతింపునః ॥ ౧౧౩ ॥ తతోవైచరుణాహోమంకుర్యాద్దైవమూలవిద్యయా । పౌరుషేణతునూక్తేనశ్రీసూక్తేనవైపునః ॥ ౧౧౪ ॥ అన్యైర్వావైష్ణవైసూక్తైస్తిలాజ్యామధురైరపి । పాయసేనాపిపుణ్యేననానాద్రవ్యైర్యజేద్ధరిం ॥ ౧౧౫ ॥ వస్త్రైరాభరణైఃస్రగ్భిఃఫలైర్నానావిధైరపి । శతంసహస్రసమ్యుతంలక్షంకోటింవిధానతః ॥ ౧౧౬ ॥ వైష్ణవైర్ద్విజముఖైర్వాస్తుజుహుయాద్విభవేసతి । వైకుంఠపార్షదాన్నిత్యాన్ముక్తాన్విష్ణుప్రియానథ ॥ ౧౧౭ ॥

నామమంత్రైః ప్రజుహుయాత్ప్రత్యహం ముఖ్యపర్వసు । ద్వాదశ్యామి-
ష్టకాలే తు సంక్రాంతౌ శ్రాద్ధవాసరే ॥ ౧౧౮ ॥ అన్యేషు చ వివాహాదివ్ర-
తబంధేషు సద్మని । వాపీకూపతటాకాదౌ ప్రపారామప్రరోపణే ॥ ౧౧౯ ॥
నవాబ్దే జన్మదివసే విష్ణుయాగం సమాచరేత్ । దీక్షాయాం చోత్సవే ప్రాప్తే
శయన్యాం బోధవాసరే ॥ ౧౨౦ ॥ పరివర్తే ఉపాకర్మ గోదానే దానకర్మ-
ణి । యాత్రాదౌ గ్రహణే చైవ ప్రాయశ్చిత్తే విశేషతః ౧౨౧ ప్రతిష్ఠా-
యాం హరేర్డోలారోహణే విజయోత్సవే । కార్తికే మార్గశీర్షే చ
మకరే మేషభాస్కరే ॥ ౧౨౨ ॥ మలిమ్లుచే శినీవాల్యాం యుగమన్వాది-
వాసరే । రథయాత్రాదమనకపవిత్రారోపణేషు చ ॥ ౧౨౩ ॥ అవతా-
రజయంతీషు వైష్ణవానాం సమాగమే । ఏవం హోమం విధాయాథ వై-
ష్ణవం వైష్ణవోత్తమః ॥ ౧౨౪ ॥ నైమిత్తికం తతః కుర్యాదాజ్ఞేయం పర-
మాత్మనః । తతస్స్విష్టకృతం హుత్వాఘృతేన మునిసత్తమాః ॥ ౧౨౫ ॥
జలేన విధినా సమ్యక్పరిషిచ్య సమంతతః । తతః పూర్ణాహుతిం దద్యాద్వై-
ష్ణవైర్బ్రాహ్మణైస్సహ ॥ ౧౨౬ ॥ ఓం భూరగ్నయే పృథివ్యై మహతే
స్వాహయా తతః । భువో వాయవే చాంతరిక్షాయ మహతే స్వాహయా
తతః ॥ ౧౨౭ ॥ స్వశ్చంద్రమసే దిగ్భ్యశ్చ నక్షత్రేభ్యశ్చ స్వాహయా తతః ।
ఓం భూర్భువస్స్వశ్చంద్రమసే నక్షత్రేభ్యశ్చ మహతే స్వాహా ॥ ౧౨౮ ॥
ఇతి హుత్వా స్రుక్స్రువౌ చ ఘృతేనాపూర్య తౌ పునః । హోమద్రవ్యా-
ణి నిక్షిప్య నాభౌ సంస్థాప్య వైష్ణవః ॥ ౧౨౯ ॥ బ్రహ్మార్పణేన మనునా ద-
ద్యాత్పూర్ణాహుతిం పునః । ఇతి సర్వప్రాణబుద్ధిదేహధర్మాధికారతః
॥ ౧౩౦ ॥ జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్త్యవస్థాసు మనసా వాచా కర్మణా హస్తా-
భ్యాం పద్భ్యాముదరేణ శిశ్నా యత్కృతం యత్స్మృతం యదుక్తం త-
త్సర్వం బ్రహ్మార్పణం భవతు స్వాహా ॥ ౧౩౧ ॥ ఇతి పూర్ణాహుతిం
దత్వా ధ్యాత్వా సాంగం హరిం పునః । గృహీత్వా త్వాయుమంత్రం ప్రోక్ష్య
ప్రోక్షణీయజలేన చ ॥ ౧౩౨ ॥ ఆత్మానం కుసుమం దత్వా సాంగం దేవం
విసర్జయేత్ । నారాయణాత్మకే క్షేత్రపాలే బలిమథాచరేత్ ॥ ౧౩౩ ॥ బ్ర-

హ్మత్మకతయేంద్రాదీన్ మున్యన్నేనబలింనయేత్ । నిత్యనైమిత్తికో
హోమోమయావస్సముదాహృతః ॥ ౧౩౪ ॥ అన్వాధానాదికంకర్మ
యత్కుర్యాన్నిత్యహోమకే । తతోగురుంభాగవతాన్ పూజయేత్పర
యాముదా ॥౧౩౫॥ అనర్చితేగురౌసర్వంనిష్ఫలంభవతిక్షణాత్ ।గురుః రే
వహరిస్సాక్షాద్విష్ణురేవనసంశయః ॥ ౧౩౬ ॥ కర్తృత్వఫలసంయోగం
హిత్వాయాగంసమాచరేత్ ।వైష్ణవస్స్వాత్మలాభాయనలాభోఽన్యో
మనాగపి ॥ ౧౩౭ ॥

ఇతిశ్రీపంచరాత్రేబృహద్బ్రహ్మసంహితాయాం చతుర్థపాదేవ
హ్నియాగోనామతృతీయోఽధ్యాయః

మునయఊచుః । పితృయాగఃకథంప్రోక్తో వైష్ణవానాంపితామ
హ । కింరూపకాశ్చపితరఃకింఫలంవదవిస్తరాత్ ॥ ౧ ॥ ప్రవృత్తినిరతా
నాంచయాసమారాధనక్రియా । ఏకరూపాఽథవాభిన్నాఫలభేదోఽస్తి
వానవా॥౨॥ శ్రీబ్రహ్మోవాచ । మునయస్సాధుపృష్టోఽస్మిలోకా
నాంహితకామ్యయా । పితరోహివారిస్సాక్షాచ్చతుర్వ్యూహాత్మకస్తు
యః ॥ ౩ ॥ పురానారాయణంద్రష్టుంనారదోగంధమాదనం । జగామ
ప్రేమసంపన్నోదైవేపిత్ర్యేచకర్మణి ॥ ౪ ॥ స్థితందదర్శదేవేశంనరేణస
హితంవిభుం । తదాశ్చర్యమనావిప్రఃకర్మాం తేవాక్యమబ్రవీత్ ॥ ౫ ॥
దేవదేవేశవిశ్వేశపరమాత్మన్ పరాత్పర।కరోషికిమిదంకర్మదైవేపిత్ర్యేచ
కేశవ॥౬॥ శ్రీనారాయణఉవాచ । పితరస్సర్వభూతానామస్మాకంచము
నేస్స్వయం। భగవాన్ వాసుదేవోహిమూలప్రకృతిరుచ్యతే ॥ ౭ ॥ ప్ర
కృతిర్యోహిభూతానాంయేనసర్వమిదంతతం । స్వకర్మణాతమభ్య
ర్చ్యసిద్ధింవిందతిమానవః ॥౮॥ పితామహస్యజగతోమాతాధాతాపితా
మహః । వేద్యంపవిత్రమోంకారఋక్సామయజురేవచ ॥౯॥ గతిర్భర్
తాప్రభుస్సాక్షీనివాసశ్శరణంసుహృత్ । ఇతిమామవదత్పూర్వంభగ
వాన్ భూతభావనః ॥ ౧౦ ॥ దైవేపైత్రేచభగవాన్ సంపూజ్యఃపరమిచ్ఛ
తాం।చాతుర్విధ్యేనయోదేవస్సర్గాదీన్ ప్రకరోతిహి॥౧౧॥ వేదస్యకార

కాం బ్రహ్మణ సన్మాత్రమభిధీయతే । తస్మిన్నాధారభూతే హి సన్మాత్మకమ
భూజ్జగత్ ॥౧౨॥ సూక్ష్మమజ్ఞేయమగ్రాహ్యమనౌపమ్యమిదమ్మునే॥ దం
డాహతోఽరగీవాసీన్నిష్క్రియం నామవర్జితం ॥౧౩॥ అధిష్ఠానాదభేదేన
భాతి ద్రవ్యే గుణో యథా । సిసృక్షయా సృజత్తద్వై స్వాశ్రితం నామరూ
పద్వయేత్ ॥ ౧౪ ॥ నిమిత్తభూతం యత్తత్ర సమన్వేతి తదేవ తత్ । ఆత్మా భ
వతి సర్వేషాం తత్తన్నామేతి కీర్తితం ॥ ౧౫ ॥ కారణాత్స్వాశ్రితం కార్యం స
దేవమభిధీయతే । కార్యే తదేవ తన్నామ తద్రూపగుణభాగ్భవేత్ ॥౧౬॥
తతస్సూక్ష్మమవిజ్ఞేయమవ్యక్తమమలం ధ్రువం । ఇంద్రియైరింద్రియార్థై
శ్చ సర్వభూతైశ్చ వర్జితం ॥ ౧౭ ॥ స హ్యంతరాత్మా భూతానాం క్షే
త్రజ్ఞశ్చేతి కథ్యతే । క్షేత్రం శరీరమిత్యాహుస్తత్క్షేత్రం ద్వివిధం
స్మృతం ॥ ౧౮ ॥ చిదచిచ్ఛబ్దనిర్దిష్టం తయోరాలంబనం చ సః । చితో
ఽభవచ్ఛరీరం హి యదచిచ్చేవసంజ్ఞితం ॥ ౧౯ ॥ క్షేత్రజ్ఞో యస్స చిత్ప్ర
త్యగాత్మాంశో యః ప్రకీర్తితః । పరాత్మనో హ్యయం తావత్క్షేత్రభూ
తోఽమతోఽమమ ॥౨౦॥ క్షేత్రజ్ఞోఽప్యయమేవోక్తస్తస్య క్షేత్రద్వయం య
తః । త్రిగుణాద్వ్యతిరిక్తోఽసౌ పురుషశ్చేతి కల్పితః ॥౨౧॥ తస్మాదవ్యక్త
ముత్పన్నం త్రిగుణం ద్విజసత్తమ । అవ్యక్తావ్యక్తభావస్థా యా సా ప్రకృ
రవ్యయా ॥ ౨౨ ॥ తాం యోనిమావయోర్విద్ధి యోఽసౌ సదసదాత్మ
కః । ఆవాభ్యాం పూజ్యతేఽసౌ హి దైవే పిత్ర్యే చ కర్మణి ॥ ౨౩ ॥ నాస్తి
తస్మాత్పరోఽన్యో హి పితా మాతాఽథవా ద్విజ । ఆత్మా హి నౌ స విజ్ఞే
యస్తతస్తం పూజయావహే ॥ ౨౪ ॥ పితా పితామహశ్చాథ ప్రపితామ
హ ఏవ చ । ఏతేషామంతరంగో హి విశ్వాత్మా పురుషోత్తమః ॥౨౫॥ తద
భేదేన యష్టవ్యస్సర్వేషామ్మునిసత్తమ । సామానాధికరణ్యేన పిత్రాదికృ
తనామకః ॥ ౨౬ ॥ తదంతర్యామియజనం వైష్ణవానాం నిరూపితం ।ము
ముక్షూణాం చ సర్వేషాం విష్ణోరాజ్ఞానుసారతః ॥ ౨౭ ॥ తేనైషా ప్రథి
తా బ్రహ్మణా మర్యాదా లోకభావినీ। దైవం పిత్ర్యం చ కర్తవ్యమితి తస్యాను
శాసనం ॥ ౨౮ ॥ బ్రహ్మస్థాణుర్మరుద్దక్షో భృగుర్ధర్మస్తథా యమః ।

మరీచిరంగిరోఽత్రిశ్చపులస్త్యఃపులహఃక్రతుః॥ ౨౯ ॥వసిష్ఠఃపరమేష్ఠీచవివ
స్వాన్సోమఏవచ । కర్దమశ్చాపియఃప్రోక్తఃక్రోధోవిక్రీతఏవచ ॥ ౩౦॥
ఏకవింశతిరుత్పన్నాస్తేప్రజాపతయస్స్మృతాః । తస్యదేవస్యమర్యాదాం
పూజయంతస్సనాతనీం ॥ ౩౧ ॥ చిదచిత్పరమాత్మేతితత్త్వత్రయవిచిం
తనాత్ । దైవంపిత్ర్యంచకుర్వంతిజ్ఞానపూర్వంనిరంతరం ॥ ౩౨ ॥ తేక
ర్మబంధనిర్ముక్తాజ్ఞానాకారనిషేవణాత్ । జ్ఞానైకాకారమాత్మానంప్రా
ప్నువంతినసంశయః ॥ ౩౩ ॥ యేతుజ్ఞానమృతేదైవంపిత్ర్యంకర్మవ్యు
పాసతే । తేభిన్నఫలభోక్తారస్సంసారంప్రవిశంతిహి ॥ ౩౪ ॥ అంతర్యా
మ్యనుసంధానంఫలసంగనివర్తనం । ఆత్మనశ్చాప్యకర్తృత్వంజ్ఞానమేతద్ధి
కర్మణి ॥ ౩౫ ॥ సర్వత్రయేజనంవిష్ణోరంతర్యామితయాముదే । వైష్ణవా
సాంగృహస్థానాంధర్మోఽయంపారమార్థికః ॥ ౩౬ ॥ దైవంపిత్ర్యంచస
తతంతస్యవిజ్ఞానతత్త్వతః । ఆత్మప్రాప్యాణిచతతఃప్రాప్నువంతిద్విజో
త్తమాః ॥ ౩౭ ॥ స్వర్గస్థాఅపియేకేచిత్తంనమస్యంతిదేహినః । తేతత్ప్ర
సాదాద్గచ్ఛంతితేనాదిష్టఫలాంగతిం ॥ ౩౮ ॥ జ్ఞానినాంతుఫలంత్వేకంని
ర్దిష్టందైవపిత్ర్యయోః।అజ్ఞానాంతుఫలంనానానిష్ఫలంఖలుచైవతత్ ॥
౩౯॥జ్ఞానినఃకర్మకర్తారఃకర్మయత్ప్రతిబంధకం।నివర్త్యస్వాత్మసంప్రాప్తౌ
ముక్తాఏవభవంతిహి ॥౪౦॥యేహీనాస్సప్తదశభిర్గుణైఃకర్మభిరేవచ।క
లాఃపంచదశత్యక్త్వాతేముక్తాఇతినిశ్చయః॥ ౪౧ ॥ ముక్తానాంతుగతిర్బ్ర
హ్మక్షేత్రజ్ఞఇతినిశ్చితా । సహిసర్వగుణైశ్చైవనిర్గుణైశ్చైవకథ్యతే
॥ ౪౨ ॥ ప్రకృతేర్గుణసంయోగాత్త్రిగుణఃపురుషోత్తమః । నిత్యా
త్మగుణసంపన్నస్సచసర్వగుణోమతః ॥ ౪౩ ॥ అవ్యక్తోఽపిహ్యదృశ్యోఽపిమ
గ్నోఽపిమహామతే । జ్ఞానేనకర్మమిశ్రేణదుష్టకర్మవ్యపోహ్యాచ ॥౪౪॥
వ్యక్తిమాయాతివిప్రర్షేభగవాన్సాత్త్వతాంపతిః ।పరమైకాంతినాం
గమ్యోనాత్రకార్యావిచారణా ॥ ౪౫ ॥ దృశ్యతేజ్ఞానయోగేనహ్యేవాం
చప్రస్మృతోతతః । ఏవంజ్ఞాత్వాతమాత్మానంపూజయావస్సనాతనం॥౪౬॥

తంవేదాశ్చాశ్రమాశ్చైవనానామతసమాశ్రితాః । భక్త్యాసంపూజ
యంత్యాశుగతించైవదదాతిసః ॥ ౪౭ ॥ యేతుతద్భావితాలోకేహ్యే
కాంతిత్వంసమాస్థితాః । ఏతదభ్యధికంతేషాంయత్తేతంప్రవిశంత్యుత ॥
౪౮ ॥దైవంపిత్ర్యంచకర్తవ్యంతదాజ్ఞాపాలనాయహి । ప్రీతఃప్రయచ్ఛ
తిక్షిప్రంధర్మమేకాంతినాంహరిః ॥ ౪౯ ॥ ఇతినారాయణేనోక్తంనా
రదాయవిపృచ్ఛతే । ద్వయోరేకఫలంవిప్రాద్వయోరేకంచదైవతం ॥
౫౦ ॥ దైవేసాక్షాద్ధరిఃపూజ్యశ్శంఖచక్రగదాధరః ॥ అంతర్యామిధియా
పైత్రేపూజ్యఃపిత్రాదిరూపతః ॥ ౫౧ ॥ వైష్ణవానాంవిశేషోఽయంపి
త్ర్యేకర్మణివర్తతే । తదహంసంప్రవక్ష్యామిసంక్షేపాన్మునిసత్తమాః ॥
౫౨ ॥ విష్ణుశేషేణయష్టవ్యాఃపితరోద్వాదశీదినే । అన్యథానిరయంయాం
తిపితరోఽస్యజన్మదాః ॥ ౫౩ ॥ వైష్ణవానాంవిశేషోఽయందైవేపిత్ర్యే
చకర్మణి ॥ పశుఘాతోనకర్తవ్యోమున్యన్నైనపరాగతిః ॥ ౫౪ ॥ నశ్రా
ద్ధేహ్యామిషందేయంపితౄణాంచకదాచన । నచామిషాశినఃపిత్ర్యేయష్ట
వ్యాశ్శ్రాద్ధకర్మణి ॥ ౫౫ ॥ వైష్ణవైస్సతతంపూజ్యావైష్ణవాబ్రాహ్మ
ణాద్విజాః । నచమాంసాశినశ్శైవాశ్శాక్తాశ్చాపిహ్యవైదికాః ॥ ౫౬ ॥
లింగినోఽశుచయఃక్షుద్రాభూతభైరవచింతకాః ।నానాదేవైకనిరతాః
ప్రయోగాదివిధాయినః ॥ ౫౭ ॥ దేవాన్నసేవినోమంత్రపీఠవిక్రయిణ
శ్చయే । ప్రేతాన్నభోజినోవిప్రానపూజ్యాశ్శ్రాద్ధకర్మణి ॥ ౫౮ ॥అనూ
ర్ధ్వపుండ్రిణశ్శంఖచక్రలాంఛనవర్జితాః । ఏకాదశ్యన్నభోక్తారోగురు
ధర్మవినిందకాః ॥ ౫౯ ॥అమేధ్యస్పర్శనిరతాస్త్యక్తవిష్ణూత్సవాశ్చయే ।
అగీతాపాఠినోవిష్ణోసామాన్యమతయోద్విజాః ॥ ౬౦ ॥ అమంత్రతిల
కావామానిత్యకర్మవివర్జితాః । అనుక్తకారిణోఽనుక్తభోజినోఽ
నుక్తసేవకాః ॥ ౬౧ ॥ దైవేపిత్ర్యేనవైభోజ్యాజటాభస్మాదిధారిణః ।
మద్యపానరతానాంచపాతకామధిసేవినాం ॥ ౬౨ ॥ రసవిక్రయిణాంసం
గందూరతఃపరివర్జయేత్ । అజ్ఞాతగోత్రప్రవరావిప్రాయేకూటసాక్షి
ణః ॥ ౬౩ ॥ శ్రాద్ధాదౌనైవసంభాష్యావిప్రాశ్చాంత్యజవృత్తయః ।శ్రా

ద్ధకాలస్తుసంప్రోక్తోవిష్ణునాప్రభవిష్ణునా ॥ ౬౪ ॥ వైష్ణవేనప్రకర్తవ్యం శ్రాద్ధంసచ్ఛ్రద్ధయాద్విజాః । నారదాయమయాప్రోక్తోధర్మోఽయంద్విజసత్తమాః ॥ ౬౫ ॥ మదుక్తేశంకితమనానిర్ధారాయగతోహరిం । నారదేనపురాపృష్టోభగవాన్మధుసూదనః ॥ ౬౬ ॥ ప్రపన్నస్త్వాంహరేదేవకథందేవాంతరంయజేత్ । శ్రీభగవానువాచ। నచదేవాంతరధియాన్వైష్ణవైరర్చ్యాఽతేపరః ॥ ౬౭ ॥ కర్మత్యాగేనమేవిప్రశాసనంకుత్రవిద్యతే । కర్మణామనసావాచాయత్నాత్కార్యంసదైవహి ॥ ౬౮ ॥ సబుద్ధైరన్యజైర్వాపియావద్దేహక్షయంద్విజ । వివిక్తంధర్మమేతావత్సిద్ధానామపిదేహినాం ॥ ౬౯ ॥ సంసేవ్యమాజ్ఞయామేతునాత్రకార్యావిచారణా ।అసిద్ధేనతుకర్తవ్యంజ్ఞానపూర్వంద్విజోత్తమ ॥ ౭౦ ॥ ఆత్మసిద్ధ్యర్థమప్యేషసిద్ధోఽయంలోకసంగ్రహాత్ । నాచరేద్యోపివైసిద్ధోలౌకికంధర్మమగ్రతః ॥ ౭౧ ॥ ఉపప్లవంసకురుతేధర్మస్యమమనారద । త్యాగాద్ధర్మస్యలోకస్యగ్లానిర్భవతిసర్వతః ॥ ౭౨ ॥ తదర్థమహమేవాపినత్యజామిసనాతనం । వివేకజ్ఞైరయంతస్మాల్లోకాచారపథాస్థితైః ॥ ౭౩ ॥ ఆదేహపాతాద్యత్నేనరక్షణీయఃప్రయత్నతః । ఆచారాణాంహిసర్వేషాంధర్మాణాంమునిసత్తమ ॥ ౭౪ ॥ శ్రాద్ధంమేరోచతేయాదృక్తాదృశైర్వాపరంతువై । తస్యకాలంవిధానంచయథావదవధారయ ॥౭౫॥ సితాసితేచద్వాదశ్యామమావాస్యాచపూర్ణిమా।రాహుసందర్శనంచైవసూర్యసంక్రమణంతథా ॥ ౭౬ ॥ శ్రాద్ధంతత్రప్రయత్నేనకామ్యంకుర్యాచ్ఛభక్తితః । నవాన్నప్రాశనేచైవతిథౌవాఽఽయతనేహరేః ॥౭౭॥ పాత్రేక్షేత్రేప్యసంసిద్ధప్రతిష్ఠాయాంపవిత్రకే । వాపీకూపతటాకానాంవృక్షాణాంపరిరక్షణే ॥ ౭౮ ॥గోదానాదౌధనత్యాగేవ్రతారంభేతదంతతః । శాస్త్రశ్రవణనిష్పత్త్యావారంభేచతథైవహి ॥ ౭౯ ॥ వత్సరేవత్సరేవిప్రమిత్రాప్తానాంకుటుంబినాం । యుగాదిషుచమన్వాదౌశ్రాద్ధంకుర్యాద్విచక్షణః ॥ ౮౦ ॥ పూజయిత్వాపురాదేవంతర్పయిత్వాహుతాశనం ॥ పూర్వోక్తేనవిధానేనతతస్త్వాహ్వాయవైష్ణవాన్ ॥౮౧॥ ప్రక్షా

ళితాంఘ్రీన్స్వాచాంతాన్ప్రోక్షితేనాస్త్రవారిణా । రాత్రౌస్త్రీసంగ
రహితాన్విష్ణుసూక్తప్రపాఠకాన్ ॥ ౭౨ ॥ పవిత్రహస్తాన్సంశుద్ధాన్
పరనిందావివర్జితాన్ । సమ్ముఖాన్మంత్రనాథస్యచోత్తరాభిముఖానపి
॥ ౭౩ ॥ ఆసనేషువిక్లిప్తేషుపరిచ్ఛిన్నేషునారద । గాయత్ర్యాభస్మరే
ఖానుశంకునాస్త్రాన్వితేనవా ॥ ౭౪ ॥ హృదాస్త్రపరిజప్తానామాసనా
నామథోర్ధ్వతః । ప్రతిష్ఠాప్యాసనేపూర్వేత్వేకమాదౌతువైష్ణవం ॥
౭౫ ॥ హృద్యుక్తేనాథతేనైవస్వధాసంపూజితేనచ। పితుఃపఙ్క్త్యవసా
నేతునామ్నాఽన్యముపవేశయేత్ ॥ ౭౬ ॥ శిరసాసంయుతేనాథ
గృహీత్వాపాణినాద్విజ । నామ్నాపితామహీయేనప్రతిష్ఠాప్యాసనేపరం
॥ ౭౭ ॥ నేత్రస్వధావసానేనత్వక్షరేణస్వమూర్తినా । ప్రపితామహ
నామ్నాతువైష్ణవంచాపరంన్యసేత్ ॥ ౭౮ ॥ చత్వారఏవవైపూర్వం
మంత్రపీఠస్యసమ్ముఖాః । లక్ష్మీమంత్రచతుష్కేణమాతుస్స్వస్యకుల
స్యవా ॥ ౭౯ ॥ అస్త్రేణపితృవర్గస్యతూత్తరాభిముఖంద్వయం। ప్రా
ఙ్ముఖాదైవికావిప్రావిప్రాస్త్రియఉదఙ్ముఖాః ॥ ౮౦ ॥ ఏకైకోవాఽభ
యత్రస్యాదసంపత్తావితిక్రమః । పాత్రంవాదైవికంకృత్వావిప్రఏకస్తు
పైతృకే ॥ ౮౧ ॥ ఇతివానిర్వపేచ్ఛ్రాద్ధేనిర్ధనశ్చాన్యదాచరేత్ । సం
పత్తావపిపాత్రాణామేకైకస్యత్రయస్త్రయః ॥ ౮౨ ॥ పిత్రాదస్తైవైష్ణ
వాఃప్రోక్తాశ్చత్వారోవైశ్వదేవికాః। ద్వావాపిదైవికేప్రోక్తావేకైకోవా
నదోషభాక్ ॥ ౮౩ ॥ స్యాన్మాతామహికేప్యేవమేకోనైవైశ్వదేవికే ।
మాతామహేతుకర్తవ్యంషద్దైవత్యమథాపివా ॥ ౮౪ ॥ పార్వణద్వయ
కంవాస్యాన్మునీనామ్మతభేదతః । ఆసనాదిప్రదానేనస్థాపితాన్వైష్ణవాన్
ద్విజాన్ ॥ ౮౫ ॥ ద్వాదశార్ణేనమంత్రేణపూజయేద్విధినాక్రమాత్ ।
మంత్రన్యాసశ్చసర్వేషాంకర్తవ్యోద్వాదశాక్షరైః ॥ ౮౬ ॥ ఋగ్భిఃపు
రుషసూక్తస్యమంత్రరాజస్యచాక్షరైః । సర్వేచతుర్భుజాజ్ఞేయాశ్శంఖ
చక్రగదాధరాః ॥ ౮౭ ॥ కిరీటకౌస్తుభధరావైనతేయాసనోర్జితాః ।
ప్రోద్యతాఇవచోర్ధ్వంతుపితృభూతస్యనారద ॥ ౮౮ ॥ తతోహృద

యమంత్రేణచార్ఘ్యపాత్రోదకేనతు । సించేత్కృష్ణాంఘ్రియుగ
మేకైకస్మిన్మహామతే ॥ ౯౯ ॥ మూలమంత్రేణతదనుపాణిభ్యాంతు
తిలోదకం । వైష్ణవానాంచపితరోనవైనరకవాసినః ॥ ౧౦౦ ॥ నయా
మ్యాంయాతనాంయాంతినవైవస్వతసద్మని । పితృలోకేనతేసంతిపరమై
కాంతినోహితే ॥ ౧౦౧ ॥ సాక్షాద్వైకుంఠనాథస్యద్వారదేశావలంబి
నః।ప్రద్యుమ్నసంకర్షణకవాసుదేవస్వరూపకాః ॥ ౧౦౨ ॥ పితాపితా
మహశ్చైవతథైవప్రపితామహః । అస్మిన్మమాధ్వరేయాయంవిష్ణు
శేషంనివేదయే ॥ ౧౦౩ । గంధపుష్పాదికంసర్వంస్వీకురుధ్వంస్వధాహి
వః ॥ ఇదమర్ఘ్యాదికందివ్యంతులసీదళమిశ్రితం ॥ ౧౦౪ ॥ నిర్ణేజనం
భగవతఃపాదయోఃప్రతిగృహ్యతాం । ధూపశేషంభగవతస్తథాదీపోన
మోఽస్తువః ॥ ౧౦౫ ॥ అర్ఘ్యందత్వాపునఃపాత్రేసమాహృత్యాస్త్ర
మంత్రతః। పూజయేద్గంధపుష్పాద్యైఃపవిత్రారోపణోత్తరం ॥౧౦౬॥
పవిత్రంతుకుశైఃకార్యంతులసీపల్లవైశ్చవా । సంస్థాప్యాగ్రేభగవతస్సం
పూజ్యార్ఘ్యాదిభిర్ద్విజాన్ ॥ ౧౦౭ ॥ తేషుతాంశ్చింతయేత్ప్రాజ్ఞః
పితౄన్మాతామహానపి । విశ్వేదేవాంస్తథాధ్యాత్వావిష్ణోఃపారిషదో
త్తమాన్ ॥ ౧౦౮ ॥ ఆదాయశిరసాతేషామాజ్ఞాంవైశ్రాద్ధకర్మణి।అగ
తాహిమహాభాగాస్స్వాగతంకృపయామయి ॥ ౧౦౯ ॥ యావచ్ఛ్రా
ద్ధంప్రవర్తేతతావత్సన్నిహితానను । నిమంత్రితాన్ద్విజాన్ప్రార్థ్య
సంస్థితానపితాసనే ॥ ౧౧౦ ॥ ప్రార్థయేద్భగవంతంతుపితౄణాం
యాగకర్మణి । భగవన్పితృయాగార్థంప్రార్థయేత్వాంవిశేషతః ॥౧౧౧॥
తేషామనుగ్రహార్థంచయాగమాహరమేఽచ్యుత । ఏవంసంప్రార్థ్య
దేవేశంకర్మపాత్రంనిధాయచ ॥ ౧౧౨ ॥ సంసాధయేచ్చరుంధీమాన్క్షీ
రేణసురభేస్స్వయం । ప్రోక్షయేదస్త్రమంత్రేణభక్తంసువ్యంజనాన్వి
తం ॥ ౧౧౩ ॥ సర్వంసంసాధితంకించిద్భక్ష్యపానాదిభోజనం । చేతసాక
ల్పయేత్సర్వంపితౄణాంతృప్తయేతుతత్ ॥ ౧౧౪ ॥ యథానివేశితాః
పూర్వమ్మండలేహ్యథనారద । అస్త్రేణప్రణవేనైవపాత్రాణిక్షాళయే

త్క్రమాత్ ॥ ౧౧౫ ॥ పితృపాత్రాణిదైవానిస్వేస్వేస్థానేనివేశయేత్ ।
ప్రజపేయుర్ద్విజాస్తావద్వైష్ణవాస్స్వాసనేషుచ ॥ ౧౧౬ ॥ పరివేషణం
తుయావత్స్యాత్సూక్తానిహరితుష్టయే । దధిక్షీరాన్నపానంచక్రమా
ద్యస్యేప్సితంచయత్ ॥ ౧౧౭ ॥ తులసీదళసమ్మిశ్రంపాత్రేషుపరివేషయే
త్ । అర్ఘ్యైర్గంధైఃపుష్పైస్తథాధూపైర్విలేపనాంజనదీపకైః ॥ ౧౧౮ ॥
సంపూజ్యపరయాభక్త్యాపునఃపృచ్ఛాంసమాచరేత్ । తృప్తాస్స్మవా
దినోయావత్తత్ప్రబ్రూయుర్వైష్ణవాద్విజాః ॥ ౧౧౯ ॥ స్వల్పంస్వల్పంప్ర
దాతవ్యంమున్యన్నంవిష్ణుదర్శితం । భుంజానంతదశేషేణస్మరేన్నారా
యణంహరిం ॥ ౧౨౦ ॥హవిష్యాన్నంఘృతోపేతంక్వథితావటకాదికం।
తద్వీర్యమాత్మనాసార్ధమప్యగ్నిపరిణతంస్మరేత్ ॥ ౧౨౧ ॥ తేనసం
భావయేత్తృప్తిమతీవమునిసత్తమ । సర్వేషామన్నవీర్యంచాప్యేవంపరి
ణతంస్మరేత్ ॥ ౧౨౨ ॥ ప్రణవేనామృతేనైవతతోనారాయణాత్మనే ।
తదంతేతునమఃకుర్యాన్మంత్రోఽయంపితృతర్పణే ॥ ౧౨౩ ॥ దీక్షితా
నేవసచ్ఛ్రాద్ధేపితౄనుద్దిశ్యతర్పయేత్ । దక్షిణాముఖవాసంచదత్వా
విప్రాన్విసర్జయేత్ ॥ ౧౨౪ ॥ అథాసనేషూపవిష్టానన్యానన్నంప్ర
దాపయేత్ । సగోత్రైర్బంధుభిస్సాకంస్వయంభుంజీతవాగ్యతః ॥౧౨౫॥
ఏవం-శ్రాద్ధపరోవిప్రోమహాభాగవతోమతః । సదైవందీక్షితానాంచ
యాగమంత్రేణవైష్ణవః ॥ ౧౨౬ ॥ సర్వాన్సంపాద్యయత్నేనయథాల
బ్ధేనకేనచిత్ । వస్తునాపిపవిత్రేణచైదంశ్రాద్ధంసమాపయేత్ ॥ ౧౨౭ ॥
శదన్నేనకుదేశేచాప్యాపన్నేనాపినారద । జ్ఞానవిజ్ఞానమంత్రాద్యైస్సం
పాద్యంవిద్ధిశాశ్వతం ॥౧౨౮॥ దేశేకాలేతథాపాత్రేశ్రద్ధాపూతంతుకిం
పునః । వైష్ణవఃపరమంపాత్రందేశఆయతనంహరేః ॥ ౧౨౯ ॥ ద్వాదశీ
సర్వకాలానాముత్తమాపరికీర్తితా । నైమిత్తికేషుయోభేదశ్శ్రాద్ధే
ప్రోక్తోమయాద్విజ ॥ ౧౩౦ ॥ జయశాస్త్రాజ్ఞయాసర్వమవధార్యంవిపశ్చి
తా । పుత్రోమేనారదోవిప్రాశ్శ్రుత్వాభగవతోదితం ॥ ౧౩౧ ॥నిస్సం
దేహాఽభవత్సర్వంశ్రాద్ధంవిష్ణ్వేకదైవతం । బ్రాహ్మణానాం

భోజనంచపిండానామర్చనంతథా ॥ ౧౩౨ ॥ కేచిచ్ఛంతిమహాభాగాశ్శా
ఖాభేదాద్ద్విజన్మనాం । శ్రౌతేనవిధినావాపివైష్ణవానాంసమర్చనం ॥
౧౩౩ ॥ తైస్తైర్మంత్రైః ప్రకర్తవ్యమంతర్యామిధియాతథా। పితౄణాంప్ర
ద్యుమ్నాదిధియాత్వనిరుద్ధస్స్వయంయజేత్ ॥ ౧౩౪ ॥ వైష్ణవానాం
గృహస్థానాంకర్తవ్యందైవకర్మవత్ । ఇదంతువైష్ణవంశ్రాద్ధమన్యా
న్నైవవర్తయేత్ ॥౧౩౫॥ నామిషంనమధుప్రోక్తంఖడ్గపాత్రంనచై
వహి । నైకాదశ్యాంప్రకర్తవ్యంనతిర్యక్పుండ్రధారణం ॥ ౧౩౬ ॥నాని
వేద్యప్రదాతవ్యంనాదైవంకుత్రచిత్స్మృతం। శాకపిండంనదాతవ్యంవైష్ణవా
నాంకులేయతః ॥ ౧౩౭ ॥ నాగతిర్జాయతేవిప్రామృతానాంపాపినా
మపి । నృత్యంతిపితరస్తేషాంప్రణృత్యంతిపితామహాః ॥ ౧౩౮ ॥ వైష్ణ
వోసఃకులేజాతఃకింకరిష్యతినోయమః । శోచంతిపితరోన్యేషాంయజ్వా
వస్స్వర్గతాఅపి ॥ ౧౩౯ ॥ నాస్మాకంవైష్ణవోజాతోయోనయేద్భగవ
త్పదం । అస్మాభిరార్జితేపుణ్యేత్యక్షయంయాతేచకఃపునః ॥౧౪౦॥ వార
యిష్యతినఃపాతాద్వినాశ్రీవైష్ణవాన్సుతాన్ । అర్జితంసుకృతంలోక
యజ్ఞదానదయాదిభిః ॥ ౧౪౧ ॥ నార్జితంవైష్ణవంకర్మనార్జితోవైష్ణ
వస్సుతః । దైవంపిత్ర్యంమానుషంచతస్యతావదిహాస్థిరం ॥ ౧౪౨ ॥
యావత్సర్వాత్మనావిష్ణుంశరణంనైతిమానవః ॥ ౧౪౨౧ ॥ తస్మాదనన్య
శరణాఃపురుషోత్తమస్యలీలాగృహీతవపుషోభవతాఽచ్యుతస్య । సర్వ
స్తదైవభవతాంసఫలోమునీశాస్స్వాధ్యాయయోగజపదానక్రియాక
లాపః ॥౧౪౩॥

ఇతిశ్రీపంచరాత్రేబృహద్బ్రహ్మసంహితాయాంచతుర్థపాదేశ్రాద్ధ
విధానంనామచతుర్థోఽధ్యాయః

శ్రీబ్రహ్మోవాచ । ఏకాదశ్యాశ్చమాహాత్మ్యంప్రాక్పృష్టం
శృణుతామలాః । వైష్ణవానాంవరంనాస్తివ్రతం లోకేషుముక్తిదం
॥ ౧ ॥ అనాదివాసనాబద్ధోజీవోఽఘంపరిముచ్యతి । విషయా
టవమార్గేషునైతిశాంతిమ్మనాగపి॥౨॥ పరహింసారతాలోభమోహా

నృతభయాకులాః । సంసరంతిభవాంభోధౌజనాదుఃఖాఘభాగినః ॥౩॥
తాన్విలోక్య మహాదేవీలక్ష్మీర్జలజలోచనా ।పప్రచ్ఛ శేషపర్యంకనిరూ
పితపదాంబుజం ॥ ౪ ॥ భగవన్భవితాసుప్తోమాయాయాంప్రీతిచోది
తః । జీవైర్నైవాభిజానాతితమసావ్యాప్తలోచనః ॥ ౫ ॥ బోధితం
నాచరేత్కర్మముక్తయేయదికశ్చన । మిత్రస్యైవదోషోఽస్తిదో
షోఽస్యైవాస్తికేవలం ॥ ౬ ॥ కంటకేషుకుమార్గేణగచ్ఛంతంన
నివారయేత్ । దోషస్సహచరస్యైవప్రతిబుద్ధస్యకేశవ ॥ ౭ ॥ త్వంసఖా
సర్వజీవానామాశ్రయఃప్రతిబోధకః । త్వద్భాసాభాసతేసర్వంజగత్స్థా
వరజంగమం ॥ ౮ ॥ త్వంభాశ్చక్షుర్హిజీవానాంత్వంగతిస్త్వంపరాయ
ణః । అతస్త్వమేవజీవస్యనిస్తారోపాయమావహ ॥౯॥ కేనజీవస్యనిర్మో
క్షోవాసనాజాలపంజరాత్ । కోజపఃకింవ్రతంకాంతకింతపఃకశ్చసంశ్ర
యః॥౧౦॥ బద్ధస్యపంజరాన్ముక్తిస్సులభానైకదేశతః।బాహ్యాంతరనిబద్ధ
స్యదుస్త్యజంతవబంధనం ॥ ౧౧ ॥ చక్షుషాస్థూలరూపేణరజ్జ్వారూపస్వ
రూపయా । నిబద్ధోవాసనారూపతంతుభిర్బహుభిస్సితః ॥౧౨॥ శ్రోత్ర
నాసాస్యత్వఙ్మేఢ్రనిబద్ధశ్శ్రవణాదిభిః ।తద్వృత్తితంతుజాలైశ్చకథమ్ముక్తో
భవేదిహ ॥ ౧౩ ॥ శ్రీనారాయణఉవాచ ।జప్యస్త్వష్టాక్షరోదేవివ్రతం
త్వేకాదశీవ్రతం । తపస్సంతోషఆఖ్యాతంసంశ్రయోభగవత్ప్రియా॥౧౪॥
ఏకాదశ్యాంచసర్వేషామాశ్రయఃకమలాలయః । త్రిభిర్నిష్పద్యతేకాం
తేచతుర్థంవ్రతముత్తమం ॥౧౫॥ అద్యాజన్మకృతందేవిజపాదీనాంచతు
ష్టయం । ఏకాదశ్యాంకృతంకాంతేసర్వంతత్సమతామియాత్ ॥ ౧౬ ॥
త్రిరాత్రంతువ్రతంహ్యేతల్లోకానాంపావనాయమే।నిహితంస్వకరేదేవి
సర్వబంధననాశనం ॥ ౧౭ ॥ పృథివ్యాదీనిభూతానికాలఃక్షణలవాదికః।
ఇంద్రియాణిచదేవాశ్చమామేవముపతస్థిరే ॥ ౧౮ ॥ సర్వేఊచుః । భవ
తోత్పాదితాస్సర్వేనిదేశమనువర్తినః । కింకుర్మఃకథయేశానకిమర్థోత్పా
దితావయం ॥ ౧౯ ॥ శ్రీభగవానువాచ । సర్వేషామహమాధారోమ
య్యాసర్వమిదంజగత్ । ప్రలీనంబీజరూపేణచేతనాచేతనాత్మకం ॥ ౨౦ ॥

ఉత్పాదితామయాసర్వేయూయంజీవస్యభుక్తయే । అశరీరోమమాంశో
ఽయంనాయంభోక్తుమిహార్హతి ॥౨౧॥ భవద్భిస్సాధ్యతామేషాంశరీరా
దిచసర్వశః । ఏకీభూయమహాభాగాభూతేంద్రియసురైః ఖలు॥౨౨॥ తమూ
చుః । భోక్తాయద్యప్యయంజీవోయస్యవైస్యామచాలయం।తథాపితత్ప్ర
సంగేనతత్తద్భూతాభిమానినః॥౨౩॥ మాలిన్యమభియాస్యామః కథంనోని
ష్కృతిర్భవేత్ । ఇతిశ్రుత్వావచస్తేషాంమహామూచెవరాననే॥౨౪॥ శ్రీ
నారాయణఉవాచ । ఇంద్రియాణాంచదేవానాంపాతకానాంప్రశాంత
యే । శరీరాకారభూతానాంశుద్ధయేనిర్మితామయా ॥ ౨౫ ॥ ఏకాదశీ
తివిఖ్యాతాతిథీనాముత్తమాతిథిః ।తస్యాస్సమ్మానతోదేవాస్సర్వేషాంశు
ద్ధిరుచ్యతే ॥ ౨౬ ॥తీర్థస్నానేనయాశుద్ధిర్యాశుద్ధిఃప్రాణసంయమాత్।
భూతానాంభూతశుద్ధ్యాచయాశుద్ధిఃప్రరికీర్తితా ॥ ౨౭ ॥ ఏకాదశ్యాంతు
సాశుద్ధిర్భవిష్యతినసంశయః । వినాన్నప్రాశనాత్తాపోయోభవిష్యతిదే
హినాం ॥ ౨౮ ॥ తేనతాపేనకాయస్యశుద్ధిర్దేవార్చనేమతా ।దేహ
స్థానాంచభూతానాంద్వయమప్యన్నసేవనాత్ ॥ ౨౯ ॥ దేహస్యధార
ణంచైవప్రమాదాలస్యమేవచ । ప్రమాదాదిభిరానందమూర్తిసంసేవ
నేనహి ॥ ౩౦ ॥ అన్నదోషఇతిప్రోక్తస్తస్యోపాయోద్విధామతః । పరి
త్యాగోద్వితీయస్తువిధినాతన్నిషేవణం ॥ ౩౧ ॥ సాత్త్వికంవైష్ణవైర్వి
ష్ణోరర్పితంశుద్ధవృత్తిజం । జ్ఞానప్రదంచమనసఃప్రసాదజననంస్మృతం
॥ ౩౨ ॥ సర్వదాతత్పరిత్యక్తుంనైవశక్యంశరీరిణా । ఏకాదశ్యాంపరిత్యా
గఃకర్తవ్యోహితమిచ్ఛతా ॥ ౩౩ ॥ అన్నమాశ్రిత్యతిష్ఠంతిపాతకానిమ
హాంత్యపి । ఏకాదశ్యాంయతోవిష్ణోరంతరాయకరంహితత్ ॥ ౩౪ ॥
మంత్రాభ్యాసోదినెపూజాధ్యానంజాగరణంనిశి।కర్తవ్యంకీర్తనంవాద్యం
నటనంహరిసన్నిధౌ ॥ ౩౫ ॥మాదంతలగ్నస్యాన్నస్యజిహ్వాస్పర్శోభవే
దితి । దంతధావనకంవర్జ్యమేకాదశ్యామతోబుధైః ॥ ౩౬ ॥ కీర్త
నేనవచశ్శుద్ధిర్జాయతేవాషికీప్రియే। బింబస్యదర్శనాద్విష్ణోశ్చాక్షుషీ
శుద్ధిరీరితా ॥ ౩౭ ॥ శ్రవణాద్యశసోవిష్ణోశ్శ్రోత్రాణాంశుద్ధిరీరితా।నత్యా

చశిరసశ్శుద్ధి స్త్వచస్స్నాష్టాంగవందనాత్ । ౩౮ । ఉత్తీర్ణధూపపుష్పా
ద్యైర్నానాసాశుద్ధిర్వ్రాననే । కరయోర్మార్జనాదిభ్యః ప్రదక్షిణ్యాత్ప
దోరపి । ౩౯ । ఏకాదశ్యాంసకృత్కృత్వాపర్వేషాందేహవాసినాం । ఆజీ
వనాంతంయాశుద్ధిస్సాశుద్ధిర్జాయతేధ్రువం ॥ ౪౦ ॥ రాత్రౌజాగర
ణంకార్యంతత్రచాపహాయవైష్ణవాః । మహామాయానిశాంతేనని
స్తీర్ణాజాయతేకలౌ । ౪౧ ॥ నభేతవ్యంనభేతవ్యంపాతకైఃపక్షసంచి
తైః । ఏకాదశీనిశాతస్మిన్నాయాస్యతిసవల్లభా ॥ ౪౨ ॥ నభేతవ్యంన
భేతవ్యంపాతకైర్వర్షసంచితైః । ఏకాదశ్యేతివిఖ్యాతాయాఒతీవహరివ
ల్లభా ।౪౩॥ ఘోరదేవాఃకరణస్థాహిమాఖద్యంతుమనాగపి।భవద్భిస్సాధ్య
తాందేహస్సాధితైకాదశీమయా ।౪౪॥ కరిష్యంతిజనాస్సర్వేపక్ష
యోరుభయోరపి । తేనవస్స్వర్గతిస్తస్యదేహస్థానాంభవిష్యతి ।౪౫।
ఏకాదశీవ్రతస్థస్యయోచసంబంధినోమతాః । చేతనాచేతనాస్సర్వేకృ
తార్థానాత్రసంశయః । ౪౬ । సూర్యోదయేభవద్భిస్తుసర్వాంశైరాస్థి
యతాంతనుః । వరైరాచరితాపూజామదీయైకాదశీదినె ॥ ౪౭ । తేన
యద్భవితాస్థానమక్షయంతద్భవిష్యతి । నాకృత్యదోషసంపర్కోభవి
ష్యతిమనాగపి । ౪౮ । భవతాముపకారేణజీర్ణాయంపాపపంజరాత్ ।
నిర్గమిష్యతిసుస్థానంకృత్వాచైకాదశీవ్రతం । ౪౯ । భవదర్థంకృ
తాచైషాతిథిరేకాదశీమయా । జనైరాచరితాదేవాగతిందాస్యతినిశ్చి
తం । ౫౦ । అతఃకురుధ్వంసంభూయసృష్టింస్వాంశైర్దివౌకసః । ఇతి
శ్రుత్వావచోదేవిబ్రహ్మాప్తాస్సృష్టికారిణః ॥ ౫౧ ॥ శరీరంజనయామా
సుస్తేదేవావిష్ణుతేజసా।ఇతిసంపాదితాదేవిమయాసృష్టింవితన్వతా।౫౨।
అతస్సర్వైర్జనైస్సేవ్యంసామాన్యైస్తద్వ్రతమ్మహత్ । మయాదేవి
వరోదత్తోదేవానాంహితమిచ్ఛతాం ॥ ౫౩ ॥ భవతాంపాతకైస్తేషాం
గతిశ్శుద్ధోభవిష్యతి । యేలబ్ధ్వామానుషందేహంకరిష్యంతిమద్దినం
॥ ౫౪ ॥ నిద్రయానక్తమన్నాద్యైర్తివాచార్థేహయాతథా ।తస్మా
దేకాదశీచాష్టవర్షాదారభ్యభామిని ॥ ౫౫ ॥ కర్తవ్యాఒశీతివర్ష్యంతం

నిరాహారేణసర్వదా । జలాహారేణవాకుర్యాదశక్తేనఫలాదిభిః ॥ ౫౬ ॥
నక్తేనవాహవిష్యేణచైకభుక్త్యానిరంధసా । జపపూజాతునత్యాజ్యావ్యా
జ్ఞైయంమామకీప్రియే ॥౫౭॥ యస్యాహంమోక్షుమిచ్ఛామితస్మైప్రదద్యా
మ్మతింవ్రతే । ఏకాదశీనకర్తవ్యావిద్ధాచైవారుణోదయే ॥ ౫౮ ॥ వైష్ణ
వైస్తువిశేషేణవిద్ధాత్యాజ్యావరాననే । దశమీప్రేతరాజాయతిథిర్ద
త్తామయాపురా ॥ ౫౯ ॥ తస్యాయోగేనకర్తవ్యంమామకందినముత్త
మం । యావంతివ్రతముఖ్యానిమదీయానిహరిప్రియే ॥ ౬౦ ॥ అన్యవా
సరమిశ్రాణినకుర్యాదరుణోదయే।తిథిప్రవేశమిచ్ఛంతిమామకాఅరుణో
దయాత్ ॥౬౧॥ సఏవముఖ్యకాలస్తుసంకల్పస్యావధార్యతాం।దశమీదిన
మారభ్యమామకంతుదినత్రయం॥౬౨॥ మాననీయంవిశేషేణజన్మైఃకాం
స్యాదివర్జనైః।వైష్ణవైరుత్సవఃకార్యోజ్ఞాత్వామజ్జన్మవాసరం ॥౬౩॥వి
తానతోరణాలేపసేకమార్జనదీపకైః। పూజనంకేశవాదీనాంమూర్తీ
నాంకమలాలయే॥౬౪॥పంచామృతైశ్చనైవేద్యైర్హవనైస్సంస్తవైరపి
।సహస్రనామపఠనైర్మహాపురుషవిద్యయా॥౬౫॥కుసుమాంజలిభిర్విష్ణుం
తథావైకుంఠపార్షదాన్ । తోషయేత్పరమాన్నైనృత్యగీతోత్సవాది
భిః ॥ ౬౬ ॥ రజనీంగమయేత్ప్రాజ్ఞఃపునశ్చారుణనిర్గమే । కృత్వా
చావశ్యకంకర్మపూజాయాగంసమారభేత్ ॥ ౬౭ ॥ విప్రాన్ద్వాదశ
చాహూయమహాభాగవతాన్ప్రియే । అధీతవిష్ణుసూక్తాంశ్చకేశవాదిధి
యాఽర్చయేత్ ॥ ౬౮ ॥ సాంగంసావరణందేవంపూజాపీఠేనివేశ్యచ।
పంచామృతేనసంస్నాప్యతథాసర్వౌషధైరపి ॥ ౬౯ ॥ గంధైర్ధూపై
స్సురభిభిఃపుష్పైశ్చైవప్రపూజయేత్ । నీరాజనార్ఘ్యదానైశ్చకుసు
మాంజలిభిస్తథా ॥ ౭౦ ॥ సూర్యసందర్శనాత్పూర్వంద్వాదశ్యాంపూ
జయేద్ధరిం । హరివాసరముత్సృజ్యవిప్రాన్సంతోష్యవైష్ణవాన్ ॥౭౧॥
ద్వాదశ్యాంపారణంకుర్యాద్ధుత్వాగ్నౌమూలవిద్యయా । పారణంతుత్ర
యోదశ్యాంకుర్యాద్విద్ధాంపరిత్యజేత్ ॥ ౭౨ ॥పారణాహేముహూర్తేఽ
పిద్వాదశీతుభవేద్యది ।తస్యాంవైపారణంకుర్యాత్కృత్వామాధ్యాహ్ని

కింక్రియాం ॥ ౭౩ ॥ దివాస్వాపం మైథునంచ పరాన్నం తత్రసంత్యజేత్ । ఇయంతు ద్వాదశీ పుణ్యా చతుర్థా మమవల్లభా ॥ ౭౪ ॥ శయనీ బోధనీ దేవి తృతీయా పరివర్తనీ । మార్గశీర్ష భవాయాతు శుక్లా హరావల్లభా ॥ ౭౫ ॥ అనుపుణ్యాసుమామేకముత్సవైస్సంప్రపూజయేత్ । రథోత్సవం నిరూప్యాథ గత్వా పుణ్యాం సరిద్వరాం ॥ ౭౬ ॥ శ్వేతద్వీపం ప్రకల్ప్యాత్ర సంపూజ్య స్వాపయేద్ధరిం । ఆషాఢ్యాం వైష్ణవైస్సార్ధం జయమంగళనిస్స్వనైః ॥ ౭౭ ॥ ప్రతప్తశంఖచక్రాద్యైరంకయేద్భుజమూలయోః । ఆదిపాదేఽనురాధాయాస్తద్భావేతు కేవలే ॥ ౭౮ ॥ ప్రస్వాపయేద్ధృషీకేశం దృష్టినాశోఽన్యథాభవేత్ । పరివర్తనస్తు కర్తవ్యో ద్వాదశ్యాం శ్రవణస్యచ ॥ ౭౯ ॥ మధ్యపాదే మహాభాగ మాసినభసిశోభనే । ఆవిర్భావం వామనస్య హ్యస్యామేవ వినిర్దిశేత్ ॥ ౮౦ ॥ వైష్ణవాః పూజయేద్భక్త్యా కృత్వా హ్యామంవాలశాశనే । కార్తికే శుక్లపక్షస్య ద్వాదశీ రేవతీయుతా ॥ ౮౧ ॥ తస్యాం ప్రబోధయేద్విష్ణుం చతుర్థే చరణే ముదా । విష్ణుం ప్రబోధ్య దేవేశం ప్రసుప్తం క్షీరసాగరే ॥ ౮౨ ॥ శయ్యాయాం పన్నగేంద్రస్య శ్రియా సాకమ్మహోత్సవైః । మహాపూజాం ప్రకర్త్వా హ్యభిషేచనికైర్జలైః ॥ ౮౩ ॥ సప్తావరణసంయుక్తం సంపూజ్య పురుషోత్తమం । రథయానం ప్రకర్తవ్యం దీపవృక్షాన్ విధాయచ ॥ ౮౪ ॥ వాదయేత్సర్వవాద్యాని పాఠయేన్మంగళస్తవాన్ । భ్రామయేత్స్యందనం విష్ణోర్వైష్ణవైస్సమలంకృతైః ॥ ౮౫ ॥ ఆనీయ మందిరం దేవం భక్త్యాగ్నీ రాజయేద్భృశం । ముద్రాధారణపూర్వంతు కుర్యాదేతన్మహోత్సవం ॥ ౮౬ ॥ ప్రాతస్సంపూజ్య హుత్వాఽగ్నిం వైష్ణవాన్ భోజయేద్ద్విజాన్ । ద్వాదశీ మార్గశీర్షస్య దేవి మేచాఽతివల్లభా ॥ ౮౭ ॥ అస్యామభ్యర్చనం నూనం కోటియజ్ఞఫలప్రదం । ఇష్టిం భాగవతీం కుర్యాదస్యామేవవరాననే ॥ ౮౮ ॥ విధిమిష్ట్యాః ప్రవక్ష్యామి జనానాం గతిదాయినీం । ఉపోష్యైకాదశీం శుద్ధాం ద్వాదశ్యాం పూర్వవద్ధరిం ॥ ౮౯ ॥ అర్చయిత్వా విధానేన గంధపుష్పాక్షతాదిభిః । పౌరుషేణతు సూక్తేన శ్రీమదష్టాక్షరేణ

కా ॥ ౯౦ ॥ అర్చయేజ్జగతామీశంసర్వాభరణభూషితం । తతోభాగ
వతాన్సర్వానర్చయేత్పరితోద్విజాః ॥ ౯౧ ॥ పుష్పైర్వాతులసీప
త్రైస్సలిలైరక్షతైరపి । ప్రహ్లాదంనారదంచైవపుండరీకంవిభీషణం ॥ ౯౨ ॥
రుక్మాంగదంతత్సుతంచహనూమంతంశిబింభృగుం । వసిష్ఠంవామదేవం
చవ్యాసంశౌనకమేవచ ॥ ౯౩ ॥ మార్కండేయంచాంబరీషందత్తాత్రే
యపరాశరౌ । హారీతాత్రీఏకతంచద్వితంచైవత్రితంతథా ॥ ౯౪ ॥ భా
రద్వాజంబలింభీష్మముద్ధవాక్రూరఫల్గునాన్ । గుహంశుకంచవాల్మీ
కింమనుంస్వాయంభువంతథా ॥ ౯౫ ॥ మతంగంశబరీంచైవపృథుంభా
గవతోత్తమం । సనందనంచసనకంకుమారంచసనాతనం ॥ ౯౬ ॥ ధ్రు
వంచశిఖించైవగజేంద్రంచజటాయుషం । సుశీలాంత్రిజటాంగౌరీం
శుభాంవిద్యావళీంతథా ॥ ౯౭ ॥ అనసూయాంద్రౌపదీంచయశోదాందే
వకీంతథా । సుభద్రాంచైవగోపీశ్చశుభానందప్రశేష్ఠితాః ॥ ౯౮ ॥ నం
దంచవసుదేవంచవిదురంచవిశేషతః । సభర్తృకాంచకౌసల్యాంజనకంవ
సుసంజ్ఞకం ॥ ౯౯ ॥ భూతభవ్యభవిష్యాంశ్చమహాభాగవతానిమాన్ ।
నారదాదీన్ప్రపన్నాంశ్చవ్యనంతంవిహగేశ్వరం ॥ ౧౦౦ ॥ సేనేశంని
త్యముక్తాంశ్చస్థాపయేత్పరితోహరేః । దీక్షితానాంద్విజాతీనాంతనుష్వా
వాహయేదిమాన్ ॥ ౧౦౧ ॥ పాద్యార్ఘ్యాచమనాదీనిదత్వాచోద్వ
ర్తనైఃపునః । పంచామృతైఃపంచగవ్యైఃకషాయౌషధివారిభిః ॥ ౧౦౨ ॥
స్నాపయేత్క్రమశోభక్త్యాస్వాధికారేణసంస్థితాన్ । హృదాదిమంత్రి
తైర్వైశ్చకుర్యాదుపకృతింక్రమాత్ ॥ ౧౦౩ ॥ దత్వాచమనకంధౌతవ
స్త్రంప్రోక్షణకంతథా । కుశాదినిర్మితేష్వేవపీఠేషువినివేశయేత్ ॥ ౧౦౪ ॥
ఉత్తరీయాణిదేయానిద్వాదశాక్షరవిద్యయా । ఊర్ధ్వపుండ్రాణివిధి
నాకేశవాదికనామభిః ॥ ౧౦౫ ॥ కుర్యాదంగేషుగంధేనలేపనంభక్తిత
త్పరః । తులసీమాలికాభిశ్చధూపదీపనివేదనైః ॥ ౧౦౬ ॥ భక్ష్యైర్భో
జ్యైశ్చచోష్యైశ్చపేయైర్నానావిధైస్తథా । భోజయేత్పరమాన్నేనవిధి
నాసాధితేనవై ॥ ౧౦౭ ॥ యద్యదిష్టతమంయస్యతత్తస్మైవినివేదయేత్ ।

తతస్సుశీతలంవారిచంద్రికోశీరవాసితం । ౧౦౭ । అర్పయేచ్ఛ క్తియు
క్తేనచేతసావీజయేచ్చ తాః । తతఃపూగఫలోపేతైశ్శేలాపుష్పలవంగ
కైః । ౧౦౯ । సచూర్ణంపూగతాంబూలంమూలేనాస్యసమర్పయే
త్ । దక్షిణావస్త్రకోస్వర్ణకర్ణకుండలముద్రికాః । ౧౧౦ । హరి
ర్దైవీప్రియతాంభక్త్యావిప్రరూపోజనార్దనః । ప్రణమేద్దండవద్భూమౌ
సాష్టాంగంప్రేమవిహ్వలః । ౧౧౧ । ధన్యోఽహంభావయేద్విప్రపాద
శౌచావనేజనైః । నీరాజయేత్తతోవిష్ణోఃపాదమూలంవిచింతయేత్
। ౧౧౨ । అనయాశైక్షవేష్ట్యామేవాసుదేవప్రాదయానిధిః । కైంకర్య
మ్మేదదాత్వీశశ్శ్రీభూనీలాపతిఃప్రభుః । ౧౧౩ । పరతత్త్వపరజ్ఞానపరభక్తి
సమన్వితం । కరోతుమామచింత్యాత్మాభగవాన్భక్తవత్సలః । ౧౧౪ ।
అనన్యశేషతాంచైవతథాఽనన్యప్రయోజనం । అనన్యసాధనత్వంచదే
వ్యామహ్యంప్రయచ్ఛతు । ౧౧౫ । అహంభవేతినూక్తేనదద్యాన్నీ
రాజనంహరేః । క్షమయిత్వాస్వాపరాధాన్వైష్ణవాంస్తువిసర్జయేత్
। ౧౧౬ । ఆకారత్రయసంయుక్తాన్నవేజ్యాకర్మతత్పరాః । అర్హణం
చరేత్తత్త్వజ్ఞాన్మహాభాగవతాన్నమేత్ । ౧౧౭ । వైష్ణవానామభావేతు
వైష్ణవైకంప్రపూజయేత్ । ననయేద్వాసరంవంధ్యంస్తవైర్నత్యావప్ర
పూరయేత్ । ౧౧౮ । ఇమాంతువైష్ణవీమిష్టింసర్వదాతుసమాచరేత్ ।
మృతాహేజన్మదివసేవైష్ణవస్యగురోరథ । ౧౧౯ । స్వస్యవాధర్మకా
ర్యేచవివాహేసర్వపర్వసు । విష్ణోరారాధనాంతేతుహూమాంతేచవ
రానన । ౧౨౦ । పూజయేద్విధినావిప్రాన్మహాభాగవతాన్సదా । అనం
తవిహగేశాదిపార్షదప్రవరోత్తమాః । ౧౨౧ । మాన్యాచతుర్విధా
త్వేవంద్వాదశీపరమాదరాత్ । మద్భక్తేనాన్యహస్తైఽహంవశీభూతోవ
సామ్యహం । ౧౨౨ । చైత్రేతుశుక్లద్వాదశ్యాంపవిత్రారోపణమ్మమ ।
కృత్వాడోలోత్సవంపూర్వమేకాదశ్యాంవరానన । ౧౨౩ । ఏకాదశీం
సమారభ్యవైశాఖంసకలంనయేత్ । కృత్వానానావిధైఃపుష్పైర్డోళ
లామాందోళనేనమాం । ౧౨౪ । యథైవైకాదశీప్రోక్తాతథైవద్వాదశీ

మమ । తథైవవైష్ణవాఃప్రోక్తాస్తథైవమధుమాధవౌ ॥ ౧౨౫ ॥ శ్రా
వణద్వాదశీప్రోక్తాపవిత్రారోపణీప్రియే । త్వయాఽహంపూజితోభ
ద్రేప్రయచ్ఛామినిజంపదం ॥ ౧౨౬ ॥ ఏకాదశీసమోనైవవాసరోమ
మవల్లభః । నాష్టాక్షరసమోమంత్రోనధర్మోవైష్ణవాత్పరః ॥ ౧౨౭ ॥
జీవానాంప్రీతిబుద్ధానాంముక్తయేహిమయాకృతా । ఏకాదశీయంనభ
వేద్ద్వాదశీసహితాకలా ॥ ౧౨౮ ॥ మమత్వయావైష్ణవైశ్చసంతోషో
నజపేనచ । నిష్పన్నోజాయతేదేవివల్లభైకాదశీమమ ॥ ౧౨౯ ॥ ఏకా
ప్యాచరితాసమ్యఙ్మహాపాతకినామపి । పాతకంక్షాళయేదేషాశరజ్జలమ
లంయథా ॥ ౧౩౦ ॥ చింతామణిఃకామధేనుర్యథాకల్పతరుర్నృణాం ।
తథైవకామదాలోకమతాహ్యేకాదశీతిథిః ॥ ౧౩౧ ॥ భుక్తిముక్తిప్ర
దానాన్యాగంగేవవరవర్ణిని । నచాహమివలోకేఽస్మిన్నాశ్రయోఽ
స్తివిచింతయ ॥ ౧౩౨ ॥ తస్మాత్ప్రవర్తయోపాయమ్మత్ప్రాప్తౌదేవిసత్వ
రం । ప్రసుప్తేమజనేష్వేతదేకమేకాదశీవ్రతం ॥ ౧౩౩ ॥ శ్రీత్వేవమ్మ
నఘోలక్ష్మ్యైలోకానాంశ్రేయసేవ్రతం । విష్వక్సేనాయసంప్రోక్తం
విష్వక్సేనేనవైమమ ॥ ౧౩౪ ॥ ఏవమేకాదశీపుత్రాస్తథావైష్ణవపూ
జనం । ద్వయంప్రోక్తంభవత్ప్రీత్యాకిమన్యచ్ఛ్రోతుమర్హథ ॥ ౧౩౫ ॥

ఇతిశ్రీపంచరాత్రేబృహద్బ్రహ్మసంహితాయాంచతుర్థపాదఏకా
దశీమాహాత్మ్యంనామపంచమోఽధ్యాయః ।

మునయఊచుః ॥ భగవన్రుద్రగీతేనభద్రబాహుశ్చగౌతమః । క
థంభాగవతోభూత్వాగతింభాగవతీంగతౌ ॥ ౧ ॥ కింతత్త్వంవాసుదేవ
స్యతుదేశికోక్తంపురాతనం । కుతశ్చాధ్యగమజ్ఞానంపాదోదకశిరాశ్శివః
॥ ౨ ॥ బ్రహ్మావాచ ॥ నబోధమగమద్రాజాభద్రబాహుర్యదాపురా ।
శివేనబోధితోపిహావాక్యైర్వేదాంతనిశ్చితైః ॥ ౩ ॥ పప్రచ్ఛప్రణతో
భూత్వాశంకరంవృషభధ్వజం । భగవన్భవతాప్రోక్తోమోక్షదఃపురుషో
త్తమః ॥ ౪ ॥ తామకస్మాదయందేవగౌతమోఽవంచయత్కథం ॥ ప్రవ
క్తాభవతత్త్వస్యకథంశాస్త్రస్యశంకర ॥ ౫ ॥ తదహంశ్రోతుమిచ్ఛామి

స్తరేణముఖాత్తవ । సంశయోమేమహానస్తినాన్యస్త్వత్తోఽస్యనాశకః
॥ ౬ ॥ పరస్యరూపంజీవస్యస్వరూపంబంధమోక్షయోః । నిర్ణయం
వాసుదేవస్యవిభూతేశ్చనిరూపయ ॥ ౭ ॥ శ్రీశివఉవాచ॥నమోజలజనే
త్రాయసర్గస్థిత్యంతకారిణే । నారాయణాయదేవాయవిశుద్ధజ్ఞానమూ
ర్తయే ॥ ౮ ॥ రాజంస్తేఽహంప్రవక్ష్యామిశృణుష్వైకమనాఖిలం ।
వచఃశ్రుతికథోపేతంపరమాత్మనిరూపణం ॥ ౯ ॥ అస్త్యేతిపకలంఘస్తి
న్యత్సంజ్ఞాంప్రాప్యతిష్ఠతి ।ఏకమేవాద్వితీయంచతద్బ్రహ్మేత్యవధార్యతాం
॥ ౧౦ ॥ యస్మిన్స్థూలవిశేషోఽయంనాస్తిమాయావినిర్గతః । నిర్వి
శేషోఽవశిష్టోఽయంసూక్ష్మరూపేణమానద ॥ ౧౧ ॥ సన్మాత్రకమిదం
బ్రహ్మరూపనామాదివర్జితం । అనామరూపంతద్బ్రహ్మస్వాశ్రయంత్వ
వధార్యతాం ॥ ౧౨ ॥ యస్యాంశభూతకాలేనయస్యాజ్ఞామనువర్తినా ।
సిసృక్షాజాయతేయస్యతద్బ్రహ్మేత్యవధార్యతాం ॥ ౧౩ ॥ యదేకోఽ
హంబహుస్యామిత్యుక్త్వావ్యాప్తగతంజగత్ ।నరాణామయనంయస్మాన్న
దిత్యాహశ్రుతిరాత్మనా ॥ ౧౪ ॥ నిర్విశేషంనిరాధారంనిస్సంకల్పంని
రంజనం । నారాయణేతిశబ్దేనసర్వావస్థానుబోధ్యతే ॥ ౧౫ ॥ బృహం
తోఽస్మిన్గుణాస్సత్యజ్ఞానానందాదయోనృప । తస్మాద్బ్రహ్మేతిశబ్దేనస
ర్వావస్థానుబోధ్యతే ॥౧౬॥ నారాయణేతిబ్రహ్మేతిపరమాత్మావిశిష్యతే।
మాయాతీతస్యనామానినిత్యానివిలసంతిహి ॥ ౧౭ ॥ కర్మస్వభావయు
క్తేషుస్వసత్తావత్సుకారణం । చిదచిత్సుసమస్వేతితద్ధారకతయామతః॥
॥ ౧౮ ॥ పరమాత్మేతివిఖ్యాతఃప్రవేశాద్విష్ణురుచ్యతే । సమావస్థామివ
ష్టభ్యస్థితస్సర్వస్యమానద ॥ ౧౯ ॥ కర్తృత్వపాలయితృత్వసంహర్తృ
త్వగుణైర్యుతః । స్వకృతాన్నియమాత్కాలేకరోత్యవతిహంతిచ ॥౨౦॥
నవవసర్గకాలేతుసంప్రాప్తేపురుషోత్తమః। క్షోభయామాసనంసుప్తం
పురుషంప్రకృతింపునః ॥ ౨౧ ॥ సాసూతత్రిగుణక్షోభంతైరనూనమ
హత్తరం । మహత్తత్త్వంమహాభాగతత్రాస్వేతియదృచ్ఛయా ॥౨౨॥
విశేషసంజ్ఞాత్సంభూతాత్సవిశేషస్సఉచ్యతే । కార్యోనారాయణమయో

ద్వ్యకృతోఽవ్యాకృతాదయం ॥ ౨౩ ॥ నారాయణాభివ్యక్తిస్తు బ
హుధాసమజాయత । అయనాద్వ్యక్తభూతానాం నరేష్వాయతనాదపి
॥ ౨౪ ॥ జలేషుశయనాచ్చాపి నారాయణ ఉదీరితః । పరమాత్మాదిశ
బ్దానామేవమేవాన్వయాదిహ ॥ ౨౫ ॥ విశేషే బహునామాని సగుణో
నిభంతి హి । నిర్గుణాన్యవరాజేంద్ర నిర్విశేషే భవంతి హి ॥ ౨౬ ॥ మ
హదాదిషు కార్యేషు మహదాదికసంజ్ఞితః । భూతేషు భౌతికేష్వేకః ప్రా
ణేంద్రియమనస్సుచ ॥ ౨౭ ॥ ఆత్మా సమభవద్బ్రహ్మ వేదాంతైకవిదో వి
దుః । ఏవం సంకల్పమాత్రేణ సర్వం సమభవత్పురా ॥ ౨౮ ॥ బహుత్వ
మేవమాపన్న ఏక ఏవాభవత్స్వయం । సర్వేషాం యోనిరప్యేష సర్వేషాం
సన్నిధిస్త్వయం ॥ ౨౯ ॥ సర్వేషామవధిశ్చాత్మా సర్వేషాం పురుషోత్త
మః । న బ్రహ్మా న హరో నేంద్రో న యమో వరుణో వసుః ॥ ౩౦ ॥ న సూ
ర్యో న శశాంకశ్చ నాగ్నిర్నాపో న వై మరుత్ । న ప్రజాపతయశ్చాన్యా మన
వో న మరుద్గణాః ॥ ౩౧ ॥ న దిశో విదిశో నైవ నాంతరిక్షం న వై క్షితిః । ఏకో
నారాయణస్త్వాసీదాధారః స్వాశ్రయోఽగుణః ॥ ౩౨ ॥ నిత్యానంతగు
ణోపేతో బీజభూతోఽవ్యయోఽచ్యుతః । తస్మాద్బ్రహ్మా సమభవద్ధ
రోఽహం వాసవో యమః ॥ ౩౩ ॥ వసుస్సూర్యశ్శశాంకశ్చ వహ్నిరాపో
నభః క్షితిః । మనుః ప్రజాపతిముఖాస్తస్మాద్దేవా వ్యజాయత ॥ ౩౪ ॥ తస్మా
త్పురుష ఏవేదం భూతం భవ్యం భవచ్చ యత్ । యథాఽస్య శక్తిః ప్రకృతి
స్త్రిగుణా పరమేశ్వరీ ॥ ౩౫ ॥ కోటిబ్రహ్మాండభాండానాం సంశ్రయః
కారణాత్మికా । సచ్ఛబ్దవాచ్యా సర్గాదౌ సా తు బ్రహ్మస్వరూపిణీ ॥ ౩౬ ॥
వికారో జాయతే తస్మాత్సర్వోఽపి బ్రహ్మసంజ్ఞితాత్ । దేహరూపేణ కార్యే
ణ వర్త్వాన్వ్యాప్నోతి పూరుషాన్ ॥ ౩౭ ॥ అతః ప్రకృతిరాత్మేతి గీయతే
కార్యరూపిణీ । విశ్వస్మిన్ సకలం వస్తు చేతనాచేతనం నృప ॥ ౩౮ ॥ వినా
ప్రకృతిసంసృష్టిం విద్యతే నైవ కించన । తథాస్య చేతనా శక్తిః ప్రకృతిర్జీ
వసంజ్ఞితా ॥ ౩౯ ॥ ధాత్రీ సర్వవిశేషస్య ప్రాకృతస్య విశాంపతే । అబ్ర
హ్మభువనాల్లోకానావృత్య ప్రభయాన్వయా ॥ ౪౦ ॥ వ్యాప్యతిష్ఠతి సర్వ

త్రతస్మాదాత్మేతికథ్యతే । అచేతనమిదంసర్వంచేతనస్యమహామతే॥౪౧॥
శరీరభూతంవిజ్ఞేయంనేంగతేచేతనంవినా। అణ్వంజీవకలామేతాంప్రవిశ్య
సకలాంతనుం ॥ ౪౨ ॥ ప్రవర్తయతితేనైవవిష్ణురిత్యభిధీయతే । వస
త్యస్మిన్శరీరస్థేవాసుదేవఇతిస్మృతః ॥ ౪౩ ॥ అచేతనాద్బృహంతోఽ
స్మిన్గుణాస్సంతినృపోత్తమ । తేనాస్యసంజ్ఞాబ్రహ్మేతిజీవస్యాపివిధీయ
తే ॥ ౪౪ ॥ జీవోహిసచ్చిదానందలక్షణఃప్రకృతేఃపరః । అచేతనా
యాప్రకృతిశ్చతుర్వింశతిధాస్మృతా ॥ ౪౫ ॥ శరీరభూతాసారాజం
శ్చేతనాయుత్తనైభవా । చేతనాప్రకృతిర్నామప్రతిదేహంవ్యవస్థితా
॥ ౪౬ ॥ జ్ఞానాకారైకరూపాపరాయత్తస్థితిర్హిసా । చేతనాచేతనం
సర్వంశరీరంపరమాత్మనః ॥౪౭॥ పరమాత్మాస్వతంత్రోఽయంరాజన్
సర్వేశ్వరోహరిః । చేతనేషుచసర్వేషుచేతనోఽయంప్రజాపతిః ॥౪౮॥
బ్రహ్మఽత్మనోగుణజ్ఞేయఃకృపాపాత్రంరమాపతేః । సమష్టిస్సర్వజీ
వానాంజలానాంవారిధిర్యథా ॥ ౪౯ ॥ సోఽస్యనాభిహ్రదాంభోజాదా
విర్భూతశ్చతుర్ముఖః । నాయంసాధారణోజీవస్సాక్షాత్ప్రతినిధిర్హరేః
॥ ౫౦ ॥ ఉత్కృష్టాద్రజసోజాతస్సంకల్పేనార్థసాధకః । సర్వజీవనికా
యోఽసౌభగవత్ప్రతిమోమతః ॥ ౫౧ ॥ ప్రభావాద్యస్స్వయంహ్యేవ
పాద్మంకల్పమథాసృజత్ । సతునారాయణసుతోవ్యాప్తోబ్రహ్మాండవి
గ్రహే ॥ ౫౨ ॥ వ్యష్ట్యాత్మకోయథాజీవస్స్వశరీరేమహామతే । సర్వే
షాంహృదయజ్ఞోఽయంప్రేరకస్సర్వవృత్తిషు ॥ ౫౩ ॥ పరమాత్మాస్మృ
తోరాజన్సమష్టివపుషానను । అస్యబ్రహ్మాండదేహస్యసత్తావృత్తి
యుతఃపుమాన్ ॥ ౫౪ ॥ ఆత్మాచతుర్ముఖోజ్ఞేయఃపూజ్యోవంద్యస్తుదే
హజైః । ద్విపరార్ధావసానోఽయంసర్వేషాంవరదోమతః ॥ ౫౫ ॥
సర్వేశ్వరస్సర్వపతిస్సర్వేషాంచపితామహః । సర్వేభ్యోజీవజాతేభ్యస్స్వ
తంత్రోనిత్యవైభవః ॥ ౫౬ ॥ బృహంతోఽస్యగుణాస్తస్మాద్బ్రహ్మే
త్యభిధీయతే । ఈశ్వరోముక్తిదఃపుంసాంతేజోగర్భస్స్వరీశ్వరః ॥౫౭॥
వేదగర్భోవేదముఖోవేదస్సృగ్వేదబోధితః । సర్వవేదాంతవాక్యానామ

తో బ్రహ్మగతిర్మతః ॥ ౫౭ ॥ అంశభూతో భగవతో మహాభాగవతో త్త
మః। నారాయణాచ్ఛ్రితో ఒనమోయతో ఒయం బ్రహ్మస్సృజ్మతః ॥ ౫౮॥
తతో ఒయంవిశతే ఒండాం తే భక్త్యాప్రకృతివర్జితః । ఆశ్రయాంతరని
ర్ముక్తో నిత్యానంతగుణాస్పదం ॥ ౬౦ ॥ ప్రాప్యభో గ్యో ఒ భగవ్యాశ్చసర్వే
షాంనృపసత్తమ । ప్రసాదజోయథా హ్యేవ క్రోధజో హంతథైవహి
॥ ౬౧ ॥ తమసాఘోరరూపేణసంహర్తాతత్ప్రసాదతః। పంచవక్త్రోమ
హాదేవోమహాకాయోమహేశ్వరః ॥ ౬౨ ॥ మృత్యురూపేణసర్వత్ర
వ్యాప్తో ఒహంప్రాకృతేషుచ । యమరూపేణరౌద్రేణశత్రురూపేణభూ
పతే ॥ ౬౩ ॥ కలయామిజగత్సర్వంభూతప్రేతగణాధిపః । అవయోనర
సమస్తేసకుతో ఒధికతరస్తతః ॥ ౬౪ ॥ తదాశ్రయత్వాత్త్సైర్యత్వాత్స
ఎవపరతఃపరః । సర్వాత్మాసర్వభర్తాచసర్వేశస్సర్వసంశ్రయః॥ ౬౫॥
సదనంతగుణాధారో ముక్తిదఃకృప సూసతాం । శరీరత్వాద్వయంసర్వే
తస్యేశస్యరమాపతేః ॥ ౬౬ ॥ గీయామహే ఒ సన్యఎవతత్త్వమస్యాదివా
క్యతః । ఆత్మైవపర్యుపాస్యో ఒయముముక్షిమిచ్ఛద్భిరేవహి॥ ౬౭ ॥లక్ష
ణైశ్చాస్యనిమ్నత్తిఃకర్తవ్యావేదవాదిభిః । ఎతేవయమ్మహాభాగస్వస్య
చేతసినిత్యశః ॥ ౬౮ ॥ చింతయామోఘనశ్యామంయోగమార్గవిశోధి
తే। నారాయణంశ్రియోపేతంవనమాలినమవ్యయం ॥ ౬౯ ॥ చోద
యంతంచనోబుద్ధిమనఃప్రాణేంద్రియాణిచ। భక్తానామాత్మనోరూపం
వ్యంజయంతమ్మనోహరం ॥ ౭౦ ॥ అభక్తానామ్మనోవృత్తేర్దూరా
ద్దూరతరమ్మతం । నిశ్చితంసర్వవేదేషువైష్ణవంపరమంపదం ॥ ౭౧ ॥
గుణత్రయాద్వ్యతీతంచవ్యాపకంహేయవర్జితం । నాత్రకాలగతిర్జ్ఞే
యాహ్యేవంరూపంసనాతనం ॥ ౭౨ ॥ శాంతంవికల్పరహితంనిర్విశేషమ
గోచరం । నిత్యానందమనౌపమ్యంపరమంవైష్ణవంపదం ॥ ౭౩ ॥ నాతః
పరంప్రగంతవ్యంసర్వావధితయామతం । యేనసప్రాప్యతేరాజన్ భగ
వాన్ భూతభావనః ॥ ౭౪ ॥ ప్రాప్యంనాధిగతం తేనవృథైవభ్రమతాసతా॥
విభూతయోవయంసర్వేబ్రహ్మాద్యాస్సకలేశ్వరాః ॥ ౭౫ ॥ ప్రవిశామో

ముహుస్తస్మిన్సరిత్సాగరే యథా । తద్విమే నామరూపాభ్యాంబుద్బు
దాఇవవారిధౌ ॥ ౨౬ ॥ ఉత్పద్యంతే ప్రలీయంతే కర్మవాతేరితాము
హుః । పరతంత్రావయంసర్వే వాక్తంత్ర్యావినియోజితాః ॥ ౨౭ ॥ నశ
క్నుమోమహారాజనాతుంభోక్తుమ్మనాగపి । వహామోహిబలింత
స్మైక్షిష్ణవే ప్రభవిష్ణవే ॥ ౨౮ ॥ కాలరూపేణయోలోకాన్గ్రసతేనిర
నుగ్రహః । వీక్షణాద్యస్యజాయంతే బ్రహ్మాండానాంచకోటయః ॥ ౨౯ ॥
సంలీయంతేచసంకోచాజ్జలేషులవణంయథా । చతుర్ధాపిహియోఽయ
ముక్తిర్జాయతేపరమేశ్వరే ॥ ౩౦ ॥ తమిమంప్రణతాస్సర్వేవిసర్గోఽపియ
తోమతః । జీవ్రోఽయంవిశతివ్యక్తైర్వ్యక్తంచపరమాత్మని ॥ ౩౧ ॥
పరమాత్మానిజైరూపైస్సమాదాయతిష్ఠతి । వ్యక్తావ్యక్తంవినిర్ముచ్యయ
దాభాగవతోభవేత్ ॥ ౩౨ ॥ అభ్యేతివైష్ణవంధామయతోనావర్తతే
పునః । యావత్ప్రకృతిసంబంధో రాజన్జీవస్యతిష్ఠతి ॥ ౩౩ ॥ తావన్న
ప్రాప్యతే బ్రహ్మస్వాధిష్ఠానమనామయం । అటంతుసర్వతీర్థానిపఠంతుస
కలాగమాన్ ॥ ౩౪ ॥ యజంతునిఖిలాన్యాగాన్నాప్నోతిపరమంప
దం । నావిద్యాహీయతే రాజన్వినాభక్తింజనార్దనే ॥ ౩౫ ॥ ఆకా
రత్రయసంపన్నాయాభక్తిః ప్రోచ్యతేబుధైః । స్వరూపవిస్మృతేరాజన్
యోదోషస్సముపద్యత ॥ ౩౬ ॥ కథంతస్యనిరాసస్స్యాద్వినావిష్ణుపదా
శ్రయాత్ । తపోయోగవ్రతాదీనాంఫలమేకంవినిశ్చితం ॥ ౩౭ ॥ గోవిం
దచరణాంభోజేయాహిభక్తిః ప్రజాయతే । తపసాసర్వసామర్థ్యంజాయతే
వసత్తమ ॥ ౩౮ ॥ నవైకుంఠపదాంభోజరతిలేశోఽభవేదిహ । అనుగ్ర
హాద్యదావిష్ణోర్జాయతేహేతువర్జితః ॥ ౩౯ ॥ తదాహిజాయతే
కాచిద్గతిర్నిత్యానపాయినీ । భక్త్యాతయామలంరాజన్నిర్దహేదాత్మ
నస్స్వయః ॥ ౪౦ ॥ స్వరూపంభాసతేతస్యమాయాసంసర్గవర్జితం ।
జ్ఞానరూపమనౌపమ్యమసంకుచితవైభవం ॥ ౪౧ ॥ నిర్మలంసత్యసంక
ల్పంసదైకరసముత్కరం । పరసామ్యంగతంవిష్ణోర్భోగసామ్యమపిధ్రువం
॥ ౪౨ ॥ దేవాస్సముపతిష్ఠంతిసంకల్పాదేవభూపతే । తదానకేవలీభా

వంనంప్రాప్తోభవితామునిః ॥ ౯౩ ॥ పరభక్త్యైవపునస్సైవవహ్నిత్యస్థంవి
శ్వకారణం । నారాయణంజగన్నాథంసర్వకారణకారణం ॥౯౪॥ స్వా
ధారంస్వాశ్రితంనిత్యమేకరూపమనామయం । స్వయంజ్యోతిఃస్వయంధా
మస్వతంత్రంపురుషోత్తమం ॥ ౯౫ ॥ పరమంపదమాప్నోతిభక్త్యైనా
న్యత్తుసాధనం । రాజోవాచ।పరమంశరణంవిష్ణోఃప్రాప్యంభోగ్యంనిరూ
పితం ॥ ౯౬ ॥ పరమత్వంకథంతస్యలక్షణంవదశంకర । శ్రీశివఉవాచ।
ప్రకృతిఃపదమేకంతుప్రాకృతంకథితంతుతత్ ॥ ౯౭ ॥ ప్రాకృతంరూప
మాప్నోతియత్రాసక్తోయమక్షరః । నాప్నోతిస్వాత్మనోరూపంశరీరంపర
మాత్మనః ॥ ౯౮ ॥ దేహోఽహమితిసంస్థానలక్షణంప్రాకృతంపదం।
ఆత్మైవాహంనదేహోఽహంద్వితీయంపదమాత్మనః ॥ ౯౯ ॥దేహా
దివాసనావ్యాప్తమ్మలినంతత్ప్రకీర్తితం । శుద్ధరూపంతృతీయంతత్కేవలం
జ్ఞానలక్షణం ॥ ౧౦౦ ॥ కైవల్యమశ్నుతేయస్యసంప్రాప్తౌపురుషోనృ
ప । పరమంతుపదంబ్రహ్మవైష్ణవంపరికీర్తితం ॥ ౧౦౧ ॥ స్వాధారభూత
మాత్మానంనిర్గుణంబోధలక్షణం । యత్ప్రాప్యభూపతేముక్తాభవంతి
మునిసత్తమాః ॥ ౧౦౨ ॥

ఇతిశ్రీపంచరాత్రేబృహద్బ్రహ్మసంహితాయాంచతుర్థపాదేరుద్ర
గీతాయాంతత్త్వనిశ్చయోనామషష్ఠోఽధ్యాయః

రాజోవాచ।కథంస్థానత్రయాతీతంచతుర్థంపరమంపదం । సమ
శ్నాతిదయాసింధోవదనోవదతాంవర ॥ ౧ ॥ శ్రీరుద్రఉవాచ।కర్మజ్ఞా
నోపాసనంచభగవత్ప్రాప్తిసాధనం । కథితంసర్వవేదేషుపురాణాగమ
వర్త్మసు ॥ ౨ ॥ నారాయణాత్మకంకర్మకర్మబంధనివర్తకం । ముము
క్షుణాసదాసేవ్యంజ్ఞానైకసదృశంహితత్ ॥ ౩ ॥ యత్కృత్యర్ణత్వాభిమా
నేనఫలముద్దిశ్యవాకృతం । బంధకంనృపకాదూర్ణలకర్మతత్పరికీర్తితం
॥ ౪ ॥ నతద్బ్రహ్మాత్మకంకర్మత్వజ్ఞానజనితంహితత్ । దుష్టంక్షురఫలంన
ర్వంకర్మజన్మైకసాధనం ॥ ౫ ॥ రాజోవాచ।యదజ్ఞానకృతంకర్మణాస

ఫలంద్రుశ్యతేహితత్ ।। వదనోజ్ఞానరూపంత ద్యేనబంధనివర్తనం ॥ ౬ ॥
శ్రీ రుద్రఉవాచ॥ జ్ఞాత్వాఽఽత్మానంసదాఽఽనందలక్షణంబోధరూపి
ణం । గంతవ్యమేకరూపంచపరిణామాదివర్జితం॥ ॥ ८ ॥ చిన్మయంభగ
గద్వ్యాప్తంభగవచ్ఛేషమైభవం । నిత్యమక్షరమవ్యక్తమజమవ్యయ
ముజ్జ్వలం ॥ ౮ ॥ దేహాదికృతనానాత్వరహితంనిర్గుణంపరం । వికార
వర్జితంజ్ఞానప్రకాశపరిపూరితం ॥ ౯ ॥ బద్ధంప్రకృతిసంయోగాదల్ప
జ్ఞమసుఖాత్మకం । విజ్ఞాయాత్మానుభూత్యర్థమవిద్యాకర్మశాంతయే ॥౧౦॥
నారాయణాజ్ఞయానిత్యంనైమిత్తికమథాచరేత్ । స్వవర్ణాచారతః
ప్రాప్తానివృత్తాన్యప్రయోజనః ॥ ౧౧ ॥ సర్వత్రానుగతంబ్రహ్మనారా
యణమనుస్మరేత్ । శరీరత్వాద్భగవతశ్చేతనస్యజడస్యచ ॥ ౧౨ ॥ నత
దస్తిజగత్యస్మింశ్చేష్టతేయద్ధరింవినా । తమేవభాంతమనుభాతిసర్వంచిద
చిదాత్మకం ॥ ౧౩ ॥ ఆత్మన్యగ్నౌహవిష్యేచయష్టవ్యేషుకుశేషుచ।మం
త్రేచరుపురోడాశేబ్రహ్మాత్మత్వంవిభావయేత్ ॥ ౧౪ ॥ కర్తృత్వంఫ
లసంయోగంస్వత్వంకర్మణఏవచ । హిత్వాత్రయంయత్కృతంకర్మబ్ర
హ్మాత్మకంత్విదం ॥ ౧౫ ॥ జ్ఞానరూపమిదంకర్మకర్మబంధనముక్తికృ
త్ । యావదాత్మస్థితిస్తావదనుష్ఠేయంవిపశ్చితా ॥ ౧౬ ॥ అకర్తృత్వ
స్వరూపస్యసంధానాదత్రకర్మణి । వ్యాపినోవాసుదేవస్యస్వరూపస్యా
నుచింతనాత్ ॥ ౧౭ ॥ భోగ్యత్వస్యాత్మరూపస్యస్వేతరానిత్యభావనాత్।
కృతంజ్ఞానాత్మకంకర్మనబంధాయభవిష్యతి ॥ ౧౮ ॥ స్వర్గాదివన్నా
త్మగతిఫలంనాశాయహిస్మృతం । నోత్పద్యతేనవంకించిదాత్మనోఽ
స్యనృపోత్తమ ॥౧౯॥ నాతఃకర్మఫలంహ్యాత్మాకిమాత్మాజ్ఞానకర్మణా।
ఆత్మాంతరాయకందుష్టంకర్మానేననివార్యతే ॥ ౨౦ ॥ జ్ఞానమాత్మస్థి
తింవిద్ధిరాగద్వేషాదిసంక్షయం । సంగతేదేహబుద్ధ్యాత్మమనాత్మానాప
మానయోః ॥ ౨౧ ॥ శీతోష్ణసుఖదుఃఖేషుసమస్స్వాత్మసుఖాస్పదం ।
జ్ఞానైకాకారమాత్మానమనుపశ్యన్నిసర్వతః ॥ ౨౨ ॥ మాయామాత్ర
మిదంసర్వందేహందేహానుగంచయత్ । హేయబుద్ధ్యానగృహ్ణీయా

ద్రాజన్నాత్మస్థితో నరః ॥ ౨౩॥ నాన్యత్కర్మమహారాజకర్తవ్యమవశిష్య
తే । స్వాత్మప్రాప్తౌ మహాభాగసర్వయత్నవివర్జితః ॥ ౨౪ ॥ పరకీయ
మివాత్మీయం దేహం యో మనుతే పుమాన్ । నతత్రయుజ్యతే హర్షశో
కహేతో రుపస్థితౌ ॥ ౨౫ ॥ అయమేవస్థితప్రజ్ఞో గుణాతీతో మతో బుధః।
జ్ఞానయోగరతస్సాక్షాదాత్మభూతస్తు కేవలః ॥ ౨౬ ॥ బ్రహ్మభా
వమనుప్రాప్తస్సాక్షాత్స్వయం నరేశ్వర । గుణో హి గుణినా భిన్నో య
థా నైవాహర్నిశస్థితిం ॥ ౨౭ ॥ అహమేవం బ్రహ్మణాస్మీత్యభేదమ
నుసంస్మరేత్ । ఏవం జ్ఞానీ యదాత్మస్థమాత్మానమనుపశ్యతి ॥ ౨౮ ॥
ఆత్మస్థం పరమం ప్రేష్ఠం నారాయణమనామయం । ప్రీత్యాఽతిశయభా
వేనక్షణమేకం న ముంచతి ॥ ౨౯ ॥ దర్శనైకసమేధ్యానే పరప్రేమాస్ప
దం హరిం । ధ్యాయేదనన్యభావేన సాభక్తిః పరమామతా ॥ ౩౦ ॥ ఉక్తా
భాగవతీభక్తిరఖండస్మృతిలక్షణా । తయాఽఽత్మానం హరిస్సాక్షా
త్సందర్శయతి భూమిప ॥ ౩౧ ॥ భక్త్యైకేవలయా గ్రాహ్యో భగవా౯
జలజేక్షణః । అనంతనిత్యనిస్సీమకల్యాణాదిగుణాస్పదం ॥ ౩౨ ॥ సర్వా
ధారస్సర్వశేషీ దివ్యమంగళదేహభృత్ । శంఖచక్రగదాపద్మధారిచా
రుచతుర్భుజః ॥ ౩౩ ॥ ప్రియోఽయం పరమస్తస్య తథాఽస్య సపరప్రి
యః । నైనం సకాంక్షతే త్యక్తుం నచాయం తమధోక్షజం ॥ ౩౪ ॥ ఏవం
పరానురాగేణ జాతా భక్తిః పరస్పరం । పరాకాష్ఠేయమాదిష్టా భక్తానాం
నృపసత్తమ ॥ ౩౫ ॥ దేహాభిమానే నిర్ముక్తే తదాత్మాభిమతిర్గతా ।
కేవలం పరమాత్మాత్మభావో భాగవతో మతః ॥ ౩౬ ॥ చంచలంచాతి
రాశెంద్రమనోమునిర్గ్రహాంధియా । నిరోధాయమలాతస్యధార
ణాశాస్త్రపారగైః ॥ ౩౭ ॥ దోషబుద్ధిం చ సర్వత్ర మాయామాత్రే నరే
శ్వర । అమాయికే చాత్మని చ సుఖమాత్యంతికం స్మరేత్ ॥ ౩౮ ॥ పరా
కాష్ఠా తు భూపాల పరమాత్మని సంస్థితా । జ్ఞానాభ్యాసాతిరిక్తేన మనసా
నాధిగమ్యతే ॥ ౩౯ ॥ యోవిజ్ఞాయాభ్యసేద్రాజ౯ కర్మణో పాసనేన వా ।
ధ్యానేనసోఽశ్నుతే సమ్యగాత్మానం ప్రత్యక్షతః పరం ॥ ౪౦ ॥ ముక్తకర్మ

యోగోహిశ్రద్ధామాత్రమపేక్షతే । అదృశ్యమానంతత్తత్త్వమనుసం
ధాయచేతసా ॥ ౪౧ ॥ దృష్టార్థేనక్రియాంకుర్వన్నప్రమాద్యతికర్హి
చిత్ । చేతసోబాహ్యావృత్తిత్వాజ్జ్ఞానస్యసహకారితా ॥ ౪౨ ॥ పూర్తే
ష్టేతిద్వివిధాప్రోక్తంకర్మనిష్కామలక్షణం । కూపారామాదికంపూర్త
మిష్టంయజ్ఞాదిలక్షణం ॥ ౪౩ ॥ అగ్నౌవాస్థండిలేవాపిప్రతిమాయామ
థాపివా । పూజనంవివిధైర్మంత్రైరిష్టిరేషాప్రకీర్తితా ॥ ౪౪ ॥ ఫల
మేషాంపరిత్యజ్యజ్ఞానేనసహకారిణా।నిత్యంకర్మప్రకర్తవ్యంతత్తుభాగవతం
పునః ॥ ౪౫ ॥ ఉద్దిశ్యవాసుదేవంచలక్ష్మీకాంతంధరాధిప । సాత్త్వికై
ర్ద్రవ్యమంత్రైశ్చతాదృశైరపిభూసురైః ॥ ౪౬ ॥ రాజసైస్తామసైర్నై
వకర్తవ్యంకర్మసాత్త్వికం । ముముక్షుణామహాభాగచేతసశ్శాంతిమి
చ్ఛతా ॥ ౪౭ ॥ విష్ణోర్నికేతనంచైవపంచకాలోపసర్పణం । వాపీ
కూపప్రపారామతటాకాదిప్రవర్తనం ॥ ౪౮ ॥ అంతర్యామిధియావి
ష్ణోర్వ్యాపకత్వమనుస్మరన్ । సర్వతశ్చోపకుర్వీతవైష్ణవేషువిశేషతః
॥ ౪౯ ॥ విప్రేషుసురవర్యేషునారాయణవిభూతిషు । హరిబుద్ధ్యాసము
ద్యచ్ఛేద్రాజన్నారాయణాత్మకః ॥ ౫౦ ॥ ఏవంజ్ఞానాత్మకంకర్మసుక
రంప్రతిబోధితం । దుష్కరేజ్ఞానయోగేతుమనశ్శాంతిరపేక్షితా ॥ ౫౧ ॥
తత్రాంగప్రాణసంరోధోయోగ్నైవవిశాంపతే । అపేక్షితోముము
క్షూణామాత్మతత్త్వమభీప్సతాం ॥ ౫౨ ॥ యమైశ్చనియమైశ్చైవా
ప్యాసనప్రాణరోధనైః । ప్రత్యాహారధ్యానధృతిసమాధిభిరభీక్ష్ణశః ॥ ౫౩ ॥
మనోనిగృహ్యాతేరాజన్నింద్రియంధారణాశ్రయే । నిరుధ్యపరమాపా
న్మైష్వాలేభగవతస్తనౌ ॥ ౫౪ ॥ ధారయేత్ప్రథమంరాజన్యావ
త్సూక్ష్మేప్రవర్తతే । సూక్ష్మేభగవతోరూపేస్థితంసత్సంప్రసీదతి
॥ ౫౫ ॥ సూక్ష్మంతుభగవద్రూపమంతర్యామితయాస్థితం । హృత్పుం
డరీకేవిమలంసర్వేంద్రియవికాసకం ॥ ౫౬ ॥ తేజోమయంచతుర్బా
హుపుండరీకనిభేక్షణం । పీతాంబరధరంభాస్వత్కుండలాభ్యాంవిరాజి
తం ॥ ౫౭ ॥ రుచిరోష్ఠపుటంచారుదశనావళిలాలితం । కృపయాప్రణ

తంభక్తంవీక్షమాణమ్ముహుర్ముహుః ॥ ౫౮ ॥ శాంతమానందనిల
యంశ్రీదేవీపరిసేవితం । వాఙ్మనోఽగోచరందివ్యంగుణత్రయవివర్జితం
॥ ౫౯ ॥ ఏతద్ధారణయాధ్వస్తమాయావరణవిభ్రమః । బ్రహ్మానందై
కనిలయమాత్మానంప్రతిపద్యతే ॥ ౬౦ ॥ ఆత్మానందైకనిలయోనివృ
త్తాశేషవాసనః । స్వాత్మభూతేహకాసాక్షాద్రతిమాప్నోతిపుష్కలాం॥
౬౧ ॥ ఉపేక్షితాన్యతత్సామ్యభోగైశ్వర్యమహోదయః । ఆప్నోతివి
రజంబ్రహ్మాకారాయాంతైన్నపనత్తిమ ॥ ౬౨ ॥ విమోక్షకాలేసంప్రాప్తేకా
యస్యవిగతామయః । ప్రాణాయామబలైనైవస్వాత్మానంచోర్ధ్వము
న్నయేత్ ॥ ౬౩ ॥ ఊర్ధ్వస్థానేషువిశ్రాంతోమూర్ధ్నినిర్భిద్యనిర్గ
తః । సుషుమ్నావర్త్మనాముక్తోబహిర్నిష్క్రామతేమునిః ॥ ౬౪ ॥
అర్చిరాదిభిరానీతోయాతిసూర్యపథాపుమాన్ । నిర్దగ్ధవాసనాదేహ
స్స్వాత్మరూపముపేత్యచ ॥ ౬౫ ॥ ప్రయాతిబ్రహ్మణోలోకంపూజితఃప
థివాసిభిః । మహాభాగవతోనూనమితిబుద్ధ్వావిరించినా ॥ ౬౬ ॥ కృతో
త్సవేనరాజేంద్రధన్యోఽహమితివాదినా । తతశ్చోర్ధ్వంప్రయాతీహాని
వృత్తాశేషవాసనః ॥ ౬౭ ॥ భూతసూక్ష్మాణిభూతానిమనోదేవానతీత్య
చ । సాయుజ్యంతత్రతత్రాయంక్రమాదనుభవన్నసౌ ॥ ౬౮ ॥ త్రివి
ధాంప్రకృతింహిత్వామహత్తత్త్వమతీత్యచ । ప్రకృతించానిరుద్ధాదీ
నతీత్యభగవత్ప్రియః ॥ ౬౯ ॥ ప్రయాతిపార్షదైర్నీతస్తద్విష్ణోఃపరమం
పదం । యతోనావర్తతేభూయోయత్రకాలబలంనహి ॥ ౭౦ ॥ ద్వే
షాదిరహితంసాక్షాద్ధామభాగవతంమహత్ । నిర్గుణంనిర్మలంశాంతం
నిర్గుణోఽయంవిశేత్పునః ॥ ౭౧ ॥ పరమాత్మసుఖాస్వాదేరాజన్నా
స్తేనిరంతరం । యత్సుఖాస్వాదకోట్యంశోబ్రహ్మాదీనాంనవిద్యతే ॥ ౭౨ ॥
కోటికోట్యంశలేశేనకృతకృత్యవిభావినః । వయంతుతత్పదంరాజన్చింత
యామోనిరంతరం । ప్రాణాయామస్థితాస్సర్వేస్వాధికారేషుసర్వదా
॥ ౭౩ ॥ ధన్యాభాగవతాలోకేసద్యశ్శ్రీకాంతవిష్టరం । ప్రయాంతినృపశా
ర్దూలపరమైకాంతినోఽమలాః ॥ ౭౪ ॥ యోగిభ్యశ్చాధికాఃప్రోక్తాః

పరస్మైకాంతినోనరాః । వినాయోగంవినాకర్మవినాసాధనకోటిభిః
॥ ౨౫ ॥ నిర్హేతుకకృపాలేశాద్ధరిణావీక్షితానృప । ఏకాంతిభావాప
గతా యాంతిసద్యోహరేఃపదం ॥ ౨౬ ॥ రాజోవాచ।పరస్మైకాంతినో
దేవకీవృశాస్సంతిమేవద । శిష్యోఽహంత్వాంప్రపన్నోఽస్మికైలాసకృ
తకేతన ॥౨౭॥ శ్రీరుద్రఉవాచ। యోగాదికారణంనైవవిద్యతేనృపసత్తమ
అన్యథాచేద్వ్యయంసర్వేతథాభూతాభవేమహి॥౨౮॥ యమేవవీక్షతేసా
క్షాద్భగవాన్పురుషోత్తమః । సఏవలోకేభవతిహ్యేకాంతీనృపసత్తమ॥
౨౯॥ నారాయణార్థనిర్ముక్తదారపుత్రధనాదయః।అనిత్యలోకసంబం
ధదేహదేవాంతరస్పృహాం॥౩౦॥ భోగమోక్షస్పృహాంహిత్వాహిత్వా
చాన్యార్హశేషతాం । నారాయణంప్రపన్నాయేనారాయణపరాయ
ణాః ॥ ౩౧ ॥ భగవద్రససంవిద్ధహృదయాదీనవత్సలాః । నారాయ
ణమృతేకర్మనకుర్వంతిమనాగపి ॥ ౩౨ ॥ హరేస్సంబంధినంహి
త్వాభోజనాదిక్రియాదిషు । సంగోనవిద్యతేఽన్యేషాందర్శనస్పర్శనాది
భిః ॥ ౩౩ ॥ నానివేదితమశ్నంతినవసంతివృథాక్షణం । మనసావచసావి
ష్ణోర్నామమంత్రైకజల్పకాః ॥ ౩౪ ॥ నచమంత్రాంతరంయేషాంనవ్ర
తాంతరసేవనం । నఫలాంతరజిజ్ఞాసానదేవాంతరదర్శనం ॥ ౩౫ ॥ నా
న్యశేషస్యగ్రహణంఫలాదేరపిభూమిప ।నాన్యచేష్టానుకరణంనాన్యపక్షా
నుమోదనం ॥౩౬॥ నాన్యోత్సవావలోకశ్చనాన్యయాత్రాప్రవర్తనం।
నాన్యవ్రతానుచరణంనాన్యాసక్తిర్మనాగపి ॥ ౩౭ ॥ నాన్యార్థంజీవి
కాకార్థ్యానాన్యశిక్షాపాకసత్క్రియా । నారాయణమృతేరాజన్సర్వే
షామాత్మదైవతం ॥ ౩౮ ॥ దేహయాత్రాభరన్యాసంకుర్యాన్మాతరిబా
లవత్ । వాసుదేవేభగవతిస్వాధిష్ఠానినియోక్తరి ॥ ౩౯ ॥ స్వస్యసర్వ
భరన్యాసంకృత్వోపాసనమాచరేత్ । భృత్యస్స్వామినితస్యాజ్ఞాంపాల
యత్యనువాసరం ॥ ౪౦ ॥ సేవాభంగస్యచింతైకానచింతాస్వాత్మరక్ష
ణే । వృత్తిందాస్యతివిశ్వాసస్సద్భృత్యస్యయథాతథా ॥ ౪౧ ॥ వాసు
దేవైకనిలయోవాసుదేవైకసంశ్రయః । సేవాంకుర్వీతభగవతోవృత్త్య

ఖరేణాపనీదతి ॥ ౯౨ ॥ యేన శుక్లీకృతా హంసాః శుకాశ్చ హరితీకృతాః ।
మయూరాశ్చిత్రితా యేన న మే వృత్తిం విధాస్యతి ॥ ౯౩ ॥ గచ్ఛం స్తిష్ఠన్ని
షీదన్ ధ్యాయన్ స్ఖలన్ భుంజన్ పిబన్ స్వపన్ । నారాయణేతి వాగేషా జిహ్వాగ్రే
వర్తతే సదా ॥ ౯౪ ॥ ఆబ్రహ్మజీవలోకేషు హరిసంబంధవర్జితే । దేవే
వరేచ తిర్యక్షు స్వబుద్ధ్యా నార్పయే స్థితిం ॥ ౯౫ ॥ సంబంధో ద్వివిధో విష్ణో
ర్వస్తుమాత్రేషు విద్యతే । సాధారణో హి రాజేంద్ర తథాఽసాధారణో మ
తః ॥ ౯౬ ॥ చతుర్విధేషు భూతేషు తదాత్మత్వేన మానద । తజ్జన్యత్వేన
వా జ్ఞేయస్తదాధారతయా హి సః ॥ ౯౭ ॥ సాధారణో హి సంబంధో న స
సంసారనాశనః । దాసత్వేన చ సంబంధో ద్వితీయో మోచకో మతః ॥ ౯౮ ॥
తాపాదిపంచసంస్కారాద్యో జాతో జగతీపతే । తదనన్యార్హశేషత్వ
మాత్మనో వ్యానుభావనం ॥ ౯౯ ॥ తత్సంబంధానుసంధానం తనువా
క్కాయమానసైః । ఏవం సాధనసంసిద్ధం కింతు యా వై హరేః కృపా ॥ ౧౦౦ ॥
సత్వాతో మనసో రాజన్నిస్సంగత్వం ప్రజాయతే । వినా యోగసమాధిం
హి కేవలం కృపయా హరేః ॥ ౧౦౧ ॥ దృష్ట్వా హి ఖలు రాజేంద్ర లోకరీతి
మనుత్తమం । వైరాగ్యం సర్వభావేషు రాజన్ జాయేత పుష్కలం ॥ ౧౦౨ ॥
దారాస్సుతాః ప్రియాః ప్రాణా రాజ్యం యచ్చాద్వైష్ణవం । న ప్రియాణి భ
వంతి వశా దీనః కామినీం వినా ॥ ౧౦౩ ॥ ఇయమాత్యంతికీ రాజన్ భక్తి
ర్గోవిందపాదయోః । ప్రసాదేనైవ సంసాధ్యా సత్యం సత్యం వదామ్యహం
॥ ౧౦౪ ॥ యస్యానుగ్రహమాత్రేయమాకాంక్షతి దయానిధిః । తస్యై
వైకాంతికీ ప్రీతిర్జాయతే నాన్యసాధనా ॥ ౧౦౫ ॥ ప్రతిజ్ఞాతం భగవతా
శృణు రాజన్య సత్తమ । పరమైకాంతితో పాయవ్యవహాస్త్రైవిధ్యతో యథా
॥ ౧౦౬ ॥ తేషాం సతతయుక్తానాం భజతాం ప్రీతిపూర్వకం । దదామి
బుద్ధియోగం తం యేన మాముపయాంతి తే ॥ ౧౦౭ ॥ తేషామేవానుకం
పార్థమహమజ్ఞానజం తమః । నాశయామ్యాత్మభావస్థో జ్ఞానదీపేన భాస్వ
తా ॥ ౧౦౮ ॥ జాయమానం హి పురుషం యం పశ్యతి చక్షుషా । స
ప్రభవతి ప్రమైకాంతి పురుషేషు హి ॥ ౧౦౯ ॥ ఏకాంతినో మహాభా

గాఙ్గృహీతావహారిణాస్స్వయం । భగవద్భక్తవైరాగ్యజ్ఞానత్యాగాదిభిస్త
థా ॥ ౧౧౦ ॥ చిత్తైకతానమాశ్రిత్య వాసుదేవేఽఖిలాత్మని । ప్రాప్ను
వంతి పరంధామ వైష్ణవం శాశ్వతం పదం ॥ ౧౧౧ ॥

ఇతి శ్రీపంచరాత్రే బృహద్బ్రహ్మసంహితాయాం చతుర్థపాదే రు
ద్రగీతాయాం భక్తినిరూపణం నామ సప్తమోఽధ్యాయః

ఆదౌ తు బ్రహ్మజిజ్ఞాసా కర్తవ్యా నృపసత్తమ । జ్ఞాత్వా బ్రహ్మతత్త్వ
ఖ్యాల్లక్ష్యమాత్మశరస్య హి ॥ ౧ ॥ శ్రీరాజోవాచ । అలక్ష్యాల్లక్ష్యతా
కార్యాలక్ష్యే వాలక్ష్యతా ను కిం । అద్వైతత్వసంభవో దేవత్వనువాదో ద్వి
తీయకే ॥ ౨ ॥ శ్రీరుద్ర ఉవాచ । సర్వప్రమాణసిద్ధత్వాన్నాలక్ష్యం బ్రహ్మ
భూపతే । సన్మాత్రం న విశేషోఽస్య యత్ర సంధార్యతే మనః ॥ ౩ ॥ సన్మా
త్రే సంశయచ్ఛేదో న సమ్యగభిజాయతే । స్థాణుర్వా పురుషో వేతి న నిర్ధా
రయితుం క్షమః ॥ ౪ ॥ విశేషోఽస్య న చేద్రాజన్నిష్పన్నం దేహాకారో మతః ।
విశేషధారణాయోగో నిర్విశేషేణ సేత్స్యతి ॥ ౫ ॥ సన్మాత్రే దోషదృష్టి
తే దోషద్రష్టుః పరంతప । భాసమానో విశేషో హి భావతే న కథంచన ॥ ౬ ॥
రాజోవాచ । పురుషస్య విశేషో వా నిర్విశేషోఽథవా ప్రభో । విచార్యమ
మవక్తవ్యం భగవన్ శరణార్థినః ॥ ౭ ॥ శ్రీరుద్ర ఉవాచ । ప్రశ్నోఽయం
త్వనఘా రాజేంద్ర సవిశేషం ప్రయచ్ఛతి । స ప్రకారకతాపన్న సందేహాజ్జా
యతే యతః ॥ ౮ ॥ నిర్విశేషవిషయాదా సందేహో న కదాచన । జాయ
తే నృపశార్దూల వ్యావస్తుత్వాద్విమర్శనాత్ ॥ ౯ ॥ రాజోవాచ । శ్రీవి
షాణరహితే కర్ణాభ్యాం దూరదోషతః । శృంగప్రతీతిర్భవతి దేవతద్ద్వ
దిహాపి హి ॥ ౧౦ ॥ శ్రీరుద్ర ఉవాచ । శృంగప్రకారతాపన్నే కదేశే శశ
స్య తు । శృంగబుద్ధిః ప్రభవతి న తు సాఽకర్ణకే శశే ॥ ౧౧ ॥ కింసాదృశ్య
ధియా రాజన్ బ్రహ్మణి ప్రతిభాతి తే । తదీయో ధర్మసద్భావే సవిశేషో న సం
శయః ॥ ౧౨ ॥ శశస్య శృంగతాభావేఽపి శృంగభావవిధాయకే । కర్ణేఽస్యా
తాన్మహారాజ నిష్ప్రకారక థం భ్రమః ॥ ౧౩ ॥ రాజోవాచ । కేచిత్తే

షాః పురుషేయేషాంజ్ఞానాన్నివర్తతే । సంసారోదీర్ఘరోగోఽయం
యేనదుఃఖాపదేపదే ॥ ౧౪ ॥ కర్తృత్వమస్యజగతస్తథాచపరిపాలనం।
వన్నిరోధోవిమోక్షశ్చవిశేషోఽయంపరాత్మనః ॥౧౫॥ కింబ్రహ్మేతిపు
రాపృష్టేశ్రుతిరేవోత్తరంజగౌ । యతోభవంతిభూతానియేనజీవంతిస
ర్వతః ॥ ౧౬ ॥ యత్ప్రయంతివిశంతీతితద్బ్రహ్మేత్యవధార్యతే । లక్షణం
బ్రహ్మణస్త్వప్రచ్ఛోతంభవతిభూమిప ॥ ౧౭ ॥ రాజోవాచ। సత్యంభవతి
దేవేశలక్షణంశ్రుతిబోధితం । ఏతైస్తులక్షితంబ్రహ్మలక్ష్యంభవతియోగి
నః ॥ ౧౮ ॥ అదృష్టోభవతిద్రష్టావిజ్ఞాతాఽజ్ఞాతఏవ ।అశ్రుతోభవతి
శ్రోతాఽమతోమంతాప్రకీర్తితః ॥ ౧౯ ॥ అకర్తైవభవేత్కర్తాహ్యాధ
రాధారకోమతః । అభోక్తాసర్వమశ్నాతినిర్విశేషోవిశేషవాన్ ॥ ౨౦ ॥
యస్యాద్విలోక్యతేతుచ్ఛంసర్వస్మాత్త్యేతిగీయతే । అతోఽస్యకారణంబ్ర
హ్మకర్త్రీపతినిరూపితం ॥ ౨౧ ॥ అకర్తృత్వంతుదేవేశలక్షణంప్రతిభాతి
మే । రూపంచలక్షితంతత్రతథారసాపిభవిష్యతి ॥ ౨౨ ॥ నిర్విశేషం
నిరాధారంనిర్గుణంచనిరంజనం । ఇత్యేవంభావనాసాక్షాద్ధారణంగిరి
జాపతే ॥ ౨౩ ॥ కింనక్త్యాదిభిర్మేశంకాఽఽయతేసుపృథాప్రభో । తాంని
వర్తయనమ్యక్త్వ్యయదియోగ్యోఽస్మిభాషితుం ॥ ౨౪ ॥ శ్రీరుద్రఉ
వాచ। హ్యాతంత్వేతాస్యనోద్రష్టాశ్రోతామంతాచవిద్యతే । అతోవి
శిష్యతేరాజన్నైతైరేవవిశేషణైః ॥ ౨౫ ॥ అయంయమనుగృహ్ణాతిప
రమాత్మాసనాతనః । సఏవతంవిజానాతియోఽస్యత్యాకలసంశ్రయం ॥౨౬॥
మంతానఏవభవతినాన్యోరాజన్కదాచన । ప్రసాదాద్దేవదేవస్యవిశేషా
వ్యవధార్యతే ॥ ౨౭ ॥ ఆత్మత్వాత్సర్వభావానామంతస్సాక్షిస్వరూప
తః । ప్రవిష్టఃపురుషశ్శ్రేష్ఠస్తస్మాన్నైవోపలభ్యతే ॥ ౨౮ ॥ శరీరభూత
మఖిలమాత్మానంపురుషోత్తమం ।నవిజానాతిరాజేంద్రదత్త్వాహ్యాత్మ్యాధ్యం
తినాస్తితం ॥ ౨౯ ॥ యఃపృథివ్యాదివాక్యేషుచిదచిత్సువిశాంపతే।ఆ
కాశవత్సమన్వేతితదేతదవభాసయన్ ॥ 30 ॥ అదృష్టస్స్వాత్మరూప
త్వాద్ద్రష్టాభవతిచింతయా । పారతంత్ర్యస్వభావత్వాదనయోర్దృష్టిదృశ్య

తయోః ॥ ౩౧ ॥ ద్రష్టానచాతోఽయం రాజన్యం వినా ప్రభవత్యుత । అతో ద్రష్టాహరిస్సాక్షా ద్యథావీణారవ్యాసతః ॥ ౩౨ ॥ అనుప్రాణంతి యంప్రాణాః ప్రాణంతం సర్వజంతుషు । అపానంతమపానంతి నరదేవమి వానుగాః ॥ ౩౩ ॥ సర్వత్ర సర్వభూతోఽయం యథా భూతో విరాజతే । ద్రష్టాప్యదృష్టో రాజేంద్ర దృశ్యతే చాపి పశ్యతాం ॥ ౩౪ ॥ భిద్యతే హృద యగ్రంథిశ్ఛిద్యంతే సర్వసంశయాః । క్షీయంతే చాస్య కర్మాణి తస్మిన్దృష్టే పరావరే ॥ ౩౫ ॥ యదా పశ్యః పశ్యతే నిత్యం త్వాద్వృశ్యత్వమప్యుత ప్రసాదానైవజాయేత విష్ణోరేవావలోకనం ॥ ౩౬ ॥ తస్యాత్మత్వేన సర్వేషాం రూపత్వేన చతత్వతః । విశేషరూపవిజ్ఞానం దర్శనం స్మృతం పత్తమ ॥ ౩౭ ॥ విశేషరూపవిజ్ఞానాద్భిద్యతే గ్రంథిరాత్మనః । క్షీయంతే చాపికర్మాణి భిద్యంతే సర్వసంశయాః ॥ ౩౮ ॥ స్వరూపం వై భగవంశక్తిబలపౌరుషమస్యచ । సాకల్యేన నసంశ్రోతుం శక్యతే నృపసత్తమ ॥ ౩౯ ॥ అతోఽతశ్చ శ్రుత స్తావద్వాక్యైర్వేదాంతసంభవైః । తంతత్త్వవిషయం దేవం పృచ్ఛామి శ్రుతేర్బలాత్ ॥ ౪౦ ॥ అస్యమానమితి నాస్తి తస్మాదుక్తోఽమతోఽమితః । యం వినామీయతే నైనమిదమేతచ్చరాచరం ॥ ౪౧ ॥ అవిభాగేన స్థిరోభావస్సూక్ష్మరూపేణ సంస్థితః । యస్మిన్నాభాతి విశ్వస్యనచాధారతయా మతః ॥ ౪౨ ॥ అనంతాఖ్యో విశేషోఽయమాధారాఖ్యస్య భూపతే । నమితో వాసుదేవస్స తస్మాదమతఉచ్యతే ॥ ౪౩ ॥ విజ్ఞాతం స్యాద్యతస్సర్వం స్థూలసూక్ష్మ సూక్ష్మకం । కస్మాన్నాన్యో విజానీయాదవిజ్ఞాతస్తు స్మృతః ॥ ౪౪ ॥ ఈశ్వరోఽస్తు సర్వజగతో నక్షత్రాణ్యపభాసతే । తస్యాప్యస్య పిరాజేంద్ర బ్రహ్మణః పరమాత్మనః ॥ ౪౫ ॥ యథాహమితి భూతానాం ప్రతీతిః ఖలు భూపతే । అద్య ప్రసూతాదారభ్య చాశతాంతా త్ప్రతీయతే ॥ ౪౬ ॥ తథాపి సామరేణాపి ప్రోచ్యతే పురుషోత్తమః । విజ్ఞాతపవరాజేంద్ర ప్రతీత్యాఽనుభవేన చ ॥ ౪౭ ॥ యథాన్యన్నాస్తి వాక్యేన శూన్యమాకాశమేవహి । పరిస్ఫురతి సర్వేషాం భూపజానీహి సర్వతః ॥ ౪౮ ॥ ఆకాశమస్తీతి పునశ్చోత్తరం కింనదీయతే । విశేషాస్ఫురణాత్తత్తస్యా

యుక్తహాయుజ్యతాం ॥ ౪౯ ॥ దేహాదిప్రాణమనసాం సహైవాహంకృతే
ర్గ్రహః । విశేషాగ్రహణాత్స [illegible] న్యయుక్తహాయుజ్యతాం ॥ ౫౦ ॥
నాహాయుసాత్మ్యనచాత్మాన్యో [illegible] జీవయోః । అజ్ఞసర్వజ్ఞరూపే
ణ్యోవిశేషోపినగృహ్యతే ॥ [illegible] జీవస్యకర్మకర్తృత్వంకర్మణాంప్రా
క్తనేనహి । యథాహరేవ [illegible] లేపోనవిద్యతే ॥ ౫౨ ॥
తేనకర్తామహీపాలపరమా [illegible] రితః । ప్రవృత్తేరపికర్తృత్వం
యదాయత్తంరమాపతేః ॥ [illegible] పతేస్తథాప్యైవహ్యాకర్తాతేన
మాధవః । నకర్తామాధవో [illegible] పరోధతః ॥ ౫౪ ॥ కర్తృ
త్వంవాస్తవంపుంసోవాసుదేవ [illegible] ఉభయోఃపరతంత్రత్వాత్క
ర్తృత్వంనోపపద్యతే ॥ ౫౫ ॥ అజ్ఞానేనయథాధర్తాదేహస్యపు
రుషోమతః । తథాహమభిమానేననతథాపురుషోత్తమః ॥ ౫౬ ॥
ధర్తావిశేషణీభూతచిదచిద్దేహయోర్హరిః । విధృతిస్సేతురూపేణశ్రు
తిశాస్త్రేవిశిష్యతే ॥ ౫౭ ॥ అవశ్యభోక్తాజీవస్స్యాద్రాజన్స్వీయస్యక
ర్మణః । ఫలంశుభాశుభస్యాతస్సంసారేఽస్మిన్నిబధ్యతే ॥ ౫౮ ॥ అప్రా
కృతస్యభోక్తాఽయంభక్త్యైభక్తార్పితస్యచ । హేయప్రాకృతరూపో
ఽయంవిశేష్యస్తేనవర్జితః ॥ ౫౯ ॥ మహదాదివిభేదేనకార్యావస్థానురూ
పతః । స్వానంతశక్తియోగేననిత్యస్స్వాభావికస్త్రయః ॥ ౬౦ ॥ హే
యాంశవర్జితోరాజన్విశేషస్తేనసంయుతః । చిదచిచ్ఛబ్దవాచ్యోయో
విశేషణతయాస్థితః ॥ ౬౧ ॥ సర్వావస్థాశ్రయస్తస్మిన్నపిశేష్యఃపరమా
త్మని । విశేషస్య [illegible] శేష్యనివర్తేతకర్హిచిత్ ॥ ౬౨ ॥ ధారకఃప్రే
[illegible] సర్వస్యాస్యప్రకాశకః । సదనంతగుణోవాసశ్శ్రీభర్తామో
[illegible] ॥ ౬౩ ॥ అన్యవ్యావర్తకానేకవిశేషణవిశేషవాన్ ।
[illegible] ॥ ౬౪ ॥ అనాదివాసనాబద్ధోజీవ
[illegible] । విశేషంవాసుదేవస్యసజానాతికృపాంవినా ॥ ౬౫ ॥
[illegible] శాస్త్రసంగోభవేత్తస్య
[illegible] ॥ ౬౬ ॥ విశేషంతస్యవిజ్ఞాయ [illegible]

సోఽధియా । విముక్తో భవతి క్షిప్రం జన్మసంసారబంధనాత్ ॥ ౧౭ ॥ సత్తై
కరూపాభావాత్తు జగన్మిథ్యేతి గీయతే । సమిథ్యాఽన్యాదృశం నైవ భ్ర
మో రజ్జుభుజంగవత్ ॥ ౧౮ ॥ రాజకార్యస్య మిథ్యాత్వం నైర్గుణ్యం
పరమాత్మనః । ఆభాసవాదో జీవస్య పాషండైరుపకల్పితః ॥ ౧౯ ॥ నైత
ద్విశ్వసనీయం తే మయోక్తమపి మాయయా । ఆజ్ఞయా వాసుదేవస్య
మోహనాయ సురద్విషాం ॥ ౨౦ ॥ ప్రవర్తితమసచ్ఛాస్త్రమయథార్థ
స్యదర్శనాత్ । తర్కసిద్ధాద్విశేషేణ తామసానాం ప్రియం హి తత్ ॥ ౨౧ ॥
అయం వేషో మహాభాగ జటాభస్మాదికల్పితః । శ్మశాననిలయావాసోఽమే
ధ్యభోగో మదాశ్రితః ॥ ౨౨ ॥ తామసస్సర్వ ఏతద్ధి స్యాదిష్టం పిశితాశినాం ।
నారాయణసమత్వేన దేవతాంతరచింతనం ॥ ౨౩ ॥ మాయావిద్యావిభా
గేన చేశజీవవికల్పనం । మాయావిద్యావినాశే తు నేశో జీవో న విద్యతే ॥ ౨౪ ॥
యథా ఘటమఠాభావే తదాకాశో న విద్యతే । బంధమోక్షౌ భ్రమస్సైవ
తాం నస్యాతామీశజీవకౌ ॥ ౨౫ ॥ నిర్విశేషం నిరాభాసం బ్రహ్మ నిర్ధ
ర్మకం తథా । ధ్యాతా ధ్యానం న హి ధ్యేయమస్తి నాస్తీతి నైవ హి ॥ ౨౬ ॥
అనిర్వాచ్యా హరేశ్శక్తిర్మిథ్యా మాయేతి పార్థివ । మాయావాదమిదం
శాస్త్రం మాయామోహప్రవర్తితం ॥ ౨౭ ॥ సత్యం నైవాదృతం సద్భి
ర్జ్ఞాత్వా మోహనమాత్మనః । ముముక్షుభిర్న సంధార్యం న శ్రావ్యం ము
క్తిమిచ్ఛతాం ॥ ౨౮ ॥ పాషండమయథార్థం చ శ్రుతిస్మృతివిరోధతః ।
గౌతమ ఉవాచ । నిర్విశేషో మహాదేవ విశేషోఽయం భవేద్యది ॥ ౨౯ ॥ కో
దోషస్స్యాదుమాకాంత వద మే వదతాం వర । శ్రీరుద్ర ఉవాచ । నిర్విశేషం
ప్రవదతాం భవతాం కోఽయమాశయః ॥ ౩౦ ॥ నిర్విశేషవిశేషస్తు మతో
వ్యావర్తకో న వా । ఆద్యే వ్యావర్తకో ధర్మో నిర్విశేషో న సిధ్యతి ॥ ౩౧ ॥ ద్వితీ
యే నిర్విశేషోఽపి న సిధ్యతి మహామతే । అవ్యావృత్తేర్విశిష్టత్వాత్తు నిర్విశేషః
కిముచ్యతాం ॥ ౩౨ ॥ నిర్విశేషం న వస్త్వస్తి సదసత్స్వపి కించన । లక్ష్యం
లక్షణనిర్దిష్టం సర్వం భవతి గౌతమ ॥ ౩౩ ॥ వ్యావర్తకత్వం సర్వత్ర త్వస్తీ
తరస్య ద్విజోత్తమ । సధర్మకత్వం సంసిద్ధం తేన సర్వత్ర సర్వదా ॥ ౩౪ ॥

ఆధారంసర్వవస్తూనాంభాసకానాంచభాసకం । బ్రహ్మవస్తుకథంబ్రహ్మ
న్నిర్విశేషంభవేదిదం ॥ ౮౫ ॥ గౌతమఉవాచ॥సర్వస్యసవిశేషత్వా
త్సధర్మత్వాత్కృపానిధే । సర్వతోహివిజాతీయముక్తంబ్రహ్మసనాత
నం । ౮౬ । అతోనిర్ధర్మకంబ్రహ్మనిర్విశేషంవినిశ్చితం । సవిశేషస్యన
ష్టత్వందృష్టంప్రత్యక్షతోమయా ॥ ౮౭ ॥ శ్రీరుద్రఉవాచ॥విశేషస్త్వేవ
విప్రేంద్రబ్రహ్మణఃపరమాత్మనః । విజాతీయత్వమాఖ్యాతంవిశేషాదస్యని
ష్ఠితాత్ ॥ ౮౮ ॥ సర్వేతరవిజాతీయవిశేషేణవిశేషితం ॥ బ్రహ్మవేదాంత
సిద్ధాంతసంసిద్ధమితిచింతయ ॥ ౮౯ ॥ చేతనోఽచేతనశ్చేతివిశేషోఽయం
మహామతే । విశేషితయాతత్రపశ్యేతిపరమాత్మని ॥ ౯౦ ॥ విశేషశ్చదచి
ద్రూపఃపరతంత్రోయమీరితః । తస్మాద్విలక్షణోధర్మభూతోదేవస్యశా
ర్ఙ్గిణః ॥ ౯౧ ॥ అనంతనిత్యనిస్సీమశుద్ధందోషవివర్జితఃఅహేయాభావ
నాతీతాఃగుణావిష్ణోర్నిరూపితాః ॥ ౯౨ ॥ ధర్మభూతాస్తుతేసర్వేక
ల్యాణాదికసంజ్ఞితాః । సచ్చిదానందరూపాశ్చకృతిశక్త్యాదిరూపిణః॥
౯౩ ॥ నాన్యత్రైవంవిధగుణాశ్చిదచిత్సుద్విజోత్తమ । నైవంవిధగుణైః
పుష్టఃపురుషోఽన్యోమయామతః ॥ ౯౪ ॥ పరిచ్ఛిన్నవిశేషాత్తుగుణాద్వా
పురుషాదపి । నవిశేషగుణాదన్యోభిన్నోఽయంపురుషోత్తమః ॥ ౯౫ ॥
విష్ణోర్గుణానాంవైజాత్యమస్తిచాన్యగుణైస్సహ । విష్ణోరపేతదోషస్యా
ప్యన్యైనగుణినాసహ ॥ ౯౬ ॥ అసామ్యాన్నిర్విశేషత్వంగుణానాం
గుణినోఽపివా । విశేషాన్మునిశార్దూలనిర్విశేషత్వసంక్షయః ॥ ౯౭ ॥
నిర్విశేషేవిశేషోఽస్తీత్యేవంపక్తుంనశక్యతే। యోఽయంవిశేషస్సేప్యత్రక
స్యవాఽభిమతస్త్వయా ॥ ౯౮ ॥ నిర్విశేషస్యచాన్యస్యస్వస్యవేతిద్వి
జోత్తమ । ఆద్యేతువచనస్తావద్వ్యాఘాతస్స్యాద్ద్వితీయకే ॥ ౯౯ ॥
అన్యస్యసత్త్వంవాఽసత్త్వమాద్యేఽద్వైతస్యసంక్షయః । ద్వితీయే
చాసతస్తావత్సంబంధోనైవసిధ్యతి ॥ ౧౦౦ ॥ తృతీయేత్వాశ్రయ
మ్మృతేవిశేషోనాస్తికుత్రచిత్ । నతుతావద్విశేషోఽయంశుక్తౌరజత

వత్సత్త్వతః ॥ ౧౦౧ ॥ మిథ్యాత్వదోషశ్చసతఇతిచాత్రైవసిధ్యతి। దోషా
భావస్తనమతేదోషఃక్వాపినిరాశ్రయః ॥ ౧౦౨ ॥ ఆశ్రయోనిర్విశేషో
హితథానిర్ధర్మకస్సతత్త్వతః । దోషస్యసత్త్వేద్వైతంస్యాదసత్త్వేసా
పరోక్షతా ॥ ౧౦౩ ॥ మిథ్యాత్వేత్వవస్థాస్యాద్దోషాంతరవికల్పనాత్ ।
నిర్విశేషేవిశేషోఽయమితిభ్రాంతిర్విచార్యతాం ॥ ౧౦౪ ॥ సవిశేషస్య
విప్రేంద్రద్వయంసిధ్యేద్విమర్శనాత్ । కైశ్చిద్విశేషైస్సంవ్యాప్తిరవ్యాప్తిః
కైశ్చిదేవహి ॥ ౧౦౫ ॥ సవిశేషేద్విజశ్రేష్ఠనిర్విశేషత్వసంభవః । గౌత
మఉవాచ। వ్యాప్తావ్యాప్తత్వమిత్యుక్తంసవిశేషేదయానిధే ॥ ౧౦౬ ॥
కైర్వ్యాప్తిఃకైర్నచవ్యాప్తిరితిమేసంశయంనుద । శ్రీరుద్రఉవాచ। మ
హదాదికృతాయేచవిశేషాస్తైరనావృతం ॥౧౦౭॥ సృష్టౌకదాచిద్భవతిత
ద్వ్యాప్తమ్మునిసత్తమ । ప్రధానాదివిశిష్టోపినిర్విశేషస్తుకారణే ॥౧౦౮॥
ప్రలీనత్వాద్విశేషాణాంసర్గాదావవిశేషవాన్ । నిజాసాధారణా
కారగుణశక్తివిశేషయుక్ ॥ ౧౦౯ ॥ నజ్ఞాయతేమునిశ్రేష్ఠవినాభగవ
తఃకృపాం । వైశిష్ట్యంవాసుదేవస్యనవిహన్యేతకర్హిచిత్ ॥ ౧౧౦ ॥
విశిష్టంయేనతచ్చాపిసదేవపరమార్థతః । అనిత్యత్వాదసత్త్వంతుమి
థ్యాత్వంశ్రుతిరుజ్జగౌ ॥ ౧౧౧ ॥ విశేషస్యాపరోక్షస్యప్రాకృతస్యవినా
శతః । నిత్యానాంతువిశేషాణాంవినాశోనైవవిద్యతే ॥౧౧౨॥ స్వరూప
హానిరేవస్యాదన్యథామునిసత్తమ। విశిష్టంబ్రహ్మణోరూపంసదవద్యాఖ్యం
వినిశ్చితం ॥ ౧౧౩ ॥ స్వస్మిన్ప్రకారతాపన్నసదనంతగుణాన్వితం ।
స్వరూపలక్షణంతావచ్ఛ్రుతిభిఃక్రియతేద్విజ ॥ ౧౧౪ ॥ సత్యంజ్ఞానమనం
తంచబ్రహ్మేత్యాదిభిరేవచ । తథాకర్తృత్వవచనైస్స్వరూపంలక్ష్యతే
సదా ॥ ౧౧౫ ॥ వికారేనిర్విశేషస్యతథాఽఽహశ్రుతిరేవహి । సవి
శేషంపరంబ్రహ్మాకారకైకసమాశ్రయం ॥ ౧౧౬ ॥ విజ్ఞాయగురువా
క్యాన్ఛ్రవణాదిభిరేవచ । నామసంకీర్తనైశ్చైవస్తవనైర్వందనై[illegible]
॥ ౧౧౭ ॥ ధ్యానేనభక్తియోగేనతత్సామ్యమధిగమ్యతాం । త[illegible]
లక్షణోమోక్షస్సాయుజ్యమభిధీయతే ॥ ౧౧౮ ॥ యతోనావర్తతేభూ

త్యోభోగసామ్యముపైతిహి । ఋషిరాజశ్చవిప్రశ్చశ్రుత్వాశంకరభా
షితం । ౧౧౯ । ఆదాయతౌవరంధర్మంశరణాగతిలక్షణం । వ్యవస్థావ
చనైస్తావన్నిస్సందేహౌబభూవతుః । ౧౨౦ । స్థాణౌసంఖననన్యా
యాత్సందిహానావపృచ్ఛతాం । ౧౨౧ ।

ఇతిశ్రీపంచరాత్రేబృహద్బ్రహ్మసంహితాయాంచతుర్థపాదేరుద్ర
గీతాయాంబ్రహ్మవిచారోనామాష్టమోఽధ్యాయః॥

తావూచతుః॥పంచశక్తిమహాదేవవిశిష్టంబ్రహ్మలక్షణైః । లక్షి
తంతత్రసందేహామావయోస్త్వంనిశామయ ॥౧॥ సత్యాదిలక్షణైర్ల
క్ష్యంకీదృశంబ్రహ్మశంకర । సత్యాదిభిస్తుకింవాచ్యంస్వరూపంధర్మఏవవా
। ౨ । సత్యస్వరూపంచేద్బ్రహ్మాన్వితరైఃకింప్రయోజనం । ఇదంసర్వంస
మాచక్ష్వవిష్ణుసిద్ధాంతగర్భితం । ౩ । శ్రీరుద్రఉవాచ॥సత్యాదిలక్షణై
ర్లక్ష్యంబ్రహ్మసత్యాదిలక్షణం । ననిర్విశేషంనిర్ధర్మంనిష్క్రియంతా
వదిష్యతే । ౪ । సత్యాదిభిస్తుసత్యత్వధర్మవత్త్వంప్రపంచ్యతే । తాదృ
శోబ్రహ్మణోరూపంసత్యత్వాదిభిరుచ్యతే ॥౫॥ అన్యథాతువిరోధస్స్యా
చ్ఛ్రుత్యాస్మృత్యాచయుక్తిభిః । విరుంధంతోఽపరుంధంతిసర్వసిద్ధాంత
తంసినః॥౬॥ తావూచతుః॥అన్యథాకోవిరోధస్స్యాద్వదనావదతాంపర। స
త్యాత్త్వతాగమాభ్యాససిద్ధాంతార్థనిరోధకః ॥౭॥ సత్యాదిభిస్స్వరూ
పంకింనోచ్యతేదూషణంచకిం । స్వరూపమాత్రకథనేధర్మవత్త్వంనివా
ర్యతే । ౮ । శ్రీరుద్రఉవాచ॥సత్యాదిలక్షణైర్లక్ష్యంయదిస్యాదితర
న్నృప । తదాఽసత్త్వంప్రసజ్యేతనతుసత్యస్వరూపకం । ౯ । నీతి
సత్యాదిశబ్దానాంసామానాధికరణ్యజా । అపేక్షితాతుసర్వేషాంతద
భావఃప్రసజ్యతే । ౧౦ । యేచసత్యాదయశ్శబ్దాస్సామానాధికరణ్యతః
బోధయంతివిశిష్టంహిసత్యాదికవిశేషణైః । ౧౧ । నహిసత్యాదయోరా
జ్ఞప్రతికూలేనవర్తనా । ఏకస్యబ్రహ్మణస్తావన్నిర్విశేషత్వముజ్జగుః
। ౧౨ । ఏకార్థపరతాసిద్ధ్యైద్వావృత్తీనాంబహుత్వతః।నచేదసత్య
త్వావృత్తిస్సైవసాస్యాదస్యయోరతి । ౧౩ । నవ్యావృత్తిబహుత్వంస్యా

దిశిచాత్రోపయుజ్యతే । అనద్వ్యావృత్తిమాత్రేణద్వయోర్వ్యావృత్తి
రేవచేత్ ॥ ౧౪ ॥ బ్రహ్మస్వరూపసిద్ధత్వాదంత్యయోః కింప్రయోజనం ।
తత్తద్వ్యావృత్త్యవచ్ఛిన్నంస్వరూపంపరమాత్మనః ॥ ౧౫ ॥ అతశ్చై
కార్థపరతాత్రయాణామభిధీయతే । ఇతిచేదాగతోమార్గేణసవిశేష
ప్రసంగతః ॥ ౧౬ ॥ స్వరూపస్యవిశేషః క ఇతిచేదుచ్యతేద్విజ । వ్యావృ
త్తీనాంస్వరూపస్యవ్యవచ్ఛేదకతాహియా ॥ ౧౭ ॥ సవిశేషోహిరాజేం
ద్రసత్యాదిభిరుదాహృతః । యథాసత్యాదిభిర్బ్రహ్మకర్తృత్వాదిభిర
చ్యుతః ॥ ౧౮ ॥ తథైవబోధ్యతేరాజన్ద్విజవర్యస్వరూపతః । తావ్రూ
చతుఃఖశోధకైర్బోధకైర్వాక్యైస్స్వరూపంయదిబోధ్యతే ॥ ౧౯ ॥
పౌనరుక్త్యంకథంనస్యాదితినాసంశయోమహాన్ ॥ శ్రీరుద్రఉవాచ ॥ కర్తృ
త్వాదికవాక్యైస్తునిమిత్తంబ్రహ్మచోచ్యతే ॥ ౨౦ ॥ ఉపాదానంచజగ
తోబోధితంనృపసత్తమ । యథాబోధకవాక్యైశ్చప్రోక్తాకారణరూప
తా ॥ ౨౧ ॥ తథాశోధకవాక్యైస్తుసాజాత్యందోషఏవచ । వార్యతేనృ
పశార్దూలమునేతర్కవిదాంవర ॥ ౨౨ ॥ తేనశోధకవాక్యానాంవై
యర్థ్యంభవేదిహ । ఉభాభ్యాంబ్రహ్మణోరూపంనిర్దోషమవసీయ
తే ॥ ౨౩ ॥ మాభూయాదిహాశంకాహంయథానోబ్రహ్మనిశ్చయః ।
నతుబోధకవాక్యైస్తువైలక్షణ్యంనిరూపితం ॥ ౨౪ ॥ చేతనాచేతనా
భ్యాంచశోధకైఃకింభవేదిహ । తత్రసాజాత్యదోషోహికథంప్రాప్నోతివా
ర్యతే ॥ ౨౫ ॥ ఇతిచేచ్ఛ్రూయతాంసత్యంతద్వామద్యవదామ్యహం ।
ప్రకృతేఃపురుషాద్వాపిభిన్నేపిపరమాత్మని ॥ ౨౬ ॥ వికారోపిహిసాజా
త్యాదాయాతికిలకేవలే । సత్యంజ్ఞానమనంతంచపదానిక్రమతోనృప
॥ ౨౭ ॥ బ్రహ్మశోధకాణామూలంవిముక్త్యైనజాయతే । తత్రస
త్యపదంతావదాహబ్రహ్మసనాతనం ॥ ౨౮ ॥ నిరుపాధికసత్త్వాద్యో
గితేననివారితం । అచేతనంవికారాణామాస్పదంచేతనంపునః ॥ ౨౯ ॥
తత్సంసృష్టమ్మహాభాగాతతోజ్ఞానపదంచయత్ । అసంకుచితబోధైకా
కారమాహపరాత్పరం ॥ ౩౦ ॥ పూర్వంసంకుచితజ్ఞానాముక్తాస్తేననివా

రితాః । అహోనంతపదం బ్రహ్మ పరిచ్ఛేదవివర్జితం ॥ ౩౧ ॥ వ్యాప్త్యా
స్తేన నిత్యాస్తు పూర్వకోటివిలక్షణాః । స్వరూపేణ గుణైశ్చైవానం
త్యమస్తి హరేర్యతః ॥ ౩౨ ॥ నిత్యముక్తనిబద్ధేషు నైవం భూతో౽స్తి క
శ్చన । తస్మాత్సత్యాదికపదైర్గుణభూతవిశేషణైః ॥ ౩౩ ॥ విజిజ్ఞాస్యం
పరం బ్రహ్మ సర్వవస్తువిలక్షణం । తౌపూచతుఃప్యుకథం నిమిత్తతా చాస్య
తథోపాదానతా కథం ॥ ౩౪ ॥ బ్రహ్మణో వద విశ్వేశ గంగాధర మహే
శ్వర । శ్రీరుద్ర ఉవాచ ॥ చిదచిత్ప్రకృతీ ద్వేధా విశేషణతయా హరేః
॥ ౩౫ ॥ తద్విశిష్టం పరం బ్రహ్మ శ్రుతిరాహ మహామతే । సదేవేదం పూ
ర్వమాసీదేకమేవాద్వితీయకం ॥ ౩౬ ॥ తదైక్షత స్సృజల్లోకాన్ సూ
క్ష్మభూతాన్ స్వసంస్థితాన్ । అసృజన్నామరూపాభ్యాం తత్ర తత్రాత్మగా
త్స్వయం ॥ ౩౭ ॥ తత్తన్నామాభవద్రాజన్నాకారాంతరసంగ్రహాత్ ।
విశిష్టమేవ భవతి ప్రకారాంతరమాశ్రితం ॥ ౩౮ ॥ స్థూలావస్థా చిదచితౌ
ప్రకారాంతరసంస్థితౌ । తత్తన్నియమనార్హత్వముపాదానం ప్రకీర్తి
తం ॥ ౩౯ ॥ యం విశంతీతి వాక్యేన ప్రాగ్విలీనమిదం జగత్ । స్థూలాకా
రపరిత్యాగో లయో నామ నిరూప్యతే ॥ ౪౦ ॥ స్థూలాకారానుకరణం ప్ర
భవో నామ గౌతమ । న చ ద్రవ్యాంతరోత్పత్తిరాకారాంతరమేవ చ ॥ ౪౧ ॥
వాచారంభణవాక్యేన నిర్ణీతం పరమర్షిభిః । ఉపాదానమిదమఖిలం ని
ర్వికారతయా స్వయం ॥ ౪౨ ॥ నామరూపవిభేదేన పరిణామో వ్యవస్థితః
తద్భాగిత్వముపాదానం సత్యసంకల్పతా హరేః ॥ ౪౩ ॥ నిమిత్తత్వం తు
నిర్ణీతం చేతసా హ్యవలోక్యతాం । నిమిత్తత్వం చిదచితోర్విశేషణవి
భూతయోః ॥ ౪౪ ॥ స్థూలాకారప్రఘటనా యోగ్యత్వం బ్రహ్మణి
స్మృతం । యతస్సంకల్పపూర్వైవ సా సృష్టిరుక్తా ద్విజోత్తమ ॥ ౪౫ ॥
అతో నిమిత్తం భగవాన్ సంకల్పశ్చ నిరామయః । యేన పూర్వం జగది
దం నివీతం ప్రవిలాపితం ॥ ౪౬ ॥ ఉత్ససర్జ తమేవైకం సంకల్పం లయకా
రణం । పునస్సంకల్పయన్ స్వస్మిన్ విలీనం బహిరుత్సృజత్ ॥ ౪౭ ॥ ఏకో౽
హం నానారూపేణ బహుస్స్యామిత్యచింతయత్ । సంకల్పేనాసృజత్తస్మా

న్నిమిత్తం స్వయమేవ చ ॥ ౪౮ ॥ స్వయమేవాభవత్పశ్చాత్ప్రవిశ్యాంత
శ్శరీరయోః । ఉభయత్వం సమామ్నాతం సర్వశక్తేః పరాత్మనః ॥ ౪౯ ॥
సాంకర్యం జాయతే నైవ న చ దోషస్య సంశ్రయః । న చాస్య జ్ఞానసంకోచః ప్ర
కృతిః పర్యణామయత్ ॥ ౫౦ ॥ సూతే సా మహదాదిభ్యః ప్రాకృతాం
డం న కోటిషు । స చాశేషస్య జగతః ప్రాకృతస్య ప్రయోజకః ॥ ౫౧ ॥
మహాపురుషనామాసౌ సహస్రాననశీర్షవాన్ । సహస్రకరబాహ్వంఘ్రి
స్సంచింత్యోఽస్తి మనీషిభిః ॥ ౫౨ ॥ తస్య నాభిసరో జాతం పంకజం తు
హిరణ్మయం । తస్మాదభూచ్చతుర్వక్త్రో బ్రహ్మా లోకపితామహః
॥ ౫౩ ॥ సమస్తజీవజాతానాం నిలయః పుష్కరాసనః । తస్మాదహం
తామసానాం జనకస్సమజాయత ॥ ౫౪ ॥ తస్య ప్రసాదాత్త్రిజగత్సంహ
రాభిహారాహ్వయః మనుస్సమభవత్తస్మాద్యస్తు స్వాయంభువాహ్వ
యః ॥ ౫౫ ॥ మనుష్యాణామశేషాణాం భర్తా నాహ సనాతనః । దక్షాద
యస్తథాఽన్యే ప్రజానాంపతయోఽభవన్ ॥ ౫౬ ॥ తేభ్యో మరీచి
రభవద్యస్సృష్ట్యాద్యో విలోక్యతే । మరీచేః కశ్యపో జాతస్తస్మాత్సస్థిరజ
గమాః ॥ ౫౭ ॥ అదితేర్ద్వాదశాదిత్యా దితేర్దైత్యాః ప్రకీర్తితాః ॥
౫౮ ॥ కద్ర్వాస్సమభవన్సర్పా వినతాయాః పతత్రిణః । తథా చైకశఫా
జాతా ద్విశఫాః పశుజాతయః ॥ ౫౯ ॥ యాదాంసి సరితశ్శైలాశ్చ పర్వతా
స్సాగరాస్తథా । ఋషయః పితరో దేవా మనవస్సిద్ధచారణాః ॥ ౬౦ ॥
గంధర్వాప్సరసో యక్షా రక్షోభూతగణాశ్చ యే । కలాస్సర్వే భగవతో వి
ష్ణోరతులతేజసః ॥ ౬౧ ॥ శరీరభూతా విజ్ఞేయాః పురుషస్య మహాత్మనః ॥
ఆత్మా తు భగవాన్రాజన్యః ప్రవిశ్య ప్రవృత్తిదః ॥ ౬౨ ॥ ఉపాస్య
స్థూలరూపేఽస్మింస్తదభేదధియా మునే । అస్య లోకస్య రక్షార్థం ధత్తే
విష్ణుర్మహాకృతీః ॥ ౬౩ ॥ యాస్సమారాధ్య పురుషో యాతి నిర్గుణతా
మయం । ప్రకృతేర్గుణవిస్తారస్సత్త్వరజసవేష్టితః ॥ ౬౪ ॥ నిర్గుణః
పురుషోఽన్యోఽస్మాద్దివ్యాప్రాకృతవిగ్రహః । అసంఖ్యాతోఽపరి
చ్ఛిన్నో లోకాతీతో హ్యలౌకికః ॥ ౬౫ ॥ నిత్యో హేయగుణాతీతః పర్మ

చోపనిమత్తాత్మకః । అసంఖ్యాతోఽపరిచ్ఛిన్నో ముక్తిస్థానమితీరితః ॥
౧౬ ॥ ప్రాకృతాప్రాకృతావేతౌ బద్ధముక్తనికేతనే । అనయోర్లోక
యో రాజన్నాధారో భగవాన్ హరిః ॥ ౧౭ ॥ స్థూలసూక్ష్మస్వరూపేణ
సర్వం యత్రావతిష్ఠతే । ఏతద్విశేషణావిష్టం బ్రహ్మ వేదాంతసమ్మతం
॥ ౧౮ ॥ ధారకం సర్వకార్యస్యాధారకమ్మునిసత్తమ । యేనేదం చ యత
శ్చేదం యత్రేదం చ యదాత్మకం ॥ ౧౯ ॥ విశ్వమేతన్మహాభాగ ప్రా
ప్యం భోగ్యం తదేవ హి । గంతవ్యమయనం సాక్షాద్ద్వైపాయనః ప్రణతే పదం ॥
౨౦ ॥ వయమంశకలాస్సర్వే తదాయత్తప్రవృత్తయః । సచ స్వామీ వ
యం దాసా దాసాస్స్వామి స్వరూపతః ॥ ౨౧ ॥ తస్యైవాహం స చాస్మా
కమనన్యార్హాః పరస్పరం । చిదచిద్విసజాతీయం సాక్షాదాత్మతనా స్థితం
॥ ౨౨ ॥ పరమైకాంతిభిర్ధ్యేయం విశిష్టం బ్రహ్మ కేవలం । ఈమణా
త్రియనిర్ముక్తా వాసుదేవకృతాయనాః ॥ ౨౩ ॥ ఉక్తానుసంధానపరాస్త
స్మిన్నేవ విశంతి తే । హేయమ్మాయికమాజ్ఞాయ హిత్వా తస్మిన్ననోచి
తం ॥ ౨౪ ॥ ఆత్మానం తదసంశ్లిష్టం బ్రహ్మభావముపాగతం । ఆత్మసర్వ
స్వరూపేణ ప్రేమాతిశయయోగతః ॥ ౨౫ ॥ పరమాత్మానమాస్థం
చింతయేత్తద్వహత్తయే ॥ ఇతి వేదాంతసిద్ధాంత ఉపదిష్టో మయాఽ
నఘా ॥ ౨౬ ॥ నివర్తేథామితోఽన్యస్మాత్సిద్ధాంతాద్వావపి ప్రభూ । గ్రా
హితో మోమయా పూర్వం మోహనాయ సురద్విషాం ॥ ౨౭ ॥ వివ
ర్తారంభకో వాదో వాదోఽన్యః కాపిలస్తుయః । తం విహాయ మహాత్మా
న్నావిదం జ్ఞానమయోదితం ॥ ౨౮ ॥ స్వీకుర్యాతం విమోహాయ నాత్ర
కార్యా విచారణా । తావూచతుః ॥ భగవన్ వాసుదేవస్య శరీరం సముదా
హృతం ॥ ౨౯ ॥ సర్వం యదిహ కించిత్స్థూలసూక్ష్మస్వరూపతః । త
ద్భావనాశక్తిమతాం విభూతిం వద శంకర ॥ ౩౦ ॥ కేషు కేషు చ భావేషు
చింత్యోఽయం భగవాన్ హరిః । శ్రీరుద్ర ఉవాచ ॥ విష్ణుస్త్రివిక్రమాఖ్యో
యో జ్యోతిషాం రవిరంశుమాన్ ॥ ౩౧ ॥ మరీచిశ్చంద్రమా నాగో వా
మదేవో మహామునిః । శంకరః పావకః స్వచ్ఛస్సామవేదో బృహస్పతిః ॥

౨౨ ॥ స్కందః కుబేరో మేరుశ్చ కామధేనుర్ద్విజోత్తమః । అశ్వారః ప్ర
ణవోమంత్రరత్నమస్త్రాక్షరో ద్వయం ॥ ౨౩ ॥ గాయత్రీసాగరో గంగా
విరజా సరయూస్తథా । యమునా చాథ కావేరీ నారదః కపిలో మునిః ॥
౨౪ ॥ ఉచ్చైశ్శ్రవా హయో నాగ ఐరావత ఇతి స్మృతః । గరుడో నిత్య
ముక్తశ్చ ప్రహ్లాదో ధ్రువ ఏవ చ ॥ ౨౫ ॥ వరుణశ్చార్యమా చైవ కామ
స్సంకర్షణస్తథా । కాలో మృగేంద్రః పవనో రామః పరశుధారకః ॥
౨౬ ॥ అవతారాశ్చ మత్స్యాద్యాః పుణ్యా భక్తాస్తు సర్వశః । గోవర్ధన
శ్చిత్రకూటో నరనారాయణాశ్రమః ॥ ౨౭ ॥ వేంకటాద్రిః పుష్కరశ్చ శ్రీ
మద్బృందావనం తథా । సూకరాఖ్యమ్మహాక్షేత్రం నైమిశం చ కుశస్థలీ ॥
౨౮ ॥ కాశ్యయోధ్యాపురీ వత్సనీలపర్వత ఏవ చ । స్మృతిర్మేధా ధృతిః
శాంతిర్వ్యాసో విష్ణుజనాశ్రమః ॥ ౨౯ ॥ స్వాచారవాన్ జనో యజ్ఞో
రాజాఽర్వానుకుతస్సుతః । వసంతో మార్గశీర్షశ్చ హరే రేతా విభూత
యః ॥ ౩౦ ॥ అసంఖ్యాతా మయా రాజన్ ద్విజవక్తుం న శక్యతే । ప్రధా
నం వస్తు చైవోక్తం శాంతో వర్షశతైరపి ॥ ౩౧ ॥ ప్రాతః ప్రాతర్విభూతీ
నాం స్మరణం పాపనాశనం । యద్యద్విభూతిమత్సత్త్వం శ్రీమదూర్జిత
మేవ వా ॥ ౩౨ ॥ తత్తదేవావగచ్ఛ త్వం విష్ణుతేజస్సముద్భవం ॥ ౩౩ ॥

ఇతి శ్రీపంచరాత్రే బృహద్బ్రహ్మసంహితాయాం చతుర్థపాదే రుద్రగీతాయాం నవమోఽధ్యాయః ।

రాజోవాచ ॥ భగవన్ దేవదేవేశ యదుక్తం భవతాఽవయోః ।
జ్ఞానం బ్రహ్మస్వరూపస్య వాక్యైశ్శోధకబోధకైః ॥ ౧ ॥ బ్రహ్మాద్వితీ
యం వైశిష్ట్యం కథం స్యాద్వద విస్తరాత్ । కుతో నైదృశ్యతే ద్వైతమద్వ
యే పరమాత్మని ॥ ౨ ॥ శ్రీరుద్ర ఉవాచ ॥ యథా పయసి రాజేంద్ర ఘృతమ
స్తి న దృశ్యతే । తద్విశిష్టం పయో యద్వదేకమేవావలోక్యతే ॥ ౩ ॥ య
థా శబ్దమయూరీణాం కేవలైవావలోక్యతే । బీజమంకురగర్భం వై వహ్ని
గర్భశమీ యథా ॥ ౪ ॥ విశ్వగర్భా యథా బుద్ధిః పుణ్యగర్భా క్రియా
యథా । చిదచిద్గర్భమేవైకం విశిష్టం బ్రహ్మ పార్థివ ॥ ౫ ॥ కార్య

కారణాఖ్యేదేసత్త్వసస్థాద్వ్యయముచ్యతే। కారణసూక్ష్మరూపేణజ్ఞేయంతేనపరి
బృంహితం ॥ ౬ ॥ స్థూలరూపేణకార్యేషుజ్ఞేయంతే నాసాదితంహితత్ ।
నభిద్యతేపరస్తస్మాత్పరంతస్మిన్నవిద్యతే ॥ ౭ ॥ గుణినస్తుగుణోయద్వద్గు
ణాదపిగుణీయథా। ఏవంవిశిష్టాద్వైతంహిశ్రుతిస్మృత్యుదితంనృప ॥౮॥
రాజోవాచ ॥ కథంత్వాధారభూతేఽస్మిన్ద్వయోర్భేదస్స్వరూపతః
ఔపాధికఃకథంభేదోవదమేవదతాంవర ॥ ౯ ॥ శ్రీరుద్రఉవాచ। జ్ఞానైక
రూపోజీవోఽయమనేకోఽణుః ప్రకీర్తితః । వ్యాప్తోనిత్యోఽక్షరోఽ
గ్రాహ్యోఽగ్రాహ్యోగ్రహీతాస్వాన్యయోరపి ॥ ౧౦ ॥ సచ్చిదానందరూపోఽ
సాపారతంత్ర్యాచ్ఛ్రీతోమతః । పరిణామాంతరప్రాప్తోజ్ఞానవ్యాప్త్యానిరా
మయః ॥ ౧౧ ॥ నిత్యోముక్తశ్చబద్ధశ్చత్రివిధోఽయంవిశాంపతే ।
నిత్యోమాయామసంప్రాప్తఃకాదాచిత్కోవిమోచితః ॥౧౨॥ అనమో
రేకరూపత్వంస్వరూపాద్గుణతోఽపివా। సమానాల్లోకభోగేశప్రసాదాశ్చ
మహామతే ॥౧౩॥ ఏతావానేవముక్తస్యభేదఃపూర్వంనతాదృశః।ఔపాధిక
స్తుబద్ధోఽయంసంసారీజీవఉచ్యతే ॥ ౧౪ ॥ దైవీమాయాహరేర్యాఽ
తులయాబద్ధోనిజైర్గుణైః । స్వరూపాన్నచ్యుతేబుద్ధ్యాదేహోఽహ
మితిబోధతః ॥ ౧౫ ॥ జ్ఞానప్రకాశసంకోచంసంప్రాప్తఃప్రాకృతోభవన్।
దేహాదికృతనానాత్వోనానాయోనిషుజాయతే ॥ ౧౬ ॥ జ్ఞానైకాకా
రతానష్టాస్వాతంత్ర్యమప్యగతేఽబుధః ॥ ఈశ్వరోఽహమహంభోగీసి
ద్ధోఽహంబలవాన్సుఖీ ॥ ౧౭ ॥ అఢ్యోఽభిజనవానస్మికోఽన్యోఽ
స్తిసదృశోమయా । యక్ష్యేదాస్యామిమోదిష్యఇత్యజ్ఞానవిమోహితాః
॥ ౧౮ ॥ భవంతిజీవారాజేంద్రమానోద్ధతమనోరథాః । స్వతఐశ్వర్య
విభవైరధికాన్మనుజాన్సురాన్ ॥ ౧౯ ॥ నేవంతేభగవద్బుద్ధ్యాలోకే
నాక్రాంతచేతసః । తద్వేషధారిణోదాసాస్తదాజ్ఞాపరిపాలకాః ॥ ౨౦ ॥
భుక్త్వాభోగాన్పతంత్యంధనరకేఘోరసంకటే । తామసీంయోనిమా
పన్నానావర్ణంతేహ్యధోగతాః ॥ ౨౧ ॥ ఏవంకర్మచితోలోకఃక్షీయ
తేఽపునఃపునః । తథైవక్షీయతేపుణ్యచితోఽపిహి ॥ ౨౨ ॥

యథాహిమమయంవహ్నిమజానంతో ప్రజంతిహి । పశ్చాత్తాపేనపీడ్యం
తేదారుణేనాంతరాత్మని ॥ ౨౩ ॥ ఏవందృష్టఫలంకర్మకృత్వాజ్ఞానవివ
ర్జితం । పరిణామేమహద్దుఃఖంప్రాప్నువంతినసంశయః ॥ ౨౪ ॥ స్వకా
ర్యఫలముద్దిశ్యస్వతంత్రఫలదాయకం । నారాయణసమంమత్వాత్వధి
కంవాసురాసురం ॥ ౨౫ ॥ యజంతిశ్రద్ధయాయుక్తామూలజ్ఞానవివర్జి
తాః । అంధంతమోవిశంత్యేతేసంభూతీనాంసమర్చనాత్ ॥ ౨౬ ॥ భవం
తినానామతయస్స్వరూపజ్ఞానవర్జితాః । గతయోపితదీయాస్స్యుస్త్రి
విధామతయోజనాః ॥ ౨౭ ॥ సత్త్వంరజస్తమఇతిత్రివిధాఃప్రకృతేర్గు
ణాః । తైరేతత్త్రివిధంజాతంజగదేతచ్చరాచరం ॥ ౨౮ ॥ త్రిధాలోకా
స్త్రిధాభోగాస్త్రివిధాభిరుచిర్నృణాం । త్రివిధంకర్మజీవానాంజ్ఞానంచ
త్రివిధంనృప ॥ ౨౯ ॥ త్రివిధానిపురాణానిత్రివిధాస్స్మృతయస్తథా ।
వాసస్తుత్రివిధోజ్ఞేయస్త్రివిధాపిరుచిర్నృణాం ॥ 3౦ ॥ ధ్యానంతుత్రి
విధంరాజన్సుఖంచత్రివిధంతథా । లోకోపిత్రివిధోజ్ఞేయస్తిస్రోఽవ
స్థాఃప్రకీర్తితాః ॥ 3౧ ॥ వృత్తిస్తుత్రివిధాజ్ఞేయాతిస్రోఽవస్థాఃప్రకీర్తి
తాః । ఆబ్రహ్మస్తంబపర్యంతంసర్వంహిత్రిగుణాత్మకం ॥ 3౨ ॥ ప్రా
కృతైస్తుగుణైర్బద్ధోనిర్గుణఃపురుషోప్యయం । ఆకల్పమ్ముచ్యతేనైవ
వినాతుశరణాగతిం ॥ 33 ॥ ఏవమూపాధికోజీవోనానాత్వంప్రతిపద్య
తే । ఏకభావంసమాప్నోతియదాభవతినిర్గుణః ॥ 3౪ ॥ త్రిధాభిన్న
శ్చిదంశోఽయంస్వాధారేపరమాత్మని । ప్రకారతాంసమాపన్నస్తస్మి
న్నేవచతిష్ఠతి ॥ 3౫ ॥ అచిదంశోపిరాజేంద్రభగవత్యేవతిష్ఠతి । కదాచి
చ్చేతనంధృత్వాబహిరాయాతిభూపతే ॥ 3౬ ॥ కదాచిత్కారణావిష్టేన
ద్రూపేణైవతిష్ఠతి । లయోయమపిధానాత్తుప్రాగభావోనవిద్యతే ॥ 3౭ ॥
అవ్యక్తత్వేనసంస్థానంలయోనామమహామతే । ఉద్గమస్థూలభావేనవ్య
క్తిరిత్యభిధీయతే ॥ 3౮ ॥ స్థూలస్యనైకరూపత్వంమిథ్యాత్వముపవర్త

తే । భ్రాంత్యావివర్తభావోఽత్రవిమూఢాః ప్రవదంతిహి ॥ ౩౯ ॥
ఉభయోః పరతంత్రత్వాదాధేయత్వాన్మహామతే । పరాత్మాభివ్యక్తే
మానం స్వతంత్రో ధారకో యతః ॥ ౪౦ ॥ చిదచిద్భ్యాం విభిద్యేతే పురు
షః ప్రకృతిర్నృప । భోక్తృభోగ్యతయా తా త శరీరాత్మతయా తథా ॥౪౧॥
చిదచిత్పరమాత్మానో విభిన్నా లక్షణైస్స్వకైః । అభిన్నా నృపశార్దూ
ల విశేషణతయా హితే ॥ ౪౨ ॥ రాజోవాచ । కథం జీవోఽణురూపోఽ
యం శరీరే సర్వగః ప్రభో । కదాఽస్య మాయయా యోగోఽభూత్కదా ము
క్తిర్భవిష్యతి ॥ ౪౩ ॥ శ్రీరుద్ర ఉవాచ । స్వరూపేణాణురూపోఽపి ప్రకాశే
న శరీరగః । ఏకదేశస్థితో వేత్తి హరిచందనబిందువత్ ॥ ౪౪ ॥ ప్రభ
యా భాస్కరో యద్వద్బ్రహ్మాండం వ్యాప్య తిష్ఠతి । ఏకదేశస్థితో దీపః కృ
త్స్నం గేహం ప్రకాశకృత్ ॥ ౪౫ ॥ కదాఽస్య మాయయా యోగోఽయమి
తి ప్రశ్నో న సాఖ్యదః । అనాదికాలతో జీవో మాయయా పరివేష్టితః ॥౪౬॥
అనుగ్రహాద్ధరేరేవ ముచ్యతే నాత్ర సంశయః । త్రివిధోఽనుగ్రహో హరావి
ష్టః కర్మజ్ఞానముపాసనం ॥ ౪౭ ॥ ముక్తిర్హిత్వాఽన్యథారూపం స్వరూ
పేణ వ్యవస్థితిః । హిత్వా సంకుచితావస్థాం భేదం ప్రకృతిసంభవం ॥ ౪౮ ॥
సంప్రాప్తాత్మస్వరూపోఽయం ప్రేమాతిశయయోగతః । ప్రాప్నోతి పర
మాత్మానం యతో నావర్తతే పునః ॥ ౪౯ ॥ మునిశ్చ గాలవో రాజా
శ్రుత్వేదం రుద్రభాషితం । సర్వతో మతిమాకృష్య భగవత్యేవమాదధా
॥ ౫౦ ॥ నిర్విద్య పుత్రదారేషు రాజకోశబలేషు చ । నారాయణపదాం
భోజేఽనవచ్ఛిన్నమనోగతిం ॥ ౫౧ ॥ అఖండతైలధారావద్ధారగత
సాధ్వసః । అంతర్దధే మహాదేవః పార్షదప్రవరైస్సహ ॥౫౨॥ సిద్ధాం
తం న్యాయనిర్ణీతం నానాతర్కగణావృతం । హిత్వా భాగవతం ధర్మమా
స్థితో గాలవో మునిః ॥ ౫౩ ॥ అంబరీషాదిముఖ్యాభ్యస్తత్త్వమేతద్విధా
స్యతి । పారమైకాంతికం ధర్మం దుర్లభం మునిసత్తమః ॥ ౫౪ ॥ ఆస్థి

తోఽహంహరేర్జ్ఞాత్వాహరిసంతోషకారణం । అస్యాంచమందరద్రో ణ్యాంవైష్ణవంవేషముద్వహ ॥ ౫౫ ॥ భవంతోమునయస్సర్వేశ్రీమ న్నారాయణోదితే ।సిద్ధాంతేకృతసిద్ధాంతాఃప్రవిశంతువిముక్తిదే॥౫౬॥ భవద్భిస్సహసంవాదోమయాయోఽయంప్రకీర్తితః । సంహితేయంస మాఖ్యాతాభవిష్యతిహితాయవై ॥ ౫౭ ॥ సిద్ధాంతేమామకేవిప్రార హస్యంప్రవదామివః । నాభక్తాయప్రదాతవ్యంనాస్తికాయశఠాయచ॥ ౫౮ ॥ విష్ణుభక్తాయశాంతాయదాతవ్యమ్మునిసత్తమాః । సిద్ధ్యంతిహరి సంబంధాత్తీర్థానినియమాయమాః ॥ ౫౯ ॥ కర్మాణిదానయజ్ఞాశ్చ స్వాధ్యాయోయోగఏవచ । హరింవినానసిద్ధ్యంతికామ్యాన్యపిమునీశ్వ రాః ॥ ౬౦ ॥ తస్యైవశరణభూత్వాహిత్వాఽన్యత్సాధనాంతరం।భావ యేచ్చేతసాతస్యసంబంధంపరమాత్మనః ॥ ౬౧ ॥ ప్రపద్యేశరణంశ్రీమ న్నారాయణపదాంబుజె । ఇత్యేకాంతిత్వమాలంబ్యచేతసాభావయేన్ము హుః ॥ ౬౨ ॥ లోకయాత్రాంచనస్స్వమీశకరిష్యత్యేవసర్వధా । ఇతి విశ్వాసమాలంబ్యభరన్యాసంప్రవర్తయేత్ ॥ ౬౩ ॥ సాష్టాంగంప్రణ తౌసర్వకర్మాణిపరిభావయేత్ । ప్రపద్యేశరణంశ్రీమన్నారాయణప దాంబుజె ॥ ౬౪ ॥ ఉచ్చారణమిదంసాంగస్వాధ్యాయమనుభావయేత్ । శ్రీమత్ప్రసాదసేవాంచభావయేత్సర్వభోజనం ॥ ౬౫ ॥ సర్వతీర్థాభిగమ నంపాదతీర్థాభిషేచనం । ఆచార్యసన్నిధింతావద్భావయేచ్ఛాస్త్రతాం బుధిం ॥ ౬౬ ॥ సంసారతాపశాంత్యర్థమ్మహావిశ్వాసపూర్వకం । ప్రతి కూలజనావాసందావాగ్నిమివసంత్యజేత్ ॥ ౬౭ ॥ ఇత్యేవంగువ్యాసం దేశఃకథితోమునిసత్తమాః । ఏతదర్థమిహాగత్యధృతవ్మాన్సవ్రతమ్మ యా ॥ ౬౮ ॥ కృష్ణాత్రిగోత్రప్రభవాద్విశ్వతశ్చిదతంద్రితః । గ్రాహ యిష్యతిశిష్యేభ్యస్సంహితాంచమహీతలె ॥ ౬౯ ॥ కృష్ణాత్రేయీతివి ఖ్యాతాభవితాబ్రహ్మసంహితా । బృహత్పూర్వామహాభాగాయస్యాం

ధర్మస్సనాతనః ॥ ౭౦ ॥ యఇమాంసంహితాంపుణ్యాంసర్వవేదార్థగుంఫితాం । శ్రద్ధయాపరయోపేతాఃభవిష్యంతిసమాహితాః ॥ ౭౧ ॥ తేషామైకాంతికీభక్తిరచిరాత్సంభవిష్యతి । శ్రోష్యంతిపుణ్యకాలేషుతేషాంనైవాస్తిపాతకం ॥ ౭౨ ॥ సర్వతీర్థేషుయత్పుణ్యంసర్వయజ్ఞేషుయత్ఫలం । తత్ఫలంసమవాప్నోతిశ్రుత్వేమాంబ్రహ్మసంహితాం ॥ ౭౩ ॥ అధీత్యముయస్సర్వేప్రణిపత్యపితామహం । గృహీత్వావైష్ణవీందీక్షాంప్రజగ్మస్సర్వతోదిశం ॥ ౭४ ॥ హారీతాద్యాశ్చమునయశ్శ్రుత్వేదంబ్రహ్మభాషితం । ప్రవర్తయామాసురిమేస్మృతీరేకాంతినాంప్రియాః ॥ ౭౫ ॥ యస్మిన్నిత్యసదేకధామ్నిభగవత్యామ్నాయగీతోదయే । స్థూలంసూక్ష్మమిదంజగచ్చసకలంసన్నామకంచాభవత్ । యస్మాదేవపునఃప్రరోహతిజగద్బీజాద్యథైవాంకురంతస్మైశ్రీపురుషోత్తమాయహరయేనిత్యంనమఃకుర్మహే ॥ ౭౬ ॥ యోవిష్ణుర్భజతామభీష్టగతిదోగీతోపనీతోభవత్యగ్రేవ్యగ్రకరఃకరీంద్రకరుణారావేవిరాజంవినా । ఆయాత్యున్మదమానరాజమధనేయస్సాపరాధేజనేనత్యేవాభిముఖఃప్రయచ్ఛతురతింలక్ష్మీధరావల్లభః

ఇతిశ్రీపంచరాత్రేబృహద్బ్రహ్మసంహితాయాం చతుర్థపాదేరుద్రగీతాయాందశమోఽధ్యాయః

సమాప్తోయంచతుర్థఃపాదః

బృహద్బ్రహ్మసంహితాచసమాప్తా

S. V. N, Press, Tirupati—1909.